

A Ráduszkönyvek megjelentetésével a Magyar Napló Kiadó új sorozatot indított. Azoknak a „sugárzó” életműveknek – és a szerzőikről szóló monográfiáknak, tanulmányköteteknek – kíván benne otthont adni, amelyek egyedi vagy átfogó erejűnek bizonyultak a magyar irodalomban, irodalomtörténetben. A könyvcsalád rádiuszai által befogott tér a teljes világ magyar nyelvű életműveit magába öleli. Az emberi és a nemzeti lét meghatározó kérdéseinek gondolkodó, a történelmet átvilágító, a mindenkor emberi helyzetet lényegszerűen felismertető lírai, epikai, drámai, esszéírói és műelemző munkákat tárja olvasói elé. A sorozat műveinek erős sugaraival segíti annak a fénynek a tudatosítását, amely a magyar irodalomból izzott fel a nemzeti és az egyetemes kultúra értékrendjének tükrébe.

2800 Ft

„Hadd kérdezzem meg, uram, ön sohasem énekelt az ablakok alatt szép téli estéken? Nem? Sajnálhatja. Ha csak egyszer énekelt volna, most nem próbálná ezzel a vacak vendéglői késsel felvágni az ereit. Úgysem fog sikerülni. Meg már idegesítjük is itt az embereket. Két lehervadt pasas egy vendéglőben, az egyik azzal fenyegetődzik, hogy felvágja az ereit, a másik meg csak beszél, beszél... S amellet még nem is ismerik egymást, én nem hívtam, hogy ideüljön az asztalomhoz. Igazán jól megvoltam egyedül...”

(Az *angyali vigasság*, 1985)

GION NÁNDOR • EZEN AZ OLDALON

3

GION
NÁNDOR
•
EZEN AZ
OLDALON

MAGYAR
NAPLÓ

Gion Nándor (1941–2002) délvidéki születésű író életműve teljes fejezettel szerepel a középiskolai irodalomtankönyvekben; a végzősök legtöbb prózaanyaga éppen az 1971-es *Ezen az oldalon* című kötetből származik. A most közreadott könyv a címadó mű írásai mellett tartalmazza az 1985-ös *Az angyali vigasság* és az 1996-os *Mint a felszabadítók* című kötet novellafüzeit, valamint – *Maradjon a galamb* címmel – az ezredfordulón írott „pesti” novellák egyik ciklusát: a festőművész történeteit is. Gion novellafüzeit olvashatók regényekként, de az egyes fejezetek önálló novellaként is megállják a helyüket. A történetek az 1940-es évek hagyományörző délvidéki falusi környezetéből az ezredforduló Budapestjére érkeznek meg; csaknem az író egész pályáját leírják, így az életmű minden szakaszába betekintést engednek. *Az angyali vigasság* és a *Mint a felszabadítók* című sorozat e könyvben jelenik meg először hiánytalanul és „teljes műként”, a *Maradjon a galamb* prózafüzet pedig önálló ciklusként.

GION NÁNDOR
EZEN AZ OLDALON
NOVELLAFÜZÉREK, REGÉNYEK

RÁDIUSZ KÖNYVEK

3

Sorozatszerkesztő
Jánosi Zoltán

A sorozat arculatának tervezője
Árkossy István

GION
NÁNDOR

EZEN
AZ OLDALON

NOVELLAFÜZÉREK, REGÉNYEK

**MAGYAR
NAPLÓ**
BUDAPEST
2019

A kötet megjelenését támogatta

Szerkesztette és az utószót írta
Kurcz Ádám István

© GION NÁNDOR JOGUTÓDJA, 2019
© MAGYAR NAPLÓ, 2019

ISBN 978-615-5721-84-7

EZEN AZ OLDALON

HÍVTÁK A GYEREKEKET

A Keglovics utca csupán egy sor házból áll. Kisebb-nagyobb kertes házakból, a kertek egészen egy lapályos, füves rétig nyúlnak, ahol eső után mindig hatalmas tócsákban áll meg a víz. A házakkal szemben, a másik oldalon rozsdás drótkerítés húzódik, ott kezdődnek a temetők: a református temető, amelyet mindenki német temetőnek nevez, mivel a reformátusok majdnem mind németek voltak, és a zsidó temető. Pusztulásra ítélt temetők – nincsenek már sem németek, sem zsidók a városban –, legalább húsz éve nem hoztak ide egyetlen halottat sem, a sírokat benőtte a fű, a papsajt és a kutyatej, a szép márvány sírköveket pedig bűdös juharfák vették körül. A zsidó temetőnek már a kapuja sincs meg, Romoda, az ácsmester ugyanis egy hideg téli éjszakán kiemelte a helyéről, hazavitte és feltüzelt. A német temető vaskapuja még áll. Ezt senki sem bántotta, mivel nem lehetett eltüzelni, a tartóoszlopok ugyan előrebuktak már egy kicsit, de azért még mindig szilárdan tartják a kaput, melynek a tetején ugyancsak vasból kikalapált hatalmas betűk azt hirdetik, hogy „Feltámadunk”. A temetők mögött kis folyó kanyarog, nyáron mindig keskenyre zsugorodik, és megtelik békalencsével és zöld hínárral. A hínárban, ha nagyon meleg van, fehér hasú, apró halak döglődnek. A Keglovics utcabeli gyerekek ilyenkor lejárnak a folyóra, és a partra szórják a fehér hasú halakat. Nyáron sokszor még a temetőknek is döglötthal-szaguk van.

A német temető vaskapujával szemben áll Romodának, az ácsmesternek a háza. A legnagyobb és a legszebb ház az egész utcában. Eredetileg kis, vert falú épület volt, de Romoda minden évben újabb szobákat épített hozzá, és a homlokzatát is kirakatta téglával. Az emberek csodálkoztak, nem tudták, miért van szüksége ekkora házra, hiszen

Romoda egyedül élt, még csak vendégeket sem fogadott szívesen. De nem szóltak neki semmit, az ácsmester nem szerette, ha mások beleszólnak abba, amihez semmi közük. Opana, a nyugdíjas zsákoló egyszer megjegyezte ugyan, hogy egy asszonyra igazán szüksége lenne abban a nagy házban, de Romoda ráförmedt, hogy törődjék a maga dolgával, és továbbra is gondosan szépítgette a házát. A ház előtt egy régen kidöntött görcsös akácfa hever, annyira görbe, hogy Romoda semmire sem tudta felhasználni, ezért csak levagdosta az ágait, és a törzset ott hagyta kint az utcán. Ezen az akácán szoktak üldögelni esténként a Keglovics utcabeli férfiak: csöndesen beszélgettek, vagy éppen hallgattak és figyelték a sötétben settenkedő párokat, akik Váryék házába igyekeztek, ahol egy-két órára, ritkábban egész éjszakára szobát bérelhettek. Ezekről az egy-két órás szerelmekről néha csiklandós történeteket mesélt az öreg Madzsgáj, az egykori jegyző és Rozmaring Bandi, aki valamikor a környék első számú korhelyének számított. Ők mindketten Váryéknál laktak, ellátásukról a község gondoskodott – Váryné állítólag csinos összeget kapott értük minden hónapban –, így hát sok mindent tudtak az éjjeli látogatásokról, bár az egész dolog nem érdekelte őket túlságosan, utálták az egész Váry-házat; napközben is legszívesebben Romoda háza előtt üldögeltek, az esti beszélgetéseket pedig alig várták. Általában hatan-heten szoktak összejönni esténként, ennyien kényelmesen elfértek a kidöntött akácán.

Aztán egy este nagyon sokan összejöttek. Még a hallgatag Váry is kimozdult otthonról, sőt eljött Berger, a feltaláló is, pedig ő, ha csak tehette, messze elkerülte Romoda házát. Olyan sokan voltak, hogy nem fértek el az akácán. Ez akkor történt, amikor megjelentek a hidépítők: nagyszájú, hangoskodó emberek, már kora reggel lementek a folyóhoz, nevetve magyarázgattak egymásnak, és csakhamar megjöttek a traktorok is, vastag faoszlopokat és rengeteg deszkát hoztak. A traktorok hatalmas zajt csaptak, és ez szörnyen feldühítette a Keglovics utca lakóit, akik a hidat különben már előre is kimondhatatlanul utálták. A kis folyó, amely a temetők mögött éles kanyart vett, ez ideig elválasztotta őket a város többi részétől, megóvta őket mindenféle lármától és kelle-

metlenkedő idegentől. Jól tudták, hogy ha a híd elkészül, vége lesz a nyugalmuknak, autók, traktorok és szekerek csörömpölnek majd végig a Keglovics utcán, és vastag por lepi be a juharfák leveleit.

Ezért is jöttek össze valamennyien akkor este Romoda háza előtt, türelmetlenül topogtak, de nem beszéltek, várták, hogy Romoda mondjon valamit, ilyen esetekben legtöbbször ő szokott dönteni. Most azonban ő is hallgatott, mereven nézett a folyó felé. Ott, ahova az építőanyagot hordták, most tűz égett, bizonyára az éjjeliőr melegegett mellette.

– Nagy felfordulás volt ma – nyögte ki végül is Kiss Kurányi, aki már nem bírta tovább a hallgatást.

Romoda még ekkor sem szólt semmit, végignézett azokon, akiknek már nem jutott hely az akácfán, aztán felkelt, és elindult a német temető felé. A többiek csodálkozva néztek utána, akkor ő visszafordult, és azt mondta:

– Valami ülőalkalmatosságot kell szerezni.

Erre Kiss Kurányi, Opana és Rozmaring Bandi is utána indultak a temetőbe. Lassan ballagtak, a sírköveket vizsgálgatták, aztán megálltak a két legnagyobbnál. Szép, fekete márványból készült csúcsos sírkövek voltak.

– Ezt elvihetnék – mondta Kiss Kurányi –, ezt, amelyiken azt írja, hogy Gizike Schladt.

A fekete márványba üveggel fedett kis ovális fénykép volt beépítve, Romoda egészen közel hajolt, és hosszasan vizsgálgatta.

– Nagyon fiatalon halt meg – mondta.

– És milyen szép halott volt – mondta Opana. – A legszebb halott, akít valaha láttam.

– Miben halt meg? – kérdezte Romoda.

– Nem tudom – mondta Opana. – Talán torokgyík vagy valami ilyesmi. Valami ilyesmit mondtak, amikor temetni hozták. Rengetegen voltak a temetésen, s mielőtt leengedték volna a gödörbe, még egyszer megnézhetette mindenki. Nagyon szép halott volt. Az arca fehér volt, és a szemei körül sötét karikák éktelenkedtek, de azért a legszebb halott volt, aki valaha láttam. Az emberek hangosan sírtak, és emlékszem,

bejött a temetőbe a Modriék kuttyája is, egy sárga, kócos szőrű dög, és egyszer csak úgy elkezdett vonítani, hogy az ember hátán végigfutott a hideg.

– Vigyük a másik sírkövet – mondta Romoda. – Beck Ervin városi tanácsos – olvasta hangosan. – Biztosan valami vén majom volt ez a Beck Ervin.

– Nem tudom, őrá nem emlékszem – mondta Opana.

– A Beck Ervint sokkal nehezebb lesz ledönteni – mondta Kiss Kurányi. – Vigyük mégis a Gizike Schladtot.

– Nagyon fiatalon halt meg – mondta Romoda.

– Kit érdekel az, hogy milyen fiatalon halt meg. Sokkal könnyebben elvihetnénk, mint a Beck Ervint.

– Fogd be már a szád! – mondta dühösen Romoda. Nekivetette a vállát Beck Ervin sírkövének, és mozgatni kezdte. A többiek hátrább húzódtak, és figyelték az ácsmester erőlködését. A súlyos márványtömb nehezen mozdult meg, Romoda fűjt és izzadt, hallották, ahogy csikorogtja a fogait, aztán egyszer csak eldőlt a sírkő.

Négyen is alig tudták megmozdítani, de azért elvonszolták, elgörgették Romoda háza elé, és most már mindenki leülhetett, és nyugodtan megbeszélhették a hídépítést. Jó ideig azonban csak szidták a traktorokat, a hídépítő munkásokat, meg azt, akinek egyáltalán eszébe jutott, hogy hidat kell építeni. Végül Romoda unni kezdte a fecsegést és kijelentette:

– Néhány mély árkot kell ásni az utcában, hogy a traktorok ne jár-hassanak erre.

– Vigan elmennek azok a kertek mögött is – mondta az öreg Madzsgáj.

– Ott hadd menjenek – mondta Romoda. – Az a lényeg, hogy ne jöj-jenek az utcába. Utálok, ha itt zúgnak a házam előtt.

– Szerintem a híd a lényeg – mondta az öreg Madzsgáj. – Nem érde-kes, hogy a traktorok merről hordják az oszlopokat, a híd mégiscsak fölépül, és akkor megette a fene az egészet.

– A híd még ráér – mondta Romoda.

– Fel kéne gyűjtani az egész cókókat! – mondta Rozmaring Bandi.
– Csuda száraz oszlopokat és deszkákat hordtak össze, fél perc alatt elégne az egész.

– Esetleg meg lehetne locsolni egy kis benzinnel is – mondta Berger, a feltaláló.

– Ezzel még várhatunk – mondta Romoda. Felállt, és zsebre dugott kézzel járkálni kezdett. – Szólni kell a gyerekeknek, hogy esténként menjenek el a folyó mellé a tűzhöz, és barátkozzanak meg az éjjeliőrrel.

– Az én fiaim már most is ott vannak – mondta Kiss Kurányi.

– Menjenek el minden este! – mondta Romoda. – A többi gyerek is menjen oda, és barátkozzanak az éjjeliőrrel. Most pedig ássuk az árkokat.

Másnap a traktorok nem tudtak végigmenni az utcán. A traktorosok káromkodtak, aztán a kertek mögé hajtottak, és a házakat megkerülve hordták az építőanyagot a hídhöz. Zúgásuk így is behallatszott az utcába, de azért aránylag mégis nyugalom volt, a por sem kavarodott fel, és a juharfák tiszta levelekkel zöldelltek a sírkövek közül. A híd azonban épülni kezdett. A folyó két partján elegyengették a talajt, aztán nagy csattogással leverték az oszlopokat.

A téglagyári munkások jöttek át először a hídon. Az oszlopok tejejére hevenyészve rászögeztek néhány szál deszkát, és a nagydarab Adamkóval az élen átimbolyogtak a víz fölött. Hatan jöttek át, köztük Dobre, a fűtő is, aki a Keglovics utcában lakott. Adamkó és a többiek az új Telepen laktak, és az épülő híddal nagyon megrövidült az útjuk. Jókedvűen mentek végig a Keglovics utcán.

Az utca lakói akkor este ismét valamennyien összegyűltek Romoda háza előtt.

– Utálom ezt az Adamkót – mondta Kiss Kurányi. – Rosszul leszek, ha végigkacsázik előttem azokkal a görbe lábaival.

– A reuma görbítette meg a lábait – mondta Szent János, a méhész. – Évekig meztelen lábbal dagasztotta a sarat, amiből a vályogot csinálják. A hideg sár elintézte a lábát, néha már alig tud talpra állni. Úgy hallottam, hogy ki is fogják rúgni a gyárból.

– Akkor is utálok – mondta Kiss Kurányi. – Olyan vékony a hangja, mint egy szűz lánynak.

– És hogy visítózott negyvenötben – mondta Opana. – Felállt egy téglarakásra és visítózott, hogy „Miénk a gyár! Miénk a gyár!” Még tapsoltak is neki. Csak az öreg Forgács Tamás bácsi mondta a pofájába, hogy: „Nagy marha vagy te, Adamkó. Nem lesz az a gyár sohasem a tiéd. Csak a munka. Az igen, a munka mindig a tiéd lesz.” De Adamkó csak röhögött és visítózott, hogy „miénk a gyár”. Most aztán még a munka sem lesz az övé.

– Ki fogják rúgni a gyárból – mondta Szent János.

– Nem biztos még, hogy kirúgják – mondta Dobre.

– Nem bírom nézni azokat a görbe lábait – mondta Kiss Kurányi.
– Csináljunk már valamit azzal a rohadttal. Néhány nap múlva felrakják a padlót meg a korlátot is, és akkor már nem csak Adamkóékban gyönyörködhetünk.

– Fel kell gyűjtani az egész cókókat – mondta Rozmaring Bandi.

– Az oszlopokat már nem lehet felgyűjtani, csak a deszkákat – mondta Opana.

– Az is megszakítaná őket egy időre – mondta Kiss Kurányi. – Mire kivizsgálják és megtanácskozzák a dolgot, elmúlik a nyár.

Várakozóan néztek Romodára, ő feszülten figyelt a folyó felé, ahol most is égett a tűz, amit az éjjeliőr gyűjtött, és végül kimondta:

– Hívjátok ide a gyerekeket!

– Mi lesz, ha majd szorongatni kezdenek bennünket? – kérdezte Berger. – Egész biztosan minket fognak gyanúsítani.

– Letagadni a csillagokat is az égről! – mondta Romoda. – Legfeljebb, ha már nagy baj lesz, a hülye Sebestyén gyerekekre kenünk mindent. Vele nem tudnak mit kezdeni.

– És az apjával? – kérdezte Berger.

– Le vannak szarva! – mondta Sebestyén, a hülye gyerek apja, aki ezúttal is tökrészezen ült közöttük. – Velem nem tehetnek semmit.

Ekkor felállt Dobre, közelebb lépett Romodához, zavartan megköszönte a torkát, és azt mondta:

– Azt a néhány szál deszkát, amit az oszlopokra tettünk, azokat jó volna meghagyni. Hogy legalább mi, téglagyáriak átjárhassunk.

– Látni sem bírom azt az Adamkót – dühöngött Kiss Kurányi.

– Esetleg, ha rá lehetne kényszeríteni őket, hogy a kertek mögött járjanak – próbálkozott Dobre. Ügyet sem vetett Kiss Kurányira, Romodához beszélt.

– Rendben van – mondta Romoda. – Majd rákényszerítjük őket, hogy arra járjanak, amerre a traktorok is. De most már hívjátok a gyerekeket!

Azon az éjszakán nagy tűz égett a folyó mellett, még a Keglovics utcát is kivilágította.

A LEGMAGASABB FA

Június első vasárnapján Romoda, az ácsmester korán reggel felkelt, megborotválkozott, aztán kiment az udvarra, és derékig lemosakodott hideg vízben. Kiválasztotta a legszebb fehér ingét, nyakkendőt kötött, felhúzta sötétkék öltönyét, és elindult Bergerhez, a feltalálóhoz. Az utcán csak Szent Jánossal találkozott, aki most is a templomba igyekezett. Szent János minden reggel templomba ment. Köszöntek egymásnak, Szent János nagyot nyelt, mintha még valamit készülné mondani, de aztán csak megcsóválta a fejét, és nem szólt semmit. Romoda ráérően ballagott, a házakból nem hallatszott a legkisebb zaj sem, furcsán csöndes volt minden, és Romoda érezte, hogy figyelik. A Keglovics utca lakói minden évben várták ezt a napot, tudták, hogy Romoda június első vasárnapján meglátogatja Bergert, a feltalálót.

Berger háza az utca legvégén áll, nyomorúságos, vedlett falú viskó, évről évre rosszabb állapotban van, látszik, hogy a kutya sem törődik vele. A Berger gyerekek, két kislány és egy kisfiú, a kapuban várták Romodát, rémülten meresztették rá a szemüket, és a kisfiú azt mondta:

– Apánk nagyon beteg. Nem tud felkelni az ágyból.

Romoda számított ilyesmire, nem szólt semmit, a gyerekek mellett bement az udvarra, kopogott a konyhaajtón, és belépett. Berger felesége, egy sovány, sánta asszony, a tűzhelynél állt, háttal az ajtónak, Romoda köszönt neki, az asszony visszaköszönt, de még a fejét sem fordította feléje. Az ácsmester akkor keresztülment a konyhán, és benyitott a hátsó szobába, amely Berger műhelye volt. A műhelyben egy lábbal hajtható faeszterga és egy hosszú satupad állt, a földön mindenfelé fa- és fémhulladék, rozsdás lemezek, régi akkumulátorok, sőt még egy kardántengely is, de mindez nem érdekelte Romodát. Egyenesen az

egyik sarokba ment, ahol egy kis petróleumlámpa volt a földre helyezve, a lámpából hosszú, vékony csövek kígyóztak görbén és fehéren egészen a mennyezetig. Az egész szerkezet olyan volt, mint egy ronda tengeri szörnyeteg. Romoda nem nyúlt semmihez, csak állt ott a sarokban, és nézte a kis füstös petróleumlámpát és a fehér csöveket.

Aztán megjelent Berger is. Sápadt volt és kócos, és hangosan, hörögve lélegzett. Bergert súlyos asztma kínozza, meleg nyári napokon szinte fulladozott, most, kora reggel azonban még nem volt túlságosan meleg, és Romoda tudta, hogy Berger ezúttal szándékosan szuszog ilyen hangon. A petróleumlámpa felé intett és megkérdezte:

– Kipróbáljuk?

– Nem érdemes – mondta szomorúan és nagyon halkán Berger. A homloka lassan izzadni kezdett. – Nem érdemes kipróbálni. Nem működik.

– Nem működik?

– Nem.

Romoda vigyorgott. Nagy fehér fogait előretolta, a szeme körül és a homlokán csúnya mély ráncok gyülekeztek.

– Mióta csinálja már? – kérdezte.

– Négy éve – mondta Berger. – Már több mint négy éve.

– Ó! Már több mint négy éve?

– Igen.

– És még mindig nem működik?

– Nem. Nem működik.

Berger a szája szélét harapdálta, hangosan szuszogott, és nem tudott mit kezdeni a kezeivel. Esetlenül hadonászott, néha megvakarta a fejét, és nem tudta, hogy hova nézzen, Romoda pedig csak vigyorgott, és bámult az arcába.

– Az idén biztosan elkészül – nyögte ki végül Berger. – Őszig biztosan elkészül.

– Nagyszerű – mondta Romoda. – Tehát őszig.

– Igen. Októberben már működni fog. Októberig egész biztosan megcsinálom.

- Egész biztosan?
- Egész biztosan – mondta Berger, és kezdett kivörösödni az arca.
- Ha októberig nem készül el, felakaszthatnak a legmagasabb fára.
Romodának fülig szaladt a szája.
- Ezt már tavaly is mondta. Sőt négy évvel ezelőtt is mondta. Vagy talán több is, mint négy éve...
- Most komolyan mondom.
- Akkor is komolyan mondta. Vagy nem?
- Berger most egészen közel lépett Romodához, és az arcába szuszogott.
- Ha akarja, írásba adom.
- Ennél jobbat tudok – mondta Romoda. – Estére, amikor összejönnek az emberek, jöjjön el maga is! És mondja el nekik is azt, amit most nekem mondt! Egyúttal majd a fát is kiválasztjuk.
- Rendben van – mondta Berger.
- Tehát eljön?
- Elmegyek.
- Romoda vigyorgott, egyetlen mozdulattal félretolta maga elől Bergert, és kiment a házból. Látszott rajta, hogy egy szót sem hitt el az egészből.
- Berger azonban akkor este megjelent Romoda háza előtt. Az emberek sejtették, hogy valami készül, sokan összejöttek, leültek a görbe akácfára és Beck Ervin városi tanácsos sírkövére, és izgatottan várokoztak.
- Berger szeretne közölni valamit – mondta Romoda, és köpött.
- Mindannyian Bergerre néztek, ő pedig felállt Beck Ervin városi tanácsos sírkövére, és azt mondta:
– Azt szeretném közölni, hogy októberig elkészítem azt a melegítőt a petróleumlámpával. Pontosan olyan lesz, amilyennek ígértem Romodának több mint négy évvel ezelőtt.
- És ha mégsem készül el? – kérdezte Kiss Kurányi.
- El fog készülni – mondta Berger. – De ha mégsem készülné el, nyugodtan felhúzhattok a legmagasabb fára.

Egy pillanatra csönd lett, aztán Romoda halkán megkérdezte:

– Melyik a legmagasabb fa az utcában?

Kiss Kurányi röhögni kezdett.

– Az ám – mondta. – Állapítsuk meg most mindjárt, hogy melyik a legmagasabb fa!

– Azt hiszem, az az akácfa az én házam előtt – mondta Opana.

– Ne játsszatok, emberek! – szólt ekkor közbe Szent János. – Ne játsszatok ilyesmivel. Romoda, miért nem felejtet el már az egészet?

Romoda helyett azonban Berger válaszolt neki.

– Ezt most már nem lehet abbahagyni. Nekem ez még fontosabb, mint Romodának. Több mint négy éve kínlódom már azzal az átkozott petróleumlámpával, és ez idő alatt képtelen voltam bármi mást csinálni. A gyerekeknek lassan már nem lesz mit enni. Halakat ráznak ki a hínárból, és majdnem minden nap halat eszünk. Utálom a halnak még a szagát is. És lassan már a házunk is összedől. Meg kell végre oldanom ezt a dolgot, és biztos vagyok benne, hogy őszig sikerülni is fog. De lehet, hogy még előbb.

– Tehát Opana akácfájánál maradunk – mondta Romoda.

– Emberek, ne játsszatok ilyesmivel! – mondta Szent János.

Ekkor megszólalt az öreg Madzsgáj:

– Bergernek tökéletesen igaza van – mondta. – Ez így nem mehet tovább, egyszer meg kell szerkesztenie már azt a melegítőt. És én elhiszem neki, hogy őszig elkészül vele.

– Vigyázzon, öregem – figyelmeztette röhögve Kiss Kurányi. – Azon a fán több ág is van.

– Hát jó – mondta az öreg Madzsgáj. – Ha nem sikerül, engem is felhúzhattok Berger mellé.

– Emberek, hagyjátok abba! – mondta Szent János, de senki sem figyelt rá, nem is válaszoltak neki.

Berger sokáig állt még Beck Ervin városi tanácsos sírköve mellett, hangosan szuszogott, várta, hogy mondanak-e még valamit. De senki sem szólt, úgy érezték, hogy mindent megbeszéltek, és Berger végül is elindult hazafelé. Akkor felkelt az öreg Madzsgáj, és ő is hazament.

A többiek néztek utánuk, de azok ketten – előbb a feltaláló, aztán az öreg Madzsgáj – csakhamar eltűntek a sötétben.

– Isteni lenne felhúzni őket arra a magas fára – mondta Kiss Kurányi.

– A jegyzőt azért sajnálom – mondta Romoda.

És többet nem beszéltek a dologról.

KIÉ A GYÁR?

Egyik este a téglagyári munkások a szokottnál is fáradtabban vonszolták magukat végig a Keglovics utcán. Adamkó, aki máskor mindig elől ment, most elmaradt a többiektől, és fájdalmasan húzta reumás lábait. Romodának, az ácsmesternek a háza előtt halkán köszönt az ott ülőknek, de senki sem köszönt vissza neki. Kiss Kurányi hirtelen elrikoltotta magát:

– Kié a gyár?

Rozmaring Bandi pedig, Adamkó magas hangját utánozva, ezt kiáltotta:

– Miénk a gyár!

Adamkó megállt, nehézkesen visszafordult, és sötét, fenyegető arccal nézett rájuk. A másik négy téglagyári munkás is megállt.

– Kié a gyár? – rikoltotta ismét Kiss Kurányi.

– Miénk a gyár! – mondta Rozmaring Bandi.

– Idefigyelj, te tetves... – kezdte Adamkó, és elindult Kiss Kurányi felé, de akkor felkelt az akácfáról Romoda, és Adamkó elé lépett. Egészen az arcába hajolt, és megkérdezte:

– Kié a gyár?

– Miénk a gyár! – mondta harmadszor is Rozmaring Bandi.

– Nem férsz a bőrödbe, Romoda? – kérdezte Adamkó. – Mondd, miért nem férsz a bőrödbe?

Romoda csak állt előtte, széles vállalai kissé előrehajoltak, és nem szólt semmit. Adamkó akkor elfordult tőle, és lassan elkacsázott a fájós, görbe lábával.

Ettől kezdve a téglagyári munkások nem köszöntek esténként. De azért továbbra is a Keglovics utcán jártak, és nem a kertek mögött, amerre valamikor a traktorok hordták az oszlopot.

RÉGI MEGHATÓ TÖRTÉNET ROMODÁRÓL, AZ ÁCSMESTERRŐL

Nyár elején kezdte építeni a házát, rengeteget kínlódott vele, úgyszólván mindent magának kellett megcsinálnia, vasárnaponként ugyan segítettek neki többen is az ismerősök közül, hétköznap azonban csak ő meg a felesége dolgozott: hordták a földet, döngölték a falakat, állították be az ajtókat, ablakokat, tapasztottak, fűrészelték a gerendákat, sőt még kutat is ástak az udvaron. Lassan, nagyon lassan épült fel a ház. És nagyon kicsi volt a ház. Egy szoba, konyha és éléskamra, semmi több. De ők örültek neki, sokat nevettek azon a nyáron, amikor építettek, és októberben már beköltöztek. Pénzüik nem volt, és bútoruk is alig egy pár darab, de még így is nagyon örültek, és az utcában is úgyszólván mindenki örült, hogy végre beköltözhetnek. Sajnálták őket, hogy annyit kellett dolgozniuk a nyáron, különösen az asszonyt sajnálták, aki sovány volt, és még a válláig sem ért Romodának, de azért mindig nevetett, és nagy kék szemével olyan csodálkozva tudott nézni, mint az egészen kicsi gyerekek.

Aztán télen megint sajnálni kezdték őket, de segíteni most sem tudtak rajtuk, legfeljebb egy kis tüzelőt adhattak volna nekik, de Romoda semmit sem akart elfogadni, s az a kis tüzelő egyébként sem ért volna sokat. Hideg volt abban az új házban nagyon. A falak még nem száradtak ki eléggé, nyirkosak voltak, és egy szál vaskályhával igazán nem lehetett bemelegíteni a szobát. Az ágyban is fáztak, hiába bújtak össze, és hiába használták takaróként még a télikabátjukat is.

És akkor énekelni és táncolni kezdtek. Táncoltak, hogy ne fázzanak. Egy hideg téli estén az emberek csodálkozva álltak meg a házuk előtt. Romoda és felesége énekeltek akkoriban divatos táncdalokat, csupa gyors

számokat, és a függöny résein keresztül látni lehetett, hogy táncolnak. Hangosan és szépen énekeltek, és minden szám után pár percre megálltak, nézték egymást, és nevettek. Aztán Romoda szertartásosan meghajolt a felesége előtt, és újra táncra kérte. Ettől kezdve minden este énekeltek, táncoltak és nevettek, néha órákon át. Később már nem nevettek, és nem álltak meg percekre, csak énekelték a táncdalokat egymás után, és táncoltak egyfolytában. Aztán egy este már csak Romoda énekelt, hangosan, olyan hangosan, hogy szinte az egész utcában hallatszott. És a Keglovics utca lakói már kezdték nagyon kényelmetlenül érezni magukat.

Másnap meglátogatta őket Szent János, a méhész. Romoda és a felesége a vaskályha mellett ültek, az asszony még soványabb volt, mint a nyáron, néha aprókat köhögött, és ilyenkor csodálkozó kék szemei még nagyobbak lettek. Vastag takaróba burkolózva ült a kályha mellett. Romoda nagy lapátkezelével folyton a feleségének a haját simogatta, rá sem nézett a méhészre. Szent János leült a heverőre, és azt mondta:

– Költözzetek el innen tavaszig! Megfagytok mind a ketten, ha továbbra is itt maradtok.

Romoda feléje fordult, és rosszkedvűen méregette. Simogatta az asszony haját, és legszívesebben nyomban kirúgta volna Szent Jánost.

– Jó kis ház ez – mondta.

– Persze hogy jó kis ház, tudom én, hogy jó kis ház – mondta Szent János. – De a falak még nem száradtak ki, és rettenetesen hideg van itt. Épeszü ember nem lakik télen ilyen szobában...

Mondott még valamit, de nem figyeltek rá. Az asszony ismét köhögni kezdett. Aprókat és szárazon köhögött, de az egész teste belerázkódott. Romodának végképp elege volt már Szent Jánosból.

– Ki hívott téged ide? – kérdezte dühösen. – Senki sem hívott ide, és senki sem kíváncsi a tanácsaidra. – Aztán fojtott hangon hozzáfűzte még:

– És egyébként sincs egy vasunk sem.

– Tudom – mondta Szent János. – Tudjuk, hogy már hónapok óta nem dolgozol sehol. De... hozzánk is eljöhetnétek lakni. Meg mások is szívesen befogadnának benneteket tavaszig.

Romoda megigazította a takarót az asszony vállán, és azt mondta:

– Minket ugyan ne fogadjon be senki! A házunkat pedig majd megnézhetitek egy-két év múlva. Nem lesz még egy ilyen ház az utcában. Most pedig menj a fenébe, senki sem hívott ide! Szent János mindig türelmes ember volt, lassan, megfontoltan beszélt, egyszerűen lehetetlen volt kihozni a sodrából.

– Nézd, Romoda, te erős vagy, és én elhiszem, hogy kihúznád a telet még a szabad ég alatt is. De ez az asszony nagyon gyöngye, és máris beteg. Tudom, hogy nem vagy kíváncsi a tanácsaimra, de ha már nem akarsz elköltözni innen, menj el legalább Bergerhez, hátha meg tudna szerkeszteni valamit, ami bemelegíthetné ezt a szobát. Berger olyan felalálóféle, mindent meg tud csinálni. Annak a béna Sütő gyereknek is egész rendes járókát készített.

– Menj a fenébe! Most már tényleg menj a fenébe!

Akkor este az asszony nem bírt táncolni, csak köhögött és fázott rettenetesen. Romoda sápadtan állt a kályha mellett, nézte, nézte a feleségét, egyszer csak karjaiba kapta az asszonyt, énekelni kezdett, és táncolt, olyan gyorsan, amilyen gyorsan csak tudott.

Másnap elment Bergerhez, a feltalálóhoz. Berger télen mindig jókedvű volt, szerette a száraz hideget, ilyenkor nem kínozta az asztmája, naphosszat a műhelyében barkácsolt s füttyörészett. Kedvesen fogadta Romodát, és hosszasan magyarázott neki mindenféle szerkentyűkről, amiket eddig készített vagy készíteni fog, Romodát azonban idegesítette a fecsegése.

– Nagyon hideg van nálunk – mondta. – Nedvesek a falak, és lehetetlen bemelegíteni a szobát. Nem tudna megszerkeszteni valamit, valami melegítőfélélt, ami befűtené azt az odút?

Bergernek csillogni kezdtek a szemei, és egyszerre nagyon izgott lett. Mintha megbolondult volna. Elnevette magát, a fejét vakarta, aztán a vállára csapott Romodának, dadogott, alig tudott értelmesen beszélni.

– Hát ez hihetetlen... esküszöm, hihetetlen! Maga az én emberem, az én emberem, ha mondom. Éppen ma reggel jutott eszembe valami,

és azóta is csak ezen gondolkozom. Meg kell csinálni azt a melegítőt. Meg fogom csinálni.

– Most nincs egy vasam sem – mondta Romoda. – De ha megszerkeszt egy rendes melegítőt, szerzek pénzt, és kifizetem, akármennyibe kerüljön is.

– Semmibe sem kerül – mondta izgatottan Berger. – Ingyen megcsinálok magának. Tudja, én babonás vagyok, és maga pont ma jött, amikor eszembe jutott ez az ötlet a petróleumlámpával.

– Milyen petróleumlámpával?

– Egy petróleumlámpával, egy egészen kis petróleumlámpával fogjuk bemelegíteni a szobájukat. Vékony csöveket szerelek majd a lámpára, a csövek hihetetlenül felfokozzák a hőt.

Romoda gyanakodva figyelte Bergert.

– Ne nézzen engem hülyének! A feleségem nagyon beteg, és nem ajánlom, hogy hülyének nézzen engem. A csöveket esetleg a kályhára lehetne szerelni, láttam is már ilyet, de az én szobámat ez sem melegítené be.

– Bízsa csak rám – mondta Berger. – Ezek különleges vékony csövek lesznek. Tudom is már, hogy milyenek. Minden azon múlik, hogy milyenek a csövek, és hogyan hajlítjuk meg őket.

– Ne nézzen engem hülyének! – mondta Romoda. – Ha nem tud melegítőt csinálni, mondja meg most mindjárt! Szerintem ez a petróleumlámpa egy nagy marhaság.

– Meg fogom csinálni – mondta Berger. – Ingyen fogom megcsinálni magának. Higgyel el, nekem megéri. Utána sorozatban fogom gyártani a petróleumlámpás melegítőket. Rengeteg pénzt fogok keresni rajtuk.

– Rendben van – mondta Romoda. – Mikor lesz kész?

– Egy hét múlva viheti a melegítőjét. Egy hét alatt megcsinálok. Ha nem lesz kész egy hét múlva, felhúzhatnak a legmagasabb fára.

– Rendben van – mondta Romoda. – De figyelmeztetem, ha hülyének néz, és hazudik nekem, nagyon meg fogja bánni.

– Bízsa csak rám! – mondta Berger. – Bízsa csak rám!

– Tehát egy hét múlva.

– Egy hét múlva. Ígérem, hogy meglesz.

Romoda esténként karjaiba vette beteg feleségét, és úgy táncolt körbe-körbe a hideg szobában, hogy valamennyire felmelegítse az asszonyt. Szent János, a méhész, ha ilyenkor elment Romodáék háza előtt, keresztet vetett, és rövid imádságfélét mormogott. De mások is, ha benéztek az ablakon, megborzongtak, fázósan összehúzták magukat és továbbsiettek.

Elmúlt az egy hét, és Berger nem készítette el a melegítőt. A csövet meghajlította és ráforrasztotta a petróleumlámpára, de a szerkezet nem akart működni, egyáltalán nem melegített. Romoda éktelenül feldühödött, sötét arccal rohant haza, és közben hangosan mondogatta:

– Kitaposom a belét annak a disznónak!

Többet el sem ment Bergerhez, akkor viszont a Keglovics utca lakói kezdtek járni a feltaláló műhelyébe, és sürgették, hogy készítse már el a melegítőt, de ez is hiába volt. Romoda végigtáncolta a telet feleségével a karjaiban. Aztán kitavaszkodott, és melegebben sütött a nap, Romoda végre munkát kapott, egész nap dolgozott, a csodálkozó szemű asszony pedig kint ült a ház előtt, ahol legmelegebben sütött a nap. De még így is folyton fázott és köhögött. Június elején halt meg, pedig akkor már nagyon meleg volt.

Váryné ment el megmondani Romodának, hogy meghalt a felesége. Később azt mesélte, hogy Romodának akkor teljesen megfeketedett az arca, és ő majdnem felsikoltott, annyira megijedt tőle. De Romoda nagyon nyugodtan viselkedett, csakhamar visszatért az eredeti színe, nem szólt semmit, összeszedte a szerszámokat, kiválasztott néhány szál deszkát, és hazament. Az asszonyok addigra már felöltöztették a feleségét, és a könnyeiket törölgették, ő pedig koporsót csinált a deszkákból.

Vasárnap délután volt a temetés. Romoda korán reggel felkelt, megborotválkozott, és derékig lemosakodott hideg vízben. Aztán előkeverte a legszebb fehér ingét, nyakkendőt kötött, felhúzta sötétkék öltönyét, és elment Bergerhez. A feltaláló még ágyban feküdt, és nagyon megijedt Romodától.

– Keljen fel, öregem! – mondta vigyorogva Romoda. – Próbáljuk ki a melegítőt! Berger vacogva ült fel az ágyban.

– Mit akar a melegítővel?

– Szükségem van rá – mondta Romoda. – És maga azt ígérte, hogy megcsinálja. Igaz?

– Igaz, de...

– No, keljen fel gyorsan, és próbáljuk ki!

– Nem érdemes – mondta szomorúan Berger. – Nem érdemes kipróbálni. Nem működik.

– Nem működik?

– Nem.

– Valamikor azt ígérte nekem, hogy egy hét alatt elkészül velem. A feleségem nagyon beteg volt akkor, és én figyelmeztettem magát, hogy megbánja, ha hülyének néz engem, s ha hazudik.

Berger rémülten forgatta a szemeit, és a takarót a nyakáig húzta. Romoda folyton vigyorgott, és ez volt a legfélelmetesebb az egészben.

– Azt hittem, meg tudom csinálni. Nem tehetek róla, hogy nem sikerült.

– Azt ígérte, hogy sikerülni fog.

– Rendben van – sóhajtotta Berger. – Megcsinálom. Nem nyugszom addig, amíg meg nem csinálom.

– Mikor jöhetek érte? – kérdezte Romoda.

– Egy hónap múlva. Addigra biztosan megcsinálom. Ha addig nem készül el, felhúzhatnak a legmagasabb fára.

Romoda sokáig nem szólt semmit, csak vigyorgott.

– Egy év múlva jövök el érte – mondta végül. – Jó lenne, ha addig tényleg elkészülne. Tudja, Berger, én nagyon nem szeretem, ha engem hülyének néznek. Egyébként ma temetik a feleségemet.

– Tudom – mondta Berger. – Higgye el, nem tehetek róla!

A KÉSDOBÁLÓ MŰVÉSZ

Kordován dél körül érkezett, egy szál utazótáskával, és Sebestyénéhez költözött be. Ő is valahonnan a határ mellől jött, akárcsak Sebestyén még tizenvalahány évvel korábban, ismerték is egymást; Sebestyén, aki most is részeg volt, először csodálkozva bámult rá, de azután nagy üdvrivalgással rohant feléje, és fél óráig rázogatta a kezét. Együtt folytatták az ivást, Sebestyén a régi ismerőseiről érdeklődött, később pedig elaludt. Kordován akkor kiment a kertbe, keresett egy deszkadarabot, felszögezte az egyik cseresznyefára, hosszú vékony pengéjű kést vett elő a zsebéből, és úgy nyolc méterről dobálni kezdte a kést a deszkába. Minden dobás előtt szinte vigyázzállásba merevedett, a kést a jobb kezében tartotta, úgy, hogy a hegye a földre meredt. Aztán hirtelen előrelendítette a kezét, és a kés minden alkalommal a deszkába fúródott.

Sebestyén félhülye fia tátott szájjal figyelte. Kordován, amikor észrevette, kezébe adta a kést, és mondta neki, hogy próbálja eltalálni a deszkát. A fiú is vigyázzba állt, aztán dobott, a kés a magasba repült, és a cseresznyefa mögött esett a földre.

– Nehéz mesterség ez, fiam – mondta neki Kordován. – Sokat kell gyakorolni. De majd én megtanítalak kést dobálni. Akarod, hogy megtanítsalak?

– Akarom – mondta a fiú.

– Meg foglak tanítani – mondta Kordován. – Mutasd a kezeidet!

A fiú felemelte mindkét kezét. Kordován fejcsóválva nézte a rövid, vastag ujjakat, és azt mondta:

– Hát, világhírű késdobáló bajosan lesz belőled, fiam. De azért majd megpróbálunk csinálni valamit. Most figyelj engem!

Azzal megint vigyázzállásba merevedett, előrelendítette jobb kezét, és a kés pontosan a cseresznyefára szögezett deszka közepébe fúródott.

A félhülye Sebestyén gyerek másnap délután elvezette Kordovánt Romoda háza elé. A nap még melegen tűzött, a temetők mögött húzódo kis folyóból áporodott békalencseszag terjedt, a sűrű szag megszállta az egész utcát, az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi azonban most is az akácfán üldögéltek, és még csak nem is izzadtak, pedig Rozmaring Bandinak még kalap is volt a fején. Kordován köszönt nekik, és ő is leült az akácfára.

– Kordovánnak nagyon szép kése van – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

– Igazán? – kérdezte unott arccal Rozmaring Bandi. – És mit csinál azzal a szép késsel?

– Dobálja – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

– Hová dobálja?

A fiú vállat vont.

– Dobálja.

Kordován felállt, hátrált néhány lépést, előhúzta a kést, és belevágta az akácfába.

Rozmaring Bandi elismerően bólintott.

– Lássuk még egyszer! Kordován most messzebről dobott, és a kés ismét az akácfába fúródott.

– Hol tanultad ezt? – kérdezte Rozmaring Bandi.

– Évekig dolgoztam egy bűvészcsoporttal – mondta Kordován. Kivette a kést az akácfából, egy bőrtokot húzott rá, és a zsebébe süllyesztette. – Végigjártuk az egész országot. Én voltam a késdobáló művész.

– Cirkuszban nem dolgoztál? – kérdezte az öreg Madzsgáj. Most szólalt meg először, amióta Kordován odajött hozzájuk.

– Nem, nem dolgoztam cirkuszban – mondta Kordován. – Öten jártuk az országot, már külföldre is készültünk, de aztán felbomlott a csoport. Később már csak szórakozásból dobáltam a kést. Vagy fogadásból. Fogadásból öt méter távolságról eltalálok egy cigarettapapírt. Ezzel néha szép pénzeket nyertem.

Kordován estig ott üldögélt az akácfán az öreg Madzsgájjal és Rozmaring Bandival, kártyatrükköket magyarázott nekik, amiből nem sokat értettek, mert kártya nem volt kéznél, és így nem lehetett bemutatni a trükköket. De azért figyelmesen hallgatták, és a félhülye Sebestyén gyerek sem mozdult mellőle egész délután. Estefelé mások is lejöttek Romoda háza elé, és Rozmaring Bandi mindenkinek elmondta, hogy Kordován valamikor késdobáló művész volt, és hogy fogadásból öt méter távolságról kilyukaszt a késével egy cigarettapapírt.

– Nem akar vele fogadni valaki? – kérdezte.

– Nem – mondta rosszkedvűen Romoda, az ácsmester. – Elhisszük neki becsületszóra is.

Pedig Kordován már elővette a kését, és a kezében tartotta.

– Arra mifelénk mindenkinek van ilyen kése – mondta Kordován. – És gyakran elő is rángatják. Az ilyen vékony penge szinte önmagától csúszik bele az ember hasába.

– Erre mifelénk viszont senkinek nincs ilyen kése – mondta Romoda. – És most már tedd el azt a vackot!

Kordován kezdettől fogva szerette volna megkedveltetni magát a Keglovics utca lakóival, de ezek után az már lehetetlennek látszott. Néhányan még emlékeztek Sebestyén érkezésére, Sebestyén is hasonlóképpen hangoskodott, vaddisznó- és szarvasvadászatokról mesélt, meg arról, hogy valamikor hogyan tudott ő lovagolni; aztán kiderült róla, hogy egy hazudós, részeges disznó, aki még a gyerekét is részegen csinálta. Kordován érezte, hogy nem kedvelik, az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi ugyan továbbra is szívesen elbeszélgetett vele, a többiek azonban elzárkóztak, s esténként, ha mondani akart valamit, Romoda, az ácsmester többször is letorkolta. Romodának kezdettől fogva nem tetszett Kordován. Túl sokat beszélt, és túl sok trükköt tudott. És amint Romodának nem tetszett, nem tetszett a többieknek sem.

Később azonban hirtelen megszerették. Azután, hogy Romoda maga mellé vette dolgozni, és akkor Kordovánnak eltört a bal karja.

Az ácsmesternek Kiss Kurányi javasolta Kordovánt. Kiss Kurányi már két éve Romodával dolgozott, valójában mellette tanulta meg

a szakmát. Egy vasárnap, amikor arról beszélgettek, hogy messzire, az isten háta mögé kell menniük tetőt készíteni, és hogy kettőjüknek sokáig tart ez a munka, Kiss Kurányi azt mondta:

– Hívjuk el Kordovánt, neki bárdja is van, és Szent Jánosnak, a méhésznek csinált már kaptárokat.

Romoda kedvetlenül szívta a fogát, és azt mondta, hogy ez még nem jelent semmit, mert ott kinn az isten háta mögött nem kaptárokat kell csinálni.

– Dolgozott már ácsokkal azelőtt is – bizonygatta Kiss Kurányi, úgy-hogy végül Romoda azt mondta, nem bánja, menjen hát velük Kordován.

A félhülye Sebestyén gyerek ott állt mellettük, és hallotta, miről beszélnek.

– Én is szeretnék elmenni oda – mondta. Kiss Kurányi röhögni kezdett, de Romoda megkérdezte a fiút:

– Hány éves vagy?

– Tizenöt.

– Állj csak fel, és mutasd a kezeidet!

A fiú felállt, erős, csontos gyerek volt, csak esetlenül és lassan mozgott. Kiss Kurányi tízéves fia hetenként többször is megpofozta.

– Erős fiú ez – mondta Romoda. – Annyi hasznunk lesz belőle is, mint abból a másik hülyéből.

Hétfőn reggel indultak. Szekér jött értük, arra felrakták a szerszámokat, felültek mind a négyen, és elzötyögtek a szántóföldek felé.

– Miféle istenverte hely az, ahová megyünk? – kérdezte Romoda a kocsistól.

– Vacak – mondta a kocsis. – Semmi sincs ott, csak kukoricatáblák. Rengeteg sült kukoricát ehetnek.

Tényleg vacak hely volt. A kukoricatáblák között egy kopasz dombon fehér téglafalakat építettek a kőművesek. Alacsony és hosszú fehér falak voltak, egészen kis ablakokkal. A falak mellett gerendák, oszlopok meg lécek heverték.

– Sehol egy istenverte fa! – mondta dühösen Romoda. – A nap ki fogja égetni a szemünket.

– Mi lesz itt tulajdonképpen? – kérdezte Kiss Kurányi, aki a falak közé ment.

– Valamilyen állattenyésztő farm vagy ilyesmi – mondta Romoda.

– Itt?

– Itt. Nagyon okosan eltervezték, az embernek eláll a szava, olyan okosan eltervezték. Drótkerítést is húznak majd.

– Az oszlopokat faragni kell – mondta Kiss Kurányi.

– Majd a Kordován – mondta Romoda, és megkérdezte:

– Tudsz te bárdal dolgozni?

– Tudok – mondta Kordován.

Nem tudott. Mindjárt látták, amint a bal kezét rakta előre. Végül is Kiss Kurányi mutatta meg neki. A fiú a lyukakat ásta a gerendáknak, Kordován és Kiss Kurányi a gerendákat meg a horogfákat szabta. Meleg volt, és mindannyian rosszkedvűek voltak. Rengeteg vizet ittak. A kút messze volt, a kukoricák között, és a vízben bogarak úszkáltak. Fent a dombon is volt egy kút, de az kiszáradt. Mély volt és sötét. Este kukoricát sütöttek, és égve hagyták a tüzet, hogy elűzzék a szúnyogokat. Közel húzódtak a tűzhöz, és egész éjjel köhögtek a füsttől.

Másnap mégis jobb kedvük lett. Kordován felfedezte, hogy a kiszáradt kútban csillog valami, és elmesélte, hogy egyszer templombontásnál segédkezett, és a kőkockák alatt aranypénzeket találtak. Olyan színiük volt, mint a holdnak, mondta. Nagyon régi és nagyon súlyos pénzek voltak, így mondta Kordován. Az egész környék megvadult, az emberek napokig turkáltak a romok között.

Romoda és Kiss Kurányi nem hittek az egész meséből egy szót sem. Kordován végül ajánlkozott, hogy leereszkedik a kútba. Romoda kerített egy kötelet, alighanem a másik kútról oldotta le, és Kordován derekára kötötte. Óvatosan eresztették le: egészen beleolvadt a sötétbe. Lent gyufát gyújtott, de csak üvegdarabokat talált.

– Keresd az aranyaidat! – röhögött felülről Kiss Kurányi, és azt mondta, hogy ő most ebédelni fog.

– Húzzatok most már ki! – mondta Kordován.

– Majd ebéd után – mondta Romoda.

A kútnál csak a félhülye Sebestyén gyerek maradt, és belebámult az egyre szűkülő sötétségbe.

– Hagyjátok az ostoba tréfát! – mondta Kordován, és megint kérte, hogy húzzák ki.

Kiss Kurányi a fal mellett evett.

– Gyakorold a késdobálást! – kiabálta.

Romoda később unni kezdte a dolgot, abbahagyta az evést, a kúthoz ment, és egyedül kihúzta Kordovánt, aki fehér volt és remegett a szája széle, amikor előbújt a sötétből.

– Egy késdobáló művésznek igazán nem kellene félnie, ha negyed-óráig egy kiszáradt kútban hagyják – mondta megvetően Romoda.

Délután az oszlopokat fűrészelték. Kordován elmesélte, hogy amikor a bűvésztársulattal járta az országot, volt egy nagyszerű trükkjük. Ládába bújttattak egy embert, és kettéfűrészelték. Persze két ember volt a ládában, az egyik a kezét, a másik a lábát nyújtotta ki. Úgy vonaglottak, mintha nyúznák őket. A láda közepét állati belekkel tömték meg, amiket a hentesnél vásároltak. Förtelmes bűz volt, mondta, a közönség tombolva lelkesedett, mert mindenki azt hitte, hogy a ládába bújt ember hasát fűrészelték ketté.

Este a tűz köré feküdtek, és Kiss Kurányi azt mondta Romodának:

– Unom már a trükkjeit. Meg a pofáját is unom. Csak jártatja a pofáját, de dolgozni nem tud.

– Nekem kezdettől fogva nem tetszett a pofája – mondta Romoda.

– Nem szeretem, ha valaki túl sok trükköt tud.

Harmadnap Kordován eltörte a bal karját. Akkor történt, amikor a gerendákat cipelték. A falra tették fel a gerendát, az egyik végét Romoda és a félhülye Sebestyén gyerek, a másikat Kordován és Kiss Kurányi.

– Előbb emeljétek fel ti! – mondta Romoda.

Aztán a fiúval emelni kezdték a másik végét. Nem látták, hogyan csúszott le a falról; alig tudtak félreugrani. Csak Kordován kapkodott utána, és a gerenda a falhoz lapította a kezét. Még a reccsenést is hallották, amikor eltört a csont.

Kiss Kurányi futott a legközelebbi tanyára, hogy valami szekérféleséget szerezzen, amivel beviszik Kordovánt a városba. Romoda közben két deszkadarab közé szorította a törött kezét. Kordován rettenetesen izzadt, nagyokat nyögött, de szó nélkül túrta, hogy Romoda bekötözze a karját. Aztán megjött a szekér, Kordovánt felsegítették, a félhülye Sebestyén gyerek is felmászott a szekérrre, ő is menni akart, hiába is próbálták volna visszatartani.

- Az isten verje meg a marháját! – mondta dühösen Kiss Kurányi.
- Most aztán legalább tíz napig tököldöhetünk ezen a vacak dombon.
- Kár, hogy eltörte a kezét – mondta Romoda.
- Legalább az a hülye Sebestyén gyerek maradt volna itt. De az fut utána, mint a rühös kutya, és bámulja a késdobálást. Bár a jobb kezét törte volna el. Azt, amelyikkel a kést dobálja.

Romoda nem is figyelt Kiss Kurányira. Bámult a szekér után, amely lassan, zötyögve tűnt el a kukoricatáblák között.

- Ki fogjuk fizetni a részét – mondta. – Kifizetjük, mintha végig velünk maradt volna.

Kiss Kurányi tátott szájjal meredt Romodára.

- De hiszen még három napig sem dolgozott. És a munkája különben sem ért semmit.
- Lehet, hogy a gerenda éppen rád esett volna, ha nem kapja el – mondta Romoda.

– Nem esett volna rám. Én még időben félreugrottam.

– Akkor is kifizetjük a részét. Megérdemli.

- Egy frászt érdemli meg – mondta Kiss Kurányi. – Senki sem mondta neki, hogy rakja a gerenda alá a kezét. Félreugorhatott volna ő is.

Romoda még mindig a kukoricatáblák felé nézett, köpött, és azt mondta:

- Fogd be már a szád! Megmondtam, hogy kifizetjük a részét, és most már fogd be a szád!

Azzal otthagya Kiss Kurányit, és a kúthoz indult, mert egyszerre nagyon szomjas lett. Egyébként őt is dühítette, hogy legalább tíz napig azon a vacak, kopasz dombon kell maradniuk.

HÁROM PRÓBADOBÁS

Kordován felkötött karral is naphosszat gyakorolta a késdobálást. Kezdetben furcsa volt neki, nem tudta felvenni a megszokott alapállást, a dobás pillanatában elmozdult a helyéről, és a kés most már nem talált mindig célba.

Összeszorított fogakkal gyakorolt a Sebestyénék kertjében, és csak akkor hagyta abba, ha fájni kezdett a törött karja. Ilyenkor leült a földre, a kést pedig átadta a félhülye Sebestyén gyerekeknek, aki egy pillanatra sem mozdult el mellőle. A földön ülve magyarázgatott a fiúnak, hogyan dobjon, az pedig kidülledt szemekkel célozta be a cseresznyefára szegezett deszkadarabot, és néha már el is találta. Aztán, ha a karja nem fájt annyira, Kordován folytatta a késdobálást.

Háromnapi állandó gyakorlás után megszokta a felkötött karját, ismét szilárdan tudott megállni, és egyszer sem tévesztett célt. Most már megnyugodott, és elment Romoda háza elé, hogy beszélgessen egy kicsit az öreg Madzsgájjal és Rozmaring Bandival. De még ott is, beszélgetés közben többször felugrott, és néhányszor a görbe akácfába vágta a kést. Biztos akart lenni benne, hogy a felkötött keze már nem zavarja a dobálásban.

Így gyakorolt akkor is, amikor Váryné jött végig az utcán. Romoda háza előtt megállt, és Kordovánt figyelte. Kordován köszönt neki, azután megmerevedett, és a kést Rozmaring Bandi lába elé dobta. A cipőjétől alig egy centiméterre fúródott a földbe. Rozmaring Bandi ijedten felugrott, Váryné pedig hangosan elnevette magát. Aztán hátrasimította a haját, és még mindig nevetve elsietett. Rozmaring Bandi lehajolt, kihúzta a kést a földből, közben méltatlankodva szitkozódott.

– Ne haragudjon, öregem – mondta Kordován Rozmaring Bandinak –, igazán nem akartam annyira megijeszteni.

– Hülye vicceid vannak – mondta Rozmaring Bandi, de látszott rajta, hogy nem haragszik komolyan.

– Hány éves lehet ez az asszony? – kérdezte Kordován.

– Melyik asszony?

– A maguk szállásadója.

– Nem tudom – mondta Rozmaring Bandi.

– Legalább negyvenéves – mondta az öreg Madzsgáj.

– Szép asszony – mondta Kordován. – Nagyon szép asszony.

Az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi a vállukat vonogatták. Mind a ketten utálták Várynét.

– Nagy kurva volt valamikor – mondta Rozmaring Bandi. – Váry állítólag egy kupiból szedte ki, közvetlenül a háború előtt. Most Várynak a házából csinált kuplerájt.

– Kit érdekel az? – mondta Kordován. – Kit érdekel az, hogy honnan szedte ki a férje? Váry, ugye, sokkal idősebb, mint az asszony?

– Az asszony viszont sokkal idősebb nálad – mondta az öreg Madzsgáj.

Kordován nevetett.

– Szeretem az érett nőket – mondta. – Egyszerűen imádom őket!

Kordován ettől kezdve reggeltől estig Romoda háza előtt ült az akác-fán, és ha Váryné megjelent az utcán, mindjárt gyakorolni kezdte a késdobálást. Az asszony ilyenkor mindig megállt mellette, és nézte egy ideig. Egyszer megkérdezte Kordovánt:

– Maga egész életében csak kést dobált? Semmi mást nem csinált?

– De igen – mondta mosolyogva Kordován. – Csináltam én mást is.

– Mit?

– Aranypénzt kerestem mindenféle romok között.

– És talált?

– Nem, eddig még sohasem találtam. Egyszer régen azt hittem, hogy aranypénzt találtam, de később kiderült, hogy csak vörösrézből van. Pedig nagyon szép volt, olyan színe volt, mint a holdnak, és én sokáig aranynak hittem. Még most is néha, amikor rosszkedvű vagyok, azt

mesélem az embereknek, hogy egyszer régen nagy halom aranypénzt találtam. De magának bevallom, hogy csak olcsó vörösréz volt.

– Maga sokfelé járt, igaz?

– Igen. Egy bűvészcsoporttal bejártam az egész országot. Én mint késdobáló művész léptem fel.

– És mindenfelé kutatott az aranypénz után?

– Igen, mindenfelé.

Az öreg Madzsgáj, Rozmaring Bandi és a félhülye Sebestyén gyerek csodálkozva és kissé rosszallóan figyelték őket. Váryné mosolyogva nézett Kordován arcába, és megkérdezte:

– Most már nem keresi?

– De igen. Most is keresem.

– Itt?

– Igen. Lehet, hogy éppen itt fogom megtalálni.

Váryné mosolygott, indulni akart, de meggondolta magát, egy pillanattig még állva maradt, és azt mondta:

– Furcsa ember maga.

– Maga pedig nagyon szép – mondta Kordován.

Az asszony akkor elment, ők pedig mind a négyen sokáig bámultak utána. Rozmaring Bandi köpött, és valami olyasfélét mormogott, hogy nem lesz ennek jó vége. Az öreg Madzsgáj is borúsán hunyorgott, sőt még a félhülye Sebestyén gyerek is úgy viselkedett, mintha megsértették volna valamivel. Kordovánt mindez nem érdekelte, bámult az asszony után, s később sokáig dobálta a kést az akácfába.

Egy világos, holdas éjszaka mentek le először a folyóhoz. A Keglovics utcában már mindenki aludt, ők ketten azonban mégis nagyon idegesek voltak.

– A férje nem vett észre semmit? – kérdezte Kordován.

Váryné idegesen nevetett.

– A férjem! A férjem már legalább tíz éve azt sem veszi észre, hogy létezem.

Lementek egészen odáig, ahol valamikor a hidat kezdték építeni. Annak idején, amikor a talajt egyengették a készülő híd körül, a föld-

munkások kettészelték az egyik kisebb dombot, amely lefaragott oldalával most sárga agyagfalként meredt a folyóra. Itt álltak meg, hátukat a falnak támasztották, és nézték a vizet. A folyónak ez a része tiszta volt, nem fedte be a békalencse, és úgy látszott hogy a víz már régóta mozdulatlanul áll a két part között.

– Szép volt a partnernője? – kérdezte hirtelen Váryné.

Kordován nem értette.

– Milyen partnernőm?

– Hát akit körül dobált késekkel, amikor fellépett azzal a bűvésztársasággal.

– Ó, persze – mondta Kordován. – Elég szép volt.

– Hol van most?

– Nem tudom. Sohasem érdeklődtem utána. Annyira nem volt szép.

– Hány késsel dobálta körül?

– Ö, ö... tizenkettővel.

– Sohasem sérült meg?

– Soha. Mindig nagyon biztos kézzel dobtam a kést.

Váryné mosolygott, és a folyót nézte. Szép volt, amikor így mosolygott.

– Magánál van a kés? – kérdezte.

– Igen – mondta Kordován. – Mindig magamnál hordom.

– Akkor most dobáljon körül engem a késsel!

– Kérem?

– Dobáljon körül engem a késsel! Ugye megteszi?

Kordovánnak egyszerre melege lett, és megbánta, hogy eljött a folyóhoz. Nem volt őneki soha semmiféle partnernője, és sohasem dobált körül senkit sem tizenkét késsel. De ezt már nem mondhatta meg. Egy pillanatig azt remélte, hogy az asszony tréfál, de az már széttárt karokkal állt a fal mellett, és az arcáról látszott, hogy komolyan gondolja a dolgot.

– Éjszaka van – szabadkozott Kordován. – Ehhez világosság kell.

– Világít a hold – mondta az asszony. – Tíz méterről is jól láthat engem. És ne féljen, nyugodtan fogok állni, meg sem mozdulok.

– Sokkal több fény kellene – mondta Kordován. – Nem gyerek-játék ez.

– Fél? – kérdezte mosolyogva az asszony.

Kordován sóhajtott, mondani akart még valamit, de látta, hogy hiába minden. Elővette kését, és hátrált vagy öt lépést. Aztán dobott. A kés nesztelenül fúródott az agyagba Váryné térde mellett.

– Folytassa! – mondta az asszony.

Kordován kihúzta a kést a falból, nagyon ideges volt, törött bal karja tompán sajogni kezdett, összeszorította a fogait, és úgy dobott. A kés Váryné dereka mellé fúródott.

– Most dobja az arcom mellé! – mondta az asszony. – Egészen közel az arcomhoz.

– Hagyjuk talán abba – mondta Kordován. – Majd máskor folytatjuk. Ha világosabb lesz.

– Fél? – kérdezte az asszony.

– Nem. Nem félek – mondta Kordován rekedten. Szörnyen izzadt. Tenyerét a nadrágjába törölte, homlokán végigcsorgott a veríték, és csípte a szemét. Vigyázzállásba merevedett, sokáig állt így, s úgy érezte, görcsbe rándult az egész teste. Semmit sem látott, csak Váryné arcát. A kést egészen közel az arca mellé dobta.

Megtörölte homlokát, és amikor a falhoz ment, hogy kihúzza a kését az agyagból, látta, hogy az asszony sír. Továbbra is széttárt karokkal, mozdulatlanul állt és sírt.

– Mi történt? – kérdezte ijedten Kordován.

– Semmi. Semmi sem történt. El akarok menni innen.

– Miért? Hova?

– Mindegy. Nagyon messzire. Minél messzebb innen.

Kordován tanácstalanul állt előtte, és izzadt homlokát törölgette.

– Vigyen el engem innen! – mondta az asszony. – Nagyon kérem, vigyen engem magával. Elmegyek magával bárhova.

Kordován izzadt, és elátkozta még azt a pillanatot is, amikor először szóba állt Várynéval.

– De hát... én nem akarok elmenni innen – dadogta.

– Én mindent megteszek magának. Csak menjünk el együtt valahova!

– De hát... nem is ismerjük egymást. És én sehova sem akarok elmenni.

Az asszony akkor leengedte karjait, és ellépett a faltól. Ismét a folyót nézte. Amikor visszafordult, már mosolygott.

– Ne haragudjon – mondta. – Soha többé nem kérem, hogy magával vigyen. Felejtse el az egészet. Tudja, néha szeretném arcul köpni magamat, amikor Váryra gondolok, meg arra a másik két vén hülyére. Meg a szerelmespárookra, akiknek szobát adok ki.

– Ne gondoljon rájuk! – mondta Kordován. – Most ne gondoljon rájuk! Most csak szép dolgokra gondoljon!

– Ígérje meg, hogy máskor is eljön velem ide. És én majd elhitem magammal, hogy nagyon messzire mentem.

– Eljövök, amikor csak akarja – mondta Kordován.

Később, amikor már egészen a víz mellett ültek, és fogták egymás kezét, az asszony megkérdezte Kordovántól, hogy hány éves.

– Harmincegy – mondta.

– Nagyon fiatal még.

– Maga is nagyon fiatal még – mondta Kordován.

KÉSŐN KIRAJZOTT MÉHEK

A méhraj délután letelepedett Opana magas akácfájára. Az egyik vastag ágon gyűltek össze a méhek, egymásba kapaszkodtak, és az egész kupac úgy lógott az ágon, mint egy fekete, mérges gyümölcs. Opana, az öreg Madzsgáj, Rozmaring Bandi, Kordován és a félhülye Sebestyén gyerek leültek a fa alá, és figyelték őket. Később odajött Szent János, a méhész is, hosszú létrát és egy zsákot hozott magával.

– Ilyen későn már nem szoktak rajzani – mondta. – Az enyémeik sohasem rajzanak ilyen későn. Fogalmam sincs, ezek honnan jöhettek.

Felkapaszkodott a létrán, a méheket a zsákba rázta, és onnan beleszórta őket az egyik üres kaptárba. Fél óra múlva a méhek ismét az akácfán gyülekeztek, de most már nem kupacban lógtak, hanem befedték az egész ágat.

– Az anyaméh, úgy látszik, az ágon maradt – mondta Szent János. – És most nagyon rosszul helyezkedtek el. Nehéz lesz zsákba rázni őket.

Óvatosan, a kezével söpörte le a méheket az ágról, bele a zsákba, aztán ismét az üres kaptárba szórta őket. Ezúttal már ott maradtak, nem tértek többé vissza az akácfára.

– Furcsa méhek ezek – mondta Szent János. – Kisebbek és feketébbek, mint az enyémeik. És sokkal dühösebbek. Nem tudom, hogy mire megyek velük.

Szomorúan nézegette összemart, feldagadt kezeit.

RÉGI MEGHATÓ TÖRTÉNET A HALLGATAG VÁRYRÓL ÉS FELESÉGÉRŐL

A pince legvégén sötét nyílás tátongott, melyből dohos, hideg levegő csapott az arcukba. Tanácstalanul álltak egymás mellett, Váry egy viharlámpát tartott a kezében, megpróbált bevilágítani, de nem láttak semmit, csak a dohos levegő áramlását érezték. Kétoldalt, a fal mellett hordók álltak, azokat már sorban végigkopogtatták, valamennyi üres volt. A sötét nyílás előtt pókhálós üvegek heverték, Váry bosszúsan félrerugdosta őket.

– Miféle barlang ez? – kérdezte az asszony. Fázott a hűvös pincében, karjait összefonta a mellén.

Váry vállat vont, aztán felemelte a viharlámpát, és előrelépett a sötétbe. Megcsúszott a sáros, nyálkás talajon, de nem állt meg, óvatosan, tapogatózva haladt előre az egy szál viharlámpával. Az asszony egy ideig még látta az imbolygó viharlámpát, aztán ismét sötét lett. Jó fél óráig várakozott a pincében, mire Váry előbukant. A lába térdig sáros volt, fehér haja nedvesen tapadt a homlokára, és nehezen lélegzett.

– Több mint száz méter hosszú – mondta. – Tényleg olyan, mint valami barlang.

– Nagyon féltem – mondta az asszony. – Féltem, hogy valami bajod lesz.

– Olyan, mint egy barlang – mondta Váry. – Vagy inkább, mint egy alagút.

Valamikor sokkal hosszabb lehetett, de egy helyen beomlott, és nem tudtam továbbmenni.

– Ne menj többet oda! – mondta az asszony. – Nagyon féltem.

– Kellemetlen hely, az biztos – mondta Váry. Letette a földre a viharlámpát, és fáradtan leült az egyik hordóra. – De azért érdekel, hogy mire szolgálhatott. Olyan... olyan titokzatos az egész.

Az asszonynak egyszerre felderült az arca.

– Ez az! – mondta. – Titokzatos barlang. Ez az! Így fogjuk nevezni a csárdát. Titokzatos barlang: az ilyesmi mindig tetszik az embereknek. Meglátod, rengeteg vendégünk lesz.

– Hülyeség – mondta Váry.

– Nem hülyeség – mondta az asszony. – Ehhez én jobban értek, bízd csak rám. Egy nagy táblára felírjuk, hogy „Titokzatos barlang”. Meglátod, özönleni fognak a vendégek. Sok pénzt fogunk keresni.

Váry rosszkedvűen nézegette sáros lábait. Hülyeségnek tartotta a „Titokzatos barlang” elnevezést, és a csárdáért sem lelkesedett sohasem.

– Jól van, próbáljuk meg – mondta szórakozottan. Az asszony leült mellé a hordóra, és szorosan hozzábújt.

– Sok pénzünk lesz, majd meglátod. A földeket is mind visszavásároljuk. És boldogok leszünk. Ugye elhiszed, hogy boldogok leszünk?

– Igen – mondta Váry. – Most is boldogok vagyunk.

– Mindig boldogok leszünk, majd meglátod. Rengeteg pénzünk lesz, s akkor elmehetünk innen. Oda mehetünk, ahova akarsz.

– Igen... igen – mondta Váry, és megpróbálta lekaparni a sarat a cipőjéről.

– Elmegyünk valahova, ahol teljesen egyedül leszünk – mondta az asszony. – Nem lesz ott senki más, csak mi ketten. És nagyon boldogok leszünk, majd meglátod.

– Most is boldogok vagyunk.

– Persze. És rendben lesz minden. Sok vendégünk lesz, majd meglátod. Majd én gondoskodom róla, hogy sok vendégünk legyen.

Napokig nem jött egyetlen vendég sem. Egy mogorva, beteg öregembertől vették meg az útszéli csárdát, nagy elhanyagolt állapotban. Valamennyire helyreporcozták, kifestették, új székeket és asztalokat hoztak, és a cégérlapra nagy betűvel kiírták, hogy „Titokzatos

barlang”. Az emberek lovas kocsin, kerékpáron és gyalog jártak az úton, de senki sem tért be.

– Az a vén hülye elűzte a vendégeket – mondta Váry. – Tennünk kel-
lene valamit.

Váryné akkor kiment a csárda elé, és köszönetni kezdett az arra ha-
ladóknak. Mindenki rámosolygott, aki csak elment a csárda előtt, és
mindenkinek nagyon kedvesen köszönt. Az emberek csodálkoztak, de
visszaköszöntek, és megbámulták az asszonyt. Később néhányan már
betértek a csárdába is, megálltak a söntés mellett, és gyorsan megittak
valamit. Aztán, ahogy múltak a napok, egyre többen jöttek, leültek az új
székekre az új asztalok mellé, és most már nem siettek annyira. Váryék
reggeltől estig talpon voltak, nyitva tartottak, amíg csak az utolsó vendég is
el nem ment, akkor nekiálltak takarítani, végül pedig összeszámolták a napi
bevételt. Hullafáradtak voltak már ilyenkor, de nagyon örültek, hogy a csár-
da ilyen szépen beindult, és hogy egyre több pénz számolhatnak össze.

A baj akkor kezdődött, amikor először betért hozzájuk a vörös hajú
hordókészítő. Kerékpáron jött, kora délután, a kerékpárt a csárda falá-
hoz támasztotta, ő pedig bement, és az egyik sarokasztalhoz ült, ké-
nyelmesen hátradőlt a széken, a lábait felrakta a mellette levő székre.

– Hallottam, hogy nagyon rendes hely ez a „Titokzatos barlang” –
mondta Várynének. – Hónapok óta mást sem hallok, csak azt, hogy
milyen rendes hely ez a „Titokzatos barlang”.

– Magának is tetszeni fog – mondta Váryné. Tiszta fehér kötényben
állt a hordókészítő asztala mellett, és nagyon kedvesen mosolygott.

– Szebbnek képzeltem – mondta a hordókészítő. Visszamosolygott
az asszonyra. – Mármint a csárdát. Maga viszont szép, sokkal szebb,
mint képzeltem. Hány éves?

– Tizenkilenc.

– Nagyon fiatal – mondta a hordókészítő. – Ki hinné, hogy ennyire
fiatal, és máris mindenfélét kitapasztalt.

Váryné ekkor már sejtette, hogy baj lesz, de azért továbbra is ked-
vesen mosolygott, és bort hozott a hordókészítőnek. Sok bort megivott
a hordókészítő, és egész idő alatt székre rakott lábbal ült a sarokban.

– Vallja be nekem – mondta később nehezen forgó nyelvvel Váry-nénak –, vallja be nekem, hogy töksötét volt, amikor férjhez ment ehhez az öreg mókushoz! Töksötét volt, és maga nem látta, hogy tiszta ős a haja.

Váryné most már nem mosolygott, csak állt az asztal mellett, de nem mosolygott.

– Nem akarná folytatni a régi mesterségét? – kérdezte a hordókészítő. – Egy fehér hajú férj mellett igazán folytathatná a régi mesterségét.

Az asszony elment az asztaltól. Váry észrevette, hogy valami történt, előjött a söntés mögül, és megkérdezte a hordókészítőt.

– Minden rendben van?

A hordókészítő hintázni kezdett a széken, és csillogó szemekkel nézett fel Váryra.

– Szerintem... – mondta –, szerintem kétfajta ember van. Az egyik fajta ember olyan, mint a disznó. Szeret nagyokat enni, nagyokat inni, és egyáltalán: élvezni az életet. Ilyen vagyok én. Nem is tagadom. Én olyan vagyok, mint a disznó. A másik fajta ember... a másik fajta ember olyan, mint a... olyan, mint az ember. Szereti a sok pénzt, a szép házat meg az ilyesmit, és hamar megöszül. Magának is azért ilyen fehér a haja, mert ehhez a másik fajtához tartozik.

– Lehet, hogy igaza van – mondta Váry.

– Persze hogy igazam van – mondta a hordókészítő.

– És azt is tudom, hogy a feleségét egy bordélyházból hozta ki.

– Ez nem igaz – mondta elsötétült arccal Váry.

– Azt is tudom, hogy még fizetett is érte, hogy kihozhassa a bordélyból.

– Nem igaz.

– Azt is tudom, hogy a földjeit adta el, hogy kihozhassa a feleségét, és hogy megvegye ezt a vacak csárdát.

– Nem igaz.

– De igaz – mondta a hordókészítő. – Nekem hiába akar hazudni. Ismerem az ilyenfajta embereket, mindig hazudnak.

– Menjen most már haza! – mondta Váry.

Sokan voltak benn a csárdában, Váry halkán beszélt, a hordókészítő viszont annál hangosabban, többen is odafigyeltek már.

– Maga szereti a pénzt. Higgye el nekem, ezzel az asszonnyal több pénzt kereshetne, mint a vacak csárdájával. Gondolja csak meg!

– Menjen haza! – mondta Váry. – És többet ne jöjjön ide!

– Rengeteg ilyen ember van, mint én – mondta a hordókészítő –, akik élvezik az életet. Sok pénzt kereshetne a kedves fiatalasszonnyal.

– Azonnal menjen ki! – mondta Váry. – És ne jöjjön többet ide!

A hordókészítő kitámolygott, ők pedig egész este a vendégek körül foglalatoskodtak. Zárás után, amikor a pénzt összeszámolták, az asszony sírva fakadt.

– Megölöm azt a vörös hajú disznót, ha még egyszer ide mer jönni! – mondta akkor Váry.

A hordókészítő két nap múlva ismét megjelent. Váry látta, amint a csárda elé kanyarodik a kerékpárjával, és kiment eléje.

– Ne dühöngjön, öregem! – mondta vigyorogva a hordókészítő.

– A magafajta emberek sohasem szoktak komolyan haragudni. Meg aztán, ebben a korban nem ajánlatos.

Váry előrenyújtotta jobb kezét, és torkon ragadta a hordókészítőt. Egy kézzel szorította a torkát, a hordókészítőnek kidülledtek a szemei, próbálta lefejtetni Váry ujjait, véresre karmolta a kezét, de Váry csak akkor engedte el, amikor már megkékült az arca. A hordókészítő a fal mellé roskadt. Jóval később tudott csak talpra állni, akkor felült a kerékpárjára, és szó nélkül elkarikázott.

A csárda nem sokkal hajnal előtt gyulladt ki, és mire megvirradt, teljesen porig égett. A régi, csontszáraz épületnek még a falai is leomlottak. Az asszony hangosan zokogott, Váry átölelte a vállát, és azt mondta:

– Elmegyünk innen, és megint nagyon boldogok leszünk.

– Ne haragudj rám! – mondta az asszony.

– Nem haragszom – mondta Váry. – Most elmegyünk innen, és nagyon boldogok leszünk. Majd meglátod.

– Biztos, hogy nem haragszol rám?

– Nem haragszom. Elmegyünk, és boldogok leszünk. Jobb is, hogy leégett ez a vacak csárda, sohasem szerettem. Csak az a barlang... még most is érdekel, hogy mire szolgálhatott.

Le akartak még egyszer menni a pincébe, hogy megnézzék azt a hosszú, sötét barlangot, de a beomlott falak eltorlaszolták a pince bejáratát. Elhatározták, hogy később egyszer majd visszajönnek, eltakarítják a romokat, és lemennek a pincébe. De hamarosan kitört a háború, és ők nem jöttek többet vissza.

KI AZ A VÉN KURVA?

A Keglovics utcabeli férfiak és a téglagyári munkások szombat délutánonként Dobrénál, a fűtőnél gyűltek össze. Ha meleg volt, a ház előtt, az udvarban üldögéltek, ilyenkor békésen megfértek egymással, beszélgettek, és türelmesen várták, hogy Dobre megborotválja vagy megnyírja őket. A fűtő gyorsan és ügyesen dolgozott, és ők már évek óta idejártak borotválkozni és nyíratkozni.

Dobre borbély volt valamikor. Kitanulta a szakmát, a mesterlevelet is megszerezte, de akkor ahelyett, hogy borbélyműhelyt nyitott volna, elment a téglagyárba dolgozni. Kezdetben a szenet hordta, később fűtő lett, a szénportól és a füsttől megfeketedett, mint az ördög, esténként alig tudta tisztára mosni magát, de borbélyműhelyt nem akart nyitni. Utálta a mesterségét. Nem tudta elviselni az emberek szájbűzét. Mésélte, hogy inas korában szinte mindennap ki kellett rohannia a műhelyből, hogy hányjon. Amint valaki leült a székbe, ő mindjárt tudta, hogy az illetőnek hány foga rohad a szájában, és hogy miféle gyomorbántalmi vannak. Később már nem hányt, de amint borotválni vagy nyírni kezdett valakit, a gyomra összeszorult, és olyan kemény lett, mintha téglával tömték volna ki. És ez még rosszabb volt, mint amikor hányt. Este, ha hazament, órákig nem tudott enni semmit, csak üldögélt, vagy sétált kint a kertben és köpködött. De azért hősiesen végigszenvedte az inas- és segédéveket, aztán megszerezte a mesterlevelet, és boldogan elment a téglagyárba szenet hordani.

A Keglovics utcabeli férfiakat és a téglagyári munkásokat megborotválta és megnyírta ugyan minden szombaton, ez azonban egész más volt. Az ismerősök szájbűzét elviselte. Az olyan ismerősökét, akikkel mindennapi találkozott és beszélgetett. Ezeknek már nem is érezte

a szájbüzét. Jókedűen nyírta és borotválta őket, s kicsit büszke volt arra, hogy az ő házában olyan békésen megférnek egymással.

Egy szombat délután azonban Adamkó részegen érkezett Dobréhoz. Izzadt, vörös arccal jött, és dőlt belőle a pálinkaszag. Amint belépett, kijelentette, hogy Kiss Kurányi egy tetves disznó, Rozmaring Bandinak pedig azt mondta, hogy régen meg kellett volna döglenie alkoholmérgezésben, akkor most megöregedve és félhülyén nem élösködne a társadalom nyakán. Aztán kivette az újságot Szent János kezéből, de nem olvasta, hanem leterítette a tornác lépcsőjére, és ráült. Fenyegetően nézett végig a Keglovics utca lakóin, látszott, hogy mindenáron bele akar kötni valakibe.

Szerencsére csakhamar megérkezett Romoda is, az ácsmester, és akkor mindannyian fellélegeztek. Adamkó most őt méregette gyűlölködve, de tudták, hogy Romodával nem mer kikezdeni. Az ácsmester mindjárt látta, hogy valami nincs rendben, úgy tett azonban, mintha semmit sem venne észre, a tornácoszlopnak támaszkodott, és cigarettára gyújtott. Kínos, szokatlan csend volt, és Dobre, hogy feloldja a hangulatot, elmesélte, hogyan rakta le a mestervizsgát. Egy középkorú hivatalnokot kellett megnyírnia és megborotválnia, akinek ezüsfogai voltak. Az ezüsfogak bűzlenek csak igazán, ha nem tisztogatják őket rendszeresen. És az illető nem tisztogatta az ezüsfogait rendszeresen. Dobre azonban akkor utoljára szándékosan kínozta magát, piszmogott, ameddig csak tehetett, és mélyen magába szívta az ezüsfogak bűzét. Utána boldogan rohant a téglagyárba szemet hordani. Pedig nagyon nehéz munka volt az, különösen abban az időben. Rossz, vacak szemet kaptak, rengeteget kellett belőle a kemencébe hordani, hogy rendszeresen megsüljenek a téglák. Adamkó is megmondhatja, hogy milyen nehéz munka volt.

– Igaz, Adamkó?

Adamkó nem figyelt oda. Éppen akkor jött be az udvarba Kordován és a félhülye Sebestyén gyerek. Kordovánnak még mindig gipszben volt a bal karja, de már nem fáj, jókedűen, füttyörészve jött Dobréhoz borotválkozni.

– Ó, megjött a hősszerelmes – harsogta Adamkó. – A Keglovics utca bikája. Aki éjszakánként a folyópartra jár.

Kordován sápadtan állt meg, vigyázzállásba merevedett, mint amikor kést készül dobni. A félhülye Sebestyén gyerek riadtan tekingetett hol Kordovánra, hol Adamkóra.

– Mondd, szépek az éjszakák ott a víz mellett? – kérdezte Adamkó Kordovántól.

– Hagyjon engem békében! – mondta Kordován.

– Hagyd békében Kordovánt! – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

Adamkó tele szájjal röhögött. Aztán hirtelen elkomolyodott, és azt mondta:

– Mit szóltok hozzá, hogy ez a jóképű fiatalember minden éjszaka egy vén kurvával jár le a folyó mellé? Mit gondoltok, ki az a vén kurva?

Mindenki hallgatott, segélykérően néztek Romodára, de az ácsmeszter még mindig az oszlopnak támaszkodva cigarettázott, és a homlokát ráncolva figyelte a halálsápadt Kordovánt.

– Rozmaring, te iszákos disznó, te mit gondolsz, ki az a vén kurva?

– Nem tudom – mondta lesütött szemmel Rozmaring Bandi.

– Hazudsz, Rozmaring. Tudod te nagyon jól, hogy kiről van szó. Egy vén kurváról, aki valamikor kuplerájban tanulta a mesterségét. Mi megszüntettük a kuplerájokat, de ő kuplerájt csinált a házából, itt az orrotok előtt, és tovább gyakorolja a mesterségét. Veled is gyakorolta?

– Nem – mondta Rozmaring Bandi.

– Azt elhiszem – mondta Adamkó. – Túlságosan öreg vagy már. Meg a férje is túlságosan öreg. De vannak még fiatalok, akikkel lehet gyakorolni. Fiatal párok, akiket oktatni kell, itt az egész utca szeme láttára. Ezt a jóképű fiatalembert is biztosan mindenre kioktatta. Igaz?

– Hagyjon engem békében, és fogja már be a száját! – mondta Kordován.

Még mindig vigyázzban állt.

– Fogd be már a szád – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

Adamkó felállt a lépcsőről, és úgy röhögött. A félhülye Sebestyén gyerek felé mutatott.

– Ne izgulj, fiam, veled is gyakorolni fog még. Akármilyen hülye vagy is...

– Te rohadt állat!

Kordovánnak már a kezében volt a kés, és elindult Adamkó felé.

– Te rohadt állat – nyögte.

De akkor elébe lépett Romoda, elkapta a csuklóját, Kordován fájdalmasan felkiáltott, és a kés a földre esett.

– Figyelmeztettek már, hogy errefelé nem hordanak ilyen késeket – mondta az ácsmester.

Kordován keservesen nyögött, remegett az álla, és amikor Romoda elengedte a csuklóját, kirohant az utcára.

– Te rohadt állat! – mondta a félhülye Sebestyén gyerek Adamkónak. Felkapta a kést a földről, és Kordován után futott.

Adamkó sápadtan állt a tornác előtt, már teljesen kijózanodott. Romoda most feléje fordult és megkérdezte:

– Mire vársz?

Adamkó lassan, lehorgasztott fejjel elindult a kapu felé.

Dobre később, amikor Szent Jánost borotválta, azt mondta, ő megérti Adamkót. Teljesen elvesztette a fejét. Szinte biztosra vehető, hogy hamarosan kirúgják a gyárból. Sőt, nagyon valószínű, hogy őt is kirúgják a gyárból. Hiába, nem bírnak ők már úgy dolgozni, mint valamikor. És rosszul áll az egész gyár. Csökkentik a termelést, el kell bocsátani néhány embert. Nagyon valószínű, hogy azokat bocsátják el, akik már nem bírják az iramot. Nem tudja, hogy mi lesz. Ahhoz már mindketten öregek, hogy, mondjuk, Németországba menjenek dolgozni. Nem tudja, mi lesz Adamkóval. Ő legfeljebb borbélyműhelyt nyit. Igen. A gyomra ismét összeszorul, de nem tehet mást. Kénytelen lesz elviselni mindenféle nagypofájú idegennek a szájbúztét.

TIZENKÉT DOBÁS

– Elmegyek innen – mondta Kordován. – Három nap múlva leveszik a gipszet a karomról, és akkor elmegyek innen.

– Ne hagyjál itt engem! – mondta riadtan Váryné. – Mi lesz velem, ha elmész?

A folyó mellett ültek, Kordován apró göröngyöket dobált a vízbe. Az alvó, kis folyó ilyenkor mintha megmozdult volna a két part között, előrelendült, és nesztelenül csorgott az árván meredező hídoszlopok mellett.

– Te is jössz – mondta Kordován. – Együtt fogunk elmenni.

– Ezt nem mondod komolyan.

– De komolyan mondom. Amint leveszik a gipszet a karomról, elmegyünk innen.

– Nem hiszem. Ez nem lehet igaz.

– De igaz. Szeretlek, és magammal viszlek, majd meglátod.

Lassan az asszony felé fordult, és az arcát figyelte. Váryné mosolygott. A folyót nézte, a szája kicsit nyitva volt, úgy mosolygott.

– Tényleg magaddal vinnél? – kérdezte.

– Magammal viszlek. Majd meglátod, hogy magammal viszlek.

– Istenem, ezt igazán nem hittem volna – mondta az asszony.

– Örülsz? – kérdezte Kordován.

Az asszony mosolygott. Két kezével átkulcsolta a térdét, mereven nézte a vizet, és mosolygott.

– Nagyon örülök. És nagyon szeretlek. Tényleg magaddal vinnél?

– Magammal viszlek.

– Istenem, nem hittem volna... Sohasem mondtad ezt nekem.

– Most mondom. Magammal foglak vinni.

– Nagyon szeretlek – mondta az asszony. – És nagyon jó, hogy itt vagy.

– Nem akarok itt maradni.

– Tudom – mondta az asszony. – De azért nagyon jó, hogy itt voltál.

A folyó ismét megállt a két part között, csönd volt körülöttük, és ők is elhallgattak. Kordován nem dobott több göröngyöt a vízbe.

– Szereted a fákat? – kérdezte az asszony.

– Tessék?

– Szereted a fákat?

Kordován vállat vont.

– Nem tudom. Lehet, hogy szeretem őket. Miért kérdezed?

– Én nagyon szeretem a fákat – mondta az asszony.

– Egyszer, nagyon régen, még kislány koromban láttam egy mesefilmet. A fák ott olyanok voltak, mint az emberek. Mint a jó emberek. Mozgatták az ágaikat, mintha kezük lenne, és sírtak is. Nagy vihar volt, és a fák akkor megöltek egy gonosz boszorkányt. Az apámmal néztem a filmet, és egész idő alatt a kezét fogtam. Szerettem apámmal filmet nézni.

– Miért meséled ezt nekem?

– Nem tudom. Talán azért, mert akkor boldog voltam. És nagyon-nagyon fiatal. Még az apám vezetett moziba.

– Hogy hívtak lánykorodban?

– Szilviának. Takács Szilviának.

– Takács Szilvia, te most is nagyon fiatal vagy – mondta Kordován. – És ezentúl majd én vezetlek moziba. Megnézünk minden mesefilmet.

– Tudod, hogy hány éves vagyok? – kérdezte az asszony.

– Nem érdekel – mondta Kordován. – Tudom, hogy nagyon fiatal vagy. És ezentúl én vezetlek majd moziba.

– Negyvenéves vagyok – mondta az asszony. – Tíz évvel öregebb, mint te.

Nem is tudod, milyen sok az a tíz év.

– Te nagyon fiatal vagy.

– Istenem... Tényleg magaddal viszel engem?

– Mondtam, hogy magammal viszlek.

Most az asszony figyelte Kordován arcát. Közelebb húzódott hozzá, és a vállára hajtotta a fejét.

– Ne menjél el! – mondta halkan.

– Elmegyek – mondta Kordován. – Elmegyünk mind a ketten.

– Ne menjél el!

– Mi bajod van? – kérdezte idegesen Kordován. – Hiszen te is velem jössz.

– Nem megyek veled.

Kordován eltolta magától az asszonyt, és felállt. Most fentről, egészen magasról nézte.

– Nem jössz velem?

– Nem mehetek.

– De hát... Nem értem... – dadogott Kordován. – Mindig azt akartad, hogy elvigyelek innen. Hogy minél messzebbre vigyelek. Még sírtál is.

– Tudom – mondta halkan az asszony. Alig lehetett hallani, amit mond. – És én el is mentem veled mindig. Bármikor együtt voltunk, én elmentem nagyon messzire innen. És mindig nagyon szerettelek, és nagyon boldog voltam.

– Most tényleg elmehetünk innen nagyon messzire, és mindig boldogok leszünk.

– Nem mehetek el.

– Bejárnánk az egész országot...

– Nem mehetek veled. Ne haragudj.

Kordován most már vigyázállásba merevedett. Fentről, a magasból nézte a víz mellett ülő asszonyt, a víz mozdulatlanul állt a két part között, és mozdulatlan volt az asszony is, mintha már nagyon régóta ott kuporogna, és még nagyon sokáig ott akarna maradni. És a csend egyre nagyobb lett. Kordován később egészen halkan mondta:

– Állj fel, te bűdös kurva! Az asszony meggörnyedt, összeszorította a térdeit, és nem mozdult.

– Azt mondtam, hogy állj fel, te бүdös, vén kurva! Az asszony akkor felállt és ijedten nézett Kordovánra.

– Nem vagyok kurva – mondta. – Én szeretlek téged.

Kordován nevetett. Még mindig mereven, egyenes derékkal állt, és hosszan, csúnyán nevetett.

– Állj a fal mellé! – mondta.

– Ne csináld ezt velem! – mondta az asszony. – És ne menjél el! Kordován megragadta a karját, és a kettészelt domboldal felé taszította.

– Állj a fal mellé!

Az asszony elsírta magát. Kezeit a szájára szorította, úgy sírt.

– Ne... ne csináld ezt! – kérte.

– Állj a fal mellé, és tárd szét a karodat! – mondta Kordován. – Úgy, mint amikor először itt jártunk.

Az asszony a falhoz lapult, széttárta a karját, sírt, könyörögve nézett Kordovánra, de többet nem szólt semmit. Kordován lehajtott fejjel állt előtte, felkötött bal karja féhéren világított, teljesen nyugodtnak látszott.

– Szeretnék elmondani neked valamit. Jól figyelj rám!

Az asszony sírt, remegve lapult a falhoz, és most sem szólt semmit.

– Szeretném... – kezdte Kordován –, szeretném, ha tudnád, hogy sohasem dobáltam körül senkit késekkel. És lábába bújtatott embert sem fűrészeltem ketté. Egyszer akartam megcsinálni, de átejtettek, és magamra hagytak. Egyedül pedig nem tudtam megcsinálni... És a holdszínű aranypénzeket is végérvényesen megette a fene. És bűvész-csoporttal sem jártam sohasem. Csak hazudok mindenfélét az embereknek, főleg olyankor, ha rosszkedvem van. Ha látom, hogy elhiszik, mindjárt jókedvű leszek. De most nem akarok jókedvű lenni, és megmondom neked az igazat: nem jártam bűvészekkel az országot, és nem vagyok késdobáló művész. Az első három próbadobásom akkor volt, amikor először idejöttünk. Most pedig tizenkét dobásom lesz. Jó lenne, ha nem mozognál. Szépen, nyugodtan állj, mint először; akkor még mosolyogtál is. Emlékszem, nagyon szép voltál akkor.

Hátrált vagy öt lépést, és előhúzta a kését.

– Mosolyogj! – mondta.

Az asszony nem mosolygott. Ijedten lapult a fal mellett, karjait szét-tárta, és sírt.

– Kár – mondta Kordován. – Kár, hogy nem akarsz mosolyogni. Nagyon szép...

Nem folytatta. Tizenkétszer dobott, szabályosan körüldobálta késével Várynét. Akkor megtörölte a nadrágjába a kést, ráhúzta a bőrtokot, visszarakta a zsebébe, és szó nélkül elment. Útközben belerúgott minden fába.

Az asszony még sokáig állt a fal mellett széttárt karokkal. Aztán a vízhez ment, megmosta az arcát, leült, két karját összekulcsolta a térdén, és a mozdulatlan folyót nézte. Mosolygott is, szája kissé nyitva volt, és nagyon szomorúan mosolygott. Most is szép volt, mintha nem is sírt volna.

Később apró göröngyöket dobált a vízbe, és megmozgatta az álmos, kis folyót.

A KUTYÁT VÁRYNÉ TAKÁCS SZILVIÁNAK HÍVTÁK

Kordován rövid pórázon vezette a kutyát, és időnként teljes erőből oldalba rúgta. A kutya vonított, vicsorgatta a fogait, néha Kordován lábába próbált harapni, de Kordován ilyenkor a pofájába rúgott. A kutya nyakában fehér kartonlap lógott, a kartonlapra nyomtatott betűkkel az volt írva, hogy: „Váryné Takács Szilvia, a vén kurva”.

Az öreg Madzsgáj izgatottan sietett Kordován elé, és már messziről kiabálta:

– Öld meg azt a dögöt! Rúgd szét a fejét!

Kordován ügyet sem vetett az öreg Madzsgájra, végigvonszolta a kutyát az utcán, Romoda háza előtt utoljára még egyszer oldalba rúgta, aztán elengedte. A kutya vonítva rohant be a temetőbe, és eltűnt a juharfák között.

– Meg kellett volna ölni azt a dögöt – mondta az öreg Madzsgáj. Az arca kipirult, rendkívül izgatott volt.

Kordován leült a görbe akácfára, és azt mondta:

– Jobb így. Hadd fusson minél messzebbre. Szeretném, ha sokan elolvassák azt a táblát a nyakában.

RÉGI MEGHATÓ TÖRTÉNET KORDOVÁNRAÓL, A KÉSDOBÁLÓ MŰVÉSRŐL

Figyelmeztetés: Az alábbi történet valójában nem Kordovánról szól, hanem Deli bégről, egy török útépitő munkásról, akit csak úgy, találmra neveztek el Deli bégnak, az igazi nevét senki sem tudta, és senki sem kérdezte. Deli bég egyébként igen keveset beszélt; ha néha megszólalt, alig lehetett megérteni, amit mond, annyira dadogott.

Tízen laktak a barakkban, és a hónap vége felé, amikor már elfogyott a pénzük, ki sem mozdultak esténként. Négyen leültek a barakk közepén, a lelógó villanyégő alá, és egy felfordított ládán kártyáztak, a többiek távolabb a kártyázóktól csapatba verődve komoly arccal és teli torokból énekeltek. Így ment ez minden este a hónap vége felé, a környék lakóit szörnyen idegesítette ez a folytonos gajdolás, nem tudtak aludni, többször beszóltak a barakkba, hogy hagyják már abba az éneklést, vagy legalább halkabban énekeljenek, a barakk lakói ilyenkor válogatott trágárságokat ordítottak vissza, s folytatták az éneklést meg a kártyázást. Később már nem is szóltak nekik semmit a környék lakói.

Deli bég is a barakkban lakott, de ő nem csatlakozott sem a kártyázókhoz, sem az éneklőkhöz. Ő a hónap vége felé is a kocsmákat járta, és mindig részeg volt. A faluban gyorsan megismerte mindenki Deli béget, valamennyiük közül Deli béget ismerték legjobban a falusiak, és megszokták, hogy mindig részegen látják. Az útépitőket sem zavarta, hogy folyton iszik, mert részegen is nagyon csendes volt, s két ember munkáját is elvégezte. Egyetlenegyszer lett csak rosszul, töméntelen sok pálinkát ihatott előző éjjel, és délelőtt, amikor már erősen tűzött a nap, begyulladt benne a pálinka. Eldőlt a földön, hadonászott a kezeivel,

hörögött, és fehér hab jött a száján. Nehezen tudták lefogni a karjait, nagyon erős ember volt Deli bég, és tejjel próbálták megitatni, Deli bég azonban fűjt, mint egy beteg állat, és kiköpte a tejet. Akkor egy falusi asszony jött oda, és azt mondta, fogják be az orrát, és úgy erőszakolják bele a tejet. Így már sikerült. Deli bég hörögve kapkodott levegő után, és lenyelte a tejet is. Csakhamar magához tért, dolgozott tovább, mintha mi sem történt volna, s az ivást is folytatta éjszakánként, és továbbra se csatlakozott sem a kártyázókhoz, sem az éneklőkhez.

Kordován minden este kártyázott és nyert. Nem nyert sokat, nem is nyerhetett túl sokat, egészen kis tételekben játszottak, de Kordován időnként még csalt is, csak hogy nyerjen. Szüksége volt a pénzre; a többiek minden szombaton hazautaztak, otthonról hozhattak ennivalót, ő azonban szombaton és vasárnap is a barakkban maradt. Ő és Deli bég. Vasárnap Deli bég az ágyán feküdt, aludt, vagy pedig a mennyezetet bámulta. Órák hosszat tudott mozdulatlanul feküdni. Kordován ilyenkor a késdobálást gyakorolta. Kisebb-nagyobb köröket rajzolt a barakk ajtajára, és azokat célozta. Késdobálás közben többször is elmesélte már Deli bégnek, hogy egyszer végignézte egy bűvészcsoporthoz az előadását, és ott nagyon megtetszett neki a késdobáló művész. Sikerült összebarátkoznia vele, a késdobáló művész megnézte Kordován kezeit, és azt mondta, hogy ilyen hosszú, vékony ujjakkal belőle is kitűnő késdobáló lehetne. Deli bég néha dűnnyögött valamit, és továbbra is a mennyezetet nézte; Kordován nem volt benne biztos, hogy megérti, amit mesél neki. Este megjöttek a többiek, kimosott, tiszta ing volt rajtuk, Deli bég akkor felkelt az ágyáról, és elindult, hogy végigjárja a kocsmákat.

Egy este, a hónap vége felé, amikor négyen a felfordított ládán kártyáztak, a többiek pedig hangosan énekeltek, egy vészna kisfiú jött be a barakkba, és azt mondta, menjenek, hozzák haza a törököt, mert megvakult. Abbahagyták az éneklést és a kártyázást, szótlánul meredtek a vészna kisfiúra. Fogadott, mesélte a kisfiú, fogadott tíz liter borban, hogy fél óráig nézni fog egy kétszáz wattos villanyégőbe. A fogadást megnyerte, de most nem lát. A szembogara nagyon furcsa, mintha

szétfolyt volna, és egyáltalán nem lát. Ül a kocsmában, és issza a bort, amit megnyert.

Mind a kilencen elindultak a kisleány után, aki a falu másik végére vezette őket, egy piszkos kocsmához. A kocsmá tele volt emberekkel, egymás hegyén-hátán szorongtak, és Deli bégét bámulták. Senki sem beszélt, senki sem ivott, teljesen csend volt Deli bég körül. Egyedül csak ő ivott, és kitágult, foltos pupilláival a semmibe nézett. Az asztalán tíz üveg bor állt.

Kordován ment elöl, félrelökdöste a bémésködő embereket, megfogta Deli bég karját, és felállította a székről. Deli bég nem tiltakozott, beleegyezett, hogy hazavezessék a barakkba, csak ahhoz ragaszkodott, hogy a megnyert tíz üveg bort is hozzák. A többiek akkor összeszedték az üvegeket, és valamennyien visszatértek a barakkba. Deli bégét lefektették, a borosüvegeket pedig az ágya mellé rakták, úgy, hogy ha kinyújtotta a kezét, könnyen elérhette őket.

Akkor este nem volt kedvük folytatni sem a kártyázást, sem az éneklést. Lefeküdtek ők is, eloltották a villanyt, de sokáig nem tudtak elaludni, sokat forgolódtak az ágyban. Csak Deli bég feküdt nyugodtan, néha kinyújtotta a kezét, a szájához emelte valamelyik üveget, és nagyot húzott belőle.

Másnap is csöndben feküdt az ágyán, és nem volt vele semmi baj, egészen addig, amíg ki nem ürült az utolsó borosüveg is. Akkor nyöszörögni kezdett, dadogva, akadozó nyelvvel inni kért. Kordován összerázta minden pénzét, elment a legközelebbi kocsmába, és bort hozott Deli bégnek, aki egy időre megint megnyugodott. Tudták azonban, hogy ez nem tart sokáig, s hogy tenniük kell valamit. Összegyűltek a barakk végében, hogy megtárgyalják a dolgot.

– Pénzt kell szerezni – mondta Kordován. – Minél előbb pénzt kell szerezni és hazavinni Deli bégét.

A többiek széttárták a karjukat: nem volt pénzük, vagy csak nagyon kevés volt. És a fizetést csak nyolc-tíz nap múlva kapják. Valaki azt javasolta, hogy értesítsék az igazgatóságot, azok majd tesznek valamit.

– Velünk dolgozott – mondta Kordován. – Jól dolgozott, nem volt vele soha semmi baj. Nekünk kell segíteni rajta.

A többiek rosszkedvűen rázták a fejüket. Igaz, hogy velük dolgozott, és hogy jól dolgozott, de tulajdonképpen sohasem volt velük. Nem is ismerik, még a nevét sem tudják, valójában nem is beszéltek vele sohasem.

– Velünk dolgozott – hajtogatta Kordován. – Segítenünk kell rajta. Minél gyorsabban pénzt kell szerezni.

Megint csak tehetetlenül széttárták a karjukat.

– Van egy ötletem – mondta kétségbeesetten Kordován. – Valami-kor mint késdobáló egy bűvészcsoporttal jártam az országot. Volt egy nagyszerű trükkünk, amire hihetetlenül bukott a közönség. Faládba bújattunk egy embert, aztán odahívtunk két vállalkozó szellemű pasast a közönségből, és azok kettéfűrészelték a faládát. Nagyon egyszerű trükkről van szó. A ládában két ember van. Az egyiknek a keze lóg ki, a másiknak a lába. A láda közepét megtöltjük állati belekkel, amit minden mészárosnál be lehet szerezni. A két vállalkozó szellemű pasas ezeket a beleket fűrészeli, miközben a ládába bújó emberek mozognak, mintha nyúznák őket. Egyszerű trükk, de a közönség megveszik érte. Mi is megcsinálhatnánk ezt itt a faluban. Sokan eljönnének megnézni, és fizetnének, amennyit akarnánk, csak hogy lássák, amikor szétfűrészelnek egy embert. Mindjárt lenne pénzünk.

A többiek legyintettek, elégük volt Kordovánból is, Deli bégből is. Valaki azt mondta: ha Kordován mindenáron segíteni akar a megvakult törökön, lépjen fel mint késdobáló művész, így is szerezhet pénzt. Aztán eloltották a villanyt, és lefeküdtek aludni.

Kordován elment abba a kocsmába, ahol Deli bég fél óráig nézett a kétszáz wattos villanyégőbe. Leült az egyik asztal mellé, elővette a kését, és azt mondta:

– Fogadjunk egy liter bor árában, hogy öt méter távolságról eltalálok egy cigarettapapírt!

Fogadtak vele. A kocsmajtóra felrajzoltak krétával egy cigarettapapír nagyságú kis téglalapot, és kimérték az öt métert. Kordován

vigyázzállásba merevedett, dobott, és nyert. Ismét fogadtak vele, és ő ismét nyert. Sokan voltak a kocsmában, és sokan fogadtak. Kordován pedig dobálta a kést, biztos kézzel dobott, egyetlenegyszer sem tévesztett célt.

Reggel vonatra szállt Deli béggel. Keresztülutazták az egész országot, a török határ közelében szálltak le a vonatról; szétszóródott kőházak álltak ott, a házakat rosszindulatú, tüskés bokrok vették körül. Deli bégnak négy apró gyereke volt, pállott szájú, beteges gyerekek, csodálkozva bámulták Kordovánt. Volt ott egy ősz szakállú, sovány öregember is, az sírt. Deli bég ott maradt a tüskés bokrokkal övezett házban, Kordován pedig ismét vonatra szállt.

De a barakkba nem tért vissza.

MIÉNK A GYÁR!

Csöndben ültek Romoda háza előtt, nem volt kedvük beszélgetni. Várták, hogy jobban besötétedjen, és hogy esetleg megjelenjenek a szerelmespárok, akik rövid időre szobát bérelnek Váryéknál. Jól el lehetett szórakozni ezeken a szerelmespárokon. Zavarban voltak, majdnem mindig zavarban voltak, amikor befordultak a Keglovics utcába: a fal mellé húzódtak, kezükkel esetlenül kaszálva siettek, nézték a házsámokat, Váryék házánál már majdnem futottak, és gyorsan besurrantak a kapun. Az akácfán üldögélők akkor találgatni kezdték, hogy a párocska vajon meddig marad a Váry-házban. Általában nem szoktak sokáig maradni; fél óráig, legfeljebb egy óra hosszáig. Mikor kijöttek, megpróbáltak természetesen viselkedni, és ez volt a legneveztesebb. Most már lassabban mentek végig az utcán, és Romoda háza előtt néha még köszöntek is az ott üldögélőknek. Úgy tettek, mintha mi sem történt volna, mintha csak úgy véletlenül éppen a Keglovics utcában sétálgatnának.

Nagyon jól el lehetett szórakozni ezeken a szerelmespárokon, csak meg kellett várni, amíg besötétedik, mert mindig olyankor jöttek, amikor teljesen sötét volt már.

Előbb azonban a téglagyári munkások jelentek meg. És nagyon furcsán viselkedtek akkor este. Az utca másik végén, Bergernek, a feltalálónak a háza előtt megálltak, és hosszasan tanakodtak valamin. Körülvették a nagydarab Adamkót, mindannyian neki magyaráztak, ő meg csak állt közöttük, és a fejét rázta. Aztán megkerülték Berger házát, és a kertek mögé indultak.

A Keglovics utcabeli férfiak csodálkozva néztek egymásra.

– Hát ez meg mi akar lenni? – kérdezte meglepetten Opana, a nyugdíjas zsákoló.

– Megkerülik az utcát – mondta izgatottan Kiss Kurányi. – Bizony isten, meg akarják kerülni az utcát.

– De hát mi ütött beléjük? Eddig nem tudtuk elüzni őket, most meg egyszerre...

– Lehet, hogy Adamkó megijedt Kordován késétől – mondta Kiss Kurányi. – Ez az, megijedt. Fél, hogy Kordován megint nekimegy a késével.

– Nem hiszem – mondta Romoda, az ácsmester. – Adamkó nem ijed meg egy vacak késtől.

– Szombaton is megijedt – mondta Kiss Kurányi. – Járatta a pofáját, de amikor Kordován elővette a kését, fehér lett, mint a fal. És nem pofázott tovább.

– Szombaton szégyellte magát – mondta Romoda. – Azt hiszem, hogy nagyon szégyellte magát. Egy vacak késtől azonban még nem ijed meg.

– Én sem hiszem, hogy fél tőlem – mondta Kordován. Bal karjáról aznap vették le a gipszet, megnyugtatták, hogy a csont szépen összerforrt, örült, hogy rendben van a keze, mégis szokatlanul hallgatag volt, sokkal kevesebbet beszélt, mint máskor. – És most már nem is bánthatom. – Romodához fordult:

– Jól tetted, hogy kicsavartad a kezemből azt a vacak kést. Amilyen hülye voltam akkor, tényleg hasba szúrtam volna.

– Utálok azt az Adamkót – mondta Kiss Kurányi. – Megérdemelte volna, hogy hasba szúrd. Nagyon szemét módon viselkedett.

– Az igaz – bólogatott Kordován. – Szemét módon viselkedett, de azért örülök, hogy Romoda kicsavarta a kezemből a kést.

– Nem az a lényeg – mondta Szent János. – Az a lényeg, hogy megkerülik az utcát. Sokkal jobb így, ha a kertek mögött járnak.

Senki sem vette észre, hogy mikor tűnt el közülük a félhülye Sebestyén gyerek. Amikor a téglagyári munkások megjelentek az utca másik végén, a fiú még ott ült Kordován mellett az akácfán, de később csöndben felállt, és ő is a kertek mögé indult. Senki sem vette észre, amikor elindult, lábujjhegyen eloldalgott közülük, lassan ment a házak mellett,

de amikor már nem láthatták, futni kezdett a kertek mögé: futott a téglagyári munkások elé.

Azok lehorgasztott fejjel lépkedtek, kerülgették a piszkos tócsákat, ügyet sem vetettek a félhülye Sebestyén gyerekre, lehet, hogy észre sem vették, elmentek mellette, és akkor a fiú elkiáltotta magát:

– Miénk a gyár! A téglagyári munkások megálltak, végigmérték a félhülye Sebestyén gyereket, aztán szótlanul továbbmentek.

– Miénk a gyár! – kiáltotta ismét a fiú.

Azok mentek, mintha nem is hallanák, csak Adamkó nézett vissza, de ő sem állt meg, ment a többiekkel.

A fiú akkor felvett a földről egy kődarabot, utánuk futott, és amikor beérte őket, a követ Adamkó hátához vágta. Adamkó sápadt arccal fordult vissza, a félhülye Sebestyén gyerek pedig harmadszor is elkiáltotta magát:

– Miénk a gyár! Adamkó leütötte. A fiú elterült a földön, szemöldöke felrepedt, és véres lett az arca. Adamkó még bele is rúgott volna, ha a többiek el nem vonszolják onnan.

A fiú nem törölte meg az arcát, felállt a földről, és visszaindult az utcába. Ugyanolyan csendben és észrevétlenül ült le Kordován mellé, mint ahogy elment. Nem figyelt rá senki, még mindig azt találgatták, hogy vajon miért kerülték meg az utcát a téglagyári munkások, és várták, hogy odajöjjön Dobre, a fűtő, hogy megkérdezzék tőle.

Dobre tisztára mosakodott, akkor jött csak oda hozzájuk, de még mielőtt bármit is kérdezhettek volna tőle, észrevette, hogy a félhülye Sebestyén gyerek arca csupa vér.

– Mi történt ezzel? – kérdezte.

Mindannyian a fiúra néztek, ő meg halkán azt mondta:

– Adamkó megvert.

– Kicsoda? – kérdezte hitetlenkedve Dobre.

– Adamkó.

– Hazudsz. Mikor vert meg?

A fiú segélykérően nézett Kordovánra.

– Mikor vert meg? – kérdezte Kordován. Sápadtan vizsgálgatta a fiú véres arcát.

– Most – mondta a fiú. – Ott a kertek mögött.

– Hazudsz – mondta Dobre. – Miért vert volna meg?

A fiú egészen közel húzódott Kordovánhoz, és belekapaszkodott a karjába.

– Nem hazudsz? – kérdezte tőle Kordován.

– Nem hazudok – mondta a fiú.

– Rohadt állat ez az Adamkó – mondta Kordován nagyon dühösen.

– Mégiscsak egy rohadt állat. Ki kellett volna eresztenem a belét... Az ilyen megérdemli.

– Én azt hiszem, hogy hazudik – mondta Dobre.

– Nem hazudok – mondta fiú.

– Ezt nem gondoltam volna Adamkóról – mondta Opana, a nyugdíjas zsákoló. – Igaz, hogy néha túl sokat járatta a pofáját, de hogy megüssön egy ilyen hülyegyereket... Ezt nem gondoltam volna.

– Nekem sohasem tetszett a pofája – mondta Kiss Kurányi.

– Ki kellett volna eresztenem a belét – mondta Kordován. – Az ilyen megérdemli, hogy kieresszék a belét.

Belemarkolt a félhülye Sebestyén gyerek hajába, és egészen közelről vizsgálgatta az arcát. A fiú felrepedt szemöldökéből még most is szivárgott a vér.

– A rohadt állat – mondta Kordován. – A rohadt állat... Gyere, hazamegyünk, megmossuk az arcodat.

A fiú kétségbeesetten kapaszkodott a karjába, nem engedte el akkor sem, amikor felálltak. Szoroson hozzábújt, mintha el akarna rejtőzni mindenki elől. Így mentek végig az utcán, a fiú szorította Kordován karját, és csak akkor engedte el, amikor hazaértek.

– Mi történt? – kérdezte Romoda Dobrétól, amikor Kordován és a félhülye Sebestyén gyerek hazament.

Dobre szomorúan ingatta a fejét.

– Ma felmondtak neki. Csúnya ügy, nagyon csúnya ügy. Nem, nem csinált cirkuszt, nyugodtan viselkedett, csak nagyon sápadt volt. És mintha szégyellte volna magát. Azt hiszem, azért nem akart ma végigmenni az utcán, mert szégyelli magát.

– Értem – mondta Szent János. – Így már értem. Lehet, hogy tényleg ő verte meg ezt a félhülye Sebestyén gyereket.

– Lehet, lehet, hogy megverte – mondta Dobre. – Nyugodtan viselkedett ugyan, de azért nagyon ideges volt ma. Én sajnálom...

– Én egyáltalán nem sajnálom – mondta Kiss Kurányi. – Sohasem bírtam a pofáját, és örülök, hogy ezentúl nem fog errefelé kacsázni azokkal a görbe lábaival.

– Én sajnálom – mondta Dobre. – Nem tudom, hogy mi lesz vele. De hát nem maradhatott a gyárban, nagyon rosszak már a lábai. Egyébként nekem is felmondtak.

– Borbélyműhelyt nyitsz? – kérdezte Romoda.

– Igen – mondta szomorúan Dobre. – Nem tehetek mást. A gyomrom majd megint összeszorul, majd megint nem tudok rendesen enni, de nem tehetek mást. Kénytelen leszek elviselni mindenféle nagypofájú jöttmentnek a szájbúzáját.

– Ki fogod bírni – mondta Szent János.

– Persze – mondta szomorúan Dobre. – Persze hogy ki fogom bírni. De azért... jó lenne, ha továbbra is eljárnatok hozzám borotválkozni és nyiratkozni. Titeket már megszoktalak. Meg a téglagyáriakat is. Ők megígérték, hogy továbbra is eljárnak hozzám. Jó lenne, ha ti is eljárnatok, és ha nem lenne több veszekedés.

– Rendben van – mondta Romoda, az ácsmester. – Ezentúl is hozzád fogunk járni, és nem lesz több veszekedés a téglagyáriakkal.

Közben már teljesen besötétedett, és megjelent az első szerelmespár. Elhallgattak, és figyelték a párocskát, amint riadtan tekingetve siet végig az utcán. Egymáshoz bújva siettek a házak mellett. Váryék házánál már futottak, és gyorsan besurrantak a kapun.

– Mit gondoltok, meddig maradnak bent? – kérdezte Opana, a nyugdíjas zsákoló.

HA ROSSZKEDVŰ VOLT, HAZUDOTT AZ EMBEREKNEK

– A rohadtt állat... a rohadtt állat... a rohadtt állat... A félhülye Sebestyén gyerek már kora reggel az ajtóban állt, bedagadt fél szemét tapogatta, és szomorúan figyelte Kordován készülődését.

– A rohadtt állat... a rohadtt állat... a rohadtt állat – hajtogatta vég nélkül.

– Hagyd már abba – szölt Kordován.

– A rohadtt állat – mondta még egyszer a félhülye Sebestyén gyerek, és végre elhallgatott.

Kordován összeszedte holmijait, vigyázva mindent az utazótáskájába rakott, még egyszer körüljárt a szobában, nehogy elfelejtsen valamit, aztán bezárta a táskát, és intett a fiúnak, hogy menjenek ki a kertbe. Lassan, ráérösen ballagtak egészen a kert végéig, ahol már a füves lapály kezdődött, és ahol most is piszkos tócsákban állt a víz. Korhadtt léckerítés választotta el a kertet a lapálytól, a kerítés tövében sűrűn egymás mellett szúrós málnabokrok nőttek. Rengeteg málna termett abban az évben. Kordován szórakozottan szedegette a piros málnaszemeket, időnként behajlította összeforrt bal karját; szokatlan volt most, hogy a gipszet levették róla, és hogy ismét szabadon mozgathatta. A félhülye Sebestyén gyerek a háta mögött állt, még mindig bedagadt fél szemét tapogatta, és újra rákezdte:

– A rohadtt állat... a rohadtt állat... a rohadtt állat!

– Jól van... jól van – motyogta Kordován. – Fogd már be a szád!

Sebestyén jött oda hozzájuk nagyon rosszkedvűen. Reggelenként mindig rosszkedvű volt, szemhéjai vörösre duzzadtak, és mérgesen hunyorgott a napsütésben. A torkát köszörülte, és mérgesen hunyorgva búcsúzott el Kordovántól. Aztán munkába indult.

Kordován és a fiú később lementek a cseresznyefához, ahol a késdobálást szokták gyakorolni. A célpontként használt, fára szögezett deszkadarab össze volt lyuggatva, szélei már megrepedeztek. Kordován elővette a kését, és átadta a félhülye Sebestyén gyerekeknek. A fiú megcélozta a deszkadarabot, dobott, a kés elrepült a fa mellett. Sokáig dobált még, komoly arccal, vigyázzállásba vágta magát, hosszasan célzott, de egyszer sem találta el a deszkadarabot. Kordován szomorúan figyelte az erőlködését, de nem szólt neki semmit. Mikor megunt, elvette tőle a kést, visszatette a zsebébe, és az utazótáskájáért ment.

Az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi már az utcán voltak, Rododa háza előtt ültek a görbe akácán, az arcukat a nap felé fordították. Kordován, mikor odaért, földre tette az utazótáskáját, és leült melléjük a fára, a félhülye Sebestyén gyerek pedig, aki még most is folyton Kordován nyomában volt, a ház falának támaszkodott, és a bedagadt fél szemét tapogatta. Az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi – kiszikkadt, fáradt öregemberek voltak mind a ketten – lehunytt szemmel süttették arcukat a nappal, tulajdonképpen ilyenkor, reggel érezték legjobban magukat, és nem szerették, ha bárki is zavarja őket. Úgy tettek, mintha észre sem vennék Kordovánt és a félhülye Sebestyén gyereket. Csak amikor meglátta a földre helyezett utazótáskát, Rozmaring Bandi akkor kérdezte meg Kordovántól:

– Elmész?

– Igen – mondta Kordován. Néhányszor behajlította és kiegyenesítette a bal karját, és Rozmaring Bandi felé nyújtotta. – Teljesen rendbe jött, mintha nem is lett volna eltörve; most már nyugodtan elmehetnek. Meg aztán, ideje is, hogy elmenjek. Nem tudok én sokáig egy helyen maradni.

– Megszoktunk már – mondta Rozmaring Bandi, éppen csak hogy mondjon valamit. – Mindenki megszokta már, hogy itt vagy.

– Nem tudok én sokáig megmaradni egy helyen – mondta Kordován. – Belebetegszem, ha sokáig egy helyen kell maradnom. Nekem a mozgás való, állandóan menni egyik helyről a másikra, bejárni az egész országot, az való nekem.

– Miért nem jelentkezel valamelyik cirkusznál? – kérdezte az öreg Madzsgáj. – Lehet, hogy felvennének mint késdobáló művészt.

– Nem rossz. Nem rossz ötlet. Gondoltam is már rá – mondta Kordován.

Lehunyta a szemét, a fejét hátrahajtotta, hogy a nap az arcába süssön.

– Biztosan jól éreznéd magad egy vándorcirkuszban – mondta az öreg Madzsgáj. – Egy vándorcirkuszban mindig történnek érdekes dolgok.

Kordován süttette az arcát a nappal, és azt mondta:

– Amikor azzal a bűvészcsoporttal jártam az országot, volt egy nagyon szép partnernőm. Szép, fiatal lány volt... Minden este tizenkét késsel dobáltam körül... Majd most megkeresem. Biztosan velem jön, csak szólni kell neki. És majd együtt jelentkezünk valamelyik rendesebb cirkusznál, egész biztos felvesznek bennünket, egy késdobáló művészre szüksége van minden rendesebb cirkusznak.

– Én is szeretnék cirkuszban dolgozni – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

Kordován felnyitotta a szemét, és szomorúan nézett a fiúra.

– Nem lehet – mondta. – Most még nem lehet. De egyszer majd eljövök érted, és magammal viszlek, és majd megint gyakoroljuk a késdobálást.

– A rohadt állat – mondta a félhülye Sebestyén gyerek, és megtapogatta a bedagadt fél szemét.

– Én is szívesen elmennék innen – mondta az öreg Madzsgáj. – Utálom az egész Váry-házat. Szégyellem, hogy ilyen házban kell laknom.

– Kész bordélyház – mondta dühösen Rozmaring Bandi. – Az asszony igazi bordélyházat csinált...

– Igaz, hogy valamikor maga volt a legnagyobb korhely a környéken? – kérdezte Kordován.

Rozmaring Bandi mintha nem is hallotta volna. Ha a Váry-házat emlegette valaki, mindjárt dühbe gurult, és nem hallott semmi mást. Mérgesen folytatta:

– Igazi bordélyházat csinált, az embernek egész éjszaka nincs nyugta, jönnek a párok egymás után. Valamelyik éjszaka még Szent Jánosnak a lánya is ott volt. Disznóság, hogy mit csinál az az asszony. Mindenkit megpróbál a házába csalogatni.

– Igaz, hogy valamikor maga volt a leghíresebb korhely? – kérdezte idegesen Kordován.

– Igaz, ő volt – mondta az öreg Madzsgáj. – Azt hiszem, nincs még egy ember, aki annyit megivott volna, mint Rozmaring.

Rozmaring Bandi legyintett. Még mindig a Váry-ház miatt dühöngött, ezért csak annyit mondott:

– Régen volt. Ma már egy pohár bort sem tudnék meginni.

– Volt egy barátom – mondta Kordován –, aki rengeteget ivott. Egyszer fogadott tíz liter borban, hogy fél óráig néz egy kétszáz wattos villanyégőbe. A villanyégő megvakította, de azért ő megitta a tíz liter bort.

Ez már érdekelte Rozmaring Bandit. Egyből megfeledkezett a Váry-házról, kételkedve csóválta a fejét, és megkérdezte:

– Megvakult? Teljesen megvakult?

– Igen – mondta Kordován. – Teljesen megvakult fél óra alatt. De azért a tíz liter bort megitta.

– És most mi van vele? – kérdezte Rozmaring Bandi.

Kordován ismét hátradőlt az akácfán, és lehunyta a szemét.

– Nem tudom – mondta. – Lehet, hogy külföldön kezelte magát, lehet, hogy megoperálták, és már megint lát. Rengeteg pénzt gyűjtötünk össze neki, hogy kezelni tudja magát. Lehet, hogy már megint lát.

– Hát igen – bólogatott Rozmaring Bandi. – Sok pénzzel kikezeltette magát. Kik adták azt a sok pénzt?

Kordován elnevette magát.

– Azok, akikkel fogadott. Meg mások is. Egy egész falut átejtetünk, az emberek letaposták egymást, hogy fizethessenek. Tudok egy nagyszerű trükköt, amivel alaposan megkopasztottuk őket.

– Miféle trükk? – kérdezte az öreg Madzsgáj. – Késdobálás?

– Nem – mondta Kordován. – Egészen más trükk. Romodának és Kiss Kurányinak meséltem egyszer. Arról van szó, hogy egy ember

bebújik egy hosszú faládába, azután odajönnek ketten a közönségből, és kettéfűrészelik a ládát. Látni lehet, ahogy fűrészelik az ember beleit. Megőrül érte a közönség. Pedig egy egészen pofonegyszerű trükkről van szó. A láda közepén rekesz van, oda belerakunk mindenféle állati beleket. A láda egyik végében már ott lapul egy ember. Azután bejön egy másik, és a közönség előtt bemászik a láda másik végén. Amikor már csak a lába lóg ki, az, aki már bent volt, kinyújtja a kezeit. A közönség azt hiszi, hogy az illető, akit bemászni látott, végigfeküdt a ládában. Feljönnek ketten, és kettéfűrészelik a ládát, azok meg ott bent mozgatják a kezüket-lábukat, vonaglanak, a közönség pedig tombol. Az emberek imádják nézni, amikor valakit kettéfűrészelnek. Egy hétig mindennap bemutattuk nekik ezt a trükköt. Mindennap ott volt az egész falu, és fizették a drága belépőjegyet. Teljesen megkopasztottuk őket, és rengeteg pénzt gyűjtöttünk a barátomnak.

– Meghiszem – mondta Rozmaring Bandi. – Meghiszem, hogy egy ilyen trükkel meg lehet kopasztani az embereket.

– Nagyszerű trükk, az embereket meg lehet örjíteni vele – mondta Kordován.

– Tényleg ügyes trükk – mondta elismerően az öreg Madzsgáj is.

– Lehet, hogy a barátom ismét lát – mondta Kordován. – Azzal a rengeteg pénzzel a legjobb orvosokkal kezelte magát.

– Lehet – mondta az öreg Madzsgáj is. – Lehet, hogy már ismét lát.

Rozmaring Bandi még hozzáfűzte:

– Nem ismerem az illetőt, de azért örülnék, ha ismét látna. Aki képes meginni tíz liter bort, azután, hogy megvakult, az megérdemli, hogy ismét lásson.

Kordován elégedetten állt fel az akácfáról, kezébe vette az utazótásakáját, és elbúcsúzott az öreg Madzsgájtól és Rozmaring Banditól. Kezet nyújtott a félhülye Sebestyén gyereknek is, az pedig egy gyűrött papírlapot húzott elő a zsebéből, és azt mondta:

– Írd ide, hogy „Adamkó, a rohadt állat”.

Kordován egy pillanatig meglepődve meredt a papírra, de aztán elnevette magát, ceruzát vett elő, és nyomtatott betűkkel felírta: „Adamkó,

a rohadt állat”. Visszaadta a gyűrött papírdarabot, kezét fogott a fiúval és elindult.

Egyenes derékkal ment, könnyedén vitte egy szál utazótáskáját, és halkán füttyörészett. Sokáig néztek utána, amikor már eltűnt a szemük elől, az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi kényelmesen hátrahajtották a fejüket, és süttették az arcukat a nappal. A félhülye Sebestyén gyerek egy ideig még a fal mellett állt, aztán ő is leült az akácfára, és a nap felé fordította az arcát.

A KUTYÁT ADAMKÓNAK HÍVTÁK

A fiú egy egészen kis kutyát tudott csak szerezni. Annak a nyakába kötötte a gyűrött papírlapot, amelyre nyomtatott betűkkel az volt írva, hogy: „Adamkó, a rohadt állat”. A kutyát pórázon kivezette az utcára, a póráz végét a bal kezére csavarta, jobb kezében egy botot tartott, és a bottal időnként teljes erőből a kutyára csapott. A kutya nyüszített, kétségbeesetten próbált szabadulni, de a fiú erősen fogta a póráz végét. Végigvonszolta az utcán, Romoda háza előtt még egyszer utoljára rácsapott a bottal, és akkor elengedte a nyüszítő kis kutyát.

– Agyon kellett volna verni azt a dögöt – mondta az öreg Madzs-gáj. – Miért nem verted agyon azt a dögöt?

A félhülye Sebestyén gyerek nem válaszolt. Nézett a nyüszítve rohanó kutya után, megtapogatta a bedagadt fél szemét, és aztán, még mindig bottal a kezében, hazament.

RÉGI MEGHATÓ TÖRTÉNET ADAMKÓRÓL, A TÉGLAGYÁRI MUNKÁSRÓL

Nehéz napok voltak azok, istentelenül nehéz napok: Dobre, a fűtő sokat mesélt róluk. Rossz, vacak szenet kaptak, rengeteg vacak szenet, az egész egyetlen nagy halomban állt a téglagyár udvarán, és akkor még beköszöntöttek az esős napok is. Az eső megöntözte és puhára áztatta azt a rossz, vacak szenet, puhára áztatta az egész téglagyárat, meg a téglagyár környékét, meg az egész világot.

A parasztok, akik ott a gyár mellett vezető úton hordták a cukorrépat, szintén puhára áztak, csorgott róluk a víz, nem, nem is a víz, hanem a sár, s olyan mocskosak voltak, mint a disznók. A szekerek minduntalan beleragadtak a kátyúba, a parasztok káromkodtak, verték a lovakat, azok meg erőlködtek, és szintén olyan mocskosak voltak, mint a disznók. Mindent bemocskolt és puhára áztatott az eső.

Mesélték, hogy azokban a napokban, úgy alkonyattájt két civil ruhás rendőr üldözött egy csavargót. Nem tudni, hogy miért üldözték, bizonyára lopott valahol a közelben, és amikor a nyomába eredtek, a téglagyár felé menekült. A csavargó is, a rendőrök is kétségbeesetten dagasztották a puhára ázott földet, alig volt ötven méter távolság közöttük, a rendőrök többször is felszólították a csavargót, hogy álljon meg, mert különben lelövik, de a csavargónak esze ágában sem volt megállni. Akkor a rendőrök előrántották a pisztolyukat és rálöttek, valószínű azonban, hogy nem akarták megölni, szándékosan nem találták el, csak meg akarták ijeszteni. A pisztolylövések nagyot csattantak a zuhogó esőben, a csavargó azonban akkor sem állt meg. A rendőrök végül is kifulladtak, nehéz, vastag talpú cipőjük beleragadt a sárba, szomorúan álltak a téglagyár mellett, mindkettőjüknek kalap volt a fején, kalapjuk széléről vékony sugárban csorgott az esővíz, és mindketten

mocskosak voltak, mint a disznók. A csavargó is mocskos volt, mint a disznó, de neki nem volt sem kalapja, sem vastag talpú cipője, mezít-láb dagasztotta a puhára ázott földet, könnyebben futott, mint a két civil ruhás rendőr, és megszökött előlük.

A téglagyári munkások is mocskosak voltak, mint a disznók. Fárad-tan vonszolták magukat a téglagyár udvarán, hordták a téglát és a meg-puhult vályogot, és amikor már nagyon elégük volt mindenkől, behú-zódtak valamelyik szárítóba, és az elmenekült csavargóról meg a sárba ragadt civil ruhás rendőrökről beszélgettek, vagy pedig a cukorrépat hordó parasztokról, akik kíméletlenül ütlegelik a lovaikat.

Csupán Adamkót nem érdekelte a csavargó, sem a civil ruhás rend-őrök, sem a parasztok. Őt csak a téglák érdekelték. Káromkodott, rohan-gászott fel-alá, noszogatta a többieket, és folyton azt ordította, hogy sok téglát, minél több téglát kell csinálniuk, mert szükség van a téglákra. A többiek nem nagyon értették, hogy mire jó ez a kapkodás, és hogy kinek kell a rengeteg téglát most, amikor hamarosan itt a tél, s leáll minden építkezés. Azelőtt a téglagyárban ilyenkor már lassan „rámolni” kezdtek; készülődtek a telelésre. Most pedig Adamkó egyre több téglát követelt.

A kemencékből egyre kevesebb téglát került ki, és azok is selejtesek voltak: görbék, kipukkadt oldalúak, rosszul égettek. A rossz, vacak, pu-hára ázott szén nem melegítette be rendesen a kemencéket, és a téglák nem sülték meg. Dobre abban az időben még szénhordó volt, és Árvai, egy hajlott hátú, kopasz öregember volt a fűtő. Erőlködtek mind a ket-ten, Dobre hordta a rossz, vacak szenet, amilyen gyorsan csak tudta, Árvai pedig szórta be a tüzelőnyílásokon, csillogó, kopasz fejjel ugrált a kemencék tetején, a kemencék azonban nem melegedtek be kellőkép-pen, és a téglák meggömbültek. Adamkó félóránként felrohant a fűtő-höz, és ordítva követelte, hogy a rossz szénnel is fűtsön rendesen. Árvai széttárta a karját, és jobb szenet kért. Adamkó követelte, hogy a rossz szénnel is fűtsön rendesen. Árvai egy idő után megunt a vitatkozást, eldobta a lapátot, és azt mondta Adamkónak:

– Le vagy szarva, édes fiam. Ha nem tetszik, ahogy dolgozom, kapd be... Letörölte az izzadságot a kopasz fejéről, és leült a fal mellé.

Adamkó akkor nekiállt fűteni. Szórta a rossz, vacak szenet a tüzelőnyílásokba, egyre több szenet kért, Dobre hordta a szenet, futva tolta a targoncát fel a kemencék tetejére, és amikor a lábai nagyon remegtek, megállt, és azt mondta:

– Nem bírom tovább.

Adamkó úgy meredt rá, mint aki nem akar hinni a fülének.

– Nem bírod?!

– Nem – mondta Dobre.

– Bírnod kell – mondta Adamkó. – Ha belepusztulsz is, ha beledöglesz is, akkor is bírnod kell.

– Nem akarok megdőgleni – mondta Dobre. – És ez a rossz, vacak szén egyébként sem ér semmit.

– Olyan szénnel fűtünk, amilyen van – mondta Adamkó. – Téglát kell, és mi rossz, vacak szénnel is téglát fogunk csinálni.

– Hát akkor csináld! – mondta Dobre. – Én nem bírom tovább.

Adamkó összeszorította a fogait, úgy szűrte a szavakat.

– Ide figyelj, rengeteg téglára van szükség, és nekünk rengeteg téglát kell csinálnunk, még ha valamennyien beledöglünk, akkor is. Bírni kell, most nem lehet...

– Kapd be... – mondta fáradtan Dobre. Hátat fordított Adamkónak, és leült a kopasz Árvai mellé.

Adamkó akkor lehúzta az ingét, megragadta a szénhordó targoncát, és meztelen felsőtesttel kirohant a zuhogó esőbe.

– Tüdőgyulladást kap ez a marha – mondta Árvai Dobrénak. – Meglátod, tüdőgyulladást fog kapni.

Adamkó hordta a szenet, mint egy örült. Futott a targoncával le a hatalmas szénrakáshoz, megpakolta, a vastag deszkagerendán futva tolta maga előtt fel a kemencék tetejére, a rossz, vacak szenet kiborította a tüzelőnyílások mellé, kézbe kapta a lapátot, és gyorsan bebotorta a szenet a kemencébe, azután ismét futott le a szénrakáshoz. Ilyet még nem láttak a téglagyárban. Hogy valaki ilyen örült ütemben szenet is hordjon és fűtsön is. És közben egyre rosszabb téglák kerültek ki a kemencéből. Adamkó nem tudott fűteni: a rossz, vacak

szénnel teletömte a tüzelőnyílásokat, és a kemencék még inkább kihűltek.

Ő azonban hordta a szenet, és fűtött megállás nélkül. A targonca kerekeire rátapadt a sár és a fekete szénpor, nehezen forogtak már, de ő egyre több szenet lapátolt bele, amikor fölfelé tolt a vastag deszkapadlón, szinte maga is ráfeküdt a targoncára, hátán ugráltak az izmok, és meztelen felsőteste úgy gőzölgött, mint a cukorrépával megrakott szekereket vontató lovaké.

Este, mielőtt hazaindultak volna, valamennyien összegyűltek a kemencék mellett. A falhoz húzódtak, hogy fedezve legyenek az esőtől, cigarettára gyújtottak, s beszélgettek a mezítlábas csavargóról, akinek sikerült megszöknie, a sárba ragadt civil ruhás rendőrökről, akiknek kalapját ronggyá áztatta az eső, meg a cukorrépát hordó parasztokról, akik káromkodva verik a lovaikat. Bámulták a vigasztalan, sűrű esőfelhőket, és valamennyien mocskosak voltak, mint a disznók. Adamkó is ott állt a kemence falánál, most nem beszélt, nem ordított, nem követelt minél több téglát. Furcsán, természetellenesen állt a fal mellett. Teste megfeszült, mint az íj, a dereka meggörbült, és nagyon sápadt volt az arca. A többiek, miután elszívták a cigarettájukat, indultak haza, ő azonban még akkor is sápadtan állt a fal mellett.

– Rosszul vagy? – kérdezte tőle Árvai, a kopasz fűtő.

– Nem – mondta Adamkó. – Nincs semmi bajom.

– Nézd, te megtettél mindent – mondta Árvai. – A téglákat úgyis megette a fene, felesleges tovább is hősködnöd. Mondd meg, ha rosszul vagy.

– Nincs semmi bajom – mondta Adamkó.

– Nagyon sápadt vagy – mondta Árvai.

– Hányingerem van, ennyi az egész – mondta Adamkó. – És nem tudok lehajolni.

– Nem tudsz lehajolni?

– Nehezen. Fájdalmaim vannak, ha lehajolok. Legjobb, ha így megmerevítem magam.

– Ez baj – mondta szomorúan Árvai. – Ez nagy baj. Azt hiszem, sérvet kaptál.

Adamkó legyintett.

– Dehogy kaptam sérvet.

– Holnap okvetlenül menj el az orvoshoz! – mondta Árvai. – Azt hiszem, meg kell hogy operáljanak.

– Holnapra teljesen rendbe jövök – mondta Adamkó. – Holnap már kutya bajom se lesz.

– Okvetlenül menj el az orvoshoz, a téglát úgyis megette a fene – mondta Árvai. – Ilyen szénnel nem lehet téglát égetni. Majd tavasszal, addig biztosan kapunk rendes szenet, akkor majd csinálunk rengeteg téglát. Addig rendbe jössz... Úgy magyarázott a nagydarab Adamkónak, mint egy gyereknek. Megfogta a karját, és együtt indultak hazafelé. Adamkó hátrahajlított derékkal, furcsán, mereven lépkedett a ragadós sárban.

Az eső pedig zuhogott, puhára áztatta a rossz, vacak szenet ott a téglagyár udvarán, puhára áztatta a téglagyárat, meg a környékét, meg az egész világot. Nehéz napok, istentelenül nehéz napok voltak azok; Dobre, aki később fűtő lett a téglagyárban, sokat mesélt róluk.

A VADKACSAK TALÁN ÉSZRE SEM VETTÉK

Szent Jánosnak, a méhésznek a lánya, akit mindenki Szent Erzsébetnek hívott az utcában, meleg nyári délutánokon meztelenül szokott fürdeni a folyóban. Ott, ahol a temetők véget érnek – néhány méterrel lejjebb már a víz folyik –, sűrűn burjánzik az ördögcérna, az apró liláspiros virágokkal tűzdelt cserjék között lándzsalevelű ecetfák is nőnek, sőt a temetőből egy-két juharfa is eljutott odáig; így együtt eltakarták a folyót a Keglovics utca elől. Ide járt fürödni Szent Erzsébet. Az ecetfák és a sűrű ördögcérnacserjék védelmében meztelenre vetkőzött, hosszú, fekete haját kontyba tűzte, azután belépett a vízbe, lassan lépkedett a folyó közepéig, és amikor már csak a feje látszott ki a vízből, csöndben úszni kezdett. Elúszott egészen a folyó túlsó partjáig, ahol magasra nőtt a nád, és mindenféle vízinvények zöldellnek, a nádasban nyugtalan vadkacsák raktak fészket, de Szent Erzsébet olyan csöndesen, olyan nesztelenül úszkált, hogy talán még a vadkacsák sem figyeltek fel rá. Sokáig szokott fürödni a kis folyóban, többször is elúszott a nádasig meg vissza a folyó közepére, ott hanyatt feküdt a vízben, és az eget nézte. Aztán kiúszott a partra, az ördögcérna, az ecetfák és a juharfák védelmében megszártkozott és felöltözött. Felfrissülten és jókedvűen ment haza a német temetőn keresztül; amikor kilépett a nyikorgó vaskapun, mindig köszönt a Romoda háza előtt üldögélő két öregembernek, az öreg Madzsgájnak és Rozmaring Bandinak.

Egy napon már kora délelőtt három kisfiú: a két Kiss Kurányi gyerek és Bergernek, a feltalálónak a fia sátrat kezdett építeni a temető végén burjánzó ördögcérnacserjék és ecetfák között. Nagy körültekintéssel fogtak hozzá a sátor elkészítéséhez. Bekúsztak a sűrű bozótba, kitépték az ördögcérnat, vagy öt négyzetméternyi területet megtisztítottak

a cserjéktől, de azért dús sövényt hagytak a folyó felől és a temető felől is, az ecetfákat pedig nem is bántották. Azután botokat vertek a földre, a temetőben ágakat tördeltek le a juharfákról, az ágakat a földbe vert botokra erősítették, és az egészet vastagon befedték gallyakkal, ördögcérnával és levelekkel. A földre is puha, zöld leveleket szórtak. Szép, kényelmes, árnyékos búvóhelyeket készítettek maguknak, az egész sátor ügyesen el volt rejtve a bozótok és ecetfák között, legfeljebb csak az fedezhette fel, aki egészen közel ment az ördögcérnacserjékhez.

Dél is elmúlt, amikor elkészültek a sátorral, és akkor észrevették, hogy az egyik közeli sírkő mögül a félhülye Sebestyén gyerek figyelte őket. A három kisfiú éktelen dühbe gurult.

– Ez a hülye mindent el fog rontani – mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. – Most odamegyek hozzá, és dagadtra pofozom. Addig pofozom, amíg el nem oldalog a közelünkből.

Az idősebbik Kiss Kurányi gyerek nem lehetett több tízévesnél, de azért hetente többször is megpofozta az esetlen, félhülye Sebestyén gyereket, aki legalább kétszer akkora volt, mint ő. Dühösen ment oda a sírkőhöz, és ráförmedt a félhülye Sebestyén gyerekekre:

– Menj innen a fenébe! Azonnal takarodj innen, mert dagadtra pofozlak! A félhülye Sebestyén gyerek riadtan forgatta a szemeit, két keze esetlenül lógott, és nem mozdult a sírkő mellől. Az idősebbik Kiss Kurányi gyerek kétszer pofon ütötte.

– Takarodj innen a fenébe! – sziszegte dühösen.

– Én is szeretnék bemenni a sátorba – mondta a félhülye Sebestyén gyerek. Még mindig nem mozdult, riadtan forgatta a szemeit, az arcán kétoldalt ott piroslott a kisfiú keze nyoma.

– Azonnal menj innen! – mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek, és megint pofon ütötte.

– Szeretnék bemenni a sátorba – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

A kisfiú egyre dühösebben pofozta, de ő meg sem mozdult, és folyton csak azt hajtogatta:

– Szeretnék bemenni a sátorba.

Végül is a kisfiú fáradt bele a pofozkodásba.

– A fene egyen meg! – mondta. – Nem bánom, gyere oda, de ha csak egyetlenegyszer is meg mersz nyikkanni, dagadtra pofozlak.

– Nem fogok megnyikkanni – ígérte a félhülye Sebestyén gyerek. Az arca már teljesen kivörösödött a pofonoktól.

Négyen is kényelmesen elfértek a sátorban. Leültek a puha, zöld levelekre, lábukat maguk alá húzták, a sűrű ördögcérnacserjék eltakarták őket a folyó felől és a temető felől is, szótlantul, csendben várták Szent Erzsébetet, a méhésznek a lányát.

Szent Erzsébet aznap délután is fürödni ment a folyóra. Az ecetfák és az ördögcérna védelmében meztelenre vetkőzött, kontyba tűzte hosszú, fekete haját, aztán belépett a vízbe, és lassan elindult a folyó közepe felé. Ott úszni kezdett, nesztelenül úszott, a víz alig hullámozott körülötte, a nádasban fészkelő vadkacsák nyugodtan aludtak, nem is sejtették, hogy Szent Erzsébet ott úszik a közelükben. A folyó túlsó partján a házak között emberek kiabáltak, autók zúgtak, valahol rádió bömbölt, de mindez alig hallatszott el a folyóig, a vízben csend volt, Szent Erzsébet a hátán feküdt, és az eget nézte. Sokáig úszkált a folyóban, és amikor ismét a partra jött, a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek nem bírta tovább, halkán felsóhajtott:

– Nagyon szép... Ugye, milyen szép?

A bátyja a szájára csapott, a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek elhallgatott, és továbbra is lélegzet-visszafojtva figyelték Szent Erzsébetet. Ő meztelenül állt a parton, alig három-négy méterre a fiúktól, szárított a napon, hosszú, fekete haját kibontotta, a bőrét egyenletesen halványbarnára sütötte a nap, semmi sem volt rajta, csak a nyakában egy vékony aranylánc, kis kereszttel a végén, amit bizonyára a templomjáró apjának a kívánságára hordott. Később felöltözött, és a német temetőn keresztül hazaindult. Amikor kilépett a nyikorgó vaskapun, kedvesen köszönt a görbe akácfán üldögélő két öregembernek, az öreg Madzsgájnak és Rozmaring Bandinak.

– Nagyon szép – mondta suttogva a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek, pedig Szent Erzsébet akkor már messze járt, beszélhetett volna hangosan is. – Ugye, hogy nagyon szép?

– És tiszta – mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. – Sohasem láttam még senkit, aki ennyire tiszta lett volna. Tiszta és szép.

– Tényleg nagyon szép – mondta Bergernek, a feltalálónak a fia. – Sajnos, elkurvult. Rozmaring Bandi azt mondja, hogy teljesen elkurvult.

Amazok hárman úgy néztek Bergernek, a feltalálónak a fiára, mint-ha nyomban a torkának akarnának ugrani.

– Nem igaz – förmedt rá az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. – Ez nem igaz. Többet ne mondj rá ilyet!

– Váryékhoz jár – mondta Bergernek a fia. – Rozmaring Bandi azt mondja, hogy egy villanszerelővel jár Váryékhoz, és hogy teljesen elkurvult.

Az idősebbik Kiss Kurányi gyerekeknek fehér volt a szája széle, remegett a hangja, amikor azt mondta:

– Ha még egyszer ilyesmit mersz mondani róla, dagadtra pofozlak. Megértetted? Dagadtra pofozlak!

– Én Rozmaring Banditól hallottam – szabadkozott Bergernek, a feltalálónak a fia. Fejét ijedten a válla közé rántotta.

– Rozmaring Bandi egy részeges disznó – mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. – Te hiszel ilyen Rozmaring Bandiknak?

– Lehet, hogy hazudik – adta be a derekát Bergernek, a feltalálónak a fia.

– Persze hogy hazudik. Aki ilyen tiszta és ilyen szép, az nem jár szobára Váryékhoz.

– Olyan szép... – mondta most is a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek –, olyan szép, mint Gizike Schladt.

– Ki az a Gizike Schladt? – kérdezte Bergernek a fia.

– Itt van eltemetve a német temetőben – mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. – Rajta van a fényképe a sírkövön. Opana azt mondja, hogy a legszebb halott volt, akit valaha is látott. Szép volt és tiszta.

– Virágot kéne vinni a sírjára – javasolta a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek.

A három kisfiú és a félhülye Sebestyén gyerek elmentek Gizike Schladt sírjához. Megtisztították a sírt a fütől és a kutyatejtől, aztán nagy csokor fehér szegfűt és egy üres befőttesüveget hoztak. Vizet öntöttek a befőttesüvegbe, belerakták a szegfűket, és az egészet Gizike Schladt fekete márványból készült sírköve mellé helyezték.

Ettől kezdve minden délután a sátorban hasaltak, a sűrű ördögcérnacserjék között, és lélegzet-visszafojtva nézték Szent Erzsébetet, aki meztelenül fürdött a folyóban. És mindennap vittek virágot Gizike Schladt sírjára.

Egyik nap azonban felhők jöttek, eltakarták a napot, és erős szél kezdett fújni. Az elhagyatott temetőben álló juharfák meghajlították ágaikat, és lobogtatták karéjos leveleiket, az ördögcérnacserjék összekuszálódtak, liláspiros virágaik a folyóba repültek, a kis folyó pedig hullámzott, sokkal gyorsabban folyt, mint máskor, elvitte messzire a virágokat, és a tarka vadkacsákat beüzte a nádasba. Aztán megeredt az eső, és esett egész nap és egész éjjel. A gyerekek a házakba húzódtak, és onnan néztek szomorúan a folyó felé.

Másnap reggel ismét kisütött a nap. Megszárította a juharfák leveleit, bevilágított az ablakokon, kicsalta az utcára előbb a két öregembert, az öreg Madzsgájt és Rozmaring Bandit, akik elballagtak Romoda háza elé, és leültek a kidöntött, görcsös akácfára, aztán a gyerekeket is, akik bementek a temetőbe, futottak a már felszáradt fűben a folyó felé, hogy megnézzék az ördögcérnacserjék közé rejtett sátrukat.

A vékony ördögcérnák a földre hajoltak, valaki sáros lábbal rájuk taposott, és a sátorban a puha, zöld levelek is sárosak voltak. Kétségbeesetten álltak a sátor előtt, gyanakodva néztek egymásra, aztán megint a besározott zöld leveleket nézték, egyszer csak lehajolt a félhülye Sebestyén gyerek, és a levelek közül egy vékony aranyláncot emelt fel. Előrenyújtotta a kezét, az aranylánc a tenyerében volt, a három kisfiú pedig összedugta a fejét az aranylánc fölé. Végül is Bergernek, a feltalálónak a fia mondta ki:

– Szent Erzsébet nyaklánc.

Továbbra is mozdulatlanul álltak, fejüket összedugva a félhülye Sebestyén gyerek tenyere fölé. Nem merték felemelni a fejüket, és nem mertek egymásra nézni.

– A бүdös kurvája... – mondta egyszer csak az idősebbik Kiss Kurányi gyerek.

Most már Bergernek, a feltalálónak a fia is tűzbe jött.

– Itt hentergett valakivel a sátrunkban. Nem elég neki a Váryék szobája, idejön, és bemocskolja a sátrunkat. Biztos a villanszerelőjével бүjt ide, nehogy megázzanak.

– A бүdös kurvája! – mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek.

A fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek sírva fakadt.

– Ne bőgj – mondta a bátyja. – Ne bőgj egy бүdös kurva miatt! Kikapta az aranyláncot a félhülye Sebestyén gyerek kezéből, és a folyóba hajította. Aztán megragadta az egyik sátorkarót, és kirántotta a földből. Bergernek, a feltalálónak a fia a másik karót tépte ki a földből. A sátor teteje előrebukott, és rázuhant a puha zöld levelekre. Kitérdelték a többi karót is, belerúgtak a gallyakba és a levelekbe, és ők is keresztülgázoltak a földre hajlított ördögcárnacserjéken. A fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek még akkor is az orrát törölgette és sírt.

ÖREGEMBEREK

A két öregember, az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi Váryék egyik utcai szobájában lakott. Homályos, barátságtalan szoba volt, a konyhán keresztül kellett bejárni, összes bútorzata: két régi ágy, egy asztal két székkal, egy szekrény, az ajtó felett egy tányéralakú, megsárgult számlapú óra, amely hangos, rekedt ketyegéssel járt, folyton sietett, úgyhogy esténként másfél órával vissza kellett forgatni a mutatóit. A két öregember úgyszólván csak éjszaka tartózkodott a szobában. Utálták a barátságtalan szobát, lármás, rekedt faliórájával, és ezért, ha csak tehettek, kint üldögéltek az utcán, Romodának, az ácsmesternek a háza előtt. Süttették az arcukat a nappal, várták, hogy beesteledjen, mert akkor mások is eljöttek Romoda háza elé, leültek a kidöntött, görbe akácfára, és halkán beszélgettek. A temető mögül, a kanyargó, kis folyó felől ilyenkor kellemes, hűvös levegő áramlott a Keglovics utcába, lehűtötte a két öregember arcát, aki többnyire szótlánul hallgatta végig az esti beszélgetéseket, és szerette volna, ha azok minél tovább tartanak.

A beszélgetők azonban egyszer mégiscsak szétszéledtek, és akkor a két öregembernek is haza kellett menni. Szótlánul, rosszkedvűen mentek be a szobájukba, az öreg Madzsgáj leakasztotta az ajtó fölül a faliórát, s másfél körrel visszaforgatta a nagymutatót. Rozmaring Bandi pedig káromkodva szedte ki a műfogsorát, és egy pohár vízbe tette. Így készülődtek a lefekvéshez. Rozmaring Bandi gyorsan ágyba is bújт minden este, az öreg Madzsgáj azonban legtöbbször leült még az ablakhoz, és kibámult az éjszakába.

A szoba egyetlen ablaka a temetőre nézett. Az öreg Madzsgáj, aki rossz alvó volt, sokszor üldögélt fél éjszakán át is az ablak mellett, az

orrára erősítette a szemüvegét – máskor egyébként sohasem hordott szemüveget –, és figyelte a juharfák sötét lombjait és a lombok között megcsillanó márvány sírköveket. Messze, a juharfák és a sírkövek fölött a csillagok is látszottak, és az öreg Madzsgáj néha a csillagokra is rámeresztette a szemüvegét.

Egy éjszaka Szent Jánosnak, a méhésznek a lánya, akit az utcában mindenki Szent Erzsébetnek hívott, bekopogott az öreg Madzsgájhoz. Az öreg Madzsgáj kinyitotta az ablakot, Szent Erzsébetre meresztette a szemüvegét, az pedig suttogva kérte, hogy jöjjön ki az utcára.

Rozmaring Bandi felébredt, és álmosan kérdezte:

– Ki az?

– A méhésznek a lánya – mondta az öreg Madzsgáj.

– Mit akar ilyenkor az a kis kurva? – kérdezte dühösen Rozmaring Bandi.

Az öreg Madzsgáj becsukta az ablakot, nyögve emelkedett fel a szék-ről, és azt mondta:

– Nem tudom. Megkért, hogy menjek ki az utcára. Nagyon idegesnek látszik.

– Miért nem küldted el a francba? – kérdezte Rozmaring Bandi.

Az öreg Madzsgáj vállat vont, és elindult az ajtó felé.

– Küldd el a francba! – mondta Rozmaring Bandi. – Ne is menj ki az utcára, nyisd ki az ablakot, és küldd a fészkes fenébe!

– Nagyon idegesnek látszik – mondta az öreg Madzsgáj. – Megnézem, hogy mi történt.

Szent Erzsébet kis selyemkendővel szorította le hosszú, fekete haját, az arca keskeny volt és fehér, bocsánatkérően mondta az öreg Madzsgájnak:

– Ne haragudjon... Valakinek szólnom kell. Ugye nem haragszik?

– Miről van szó? – kérdezte az öreg Madzsgáj.

– Elmegyek – mondta Szent Erzsébet. – Ma éjszaka elmegyek, és apámnak nem merem megmondani.

– Miért?

– Gyűlölöd azt az embert. Azt mondja, hogy becsstelen, és hogy úgyis kirüg engem hamarosan. Nem engedi, hogy elmenjek hozzá.

– Értem – bólogatott az öreg Madzsgáj. – Engem miért hívtál ki?

– Apám nagyon el lesz keseredve – mondta Szent Erzsébet. – Ha maga esetleg elmenne hozzá, és beszélne vele. Megmagyarázná...

– Értem – mondta az öreg Madzsgáj. – És mi lesz, ha tényleg kirüg egyszer az a hm... az az ember? Visszafogad majd az apád?

Szent Erzsébet úgy nézett az öreg Madzsgájra, mint aki hirtelen megbánta, hogy éjszakának idején kihívta az utcára:

– Nem fog kirügni – mondta.

– Rendben van – mondta az öreg Madzsgáj. – Holnap elmegyek az apádhoz...

Rozmaring Bandi felült az ágyban, és türelmetlenül várta vissza az öreg Madzsgájt. Szája fonnyadt ráncokban szorult össze, most, hogy műfogsora egy pohár vízben ázott, olyan volt az arca, mintha sűrű füstben aszalták volna.

– Mit akart az a kis kurva? – kérdezte, amikor az öreg Madzsgáj belépett a szobába.

– Elmegy ma éjszaka – mondta az öreg Madzsgáj –, és nem mer szólni az apjának.

– A villanyszerelőhöz megy?

– Igen.

Rozmaring Bandi nevetett. Ráncos, fogatlan száját csúnyán szélesre húzta, úgy nevetett.

– Jó helyre megy. Neki való hely. Sírva jön még vissza onnan. Ismerem azt a villanyszerelőt.

– A lány jobban ismeri – mondta az öreg Madzsgáj. – És mégis elmegy hozzá.

Rozmaring Bandi még mindig nevetett a fogatlan szájával.

– Fogadok, hogy két-három héten belül kirügja.

– Nem biztos – mondta az öreg Madzsgáj.

– Holtbiztos – mondta Rozmaring Bandi. – Csak azt a szegény Szent Jánost sajnálom. Nagyon szereti a lányát. Figyelmeztetni kellene, hogy zárja be a házba azt a kis kurvát.

– Nem érdemes. Akkor is elmenne, elhatározta, hogy elmegy, és elmenne, ha bezárnák, akkor is – mondta az öreg Madzsgáj. Elgondolkozva törölgette a szemüvegét, és még azt mondta:

– Nekem tetszik, hogy ilyen. Szeretem az olyan embereket, akik elmernek menni, ha egyszer elhatározták.

– Marhaság – mondta dühösen Rozmaring Bandi. Visszafeküdt az ágyba, és a fal felé fordult.

– Te nem szeretnél elmenni innen? – kérdezte az öreg Madzsgáj.

– Hova a fenébe mennék? – mondta a falnak fordulva Rozmaring Bandi. – Utálok ezt a házat, de hova a fenébe mehetnék?

– Én már sokszor elhatároztam, hogy elmegyek innen – mondta az öreg Madzsgáj –, de aztán mindig maradtam. Fáradt vagyok, és itt mégiscsak kényelmesen élünk. De azért... de azért jó lenne legalább még egyszer elhatározni valamit, és azt meg is csinálni. Mit gondolsz?

– Marhaság – mondta Rozmaring Bandi, és a fejére húzta a takarót.

Reggel az öreg Madzsgáj elment Szent Jánoshoz, a méhészhez. Szent János a kaptárak mellett ült, és egy döglött vadkacsát szemlélgetett. A méhek szorgalmasan zümmögtek körülötte, tülekedve bújtak ki a kaptárak nyílásán, magasba, az ég felé röppentek, aztán virágportól megsárgult lábakkal jöttek vissza, és óvatosan leereszkedtek terhükkel; zúgtak Szent János feje körül, de ő nem figyelt a méhekre, csak a döglött vadkacsát bámulta. A vadkacsa a lába előtt hevert, tarka tollai fénytelenek és piszkosak voltak, a nyaka hosszúra kinyúlt a földön.

Az öreg Madzsgáj megállt Szent János mellett, és ő is megnézte a döglött vadkacsát.

– Egy sovány, szürke macska hozta ma reggel – mondta Szent János.

– Már kora reggel ott ült az ajtóm előtt, és ezt a vadkacsát tartotta a szájában.

– Különös – mondta az öreg Madzsgáj. – Különös macska lehet.

– Közönséges szürke macska – mondta Szent János. – Sohasem láttam azelőtt. Csuumvizes volt, mikor a vadkacsát hozta: biztosan beugrott érte a vízbe.

Az öreg Madzsgáj leült Szent János mellé, megfogta a vadkacsa egyik szárnyát, felemelte a földről, megnézte egészen közelről, és azt mondta:

– Ügyesen megfojtotta. Azért szeretem a macskákat, mert olyan ügyesek.

– Én nem szeretem őket – mondta Szent János. – Ezt is megpróbáltam elzavarni, de nem tágít, ül ott az ajtó előtt, és nem tágít. Nem tudom, mit csináljak vele.

– Én szeretem a macskákat – mondta az öreg Madzsgáj. – Mindig tiszták és szépek. És ügyesek is nagyon.

– Én nem szeretem őket – mondta Szent János. – Megbízhatatlanok. A kutyákat sokkal jobban szeretem, mert azok hűségesek.

– Menj a francba a kutyáiddal! – mondta gorombán az öreg Madzsgáj. – Utálom a kutyákat. Agyon kellene verni minden kutyát.

– Én szeretem őket, mert hűségesek – mondta Szent János. – A macskák megbízhatatlanok. Tényleg nem tudom, hogy mit csináljak ezzel a sovány, szürke macskával.

– Engedd be a házba! – mondta az öreg Madzsgáj.

– Hullik a szőre – mondta Szent János –, alighanem rühes.

– Akkor is engedd be a házba! – mondta az öreg Madzsgáj. – Még ha hullik a szőre, akkor is megérdemli, hogy beengedd a házba.

– Nem tudom – mondta tanácstalanul Szent János. – Nem tudom még, hogy mit fogok csinálni vele.

– Be kell engedni – erősködött egyre hevesebben az öreg Madzsgáj.

– Engedd be a házba, és adjál neki enni!

– Nem tudom – mondta kedvetlenül Szent János. – Majd még meglátom...

Felkelt, hozott egy ásót, lyukat ásott a kaptárak mellett, beledobta a döglött vadkacsát, és földet szórt rá. Aztán kezét mosott, és mint mindennap, elindult a templomba. A lányáról nem beszéltek egy szót sem.

Az öreg Madzsgáj másnap reggel ismét elment Szent Jánoshoz. Amikor belépett a kapun, látta, hogy egy akasztott szürke macska lóg a kertben az egyik fán. Visszafordult, halkán betette maga mögött a kaput, és elment Romoda háza elé, hogy leüljön a kidöntött, görbe akácára.

FÖLDRE SZÓRTÁK A VIRÁGOKAT

Három kisfiú: a két Kiss Kurányi gyerek és Bergernek, a feltalálónak a fia szótlanul, villogó szemekkel állt Gizike Schladt sírja előtt. A magas, fekete márvány sírkő közepén, vastag üveg alól egy kis, ovális fényképről Gizike Schladt mosolygott; arcát beárnyékolták és megóvták a naptól a magasra nőtt juharfák levelei. A sírkő tövében vízzel megtöltött befőttesüveg állt, tele fehér szegfűvel.

Az idősebbik Kiss Kurányi gyerek lehajolt, kivette a vízből a szegfűket, a földre dobta őket, a befőttesüveget pedig a fekete márványból készült sírkőhöz csapta. Aztán mindhárman nekiestek a juharfáknak. Letépték a leveleket, letördelték az ágakat, teljesen lekopasztották a fákat a sírkő előtt; most már semmi sem védte meg a naptól Gizike Schladt arcát. Akkor hátráltak néhány lépést a gyerekek, zsebükből parittyát vettek elő és rengeteg apró kavicsot. A parittyákkal megcélozták a vastag üveggel fedett ovális fényképet. Az apró kavicsok hangosan koppantak a márvány sírkövön, és nagyon sok eltalálta a fényképet befedő üveget.

Mire a kavicsok elfogytak, Gizike Schladt már nem mosolygott. A vastag üveg annyira összerepedezett, hogy nem is látszott ki alóla a kis, ovális fénykép.

RÉGI MEGHATÓ TÖRTÉNET AZ ÖREG MADZSGÁJRÓL, AKI UTÁLTA A KUTYÁKAT

Kopott egyenruhában és szakadt bakancsokban érkezett haza, de századosi rangjelzést viselt, és mindjárt látta, hogy félnek tőle. Megpróbálták kedvesek lenni hozzá, de ő mindjárt látta, hogy nem tetszik nekik, hogy ilyen hamar hazaérkezett. De neki sem tetszett sok minden, amit látott, és határozottan az volt az érzése, hogy későn érkezett. B., aki két pisztolyt is hordott az oldalán, előzékenyen megmutogatott neki mindent, válaszolt a kérdéseire, ő pedig folyton csak kérdezett. Sokat kérdezett, mert sok minden nem tetszett neki.

Az első, ami nem tetszett neki, a farkaskutya volt. A jól táplált, hatalmas farkaskutya a városháza udvarán szaladgált, és ő megkérdezte B.-től:

– Miért tartjátok itt ezt a dögöt?

– A foglyok miatt – válaszolta B. – Nagyszerű kutya ez, amíg itt van az udvaron, senki sem szökhet meg. A foglyok félnek tőle, mint az ördögtől.

– Miféle foglyok?

B. az udvar másik végébe mutatott.

– A garázsba zártuk őket, oda, ahol valamikor a tűzoltókocsik álltak.

– Sokan vannak?

– Elég sokan – mondta B. – Mind itt van, akit el tudunk kapni azok közül, akik a jegyzékben szerepelnek.

A jegyzék ugyancsak nem tetszett neki.

– Miféle jegyzékében? – kérdezte.

– Még a megszállás alatt összeállítottunk egy jegyzéket – mondta B. – Elég hosszú jegyzéket.

– Kik állították össze azt az elég hosszú jegyzéket?

B.-t már ekkor kezdte idegesíteni ez a kérdezősködés, de azért továbbra is előzékenyen válaszolt.

– Mi néhányan állítottuk össze. Én és még néhányan.

– Te és még néhányan mit csináltatok a megszállás alatt azonkívül, hogy jegyzéket állítottak össze?

B. a füléig elvörösödött, zavartan állt meg az udvar közepén, és azt mondta:

– Nem mehettünk mindannyian a hegyekbe. Meg aztán ne hidd, hogy itt sokkal könnyebb volt.

– Nem volt könnyű?

– Nem – mondta B., és egyre vörösebb volt az arca. Az udvarra akkor kísérték be ketten egy zsíros kalapú parasztot. A régi garázs felé kísérték, a paraszt lehorgasztott fejjel lépkedett, és szörnyen izzadt. A farkaskutya a lábait szaglászta, és rávicsorított.

– Ezt is beírtátok a jegyzékbe? – kérdezte B.-től.

– Persze – mondta B. – Ha bekísérik, akkor biztosan benne van a neve a jegyzékben.

A parasztot belökték a régi garázsba, ők ketten B.-vel bementek a városháza épületébe. B. itt is mindent megmutatott neki; az irodákat, a fegyverraktárt, a kihallgatósobákat és egy nagyobb helyiséget, amelyben szőnyegek, festmények, különféle emléktárgyak és rádiók voltak. Feltűnően sok rádió volt itt, és ő meg is kérdezte mindjárt:

– Honnan került ide ez a rengeteg rádió?

– Elkoboztuk őket – mondta B. – A megbízhatatlan és gyanús elemektől elkoboztuk a rádiókat. Mindjárt az első napokban begyűjtöttük a rádiókat, azt hiszem, ez így is van rendjén.

– Sok a megbízhatatlan és gyanús elem a városban?

– Elég sok – mondta B. – Olyan időket élünk, amikor majdnem mindenki gyanús. Nem árt résen lenni.

Innen egy másik helyiségbe mentek, ahol emeletes vaságyak álltak egymás mellé zsúfolva. A vaságyakon fegyveres férfiak heverésztek, bizalmatlanul és gyanakodva néztek feléje.

– Ők fogdossák össze azokat, akiknek a neve a jegyzékben szerepel – mutatott B. a fegyveresek felé. – Nagyon jól dolgoznak, még éjszaka sem mennek haza. Azért is csináltunk itt ilyen hálósobafélét.

– Ezt is még a megszállás alatt?

– Nem. Ezt már a megszállás után – mondta komoran B. Sértődötten ráncolta a homlokát, és megkérdezte:

– Mondd, mi bajod van velünk tulajdonképpen?

Beléptek a hálósobába, végigmentek az ágyak között, és ő minden fegyveres férfit jól megnézett. Egyiken sem volt egyenruha, legtöbben ingujjban heverésztek, sapkájukat falba vert szegre akasztották.

– Sokat dolgoznak? – kérdezte.

– Nagyon sokat – mondta B. – Állandóan készenlétben állnak. Sokszor még éjjel is dolgoznak.

– Eddig még arra sem volt idejük, hogy legalább vacak kis csillagocskát varrjanak a sapkájukra?

B. is megvizsgálta a szögeken lógó sapkákat, és mentegetőzve mondta:

– Nem az a fontos. Az a fontos, hogy jól dolgoznak. Igyekszünk mindent jól megcsinálni.

Ő még egyszer körülnézett a szobában, és megkérdezte:

– A megszállás után mit csináltak még ezenkívül?

– Nem értem – mondta B.

– Ezen a hálósobafélén és a jegyzékben szereplők összegyűjtésén kívül csináltak-e még valamit?

– Mi bajod van? – kérdezte B. – A rádiókat is elkoboztuk.

– Mit csináltak még?

– Nem értem, mi bajod van – mondta B. – Szerinted mit kellett volna csinálnunk?

– A földosztással hogyan álltok?

– Arra is sor kerül, légy nyugodt – mondta B. – Az ilyesmi nem megy olyan gyorsan.

– Neked mennyi földed van? – kérdezte.

– Mi bajod van tulajdonképpen?! – csattant fel B. – Ez egyáltalán nem lényeges. És különben is jól tudod, hogy mennyi földem van.

A vaságyakon heverésző fegyveresek felé intett.

– Ezeknek mennyi földjük van? – kérdezte. Egész idő alatt halkán, nyugodtan kérdezett, és látta, hogy B. egyre jobban félni kezd tőle.

– Nézd, nem az a fontos... – nyögte B., de ő elfordult tőle, és kiment a hálósobából.

B. utánaesietett, a pisztolyok kétoldalt ugráltak a csípőjén, és amikor az első emeleten utolérte, bizalmasan oldalba bökte, és azt mondta:

– Mutatok itt neked valami érdekeset.

– Micsodát?

– Itt is őrzünk egy foglyot – mondta B. és hunyorított. – Egy nagyon jóvágású foglyot. Egész biztosan neked is tetszeni fog.

– Ki az a jóvágású fogoly?

– Egy kollaboránsnak a lánya – mondta B. – Fiatalkor és nagyon jóvágású.

– Szintén kollaboráns? – kérdezte.

– Az apja volt kollaboráns – mondta B. – De a vén gazember meglógott, és nem tudtuk elkapni.

– Mióta őrzitek itt?

– Két hete – mondta B. – Vagy talán már több is, mint két hete. Mindjárt idehoztuk az emeletre, innen semmiképpen nem szökhet el, meg aztán bűn lett volna a többiekkel összecsukni.

Megálltak az egyik belakolt ajtó előtt, B. egy kulcsosomót húzott elő a zsebéből, kizárta a lakatot, és kinyitotta az ajtót. A szoba üres volt. B. tátott szájjal állt az ajtóban, nem akart hinni a szemének.

– Nem értem... – motyogta. – Nem értem... Berontott a szobába, mint az örült futkosott körbe-körbe a csupasz falak mellett, végül megállt az ablak előtt. Az ablak nyitva volt. B. kitartha az ablakszárnyakat, és kihajolt az udvar fölé.

– Megszökött?

– Nem szökhetett meg – mondta B. – Magasan van az ablak, nem hiszem, hogy innen le mert volna ugrani. Kitorpte volna a lábát, sőt még a nyakát is.

Esetleg... esetleg, ha nagy szerencséje volt.

Mind a ketten kihajoltak az ablakon az udvar fölé. Az udvart betonlapok borították, a hatalmas farkaskutya méltóságteljesen sétálgatott rajtuk.

– Nem értem – motyogta megint B. – Megyek, és szólok az embereknek.

Lerohant a hálószobába, ő pedig ott maradt az emeleten. Végigjárta a hosszú folyosót, benézett minden helyiségbe, de csak régi, poros irodai asztalokat talált, meg koszos aktatartókat, amelyek már akkor is ilyen koszosak voltak, amikor ő még jegyző volt a városházán. Ismét bement oda, ahol nemrégén még a jóvágású foglyot őrizték: a nyitott ablakon keresztül hallotta, hogy futkosnak és lármáznak lent az udvaron. Becsukta az ablakot, és indult vissza ki a folyosóra, amikor lélekszakadva megérkezett B.

– Megtaláltuk! – kiabálta. – Megtaláltuk. Képzeld, a kutyaólba bújt el. Úgy látszik, az éjszaka kiugrott az ablakon, és bebújt a kutyaólba. A kutya letépte róla szinte az összes ruhát, összemarta az arcát és a karjait, de ő azért ott maradt. Most sem akar kijönni.

– Nem akar kijönni?

– Nem – mondta B. – Hívtam, hogy jöjjön ki, de nem mozdul. Csak néz, mintha megbolondult volna. Ráuszítottam a kutyát, gondoltam, most már úgyis mindegy, de akkor sem akart kijönni. A kutya teljesen elcsúfította, és olyan, mintha megbolondult volna. Lelőjem?

Nem válaszolt B.-nek. Rohant le az udvarra, B. lihegve futott utána. A hatalmas farkaskutya az ől előtt állt, vicsorgatta a fogait, a lány pedig véres arccal kuporgott bent, és eszelős tekintettel meredt maga elé. Ruha alig volt rajta, a farkaskutya letépte róla.

– Hozz egy pokrócot – mondta B.-nek.

– Minek a pokróc? – kérdezte B.

– Hozz egy pokrócot!!! – ordította olyan hangon, hogy az udvaron báméskodó fegyveresek ijedten kezdtek szétszéledni. B. elfutott, és hozta a pokrócot.

Ő akkor bedugta a fejét a kutyaólba, és azt mondta a lánynak:

– Jöjjön ki szépen! Ne féljen, nem bántja senki. Nyugodtan kijöhet.

A lány rámeresztette eszelősen kitágult szemeit, és nem mozdult. Tényleg úgy viselkedett, mintha megbolondult volna.

– Jöjjön ki szépen! – mondta neki ismét. A lány a mellére szorította összemart kezeit, és egyszer csak sírni kezdett, mintha hirtelen valami szomorú dolog jutott volna az eszébe.

– Jöjjön ki! Na, jöjjön már ki szépen... Akkor a lány kimászott a kutyaoálból, és beleburkolózott a pokrócba.

A hosszú pokróc teljesen betakarta, csak a feje látszott ki belőle. A farkaskutya dühösen vicsorított a lába mellett. Ő akkor előrántotta a pisztolyát, és fejbe lőtte a kutyát.

– Megőrültél?! – kiáltott rá B.

A hatalmas farkaskutya eldőlt a betonkockákon, fejéből patakzott a vér, ő pedig belelőtt még egyet, aztán még egyet... Kیلőtte az egész tölténytárat.

– Miért csináltad ezt? – kérdezte megdöbbenve B. – Miért ölted meg azt a szegény kutyát?

Ránézett B.-re, megmutatta neki az üres tölténytárat, és azt mondta:

– Mire ismét megtöltöm, tűnj el innen, mert idefektetlek a szegény kutyád mellé! A pribékjeidet is vidd magaddal!

– Idefigyelj, Madzsgáj... – kezdte sápadtan B., de torkán akadt a szó.

Nem is figyelt B.-re, golyókat szedett elő, és tölteni kezdte a pisztolyt. Amikor felemelte a fejét, B. már eltűnt a városháza udvaráról.

A lány a fal mellett állt a pokrócba burkolózva, az arca véres volt, látszottak a farkaskutya fogainak a nyomai, szemei azonban már nyugodtabbak voltak. Odament a lányhoz, és azt mondta:

– Menjen el innen! Menjen el, gyorsan, akárhová, csak menjen el! És a lány a vastag pokrócba burkolózva kiment az udvarból.

Ó, AZ AKASZTÁST SENKI SEM GONDOLTA KOMOLYAN

Berger, a feltaláló asztmás volt, és ezért sokat szenvedett a nyári melegtől. Amikor a nap fényesen világított, és a levegő mozdulatlanul megállt a Keglovics utcában, Berger, a feltaláló széttárt karokkal feküdt az ágyon a besötétített szobában, de a fullasztó meleg elől még így sem tudott elrejtőzni, a nap áttüzesítette a falakat, és a falakon keresztül is az arcába lehelt. Ő meg feküdt mozdulatlanul, folyt róla a veríték, nehezen, sípólva lélegzett, az ágya mellett egy üvegben fehér pirulák voltak, és amikor már fulladozott a melegtől, lenyelt egyet vagy kettőt a fehér pirulákból. Este kelt csak fel az ágyról, mert esténként, ha a nap lebukott, a levegő nehézkesen és bágyadtan ugyan, de mégis megmozdult, az áttüzesedett házfalak is hűlni kezdtek, és nem fojtogatták már annyira az asztmás feltalálót. Ilyenkor sem mozgott azonban ki a szobából. Csak a függönyöket húzta félre, kitérta az ablakokat, és még mindig hangosan szuszogva szívta be a levegőt.

Az utcában, a házak és a temetőket körülhatároló rozsdás drótkerítés között szélesre feszített szárnyakkal denevérek üldözték az alkonyatkor felröppenő éjjeli bogarakat. A denevéreket pedig a Keglovics utcabeli gyerekek üldözték. Kiabálva futkároztak az utcában, elnyűtt szemellenzős sapkájukat a magasba hajították, mert meg voltak győződve, hogy ha a denevér rácsap a magasban lebegő sapkára, többé nem tudja kiszabadítani a karmait, a sapkával együtt a földre zuhan, és akkor a földön megfoghatnák, és esetleg az ajtóra szegezhetnék, ami szerencsét hozna a házra. A denevérek valóban minden alkalommal utánairamodtak a feldobott sapkának, karmaikat azonban nem mélyesztették bele, elrepültek fölötte, és ismét a sötétben kószáló éjjeli bogarakat vették üldözőbe. A gyerekeknek

nem szegték kedvüket az árván földre hulló sapkák, újból és újból a magasba dobták őket, éktelenül visítotztak, kiabáltak, és meg voltak győződve, hogy egyszer biztosan sikerül denevért fogniuk. A gyerekek szerették elnyútt szemellenzős sapkákkal üldözni a denevéreket, szerették a meleg nyári napokat és a nyári estéket. Kiabálva rohagáltak az utcában.

Berger, a feltaláló hangosan szuszogva nézte őket a nyitott ablakon keresztül, és átkozta a meleg nyári napokat, alig várta, hogy elmúljanak. A meleg napok azonban hosszúra nyúltak, a házak még szeptemberben is áttüzesedtek, fullasztó meleget leheltek az asztmás feltaláló arcába, aki nap nap után széttárt karokkal feküdt az ágyon, és egyre többet nyelt le a fehér pirulákból. Egy meleg szeptemberi délutánon túl sok fehér pirulát nyelt le... Akkor este nem állt a nyitott ablakhoz, és nem nézte az éjjeli rovarokat üldöző denevéreket és a denevéreket üldöző kiabáló gyerekeket.

És akkor éjszaka meghalt az öreg Madzsgáj is. Este még kint ült Romoda háza előtt a görbe akácán, aztán hazament Rozmaring Bandival együtt, leakasztotta a tányéralakú faliórát, és a nagymutatót másfél körrel visszaforgatta, utána az ablak mellé ült, és sokáig nézte a sötét lombú juharfákat, a fák mögül előcsillanó márvány sírköveket meg a juharfák és a sírkövek fölött világító csillagokat, végül ő is ágyba feküdt, és reggel egyszerűen nem kelt fel.

– Hát ez nagyon furcsa – mondta Kiss Kurányi. – Együtt kellett volna őket felakasztanunk a legmagasabb fára, ha Berger nem szerkeszti meg októberig azt a melegítőt. Márpedig nem szerkesztette volna meg...

– Senki sem gondolta komolyan azt az akasztást – legyintett Opana, a nyugdíjas zsákoló. – De azért tényleg furcsa, hogy ugyanazon a napon haltak meg.

Romoda, az ácsmester a többiek mögött állt leghátul, a konyhába nyíló ajtó félfájának támaszkodott, a rekedt falióra pontosan a feje felett ketyegett. Amikor megszólalt, mindannyian hátrafordultak.

– Berger, az a kókler, az biztos nem gondolta komolyan – mondta. – Az csak jártatta a pófáját, és hazudozott összevissza. Félek azonban,

hogy az öreg Madzsgáj komolyan vette a fogadást. Félek, hogy ő volt az egyetlen, aki komolyan vette.

Az öreg Madzsgáj lehunytt szemmel feküdt az ágyán, Váryné már megmosdatta, felöltöztette, és fehér lepedővel letakarta. Sokan álltak az ágy körül, alig lehetett mozogni a szobában. A Keglovics utcabeli férfiak valamennyien az öreg Madzsgáj ágya körül álltak, Bergerhez, a feltalálóhoz csak Szent János ment el, de ő is hamar visszajött, elmondta, hogy Berger háza tele van rokonokkal, aztán letérdelt az öreg Madzsgáj ágya mellé, és hosszú imákat mormolt.

– Nem volt semmi baja – mondta a részeges Sebestyén. – Mindig azt hittem, hogy nincs semmi baja. Először nem is akartam elhinni, hogy meghalt. Berger, az más. Az beteg volt, állandóan fulladozott. De az öreg Madzsgájnak nem volt semmi baja.

– Fáradt volt – mondta Rozmaring Bandi. Úgy állt közöttük, mint egy elárvult, ráncos arcú koravén gyerek. – Többször is panaszkodott nekem, hogy nagyon fáradt. Én még nem láttam embert, aki ennyire fáradt lett volna.

– Nem volt ő mindig ilyen fáradt – mondta Opana. – Nem tudjátok ti, hogy milyen volt ő valamikor.

– Én csak azóta ismerem, amióta ideköltözött az utcába – mondta Kiss Kurányi. – Már akkor is öreg volt és fáradt.

– Nem volt ő mindig ilyen – mondta Opana, a nyugdíjas zsákoló. – Láttátok volna, amikor hazajött a háború után. Egy nap alatt kisöpörte a városházáról B.-nek a bandáját. Amíg haza nem jött, az egész város rettegett B.-től; az ember sohasem tudhatta, hogy mikor jönnek érte, és hogy miért viszik el. Hetekig ült B. a város nyakán, senki sem mert nyikkanni sem, akkor megjött az öreg Madzsgáj, csakhogy akkor még nem volt öreg, egyáltalán nem volt öreg, szóval megjött, bement a városházára, és kisöpörte az egész bandát. Alig győzte hallgatni a panaszokat, az emberek folyton panaszkodni jártak hozzá, még azután is, amikor nagyjából egyenesbe jöttek a dolgok. Az emberek tudták, hogy az öreg Madzsgájnak lehet panaszkodni, és jártak is a nyakára, ha volt okuk, ha nem. Azokban az években öregedett ő meg. Nagyon hir-

telen megöregedett, és egy szép napon közölte, hogy fáradt, és hogy nem csinálja tovább. Azt mesélik, hogy marasztalták volna mindenáron, de ő hajthatatlan volt. Meg azt is mesélik, hogy ő kérte, hogy a város gondoskodjék róla. Állítólag kijelentette, hogy ő már rengeteg emberről gondoskodott, ezentúl nem hajlandó még saját magáról sem gondoskodni; törődjék vele a város. Hát így került ide Váryékhoz.

– Ezt nem tudtam – mondta Kiss Kurányi. – Erről sohasem beszélt az öreg Madzsgáj.

– Pedig így volt – mondta Opana, a nyugdíjas zsákoló. – Nekem elhíhetitek. A város biztosan saját halottjának fogja tekinteni. Majd meglátjátok, hogy saját halottjuknak fogják tekinteni.

Az öreg Madzsgáj lehunytt szemmel feküdt az ágyon, Szent János mormolta az imáit mellette, a tányéralakú falióra pedig most is rekedten hangoskodott az ajtó felett, és most is sietett. Fülledt meleg volt bent a szobában, Romoda, az ácsmester javasolta a többieknek, hogy menjenek ki az udvarra. Ki is mentek mindannyian, csak Szent János maradt bent, továbbra is az ágy mellett térdelt és imádkozott.

– Nagyon meleg van – mondta Romoda, az ácsmester kint az udvaron. – Még ma el kell temetni, különben szaga lesz. Hazamegyek, és csinálok neki egy jó erős koporsót.

– Felesleges – mondta Dobre, az egykori fűtő, aki nemrégén borbélyműhelyt nyitott a folyó túlsó partján. – A város úgyis a saját halottjának fogja tekinteni, és majd gondoskodik a temetésről.

– A város tekintse, aminek akarja – mondta Romoda. – Én most hazamegyek, és csinálok egy rendes koporsót.

– Várni kellene – mondta Dobre –, nehogy megint megorroljanak ránk. Rossz néven veszik majd, ha eltemetjük az ő halottjukat. Így is azt mondják, hogy velünk ezen az oldalon mindig valami baj van.

– Mondjanak, amit akarnak – mondta Romoda, az ácsmester. – Én megcsinálom a koporsót, és még ma el fogjuk temetni, mert különben szaga lesz. Fejfát is csinálok neki.

Azzal indult is haza. Kiss Kurányi, aki már évek óta Romodával dolgozott, utánament, hogy segítsen elkészíteni a koporsót és a fejfát.

Végigsiettek az utcán, bementek Romoda udvarába, kiválasztottak néhány jó erős deszkát, legyalulták az oldalukat, a végüket lefürészték, egymás mellé illesztették őket, és koporsót szegeztek belőlük. A kopácsolás elhallatszott egészen Váryék udvaráig, és a Keglovics utca lakói akkor hazamentek, és ünneplőruhába öltöztek.

Az öreg Madzsgájt is, meg Bergert, a feltalálót is eltemették még aznap. Bergert a rokonok kísérték ki a temetőbe, néhányan közülük sírtak is, amikor elföldelték. Az öreg Madzsgájnak nem voltak rokonai, őt az utcabeliek temették el, senki sem könnyezett, de valamennyien ünneplőruhába öltöztek, nagyon komolyak voltak, és sokáig álltak a sír körül. Mielőtt hazaindultak volna, mélyen a földbe verték a fejfát; Romoda, az ácsmester és Kiss Kurányi vastag, kemény oszlopból faragták ki a fejfát, nehogy megrohadjon egyhamar.

Temetés után átöltöztek, és elmentek Romoda háza elé. Sokan összejöttek, nem fért el mindenki a görbe akácfn, úgyhogy volt, aki Beck Ervin városi tanácsos márvány sírkövére ült, arra a sírköre, amit egykor régen, hónapokkal ezelőtt elhoztak a német temetőből.

– Hiányozni fog az öreg Madzsgáj – mondta Kiss Kurányi, éppen csak hogy mondjon valamit. – Megszoktam már, hogy minden este itt ül velünk az akácfn.

– Néha sajnáltam – mondta Rozmaring Bandi. – Sajnáltam, amikor panaszkodott, hogy nagyon fáradt.

– Nem volt ő mindig ilyen fáradt – mondta Opana, a nyugdíjas zsákoló. – Kár, hogy nem ismertétek régebben...

Opana jól emlékezett minden régi dologra, és szeretett mesélni róluk. A temetés után hagyták, hogy meséljen, és ő nagyon élvezte, hogy elmondhatja, milyen volt valamikor az öreg Madzsgáj.

Az utcában közben egyre sötétebb lett. A temetőket körülhatároló rozsdás drótkerítés és a házak között szélesre feszített szárnyakkal denevérek üldözték az éjszakai rovarokat. A Keglovics utcabeli gyerekek kiabálva, visítózva dobálták a magasba elnyútt szemellenzős sapkájukat, hátha lecsap rá valamelyik denevér, és a sapkával együtt a földre zuhan. Akkor megfoghatná, és esetleg az ajtóra szegezhetnék, mert az

ajtóra szegezett denevér szerencsét hoz a házra. A gyerekek szerették elnyűtt szemellenzős sapkáikkal üldözni a denevéreket, hangosan kiabáltak, egyáltalán nem zavarta őket, hogy nem áll a nyitott ablaknál, és nem nézi őket Berger, az asztmás feltaláló, akit nem szerettek a Keglovics utcabeli férfiak, mert túl sokat járatta a pofáját, és összevissza hazudott mindenfélét.

MÁSKÉPPEN VOLT

Rozmaring Bandi műfogsora egy pohár vízben ázott, ő meg csúnyán szélesre húzta fogatlan száját, és a nyitott ablakon keresztül Szent Erzsébetnek, a méhészlányának az arcába vigyorgott.

- Kirúgott? – kérdezte vigyorogva. Aztán elégedetten hozzáfűzte még:
– Tudtam én, hogy ki fog rúgni.

Kint hideg szél fúj, Szent Erzsébet fázósan összehúzta magát, hosszú, fekete haját egy kis selyemkendővel próbálta leszorítani, de a hideg szél belemarkolt a hajába, kiszabadította a kis selyemkendő alól, és összekuszálta.

– Hol van az öreg Madzsgáj? – kérdezte a vigyorgó Rozmaring Banditól.

Rozmaring Bandi egy pillanatra elkomolyodott, és azt mondta:

– Meghalt. – Aztán ismét szélesre húzta fogatlan száját, és megkérdezte:

– Kirúgott a villanszerelő?

– Meghalt? Mikor halt meg? – kérdezte Szent Erzsébet.

– Még szeptemberben – mondta Rozmaring Bandi. – Nem sokkal azután, hogy elmentél a villanszerelődhöz.

Szent Erzsébet kétségbeesetten állt az utcán, a szél az arcába fújta hosszú, fekete haját, könyörögve nézett Rozmaring Bandira.

– Szerettem volna beszélni vele – mondta. – De hát hogyan... miért halt meg? Hiszen nem volt semmi baja.

– Fáradt volt – mondta Rozmaring Bandi. – Kifárasztották az emberek, akik a nyakára jártak panaszkodni.

– Szerettem volna beszélni vele – mondta Szent Erzsébet.

Rozmaring Bandi vigyorgott, és újból megkérdezte:

– Kirúgott a villanszerelő?

Szent Erzsébet bólintott, és végre válaszolt neki:

– Igen. Kirúgott. Meg az apám is kirúgott.

– Az apád is?

– Igen. Lekurvázott.

Rozmaring Bandi eltátotta fogatlan száját, teleszívta tüdejét levegővel, és kiröhögött a nyitott ablakon. Addig röhögött, hogy végül már fulladozni kezdett, de még akkor sem hagyta abba, csapkodta az ablakpárkányt, és röhögve mondta:

– Szent János... a templomjáró Szent János. Azt mondod, hogy lekurvázott? Hát ez nagyszerű. Még hogy Szent János...

– Most nincs hova mennem – mondta Szent Erzsébet. – És nagyon fázom itt kint.

Rozmaring Bandi nem is hallotta. Röhögött, és csapkodta az ablakpárkányt.

– A templomjáró Szent János... – Szerettem volna beszélni az öreg Madzsgájjal – mondta Szent Erzsébet. – Lehet, hogy ő tudott volna segíteni rajtam.

– Nem hiszem – mondta Rozmaring Bandi. – Nem hiszem, hogy tudott volna segíteni rajtad. Mit lehet itt segíteni?

– Nagyon fázom – mondta Szent Erzsébet –, és nincs hova mennem.

Rozmaring Bandi vigyorgott, és a fejét csóválta. Olyan volt, mint egy kivénhedt, kedélyes ördög, akinek az arcát sűrű füstben aszalták valamikor.

– Így van ez – dűnnyögte. – Így van ez. Nincs senkid az apádon kívül?

– Nincs.

– Így van ez – mondta Rozmaring Bandi. – Most aztán nincs hova menned. Tényleg, hova is mehetnél? Esetleg... esetleg talán Romodához. Az ő háza a legnagyobb és a legszebb az egész utcában. És egyedül él abban a nagy házban, lehet, hogy befogadna. Megnéznéd, hogy belülről is olyan szép-e az a ház.

– Nem fogadna be – mondta Szent Erzsébet. – Romoda nem szereti, ha háborgatják a házában. Ő egyedül akar lenni, mert nem szeret senkit.

– Romoda fiatal ember – mondta Rozmaring Bandi, és megint röhögni kezdett –, ha kedves lennél hozzám, biztosan befogadna néhány napra. Legyél kedves hozzám.

Szent Erzsébetnek csillogtak a szemei, majdnem elsírta magát. Rozmaring Bandi észrevette, elkomolyodott, és azt mondta:

– Nehogy bőgni kezdj most nekem. Tényleg menj el az ácsmesterhez, ma éjszakára biztosan befogad.

– Nem fog beengedni – mondta Szent Erzsébet. – Ő egyedül akar lenni.

– Menjél csak el hozzám! – mondta Rozmaring Bandi. – Nem rossz ember az ácsmester. Menj csak el hozzám szépen! Egyébként is, most már be kell csuknom az ablakot, mert teljesen kihűlt a szoba.

Szent Erzsébet egyedül volt az utcán. A szél egyre erősebben fúj, a temetőben álló juharfákról letépte a megsárgult leveleket, a csupasz ágak mögül mind több és több márvány sírkő bukkant elő. A kis folyót eltakaró ördögcérnacserjék már régen elszórták liláspiros apró virágait, és halkan zörögtek, amikor a szél egymásra hajlította őket. És az égen sokkal kevesebb csillag volt, mint a nyári éjszakák idején. Szent Erzsébet jól ismerte az elhanyagolt temetőket, a füvel, kutyatejjel, a pap-sajttal benőtt sírokat, a sírkövek körül álló juharfákat és a sűrű, burjánzó ördögcérnát, most azonban mégis félni kezdett. És fázott nagyon a hideg szélben. Lassan elindult Romoda háza felé.

A kidöntött, görbe akácfa még mindig ott hevert a ház előtt, és ott volt Beck Ervin városi tanácsos sírköve is, amit azért hoztak ki a temetőből, hogy esténként, ha sokan összejönnek beszélgetni, valamennyien le tudjanak ülni. Mostanában nem volt szükség sem az akácfára, sem Beck Ervin sírkövére, beköszöntöttek a hűvös, esős őszi napok, a Keglovics utcában hideg szél fúj, esténként, és az emberek inkább otthon maradtak, néha már tüzet is gyújtottak a kályhában.

Romoda szobájában is égett a tűz a cserépkályhában, az ácsmester felöltözve hevert az egyik ágyon, és újságot olvasott. A rádió is be volt kapcsolva, halkán szólt, Romoda újságolvasás közben valamilyen zenét hallgatott. Szent Jánosnak, a méhésznek a lánya, akit az utcában min-

denki Szent Erzsébetnek hívott, sokáig tanácstalanul állt az ablak előtt, többször is belesett a függöny résein, és amikor már nagyon fázott, megkopogtatta az ablakot.

Romoda, az ácsmester földre dobta az újságot, felkelt az ágyról, elzárta a rádiót, aztán az ablakhoz ment és kinyitotta. Meglepetten nézet a hidegtől remegő Szent Erzsébetre.

– Mi történt? – kérdezte. – Hogy kerülsz ide?

– Az apám kirúgott – mondta Szent Erzsébet. – Lekurvázott és kirúgott.

Romoda, az ácsmester a homlokát ráncolta, elgondolkozva nézett ki az ablakon, aztán megkérdezte:

– Nagyon fázol?

– Nagyon – mondta Szent Erzsébet. – És nincs hova mennem.

– Furcsa ember az apád – mondta az ácsmester.

– Rozmaring Bandi azt mondta, hogy jöjjenek ide. Nagyon félek itt kint az utcán – mondta a lány.

– Jól van – mondta Romoda –, gyere be! Megfagysz ott kint abban az átkozott szélben.

Becsukta az ablakot, beengedte Szent Erzsébetet a szobába, és azt mondta neki:

– Ülj a kályha mellé, és melegedj meg! Teljesen zöld az arcod a hidegtől.

Szent Erzsébet a kályha mellé húzódott, levette fejéről a kis selyemkendőt, és haját hátrasimította az arcából. Romoda, az ácsmester bekapcsolta a rádiót, aztán úgy felöltözve ledőlt az egyik heverőre, és ismét az újságot olvasta. Kintről behallatszott néha a szél zúgása, a szobában azonban kellemes meleg volt, Szent Erzsébetnek lassan kipirult az arca, és akkor megkérdezte az ácsmestertől:

– Nem haragszik, hogy bejöttem? Azt mondják, maga nem szívesen...

– Nem maradhattál kint a hidegben – mondta Romoda, anélkül, hogy felnézett volna az újságból. – Kifújta volna a lelkedet is az átkozott szél. Szent Jánosnak pedig megmondhatod, hogy egy közönséges disznó.

– Nem mondhatom meg. Szóba se fog állni velem soha többet.

Az ácsmester nem válaszolt. Hanyatt fekve olvasta az újságot, néha cigarettára gyújtott, de az újságot akkor sem vette el az arca elől.

– Itt maradhatok éjszakára is? – kérdezte később Szent Erzsébet.

– Nem fog kirúgni?

Romoda letette az újságot, és felült a heverőn.

– Megmelegetdtél már? – kérdezte.

– Igen – mondta a lány.

– Menj, és feküdj le! – mondta Romoda. – A kék szobában lefekhetsz. A kék szoba ott van a konyha mellett. Ha éhes vagy, süthetsz magadnak valamit.

– Rozmaring Bandi azt mondja, hogy maga jó ember. Ő ajánlotta, hogy jöjjek ide – mondta Szent Erzsébet.

– Rozmaring Bandi... – legyintett megvetően Romoda, és megint azt mondta. – Menj, és feküdj le!

– Itt maradnék még egy kicsit – mondta a lány. – Itt maradhatok még egy kicsit?

Romoda vállat vont.

– Ahogy akarod – mondta, és ismét ledőlt a heverőre. Az újságot azonban nem vette a kezébe, csak feküdt mozdulatlanul, és a rádiót hallgatta.

– Emlékszem még magára, amikor ideköltöztek a feleségével – mondta Szent Erzsébet.

Romoda megint nem válaszolt. Mozdulatlanul feküdt, csak a homlokát ráncolta össze rosszállóan, és újabb cigarettára gyújtott.

– Én még nagyon fiatal voltam akkor – mondta Szent Erzsébet –, az apám mesélte, hogy rettenetesen hideg volt ebben a szobában, és hogy maga minden este táncolt a feleségével, hogy ne fázzanak annyira.

– Az apád... – legyintett Romoda. – Amit az apád mesél...

– Nem így volt? – kérdezte Szent Erzsébet.

– Nem.

– De hát mások is mesélik – mondta Szent Erzsébet. – Mások is mesélik, hogy maguk sokat szenvedtek, amikor ideköltöztek a feleség-

gével. És hogy táncoltak egész télen, hogy ne fázzanak ebben a hideg szobában.

– Nem igaz – mondta Romoda.

– Nem táncoltak egész télen? – kérdezte csodálkozva Szent Erzsébet.

– Táncoltunk – mondta Romoda. – De nem úgy, ahogyan az apád meg a többiek mesélik. Semmi sem volt úgy, ahogyan mesélik. Másképpen volt. Sokkal szebb volt, mint ahogyan mesélik.

Szent Erzsébet kipirult arccal ült a cserépkályha mellett, és a mozdulatlanul fekvő ácsmestert figyelte. Halkan megkérdezte tőle:

– Boldog volt akkor?

– Igen – mondta Romoda. – Sokkal boldogabb, mint ahogyan mesélik.

Szent Erzsébet akkor hátrasímította hosszú, fekete haját, és azt kérdezte:

– Nincs kedve táncolni?

Romoda felugrott a heverőről, és dühösen Szent Erzsébet elé állt.

– Mit akarsz tulajdonképpen? – kérdezte fenyegetően. – Mi a fenét akarsz?

A lány rémülten bújta a cserépkályhához.

– Ne haragudjon! – mondta. – Ne haragudjon, és ne rúgjon ki, nagyon kérem.

Romoda állt előtte, fogait dühösen összeszorította, nézte a lányt, az pedig egyre szorosabban bújta a cserépkályhához. A rádió halkan szólt, és hallhatták, hogy kint egyre erősebben fúj a szél. Szent Erzsébet félt nagyon, és Romoda végül is megsajnálta. Elfordult tőle, visszament a heverőhöz, és cigarettára gyújtott. Elgondolkozva szívta a cigarettát, egyszer csak, mintha hirtelen eszébe jutott volna valami, ismét felugrott, a rádióhoz lépett, felerősítette, hogy elnyomja a szél zúgását, aztán szertartásosan meghajolt a lány előtt.

És táncoltak, sokáig táncoltak, és a lány azt mondta:

– Táncolhatnánk máskor is, akár minden este.

– Majd meglátjuk – mondta Romoda, az ácsmester. – Majd meglátjuk még.

Szent Erzsébet akkor este nem ment át a kék szobába. A sárga szobában maradt Romodával együtt.

Öt nagy szobája van az ácsmesternek, és minden szobában más színűek a bútorok. Szép bútorok, a legszebbeket válogatta össze. Az ő háza a legnagyobb és legszebb az egész Keglovics utcában, ezt bárki megállapíthatja, aki arra jár. De nemcsak kívülről, belülről is az ő háza a legszebb. Akárki megnézheti.

AZ ÉJJELIŐR PUSKÁVAL ŐRIZTE A HIDAT

Egész nap zúgtak a traktorok a kertek mögött, vastag deszkákat és korlátokat hordtak a kis folyó mellé, oda, ahol hónapokkal ezelőtt hidat kezdtek építeni a hangoskodó munkások, és ahol még mindig szilárdan álltak a vízbe vert oszlopok. Egész nap hordták a deszkákat és a korlátokat a traktorok, és este, amikor elmentek, az éjjeliőr tüzet gyújtott a folyó mellett. A tűz messzire elvilágított, és az éjjeliőr éberem figyelt, nem jön-e valaki a folyó közelébe, minden neszre felkapta a fejét, és ilyenkor megigazította vállán a puskáját. Mert puskája is volt az éjjeliőrnek, puskával őrizte az épülő hidat.

De nem jött senki. A Keglovics utca lakói tudták, hogy a hideg, esős, őszi napokban úgysem készül el a híd. Később pedig, amikor már tél lesz, mindent befed majd a hó, és valószínűleg az éjjeliőr is elmegy majd a puskájával együtt.

Tavasszal... tavasszal majd ismét összeülnek Romoda háza előtt a Keglovics utcabeli férfiak, és megbeszélik, hogy mi legyen azzal a nyavalyás híddal.

RÉGI MEGHATÓ TÖRTÉNET A FÉLHÜLYE SEBESTYÉN GYEREKRŐL

Egy vasárnap délelőtt történt, még a nyáron, közvetlenül azután, hogy Szent Erzsébet elment hazulról, és hogy a három kisfiú parittyákkal összelövöldözte a Gizike Schladt ovális fényképét befedő üveglapot:

A félhülye Sebestyén gyerek bement a német temetőbe, és egyenesen Gizike Schladt sírjához tartott. Megállt a magas, fekete márvány sírkő előtt, és szomorúan nézte az összelövöldözött üveglapot, amely megpedezve, telehintve az apró kavicsok nyomaival, csúnyán és üresen fehérlett, és eltakarta Gizike Schladt fényképét. Sokáig állt ott szomorúan a félhülye Sebestyén gyerek, aztán kitépett egy csomó fűvet a sírkő mellől, és a fűcsomóval tisztogatni kezdte a megvakult üveglapot. Nagy buzgalommal dörzsölte, várta, hogy ismét kifényesedjék az üveglap, de az nem lett sem fényesebb, sem tisztább, hanem megzöldült a fűszálaktól. A fiú újabb és újabb fűcsomót tépett ki a földből, egyre elkeseredettebben dörzsölte az üveget, Gizike Schladt fényképe azonban nem akart előtűnni. Később leveleket szedett a juharfákról, azokkal próbálta fényesre csiszolni az üveglapot: a juharfák karéjos levelei darabokra szakadoztak a kezében, és kihullottak az ujjai közül. Szedett ő még kutyatejet is meg papsajtot; azokkal is dörzsölte, csiszolta az üveget, olyan hevesen, hogy sajogtak már a körmei, az üveglap pedig továbbra is üresen, fénytelenül éktelenkedett a fekete márvány sírkő közepében.

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Romoda háza elé. A görbe akácán ott ült az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi, és mint minden délelőtt, ha szép idő volt, lehunyták szemüket, és süttették az arcukat a nappal.

A félhülye Sebestyén gyerek elébük állt, és megkérdezte tőlük:

– Milyen volt Gizike Schladt?

– Kicsoda? – kérdezte Rozmaring Bandi.

– Gizike Schladt.

– Honnan tudhatnánk mi azt? – mondta Rozmaring Bandi.

– Szükségem lenne a fényképére – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

– Menj a fenébe! – mondta unottan Rozmaring Bandi.

– Kérdezd meg Opanát! – mondta neki az öreg Madzsgáj. – Ő tudja, hogy milyen volt, mert látta, amikor temették.

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Opanához. Opana, a nyugdíjas zsákoló a konyhában ült, és krumplit hámozott a feleségének. Amióta nyugdíjazták, nem tudott mit kezdeni az idejével, naphosszat unatkozott, ezért örült, ha időnként segíthetett a konyhában.

– Mikor voltál a nőknél? – kérdezte a félhülye Sebestyén gyerektől. Valahányszor találkozott a fiúval, mindig ezt kérdezte tőle.

– Milyen volt Gizike Schladt?

– Gizike Schladt? Nagyon szép volt – mondta Opana. – A legszebb halott volt, akit valaha is láttam.

– Szükségem lenne a fényképére.

– Menj ki a temetőbe – mondta Opana –, és nézd a fényképét, ameddig akarsz!

– Nem lehet – mondta a fiú. – Összelövöldözték.

– Kik lövöldözték össze?

– A gyerekek.

– Hát akkor nincs fénykép – tárta szét a karját Opana.

– Szükségem van a fényképére – mondta a fiú.

– Sajnálom – mondta Opana. – Én nem adhatok.

– Hol szerezhetnék egy fényképet?

– Nem tudom – mondta Opana. – Kérdezd meg valaki mástól. Kérdezd meg Romodától, ő a legokosabb az utcában.

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Romodához. Romoda, az ácsmester kint volt az udvaron, és kerítésoszlopokat faragott. Nem-

csak a házát, a kerítést is folyton javítgatta. Mikor meglátta a fiút, abba-hagyta a munkát, és rosszkedvűen várta, hogy az megmondja, miért jött. Romoda nem szerette a látogatókat, és a félhülye Sebestyén gyereket is gyorsan le akarta rázni.

– Hol szerezhetném meg Gizike Schladt fényképét? – kérdezte a fiú.

– Sehol – mondta Romoda.

– Szükségem lenne a fényképére.

– Miért pont hozzám jöttél? – kérdezte Romoda.

– Opana küldött – mondta a fiú.

– Opana leszokhatna már a hülye vicceiről – mondta Romoda, az ácsmester. – Mondd meg neki, hogy máskor ne küldjön hozzám!

A félhülye Sebestyén gyerek akkor kiment az utcára, és Kiss Kurányiék háza felé indult. De még csak be sem léphetett a kapun, mert elébe állt az idősebbik Kiss Kurányi gyerek, és ráförmedt:

– Mit akarsz itt?

– Az apádat keresem – mondta a fiú.

– Mit akarsz az apámtól?

– Szükségem van Gizike Schladt fényképére.

– Micsoda?!

– Szükségem van Gizike Schladt fényképére.

Az idősebbik Kiss Kurányi gyerek teljes erőből pofon vágta.

– Takarodj innen a fenébe! – ordította. – Még hogy Gizike Schladt. Azonnal menj a fenébe, mert dagadtra pofozlak!

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Szent Jánoshoz. Szent János, a méhész drótsapkával a fején ráamákat szedett ki az egyik kaptárból. A felbolygatott méhek mérgesen röpködtek körülötte, ő pedig óvatosan emelgette a ráamákat, és gondosan ellenőrizte, hogy mekkora hordás volt az elmúlt vasárnap óta.

– Hol szerezhetném meg Gizike Schladt fényképét? – kérdezte a fiú Szent Jánostól.

– Ne gyere ilyen közel, mert megcsípnek a méhek! – mondta Szent János.

– Hol szerezhetnék egy fényképet? – kérdezte a fiú.

– Hagyjál békében! – mondta Szent János –, látod, hogy dolgom van.

– Szükségem van Gizike Schladt fényképére.

– Gyere el máskor! – mondta Szent János. – Látod, hogy dolgom van. Most menj innen, mert még jobban fellázítod a méheket! A méhek megvadulnak, ha idegen szagot éreznek a kaptárak közelében.

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Váryékhoz. A hallgatag Váry a tornácon ült, feketekávéét szűrőcsölgetett, és fáradtan emelte fel a fejét, amikor észrevette a fiút.

– Hol szerezhethném meg Gizike Schladt fényképét? – kérdezte a fiú.

– Ki az a Gizike Schladt? – nézett rá csodálkozva Váry.

– Itt van eltemetve a német temetőben – mondta a fiú.

– Sohasem hallottam róla – mondta Váry.

– Szükségem lenne a fényképére.

– Menjél haza, fiam! – mondta Váry.

– Szükségem lenne a fényképére.

– Menjél szépen haza! – mondta Váry. – Menjél szépen ki innen!

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Dobréhoz. Dobre, aki sokáig fűtő volt a téglagyárban, nemrégén borbélyműhelyt nyitott a folyó túlsó partján, vasárnap reggelenként is dolgozott két-három órát, és ennyi nagyon is elég volt ahhoz, hogy összeszoruljon a gyomra a vendégek szájbüztétől. Éppen akkor jött haza, az egész utat végigköpködté, de a gyomra még mindig olyan kemény volt, mintha téglával tömték volna meg.

– Menj innen, mert mindjárt leköplek téged is! – mondta a fiúnak.

– Hol szerezhethném meg Gizike Schladt fényképét?

– Gyorsan menj innen, mert leköplek!

– Szükségem lenne Gizike Schladt fényképére.

– Menj innen a fészkes fenébe, mert tényleg leköplek! – mondta Dobre, és megkeményedett gyomrát tapogatta. – Még éppen csak te hiányoztál nekem!

Így járta végig a félhülye Sebestyén gyerek az egész Keglovics utcát. Bement minden házba, mindenütt megkérdezte, hogy hol szerezhethné meg Gizike Schladt fényképét, mindenütt elmondta, hogy szüksége

lenne a fényképre, de minden házból kizavarták, és a végén éppen olyan tanácstalanul állt egymagában, mint amikor elkezdte a kérdezősködést. Akkor visszament Gizike Schladt sírjához, ismét fűcsomót fogott a kezébe, és dörzsölni kezdte a megvakult üveglapot. Aztán a juharfák karéjos leveleit tépte le az ágakról, és levelekkel akarta fényesre csiszolni az üveget. És szedett ismét kutyatejet és papsajtot is... Végül pedig lement a kis folyóhoz, homokot hozott, hogy hátha a homokszemcsékkel sikerül eltüntetni a parittyák nyomait.

Mikor a körmei már nagyon fájtak, és az ujjai kisebesedtek, fáradtan leült a földre, és szomorúan nézte a fekete márvány sírkövet. A sírkő közepén, ahol valamikor Gizike Schladt mosolygott, csúnya szürke folt éktelenkedett.

AZ ANGYALI VIGASSÁG

IZIDOR

Nem, uram, egyáltalán nem félek attól, hogy ön meggyilkolja magát itt a szemem láttára. Egyrészt túlságosan sokan vagyunk ebben a lebujban ahhoz, hogy valaki öngyilkos lehessen, másrészt én már messziről megismerem az öngyilkosjelölteket, biztosíthatom, hogy ön nem tartozik közéjük. Még pisztolya sincs, pedig egy öngyilkosjelöltnek legalább három pisztolya kell, hogy legyen. Ezenkívül önnek túlságosan sima a homloka és hosszú az orra, és, már elnézést kérek, amolyan menyétszerű képe van, márpedig a menyétképű emberek sohasem lesznek öngyilkosok, ezekről is sokat tudnék mesélni, de maradjunk inkább az öngyilkosoknál. Az öngyilkosjelölteknél, amint már mondtam, legalább három pisztolyuk van, mélyen barázdált homlokuk, és a homlokuk közepén a ráncok szabályos háromszöget rajzolnak, és ez a háromszög időnként sötétlilára, majd feketére színeződik. Hogy honnan tudom ezt? Onnan, hogy Izidornak is fekete háromszög volt a homlokán. Ki volt ez az Izidor? Ezt még ma is nagyon nehezen tudnám megmagyarázni, tulajdonképpen ismeretlen valaki volt, aki hirtelen felbukkant a környékünkön, ráncolta a homlokát a sötét háromszöggel, és még mielőtt igazából megismerhettük volna, öngyilkos lett. Addig azért csinált ott néhány kellemetlen dolgot, ezekről mesélhetek éppen. De kezdjük az elején.

Izidor a háború vége felé jelent meg ott nálunk a faluban. Mellét teleaggatta háborús kitüntetésekkel, hozott magával három pisztolyt, és beköltözött Hans Joachim Schröder házába. Jól választott, mert ezt a házat még nem rabolták ki, mint más kitelepített németek házait. Hans Joachim Schröder – akit mi, gyerekek nagyon szerettünk, mert rengeteg körtefa volt a kertjében, és nyaranként gyönyörű, sárga, mézédés

körtéket osztogatott nekünk – itt halt meg, mielőtt kitelepítették volna. Mert megkapta ő is a kitelepítési parancsot, akkor rendet csinált a házában, összepakolta az útravalót, és várakozott hetekig, de nem jöttek érte, mintha megfeledeztek volna róla. Ő meg szomorúan várakozott, és nagyon aggódott két felnőtt fiáért, akik a német hadsereg kötelékében vonultak vissza valahová Németország belsejébe, és nem lehetett tudni, hogy mi van velük, élnek-e még egyáltalán. Hans Joachim Schröder meg egyre jobban aggódott, és az aggodalom egy éjszaka elvitte, reggel a szomszédok halva találták az ágyában, rendesen eltemették a német temetőben, és mivel ott halt meg közöttük, kegyeletből nem fosztották ki a házát. Minden megmaradt Izidornak, akiről azt sem tudtuk, hogy kicsoda, hogy honnan jött, és hogy miért jött éppen oda hozzánk. Nem is szerettük kezdetől fogva.

Izidort ez egyáltalán nem zavarta, beköltözött a szép nagy házba, a kertben éppen akkor virágoztak a körtefák. Cigaretára gyűjtött, mert a kitüntetésekkel és a pisztolyokkal együtt igen sok cigarettát is hozott magával, elégedetten szemlélte a körtefákat, és úgy tett, mintha észre sem venné a lopva báméskodó szomszédokat, leballagott a kert végébe, egészen a kis folyóig, ott alaposan megnézte Povazsánszkit, a halászt, aki a varsákat rakta a vízbe, de neki sem köszönt. Múltak a napok, Izidor nemigen beszélgetett senkivel, a homlokán ekkor még alig látszott a kis sötét háromszög, a körtefákra deszkadarabokat szögezett, és ha szép idő volt, a kertben ebédelt. Ebéd után megtöltötte és az asztalra rakta a három pisztolyt, aztán egyenként kézbe vette őket, megcélozta a körtefákra szegezett deszkákat, és nagy dörrenésekkel kilyuggatta valamennyit. A környéken riadoztak a jószágok, az embereknek borsózott a hátuk, és nagyon nem tetszett nekik a dolog, a körtefákon pedig azon a nyáron alig volt termés.

A következő nyáron már ki is száradtak a körtefák, de most maradjunk még az első nyárnál, illetve az ezt követő ősznél. Ekkor ugyanis elfogyott Izidor háborús cigarettája. A háború véget ért, viszont cigarettát nagyon nehezen lehetett kapni, így hát Izidor kénytelen volt szóba állni a szomszédokkal, és megérdeklődni, hogy honnan szerezhetne

szűzdohányt. Az emberek azt mondták neki, hogy szűzdohányt nagyobb mennyiségben csak egyetlen embertől, mégpedig Tarnóczi Balázstól, a dohánycsempésztől vásárolhat. Izidor akkor üzent Tarnóczi Balázsert, az el is ment hozzá, és megígérte, hogy szerez Izidornak egy egész zsák aranysárga hercegovinai dohányt.

Tarnóczi Balázs házias férj volt, példás családapa és nagyon ügyes dohánycsempész. Ha éppen otthon tartózkodott, gondozta a kertben a gyümölcsfákat, segített feleségének a ház körüli munkákban, és türelmesen nevelgette négy kicsi és igen eleven természetű gyereket, de hetente vagy kéthetente egyszer útra kelt kelet felé, elment a Tiszáig, ott kompra szállt, és átvitette magát Bánátba, beszerezte a szükséges dohánymennyiséget, általában sötétbarna, erős és bűdös bánáti dohányt, de időnként hozzájutott hercegovinai dohányhoz is. Az átkelőhelyeket és a kompokat állandóan váltogatta, nehogy felfigyeljenek rá a hatóságok emberei, és ő látta el szűzdohánnyal az egész falut.

Meghozta Izidor számára is a beígért egy zsák hercegovinai dohányt. De erről az útvjáról eléggé gondterhelten érkezett meg Tarnóczi Balázs.

– Rossz előérzetem van – mondogatta mindenkinek az utcában.
– A Tisza partján várakoztam, amikor megjelent egy vadonatúj piros traktor, kukoricával megrakott pótkocsit húzott. Szép lassan rágördült a kompra, aztán szép lassan végigment a kompon, és belezuhant a vízbe pótkocsistul, kukoricástul. A traktorista alig tudott kievickélni a folyóból, és csak a fogát vacogtatta, nem tudta megmondani, hogy miért nem állt meg a traktorral a kompon. A sok aranysárga kukoricacső meg úszott a víz tetején, és nagyon emlékeztetett a hercegovinai dohány színére... Rossz előérzetem van.

– Ezek a traktorok semmire sem valók – mondta erre Opana, aki a gépi erővel ellentétben csak az emberi erőt becsülte, mivelhogy ő zsákoló volt.

Rossz előérzettel ugyan, de Tarnóczi Balázs mégis elvitte a zsák dohányt Izidornak, és beigazolódtak a rossz érzései. Délután érkezett oda, Izidor a kertben üldögélt a kilyuggatott és haldokló körtefák

között, előtte az asztalon most is ott hevert mind a három pisztoly. Tarnóczki Balázs is leült az asztalhoz, és sokáig beszélgettek, mert Izidor a magányos hónapok után bizonyára kiéhezett egy hosszú beszélgetésre. Aztán besötétedett, és akkor Izidor két gyors és jól irányzott lövéssel megölte Tarnóczki Balázst.

Senki sem tudta pontosan, hogy miért csinálta ezt Izidor. Legtöbben úgy vélekedtek, hogy a dohány kifizetése körül támadt nézeteltérés, egyesek szerint Izidor semmit sem akart fizetni Tarnóczki Balázsnak, Izidor viszont a rendőrségen azt vallotta, hogy Tarnóczki Balázs megtámadta őt, sőt igen reakciós és nacionalista nézeteket hangoztatott. Tekintettel a sok háborús kitüntetésre, Izidornak mindent elhittek az illetékes helyeken, és a haja szála sem görbült meg. Két nap múlva már ismét a körtefákat lövöldözte, bár a háromszög a homlokán egy árnyalattal mintha sötétebb lett volna, mint akkor, amikor megérkezett.

A faluban nagy volt a felhördülés, és egyre többen emlegették sajnálkozva Hans Joachim Schrödert, aki behalt a fiai utáni aggódásba, és ezzel kiűrtette a házát. Mellesleg kár volt aggódnia a két fiúért, élve maradt mind a kettő, letelepedtek Németországban, az egyik a pékszakmában helyezkedett el, és később saját kenyérgyárat épített magának, a másiktól pedig világhírű szemorvos lett, aki mostanában dúsgazdag olajsejkek szemét operálgatja. Ezt onnan tudom, hogy... De ez nem tartozik ide. Szóval nagy volt a felhördülés a faluban, az emberek a mi utcánkból is összegyűltek esténként a sarkon, és Izidorról tárgyaltak. Egy este Virág Péter, Hodonicki Oszkár és én odalopódtunk a közelükbe, és akkor hallottuk, hogy Csibri Ferenc, a juhász azt mondja:

– Annyira sem becsül bennünket, mint a lenyírt birkákat. Azt hiszi, hogy egyenként lelövöldözhet bennünket. Egyáltalán, ki ez az Izidor?

– Nem jár kocs mákba – mondta bánatosan Vécsey Tamás, aki abban az időben sokat járt és sokat verekedett a kocs mákban. – Ott könnyű lenne megdöfni a bicskával.

– Lehet, hogy elszegődöm rendőrnek – mondta Serfőző András, aki Vécsey Tamás legjobb cimborája volt. – Akkor majd elbánok az ilyen Izidorokkal.

– A sánta Dukaynak kellene szólni – mondta Velez János bácsi.
– Neki legalább annyi háborús kitüntetése van, mint Izidornak. Ő aztán egyetlen rántással elropanthatná Izidor nyakát.

Ekkor észrevették, hogy mi gyerekek ott hallgatózunk a sötétben, és elzavartak bennünket. Mi pedig elmentünk megkeresni Dukay Jánost. A Kultúrházba mentünk, mert a Kultúrházban kuglipálya is volt, és tudtuk, hogy Dukay János biztosan ott gyakorolja a dobásokat. A háború előtt ugyanis Dukay János kuglibajnok volt, de a háborúban kétszer is szétlőtték a térdét, amiért aztán kapott egy rakás kitüntetést, viszont a kuglizás már nem ment neki olyan jól, mint régen, merev lába akadályozta a dobásban, de ő nem nyugodott bele a dologba, állandóan gyakorolt, hogy visszanyerje régi formáját.

Persze hogy megaláztuk a kuglipályán. Hatalmas tenyerében szinte eltűnt a súlyos kugligolyó, bicegve a pálya széléig futott, és fogcsikorgatva, nagy erővel dobta a betonpályára, a bábuk kopogva repültek széjjel.

– Állítsátok fel a bábukat – mondta Dukay János. – Sajnos még mindig nem tudok olyan biztosan dobni, mint régen. De lesz még belőlem kuglibajnok, majd meglátjátok.

Elküldtük Virág Pétert, hogy állítsa fel a bábukat, én meg azt mondtam Dukay Jánosnak:

– A mi utcánkban úgy hallottuk az emberektől, hogy maga könnyen elropanthatná Izidor nyakát.

– Ez igaz – mondta Dukay János. – Ha másképpen nem megy, majd én kitekerem a nyakát. Engem nem ijeszt meg a három pisztolyával. De azért előbb próbáljatok meg ti valamit.

– Már senki sem áll szóba Izidorral – mondta Hodonicki Oszkár.

– Ezzel nem sokra mentek – legyintett Dukay János. – Izidor kemény ember, és úgy látszik, berendezkedett a magányosságra. Emberek közé kellene inkább terelni. Mondjátok meg ott az utcákban, hogy Izidor valamikor kőműves volt.

Visszamentünk az utcánkba, a férfiak még mindig az utcasarkon tanakodtak, és megmondtuk, hogy Dukay János azt üzeni, hogy Izidort emberek közé kellene terelni, és hogy valamikor kőműves volt.

Vécsey Tamás először legorombított bennünket, amiért egyáltalán elmentünk Dukay Jánoshoz, de aztán mégis fontolóra vették az üzenetét.

– Te a kőművesbrigád vezetője vagy – mondta Serfőző András Morvai Pálnak. – Közöttetek elférne Izidor is. Meg aztán neked is négy kicsi gyereked van, akárcsak Tarnóczki Balázsnak. Barátkozz össze Izidorral.

Morvai Pál izgága kis ember volt, és először nem tetszett neki az ötlet.

– Izidor bizonyára nagy nyugdíjat kap a kitüntetései miatt – mondta. – Nem hiszem, hogy hajlandó kőműveskedni.

– Meg kell próbálni – mondta Velez János bácsi. – Később meghívhatnád vasárnapi ebédekre.

– Ha nem sikerült a dolog, Dukay János majd kitekeri Izidor nyakát – kotyogtam közbe, mire megint elzavartak bennünket az utcasarokról.

Azon az őszön nem történt semmi Izidor körül, és télen sem. Télen, a karácsony előtti napokban Virág Péter, Hodonicki Oszkár és én esténként az angyali vigasságot hordoztuk, és akkor már látszott, hogy a négy Tarnóczki gyerek elkanászodik az apja nélkül, mert hógolyóval dobáltak meg bennünket, amíg a karácsonyi dalokat énekeltük az ablakok alatt. Megpofoztuk őket, de ez nem sokat segített rajtuk, később teljesen elkanászodtak, nem is vitték sokra az életben, egyikük felnőttkorában még börtönbe is került, mert rendszeresen lopta a gyümölcsfacsemetéket a faiskolából.

Tavasszal Izidor már a kőművesbrigádban dolgozott, aransárga hercegovinai dohánnyal kínálgatta az embereket, és sokat mesélt háborús élményeiről. Tarnóczki Balázs halálával megszűnt a dohányellátás a faluban, ekkor Izidor felújította régi háborús kapcsolatait, valamiképpen állandóan szerzett dohányt, bár nem akkora mennyiségben, mint Tarnóczki Balázs, de ez is több volt a semminél, és erőfeszítése mindenetre tiszteletet érdemelt. Az emberek már majdnem megszerették Izidort, de azért továbbra sem felejtették el, hogy ő lőtte le Tarnóczki Balázst. Közben Izidor homlokán sötétlilára színeződött a háromszög,

és lassanként lecsöndesedett, kevesebb háborús történetet mesélt, ellenben bevallotta, hogy valamikor nagy családja volt, de a háború elvitte a feleségét is, meg a gyerekeit is. Morvai Pál mindezt elmesélte az utcánkban, és akkor Vécsey Tamás gúnyosan megkérdezte:

- Tarnóczki Balázs gyerekeit nem emlegeti?
- Nem – mondta Morvai Pál. – Azokat nem emlegeti.
- Meghívhatod most már vasárnapi ebédre.
- Már meghívtam.
- Eljön?
- El.

– Tisztességes ebédet adjatok neki – mondta Vécsey Tamás. – Húslevest, sült húst és kelt kalácsot. A gyerekeidet meg sikáld tisztára, és parancsolj rájuk, hogy viselkedjenek illedelmesen az ebédnél.

– Meglesz – bólogatott Morvai Pál.

Szombaton este hangos gyerekvisítás hallatszott Morvai Pálék házából, tisztára mosdatták a gyerekeket, és azt hiszem, el is verték őket, hogy másnap biztosan illedelmesen viselkedjenek Izidor jelenlétében. Nem is volt semmi baj. Vasárnap reggel Morvai Pál felesége levágott két tyúkot, levest főzött belőlük, aztán megsütötte a húsokat, és diós kalácsot is sütött. Ebédre ünneplőbe öltözött az egész család. Izidor is ünneplőruhában érkezett. Mellére kiaggatta a kitüntetésekét, derekára felcsatolt egy pisztolyt, de ennek ellenére igen békésen viselkedett a vasárnapi ebéd alatt; nem is tehetett másképpen, Morvai Páléknál szinte ájtatos hangulat uralkodott, és a gyerekek is nagyon illedelmesekek voltak. Meghatóak az ilyen falusi vasárnapi ebédek, ezt biztosan ön is jól tudja, uram, ilyenkor a nagy békességben az emberek megfedkeznek a háborús kitüntésekről és a pisztolyokról. Izidor is meghatódott, ebéd után még a szépen gondozott kertet és a baromfiudvart is megnézte, és megsimogatta a gyerekek fejét, akik még mindig illedelmesen viselkedtek, bár akkor már nagyon szorította őket az ünneplőruha.

És megisméltődött ez az elkövetkező vasárnapokon is. Később Izidor már pisztoly nélkül jött ebédre, és nemcsak a kertben sétált, hanem

fölment a padlásra is, és megszemlélte a Morvai gyerekek bölcsőjét. Aztán már egyre hosszabb ideig tartózkodott a padláson, és leginkább a bölcső előtt álldogált, a homlokán pedig szinte teljesen megfeketedett a háromszög. Más azonban nem történt, Morvai Pál időnként panaszkodott, hogy lassan kipusztul a baromfiudvara. Erre hát Virág Péteréssel megint elmentünk a nagydarab, sánta Dukay Jánoshoz. Most is a kuglipályán találtuk, a pálya szélén üdögélt, mert belefáradt a golyók dobálásába, de elégedettebbnek látszott, mint a múltkor.

– Formába lendülök lassan – mondta mosolyogva. – Még nem megy olyan jól, mint régen, de öt egymás utáni dobással már mind az ötször letarolom a kilenc bábut.

– Morvai Páléknál már majdnem kipusztult a baromfiudvar – mondtam. – Alig lézeng néhány tyúk abban a nagy udvarban.

– Kemény ember az az Izidor – mondta Dukay János elismerően. – Talán akkor keményedett meg ennyire, amikor kiirtották a családját. Az ilyen emberek nyerik meg a háborút.

– Maga is megnyerte a háborút – mondta Virág Péter.

– Én is kemény ember vagyok – mondta Dukay János. – Ezért lesz belőlem így sántán is kuglibajnok. És Izidorról is elbánok, ha a Véscseyék nem lesznek képesek rá.

– Izidor vasárnap ebéd után mindig a kertben sétál – mondta Hodonicki Oszkár. – Nézi a gyümölcsfákat, aztán meg felmászik a padlásra.

– Mit csinál a padláson?

– Bámulja a Morvai gyerekek bölcsőjét.

– Mégsem olyan kemény ember, mint gondoltam – mondta Dukay János.

– Látszik rajta, hogy nagyon szenved – mondta Virág Péter. – A homlokán fekete háromszög van.

– Tarnóczki Balázst nem lett volna szabad megölnie – mondtam.

– Ez igaz – hagyta rám Dukay János. – Mondjátok meg az embereknek ott az utcákban, hogy hívják meg egyszer Izidort vacsorára is.

– Milyen vacsorára?

– Egy rendes, kiadós vacsorára. Csibri levághatna egy birkát, és főzhetnének belőle paprikást. Hívják meg Izidort is, legyenek ott minél többen, hadd lássa, hogy szeretik őt az emberek.

Visszamentünk az utcánkba, és nem szóltunk semmit, nem mertük megmondani, hogy ismét Dukay Jánosnál jártunk. Nyár volt már akkor, a második nyár a háború után, és a körtefák kiszáradtak Izidor kertjében. Az emberek pedig, úgy látszik, maguktól is rájöttek, hogy mit kell csinálni. Mert egy vasárnap, amikor Izidor talán Morvaiék utolsó tyúkját fogyasztotta el, Csibri Ferenc levágott és megnyúzott egy birkát. Délután összegyűltek az emberek a sarkon, tüzet gyújtottak, bográcsot akasztottak föléje, és nekiálltak birkapaprikást főzni. Meleg nap volt amúgy is, a tűz a bogrács alatt mintha még jobban felmelegítette volna az utcát, ott a folyó mellett.

– Menjetek, hívjátok el Morvaiékat és Izidort is vacsorára – mordult ránk később Vécsey Tamás.

Egész gyerekhad nyüzsgött a bogrács körül, valamennyien rohantunk Morvaiékhoz. Bementünk az udvarba, a Morvai család töprengve üldögélt a ház előtt a fűvön, egy diófa alatt.

– Az emberek birkapaprikást főznek a sarkon, és magukat is meghívják vacsorára – mondtam Morvai Pálnak. – Hol van Izidor?

– A padláson – mondta Morvai Pál. – Bizonyára a bölcsőt nézi.

Elsőnek mentem fel a létrán, a kövér Hodonicki Oszkár a nyomomban szuszogott. Felértem a padlásra, kicsit hunyorogtam, hogy megszokjam a félhomályt, és ekkor szemben találtam magam Izidorral. Nem a bölcsőt nézte, hanem engem és Hodonicki Oszkárt. A padláson állt, nyakában kötéllel, a kötél másik vége egy horogfán feszült, Izidor lába mellett egy sámli volt, úgy tetszett, mintha most akarna fellépni rá. De nem mozdult, mereven állt, szemei kerekre tágultak. Villámgyorsan ereszkedtünk le a létrán, Hodonicki Oszkár úgy izzadt, mintha tűz felett forgatnák, de izzadtam én is nagyon.

– Izidor kötéllel a nyakában áll a padláson – mondtam levegő után kapkodva Morvai Pálnak.

Morvai Pál keservesen felsóhajtott, és azt mondta:

– Szóljatok Vécseyéknek.

Rohantunk ki az utcára, a négy Morvai gyerek is felugrott a diófa alól, és ünneplőruhájukban szaladtak utánunk.

– Izidor felakasztotta magát – rebegtük, amikor odaértünk az utcasarokra. – Sámli van a lába mellett, de ő a padláson áll, és kötél van a nyakában.

– Leugrott a sámliról? – kérdezte Opana.

– Nem tudom – mondtam. – A padláson áll, és kimerednek a szemei.

Sokáig hallgattak akkor az emberek ott az utcasarkon, bámulták a bogrács alatt parázsló tüzet, vagy elnéztek messze a lemenő nap után. Csibri Ferenc később sajnálkozva megjegyezte:

– Kár volt leszúrni ezt a szegény birkát.

– Most már mindegy – mondta Opana.

– Le kell hoznunk a padlásról – mondta Serfőző András.

– Menjünk – mondta Vécsey Tamás.

Elindult mindenki Morvai Pálék háza felé. A felnőttek mentek elől, mi meg kocogtunk mögöttük, aztán már ott nyüzsögtünk mindannyian Morvaiék udvarában. Ma sem tudom, hogyan, de sokakkal együtt én is felsodródtam ismét a padlásra, pedig semmi kedvem sem volt odamenni. De ott voltam, és még egyszer láttam a mereven álló Izidort. Vécsey Tamás átkarolta a derekát, és én azt vártam, hogy Izidor mindjárt megszólal, és a vállára borul. De a kötél felfelé húzta. Serfőző András elővette a bicskáját, és elvágta a kötelet. Izidor összenyaklott, és szépen Vécsey Tamás vállára borult. Akkor láttuk, hogy milyen kis ványadt ember volt Izidor. Vécsey Tamás egyedül levitte a létrán, és lefektette a diófa alá.

Ez lenne hát Izidor története. Ennyiből is megbizonyosodhatott, uram, hogy én valóban messziről megismerem az öngyilkosjelölteket. Ön egyáltalán nem öngyilkosjelölt, hiába hadonászik azzal az életlen késsel, és hiába fenyegetőzik, hogy felvágja az ereit, merthogy nagyon keserű az élete. Ahogy elnézem, önnek soha életében nem volt és nem is lesz három pisztolya egyszerre. És a homlokán sincs a sötét háromszög jele. Bár megjegyzem, amikor már ott a diófa alatt feküdt, Izidor

homlokán is elhalványodott a fekete háromszög. Annyira elhalványodott, hogy alig látszott, de azért mégis megmaradt, teljesen nem lehetett eltüntetni.

FODÓ TANÁR ÚR

Nem sikerült meggyőzőnöm, uram? Kár. Pedig higgye el, igazam van. Nem érdemes. Meg aztán, ezzel az életlen késsel amúgy sem tudná felválni az ereit. Manapság a vendéglőben nem adnak éles kést az ember kezébe. Ha valaki fel akarja vágni az ereit, csinálja azt otthon, egy zsillettel a fürdőkádban, vagy mit tudom én. Szóval tegye le azt a vacak kést, a pincér is néz már bennünket. Hogy már gyermekkorában is? Gyermekkorában! A gyermekkoromról én is mesélhetnék sok mindent. Ha úgy akarnám, csupa szomorú dolgot. Például Fodó Tanár Úrról. Igen, róla is. Szóval, Fodó Tanár Úr.

Fodó Tanár Úr egy kutya volt. Egy megszelídült kóbor kutya, bánatos képű, bozontos állat. Persze, volt egy igazi Fodó Tanár Úr is, aki történelmet tanított nekünk az iskolában. Ennek volt egy csinos felesége, törekeny, fekete hajú asszony és egy kislánya. Egy szép napon az asszony lelépett, soha többé nem hallottunk róla. Fodó Tanár Úr egyedül maradt a csecsemővel. Mosta a pelenkákat, éjszakánként pedig berúgott. Mogorván és zánkányosan járt el az iskolába, történelemórákon időnként leborult az asztalra, és elaludt. Azután felébredt, és felpofozta a fél osztályt. Nagyon el volt anyátlanodva, nem csodáltam volna, ha kezét emel magára, de ő inkább felpofozta a fél osztályt. Nem is haragudtunk rá, hiszen olyan bánatos képpel pofozott bennünket, hogy csak sajnálkozni lehetett rajta. De én most a másik Fodó Tanár Úrról kezdem beszélni, a kutyáról. Valamikor ősszel egy kóborkutya-falka jött be a faluba. Elvadult, kócos dögök voltak, eleinte csak a faluszéli házakat kerülgették, később egyre beljebb nyomultak, vicsorítottak az emberekre, szétlépték a baromfit, szemétdombokon szimatoltak, és éjszakánként úgy üvöltöttek, mint a farkasok. Leginkább Povazsánszkinak,

a halásznak a háza körül gyűltek össze, a folyóparton, esténként bementek az udvarba is. Nyilván a szag vonzotta őket. Povazsánszkinak az udvarában ugyanis mindig bűdös volt. Bűdös volt a házában is. Halakat, pézsmapatkánybőröket, meg ki tudja még mit szárított ott, varsák és hálók lógtak mindenfelé, időnként kátrányt főzött, hogy bemázolja a csónakjait. Képzelterti. Ő maga is bűzlött, egyedül élt, senki sem gondoskodott róla, más talán meghülyült volna egyedül ott abban a házban, Povazsánszki azonban kemény és kegyetlen ember volt. Én nem szerettem, mert vízbe fojtotta a pézsmapatkányokat, és kirabolta a vadkacsák fészkeit, de azért még ma is elismerem, hogy jól tartotta magát abban a koszos, bűdös házban. Elég az hozzá, hogy a kóbor kutyák odaszoktak az udvarába. Előkaparták a pézsmapatkányok csontjait, és marakodtak mindenféle hulladékon. Végül Povazsánszki megelelgezte a dolgot, és csapdákat állított. Erős, rugalmas acéldrótból hurkokat készített, és elhelyezte őket az udvarban. Éjszakánként két-három kutya mindig fennakadt a hurkokon. Ha azt az üvöltést hallotta volna! Vonítottak, nyüszítettek a kutyák, az egész környéken hideglelősen ébredtek az emberek. Csak Povazsánszki aludt nyugodtan. Reggel aztán szemrevételezte a csapdába esett kutyákat. A szukákat addig verte egy bottal, amíg már nyüszíteni is alig bírtak, akkor elengedte őket. A kan kutyákat pedig kihérélte. Igen, jól hallotta. Felakasztotta a kan kutyákat egy faágra, és tíz másodperc alatt kihérélte. Nem volt ez szakszerű herélés, az többi időt igényel. Povazsánszki egyszerűen lemetszette a herezacskóikat, aztán kihajította a kutyákat az udvarból. Elhiszem, hogy undorító, de említettem már, hogy Povazsánszki milyen ember volt, és ezenkívül meg kell hagyni: a kutyafalkát egy hét alatt végérvényesen szétszórta. Nem volt ott többé éjszakai üvöltés. Igaz, Povazsánszki attól kezdve sokáig vastag bottal járt az utcákon, mert még a jól nevelt házörző ebek is nekirontottak. A kihérélt kan kutyák ellenben igen jámboran viselkedtek, nagyon betegek voltak. Így jelent meg egy reggel a házunk előtt egy bozontos szőrű, kihérélt, szomorú kutya, és lefeküdt a szikla mellé, nyalogatta a sebét. Így, ahogy mondom. A mi házunk előtt tényleg volt egy szikla. Az első szikla, amit életemben láttam, és

sokáig az egyetlen is. Mifelénk ugyebár nincsenek hegyek, de ez hegyoldalból hasított, igazi szikla volt. Az apám hozta valahonnan, amikor felépítette a házunkat, és eperfákat ültetett eléje. Sarokházunk volt, egy vert falú vityilló, de mégis sarokház, és apám nagyon büszke volt rá, szép eperfacsemetéket ültetett az utcára. Az egyik fiatal eperfát azonban legázolták a szekerek. Esős időben ugyanis a parasztok, mikor befordultak az utcasarkon, hogy elkerüljék a kátyúkat, felhajtottak a ház elé, és a földre nyomorították az eperfát. Hajlékony, szívós fa volt, nem tört el, de lenyúzódott a kérge, és időtlenül meggörbült. Apám feldühödött, valahonnan szerzett egy igazi sziklát, szép masszív kódarab volt, öt ember is alig tudta volna megmozdítani, de mégis odakerült a házunk elé, a szegény meggyötört facsemete mellé. Egy este valamelyik paraszt nekihajtotta a szekerét, a bal első kerék összetört, attól kezdve békén hagyták az eperfánkat, amely évek folytán szépen terebélyesedett, ronda göcsörtös fa lett belőle, a törzséből, ahol lenyúzták a kergét, állandóan macskacsipa folyt, de jól termett, és árnyékot tartott. Szerettem ezt a fát, mert kicsi gyerekkoromban Péntek Vera, egy utcánkbeli kamasz lány az eperfa alatt, a sziklán üldögélve szokott ölébe venni engem, és duruzsolt ott nekem, vagy inkább magának, mindenféle szomorú dolgokról.

Hát ez a Péntek Vera is mesélhetne ezt-azt a gyermekkoráról. Szerelemgyerek volt, az anyja lányfejjel szerezte, aztán, hogy férjhez ment az anyja, képzelheti, miket kellett eltűrnie a vétke miatt, ezért akármilyen semmiségért megverte azt a szegény lányt, aki alig várta, hogy elsőkhessen hazulról a házunk elé, leült a sziklára, ölébe vett engem, duruzsolt mindenfélét, és néha sírt is. De most nem erről van szó, hanem a kutyáról.

Szóval a kutya ott feküdt a szikla mellett, és nyalogatta magát. Messziről néztem, nem tetszett, hogy pont a sziklám mellé telepedett, meg féltem is tőle. Később odajött Burai J. Burai J. akkoriban nagyon jó barátom volt, utálta Povazsánszkit, akárcsak én, és szerette Péntek Verát, velem együtt, emellett természetesen még közösen utáltunk egy csomó embert, és szerettünk néhányat, amint az már lenni szokott.

Burai J. az állatokat is szerette, ahol csak tehetette, istápolta őket. Így hát közelebb ment a szenvedő kutyához, megnézte minden oldalról, aztán megállapította:

– Hasonlít Fodó Tanár Úrra.

– Igen, hasonlít rá – mondtam még mindig messziről. – Éppen olyan bánatos pofája van, mint Fodó Tanár Úrnak.

– Hozzál neki valami ennivalót – mondta Burai J.

Bementem a házba, kerestem egy kenyérdarabot, aztán visszabalogtam, és odaadtam Burai J.-nek. Ő pedig a kutya elé dobta, és biztatta:

– Egyen, Tanár Úr.

Nehogy azt higgye, hogy Burai J. ezt gúnyosan mondta. Dehogysis. A lehető legkomolyabban tanárurazta a kutyát. Csakhogy Fodó Tanár Úr nem nagyon akart enni. Kedvetlenül szagolgatta a kenyérdarabot, bele is harapott, de aztán megint csak a sebeit nyalogatta.

– Egyen, Tanár Úr – nógattam én is, kevesebb komolysággal, mint Burai J. – A tökein már úgysem segíthet.

Burai J. dühösen horkantott rám, leült a sziklára, és simogatni kezdte Fodó Tanár Urat. A kutya hálásan felnézett ránk, nagy bajában igazán méltányolt minden kedvességet, pedig egy nappal ezelőtt még bizonyára rávicSORított mindenkire. Burai J. később csontokat és vizet hozott neki. Fodó Tanár Úr a vizet megitta, enni a csontokból sem akart. Viszont ott maradt a szikla mellett, ott ápolgatta magát, éjszakánként hallottam, amint keservesen vinnog álmában, csúnya álmai lehettek, talán Povazsánszkiról, a halászról álmódott. Három nap múlva már evett is, mi meg ültünk a sziklán, és simogattuk. Később megpróbáltuk becsalni az udvarunkba, de oda egy istennek nem volt hajlandó bejönni. Nem volt hajlandó bemenni egyetlen házba sem. Pedig egyébként elkísérgetett bennünket mindenhová, szaladt mellettünk, ha iskolába mentünk, eljött egészen a folyóig, ott azonban megállt, távol Povazsánszki házától, tovább nem mert jönni, általában ott várt meg bennünket, amikor jöttünk haza. Szeretett bennünket nagyon ez a Fodó Tanár Úr, és már nem volt mindig olyan bánatos, csak éjszakánként nyűszített fájdalmasan, a rossz álmai megmaradtak.

Eljött a tél, leesett a hó, Fodó Tanár Úr lyukat kapart a szikla alá, bebújt, mint egy ürge, csak az orrát dugta ki néha, és most éjszakánként tompábban hallatszott a nyüszítése. Enélkül a nyüszítés nélkül talán már aludni sem tudtam volna nyugodtan. És egy éjszaka, tél vége felé, amikor már olvadni kezdett a hó, tényleg a csendre ébredtem fel. Nem hallottam Fodó Tanár Úr hangját. Nyugtalanul ültem fel az ágyban, csönd volt mindenütt. Halványan visszaemlékeztem, hogy félálomban egyszer mintha hallottam volna, hogy Fodó Tanár Úr dühösen csahol, de hát ez előfordult már máskor is, általában megugatta a késői járókelőket, bár nem bántott senkit. Nyugtalanul virrasztottam reggelig, akkor rohantam ki a sziklához. Fodó Tanár Úr nem volt az odújában. Rohantam Burai J.-hez. Előbb nem akart hinni nekem, aztán majdnem sírva fakadt. Szaladgáltunk le-föl az utcában, kerestük mindenfelé Fodó Tanár Urat, de nem volt sehol.

Elkeseredetten és tanácstalanul álltunk a sziklánál, Burai J. állandóan mozgatta a száját, mintha imádkozna, lehet, hogy imádkozott is. Akkor megjelent Péntekné. A templomból, kismiséről jött a vén szentfazék. Ezt a Péntekné is utáltam, mert olyan komiszul bánt Verával, egyszer a bordáját is eltörte, amikor seprűnyéllel verte. Szóval utáltam, bár sajnáltam is. Férjét is, fiát is elvesztette. Férjét a háborúban lőtték le, a fia pedig, akit imádozt, mert azt már nem lányfejjel szerezte, és aki tényleg rendes fiú volt, kútba fulladt. A kútásókkal dolgozott, és egyszer, amikor a kút oldalát falazta, fejére esett egy téglá, vízbe bukott, és mire lemásztak érte, megfulladt. Péntekné két napig sikoltozott, a haját és a ruháját tépte, azt mondta, ő is kútba ugrik, de aztán mégsem ugrott a kútba, viszont rendszeres templomba járó lett. Lényeg az, hogy nem ugrott a kútba. Ezt is csak azért mondtam el, hogy tegye le végre azt a vacak kést...

No mindegy. Elég az hozzá, hogy odajön a sziklához ez a Péntekné, és azt mondja:

- A jégen egy vak kutyát láttam.
- Miféle vak kutyát? – kérdezzük.
- Alighanem az a kutya, amelyik innen szokott ugatni, ebből a lyukból.

Kihullottak a szemei.

Mint az örültek futottunk le a folyóhoz. A folyó közepén, a lucskos jégen, mert a jég is olvadni kezdett, Fodó Tanár Úr forgolódott. A szeme helyén két véres üreg sötétlett.

– Tanár Úr! Tanár Úr! – ordítottunk, és rohantunk le a jégre.

Fodó Tanár Úr a füleit hegyezte, a levegőbe szimatolt, felénk fordult.

Amint a jégre értem, mindkét lábam kicsúszott alólam, hanyatt vágódtam.

Ez volt a szerencsém. Burai J. tovább futott, és amikor már vagy tíz méterre volt a kutyától, beszakadt alatta a jég. Egy pillanatra eltűnt Burai J., aztán előbukkant a feje, és megint csak azt ordította:

– Tanár Úr! Tanár Úr!

Fodó Tanár Úr pedig odavánszorgott hozzám, és beleloccsant a jégheg vízbe. Akkor már én is talpon voltam, mentem feléjük, mint egy alvajáró, holott tudtam, hogy nem lenne szabad a közelükbe mennem. Uram, én láttam már embert jég alá csúszni és megfulladni. Borzalmas látvány. Az ember alatt beszakad a jég, ő megpróbál felkapaszkodni, darabokra töri a jeget maga körül, lassan meggémbередik a keze, lába, és szép csendesen a jég alá csúszik. Vége. És én láttam a Kuglic testvéreket is fuldokolni. Az egyik alatt beszakadt a jég, a másik ki akarta menteni, ő is elmerült. Próbáltak kimászni, végül már eszelősen egymást nyomkodták le a víz alá. Az utolsó pillanatban húzták ki őket félholtan. És én mégis mentem, mint egy félhülye, Burai J. felé. A jég már recsegett alattam, menthetetlenül beszakadt volna, de akkor rám kiáltott valaki:

– Állj meg, te kis hülye!

Persze, hogy Povazsánszki volt. És persze hogy tudta, mit kell ilyenkor csinálni. Hosszú pányvakötél volt a karján, a kötél végére hatalmas csomót hurkolt, megforgatta a feje felett, és Burai J. felé hajította. A kötél csúszott a jégen, és Burai J. meg Fodó Tanár Úr mellett csobbant a vízbe.

– Kapaszkodj bele, te kis hülye – kiabálta Povazsánszki.

De Burai J. ügyet sem vetett a kötéltre, Fodó Tanár Urat tartotta a feje fölé, próbálta kituszkolni a jégre. Végül már én is azt ordítottam:

– Kapaszkodj bele, te kis hülye!

És vízbe fulladt volna Burai J., ha a kutya ki nem kecmereg a kezéből, és be nem csúszik a jég alá. Akkor Burai J. megragadta a pányvakötelet, bár még továbbra is ordította, hogy:

– Tanár Úr! Tanár Úr!

Burai J. hason csúszva érkezett a partra. Povazsánszki tempósan húzta kifelé, aztán a hóna alá nyúlt Burai J.-nek, és becipelte a házába.

Mire én is beértem Povazsánszki házába, Burai J. meztelenre volt vetköztetve, pokrócba csavargózva ült a kemence mellett, és olyan kék volt, mint a tavaszi ibolya. Vacogott a foga, és valami furcsa hangon, mintha én nem tudnám, közölte velem:

– Fodó Tanár Úr jég alá csúszott. Megfulladt. De előbb kihullottak a szemei.

– Nem tehettem mást – mondta Povazsánszki mentegetőzve. Pedig ő igazán ritkán mentegetőzött. – Teljesen megvadult. Már az utcasarokon rám támadt, a házig kísért, a húst akarta lemarni rólam. Itt a ház előtt fejbe csaptam. Kiesett mindkét szeme. Agyon akartam ütni, hogy ne szenvedjen, de kiszaladt a jégre. Nem mertem utána menni, olvad már a jég.

Rám nézett Povazsánszki, és egyre nagyobbak lettek a szemei.

– Neked meg mi bajod? Te nem merültél el. Mégis olyan kék vagy, mint ez a másik kis hülye. Olyan kékek vagytok, mint a tavaszi ibolya.

Tényleg olyan kékek voltunk. Nem láttam magam, de tudtam, hogy kék vagyok, mint a tavaszi ibolya. Mert szerettem volna meghalni akkor.

Ezt csak azért meséltem, mert ahhoz képest, ön, uram, egészen jó színben van. Úgyhogy leteheti nyugodtan a kést. Vagy talán még mindig nem győztem meg? Kár. Igazán kár.

Meséljek talán valami mást?

MA ÉJJEL...

Akkor hát mesélek valami mást. Mondjuk, egy hideg, nyirkos őszi éjszakáról és egy még hidegebb téli éjszakáról. Esetleg egy régi nyári éjszakáról is. Majd meglátjuk. És természetesen mesélek Péntek Veráról, róla nagyon szeretek beszélni, és hallani is fog róla még éppen eleget, uram, ha sokáig itt ül az asztalomnál, és meglehetősen szomorú dolgokat fog hallani, bár a végén minden jóra fordul, vagy legalábbis majdnem minden, amennyiben lesz türelme kivárni.

Kezdjük az ősszel... Csúnya ködös éjszaka volt, és Péntek Verát az anyja kizavarta a házból. Megtette ezt máskor is a vén boszorkány, de főleg nyáron, és akkor nem volt különösebb baj, mert én nyaranként pusztán vagánykodásból a góréban aludtam – száraz szénán és egy szakadozó subán, amit apám a háborús bolyongásai közben szerzett valahol, lópokróccal takaróztam, a fejem fölött pedig füzéreként dohánylevelek száradtak, egyrészt mert amúgy is száradniuk kellett, másrészt hogy elűzzék a szúnyogokat – és oda behúzódhatott Péntek Vera is, és ő ott is éjszakázott ilyenkor, üldögélt mellettem a szénán, néha sírdögált, de leginkább az álmait mesélte, én meg elaludtam, mert mindent tudtam Péntek Vera álmairól, tulajdonképpen mindig ugyanazt álmodta: hideg télről álmodott és hóhullásról, ő kint állt a hóesésben, a hó pedig már a térdéig, a derekáig, sőt a válláig ért, ő meg egyre jobban fázott, érezte, hogy meg fog fagyni, de akkor mindig feltűnt két férfi, egy szép szál magas ember és egy alacsonyabb termetű, jöttek feléje, ők nem süppedtek bele a hóba, mintha a hó fölött jártak volna, most már minden rendben volt, Péntek Vera tudta, hogy megmenti őt a két férfi, kihúzzák a hóból, meleg holmiba bugyolálják, és egy nagyon meleg szobába viszik, csakhogy ő mindig felébredt mire azok odaérték

volna hozzá, vacogva ébredt, és fázott az ágyában. Lehet, hogy fázott ott a góréban is, mert a végén ő is elaludt, behúzódott mellém a lópokróc alá, de mire reggel felébredtem, sohasem volt mellettem, és sohasem mondta, hogy álmodott-e azokon a rövid éjszakákon. No mind-egy, az volt a fontos, hogy aludhatott egy kicsit, akkor ősszel viszont már nem lehetett behúzódni a góréba, szegény Vera kiült a házunk elé az utcasarokra a sziklára, ott gubbasztott, és nem tudott mit kezdeni magával. Burai J. és én persze kiszöktünk hozzá, leültünk melléje, de nem sokat segíthettünk rajta, legfeljebb levághatta volna a körmeinket, de ahhoz sötét volt azon a borongós éjszakán, meg aztán a körmeink amúgy is rendben voltak, így hát az álmait mesélte igen részletesen, és a végén azt mondta:

– Tegnap éjjel egészen közel jöttek hozzám. Majdnem felismertem őket. Azt hiszem, fel is ismertem őket.

– Kik voltak? – kérdezte Burai J.

– Az a szép szál, magas férfi a mostohaapám volt, legalábbis úgy rémlett, az alacsony pedig az öcsém, az biztos, láttam, hogy sárga agyag van a körmei alatt.

Az öccsének tényleg mindig sárga agyag volt a körme alatt, még akkor is, amikor kútásás közben megfulladt és hazahozták. Pedig lemosták az asszonyok, ünneplőruhába öltöztették és úgy ravatalozták fel a házuk kertjében a diófa alatt, két kezét keresztbe rakták a mellén, és akkor látszott, hogy megkeményedett agyag van a körmei alatt. Vera órák hosszat ült a koporsó mellett, és miközben az anyja ott zokogott és sikoltozott, ő nem sírt, csak néha halkán azt mondta:

– Nagyon csúnyák a körmei.

Nem emlékszem már pontosan, de lehet, hogy azután kezdte Péntek Vera olyan gondosan vagdosni a körmeimet, szinte naponta vizsgál-gatta a kezemet, és még a felszálkásodott bőrdarabkákat is mindig lenyesegette. Később azután, amikor Burai J. az utcánkba költözött, az ő körmeit is rendben tartotta Vera.

– Ma éjjel talán még közelebb jönnének hozzám – mondta Vera azon a nyirkos, sötét estén ott a sziklán. – Jó lenne elaludnom valahol.

– Aludj nálunk – mondta Burai J. – Vagy máshol. Akárki befogad az utcában.

– A góréban most már nagyon hideg van, ugye? – kérdezte tőlem Vera.

– Persze hogy hideg van – mondtam. – Meg aztán tele van kukoricával.

– Nagyon szép az a magas és az az alacsonyabb férfi – mondta Vera. – Olyanok, mintha élnének. És olyan könnyedén járnak a hó tetején.

Burai J. a sötétbe meresztette a szemét, és az utca túlsó végére, a folyó felé mutatott.

– Ott jön egy magas és egy alacsonyabb férfi.

Valóban felbukkant két emberalak, lassan közeledtek felénk a fehérre meszelt házak mellett, de egyáltalán nem lépkedtek olyan könnyedén, mint Péntek Vera álmaiban. Különösen a magasabb férfi járt nehézkesen, időnként dülöngélt is, és én már akkor tudtam, hogy az a Sheriff. Kicsit csodálkoztam, mert a Sheriff ritkán járt mifelénk. Ő általában a mozi és a szövetkezeti otthon környéki kocsmákban tanyázott, azon a tájon ő volt a legismertebb iszákos, míg mifelénk, a folyó mellett Rozmaring Bandi, és ők ketten nem nagyon szerették egymást. Mert a Sheriff valahogy előkelőbb alkoholista volt. Ő kocsmasztalnál rúgott be, Rozmaring Bandi pedig legtöbbször a pálinkafőző kazánoknál. És emellett a Sheriffnek állandó lakása is volt, még hozzá az első és akkor a faluban még egyetlen emeletes lakóház pincéjében. Ez az épület a mozi mellett állt, földszintjét egy vegyesbolt foglalta el, az első és a második emeleten lakások voltak, a pincében pedig a Sheriff lakott, azaz éjszakánként ott aludt egy sodronyos vaságyon. A vaságyat régi, filléres cowboyregényekkel bélelte ki, és amikor reggelenként morózuosan ébredt, azokat a cowboyregényeket olvasgatta, és ettől leginkább jobb kedvre derült. Most pedig itt ballagott a Sheriff a mi utcánkban, elég messze a vaságytól és elég részegen. Aztán felismertük az alacsonyabb termetű férfit is. Szlimák Mihály volt, a kútásó- és birkanyíró-mester. Fürge mozgású, göcsörtös kis ember volt, majdnem az egész esztendőben jó kedélyű, csupán április végén és májusban vált boldog-

talanná, akkor kezdődött ugyanis a birkanyíró idény, és neki ott kellett hagyni a kutakat, pedig nagyon szeretett kutakat ásni, és értett is hozzá, igaz értett a birkanyíráshoz is, és azt is szerette csinálni, bizonyára azért volt annyira boldogtalan, mert nem csinálhatta egyszerre mind a kettőt. Azokon a szép tavaszi napokon ingerült és rosszkedvű szokott lenni, ilyenkor ősszel azonban jókedvű volt, nem kellett tépelődni, hogy a két munka közül melyiket végezze, így hát halkán füttyörészve lépkedett a dülöngelő Sheriff mellett, és amikor a közelünkbe ért, akkor láttuk, hogy egy szamarat húz maga után.

A sarkon megálltak, Sheriff nekidőlt a házunk falának és elbóbiskolt, Szlimák Mihály meg a szamár sörényét simogatta.

– Hogy kerül ide a Sheriff? – kérdeztem Szlimák Mihálytól.

– Nem tudom – mondta. – A hídon állt és köpködött a folyóba. Azt mondja, hogy a határból jött, de én nem hiszem.

– Én sem hiszem – mondta Burai J. – Mi a fenét csinálna kint a határban. Ott nincs egyetlen kocsmá sem.

– Ti miért nem alusztok már? – kérdezte Szlimák Mihály. – Miért üldögéltek itt ezen a kövön?

– Verát kizavarta az anyja a házból – mondtam.

– Még mindig olyan bolond az az asszony? – kérdezte a kútásó.

– Még mindig – bólintottunk.

Szlimák Mihály elgondolkodva simogatta az arcát, nyilván eszébe jutott, amikor Péntekné üvöltözve összekarmolta. Ez akkor történt, amikor Vera öccsét felravatalozták a kertben a diófa alatt. A pap is ott volt már, meg rengeteg ember, ahogy az már lenni szokott, ha valaki fiatalon hal meg, nem is fért be mindenki a kertbe, az utcán is álltak, Szlimák Mihály azonban a kútásóival a koporsó közelébe furakodott, és akkor felugrott sikoltozva Péntekné, és azt kiabálta:

– Te ölted meg a fiamat!

Ez nem volt igaz. Vera öccsének véletlenül esett egy téglá a fejére, miközben a kút oldalát falazta, és éppen Szlimák Mihály volt az, aki elsőnek ereszkedett le a kútba, ő emelte ki a fiút a víz alól, de az akkor már halott volt, az anyja meg gyilkosnak nevezte a kútásómestert, és

véresre karmolta az arcát. Szlimák Mihály lefogta az asszony kezét, próbálta megnyugtatni, de az csak sikoltzott és átkozódott, végül a kútásó megunt, a koporsó melletti székre csapta Pénteknét és ráförmedt:

– Nyughassál már, te bolond asszony. Nézd a fiadat, és sirasd el, mert nagyon rendes ember volt.

Mások is közbeléptek, még Berecz plébános is, Péntekné végül megnyugodott, aztán már csak sírt, de nem átkozódott, és senkit sem vádolt gyilkossággal, bár Szlimák Mihályhoz azóta sem szólt egy szót sem.

– Meddig akartok ülni itt ezen a kövön? – kérdezte tőlünk a kútásó.
– Nagyon hidegek mostanában az éjszakák.

– Nem enged be az anyám a házba – mondta panaszosan Péntek Vera.

A Sheriff felhorkant a fal mellett, úgy látszik felébredt Vera hangjára, mert azt mondta:

– Ha akarjátok, kihajítom azt a vén ringyót a házából. Szívesen lekötelezlek vele benneteket.

– Majd kitalálunk valamit – mondta Szlimák Mihály, de akkor hirtelen nem tudott kiötlelni semmit.

– Vera tegnap éjjel látta a mostohaapját és az öccsét – mondta Burai J. – Egészen közel jöttek hozzá.

– Igazán? – élénkült fel a Sheriff. – Láttad a mostohaapadat? Hogy nézett ki?

– Mintha élne.

– Ennek örülök – mondta a Sheriff. – Jó barátom volt a Péntek Lajos.

Együtt katonáskodtunk a háborúban. Mi ketten voltunk a legmagasabbak a szakaszban, mindig a sor elején masíroztunk. Abban az időben leköteleztem őt néhány dologgal.

– Mi a fenével kötelezted le? – kérdezte kissé ingerülten Szlimák Mihály, mert még mindig nem találta ki, hogyan segítsen Péntek Verán.

– Én támogattam a bukfenecézések után, és vittem helyette a fegyverét. Mert olyankor nagyon legyöngült.

– Miféle bukfencezések után?

– Azzal büntették szegény Péntek Lajost, merthogy igen makacs ember volt. Egy istenért nem volt hajlandó énekelni azt a nótát, hogy „Bajtárs, ma még tán csak öt perc az élet...” Minden más katonanótát szívesen énekelt, tudott is énekelni, szép érces hangja volt, de azt, hogy „Bajtárs, ma még tán csak öt perc az élet...”, azt nem énekelte, mert ő legalább száz évig akart élni, és nem volt hajlandó azt énekelni, hogy még tán csak öt perc az élet. Mi az, hogy öt perc az élet? Nos, akkor jött a büntetés. Nagyon szép nevű szakaszvezetőnk volt, úgy hívták, hogy Püspöki Zsolt, és ez a Püspöki leállította a menetelést, kiszemelt egy közeli dombot – ilyenkor mindig akadt egy rohadt domb a közelben –, megparancsolta Péntek Lajosnak, hogy másszon fel a dombtetőre, és csináljon húsz bukfencet lefelé. Péntek Lajos felment, bukfencezett húszat, és azután már nem tudott megállni, úgy legurult, mint a görög-dinnye, és nyomban ki is adta a belét. Vagyis okádott, mint a kutya. És persze hogy ezután elgyöngült, alig állt a lábán, és ilyenkor én támogattam, és vittem a fegyverét, de továbbra sem volt hajlandó azt énekelni, hogy „Bajtárs, ma még tán csak öt perc az élet...” Meg is szökött abból a hadseregből, és átállt a másikba, ahol viszont azt énekeltek, hogy „Elvtárs, ma még tán csak öt perc az élet...” Péntek Lajosnak itt is meggyűlt a baja, mert ő természetesen itt sem énekelt. De itt, amennyire tudom, nem kellett bukfenceznie, elnézték a makacsságát, viszont kapott a szeme közé egy golyót valamelyik ütközetben, és már nem éri meg a száz évet, ami nagy kár, mert ha most itt lehetne, ez a lány nem fagyoskodna az utcán, hanem bent aludna a meleg szobában. De ha akarjátok, én is szívesen kihajítom azt a vén ringyót a házából. Ennyivel tartozom Péntek Lajosnak és a lányának.

– Mostohalánya – jegyezte meg Szlimák Mihály.

– Mindegy. Péntek Lajos derék ember volt, szerette a mostohalányát is. Igaz?

– Igaz – mondta Péntek Vera.

– Hát akkor? – tárta szét a kezét a Sheriff. – Kihajítsam? Vagy csak törjem be az ablakot, hadd fázzon ő is odabent?

– Maradj nyugton – csillapította Szlimák Mihály. – Majd kitalálunk valamit.

– Hát akkor találj már ki valamit – mondta rosszkedvűen a Sheriff.
– És egyébként is hogy kerül ide ez a számár és kié?

– Az enyém – mondta Szlimák Mihály. – Már a hídon megmondtam, hogy az enyém.

– Nem mondtál semmit – rázta a fejét a Sheriff. Aztán alaposabban szemügyre vette a jámboran álldogáló számarat. – Meg aztán nem a tied a számár, hanem a Csibri juhászé.

– Nekem adta – mondta Szlimák Mihály.

– Birkanyírás fejében?

– Nem. Egyszerűen nekem adta. Azt mondja, ez egy idegbajos számár.

– Idegbajos számár nincs – szögezte le a Sheriff.

– Ez állítólag idegbajos. Holdfénynél megvadul, és nem lehet vele bírni.

– Nagyon szelíd számárnak látszik – vizsgálta az állatot a Sheriff. – Mit kezdesz vele?

– Magam sem tudom. Lehet, hogy levágom, és szalámit csinálók belőle.

– Kár lenne a szegény állatért – mondta a Sheriff. – Ő is szeret élni. Mindenki szeret élni. Péntek Lajos is mennyire szeretett élni, pedig akkor háború volt, és ő utálta a háborút. De most nincs háború, és nekem pont egy ilyen számár kellene.

Szlimák Mihály legyintett, tudta jól, hogy részeg a Sheriff, ezért csak annyit mondott:

– Dőlj neki a falnak, és aludj tovább.

De a Sheriff nem akart aludni. Egyre hevesebben kezdte bizonygatni, hogy neki szüksége van a számárra. Végül kibökte:

– Télire kiköltözöm a határba.

– Kiköltözöl a fenét – mondta Szlimák Mihály. – Ott van a pincéd, annál jobb helyet úgysem találsz magadnak.

– Betonfalak – mondta elkeseredetten a Sheriff. – Nem embernek valók. Húzzák az ember fejét.

– Hogyhogy húzzák az ember fejét?

– Húzzák az ember fejét – bizonygatta a Sheriff. – Lefekszel a betonfalak közé, és egyszer csak azt érzed, hogy a beton húzza a fejed. Főleg olyankor, amikor hideg van. Nekem elhíhetitek, tavaly ott telettem át. A vaságyat minden éjszaka a pince közepére toltam, lefeküdtem, és nyomban éreztem, hogy a hideg beton húzza a fejemet. Álomban is éreztem. Reggel pedig a fejem a betonfalnál volt. Éjszaka ágyastul odahúzott a beton, mint a mágnes.

– Nem hiszem – mondta Szlimák Mihály.

– A határban fogok áttelelni – mondta a Sheriff. – A disznóhizlalda őrházában. Králik Pali, az igazgató átengedi nekem télire, de lehet, hogy későbbre is.

– Azt az őrházat, amelyikben a Kalmár Gyuri lakott valamikor? – kérdezte Szlimák Mihály.

– Azt hát. Most úgyis üresen áll, és a Králik Palit én leköteleztem néhány dologgal. Egyszer megkésélték volna a kocsmában, ha én nem vagyok ott. Szóval azért kellene nekem az a szamár, hogy bejárhassak rajta a faluba. Jól bánnék vele, szereznék neki élelmet, és még énekelnék is neki katonanótákat, vagy régi szép slágereket. Együtt lakna velem.

Szlimák Mihály mogorván hallgatott. Akkor este minduntalan rossz emlékek merültek fel benne. Előbb Péntekné, most meg Kalmár Gyuri. Kalmár Gyurit ugyanis egyszer megverte Szlimák Mihály. Ez régebben történt, egy nyári estén, és én akkor véletlenül éppen ott voltam. Sohasem felejttem el, mert akkor következett életem egyik legszörnyűbb éjszakája. No nem a verekedés miatt, hanem a bolhák miatt. Majd ezt is elmondom a maga helyén, de előbb megpróbálom rendezni a történetet, hogy ön is megértse, uram.

Szóval a falutól úgy öt kilométerre volt egy kis kendergyár, és ennek egy vert falú, kocka alakú őrháza. Ebben az őrházban lakott Kalmár Gyuri, innen őrizte a kendergyárat éjjel-nappal, derekán pisztoly lógott, amire nagyon büszke volt, azonkívül volt egy lova és egy kordéja, ezzel hetente egyszer-kétszer bejárt a faluba beszerezni a szükséges élelmet és miegymást. A lovával már nem büszkélkedhetett, hajlott hátú, ki-

mustrált igásló volt, és a nyelve oldalvást állandóan kilógott a szájából. Vannak ilyen lógó nyelvű lovak, higgye el. Nem sok, de azért akad. És Kalmár Gyuri lova ilyen volt. Erről a lógó nyelvű lóról eszembe jut... De ne menjünk túl messzire, maradjunk az őrháznál és a kendergyárnál. Az őrház a betonút mellett állt, a kendergyár pedig beljebb a földeken. Sajnos még így is elég közel esett az úthoz, hogy az a gyehennabűz, amit árasztott, eljusson odáig, sőt néha még a faluig is. A kendergyárak időnként nagyon bűdösek tudnak lenni. Emellett még évente legalább egyszer a kendervizet beleengedték a folyóba, amitől aztán elkábultak a halak, és feljöttek a víz tetejére, ilyenkor a felnőttek minket, gyerekeket lezavartak a vízhez, és mi hordtuk kosárszámra a halakat, és legalább két hétig csak halat ettünk, mert körülbelül ennyi időbe telt, amíg ismét kitisztult a folyó. Más szóval, utáltuk rettenően a kendergyárat, számtalanszor megátkoztuk, az átok pedig szép lassan megfogta, fuldokolni kezdett a saját bűzében, aztán be is dögölt. Akkor valakik elhatározták, hogy a kendergyár helyébe disznóhizlalót csinálnak, és az egészet azzal kezdték, hogy kiküldték oda Szlimák Mihályt és csapatát, hogy ássanak még egy szép nagy kutat, merthogy a disznóknak majd sok vízre lesz szükségük.

Abban az időben én imádtam a lovakat, és nagyon szerettem volna megtanulni lovagolni, ami elég ostoba kívánság volt, tekintettel, hogy akkor, a háború után igazán nem bővelkedtünk lovakban. Kívánságomat azonban többször elnyafogtam Péntek Verának, ő pedig szólt az öccsének, aki akkor még nem fulladt a kútba, és aki tényleg nagyon rendes fiú volt, mert egy szép nyári napon magával vitt engem a lepusztult kendergyárba, és megígérte, hogy felültet a lógó nyelvű lóra. Csak-hogy aznap Kalmár Gyuri lovastul, kordéstul bent volt a faluban, és csak este jött vissza az őrházba, onnan meg átballagott a kendergyárba. Sötét volt már, a kútásók lefekvéshez készülődtek, ők csak hétvégén jártak haza, hét közben egy pajtafélében aludtak, ahová szalmát szórtak, és abba fészkeltek be magukat, és akkor este én is velük maradtam, hogy legalább másnap felülhessek a lóra. Alighogy leültem a szalmára, éreztem, hogy legalább száz bolha kezd mászkálni rajtam.

Piszkos, törekes szalma volt ez, tele bolhával. Ijedten néztem körül, láttam, hogy a kútások is vakaródnak, de csak úgy ímmel-ámmal, mint akik már hozzászórtak a dologhoz. És le is feküdt szépen mindenki, aludni készültek, de akkor viharlámpával a kezében bejött a pajtába Kalmár Gyuri.

– Hol van a Szlimák? – kérdezte.

Szlimák Mihály lerázta magáról a szalmát, felült, és azt mondta:

– Itt vagyok.

Kalmár Gyuri odament hozzá, az arcába világított, és megkérdezte:

– Te csak olyan embereket fogadsz fel kutat ásni, akik a birkanyírás-hoz is értenek?

– Igen – mondta Szlimák Mihály.

– Kutat ásni még csak megtanulnék, de birkát nyírni soha.

– Nem is kell – mondta Szlimák Mihály. – Jó helyed van itt neked.

– Már nincs – mondta mérgesen Kalmár Gyuri. – Megszüntettétek a kendergyárat, disznókat hoztok ide, és nem kell majd semmiféle őr, mert a kanászok éjjel-nappal vigyáznak a disznókra. Meg egyébként sem bírom a disznóbűzt.

– Mi csak egy kutat ásunk – mondta szelíden Szlimák Mihály. – És különben a kendergyár is elég bűdös volt.

– Én szeretem a kender szagát – mondta Kalmár Gyuri. – És a napraforgóvirág illatát is szeretem. De utálok a disznóbűzt és a birkaszagot.

– A te dolgod – hagyta rá Szlimák Mihály, és visszafeküdt a szalmába. – Hagyjál most már aludni bennünket.

– Nektek is birkaszagotok van – mondta Kalmár Gyuri. – Lehet, hogy egyszer fogom magam és lelövöldözöm a disznókat és a birkákat.

Furcsa csönd lett egyszerre a pajtában, még a száraz szalma sem zizegett, és akkor nagyon kezdtem félni.

– Pisztoly van nálam – mondta fenyegetően Kalmár Gyuri. – Csőre töltve. Nem hiszed, hogy csőre van töltve?

– Elhiszem – mondta a szalmából Szlimák Mihály.

– Majd mindjárt megmutatom, ha nem hiszed – mondta Kalmár Gyuri, és gombolgatni kezdte a pisztolytáskát, és már húzta elő a pisztolyt.

Szlimák Mihály úgy pattant fel a szalma alól, mint egy keljfeljancsi, az öklét szinte a bokájától lendítette fölfelé, és állon csapta Kalmár Gyurit. Az hanyatt vágódott, a pisztoly az egyik oldalra repült, a viharlámpa a másikra. Mindenki felült, csodálkozva bámultak, nyilván nem hitték, hogy ekkora erő van a kis Szlimák Mihályban, hiszen a kövér Kalmár Gyuri jóval fiatalabb volt nála, és legalább kétszer olyan súlyos, és most ott feküdt kinyúlva. De nem sokáig csodálkozhattak, mert a viharlámpa összetört, és tüzet fogott a szalma. Mindjárt fel is csaptak a lángok. Rohantak a kútásók, oltották, taposták a tüzet, de ez nem ment olyan könnyen, a száraz, törekes szalmát szinte falták a lángok. Aztán mégiscsak elaludt a tűz, tele lett füsttel a pajta, mindenki kiment, és kihúzták Kalmár Gyurit is, aki kint az udvaron tért magához... Felállt, megtapogatta az állát, és krárogva megkérdezte:

– Hol van a pisztolyom?

Szlimák Mihály visszament a pajtába, és kihozta a pisztolyt, odanyújtotta Kalmár Gyurinak.

– Te ütöttél le? – kérdezte Kalmár Gyuri.

– Én – bólintott Szlimák Mihály.

– Egy ilyen kis görcs ember – mérte végig Kalmár Gyuri, azzal lassan visszadugta táskájába a pisztolyt. – Milyen semmi ember lett belőlem, úristen.

Keservesen sóhajtozva elindult az őrház felé. A lógó nyelvű lova a kendergyár és az őrház közötti keskeny út mellett legelészett békésen.

Álldogáltunk még egy ideig az udvaron, végül elszivárgott a füst a pajtából, akkor visszamentünk, és mindenki lefeküdt. A bolhák meg mintha megvadultak volna a füsttől és a tüztől, dühösen elárasztottak bennünket. Félálomban kínlódtam végig az éjszakát, izzadtam, vakaródtam, és legszívesebben üvöltöttem volna... Folyton az volt az érzésem, hogy ég alattam a szalma, és hogy minden ég körülöttem, engem is a lángok perzselnek, és közben még álmodtam is, azt álmodtam, hogy én gyújtottam ezt a hatalmas tüzet. Azóta is az a rögeszmém, hogy egyszer még rettentő nagy tüzet fogok gyújtani valahol, anélkül hogy igazából akarnám, vagy legalábbis tüzet okozok nem-

törődömségből, aminek ki tudja, milyen következményei lesznek. És mindezek ellenére mégis imádom a tüzet. De hagyjuk most az én rögeszméimet.

Reggel valamennyire helyrerázódtam, egyrészt azért, mert a kútásók meglepően jókedvűen ébredtek, úgy viselkedtek, mintha mi sem történt volna az éjjel, másrészt meg igazán szép reggelünk volt, a nap szépen sütött a bedöglött kendergyárra, madarak röpködtek az égen, méhek zümmögtek a napraforgótáblák sárga virágain, a lógó nyelvű ló pedig most is ott legelészett a bekötőút mellett. Kalmár Gyurit nem láttuk sehol. Két kútásó felrakott engem a ló hátára, aztán otthagytak, elmentek kutat ásni, én meg belekapaszzkodtam a ló sörényébe, és meg rugdostam a két oldalát. Az öreg igásló elindult a búzatarlók felé, jámbor, jóindulatú állat volt, hajlott hátán úgy ültem, mint egy vályúban. Lassan poroszkáltunk, ha maradtak az ingemben bolhák, most lerázódtak a földre, a tarlókon fehéren burjánzott a tisztesfű, kétoldalt pedig kenderföldek és napraforgótáblák sorakoztak, furcsa illatok kavartak a levegőben, és egyáltalán egyre szebb lett a világ. A lovat nem kellett irányítani, nehézkesen bólogatott a fejével, és ment előre, mint akinek határozott úti célja van, és ez nyilván így is volt, mert levitt engem a folyóhoz, és ott teleszívta magát vízzel, mint a púposteve. Ezt az utat bizonyára mindennap megtette, olyankor is, amikor senki sem ült a hátán. Sokáig állt ott a folyóparton az öreg jószág, a csillogó vizet nézte, meg a túlsó partot, de túl sok látnivaló nem akadt, a víz simán elfeküdt, és a túlsó parton sem mozdult semmi. Aztán otthagytuk a folyót, hosszú bolyongásba kezdtünk a búzatarlókon. A nap egyre melegebben sütött, a madarak lassanként eltűnedeztek, csak a méhek zümmögtek továbbra is serényen, én meg izzadni kezdtem, de azért le nem szálltam volna a ló hátáról, nagyon jól éreztem magam, mintha csak egy magas toronyban lennék, messzire elláttam a napraforgótáblák és a kenderföldek fölött.

Már majdnem a fejünk fölé ért a nap, amikor valami mozgolódást észleltem az egyik napraforgótáblában. Megveregettem a ló nyakát, és arrafelé irányítottam. Odaértünk a virágzó napraforgókhoz, és akkor

láttam, hogy Kalmár Gyuri lépked a sorok között, és egy sarlóval csapkodja le a napraforgók fejét. Szeme véres volt, dühös arccal suhintott a sarlóval jobbra-balra, a szép sárga tányérok puffanva hullottak le a földre. Igen hátborzongató látvány volt, gondoltam, szótlanul elkotródom onnan, de Kalmár Gyuri észrevett engem, rám meresztette véres, kialvatlan szemét, azt hiszem, nem tudta, hogy ki vagyok, a lovát azonban talán felismerte.

– Na mi van? – mordult rám.

– Ennyire utálja a napraforgót? – kérdeztem.

– Szeretem a napraforgót – mondta –, különösen ilyenkor, amikor szépen virágzik. És a kendert is szeretem. Te nem szereted a napraforgót?

– Dehogynem – mondtam ijedten. – Különösen ilyenkor, amikor virágzik.

– Errefelé mindig napraforgó és kender nőtt – mondta Kalmár Gyuri. – De ezentúl majd kukoricát vetnek ide, és disznóktól fog bűzleni az egész határ.

– Miért vagdossa le a napraforgófejeket? – kérdeztem.

Közelebb jött hozzám a sarlóval, és kezdtem igen kellemetlenül érezni magam.

– Az éjjel leütött az öreg Szlimák – mondta. – Láttad?

Bólogattam, hogy igen, láttam.

– Egy ilyen kis görcs ember leütött engem – sóhajtotta, akárcsak az éjjel. – Nem vagyok való már semmire. Semmi ember lett belőlem.

Azzal sarkon fordult, és ismét elkezdte kaszabolni a napraforgófejeket.

Én is igyekeztem minél gyorsabban megfordítani a lógó nyelvű lovat, és megrugdostam az oldalát, hogy minél előbb érzünk a kendergyárba. Ott aztán lecsusszantam a ló hátáról, és azonnal eliramodtam a betonút felé. Még a kútásoktól sem búcsúztam el, csak messziről intettem nekik. Kértem a betonútra, és futni kezdtem a falu irányába. Elegem volt a kendergyárból, meg a lovaglásból is, mert nagyon rossz sejtelmeim támadtak. És beigazolódtak a sejtelmeim. Kalmár Gyurit

néhány nap múlva halálra gázolta egy teherautó. A faluba tartott a kordéján, és amikor mögéje ért egy teherautó, ő keresztbe állt az úton, és a teherautó elütötte. A kordé darabokra hullott, Kalmár Gyurinak szétloccsant a feje a betonon, a lógó nyelvű lovának nem lett semmi baja.

Sokan azt mondták akkor, hogy Kalmár Gyuri szándékosan állt a teherautó elé, öngyilkos akart lenni, mert annyira elkeserítette, hogy leütötte őt Szlimák Mihály, az a kis görcs ember. Mások viszont tudták, hogy nem ez az igazság. Megvadult a lógó nyelvű ló, az út közepére lökte a kordét, és ezért halt meg Kalmár Gyuri. Tudniillik azon a napon másutt is megvadultak az állatok... De ez már egy egészen más történet, jóformán semmi köze sincs ahhoz a nyirkos őszi éjszakához, amikor mi ott fagyoskodtunk az utcasarkon, és hallgattuk Szlimák Mihály és a Sheriff vitatkozását, merthogy Szlimák Mihálynak egyáltalán nem tetszett, hogy a Sheriff télire ki akar költözni az egykori kendergyár üresen álló őrházába.

– Átok van azon az őrházon – mondta Szlimák Mihály.

– Nincs átok rajta – legyintett a Sheriff. – Kalmár Gyuri éveken vígan élt ott.

– Aztán elütötte egy teherautó – mondtam.

– Én nem félek a teherautótól – mondta a Sheriff. – Meg az átoktól sem félek.

– Nem adom a szamarat – jelentette ki határozottan Szlimák Mihály.

– Hát jó – mondta a Sheriff, és elindult visszafelé az utcán.

Néztünk utána, ő meg odament Péntekné háza elé, és beleöklözött az ablaküvegbe. Hangosan csörömpölt a betört üveg, aztán pedig Péntekné kezdett még hangosabban sikoltozni.

Szlimák Mihály ott hagyta a szamarat az utcasarkon, és rohant a Sheriffhez. A szamarat csakhamar otthagytuk mi is, Burai J. és én, és futottunk Szlimák Mihály után. A Sheriff odahajolt a törött ablakhoz, és bekiabált Pénteknének:

– Ne visitozz, mint a malac, te vén ringyó! Engedd be azt a lányt a házba, ha nem akarod, hogy betörjem a másik ablakodat is.

Péntekné abbahagyta a sikoltozást. Szlimák Mihály közben odaért, és dühösen rángatta a Sheriff vállát.

– Mit csináltál, te részeg bolond?!

Sheriff ügyet sem vetett rá, ismét bekiabált az ablakon:

– Beengeded a lányt?!

– Persze hogy beengedem – nyávogta remegő hangon Péntekné.

– Akkor nyisd az ajtót! – förmedt rá a Sheriff.

Burai J. elszaladt Péntek Veráért, a vén banya meg kinyitotta az ajtót.

Vera a szamarat is magával húzta, átadta Szlimák Mihálynak, aztán bement a házba.

– Szegény Verát most meg fogja verni – mondta Burai J.

– Micsoda? – kérdezte felháborodottan a Sheriff, és megint az ablakhoz hajolt. – Ne próbáld bántani azt a lányt, mert kihajítalak a házból.

– Nem fogom bántani – mondta Péntekné.

– Adjál ki egy törülközőt vagy valamit – mondta csöndesebben a Sheriff. – Szétvágtam a kezem.

Akkor láttuk, hogy csupa vér a keze, a csuklójából is csöpögött a vér le a földre. A törött ablakban egy pillanatra felbukkant Péntekné rémült arca, aztán kinyújtott egy kockás ruhadarabot, és gyorsan eltűnt. A Sheriff bebugyolálta a kezét, és megkérdezte tőlünk:

– Mit gondoltok, megveri azt a szegény lányt?

– Lehet, hogy ma este nem fogja bántani – mondtam. – De holnap biztosan megveri.

– Betöröm a másik ablakot is – mondta harciasan a Sheriff. – Az a szegény lány igazán nem tehet róla, hogy szerelemgyerek. Én is szerelemgyerek vagyok, ha éppen tudni akarjátok, de engem sohasem vert meg az anyám, és nem zavart ki a házból. Igaz, hogy nem is volt házunk.

– Menjünk innen – mondta idegesen Szlimák Mihály. – Holnap majd eljövök, és megcsinálom az ablakot.

– Nem megyek sehova – mondta a Sheriff. – Betöröm a másik ablakot is.

Szlimák Mihály a Sheriff elé állt, és azt mondta:

– Nem fogsz betörni több ablakot. Így is felébresztetted a fél utcát.

A közeli házakban tényleg motoszkálás hallatszott, néhol lámpák is gyúltak. A Sheriff azonban nagyon is jól tudta, hogy miért makacs-kodik, és tovább fenyegetőzött:

– Itt maradok, és azt hiszem, hogy kirángatom a házából a vén szenteskedő ringyót. Mit gondolsz, meg szokta gyónni Berecz plébánosnak, hogy hogyan bánik a lányával?

Szlimák Mihály végül is beadta a derekát.

– Fogd a szamarat, és tűnj el innen a fenébe – mondta rosszkedvűen.

A Sheriff elvigyorodott.

– Nekem adod a szamarat?

– Neked adom.

– Köszönöm – mondta a Sheriff. – Éppen egy ilyen számárra van szükségem. Mit adjak érte cserébe?

– Semmit – mondta Szlimák Mihály. – A juhásznak megígértem, hogy néha majd viszek csontokat a kutyáinak.

– Hány kutyája van a Csibrinek?

– Három.

– Tavasszal viszek neki két láda csirkelábat – mondta a Sheriff. – Mit gondolsz, szeretik a kutyák a csirkelábat?

– Biztosan szeretik. De hol szerzel annyi csirkelábat?

– Majd szólok Forgács Károlynak, a boltosnak, ő szerez nekem annyi csirkelábat, amennyit akarok. Leköteleztem őt néhány dologgal.

– Elég sok embert leköteleztél, úgy látom – mondta fanyarul Szlimák Mihály.

– Meghiszem azt – mondta büszkén a Sheriff.

Aztán mintha kerékpárra szállna fel, magasba lendítette hosszú lábát, és felült a számárra. Rámordult, a szamár elindult, és csendesen elkocogtak a sötétben. Szlimák Mihály savanyú arccal nézett utánuk, majd otthagytak bennünket ő is. Végre hazamehettünk Burai J.-vel.

Így végződött tehát az az őszi éjszaka, és ide tartozik még, hogy Szlimák Mihály másnap hozott egy üvegtáblát, és megcsinálta Péntek-

né házán a betört ablakot, alapjában véve tehát minden rendbe jött ismét, bár Péntekné még akkor sem szólt egy szót sem a kútásóhoz, alighanem továbbra is őt okolta fia haláláért.

A Sheriff pedig beköltözött az őrházba szamarastul. Állítólag egész szépen berendezkedett, szalmával takarta be az őrház padlóját, a szalmára lópokrócokat terített, és száraz akácfaágakat vagdosott össze, ezzel tüzelt egy régi vaskályhában, amit még Kalmár Gyuri hagyott ott, és mire a tél beköszöntött, a cowboyregényeket is kihordta az őrházba.

Ahogy megjött a tél, én hozzákezdtem megszervezni az angyali vigasságot, vagyis a karácsonyi dalok éneklését. Az előző években is minden télen Virág Péter, Hodonicki Oszkár és én esténként végigjártuk a környező utcákat, és karácsonyi dalokat énekeltünk a házak előtt, ez időben azonban Virág Péterék elmaradoztak mellőlem, és ebben nagyrészt igazuk volt, akkortájt ugyanis minduntalan valami kellemetlen dologba keveredtem, és óhatatlanul belekevertem másokat is, és igazuk volt még azért is, mert az a tél olyan lett, mint amilyenről Péntek Vera szokott álmodni, vagyis sok-sok hó esett, fehéren feltornyosult az utcákban, aztán kitisztult az ég, és keményre fagyott minden, egyszóval csikorgó hideg lett, ilyenkor igazán nem volt könnyű háztól házig vinni az angyali vigasságot. Szerencsére ott volt nekem Burai J., aki bármilyen kis nyiszlett gyerek volt, nem riadt vissza semmitől, harmadiknak pedig beugrott Szivel Sanyi, a temetőcsósz fia, egy izgága, folyton gúnyolódó vörös hajú fickó, aki azonban nagyon komolyan vette a karácsonyi dalokat, hiszen rendszeresen ministrált is Berecz plébános mellett. Elég az hozzá, hogy összeverődött a kis csapat, talán még jobb is volt, mint a régi, Burai J. szép csengő hangon énekelt, Szivel Sanyinak is erős hangja volt, és nem akarok dicsekedni, de a karácsonyi dalokat én is mindig szépen tudtam énekelni. Megkezdtuk hát a házról házra járást, énekeltük a Mennyből az angyalt, a Dudást, a Csordapásztorokat, meg azt, hogy Fel nagy öröme és a többi karácsonyi dalt, amit ilyenkor illet énekelni, órák hosszat toptunk a megfagyott havon, fáztunk, de azért hősiesen kitartottunk,

sőt még tetszett is a dolog, körülöttünk minden megfagyott, mintha minden meghalt volna, legfeljebb a Sheriffet láttuk néha messziről, ahogy a betonúton végigkocogott a szamarával az őrház irányába, de leginkább csak mi mozogtunk az utcán, mintha csak mi élnénk az egész környéken, és még énekeltünk is hozzá. Az emberek a házakban lapítottak, egyszer talán majd azt is elmondom, hogy ki mindenkinek énekeltünk mi akkor, de most nem ez a fontos, most csak egyetlen éjszakáról akarok mesélni, arról az éjszakáról, amikor kivilágosodott az ég, telihold sütött rá a vastag hótakaróra, fényesen szikrázott a fehérség, még a megszokottnál is mozdulatlanabb, halottabb lett minden körülöttünk, és akkor valaki a távolból belebömbölt az angyali vigasságba. Elcsöndesedtünk, feszülten figyeltünk, és felháborodva hallgattuk, hogy valaki tele torokból azt bömböli:

*Tenyeremen hordom,
Lehozom a csillagot én,
Csak a szeme rám ne vessen,
És szeressen belém*

A Sheriff énekelt. Megismertük mély bikahangját, és egyszerre nagyon dühösek lettünk, úgy éreztük, ezzel a régi slágerrel meggyalázza a szép karácsonyi dalokat. Futni kezdtünk a hang irányába, facipőink hangosan koppantak a holdfényes, fehér, megfagyott utcán, és a Sheriffet tényleg ott találtuk a betonúton, azt gondoltuk, hogy bizonyára nagyon részeg, és azért óbégat, de nem volt túlságosan részeg, kidüllesztett mellel állt a havas úton, és a szamarának énekelt. A szamár behúzódtott az egyik ház árnyékába, hátán lópokróc volt, és lehajtott fejjel hallgatta a Sheriffet, aki már azt énekelte, hogy:

*Ma éjjel
Csak a két szemed csillaga ég,
Ma éjjel
Ezért csillog a csillagos ég.*

– Mi baja van magának? – kérdezte Szivel Sanyi mérgesen a Sherifftől.

A Sheriff elhallgatott, a szamarára mutatott, és panaszosan azt mondta:

– Nem akar kijönni a holdfényre. Fél.

– Hát persze – mondtam. – A Csibri megmondta szépen, hogy ez egy idegbajos szamár. Teliholdkor megvadul.

– Nem idegbajos – tiltakozott a Sheriff. – Csak nagyon érzékeny. Fél a saját fülétől. A füle árnyékától.

Szivel Sanyi odament a szamárhoz, megfogta a kötőféket, és húzni kezdte a szamarat ki az útra. A szamár ki is jött engedelmesen a holdfényre, de akkor meglátta a füle hosszúra nyúlt árnyékát a fehér havon, megvetette lábát, és riadtan visszahátrált az árnyékba.

– Tényleg a saját fülétől fél – mondta Burai J.

– Nagyon érzékeny lelkű jószág – mondta a Sheriff. – Nem szereti a csúnya dolgokat. És úgy látszik, a fülét csúnyának tartja. Nem tudom, mit csináljak vele. Már megpróbáltam énekelni is neki.

– Hallottuk – mondtam.

– Ha esetleg elénekelnétek neki a karácsonyi dalokat... – kezdte a Sheriff, de Szivel Sanyi közbevágtott:

– Karácsonyi dalokat! Szó sem lehet róla! – azután gondolkozott egy kicsit, és azt mondta:

– Esetleg néhány pattogós mozgalmi dalt elénekelhetnénk.

Ez ellen viszont Burai J. tiltakozott.

– Egy szamárnak nem fogunk mozgalmi dalokat énekelni.

– Akkor hát mit csináljunk? – kérdezte a Sheriff kétségbeesetten.

– Reggelig megfagyunk itt.

– Sapkát kellene a szamár fejére húzni – mondta Burai J. – Akkor nem látszana a füle.

– Már megpróbáltam – mondta a Sheriff. – Nem megy a kucsám a szamár fejére. Sajnos, túl nagy feje van.

– Vegye hóna alá a szamár fejét – javasolta Szivel Sanyi.

– A hónom alá?

– Persze – mondta Szivel Sanyi. – Eltakarja a hosszú fülét, és szépen hazaballagnak.

A Sheriff fontolóra vette a dolgot, aztán rábólintott.

– Megpróbálom.

A számárhoz ment, megsimogatta, hóna alá vette az állat fejét, és kivezette a holdfényre. A számár most nyugodtan állt, lenézett az árnyékára, de nem ijedt meg.

– Ugye, hogy igazam volt – mondta diadalmasan Szivel Sanyi. – Így most szépen hazaballaghatnak.

– Nagyon lassan fogunk haladni – mondta a Sheriff. – Elég messze van az őrház. Lehet, hogy megfagyunk az úton.

– Menjenek csak – biztatta Szivel Sanyi. – Előbb-utóbb odaérnek.

És elindult a Sheriff a számárral, furcsán billegtek a betonúton, árnyékuk hosszan előrevetődött és összefonódott a havon. Tényleg elég lassan haladtak.

– Lehet, hogy megfagynak az úton – mondta vacogva Burai J. – Nem szeretném, ha meghalna a Sheriff és a számara.

– Ott egye meg a fene – mondta Szivel Sanyi. – Beleordított a szép karácsonyi dalokba. Menjünk énekelni.

Mentünk hát énekelni, végigénekeltük az utcákat akkor is, mint máskor, pedig rettentően fáztunk, de a Sheriff még ennél is jobban fázhatott. Ilyenkor télen igazán messze volt az az őrház.

A Sheriff azonban túlélte ezt is. Később viszont kis híján valóban majdnem meghalt. Tulajdonképpen a miatt az érzékeny lelkű számár miatt. Mert Forgács Károly, a boltos mégiscsak lekötelezettje lehetett a Sheriffnek, és valamikor tavasszal szerzett neki két láda csirkelábat. Meleg napok jártak már akkor, és a csirkelábak kissé bűdösen érkeztek. Forgács Károly kirakta a két ládát a bolt elé, és várta a Sheriffet. Az meg éppen akkor nem jött a faluba néhány napig, a csirkelábak egyre bűdösebbek lettek, a bolt közelébe már csak a legelszántabb vevők merészkedtek, azok is befogták az orrukat és öklendeztek. Forgács Károly tajtékozott, és mikor végre megérkezett a Sheriff az érzékeny lelkű számár hátán, a boltos ráparancsolt, hogy azonnal vigye

a francba a rohadó csirkelábakat. A Sheriff nem szólt semmit, a szamarat egy fához kötötte, vállára vette a két ládat, és elindult a Devecserbe, mert Csibri Ferenc, a juhász akkor ott legeltette a birkákat. Fél falun végig kellett vinnie a csirkelábakat, az emberek menekültek a Sheriff elől, mintha bélpoklos lenne, a ládákból bűdös lé folyt az ingére, ő meg egyre sápadtabb lett, végül már dülöngélt, mint aki nagyon lerészegett, végighányta a devecseri dülőutat, de mégis kiért a juhászhoz, lerakta a ládákat és elájult. Csibri Ferenc undorodva elásta a két faládát a csirkelábakkal együtt, aztán megpróbálta életre rázni a Sheriffet. Ez egyáltalán nem ment könnyen. Sheriff néha magához tért, de bármit próbált a juhász belediktálni, ő mindent kihányt, még a pálinkát is.

Hozzánk már olyan hírek érkeztek, hogy halálán van a Sheriff. És akkor érdekes módon az az undok Péntekné elkezdett könyörögni nekem meg Burai J.-nek, hogy menjünk és nézzük, mi van a Sheriffel.

Módfelett csodálkoztunk, de aztán kimentünk Devecserbe a birkanjághoz, igaz csak három nap múlva. Sheriff a zöld fűvön hevert, még mindig sápadt volt, és az orra valahogy megnyúlt és kihegyesedett, de azért lábadozott, az aludttejet már meg bírta enni. Amint meglátott bennünket, a samara felől érdeklődött.

– Ott áll a bolt előtt, nincs semmi baja – nyugtattam meg. – Forgács Károly vele eteti meg az elfonnyadt zöldsalátát, amit már nem tud eladni.

– Holnap elmegyek érte – mondta a Sheriff. – Eddig mozdulni sem tudtam.

– Elég rossz bőrben van még mindig – mondtam.

– Három napig haldokoltam – nyögte a Sheriff. – Kifordult a gyomrom.

Most jöttem csak rá, hogy milyen kemény legény volt a Péntek Lajos. Ő mindennap lebukfencezett valami rohadt dombról, kifordult a gyomra, és mindennap haldoklott. Mégis milyen sokáig bírta. Lehet, hogy nekem is el kellett volna szöknöm vele együtt a hadseregből...

Megnyugodva tértünk vissza az utcánkba, és megnyugtattuk Péntekné, hogy a Sheriff már lábadozik, holnap elmegy a samaráért. Így

is történt. Talpra állt a Sheriff. Péntek Vera meg, ahogy sokkal később megtudtuk, akkor éjjel egészen új álmodta, hogy meleg szobában ül, egy óriási cserépkályhában tűz duruzsol, ő meg mézes diót eszik.

A LIDÉRC

Igen, említettem már azt a napot, amikor az állatok megvadultak, mondhatok ennél többet is, ha éppen ezt kívánja, csak hogy akkor mindenképp előtt szólnom kellene a Mozdonyvezetőről, és attól tartok, hogy ez még jobban elkedvetlenítené önt, uram, holott enélkül is meglehetősen önpusztító hangulatban van. Hogy már teljesen mindegy? Nem hiszem. Nekem semmi esetre sem mindegy, én nem vagyok közönyös ember, ezt nyilván észrevette, ezért is fecsegek itt annyit jóformán megállás nélkül, ha tényleg az a kívánsága, akár a Mozdonyvezetőről is, legfeljebb majd megpróbálom minél kíméletesebben előadni a történetet.

A Mozdonyvezetőt Ábrahám Péternek hívták, és városi ember volt. A háború kitörésekor jelent meg nálunk, ott a folyó mellett, megvette a Tarnócziéék házáat, ez volt a legszebb ház és az egyetlen téglából épült ház az utcánkban, sőt, ha jobban meggondolom, a környező utcákat is ideszámíthatjuk, mindenütt csupa vert falú ház állt... Hogy miért adták el Tarnócziéék a házukat? Ez most igazán nem lényeges, a lényeg az, hogy el kellett adniuk a házat, a Mozdonyvezetőnek meg volt elég pénze, megvásárolta hát a téglaházat, beköltöztette a családját, vagyis a feleségét és a két lányát, ő meg elment a háborúba, bizonyára a katonavonatokat húzta a mozdonyával.

Én mindezt csak hallomásból tudom, abban az időben még egészen kicsi gyerek voltam, és akkor sem lehettem több öt évesnél, amikor a háború vége felé egy téli estén ismét megjelent a Mozdonyvezető. A front akkor már eltávolodott a közelünkből, a házakban azonban még orosz katonák voltak, az asszonyok és a gyerekek pedig szinte valamennyien a Virágék házában zsúfolódtak össze, itt húzódtunk meg mi is anyámmal, igen szűkösen voltunk, de azért mégis elfért mindenki,

igaz, mi gyerekek jóformán reggeltől estig a befagyott folyón lógtunk, csúszkáltunk a jégen, a nagyobbak léket vágtak, és megpróbáltak halat fogni, néha sikerült is nekik. Nos, egy téli este, amikor ráérősen ballagtunk haza a folyóról, az egyik kapualjból elébünk lépett egy toprongyos katona. Nem ijedtünk meg tőle, sőt én határozottan megörültem neki, azt hittem, hogy az apám érkezett meg, feltételezem, hogy mások is megörültek, sokan várták haza az apjukat, és akkoriban már kezdtek hazaszállingózni a háborúból a férfiak.

– Megismertek? – kérdezte tőlünk a toprongyos katona.

Sokáig meresztettük rá a szemünket, és miután senki sem ismerte fel benne a saját apját, Dosztán Jóska, aki legidősebb volt közöttünk, visszakérdezett:

– Maga lenne a Mozdonyvezető?

– Persze hogy én vagyok – mondta, és talán ő is örült, hogy még emlékezik rá valaki. – Láttam, hogy a házamat szétlőtték. Hol van a családom?

Most már Dosztán Jóska is behúzta a nyakát, és hallgattunk mindannyian. A Mozdonyvezető felesége és két lánya ugyanis meghalt még az ősszel. Akkor ért hozzánk a front, és ott, a folyó mellett egy kisebb ütközet zajlott le, vagy talán nem is volt az olyan kicsi, hiszen estefelé kezdődött, és valamikor hajnalban ért véget. Amint elkezdődött a lövöldözés, mi valamennyien kitódultunk a házakból, és rohantunk a futóárkokba. A házak és a folyó közötti nagy füves réten néhány nappal korábban a németek futóárkokat és hevenyészett löállásokat ástak, aztán hagyták az egészet a fenébe, visszavonultak a falu mögé, és ott ásták be magukat. Így hát a futóárkokban mi lapítottunk, főleg gyerekek és asszonyok, no meg néhány idősebb férfi, akik megjárták az első világháborút, és most éberen figyelték a fegyverropogást, és időnként parancsokat osztogattak, amire szükség is volt abban a nagy rémületben és fejvesztettségben. Szóval ott nyüsztítettünk valamennyien a réten, csak a Mozdonyvezető felesége és lányai maradtak a téglaházukban, és eddig még igazuk is volt. Mert kezdetben csak a fejünk fölött röpökdték a golyók, hanem később mindkét oldalon észrevették a nyüzs-

gést a futóárkokban, nyilván mindkét oldalról ellenséges katonáknak vélték bennünket, és egyszerre két hadsereg kezdett löni ránk. Robbantak körülöttünk a lövedékek, majd belesüketültünk, az asszonyok sikoltottak, megpróbálták földbe nyomni a gyerekeiket, sokan bizonyára leszámoltak az életükkel, de valami csoda folytán még csak meg sem sérült senki. Igaz, nem is maradtunk sokáig a futóárkokban, egy horgas orrú öregember kidugta a fejét, szemrevételezte a környező házakat, aztán a Süvegiék házára mutatott, és beparancsolt bennünket. Berontottunk hát Süvegiék vityillójába. Ma sem értem, hogy miért éppen ide vezényelt bennünket az az öregember, mert a sok kis vert falú ház közül is ez volt a legszánalmasabb: rogyant nádfedeles viskó, amelyet egyetlen gránát szétporlasztott volna. De elkerültek bennünket a gránátok, még a puskagolyók is, néhány másik háznak kilőtték az ablakait, a Morvaiék és a Hodonickiék háza kigyulladt és porig égett, és találat érte a Mozdonyvezető téglaházát is, a téglafalak állva maradtak, a tető és a plafon azonban beomlott, és maga alá temette a Mozdonyvezető családját.

– Nem tudjátok, mi van a családommal? – kérdezgette a Mozdonyvezető, mi meg körülálltuk, voltunk ott vagy tizenöten, kisebb-nagyobb gyerekek, és sunyítottunk, mert hát ki a fene mondja meg neki, hogy oda-
vezett a családjá. – És egyáltalán hol vannak az emberek az utcából?

– A Virágék házában – mondtuk erre többen is.

– Az én családom is ott van?

– Nincs – mondta Dosztán Jóska.

– Bent voltak a házban, amikor...?

Erre már hevesen bólogattunk mindannyian, a Mozdonyvezető meg elhallgatott, lenézett a lábára, sokáig vizsgálgatta a két lábfejét, és mi akkor vettük észre, hogy igen furcsák a lábfejei, vastag rongyokba bugyolálta őket, és olyanok voltak, mint két medvetalp. Később halkan megkérdezte:

– Meghaltak mind a hárman?

Mi ismét csak bólogattunk, a Mozdonyvezető pedig a fejét csóválta, és szemrehányóan megjegyezte:

– Azért hoztam őket falura, hogy biztonságban legyenek.

– Senki más nem halt meg – mondta erre Dosztán Jóska, mert talán úgy érezte, hogy nekünk szól ez a szemrehányó hang.

A Mozdonyvezető újra megnézte a lábfejét, és azt mondta:

– Nekem meg lefagytak a lábujjaim.

– Jöjjön velünk a Virágékhoz, ott meleg van – mondtuk neki, és majdnem taszigálni kezdtük, hogy induljon már el.

És eljött velünk a Mozdonyvezető a Virágék házába, bevezettük őt a sok asszony közé, akik mindjárt felugráltak, és persze zavarba jöttek, suttogva kérdezgették tőlünk, hogy:

– Tudja már?

Visszasúgtuk, hogy igen, tudja már. Erre sápítózni kezdtek a Mozdonyvezető körül, ahogyan azt az asszonyok szokták, egymással feleselve legalább tízen magyarázták el neki, hogyan lőtt bennünket egyszerre két hadsereg, és hogyan kapott találatot a téglaház, de a Mozdonyvezető nekik is csak azt mondta, amit nekünk kint az utcán:

– Nekem meg lefagytak a lábujjaim.

Ekkor végre leültették egy sámlira, hoztak egy lavór meleg vizet, le tették elébe, és kihámozták a lábát a rengeteg fagyos rongyból, aztán a Mozdonyvezető sziszegve a meleg vízbe rakta két csonka lábfejét. Tényleg nem voltak ujjai. Sohasem láttunk ilyet, ami nem is baj, mert elég csúnya látvány volt, de azért ott tolongtunk körülötte, bámultunk a lavórba, néztük, ahogy a két ujjatlan lábfej előbb megvörösödik, aztán dagadni kezd, most már nem hasonlított medvetalpra, inkább valami frissen sült lepényfélére.

– Ha velünk jöttek volna a futóárokba, meg a Süvegiék házába, akkor most élnének mind a hárman – sopánkodtak továbbra is az asszonyok, és pléhbögrékből meleg vizet öntözgettek a lavórba.

– A mozdonyban fagytak le az ujjaim – mondta a Mozdonyvezető. – Elfogyott a szenünk, és a mozdony megállt a hóban, valahol Oroszország legközepén. Napokig vesztegeltünk ottan, és nekem lefagytak az ujjaim.

– Én hívtam is őket – mondta Virágné –, de azt mondták, ők nem mozdulnak ki a házból, mert félnek odakint, ahol lövöldöznek. Persze féltek bent a házban is...

– Én még jól jártam – mondta a Mozdonyvezető. – Csak az ujjaim fagytak le. Mások megfagytak tetőtől talpig. Csontkeményre fagytak...

Az asszonyok lassanként elhallgattak, a Mozdonyvezető meg szép csöndesen elaludt. Tovább melengették a lábát, öntözgették a lavórhoz a forró vizet, és amikor már izzadni kezdett a Mozdonyvezető homloka, akkor négy asszony megfogta, és lefektette az egyik sarokba.

Reggel korán kelt a Mozdonyvezető, gondosan bepólyálta a lábát, és kijelentette, hogy ő elmegy. Az asszonyok marasztalták, nem értették, hogy miért megy máris, hiszen nincs is neki hová mennie.

– Megyek mozdonyt vezetni – mondta.

– Ilyen lábbal? – kérdezték tőle.

– Nem a lábammal vezetem a mozdonyt – mondta. – Szükség van most rám a vasútnál. Minden mozdonyvezetőre szükség van, mert sokan közülünk odavesztek a háborúban.

Aztán megköszönte, hogy befogadták éjszakára, és hogy megmelegítették a lábát, és elment. Az asszonyok rosszalóan néztek utána, főleg azt rosszalták, hogy egy szóval sem érdeklődött arról, hogy hol van eltemetve a családja. De nem volt igazuk az asszonyoknak, az öreg Bangó, a temetőcsősz később elmondta, hogy aznap járt nála a Mozdonyvezető, és ő megmutatta neki a három sírt, a Mozdonyvezető ácsorgott ott egy kicsit, aztán elköszönt a temetőcsőszről, és hosszú időre eltűnt, akkor azt hittük, soha többé nem fogjuk látni.

Őszintén szólva nem is nagyon törődünk vele. Egyre több férfi jött haza a háborúból, legtöbbjük éppen olyan toprongyos és fáradt volt, mint a Mozdonyvezető, de mindenkinek nagyon örült valaki, és az asszonyok mindegyiket odaadóan ápolgatták. Hazajött az apám is, szakadozó suba volt a vállán, lopta vagy cserélte valahol útközben, ő is leült a Virágék házában, meleg vízbe rakta a lábát, csúnya volt a lába, véresre törte a kemény bakancs, de megvoltak az ujjai, és ennek én külön örültem.

Az orosz katonák közben elvonultak, mentek a front után, akkor a Virágék háza is kiürült, minden család visszaköltözött a saját házába, és hozzáfogtak az emberek rendet teremteni. Kitavaszkodott, foltoz-

gatták, javították a házakat, felásták a kerteket, segítettek felhúzni a falakat, Morvaiék és Hodonickiék háza helyén mi gyerekek pedig eldobált fegyvereket, golyókat és gránátokat kerestünk, ami talán furcsán hangzik, hiszen átéltünk egy szabályos kis ütközetet, ami talán nem is volt olyan kicsi, hiszen mindkét oldalról lőttek bennünket, de mi nem féltünk a lőfegyverektől, sőt én személyesen azóta is szeretem a lőfegyvereket, és ha akkor több eszem van, szerezhettem volna magamnak, mert találtunk mi golyókat is, puskákat is, gránátokat is, de akkor Aradi Csaba kezében felrobbant egy gránát, és elvitte a jobb keze fejét, igaz, ez nem mifelénk történt, hanem a Nagy utcában, de a híre gyorsan elterjedt, és a felnőttek nyomban elszedtek tőlünk mindent, és megtiltották a további keresgélést, bár mi titokban továbbra is kutattunk a lőfegyverek után, mert egyáltalán nem féltünk tőlük. Féltünk viszont a repülőgépektől. Ami megint eléggé megmagyarázhatatlan dolog, hiszen a mi falunkra soha egyetlen repülőgép egyetlen bombát nem dobott, mégis vacogva lapítottunk, ha egy-egy repülőraj megjelent a magasban, és ebben az időben gyakran megjelentek, mert valahol még mindig tartott a háború. Egyszer azonban Dosztán Jóska elmagyarázta nekünk, hogy tapasztalt katonáktól hallotta, miszerint ha a repülőraj már felettünk van, és halljuk a zúgást, nincs mitől félnünk, mert akkor tulajdonképpen már túlhaladtak rajtunk, és ha ledobnák is a bombákat, azok valahol másutt robbannának, messze tőlünk. Lehet, hogy Dosztán Jóska nem hallott senkitől sem ilyesmit, lehet, hogy ő találta ki, mi mindenesetre elhittük neki, és attól kezdve a repülőgépektől sem féltünk túlságosan. Mellesleg el is maradoztak hamarosan, mindenütt véget ért a háború, ott nálunk a folyó mellett pedig az asszonyok szép fehérre bemeszelték a vert falú házakat.

Csinosak, békések lettek ismét az utcák, csupán a Mozdonyvezető háza éktelenkedett még évekig a csupasz falakkal, a beomlott tetővel és leszakadt plafonnal. Mindenki elkerülte a romokat, mégiscsak három ember meghalt ott, valamelyik nyáron ugyan megpróbálta befészkelni magát a falak közé egy medvetáncoltató vándorcigány család két medvével, de ők is csak egy napig maradtak, mert a felbőszült falusi kutyák

éjjel körülvették őket, hangosan ugattak és vonítottak, a medvék nyugtalanul morogtak, rángatták láncukat, és az egyik medve félig-meddig felnyársalta magát egy nagy rozsdás vaskampón. Nem, nem ez volt az a nap, amikor megvadultak az állatok. A cigányok másnap sietve elkotródtak, szegény sebesült medvét alig tudták magukkal vonszolni, az öreg Velezné, aki értett valamelyest a bűbajos dolgokhoz, csöndesen megjegyezte, hogy gonosz helyre épült a Mozdonyvezető háza, de ezt mondta ő már korábban is, az emberek meg vagy hittek neki, vagy nevettek rajta, mindenesetre a téglafalak továbbra is csupaszon porosodtak, az udvarban pedig háborítatlanul burjánzott a gaz, és lassan, azt hiszem, mindenki belenyugodott, hogy ezek a romok időtlen idő-kig fognak csúfoskodni a fehérre meszelt házak között.

De visszajött a Mozdonyvezető. Méghozzá kőművesekkel és ácsokkal jött vissza. Megjavították és bevakolták a téglafalakat, tetőt húztak rájuk, egyszóval helyrefofolták a házat, a Mozdonyvezető megtisztította udvarát a gatzól és dudvától, felásta az egész udvart, ami ujjatlan lábával elég nehéz munka lehetett, aztán hozott fél zsák cirokmagot, és azt beleszórta a felásott földbe. Végül új bútorokat hozott a házába, és egy új feleséget. Az új bútorok igen szépek voltak, az új feleség ellenben igen rozoga teremtmény. Vékony, görbe hátú, köhögős asszony, aki megérkezésekor tétován és riadtan ment végig az utcán, és talán még aznap ágynak esett, és attól kezdve jobbára ágyban is maradt, legfeljebb az udvarra ment ki időnként, megnézegette a földből előbújó cirokszálakat, de ilyenkor sem tartózkodott kint túl sokat, sietett visszabújni az ágyába, ahol naphosszat csöndesen köhécselt.

Az utcában pedig természetesen megkezdődtek a pusmogások, úgyszólván mindenki csodálkozott, hogy visszajött a Mozdonyvezető, az öregasszonyok hangosan meg is szólták ezért, lelketlenséggel, érzéketlenséggel és hasonlókkal vádolták.

– Sötét lelkű ember – mondta Péntekné egy reggel, amikor a kismisérről csoszogott haza. – Vagy talán nincs is lelke. Visszajönni abba a házba, ahol három halottja van!

– Gonosz hely az, túl közel esik a temetőhöz, még a vadállatok is elszöknek onnan – mondta Velezné, és bizonyára a vándorcigányok felnyársalt medvéjére gondolt.

Vécsey Tamás azonban lehurrogta az öregasszonyokat.

– Vállalja a sorsát, és ez így is van rendjén – mondta, aztán még elismerően hozzáfűzte: – Kemény ember, aki nem ilyen kehes feleséget érdemelt. Egy életerős feleség ismét szülhetne neki gyerekeket.

Vécsey Tamásnak életerős felesége volt, már szült is neki egy szép kisfiút, és még újabb gyerekeket szándékoztak összehozni, senki sem kételkedett benne, hogy ez sikerülni fog, tekintettel arra, hogy maga Vécsey Tamás is kemény ember hírében állt, és erről majd esetleg mesélek is később, ezúttal csak annyit, hogy szavának súlya volt, és miután legorombította a vénasszonyokat, azok nyomban halkabbra fogták a szót.

Közben lassanként az is kiderült, hogy miért jött vissza ilyen hirtelen a Mozdonyvezető. A vonattal levágta egy fiatal lánynak mindkét lábát. Egy olyan téli napon történt a dolog, amikor még igen gyakran hideg marhavagonokban utaztak az emberek, sőt a marhavagonok tején is, mert akkoriban kevés volt a vonat, és rengeteg ember utazott keresztül-kasul az országban, tehát egy ilyen hideg napon az a bizonyos lány fölkapaszkodott a mozdonyra, és kikönyörögte, hogy ott utazhasson és melegedhessen, merthogy rettentően fázott, különösen a lába. Ordító szabálytalanság volt ez, a Mozdonyvezető azonban nagyon jól tudta, hogy mit jelent, ha valakinek fázik a lába, megengedte hát, hogy a fiatal lány vele utazzon a mozdonyban. Az egyik falusi állomáson azonban a forgalmista észrevette, hogy illetéktelen személy tartózkodik a mozdonyvezető mellett, szigorúan leparancsolta a lányt, aztán elindította a vonatot, a lány pedig megpróbált befurakodni az egyik zsúfolt vagonba, de lecsúszott a lépcsőről, a vonat alá esett, és odalett mindkét lába. A Mozdonyvezető, bár nem hibáztatták a balesetért, nyomban kérte nyugdíjaztatását, kijelentette, hogy nem tudja tovább végezni a munkáját, és nyomatékosan a lefagyott lábujjaira hivatkozott.

Ennyit mondott el az embereknek maga a Mozdonyvezető. A folytatást illetően különféle találgatások keltek szárnyra. Senki sem tudta, hogy mi történt később a szerencsétlen fiatal lánnyal, meghalt-e, vagy csupán nyomorék maradt, legtöbben azt állították, hogy meghalt, és hogy a Mozdonyvezető tulajdonképpen a lány beteg édesanyját vette el feleségül, és hozta oda a mi utcánkba, de ez már túl sok lenne egy embernek, még a tanulságos célzatú történetekben is, meg aztán meglehetősen romantikusan hangzik, legjobb lesz tehát, ha nem hisszük el. Maradjunk abban, hogy a Mozdonyvezető megunta a magányosságot, ezért elvette feleségül azt a gyöngélkedő asszonyt, aki melleleg úgy betegen is igen sokáig eléldégtelt még az újonnan felépített téglaházban.

A Mozdonyvezető egyébként azonkívül, hogy meglepetésszerűen megjelent az utcánkban, rendezett még néhány kisebb meglepetést. Alighogy beköltözött a házba, elkezdett rendszeresen lejárni a folyó mellé a fűzfákhoz, hajlékony fűzfavesszőket gyűjtött, nyalábszámra hordta haza a vesszőket, és hozzáfogott kosarakat fonni. A jóisten a megmondhatója, hogyan tudott egy mozdonyvezető kosarat fonni, tény az, hogy tudott, igazán tetszetős szalmahordó kosarakat font, ezeket kivitte a piacra, és leginkább gyorsan túladott rajtuk. Közben magasra nőtt a cirok az udvarában, és amikor eljött az ideje, a Mozdonyvezető betakarította a termést, a magokat kicsépelte, kifésülte, a cirok bugás szárából pedig különböző nagyságú seprűket kötött. Ezen már nem is csodálkoztunk túlságosan, nyilvánvaló volt, hogy a Mozdonyvezető sok mindent megtanult az életben. Kezdetben a seprűket is kihordta a piacra, ami számára elég fárasztó volt, puha papucsokban járt ugyan, de még így is igen óvatosan lépegetett, a lefagyott lábujjak helyén bizonyára sokszor sajgott a lábfeje, később azonban már nem kellett a piacra járnia, az emberek eljöttek hozzá seprűt és szalmahordó kosarat venni, ő már csak kényelmesen üldögélt a házában, egész évben volt munkája, kötötte a seprűket és fonta a kosarakat, beteg felesége meg szelíden köhécselt az ágyában az egyik sarokban.

Ne idegeskedjen, uram, eljutunk hamarosan a megvadult állatokhoz, tudom, hogy kicsit hosszúra nyúlt a bevezető, de ez okvetlenül

szükséges, és ha mindvégig odafigyelt, észrevehette, hogy nem volt egészen érdektelen.

Örülök, hogy egyetért velem, ezért a továbbiakban mellőzöm a hosszadalmas előkészítést, annál is inkább, mert tulajdonképpen elértük az események kezdetéhez.

Még csak annyit hadd mondjak el: mivel a Mozdonyvezető felesége ilyen beteges asszony volt, nem tartottak semmiféle jószágot, még baromfit sem, sőt még házőrző kutyát sem. Az egész környéken az ő udvara volt a legcsöndesebb, és egészen az ugyancsak csöndes temetőig nyúlt.

Nos, egy napon a temetőből egy kis fekete csirke jött be az udvarba. A Mozdonyvezető cirokmagot szórt neki, egy darabig elnézegette, ahogy csipegeti a magot, aztán leült seprút kötni, és nem sokat törődött a csirkével, várta, hogy jöjjön érte a gazdája. Mert a szomszédos baromfiudvarokból a tyúkok elég gyakran kiszöktek a temetőbe, ott a bokrok és a magos fű között tojtak, néha elültek, és ki is keltették a tojásokat, aztán már a csirkével tértek vissza a baromfiudvarokba. A fekete csirke is bizonyára ilyen csirkealjból vetődött a Mozdonyvezetőhöz, és ott is maradt, mert nem jelentkezett érte senki. Csipegette hát a cirokmagot, növekedett szép lassan, a pihés fekete csirkéből tollas kendermagos csirke lett, aztán pedig vaskos kendermagos tyúk. Azazhogy kendermagos kakas. Azazhogy tyúk is meg kakas is. Így, ahogy mondom. Egy hermafrodita madár vagy baromfi, vagy minek nevezzem. A törzse tyúkra emlékeztetett, a nyaka viszont kakasnyak volt, és a feje is majdnem, a taraja magasra nőtt, de valahogy szögletes maradt és csipkék nélküli, a vérvörös lebeny végül is olyan lett, mint egy beteges daganat, amely minden pillanatban szétpattanhat. Szóval módfelett ronda volt ez a felemás furcsa szerzet, és furcsán is viselkedett. Időnként kárált és kotkodácsolt mint a tyúkok, aztán meg minden átmenet nélkül kukorékolni kezdett, de valahogy egyik sem ment neki úgy, ahogy kellett volna, fülsértő, rekedt, elcsukló hangok törtek elő a torkából, mi gyerekek betegre röhögtük magunkat, amikor hallottuk rikácsolni, a felnőttek meg inkább szánakozva nézték, hiszen nagyon csúnya volt szegény. A Mozdonyvezetőt azonban ez egyáltalán nem

zavarta, vett egy zsák kukoricát, és abból is szórt az udvarra, hogy ne csak cirokmagon éljen egyetlen szárnyas jószág.

Aztán eljött a nap, amikor megvadultak az állatok.

Reggel arra figyeltünk fel, hogy a kendermagos kakas, illetve tyúk szinte megállás nélkül és a szokásosnál hangosabban rikácsolt. Kárált, kotkodácsolt és kukorékolt, időnként a földet csapkodta szárnyával, egész porfelleget kavart fel a Mozdonyvezető udvarában. Persze hogy jókat röhögtünk rajta, és alig vettük észre, hogy egyre nagyobb a nyugtalanság a baromfiudvarokban, a tyúkok, kakasok futkároznak, és riadtan kémlelik az eget, de amikor észrevettük, akkor is azt gondoltuk, talán héja vagy karvaly kering a magasban, és attól ijedtek meg. Sőt még akkor is nevtünk, amikor a Csorbáék kecskéje, a világ legszelídebb állata, amelyik naphosszat békésen legelészett a réten, hirtelen felkapta a fejét, nagy bakugrásokkal végigszáguldott az utcán, és neki-rontott a templomból hazatérő Pénteknének, aki felvisított, és rohant haza, de amíg hazaért, a kecske háromszor fellökte. Mondom, még ezen is nevtünk, merthogy nem szerettük Pénteknét, hiszen folyton verte Péntek Verát, a lányát, Verát pedig mindannyian szerettük, és ezért még örültünk is, hogy a kecske háromszor felöklelte a vénasszonyt. De később elmúlt a nevetetnékünk. Tóth Imréék kakasa ugyanis egyszer csak abbahagyta a kapirgálást az utca közepén, és megtámadta a kis Vécsey Jánoskát. Nekirepült az arcának, csőrével a kisgyerek fejét csapkodta, körmeivel pedig kivérezte az arcát. A szemét is kivájhatta volna Vécsey Jánoskának, de szerencsére előkerült a gyerek apja, Vécsey Tamás, megragadta az őrzöngő kakast, és egyből kitekerte a nyakát. Ez már nem volt tréfadolog, most már gyanakodva néztek szét maguk körül az emberek, és időnként az eget kémlelték, mint a megriadt tyúkok is a baromfiudvarokban. A Mozdonyvezető udvarában pedig még mindig rikácsolt az a kendermagos furcsa jószág, de senki sem figyelt rá, mert közben éktelen lármával a libák is egymásnak estek a folyón. Arra mifelénk jóformán minden udvarban voltak libák, ezeket reggel a vízre terelték, és csak este jöttek haza fehéren és méltóság-teljesen, és általában jól megfértek egymással, legfeljebb a gunarak

csaptak össze néha, de ez sem tartott sokáig. Most viszont nemcsak a gunarak, hanem a ludak is összeálltak verekedni, egymás tollába ragaszkodtak, és verdestek szárnyaikkal, fehér tollak röpködtek, és fehér tollak úsztak a vízen, mi meg rohantunk le a folyóhoz, kiabáltunk és göröngyökkel dobáltuk a libákat, így is alig tudtuk szétválasztani őket, mert továbbra is módfelett ingerültek voltak, megtépázott nyakukat a vízre fektették, és sziszegtek egymásra, mint a kígyók. Aztán elterjedt a hír, hogy patkányok árasztották el az utcát. Ez azért túlzás volt, mindössze három girhes patkány futott ki Majorosék udvarából a kocsiótra, és ott a porban vinnyogva elkezdték marni egymást, persze ennyi is elég volt, hogy az embernek borsózzék a háta, úgyhogy mindenki megkönnyebbült, amikor Serfőző András, aki akkortájt öltötte magára a rendőregyenruhát, hatósági közeghez illően rendet teremtett, vagyis szétrugdosta a patkányokat, mire azok még mindig vinnyogva visszafutottak Majorosék udvarába. A rend azonban korántsem állt helyre, mert délutánra még a jámbor birkák is megvadultak, illetve csak a kosok. Csibri Ferenc, a juhász akkor éppen ott a mi rétünkön, a folyó mellett legeltette a birkanyáját, dél felé kényelmesen leheveredett egy fa alá, a birkák meg egymás oldalához, az árnyékba dugták a fejüket. Három kos volt a nyájban, egy görbe szarvú hatalmas állat, és két jóval kisebb és jóval fiatalabb, ezeknek még éppen hogy mutatkozott a szarvuk, és ebből kifolyólag még közelébe sem mertek menni az öreg kosnak. De aznap délután, amikor a juhász még mindig a fal alatt heverészett, az egyik fiatal kos kivált a nyájból, és szembefordult az öreg görbe szarvúval. Csibri Ferenc már csak arra figyelt fel, hogy messzire elhátrál egymástól a két kos, lendületet vesznek, és rohannak egymásnak, és mielőtt a juhász bármit tehetett volna, összecsatlant a két fej. A fiatalabb kos megállt ott egy helyben, az öreg azonban ismét hátrált, és újból nekirontott a másiknak. Újabb csattanás, a juhász akkor már futott oda a kutyáival együtt, de mire odaért, a fiatal kos az utolsókat rúgta a földön. Csibri Ferenc még magához sem tért az ámulattól, amikor Oláh Jóskának, a kocsmárosnak a feleségét az istállóban almozás közben a kérődző tehenük úgy gyomron vágta a szarvával, hogy

az asszony alig tudott kitámolyogni az udvara, és ott véreset köpött. Később az orvoshoz is el kellett vinni. Ekkor már sötét tekintettel méregették egymást az emberek, és még komorabban figyelték az állatokat, majdnem mindannyian kint ácsorogtak az utcán, és nem értették, hogy mi történik körülöttük, a kutyák meg valahogy furcsán nyüszítettek az udvarokban, és erre még megjelent Morvai Pál is, Kalmár Gyuri lógó nyelvű lovával. A határból jött, húzta maga után a hajlott hátú, lógó nyelvű öreg lovat, az utcasarkon, a mi házunk előtt a kötőféket az egyik eperfára hurkolta, és nagy hangon közölte velünk:

– Ez a dög megölte a Kalmár Gyurit.

Percek alatt köréje csődült mindenki, zajongtak az emberek, és kérdezgették:

– Hogyhogy megölte? Ez a kimustrált gebe?

– Saját szememmel láttam mindent – mondta fontoskodva Morvai Pál. – Kalmár Gyuri a kendergyár őrházából jött be a faluba a kordéján, ez a dög húzta a kordét, csöndesen poroszkált a betonúton, egyszer csak megbokrosodott, felágaskodott, jobbra fordult, le az útról, és így a kordét az út közepére lökte, ekkor ért mögójük egy teherautó, és teliibe találta a kordét. Kalmár Gyuri lezuhant a betonra, és szétloccsant a feje.

– Ez a gebe legalább tíz éve nem bokrosodik meg már semmitől – mondta Serfőző András, az újdonsült rendőr. – És fel sem tud ágaszkodni két lábra, hiszen a négy lábán is alig áll.

– Saját szememmel láttam – mondta kissé sértődötten Morvai Pál. – Bármikor megesküszöm rá. A rendőröknek is elmondtam, akik kijöttek megnézni Kalmár Gyuri hulláját.

– Lehet, hogy megijedt a teherautótól – mondta Serfőző András.

– Nem félt ez sohasem a teherautóktól – mondta Morvai Pál. – Szerintem nem is hallotta, hogy teherautó jön mögöttük, öreg és süket ló ez, a nyelve is kilóg. Egyszerűen megbokrosodott minden ok nélkül. És ezzel megölte a Kalmár Gyurit.

Az emberek hallgattak, nézték a lógó nyelvű lovat, az meg lehajtott fejjel álldogált az eperfánál, mint akinek elege van mindenből.

– Hívjuk ide Veleznét – javasolta végül Süvegi Balázs, a harangozó, és erre nagyon sokan helyeseltek.

Engem küldtek el Veleznéért, mert abban az időben bejáratos voltam a házukba, ugyanis csúnya sömör jelent meg a karomon és a mellemen, és a kiütéseket az öreg Velez János kenegette naponta pipamocsokkal, mivelhogy a környékünkön egyedül ő pipázott. Pipázott most is, amikor bementem hozzájuk az udvarba, felhúzta a szemöldökét és megkérdezte:

– Még nem múlt el a bőrödről a sömör?

– De elmúlt – mondtam. – Nem azért jöttem.

Előbújt a házból Velezné, és önelégülten azt mondta:

– Értem jöttél, igaz?

– Megvadultak az állatok – mondtam.

– Hát igen – mondta Velezné. – Máskor kiröhögnek, de amikor nagy baj van, akkor szaladnak utánam.

– Mi az a fene nagy baj? – kérdezte Velez János.

– Lidérc van valahol a közelben – mondta az asszony.

– Lidérc van a te fejedben – förmedt rá Velez János. – Bizonyára időváltozás lesz, és attól nyugtalanok az állatok. Lehet, hogy vihar jön.

– Persze hogy vihar jön – mondta Velezné. – De csak akkor, ha elpusztítjuk a lidércet. Akkor a gonosz szellemek majd elsiratják.

Velez János dühösen szívta a pipáját, és nem szólt semmit. Azt hiszem, nagyon elege lehetett az ilyen gyanús bűbájosságból, hiszen nővére, Velez Márta néni, aki aszott vénlányként halt meg, boszorkány hírében állt, és erre most öregkorára felesége is mindenféle vajákossággal kezd foglalkozni. Kedveltem Velez Jánost, már csak azért is, mert a pipamocsokkal eltüntette a kiütéseket a bőrömről, és együttéreztem vele, de ezúttal mégis inkább a feleségére volt szükség, őt kérték az emberek, ezért hát én is őt sürgettem.

– Velem jön az utcasarokra? – kérdeztem.

– Most jó vagyok nekik – dohogta Velezné, de azért elindult velem ki az udvarból, Velez János pedig rosszalló arccal ballagott utánunk.

Az utcasarkon Velezné az embereknek is azt mondta, amit nekem:

– Lidérc van valahol a közelben. Meg kell találni és el kell pusztítani.
 – Akkor hát keressük meg – mondták az emberek.
 – Várjunk, amíg besötétedik – intette le őket Velezné. – Sötétben majd megmutatja magát.

Így aztán megvártuk, amíg besötétedik. Akkor Velezné nekivágott a nagy füves rétnek, mi meg mentünk utána. Megállt a rét közepén, az egykori futóárkok mellett, megálltunk mi is, itt voltunk jóformán valamennyien, akik valamikor a futóárkokban lapítottunk az ütközet idején, sőt még többen voltunk, mert azóta régen hazajöttek a férfiak is a háborúból. Várakozva néztünk Veleznére, ő meg a környező házakat nézegette. Nem szemlélődött sokáig, felemelte a kezét, és valahová a magasba mutatott.

– Ott van a lidérc!

Odanéztünk, de nem láttunk semmi szokatlant, néhány denevér röpködött csupán az éjjeli bogarak után a csillagos ég alatt.

– Hol van? Hol van? – kérdezték az emberek.

– A Mozdonyvezető háza felett – mondta Velezné. – Az a pici mozgó láng.

– Lángol a te hülye fejed – dünnyögte Velez János, mert sem ő, sem más nem látta a mozgó lángot.

– Nem láthatja azt mindenki – mondta Velezné. – Én azonban látom. A lidérc a Mozdonyvezető házában van.

– Miért lenne pont a Mozdonyvezető házában? – kérdezte Serfőző András. – És tulajdonképpen mi az a lidérc?

– Ha fekete kakas és fekete tyúk tojását valaki a hóna alatt melengeti, fekete madár kel ki belőle, ez a lidérc – magyarázta Velezné. – És mindenféle gonoszságot csinál, amit csak a gazdája parancsol neki. Egyébként is gonosz helyre épült az a ház.

– A Mozdonyvezetőnek nincs fekete madara – mondta Morvai Pál.
 – Egy kendermagos tyúkjá van, amelyik néha kárál, néha meg kukorékol.

– Az a lidérc – mondta Velezné. – Nappal kendermagos, de éjszákára biztosan feketévé változik. El kell pusztítani, ha nem akarjátok, hogy megrontsa az állataitokat.

– A Mozdonyvezető ugyan nem költötte ki a tojást a hóna alatt – mondta Serfőző András. – Állandóan kosarat fon vagy seprűt köt.

– És a felesége? – tette fel diadalmasan a kérdést Velezné. – Az folyton az ágyban fekszik.

– Ágyban fekszik, mert beteg – mondta Velez János.

– Kikölthette hóna alatt a lidércet – mondta Velezné.

– Pusztítsuk el – mondta Péntekné, akinek még mindig fáj a dereka, ahogy felöklelte a kecske.

– Nem hiszek én ezekben a hülye babonákban – mondta Serfőző András.

– Az embereket is megronthatja a lidérc – mondta vészjóslóan Velezné.

– Pusztítsuk el, mire várunk – mondták többen is, és azzal elindult mindenki a Mozdonyvezető háza felé.

– Szegény Mozdonyvezető – morogta csöndesen Morvai Pál –, neki még pont egy lidérc hiányzott.

Odaértünk a házhoz, de az udvarba csak az asszonyok mentek be, a férfiak kint maradtak az utcán, mintha szégyellnék magukat, egyedül Süvegi Balázs, a harangozó tartott az asszonyokkal. A mozgólódásra kijött a házból a Mozdonyvezető, és nem értette, hogy mit keres ennyi ember a háza előtt és az udvarában.

– Ebben a házban lidérc van – közölte vele zordan Velezné.

– Lidérc? – hápogott a Mozdonyvezető. – Miféle lidérc?

– Az a kendermagos csúfság – mondta Süvegi Balázs. – Ma megvadtotta az állatokat.

– Mert csak nappal kendermagos – mondta Péntekné. – Éjjelre koromfeketévé változik.

– Várjatok – mondta a Mozdonyvezető. Bement a szobába ahol a kosarakat fonta és a seprűket kötötte, és ahol éjszakánként, úgy látszik, a felemás madár is tanyázott, kihozta a hermafrodita tyúkot, és a magasba emelte. Persze, hogy kendermagos volt ennek a tolla most is, egyáltalán nem feketedett meg. Megint mindenki várakozóan Veleznére nézett, ő pedig kijelentette:

- Csak olyankor változik feketévé, amikor senki sem látja.
- És megrontja az állatokat? – kérdezte hitetlenkedve a Mozdonyvezető.
- Ma minden állat megvadult tőle – mondta Süvegi Balázs. – Kalmár Gyuri bele is halt abba, hogy megvadult a lova.
- El kell pusztítani a lidércet – károgtá Péntekné.
- Sajnálám megölni – mondta szomorúan a Mozdonyvezető. – Igaz, hogy nagyon csúf szegény, de már megszoktam, és jól megvoltunk együtt.
- Az embereket is megronthatja – mondta Velezné. – Mindenképpen el kell pusztítani. Baltával kell lecsapni a fejét.
- Akkor megnyugszanak az állatok? – kérdezte a Mozdonyvezető.
- Egész biztosan – mondta Velezné.
- Ti is megnyugszotok?
- Mi is – mondták az asszonyok.
- A Mozdonyvezető ekkor engedelmesen elment a fészerbe, és kihozott egy baltát.
- Majd én levágom a fejét – ajánlkozott Velezné.
- Nem – mondta a Mozdonyvezető. – Ha már meg kell ölni, akkor én ölöm meg.
- Lefektette a földre a kendermagos tyúkot, és lecsapta a baltával a fejét. A csúnya kakasfej messze repült, a fejetlen törzs még vergődött egy ideig, és vért fröcskölt a Mozdonyvezető lábára.
- A szemétdombon kell elásni – mondta Velezné. – Külön a fejét és külön a testét.
- A Mozdonyvezető ásót hozott, és szó nélkül elásta a szemétdombon külön a fejet és külön a törzset.
- Megint nagyon csöndes lesz az udvarom – jegyezte meg bánatosan.
- Visszamentünk valamennyien az utcasarokra, Velezné biztosított bennünket, hogy most már nem lehet semmi baj, a lidérc nem árthat többé sem nekünk, sem az állatoknak.
- Ezzel a vén gebével mit csináljunk? – mutatott a lógó nyelvű lóra Morvai Pál.

– Legyen a tied – mondták neki. – Vezesd haza.

– Vezesse a rosseb – ijedezett Morvai Pál. – Hátha megint megbokrosodik.

– Majd én hazavezetem – mondta Velez János.

– Szó sem lehet róla – tiltakozott Velezné. – Lógó nyelvű ló szerencsétlenséget hoz az emberre.

– Nagyobb szerencsétlenség az, ha egyáltalán nincs lova az embernek – mondta Velez János, és elkötötte a lovat az eperfától.

– Én a kútba ugrok, ha ez a ronda dög belép az udvarunkba – fenyegetőzött Velezné.

– Márpedig be fog lépni – mondta Velez János, és már vezette is a lovat hazafelé, a felesége pedig dohogva ment utána.

Aztán szétszéledtek az emberek és hazamentek.

Másnapra megváltozott az idő, vihar ugyan nem jött, viszont zuhogott az eső, és esett két-három napig, ami jól is jött abban a kánikulában, és külön jót tett a kukoricának. Emberek, állatok megnyugodtak, Tóth Imréék megfőzték a kitekert nyakú kakast, Csibri Ferenc szétmérte a hetvenkedő fiatal kos húsát, a libák egyetértő gágogással mentek le a folyóra, Oláh Jóska felesége kapott valamilyen kanalas orvosságot, amit lelkiismeretesen szedett, meggyógyult tőle, és nem köpött véreset, az eső elvonultával pedig a Csorbáék kecskéje ismét békésen legelészett a réten, akárcsak Csibri Ferenc birkanyája, Velez János befogta egy rozoga szekérbe a lógó nyelvű lovat, és kimentek a határba szénáért. A patkányokat, azokat Povazsánszki, a halász intézte el. Hozott Majorosék udvarába néhány halfejet, gondosan lera-kosgatta a patkánylyuk közelébe, és megszórta őket pocokméreggel. Nem tudom, miért, de a patkányok állítólag nagyon szeretik a halfejet, ettek is belőle mohón, és természetesen felfordult mind a három girhes patkány.

Szóval minden a legnagyobb rendben volt, azazhogy mégsem egészen. Mert a Mozdonyvezető körül mintha megritkult volna kicsit a levegő. Az emberek nem mutatták ki nyíltan gyanakvásukat, de azért bizalmatlanul figyelték a házát, és valahogy a látogatói is megfogytat-

koztak, időnként már ismét magának kellett kihordani a seprüket és kosarakat a piacra. És ez az állapot elég sokáig eltartott. Azon a télen ért véget, amikor mi hárman, Burai J., Szivel Sanyi és én a karácsonyi dalokat énekeltük az embereknek.

Egy este, ahogyan vittük az angyali vigasságot háztól házig, Velezné, aki gyakran az utcán várt bennünket, gondterhelten azt mondta:

– Az éjjel mintha ismét lidércfényt láttam volna.

– Hol? – kérdeztem rosszat sejtve.

– A Mozdonyvezető háza fölött.

– Nem létezik – mondtam. – Megölték a lidércet, és eltemették a szemétdombon.

– Mintha kis lángokat láttam volna a háza fölött – mondta Velezné.

– Két vagy három kis lángot.

Gyorsan elénekeltük neki a karácsonyi dalokat, és mentünk a következő házhoz. Siettünk az énekkel, hogy minél előbb a Mozdonyvezetőhöz érjünk. Bekopogtunk hozzá, és amikor kinyitotta az ablakot, oda-súgtam neki:

– Velezné ismét lidércfényt látott.

– Az én házam fölött? – kérdezte szomorúan a Mozdonyvezető.

– Igen.

– Gyertek be – mondta.

Bementünk az udvarba, onnan a konyhába, onnan meg a szobába. A szoba tele volt cirokszárral és seprűvel, a beteg asszony csöndesen feküdt az ágyban, a Mozdonyvezető egy sámli ül, mellette három kendermagos csirke keresgélt valamit a bugás cirokszárak között. Meghökentünk mind a hárman, egymásra néztünk, aztán az ágyban fekvő asszonyra, nem mondhatnám, hogy túlságosan tetszett nekünk a dolog.

A Mozdonyvezető a három csirkére mutatott.

– Késő ősszel jöttek be hozzám a temetőből. Valamelyik bolond tyúk eltévesztette a naptárt.

– A tyúkok nem kotlanak ősszel – mondta ellenségesen Szivel Sanyi.

– Valami bolond tyúk lehetett – mondta egyre szomorúbban a Mozdonyvezető.

– Velezné két-három kis lángot látott a ház felett – mondtam.

– Mit csináljak velük? – tárta szét a karját a Mozdonyvezető. – Csapjam le a fejüket baltával?

– Ne bántsa őket – mondta Burai J. – Nem vétettek ezek senkinek. Szép kis kendermagos csirkék...

– Nektek adom őket, ha akarjátok – mondta megkönnyebbülten a Mozdonyvezető.

– Kell a rossebnek – emelte fel a kezét Szivel Sanyi. – Nem viszek haza lidércet.

– Hülye vagy – förmedt rá Burai J. – Meg gyáva is. Majd én hazaviszem mind a hármat.

– Egyet hazaviszek én – mondtam.

– Nem vagyok gyáva – mondta vörös arccal Szivel Sanyi. – Ha kell, hazaviszek én is egyet.

Így hát akkor este egy-egy kendermagos csirkével tértünk haza. Beraktuk a tyúkólakba a többi baromfi közé, és sorsukra bíztuk őket. Tavaszra felcseperedtek, megerősödtek, aztán tovább nőttek, és szép nagy kendermagos kakas lett mindegyikből. Peckesen járkáltak az udvarban és a réten, hangosan kukorékoltak hajnalonként, vörös tarajuk csipkésen díszítette a fejüket, felkunkorodó sarkantyúikkal szétrúgták a szomszéd kakasokat, és megbúboltak minden útjukba eső tyúkot. Hogy úgy mondjam, igazán férfiasan viselkedtek, és ott a folyó mellett egyre több lett a kendermagos csirke.

A Mozdonyvezető pedig még a télen, amint elhoztuk tőle a csirkéket, annyi megrendelést kapott, hogy alig győzte a munkát. Soha többé nem kellett neki az ujjatlan lábával a piacra gyalogolni. Az emberek házhoz jöttek a kosarakért és seprükért, és nagyon barátságosan beszélgettek a Mozdonyvezetővel. Igaz, az udvara továbbra is a legcsöndesebb udvar maradt azon a környéken.

OKOS FEKETE VARJAK

Arról a télről egyébként mindig szívesen mesélek. Mert olyan fehér, tiszta és szép volt akkor a világ, és mert az emberek esténként az ablakokhoz húzódtak, kinéztek a hóra, és várták, hogy elhozzuk nekik az angyali vigasságot, és mi mentünk is minden este háztól házig, és énekeltek a karácsonyi dalokat. Sokat meséltem már erről máskor is, a varjakat viszont még sohasem említettem. Pedig ott voltak a varjak is, a nagy fehér világban csak ők maradtak meg feketének. Kezdetben egyenként szállingóztak be a mezőről a házak közé, de aztán egyre nagyobb csapatban jöttek, ellepték az akácfákat és az eperfákat, és időnként gúnyosan belekárogtak a karácsonyi dalokba. Megpróbáltuk elriasztani őket, de nem ijedtek meg tőlünk, és az angyali vigasságot sem vették komolyan. Nagy szél jön, és hóvihar lesz hamarosan, mondogatta az öreg Velezné, a rengeteg varjú azt jelenti, hogy valaki hirtelen meggazdagodik. A napok azonban csöndesen múltak, nem jött a szél, a hóvihar, és nem gazdagodott meg senki sem azon a környéken. Velezné pedig egyre szomorúbb lett, aggódva kémlelte az eget, és szemrehányóan nézte a fekete varjakat. Gömbölyű öregasszony volt, egyébként is leginkább szomorú, ami elég ritka a kövér öregasszonyoknál, Velezné azonban ilyen volt, talán azért, mert annyi mindent tudott az emberekről, varjakról és másról is, mindenfélét megjövendölt már életében, igaz néha nem teljesedtek be jóslatai, ilyenkor nagyon elkeseredett, előfordult, hogy azzal fenyegetőzött, hogy kútba ugrik, sőt talán bele is ugrott a kútba. Nem is egyszer. De mindig kihúzták időben, sohasem történt komolyabb baja, és ő volt az egyetlen, aki azokon a téli estéken a háza előtt várt meg bennünket, ott hallgatta végig az angyali vigasságot, és miközben Velez János, a férje a sötét szobában az ablak

mögött szívta a pipáját, újból és újból azt bizonygatta nekünk, hogy hóvihár közeleg.

Egy este Oláh János kocsmájából kijött Vécsey Tamás és Serfőző András, a rendőr, meghallották, mit jövendöl Velezné, megnézték maguknak az eget, és Vécsey Tamás azt mondta rendőr barátjának:

– Nem hiszem, hogy hóvihár lesz. Lőj oda néhányat ezek közé az átok varjak közé, menjenek innen a pokolba, különben az a vén boszorkány megint a kútba ugrik.

– Szolgálati fegyverrel nem lövöldözhetek varjakra – mondta önérzetesen Serfőző András, és bizonyára neki volt igaza.

Visszamentek a kocsmába, és azt már nem hallották, hogy Velezné tovább jövendöl, mármint, hogy valaki hirtelen meg fog gazdagodni.

– Ti fogtok meggazdagodni – mondta. Közelebb jött hozzánk, alaposan megnézett bennünket. Kissé szégyenkezve álltunk ott, három facipős gyerek, Burai J., Szivel Sanyi és én, az öregasszony meg mélyen a szemünkbe nézett, és megint azt mondta:

– Ti fogtok meggazdagodni. Nektek hoz szerencsét ez a rengeteg fekete varjú. A szemeteken látom.

Nem hittünk neki, elmentünk onnan, halkán kuncogtunk, mert nem akartuk megbántani, aztán a következő háznál ismét rázendítettünk az angyali vigasságra.

Elmúlt még két nap, nem jött a nagy szél, sem a hóvihár, és mi sem gazdagodtunk meg. Velezné pedig beleugrott a kútba. Méghozzá éppen akkor, amikor ismét a házuk elé értünk az angyali vigassággal. Velez János jött ki az utcára, szívta a pipáját, és elég nyugodtan közölte velünk:

– Már megint beleugrott.

Rohantunk be az udvarra, egyenesen a kúthoz. Belenéztünk, de nem láttunk semmit, sötét volt odalent.

– Élek, nem fulladtam meg – hallatszott az asszony hangja.

– Akkor meg mi a fenének ugrottál a kútba? – kérdezte fentről a férje.

– Öngyilkos akartam lenni – vacogta az öregasszony.

– Tudod jól, hogy nincs elég víz ebben a vacak kútban – dohogta a pipája mögül Velez János.

– Húzzál ki – kérlelte az asszony. – Megfagyok itt.

– Nem bírlak egyedül kihúzni – mondta Velez János, aztán hozzánk fordult. – Hívjatok valakit a kocsmából.

Burai J. és én átszaladtunk Oláh Jóska kocsmájába, és hírül adtuk, hogy Velezné a kútba ugrott. Az emberek egykedvűen tudomásul vették, csak Vécsey Tamás mondta szemrehányóan Serfőző Andrásnak:

– Ez lett a vége. Nem akartál a varjak közé lőni.

– Gyerünk! – ugrott fel Serfőző András.

Vécsey Tamással együtt átmentek Velezék udvarába, kerítettek egy ruhaszáritó kötelet, leengedték az egyik végét, és mondták az öregasszonynak, hogy hurkolja a kötelet a derekára. De az annyira elgémberedett, hogy nem volt képes megkötni a kötelet, Vécsey Tamás akkor a padlásfeljárótól elhozta a létrát, óvatosan leengedte a kútba, ő maga is lemászott, az öregasszony derekára hurkolta a kötelet, aztán tolta az asszonyt maga előtt a létrán, Serfőző András meg húzta felülről a kötéllel.

Csikorgó hideg volt, azonnal keményre fagyott a ruha Veleznén, aki már nem tudott a lábán állni, úgy kellett bevinni a házba. Szomszédasszonyok jöttek át, hogy levetkőztessék, és forró vízbe mártsák.

Mi egy ideig még ácsorogtunk az udvaron, mintha várnánk valamire, pedig már nem volt ott semmi keresnivalónk. Ugyanígy ácsorgott ott Vécsey Tamás és Serfőző András.

– Bolond, vén boszorkány – mondta Vécsey Tamás. – Túlságosan büszke a tudományára.

– Lehet, hogy csak komédiázik – mondta Serfőző András.

– Büszke a tudományára – mondta Vécsey Tamás. – Megjósolt ő már jégesőt és dögvést is. Meg gyermekáldást. Néha azonban becsapódik. Ezek az átok varjak alaposan rászedték. Nem hozták meg a hóvihart.

Serfőző András kicsatolta a pisztolytáskát, elővette a pisztolyt, megcélozta az egyik akácfát, és kilőtt három golyót. Nagyokat dörrent a rendőrségi pisztoly a csöndes téli estén. De a varjak okos madarak. Felröppentek ugyan dühös káromással, de mintha megérezték volna,

hogy nem sörétes puskával, hanem csak pisztollyal lövöldöznek rájuk, csakhamar visszatepedtek a helyükre.

– Ágyúval kellene elriasztani őket – mondta csalódottan Vécsey Tamás.

– Nagy szél jön, és hóvihar lesz – jelentette ki Burai J. – Egész biztosan hóvihar lesz.

Serfőző András bánatosan nézegette szolgálati fegyverét, és halkán motyogta maga elé:

– Bajba kevertem magam egy bolond vénasszony miatt. És most majd alaposan lehordanak a rendőrségen. Örülhetek, ha nem veszik el a pisztolyomat.

Nem vették el a pisztolyát, de alighanem lehordták alaposan, mert másnap nagyon morózusan rőtta a havas utcákat, alig köszönt vissza az embereknek, este pedig beült Oláh Jóska kocsmájába, és a szokásosnál jóval több bort ivott, és még mindig igen rosszkedvű volt. Csak akkor élénkült fel, amikor megérkeztek az idegenek.

Hárman jöttek, ütött-kopott dzsippel érkeztek, nem is igen értették, hogyan tévedtek a mi keskeny, kanyargós utcánkba. Ők sem érthették, amikor kiszálltak, elveszetten, tétován báméskodtak, látszott rajtuk, hogy eltévedtek. Vastag irhabunda volt rajtuk, és idegesen topogtak a hóban. Olyanok voltak, mint a háromkirályok, csak nem olyan szelídek és jószágosak. Benyitottak a kocsmába, de mindjárt vissza is rántották az ajtót, és inkább Velezék házához siettek, és bekopogtak az ablakon. Ott is idegesen topogtak, a meleg bundákat összehúzták magukon, az egyik degeszre tömött bőrtáskát szorongatott a kezében. Mi Opana háza előtt énekeltünk éppen, éneklés közben figyeltük az idegeneket, akik olyanok voltak, mint valami ingerült háromkirályok.

Velez János lassan és körülményesen kinyitotta az ablakot, az idegenek megkérdezték tőle, hogy merre van a Z. felé vezető út. Velez János megmagyarázta nekik, mire azok gyorsan beültek a kocsijukba, és a havon csúszkálva elhajtottak.

Akkor jött ki a kocsmából Serfőző András, a pisztolytáskáját gombolgatva jött felénk, és azt kérdezte:

– Igaz, hogy itt járt a Burcsár? Azt mondják, az előbb benézett a kocsmába.

– Járt itt három ember – mondtuk. – Olyanok voltak, mint a háromkirályok. De ki az a Burcsár?

– Nemrégén kirabolta a b.-i postát – prüszkölt Serfőző András. – Merre mentek azok hárman?

Megmondtuk, hogy a Z. felé vezető útról érdeklődtek, és akkor Serfőző András elsietett a rendőrség irányába, mi pedig vállat vontunk, és énekeltük tovább a karácsonyi dalokat. Így érkeztünk Velezék elé. Sötét volt már, Velezné, aki nagyon átfázott előző este a kútban, nem várt bennünket a ház előtt, ellenben az ablak alatt egy degeszre tömött bőrtáskát találtunk. Szivel Sanyi felemelte, megvizsgálta, és azt mondta:

– Disznóbőr.

– Nyissuk ki – javasoltam.

Szivel Sanyi babrált egy ideig a zárral, aztán kinyitotta a táskát. Tele volt pénzzel. Tátott szájjal álltunk ott a hideg téli éjszakában, néztük a töméntelen pénzt, és Szivel Sanyi úgy nyögött, mint egy igásló.

– A hétszentségét – hajtogatta.

– Gazdagok vagyunk – mondtam, és felnéztem a fákon gubbasztó varjakra. – Hirtelen meggazdagodtunk.

– Gazdagok vagyunk – mondta Szivel Sanyi is. – Ennyi pénzzel elutazhatnánk akár Ausztráliába.

– Vissza kell adnunk ezt a pénzt – mondta Burai J.

– Kinek? – förmedt rá Szivel Sanyi. – A Burcsárnak? Hiszen lopta, hallottad! Kissé kábult voltam, és megint csak annyit tudtam mondani:

– Gazdagok vagyunk.

– Világ körüli útra mehetnénk – mondta Szivel Sanyi. – Luxushajóval utazhatnánk.

Ekkor a sötét ablak mögött egy pillanatra mintha megjelent volna Velezné sápadt, kíváncsi arca. Mosolygott. Összerezteztünk, és a következő pillanatban elkezdtek énekelni a Mennyből az angyalt. Az arc eltűnt, mi pedig hűségesen végigénekeltek a kötelező angyali vigasságot, aztán elkotródtunk. Éppen jókor, mert a háromkirályok már jöttek

is vissza, megállították a viharvert dzsipet, kiugráltak, és egyenesen Velezék házához mentek, dühösen bezörgettek az ablakon. Velez János ezúttal is lassan és körülményesen nyitotta ki az ablakot, és amikor azok hárman a táskáról kérdezték, csak a fejét rázta, és rendületlenül szívta a pipáját.

És akkor megjelent Serfőző András másik két rendőrrel, és letartóztatta a három bundás embert. Bekísérték őket a rendőrségre, az egyik rendőr a dzsipet is elhajtotta.

Mi pedig ott maradtunk a disznóbőr táskával és a rengeteg pénzzel. Gazdagok voltunk. Akkor este gyorsabban, pattogósabban énekeltük a karácsonyi dalokat, mint máskor. Közben Burai J. és Szivel Sanyi állandóan veszekedtek. Burai J. erősködött, hogy a pénzt vissza kell szolgáltatni a postának, amit Szivel Sanyi határozottan ellenzett, ő azt akarta, hogy menjünk világ körüli útra luxushajóval. Végül is úgy döntöttünk, hogy holnapig még gondolkozunk a dolgon. Egyikünk sem merte hazavinni a táskát, így hát elástuk a hó alá a Süvegiék háza előtt, az egyik eperfa mellé. Ennél nagyobb hülyeséget nem is csinálhattunk volna. De hát még mindig nem hittünk a varjaknak, holott már gazdagok voltunk.

Pedig a varjaknak lett igazuk. Azon az éjszakán nagy szél jött, bömbölő hóvihar kerekedett, letördelte a fák ágait, megemelte a tetőkön a cserepeket, és felsöpörte az utcákat. A disznóbőr táskának nyoma veszett, magával vitte a hóvihar, akkor legalábbis úgy gondoltuk. Később megtudtuk, hogy helyettünk más gazdagodott meg, de ez már nem tartozik ide... Szóval azt hittük, hogy a hóvihar vitte el a pénzünket, és akkor majdnem sírva énekeltük a karácsonyi dalokat. És megint kiállt a ház elé az öreg Velezné, mosolygott, cinkosan hunyorított, és azt mondta:

– Ugye, hogy gazdagok lettetek.

– Szegények vagyunk, mint a templom egere – morogta dühösen Szivel Sanyi.

– Hogyhogy szegények? – álmélkodott Velezné.

– Átkozott vén boszorkány – mondta Szivel Sanyi, és vittük tovább az angyali vigasságot, és még mindig sírhatnánk volt.

Aztán Velezné egy szép napon eltűnt, egész télen hiába keresték, pedig az egész utcában megvizsgálták a kutakat. Povazsánszki, a halász találta meg tavasszal, a nádas szélében, a vízben lebegett Velezné hullája. Összefutottunk ott sokan, és Velez János, aki még mindig a pipáját szívta, kissé szomorúan azt mondta:

– Itt aztán talált magának elég vizet.

Tényleg sok víz volt akkor a mi kis folyónkban. De nem sokáig. Már tavasz végén apadni kezdett, és nyár elejére jóformán csak iszap maradt benne. A folyó fenekéről rozsdás fazekak, lyukas lavórok és horpadt pléhteknők bukkantak elő, sok-sok kacat, amiket az emberek éveken keresztül a vízbe dobáltak. A halak felfordultak, az égre meresztették fehér hasukat, és döglesztően büzlöttek. Csúnya és bűdös lett a mi folyónk, soha azelőtt ilyennek nem láttuk.

Lehet, hogy ez is a varjak miatt volt? A varjak. Okos, fekete madarak, természetesen elszöktek a bűdösségtől, régen kivonultak a házak közül, és valahol a mezők és a búzatáblák fölött röpködtek.

GAZDAGON ÁLMODNI

Általában ráérzek arra, hogy mi érdekli az embereket, tehát leginkább olyan dolgokról beszélek nekik, amire időnként odafigyelnek, mint ahogy most ön is, uram, mert figyel rám kétségtelenül, még ilyen erősen megromlott idegállapotban is, és én bízom benne, hogy továbbra is figyelni fog rám, egyszerűen azért, mert majdnem egészen biztos vagyok benne, hogy tudom, jelenleg mi érdekli önt legjobban. Természetesen a pénzzel degeszre tömött disznóbőr táská, amelyet egy téli estén találtunk Burai J., Szivel Sanyi és én, és amit még akkor éjjel elfújta a hóvihár, amiből kifolyólag csak egészen rövid ideig voltam gazdag, bár ez az egészen rövid idő is untig elegendő volt ahhoz, hogy összeálmodhassak mindenfélét, és azóta azzal vigasztalom magam, hogy a mai időkben ilyesmire is viszonylag kevés embernek adódik lehetősége. Hogy később soha többé nem lettem gazdag? Nem. Azaz-hogy egyszer majdnem. Egyszer ugyanis kaptam egy vaskos pénzköteget, olyan szép vaskos volt, hogy majdnem őszintén meghatódtam tőle. Nem, azt nem találtam, nem is törvénytelen úton jutottam hozzá, becsületesen megdolgoztam érte, talán azért nem hatódtam meg úgy igazából, de így is jólesett a kezemben tartani a sok pénzt; mérlegeltem a súlyát, többször átszámoltam, bámultam rá órák hosszat, és arra gondoltam, hogy ha még néhány hasonló köteget szereznék, akkor gazdag és boldog ember lennék, az alap adva van, íme az alkalom, hogy most azonnal nekivágjak a gyűjtögető munkának, a lényeg persze az, hogy ne nyúljak a már meglévő pénzkötegehez, jól el kell rejteni, néha, ünnepek pillanatokban elővenni, megnézni és átszámolni, aztán megint elrejtetni. Azt hiszem, minden komoly gyűjtögető munka így kezdődik. De akkor eszembe jutott a sánta Dukay János mondása, miszerint

a boldogságot nagyon olcsón meg lehet szerezni, csak éppen sok pénz kell hozzá. Dukay Jánost én módfelett nagyra becsültem, mivel a háborúban kétszer is szétlőtték a lábát, utána mégis kuglibajnok lett belőle, és rengeteg kitüntetést kapott a háborúban meg később is, szóval nem mindennapi ember volt ez a Dukay János, és én nyilván azért nem felejtettem el soha, hogy mit mondott egyszer a boldogságról. Így hát kissé elkedvetlenedve a pénzköteget beraktam a szekrénybe egy Lídia nevű lány fehéreneműi alá. Ez a Lídia nevű lány valamikor nálam lakott, de azután faképnél hagyott, mint annyian mások, a fehéreneműi azonban a szekrényben maradtak, amit én biztató jelnek véltem, és reménykedtem, hogy visszatér még hozzám. És Lídia tényleg visszatért, de engem jóformán figyelemre sem méltatott, összepakolta a fehéreneműit, természetesen rábukkant a pénzkötegre, nézegette egy ideig, aztán meg énám nézett igen furcsa tekintettel. Megjegyzem, a pénzkötege már korántsem volt olyan vaskos, mint eredetileg, kissé rossz érzéssel, de azért hozzányúltam, megvettem a hatkötetes világirodalmi lexikont, továbbá a katolikus bibliát igen díszes kiadásban és a református bibliát kevésbé díszes kiadásban, és vettem még valami ismeretlen márkájú whiskyt, két és fél literes palackba volt töltve, egy csempész ismerősöm hozta, állítólag jutányos áron szerezte egy németországi amerikai támaszpont katonáitól, és nekem is állítólag jutányos áron adta tovább, de a vaskos pénzkötege ettől is megroggyant, Lídia azonban mégis furcsán nézett rám, mint aki végleg elvesztette velem kapcsolatos illúzióit. Jóformán szó nélkül otthagytott, ezúttal végleg, később hallottam, hogy férjhez ment egy vegyész mérnökhöz, aki fiatal korában párbajtőröző volt, és sikeresen szerepelt az olimpián. Engem persze nagyon elszomorított, hogy Lídia végleg elhagyott, az ismeretlen amerikai márkájú whisky is elfogyott már, így hát felbontottam egy üveg sört, kiálltam vele az erkélyre, iszogattam, és mélabúsan nézegettem két öregaszonyt, akik három ölebet sétáltattak lenn az utcán a gesztenyefák között. Másnap pedig vettem egy faliszőnyeget, egy olvasólámpát és egyéb haszontalanságokat. Ennyit Lídiáról, a fehéreneműiről és a meggazdagodás lehetőségéről.

Ennél sokkal érdekesebb az a gyermekkori téli éjszaka, amikor tényleg gazdag voltam. Mert rengeteg pénz volt abban a disznóbőr táskában, amit mi egy este elrejtettünk a magas hó alá a Süvegiék háza előtt, és akkor jóformán egész éjjel ébren hánykolódtam az ágyamban, hallottam, amint odakint feltámad a szél, egyre erősebben és hangosabban fúj, igazi hóvihar kerekedett, megroppantak az alvó eperfák csupasz ágai, a ház előtt pedig az odújában keservesen vinnyogott Fodó Tanár Úr, a kiherélt kóbor kutya, a szokásosnál is csúnyább álmokat látott. Én viszont szebbnél szebb álmokat láttam, hiszen ébren álmodtam, és tudtam, hogy gazdag vagyok. Végigálmodtam egy világ körüli utat pálmafákkal, narancsligetekkel és barna bőrű lányokkal, akik nélkülöznek minden fehérműt, és egy haladkló indiánfőnökről is álmodtam, aki utolsó perceiben egy aranybánya hollétéről tájékoztatott, minek következtében elképzelhetetlenül gazdag lettem, egész életemben utazhattam volna a világ körül, de én lemondtam erről, mert alapjában véve megvettem a léha és tartalmatlan életet, egy világ körüli út még befért álmaimba, de ezt követően már komoly emberbaráti, nemzetmentő és világmegváltó terveket dolgoztam ki, amiket most, engedelmével, nem részletezek, mert félok, hogy kiröhögne, ami nekem módfelett rosszul esne, mivel ezeket az álmaimat még ma is dédelgetem, tudniillik nagyon szépek, és érdemes lenne megvalósítani őket.

A disznóbőr táskát a rengeteg pénzzel, amint tudja, elvitte a hóvihar, reggelre ismét szegény lettem, és szegény lett Burai J. és Szivel Sanyi is. De egyéb kellemetlenségek is vártak még ránk azon a napon. Dél körül, amikor az iskolából jöttünk haza, megállított bennünket Serfőző András, a rendőr és szigorúan ránk parancsolt, hogy ebéd után menjünk be a rendőrségre. És mi ebéd után igencsak riadtan el is mentünk a rendőrségre. Jól tudtuk, hogy miért hívatnak bennünket, és Burai J. útközben szemrehányóan megjegyezte:

– Szépen mondtam, hogy adjuk oda a rendőröknek a pénzt, de ti nem hallgattok rám.

– Inkább jobb helyre kellett volna elrejtjenünk a táskát – mondta Szivel Sanyi. – Akkor most gazdagok lennénk, és nem félnénk senkitől. A rendőröktől sem.

– Az éjjel kigondoltam egy szép világ körüli utat – mondtam. – Luxushajóval utaztunk volna szebbnél szebb helyekre.

– A világ körüli út az én ötletem volt – mondta Szivel Sanyi.

– Az igaz – hagytam rá. – Csakhogy nem mindegy, hogy milyen világ körüli útra megy az ember.

– Börtönbe fogunk menni, nem világ körüli útra – mondta Burai J.

– Nem hiszem, hogy börtönbe csuknak bennünket – próbáltam megnyugtani Burai J.-t, s magamat is. – Legfeljebb kapunk néhány pofont. Főleg, ha az a Palkovics nevű rendőrtiszt is ott lesz.

– Palkovicsnak sérve van – mondta Szivel Sanyi. – Egészen kis fogaskerekeket szereltetett fel a biciklijére, mert nagy fogaskerékkal már nem bírta hajtani. Hallottam, amikor mondta Bartának, a szerelőnek, hogy sérve van.

– Attól még megpofozhat bennünket – mondta Burai J.

– Semmit sem szabad bevallanunk – figyelmeztettem őket. – A táskához nem nyúltunk, nem is láttuk. Szóval letagadni mindent, még akkor is, ha pofoznak bennünket. De lehet, hogy Palkovics nem is lesz bent, Serfőző András meg nem fog bántani bennünket, ő mégis a mi utcánkból való.

Csakhogy Palkovics benn volt. Mégpedig a rendőrség legnagyobb termében, amely olyan volt, mint egy vasúti állomás váróterme, a fal mellett fapadok sorakoztak. Palkovics azonban nem a fapadokon ült, hanem egy széken a terem közepén. Töpörödött, kedvetlen öregembernek látszott, lehajtotta a fejét, merengve vizsgálta a padlót, mint aki nagyon elárvultnak érzi magát. Pedig nem volt egyedül a teremben, a fapadon az egyik sarokban Serfőző András ült feszes egyenruhában, mellette pedig egy rossz arcú, szőke fiatalember, aki főleg azért volt rossz arcú, mert a szája felrepedt, az orra vörösre és nagyra dagadt, és az egyik szeme is szinte teljesen bedagadt, a másikat viszont annál inkább tágra nyitotta, és ránk meresztette. És ott ült még a közelükben az öreg Velez János is, az ő arcát még nem dolgozták meg, sőt még a pipája is a szájában volt, igaz, hogy kialudt, és csak hidegen szortyogott a fogai között.

– Gyertek ide – mondta Serfőző András, és mi odamentünk, és megálltunk előtte, és a rossz arcú fiatalember előtt, aki az ölében tartotta a kezét, és akkor láttuk, hogy meg van bilincselve.

– Bejöttünk, mert... – kezdte dadogni Szivel Sanyi, de Serfőző András félbeszakította, oldalra biccentett, és azt mondta:

– Jól nézzétek meg.

Megnéztük a szőke fiatalembert, aki fenyegetően visszanézett ránk, tágra nyílt fél szemével.

– Ismeritek? – kérdezte Serfőző András.

– Nem ismerjük – ráztuk a fejünket.

– Dehogynem ismeritek – mondta Serfőző András. – Tegnap este láttátok az utcánkban. Két cimborájával járt ott egy dzsippel.

– Bundában és kucsmában voltak – mondtam. – Olyanok voltak, mint a háromkirályok. Az arcukat nem láttuk.

– Lehet – hagyta ránk Serfőző András. – Akkor majd bemutatom nektek. Ő a Burcsár. Az a szokása, hogy lop, rabol és időnként megkésel valakit. Legutóbb a b.-i postát rabolta ki a cimboráival. Elvittek egy nagy csomó pénzt, belerakták egy bőrtáskába, beültek a dzsipjükbe, és nekivágtak ennek a havas világnak. Aztán eltévedtek, így kerültek a mi utcánkba tegnap este. Megálltak, kiszálltak a kocsiból, bezörgettek Velezékhez, hogy megérdeklődjék, merre kell menniük. Velez János bácsi megmagyarázta nekik. Ők beugráltak a dzsipbe és elhajtottak. A táskát a pénzzel Velezék háza előtt hagyták.

– Az a hülye Szabó Miki hagyta ott – mondta ferde szájjal, kissé nehézkesen Burcsár. – Fázott a keze, letette a táskát a hóra, aztán ottfejtette. Miért nem öt pofozzák inkább?

– Majd sor kerül rá – mondta Serfőző András, aztán megint hozánk fordult. – Szóval a táskát ott maradt a ház előtt. Ti hárman éppen a közelben énekeltek az angyali vigasságot.

– Mit énekeltek? – kérdezte unottan Palkovics, és a fejét még mindig bánatosan lógatta a padló felé.

– Karácsonyi dalokat – mondta Serfőző András.

– Ezek még hisznek a Jézuskában? – kérdezte Palkovics.

– Úgy látszik – mondta Serfőző András.

– Azt hittem, hogy sokkal felvilágosultabb a fiatal nemzedék – mondta Palkovics. – Úgy látszik, baj van a nevelésükkel. És egyáltalán nem helyeslem, hogy karácsonyi dalokat énekelnek esténként. És azt sem helyeslem, hogy lopnak.

– Nem lopnak – mondta Serfőző András. – Alapjában véve rendes gyerekek, jól ismerem őket. Csak hát találtak egy gazdátlan táskát...

– Nem találtunk gazdátlan táskát – mondtam. – Nem is láttunk semmiféle táskát.

– Egészen biztosan ők találták meg a táskát – motyogta gyűlölködve Burcsár.

– Mi az angyali vigasságot énekeltük – mondtam. – Egyébként is sötét volt...

– Miért kínoztok engem, gyerekek? – kérdezte ekkor Palkovics, és végre felemelte a fejét. – Nézzetek rám! Fáradt, beteg öregember vagyok, ágyéksérvem van. Már pofozkodni sincs kedvem.

– Nincs a fenét – mondta Burcsár.

Palkovics azonban nem törődött a dagadt képű Burcsárral, továbbra is hozzánk beszélt:

– Mondjátok el, hogy hol van a pénz, mi elmegyünk érte, behozzuk, megszámoljuk, aztán hazamegyünk.

– Nem tudjuk, hol van a pénz – mondtam.

– Ne kínozzatok engem – mondta panaszosan Palkovics. Felállt a székről, nyújtózkodott, aztán felém intett. – Gyere be velem az irodába. Úgy látom, te vagy a legbeszédesebb.

Elindult az egyik ajtó felé, én meg kullogtam utána, és magam is csodálkoztam, hogy nem vagyok jobban megijedve, persze féltem egy kicsit, de nem annyira, mint ahogy illett volna egy nagy pofozás előtt, merthogy pofozás következik, abban egy pillanatig sem kételkedtem, de hát, úgy látszik, megedződtem már, Fodó Tanár Úr az iskolában ugyanis éppen elégszer megpofozott bennünket az utóbbi időben, és azt is eltűrtük zokszó nélkül, valahogy kezdtük megszokni. Bementünk hát Palkovics irodájába, és ő becsukta az ajtót. Az iroda sokkal kisebb

és sokkal zsúfoltabb volt, mint a váróterem, két ormótlan szekrény állt ott, aztán egy nagyobb és egy kisebb íróasztal papírokkal borítva, néhány szék, az egyiknek le volt törve a támlája, azután egy priccs szürke pokróccal letakarva és végül egy hatalmas cserépkályha, amely úgy ontotta a meleget, hogy mindjárt szétgomboltam a télikabátomat, nehogy megfulladjak. Palkovics rosszállóan megnézte a letört támlájú széket, aztán félresöpörte a papírokat, és felült a kisebbik íróasztalra.

– Ülj le valahová – mutatott tétován körül az irodájában.

Lekuporodtam a priccsre, mert az esett legmesszebbre Palkovicstól és a tüzelő kályhától, de még így is elég közel volt ahhoz, hogy izzadjak, mint a ló.

– Szeretnél egy ilyen lyukban dolgozni? – kérdezte Palkovics.

– Nem szeretnék – mondtam. – Meleg van itt és rendetlenség.

– Én sem szeretek itt lenni – mondta Palkovics. – Legszívesebben otthon heverésznék, és hallgatnám a rádiót. Te is szívesebben otthon heverésznél, nem igaz?

– De igaz – hagytam rá.

Ez tetszett Palkovicsnak, egy kicsit mintha felderült volna az arca, aprókat bólogatott, aztán megkérdezte.

– Mi szeretnél lenni, ha felnőtt?

– Kútásó és birkanyíró – mondtam, mert valahogy ez jutott eszembe, tudniillik Palkovics engem leginkább Szlimák Mihályra, a kútásó- és birkanyírómesterre emlékeztetett, aki szintén ilyen nyamvadék kis ember volt, de hatalmas pofonokat tudott adni, egyszer alkalmam volt látni.

– Kútásó és birkanyíró – morfondírozott Palkovics. – Az sem lehet valami könnyű munka.

– Nem. Egyáltalán nem könnyű munka.

– Én mindig rendőr akartam lenni – vallotta be Palkovics, és levetette zubbonyát, mert már verítékezett a homloka, de azt nem mondta, hogy én is vessem le a télikabátomat. – Mit gondolsz, hány éves vagyok?

– Ötven.

– Alig múltam negyven – sóhajtotta. – Megöregedtem ebben a lyukban. És most még ágyéksérvem is van. Mit gondolsz, miért kaptam ágyéksérvet?

– Nem tudom.

– Segítettem egy asszonynak. Egy kofának. Cipekedett a tojással megpakolt kosarakkal, és én elvettem tőle az egyik kosarat. Akkor valami megroppant a hasamban, de nem vettem komolyan, hiszen valamikor a síneket cipeltem a vasútépítésnél, és nem volt semmi bajom. Otthon aztán észrevettem, hogy egy kis dudor jelent meg itt lent, alig borsószem nagyságú. Elmentem az orvoshoz, ő megkérdezte, hogy fáj-e. Mondtam, hogy nem fáj. Majd akkor jelentkezzem, ha fáj, mondta az orvos és elküldött. A kis dudor aztán egyre nagyobb lett, és szép nagy ágyéksérvvé fejlődött, és bizony fájni kezdett. Nem érdemes segíteni a kofaasszonyoknak. Különben sem szeretem a kofákat, mert felferik a piaci árakat.

– Nem könnyű rendőrnek lenni – mondtam.

Palkovics szomorúan és kissé gyanakodva méregetett, talán azt hitte, hogy gúnyolódok vele, pedig eszem ágában sem volt gúnyolódni, a meleg elkábított, izzadtam rettenetesen, alig tudtam, hogy mit beszélek.

– Be kell feküdnöm a kórházba – mondta a kis, szomorú rendőrtiszt.
– Minél előbb megoperáltatom magam, annál jobb. Ha sokáig várok, mindenféle komplikációk jelentkezhetnek. Amint megtalálom azt a táskát a pénzzel, azonnal befekszem a kórházba. Segíthetnél nekem.

– Miben? – kérdeztem.

– Hol van a pénz?

– Nem tudom.

Palkovics még jobban magába roskadt ott az íróasztal tetején, kigombolta és lassan felgyűrte az inge ujját a bal karján, aztán felgyűrte az ingét a jobb karján is. Alaposan megvizsgálta csupasz karját, mintha ott is borsószem nagyságú dudort keresne, amiből esetleg majd egy ágyéksérv lehet, végül megkérdezte tőlem:

– Mikor pofoztak meg utoljára?

– Három napja – mondtam, és ez igaz is volt.

- Kicsoda?
- Fodó tanár úr, az osztályfőnökünk.
- Miért?
- Csak úgy – tártam szét a karomat. – Néha berüg esténként, aztán másnap reggel felpofozza a fél osztályt.
- Szeret verekedni?
- Nem szeret – mondtam. – Nagyon bánatos olyankor, amikor felpofoz bennünket.
- A részeges tanárokat ki kell rúgni az iskolából – mondta Palkovics.
- Ő a legjobb tanárunk – védtem Fodó tanár urat csuromvizesen és kábán. – Csak hát nagyon bánatos.
- Én is nagyon bánatos vagyok – mondta Palkovics. – És én vagyok itt a legjobb rendőr.
- Tudom – mondtam.
- Hát akkor menj, és küldd be azt a cingár gyereket hozzám.

Azt hittem, rosszul hallok, nem gondoltam volna, hogy ilyen olcsón megúszom, de jól hallottam, Palkovics még türelmetlenül integetett is csupasz jobb karjával. Így hát felálltam, kimentem a váróterembe, és beküldtem Burai J.-t az irodába. Én meg mindjárt fázni kezdtem, mert a nagy váróteremben sokkal hidegebb volt, mint Palkovicsnál.

Vacogva ültem a fapadon, Szivel Sanyi ijedten és sápadtan nézte felhevült arcomat, nem mert kérdezni semmit, és én sem mertem szólni, Serfőző András az egyenruhájában túl közel volt hozzánk. Burcsár meg haragosan nézegetett bennünket a fél szemével. Kínosan feszengtünk, én még fáztam is, nagyon szerettem volna valahol másutt lenni, és akkor az öreg Velez János végre megtömté és meggyújtotta a pipáját, és ettől valamelyest barátságosabb lett a váróterem. Később azonban bejött még két rendőr, szigorú arccal, ahogy az illik a rendőrökhöz, néhányszor végigsétáltak előttünk, semmi mást nem csináltak, csak sétálgattak ott, aztán kimentek, de már ennyi is elég volt, hogy megint barátságatlan hodállýá változzék a váróterem.

Burai J. egy jó fél óra múlva bújt elő az irodából, ő is kimelegedett és megizzadt, intett nekem, hogy menjek be.

– Miért én? – kérdeztem felháborodva. – Én már voltam.

– Megint veled akar beszélni.

Bementem hát másodszor is az irodába. Palkovics most a priccsen ült, és én kénytelen voltam megállni a felhevült kályha mellett. Persze hogy egyből csuromvizes lettem.

– Szóval te kútásó és birkanyíró szeretnél lenni? – kérdezte Palkovics.

– Igen.

– Még akkor is, ha egyszerre sok pénzt szereznél valahonnan?

– Akkor is.

– És a pénzzel mit csinálnál?

– Elmennék világ körüli útra.

– Mivel?

– Hajóval – mondtam. – Luxushajóval.

– Dögunalmas lenne – legyintett Palkovics. – Nincs unalmasabb hely, mint egy luxushajó. Az ilyen luxushajókon nyüzsögnek a burzsuj naplopók, akik a szegény emberek fosztogatásából gazdagodtak meg. Ilyen emberekkel akarsz te együtt utazni?

– Nem törődnek a burzsujokkal – mondtam. – Én a tájat nézném.

– Ugyan már – horkant fel Palkovics. Most látszott először ingerültnek. – Főleg a tengert látnád. Azt a rengeteg vizet. Az a rengeteg víz meg háborogni kezdene, és te leokádnád a szép luxushajót. Teljesen tönkremenne a gyomrod.

– Elég erős gyomrom van.

– Tehát mindenképpen elmennél világ körüli útra?

– Igen.

– Önfejű vagy – sóhajtotta keservesen Palkovics – A cingár barátod is önfejű. Az is világ körüli útra szeretne menni. De azért nem annyira önfejű, mint te. Ő bevallotta, hogy már meg is van a pénzetek a világ körüli útra.

– Nincs egy vasunk sem – mondtam határozottan, mert tudtam, hogy Burai J. nem vallott be semmit. Akármilyen cingár, gyöngye gyereknek látszott, állta a szavát mindenkor, akárhogyan ijesztgették. Meg aztán tényleg nem volt már egy vasunk sem.

– Bevallotta, hogy tegnap este már elosztottátok a pénzt – próbálkozott tovább Palkovics. – Rengeteg pénzt.

– Nem volt mit elosztanunk.

– Szeretnél már hazamenni? – kérdezte Palkovics.

– Hamarosan bealkonyodik – mondtam. – És nekünk még el kell énekelni az angyali vigasságot.

– Nem helyeslem azt az angyali vigasságot – mondta szenvedő arccal. – A luxushajót sem helyeslem. Minek keveredjen az ember rossz társaságba, ha nem muszáj. Igaz?

– Igaz – hagytam rá.

– No, küldd be azt a harmadikat.

Kiszédelegtem onnan a kályha mellől, leroskadtam a padra a váróteremben, és most Szivel Sanyi ment be a meleg irodába.

És tényleg alkonyodni kezdett már, mire Szivel Sanyi visszatámolygott hozzánk. Mögötte jött Palkovics igen rosszkedvűen, és ráförmedt Velez Jánosra:

– Maga miért nem megy már haza! Akar még valamit mondani talán?

– Elmondtam már mindent – dűnnyögte Velez János.

– Azóta nem jutott semmi sem az eszébe?

– Nem.

– Akkor menjen – mondtá Palkovics.

Velez János nagyot szívott a pipáján, felállt, megemelte a kucsmáját, elköszönt, és lassan elballagott.

Palkovics most minket nézett, az arca kicsit nyúzott volt, őt is megviselte a hőség odabent a túlsúfolt irodában.

– Menjete ti is – mondtá végül. – Menjete énekelgetni.

– Megvan a pénz? – kérdezte ekkor Burcsár.

– Nem ők vitték el – mondtá Palkovics.

– Ők vitték el, egész biztos! – kiabálta Burcsár.

– Vezesd ezt a trógeret vissza a cellájába – mondtá Palkovics Serföző Andrásnak, aztán bement az irodájába, és magára csapta az ajtót.

Mi pedig indultunk kifelé a rendőrségről, siettünk vissza a folyó mellé, mert ott már vártak ránk, hogy hozzuk az angyali vigasságot. És

ez volt az az este, amikor majdnem sírva énekeltük a karácsonyi dalokat az ablakok alatt, elkeseredtünk akkor nagyon, mert nemcsak hogy ismét szegények lettünk, de még a rendőrségen is megnyomorgattak bennünket.

Ettől kezdve a történet kétfelé ágazik. Egyik ágon a gonoszsággal telített Burcsár vergődik két hasonlóan gonosz cimborájával együtt, rövid időre még ugyan felbukkannak az életünkben, de azután végérvényesen messzire sodródniuk tőlünk, a másik ágon a pénz futja be a maga útját. Önt természetesen a pénz érdekli, uram, igaz? Mindjárt gondoltam.

Tehát a pénz. Eltűnt, és több mint fél évig nem bukkant fel. Ezt az időszakot most valami semleges szöveggel kellene áthidalni, de én mindig utáltam az üres fecsegést. Ezért intézzük el azzal, hogy belenyugodtunk, miszerint ismét szegények vagyunk, a pénzt elfújta a hóvihár egy téli éjszakán, soha nem lesz már senkié. Újabb események jöttek, melyeket itt nem részletezek, elmúlt a kemény tél, elmúlt a tavasz is, megérkezett a nyár, és már jóformán az is múltófélben volt, amikor megtudtuk, hogy mi történt a pénzünkkel. A templomban tudtuk meg. A templomba a moziból futottunk be. Tudniillik Tarzan-filmet vetítettek a moziban, és mi egy délután elmentünk megnézni, számolva azzal, hogy mozi után bizonyára megtámad bennünket Toma Gyuri bandája, a mozi környékét ugyanis ők uralták, és mi abban az időben igen rossz viszonyban voltunk Toma Gyuriékkal. És ők ránk is támadtak, mikor kijöttünk a moziból, körülvettek bennünket, de mivel nem voltak sokkal többen, mint mi, felpofoztuk őket, hanem azután egyre többen összegyűltek, ami még nem lett volna túlságosan nagy baj, de az akkor épülő szövetkezeti otthon hulladékkupacából felszerelkeztek mindenféle vastag lécekkel és egyéb husángszerű fadarabokkal, azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy befakasztják a fejünket. Erre már elfutottunk, ők meg üldözőbe vettek bennünket. A templom és az iskola előtti térig szaladtunk, akkor már nagyon a sarkunkban lihegték Toma Gyuriék, és mivel éppen vecsernyére harangoztak, bementünk a templomba, mint ahogy azt valamikor régen a pártütők,

gyilkosok, útonállók és egyéb cégéres gazemberek tették, ha nem volt más választásuk.

A templomban, a padokban jobbra fekete ruhás öregasszonyok ültek, mormolták imáikat, és áhítattal nézték Berecz plébánost, aki az oltár előtt hajlongott. Mi belemártottuk kezünket a szenteltvizes tálba, térdet hajtottunk, és keresztet vetettünk, azután felmentünk a kórusra a lelógó harangkötelek közé, és meghúzódtunk az orgona mellett, hogy kilihegjük magunkat. Öten voltunk, Burai J., Szivel Sanyi, Hodonicki Oszkár, Virág Péter és én, azazhogy hatodiknak, csak ő tudta, miért, hozzánk sodródott a félkezű Aradi Csaba is, bár őt nem hiszem, hogy bántották volna Toma Gyuriék, hiszen Aradi Csaba a Nagy utcában lakott, és nem tartozott a mi csapatunkba, meg aztán félkezű volt. Most azonban ott kapkodta a levegőt velünk együtt az orgona mellett, miközben Tojzán Mihály, a kántor rosszálló pillantásokat vetett ránk, és ugyanúgy rosszállóan nézett bennünket Süvegi Balázs is, a harangozó, aki az orgona fűjtatóját taposta. Így hát, mikor kiszuszogtuk magunkat, elkotródtunk az orgonától, és felmentünk a toronyba a harangok alá, ahonnan az egyik rácsos ablakon keresztül leláttunk a térre. A téren, a Szentháromság-szobor korlátján ott ültek Toma Gyuriék, tizenvalahányan lehettek, kezükben fenyegetően mozgatták a vastag léceket, mintha tudták volna, hogy nézzük őket a templomtoronyból. Tanácstalanul gubbasztottunk ott a harangok alatt, jóval feljebb, a harangok fölött pedig mocorogni és cincogni kezdtek a denevérek, nyitogatták szemüket a nyári alkonyatban.

Aztán véget ért a vecsernye, Berecz plébános megáldotta a hívőket, Süvegi Balázs meghúzta háromszor a középső harang kötelét, a harang nagyot kondult a fejünk fölött, mire a denevérek kiröpültek a toronyból, hogy végigcsinálják szokásos nyáresti röpködésüket, az öregasszonyok is kicsoszogtak a templomból, Toma Gyuriék pedig továbbra is vártak bennünket a Szentháromság-szobornál. A templom elcsöndesedett, hallottuk, ahogy Süvegi Balázs, a harangozó bezárja a templomajtót, de az nem izgatott bennünket, tudtuk, hogy a kulcsot belülről a zárban hagyja, kimehettünk tehát, csak éppen Toma Gyuriékat kellett kiböjtölnünk.

Virág Péter leosont a kórusra, hogy megnézzze, elment-e már a harangozó, aztán gyorsan visszakapaszkodott a toronyba, és riadtan azt mondta:

– Süvegi Balázs ránk zárta a kórusajtót.

Erre már lementünk mindannyian. A kórusajtó tényleg zárva volt, ott rekedtünk a harangkötelek és az orgona sípjai között, mélyen alattunk békésen sorakoztak a kopott fapadok.

– Nem maradhatunk itt reggelig – mondta Hodonicki Oszkár. – Engem agyonvernek otthon, ha egész éjjel elmaradok.

– Ha pedig kimész a templomból, akkor Toma Gyuriék vernek agyon – mondta Szivel Sanyi.

Akkor Aradi Csaba felemelte csonka jobb kezét és megkérdezte:

– Mit gondoltok, Toma Gyuriék tudják, hogy mit szoktam én csinálni a bottal?

Aradi Csabának a háború utáni napokban egy kézigránát elvitte a jobb keze fejét, és azóta a jobb karját gúnyosan botnak nevezte. Mások is csak botnak neveztek, és Aradi Csaba ezt egyáltalán nem bánta, egyszerűen tudomásul vette, hogy nincs többé jobb keze feje, bárkinek szívesen elmesélte, hogy hogyan találta meg a kézigránát, amit addig piszkált, amíg felrobbant a kezében, így lett a jobb karjából bot, amivel, amint később rájött, kiválóan lehetett verekedni. Mert akit Aradi Csaba a bottal gyomron vágott, az garantáltan legalább negyedórát összegörnyedve nyöszörgött a földön. A csonka jobb kéz a gyomron keresztül szinte a hátgerincig benyomódott. Nem tudom, hogy erre mikor jött rá Aradi Csaba, tény azonban, hogy amíg megvolt mind a két keze feje, addig igen békés természetű fiúnak ismertük, a balesete után viszont egyre izgágábban viselkedett, és később híres verekedő lett belőle. Talán akkor, azon a nyári estén is azért csatlakozott hozzánk, mert áhítozott egy jó verekedésre.

– Verekedtél már Toma Gyuriékkal? – kérdeztem.

– Nem – mondta Aradi Csaba.

– Akkor lehet, hogy nem tudják, mire képes a bot.

– Akkor viszont nincs semmi baj – mondta vidáman Aradi Csaba.

– Én kimegyek a templomból, és felmutatom a nyomorék kezemet,

mire mindannyian megsajnálják. Odaballagok Toma Gyurihoz, megmondom, hogy nem tartozom közetek, meg különben is nyomorék vagyok, és akkor a hasába nyomom a botot. Erre természetesen összeesik, mire a többiek zavarba jönnek, én meg elpucolok. És eközben ti is kirohantok a templomból és hazaszaladtok.

– Nem rossz – mondtam. – Meg lehetne csinálni.

– De hogy megyünk le a kórusról? – kérdezte Virág Péter.

– Elvágthatnánk az egyik harangkötelet, és azon leereszknénk – mondta Szivel Sanyi.

– Van valakinél bicska? – kérdeztem.

Senkinél sem volt bicska, és most ezen valamennyien nagyon sajnálkoztak.

– Nadrágszíjakon fogunk leereszknénk – mondtam.

Nadrágszíja mindenkinek volt, és már csatolták is le a derekukról és adták át nekem, én meg sorra egymásba kapcsoltam a szíjakat. Csak-hogy abban az időben a bőrkarikás nadrágszíjak voltak használatban, és ezek nem látszottak valami erősnek. A kövér Hodonicki Oszkár aggodalmasan meg is jegyezte:

– Alattam el fog szakadni.

– Ne izgulj, majd elkapunk, ha leesel – nyugtatta meg Szivel Sanyi.

– De szerintem kibírja a te súlyodat is.

Én már nem bizakodtam annyira, mint Szivel Sanyi, de azért az összecsatolt szíjak egyik végét a kórus korlátjára hurkoltam, és óvatosságból Burai J.-t küldtem előre, mert ő volt a legkisebb és legsoványabb közöttünk. Burai J. baj nélkül le is ért a templom kőpadlójára, a kopott fapadok közé. Azután leereszknedett Virág Péter és Szivel Sanyi, majd Aradi Csaba, ő kissé nehezebben, mint a többiek, mert csak bal kézzel kapaszkodhatott. Hátra voltunk még Hodonicki Oszkár és én.

– Le fogok esni – nyafogta Hodonicki Oszkár.

– Menjél csak nyugodtan – noszogattam kissé bizonytalanul. – Nem lesz semmi baj.

Elindult hát lefelé Hodonicki Oszkár, amazok négyen odalent ké-szenlétben várták, hogy elkapják, ha esetleg az ölükbe hullik. De Ho-

donicki Oszkár szépen lemászott, bár a szíjak nagyon megfeszültek, nem szakadtak el. Ezek után én már bátran kapaszkodtam a bőrkarikás nadrágszíjakba, ellöktem magam a korláttól, és abban a pillanatban elpattant az egyik bőrkarika és lezuhantam. Lent erre nem számított senki, csak Burai J. kapta el a derekamat, de aztán mindjárt hanyatt is esett, fejét a kőpadlóba csapta, én meg végighemperedtem a padok között, és szinte nyomban talpra ugrottam, hogy aztán gyorsan leüljek, mert nem tudtam ráállni a bal lábamra, iszonyatosan fáj a bokám. Burai J. feltápaszkodott, tapogatta a fejét, aztán odajött hozzám, és odajöttek a többiek is.

Szivel Sanyi megvizsgálta, megtapogatta a bokámat, és azt mondta:

– Ez bizony kificamodott.

– Orvost kell hívni – mondta Hodonicki Oszkár.

– Keszler doktor majd helyrerakja a bokádat – nyugtatgatott Burai J.

– Állítsatok talpra – nyögtem, és igyekeztem férfiasan viselkedni.

Amolyan vezérféle voltam ebben a kis csapatban, s úgy gondoltam, bármikor helyt kell állnom, még ha kificamodott a bokám, akkor is.

Hónom alá nyúltak, felemeltek, és én kicsit imbolyogva megálltam fél lábon. Így adtam ki az utasításokat:

– Mindent úgy csinálunk, ahogy megbeszéltük. Én itt maradok a templomban, ti azonban elpucoltok. Valaki menjen el Keszler doktorért.

– Keszler doktor a mozi közelében lakik – mondta Virág Péter. – Ott biztos elkapnak bennünket Toma Gyuriék.

– Hát akkor menjete be az iskolaudvarba – mondtam idegesen. – Fodó tanár úr biztosan ott sakkozik Berecz plébánossal, a sánta Dukay János meg kibicel nekik. Ők majd kitalálnak valamit.

– Rendben van – mondta Szivel Sanyi. – Mehetünk?

Odamentünk hát a templomajtóhoz, engem két oldalról támogattak. Szivel Sanyi elfordította a kulcsot, és óvatosan kinyitotta a széles ajtót. Toma Gyuriék mindjárt elmozdultak a Szentháromság-szobortól, és megindultak a templom felé. Aradi Csaba kilépett az ajtón, felemelte csonka jobb kezét, a nyakát pedig behúzta, hogy minél szánalmasabbnak látszzék, így ment előre irgalmat kérően, Toma Gyuriék tanácstalanul

megálltak, és várták, hogy mi fog történni. Aradi Csaba odament hozzájuk, panaszos hangon magyarázott valamit, aztán villámgyors mozdulattal benyomta a botot Toma Gyuri hasába. Toma Gyuri térdre esett, aztán a fejét a földre hajtotta, Aradi Csaba pedig megugrott, és futni kezdett, mint a nyúl. Néhányan utána vetették magukat, mások Toma Gyuri köré gyülekeztek, a templomra senki sem figyelt. Ekkor Szivel Sanyiék kiugrottak az ajtón, és futásnak eredtek. Láttam, hogy Virág Péter és Hodonicki Oszkár a folyó irányába, tehát hazafelé szalad, tőlük mást nem is várhattam, Burai J. és Szivel Sanyi azonban az iskolaudvar felé kanyarodott, erre megnyugodtam, becsuktam és bezártam a templomajtót, fél lábon visszaugráltam a padokhoz, és beültem az utolsó sorba.

Alighogy leültem, motoszkálást hallottam a sekrestye felől, azután halványan meggyulladt egy gyertya. Ijedten elfeküdtem a padban, sejtelmem sem volt, hogy ki járkalhat ilyenkor a templomban, hiszen Fodó tanár úr még nem érkezhettek meg az iskolaudvarból. Lapítottam hát és hallgatóztam, és hallottam, hogy valaki lassú léptekkel közeledik felém. Akkor már tudtam, hogy ez Süvegi Balázs, a harangozó. Megismertem a lépteiről. Süvegi Balázs lassú járású és körülményes beszédű ember volt. Csak hogy egy példát mondjak: amikor Fodó tanár úrnek megszületett a gyerekük, Süvegi Balázs éppen az egészségházban téblábolt, és vállalta, hogy közli az örömhírt Fodó tanár úrral, aki már egész nap idegesen rágt a körmét az iskolában. Süvegi Balázs a körülbelül húszperces távot egy óra alatt tette meg, és akkor a maga módján hozzáfogott beszámolni az eseményről, olyanformán hogy: „Nagy örömmre szolgál és különleges megtiszteltetés számomra, hogy elsőként jelenthetem a tanár úrnak, hogy ma délután fél ötkor az Egészségházban, ahol egészen véletlenül tartózkodtam, merthogy egy vérvizsgálat kapcsán...” – és így mondta Süvegi Balázs vagy negyed óráig a szöveget, miközben Fodó tanár úr a haját tépte, és kis híján üvöltött kínjában, és meg akarta fojtani a harangozót, de aztán mégsem fojtotta meg, mert végül mégiscsak közölte, hogy Fodó tanár úr felesége egészséges fiúgyermeknek adott életet, és hogy az asszony is egészséges. Fodó tanár

úr erre nagyon megörült, nem gyilkolta meg a harangozót, az egészséges fiúgyereknek később is örülhetett még sokáig, az egészséges feleségének viszont már annál kevésbé, tekintettel, hogy az asszony csakhamar elszökött valakivel, aztán visszajött, Fodó tanár úr ostobán visszafogadta, mire az asszony ismét elszökött, és többé már sohasem jött vissza, Fodó tanár úr pedig esténként vég nélküli sakkpartikba bocsátkozott az iskolaudvaron, előbb Ácsi Lajossal, a lecsúszott gróffal, Ácsi Lajos halála után pedig Berecz Máté plébánossal, és mindenkor Dukay János kibicelt, miközben valamennyien sokat ittak, legtöbbit Fodó tanár úr, aki aztán az italozás után módfelett szomorú lett, és másnap igen gyakran megpofozott bennünket az iskolában.

De térjünk vissza Süvegi Balázshoz, aki talán nem is tudta, hogy halálos veszélyben forgott, amikor az örömhírt előadta Fodó tanár úrnak, és most ugyancsak lassan és megfontoltan ballagott a templomban a padosrok között, kezében hatalmas gyertyát tartott, nyilván az oltárról vette le, és kellett is a gyertya, mert odakint beesteledett, és megszürkült minden, a templomban meg majdnem töksötét lett. Szóval jött Süvegi Balázs a gyertyával, már egészen a közelembé ért, gondoltam, szólok neki, hátha segíthet rajtam, aztán magam sem tudom, miért, mégsem szóltam, ő pedig továbbment egészen a szenteltvíztartóig. A szenteltvíztartó tál egy alacsony, karcsú oszlop tetején állt, Süvegi Balázs letette mellé a gyertyát, ujjait megmártotta a szenteltvízben, térdet hajtott az oltár felé, és keresztet vetett. Aztán felállt, s egy könnyed mozdulattal leemelte a szenteltvíztartó tálat az oszlopról. Már ezen meglepődtem, mert nem tudtam, hogy a kőtál lejár az oszlopról. Aztán még jobban meglepődtem, hogy a kőoszlop üreges. A harangozó ugyanis belenyúlt, és szép vastag pénzkötegeket szedett elő onnan. Rengeteg pénzköteget. Ezt követően egy összehajtogatott fehér vászonzacskót húzott elő a zsebéből, megrázta néhányszor a zacskót, mint a szárításra váró nedves ruhát, letérdelt, de ezúttal nem vetett keresztet, hanem a pénzt belerakta a zacskóba, akkurátusan bekötötte a zacskó száját, a kőtányért visszahelyezte az oszlopra, fogta a gyertyát, boldogan elmosolyodott a sárga fényben, és elindult visszafelé. Mosolyogva

ment végig a templomon, a nagy gyertyát az oltárra tette, elfújta a lángot, és eltűnt a sötétben.

Én meg nagyjából úgy éreztem magam, mint Fodó tanár úr, akinek negyed óráig kellett végighallgatni Süvegi Balázs beszédét, mire végül megtudta, hogy egészséges fiúgyereke született. Vagyis legszívesebben üvöltöttem volna kínomban. Mert az a rengeteg pénz az enyém volt. Pontosabban hármunké, Burai J.-é, Szivel Sanyié és az enyém. Tudtam, hogy ez a mi pénzünk, s azt is sejtettem, hogyan szerezte meg a harangozó. Majdnem megfulladtam a keserúségtől, de akkor mégsem üvöltöttem, csak könnybe lábadt a szemem és csuklani kezdtem, és csuklottam egészen addig, amíg egyszerre hirtelen fény árasztotta el a templom belsejét.

Megérkeztek Fodó tanár úrék, és meggyújtották a villanyt. Ők is az oltár felől jöttek, elől Burai J. és Szivel Sanyi, mögöttük Fodó tanár úr és Berecz plébános, leghátul pedig a nagydarab Dukay János sántikált. Odajöttek a leghátsó padsorhoz, megálltak, és kicsit szánakozva néztek rám, én meg könnybe lábadt szemmel a nagy semmit bámultam.

– Veled aztán mindig történik valami – mondta fanyarul Fodó tanár úr. – Még a lábodat is hajlandó vagy kitörni, csakhogy bosszantsd az embertársaidat.

– Nem tört el a lába – mondta Dukay János, aki a bokámat vizsgál-gatta. – És nem kell ide a Keszler doktor. Ezt én is helyrerántom.

– Egyszer láttam, amikor Ácsi Lajos helyrerángatta Rozmaring Bandi bokáját – mondtam. – Rozmaring Bandi úgy üvöltött, mint akit nyúznak.

– Te is üvölni fogsz – nyugtatott meg Dukay János. – No, hunyd be a szemed.

Lehunytam a szemem, Dukay János meg nagyot rántott a lábfeje-men. Behunyt szemmel is valami nagy fényességet láttam, amikor belém nyilallt a fájdalom, és persze hogy üvöltöttem, mint akit nyúznak. Aztán kinyitottam a szemem, csorogtak a könnyeim, Fodó tanár úr meg csúfondáros arccal odahajolt hozzám, és azt mondta:

– Tán csak nem sírunk, nagyfiú?

Szerettem Fodó tanár urat, de most hirtelen nagyon dühös lettem rá, fájt a bokám, meg a pénz is eszembe jutott ismét, ezért azt mondtam:

– Volt egy kutyánk. Kiherélt kóborkutya. Fodó Tanár Úrnak hívtuk.

– Kiherélt kóborkutya? – kérdezte Fodó tanár úr. – És azért neveztedek el rólam, mert ki volt herélve?

– Nem – mondtam kissé megenyhülve. – Azért, mert nagyon szomorú pofája volt.

– Nekem is nagyon szomorú pofám van? – kérdezte Fodó tanár úr.

– Néha – mondtam.

– Főleg olyankor, amikor másnaposan felpofoz bennünket az iskolában – mondta Szivel Sanyi.

Fodó tanár úrnak elkomorodott az arca, nyilván ő sem szívesen emlékezett ezekre a pofozásokra, így hát megkérdezte:

– Mi történt a kutyával?

– Fejbe csapták, és kihullott mind a két szeme – mondta Burai J.

– Aztán a jég alá süllyedt.

– Máskor szebb neveket adjatok a kutyátoknak – mondta Fodó tanár úr. – Neveztedek el Berecz Máténak vagy Dukay Jánosnak.

– Aztán majd megsántul, mint én – morogta Dukay János.

Ekkor odafordultam Szivel Sanyihoz és Burai J.-hez, a szemem még mindig könnyezett, és azt mondtam nekik:

– Láttam a pénzünket.

Csak néztek rám, és nem értették, hogy miről beszélek, Fodó tanár úrék meg mégannyira sem értették.

– Itt a templomban láttam a pénzünket.

– Miről van szó? – kérdezte Berecz plébános.

– Télen találtunk egy disznóbőr táskát, tele pénzzel – kezdtem, mire Szivel Sanyi hevesen integetett, hogy fogjam be a számat, de már késő volt, elhatároztam, hogy elmondom azt, amit a rendőrségen nem tudtak kipróbálni belőlem. – A pénzt a Burcsárék rabolták el a b.-i postáról, aztán valahogy betévedtek a mi utcánkba, és a táskát a Velezék háza előtt felejtették, mi pedig megtaláltuk, amikor az anyagi vigaságot énekeltük. Rengeteg pénz volt a táskában, hirtelen nem tudtuk

eldönteni, hogy mit csináljunk vele, ezért aztán a táskát elástuk a hóban a Süvegiék háza előtt. Akkor éjszaka nagy vihar jött, elfújta a havat a házak elől, és eltűnt a táska is a sok pénzzel.

– Úristen – sóhajtott Fodó tanár úr. – Micsoda elmebajos tanítványaim vannak. Hó alá rakják a pénzt, hogy elázzon.

– Nem ázott el – mondtam. – A disznóbőr táska nagyon jól zárt.

– Így is eltűnt a pénz – legyintett Fodó tanár úr.

– Tudom, hogy hol van – mondtam.

– Hol? – kérdezte Szivel Sanyi és Burai J.

– Süvegi Balázsnál, a harangozónál.

– Micsoda?! – kiáltott fel Berecz plébános.

Erre elmeséltem, hogy mit láttam a templomban, amíg a sötétben várakoztam. Jó ideig senki sem szólt semmit, csak Szivel Sanyinak rángatózott az orra, majdnem elbőgte magát. Aztán Fodó tanár úr és Dukay János odamentek a szenteltvízhez, leemelték a kőtányért, és be-
lenéztek az üreges oszlopba. Visszajöttek, és akkor végre megszólalt Dukay János:

– Azt hiszem, tudom, hogy történt a dolog. Karácsony előtt, a hajnali misék idején a harangozó kel fel legkorábban a faluban. Így lehetett az után a viharos éjszaka után is, és persze hogy megtalálta a táskát, már csak azért is, mert az ő háza előtt volt. A táskától bizonyára gyorsan megszabadult, a pénzt pedig a lehető legjobb helyre rejtette el. Ügyes ember az a Süvegi Balázs.

– Ezt az aljasságot – rebegte felháborodottan Berecz plébános. Rablott pénzt rejtegetett a szenteltvíz alatt.

– Talált pénzt – csillapította Dukay János.

– Ki fogom rúgni a templomból – háborgott tovább Berecz plébános.

– Elmegy az magától is, nem fog már neked sokáig harangozni – mondta Dukay János. – Eddig nagyon okosan rejtegette a pénzt, de most előszedte, tehát kezdeni akar vele valamit.

– Feljelentem a rendőrségen – mondta Berecz plébános.

– Abból a ugyerekeknek is bajuk lesz – mondta Fodó tanár úr.

Dukay János most hozzám fordult.

– Nagyon boldog volt a harangozó, amikor a pénzt vitte?

– Nagyon boldognak látszott – mondtam.

– Lám, lám, milyen olcsón meg lehet szerezni a boldogságot – morfondírozott Dukay János. – Mindössze sok pénz kell hozzá.

– Mégiscsak aljasság, amit művelt – mondta még mindig a magáét Berecz plébános, de a nagydarab Dukay János leintette.

– Hagyjuk ezt, szentatyám. Tartani fogjuk a szánkat, és ezzel egy boldog embert adunk a világnak, és ettől a világ mindjárt szebb lesz. Márpedig ez igazán megér egy rakás pénzt.

Ennyiben maradtunk hát, kimentünk a templomból, Burai J. és Szi-vel Sanyi engem hazatámogatott, Fodó tanár úrék meg visszamentek az iskolaudvarba sakkozni.

A lábam gyorsan rendbe jött, Dukay János értette a dolgát, s emellett jövedölni is tudott, mert a harangozó kezében tényleg megmozdult a pénz. Először csak óvatosan, alig észrevehetően. Süvegi Balázs mindenekelőtt eladta a kis nádfedeles házát a mi utcánkban, és vett egy téglaházat jókora gazdasági udvarral a Nagy utcában. Az emberek felkapták a fejüket, de valahogy hihető volt, hogy egy kisebb ház árából és némi spórolt pénzből meg lehet venni egy nagyobb házat. Ezt követően azonban kissé elsiette a dolgot Süvegi Balázs. Megvásárolt egyszerre hét láncc földet. Erre aztán már a rendőrségen is felkapták a fejüket, és Süvegi Balázs heteken keresztül mindennap bejárt a rendőrségre, és dagadt képpel jött ki onnan. Palkovics ágyéksérvét ugyanis megműtötték, és a kis nyiszlett rendőrtiszt makkegészséges volt. De Süvegi Balászból még Palkovics sem tudta kiverni a pénzt, végül is békében hagyták. Ő pedig felhagyott a harangozással, nekiállt a földjét művelni, aztán jószágot is vásárolt és még több földet, és rengeteget dolgozott. Hogy boldog volt-e? Nem tudnám pontosan megmondani. Beszéde és a járása mindenesetre gyorsabb lett, de ez még nem jelent semmit. Időnként láttuk, hogy gondterhelten szekerezik végig a falun, és megráncosodott a homloka. És reggelenként továbbra is ő kelt fel legkorábban a faluban, pedig nem kellett hajnali misére harangoznia.

Vasárnap járt csupán templomba, mindig nagymisére ment, és ilyenkor, ha belemártotta ujjait a szenteltvízbe, leginkább elmosolyodott. Lehet, hogy mégis boldog volt.

FÜSTSZAGÚ KARÁCSONY

Karácsony estéjén Szivelék házából indítottuk az angyali vigasságot. Burai J. és én már délután odamentünk, és Szivel Sanyival együtt leültünk az ablakhoz, és vártuk, hogy megérkezzen a Sheriff a számárral. Az ablakból a temetőre láttunk, a hófödte sírok nagyon elhagyatottan álltak egymás mellett, de ez egyáltalán nem szomorított el bennünket, békés, csöndes temető volt a mienk, szerettük így hóborítottan is, meg aztán karácsony estéjén amúgy is mindig jókedvűek voltunk. Szivelék házában a papírdíszekkel teleaggatott fenyőfa és a köréje szórt szalma jelezte, hogy közeledik a karácsony. Más nemigen jelezte, mert a népes Szivel család tagjai buzgón végezték a rájuk kiszabott munkát, minket jóformán észre sem vettek. Az idősebb fiúk kapanyelet faragtak, a kisebbek pedig tököt reszeltek, miközben apjuk, Szivel András kukoricalisztból tésztát gyúrt, mert tökös görhét készült sütni karácsony estéjére. A kemencében már régóta izzott a parázs, kellemes meleget és valami jóleső renyhe füstszagot árasztott. Hogy mondja, uram? Hogy a tökös görhe egyáltalán nem karácsonyesti étel? Hát persze hogy nem. Tudom én azt nagyon jól, és jól tudta azt Szivel András is. De Szivel András hétgyerekes özvegyember volt, és sírásó. Amikor az öreg Bangó halála után beköltözött fiaival a temetőcsószházba, az összes vagyona legfeljebb három-négy csirke volt, és később sem lett sokkal gazdagabb, a sírásók ugyanis általában ritkán gazdagodnak meg. Vagyis csupán tökös görhére tellett neki karácsony estéjén, ami úgy önmagában elég lehangoló, ennek ellenére azonban az apróbb Szivel gyerekek egészen jókedvűen reszelték a tököt, a nagyobbak pedig gondosan csiszolták a kapanyelet, hogy a sírok ásásánál ne törje fel a tenyerüket, amivel csak azt szeretném illusztrálni, hogy a Szivel család nem volt

egy elkényeztetett család, és ugyanúgy örült a karácsonynak, mint bárki más. Szóval valamennyien jó hangulatban üldögéltünk ott a Szivelék házában, mi hárman vártuk a Sheriffet, és ő meg is érkezett szamarával együtt úgy alkonyattájt. A szamarat megállította a ház előtt, letakarta egy lópokróccal, hogy ne fázzon a szegény jószág, ő pedig bejött a házba, és azt mondta:

– Füstszag van az egész faluban. Eszeveszettül fűtenek az emberek, mindenki melegben akar lenni karácsony estéjén. És mákoskalácsszag van. Mintha mindenki mákos kalácsot sütné. Kár, hogy én nem szeretem a mákos kalácsot.

– Mi tökös görhét sütünk – mondta Szivel András.

– A tökös görhét sem szeretem.

– Pálinkánk sajnos nincs – mondta Szivel András.

– Kár – mondta csalódottan a Sheriff. – De a gyerekek majd szereznek egy kis pénzt az angyali vigassággal. Talán még pálinkára is jut.

– Rád is fér majd egy kis pálinka – mondta megértően Szivel András. – Meg fogsz gebedni ott kint a hidegben. Te is meg a szamarad is.

– A szamarat majd állandóan járkáltatom – mondta a Sheriff. – Akkor majd nem fog fájni. Nemrég olvastam az egyik cowboyos könyvben, hogy egy fickót a vadnyugaton egyszer befűtt a hó fenn a hegyekben. Őt és a lovát... Nem figyeltünk oda, hogy mi történt a vadnyugati fickóval, Burai J., Szivel Sanyi és én odamentünk a karácsonyfához, száraz szalmát tömtünk a facipőnkbe, aztán lábunkra szorítottuk a facipőket, és mentünk kifelé, Szivel Sanyi egy üres zsákot hozott a hóna alatt, a Sheriff pedig jött utánunk, és közben befejezte a vadnyugati történetet. Odakint valóban füstszag és mákoskalács-illat terjengett, mintha nem is az utcára léptünk volna Szivelék házából, hanem valami óriási nyugalmas szobába, ahová belefér az egész világ, és ahol nagyon szépen megvannak együtt az emberek. Még a Sheriff számára is szinte meghatódott ezen a füstszagú békességen, könnyes szemmel lépegetett nyomunkban a ragyogó fehér hóban.

Szivel Sanyi ötlete volt, hogy karácsony estéjén, amikor utoljára énekeljük ezen a télen az angyali vigasságot, vigyük magunkkal a She-

riffet is és a szamarát, mert így igazi karácsonyas látványt nyújtunk, főleg a számárnak köszönhetően, és akkor az emberek is bizonyára adakozóbbak lesznek. Burai J. és én abban egyetértettünk Szivel Sanyival, hogy a számmal karácsonyasabb látványt nyújtunk, mégis elleneztük a dolgot, nagyon jól megvoltunk mi a Sheriff és a samara nélkül is, csakhogy akkor történt valami, ami kicsit gondolkodóba ejtett bennünket. Néhány nappal karácsony előtt ugyanis felborult az a rabszállító kocsis, amely Burcsárt és két cimboráját vitte a z.-i börtönbe. A kocsi alighogy elhagyta a falunkat, lecsúszott a havas útról, és felbukfencezett az árokban, minek következtében a két kísérő rendőr elájult, a rabok közül egy Banai nevezetű eltörte mindkét kulcsesontját, amiért később kártérítést követelt a rendőrségtől, de nem hiszem, hogy bármit is kapott, ellenben Burcsár és a Szabó Miki kitört a rabszállító kocsiból és megpuccolt. Hát ez volt az, ami kicsit gondolkodóba ejtett bennünket. Nem tartottuk ugyan valószínűnek, hogy Burcsárék a közelben ólálkodnak, ha egy kis eszük volt, igyekeztek minél messzebbre kerülni a falutól, de azért nem lehettünk egészen biztosak a dologban. Márpedig, ha Burcsárék mégis a közelben vannak, abból nagy bajunk származhat, tekintettel hogy meg voltak győződve, hogy mi loptuk el a pénzüket, amikor a rendőrség elkapta őket. Végül is ezért egyeztünk bele, hogy a Sheriff elkísérjen bennünket karácsony estéjén, a nagy langaléa Sheriff mellett biztonságban éreztük magunkat, és ő szívesen jött velünk, mert egy liter pálinka árát ígértük neki az angyali vigasság befejeztével.

– Először Péntek Verának fogunk énekelni – mondtam.

– Persze – helyeselt buzgón Burai J. – Persze hogy Péntek Verának fogunk énekelni.

– Ott nem kapunk semmit – mondta Szivel Sanyi. – Az anyja utálja Verát is, meg bennünket is.

– Akkor is Péntek Verának fogunk énekelni először – mondtam. – Más öröme úgysem lesz karácsony estéjén.

– Az a vén ringyó még mindig olyan komiszul bánik a lánnyal? – kérdezte a Sheriff.

– Még mindig – mondtam.

– Veri is?

– Veri.

– Betöröm az ablakát – mondta a Sheriff. – Az ősszel már betörtem egyszer, de most ismét betöröm, hadd fagyjon meg az a vén ringyó.

– Vera is meg fog fagyni – mondta Burai J.

A Sheriff ezen elgondolkodott egy kicsit, aztán felnézett az égre, és aggodalmasan megjegyezte:

– Remélem, ma éjjel nem süt ki a hold. A szamaram ugyanis fél a saját árnyékától. A füle árnyékától fél, hiszen tudjátok.

– Ma este nem süt ki a hold – mondta Szivel Sanyi. – Szép sötét füstszagú esténk lesz.

– Ilyenkor télen szeretem a füst szagát – mondta a Sheriff. – Ilyenkor tiszta a füst is, és egyáltalán nem fojtogat. Sőt még a mákos kalács illatát is szeretem.

Megérkeztünk Péntekék háza elé, megálltunk, és rázendítettünk az angyali vigasságra. A Sheriff és a szamara csöndben hallgattak bennünket, valóban karácsonyas látvány lehettünk. Az ablak mögött egy pillanatra felbukkant Péntek Vera arca, látszott rajta, hogy örül az éneknek, de aztán gyorsan eltűnt, lehet, hogy az anyja rángatta el onnan, és mi akkor még hangosabban énekeltünk a megvakult ablaknak, és reméltük, hogy Péntek Vera jól hallja a karácsonyi dalokat.

Aztán mentünk Vécsey Jánoskához. Tudtuk, hogy ott sem kapunk semmit, hiszen a kis Vécsey Jánoska egyedül van a házban, talán még az ablakot sem tudná kinyitni, de azt is tudtuk, hogy nagyon vár bennünket, és örülni fog nekünk. És Vécsey Jánoska tényleg nagyon örült, amikor meglátott bennünket, a szamár pedig különösen tetszett neki, az orrát az ablaküvegre nyomta, és végig nevetett, amíg csak énekeltünk.

Ezzel nagyjából ki is merült a jótékonykodásunk, a továbbiakban már énekünkért bizonyos ellenszolgáltatást is elvártunk, úgymint aprópénzt, aprósüteményt, kelt kalácsot, diót és egyebeket, évek óta ez volt a dolgok rendje, és ehhez tartotta magát mindenki. Lent a folyónál,

Povazsánszkinak, a halásznak a háza előtt kezdtük az üzleties szellemű éneklést. Povazsánszki bentről végighallgatott bennünket, nyilván elégedett volt velünk, és mivel tudta, hogy mi illik, kijött, és pénzt nyújtott felénk, amit a Sheriff nyomban bezsebelt, a halász azonban még többet tett annál, ami ilyenkor illik, behívott bennünket, hogy megkínáljon sült hallal. Nem szívesen mentünk be, mert nem szerettük a magányos, mogorva Povazsánszkit, meg aztán bűdös is volt nála, de hát nem utasíthattuk vissza, becsoszogtunk a főleg halbűzös konyhája, de még a halbűzben is érződött a mákos kalács illata, a halász, amint az csakhamar kiderült, mákos kalácsot is tudott sütni, ami mindenképpen dicsérendő, az azonban már kevésbé, hogy az egyik sarokban mézcirokszárakat áztatott langyos vízben, ebből főzte magának a pálinkát, aminek viszont émelyítően rossz szaga volt. Ezenkívül még pézsmapatkánybőrök is száradtak a konyhában, szóval alapjában véve nagyon bűdös volt itt, és mi fintorogva ültünk le az asztalhoz. Mindezzel együtt a sült hal mégis kitűnő volt, és mi csakhamar jóízűen falatoztunk belőle, a Sheriff pedig megivott két vagy három pohár mézcirokpálinkát, és ettől bekottyosodott kicsit, ami meglepő volt egy ilyen edzett iszákosnál, mint a Sheriff, csakhogy a mézcirokból főzött pálinka a világ legocsmányabb itala, nem is értem, hogyan kaptak rá, ha csak rövid időre is, a mi embereink a főzésére, szerencsére hamar felhagytak vele, de azon a télen még igen sok házban ázott a mézcirok. A Sheriff tehát elbódult, és úgy bódultan kijelentette:

– Márpedig a vén ringyó nem bánhat így azzal a szegény lánnyal. Ezt nem tűrhetjük tovább.

– Miről van szó? – kérdezte Povazsánszki.

– Péntek Veráról – mondta Burai J. – Az anyja tényleg komiszul bánik vele.

– Az ő dolga – vont vállat Povazsánszki, aki sohasem avatkozott bele mások dolgába.

– Csak azért, mert szerelemgyerek – habogta a Sheriff. – Éppen a szerelemgyerekekkel nem szabad komiszul bánni. Rágyújtom a házat a vén ringyóra.

– Ezzel nem sokat segítesz a lányon – mondta Povazsánszki.

– Még karácsony estéjén sem boldog az a szegény lány – mondta a Sheriff, és majdnem elsírta magát. – Nem eszik sült halat, és nem eszik mákos kalácsot.

Povazsánszki ekkor felállt, matatott valamit a tűzhely körül, majd egy nagy darab mákos kaláccsal jött vissza az asztalhoz.

– Ha akarjátok, vigyetek belőle Péntek Verának.

Szivel Sanyi a zsákba tette a kalácsot, és azt mondta:

– Az a vén boszorkány úgysem enged be bennünket a házba.

– Az éjféli misén találkozunk Péntek Verával – mondtam.

– Ez az – derült fel Burai J. arca. – A legjobb falatokat fogjuk elvinni az éjféli misére, és megajándékozunk Péntek Verát.

– Ezt nem tűrhetjük tovább – motyogta a Sheriff, de ekkor már Povazsánszki kituszkolta a konyhából, és mi is kimentünk a füstszagú téli éjszakába, ahol a kint felejtett számarnak a szőre már felborzolódott a hidegtől.

Nem volt vesztegetni való időnk, még rengeteg ház előtt el kellett énekelnünk az angyali vigasságot. Az ablakok mindenütt kivilágítottak a hóra, és mi mentünk ablaktól ablakig, csengő hangon énekeltünk, nyomunkban lógó fejjel kullogott a Sheriff és a szamara. A hideg téli levegő kitisztította a Sheriff fejét, már nem fenyegetőzött, nem akart gyújtogatni, szótlánul jött a nyomunkban, és gondosan betakargatta a szamarat. És igaza lett Szivel Sanyinak, valóban karácsonyas látványt nyújtottunk, az emberek ragyogó arccal hallgattak és néztek bennünket, sokkal adakozóbbak voltak, mint az előző években, a zsákban szépen gyűlt az aprósütemény, a kelt kalács és a dió, és a Sheriff is elégedetten csörgette az aprópénzt a zsebeiben. Süvegiéknél megpihentünk egy kicsit. Süvegi Balázs, a harangozó minden karácsonyestén behívott bennünket a házába, és diót tört nekünk. Most is bementünk, de csak hárman, a Sheriff ugyanis kint maradt az utcán, hogy a szamarat járkáltassa a hidegben. Süvegi Balázs leültetett bennünket az asztalhoz, ott ült már a felesége, a fia és a két lánya, akik kíváncsian méregettek bennünket, de nem szóltak hozzánk.

– Melegedjete meg – mondta a harangozó. – Két hete hordozzátok már az angyali vigasságot minden este, éppen ideje, hogy megmelegedjete egy kicsit. Mindjárt török nektek diót.

Azzal lekuporodott a földre, és diót tört kalapáccsal egy fatuskón. Mi meg eszegettük a diót és melegedtünk. Szerettem itt lenni Süvegi Balázsék nádfedeles vityillójában, mert a háború alatt sokan itt húzódtunk meg, amikor lövöldöztek a fejünk felett, és életben maradtunk valamennyien, mert a golyók elkerülték a harangozó házát. Szerencsés ház volt ez, szerencsét hozott annak, aki benne lakott, az udvarán pedig egy diófa állt, amely szépen termett minden esztendőben.

Miután megmelegedtünk, Süvegi Balázs három marék diót rakott a zsákunkba, és azt mondta:

– Ha egyszer gazdag leszek, száz diófát ültetek. És minden karácsony estéjén egy zsák diót kaptok tőlem. Akármilyen nagy zsákot hoztok, én megtöltöm nektek dióval. De most még istentelenül szegény vagyok.

Süvegi Balázs szemérmetlenül hazudott. Azon a karácsonyi estén egyáltalán nem volt szegény, nagyon is gazdag volt már. Mert ő találta meg azt a pénzesztáskát, amit előbb a Burcsárék, aztán meg mi veszítettünk el. De azt mi akkor még nem tudtuk, azt hittük, hogy egy jószívű szegény ember ajándékozott meg bennünket három marék dióval. Mellesleg később, amikor már kiderült, hogy milyen gazdag lett, akkor sem ültetett száz diófát, és mi sohasem kaptunk tőle egy egész zsák diót, igaz, hogy többet nem is énekeltük neki az angyali vigasságot.

– Sokáig elmaradtatok – dohogott a Sheriff. – Ha így folytatjuk, reggelig sem leszünk készek.

– Már csak két házba fogunk bemenni – mondtam. – Dosztánékhoz és Majorosékhoz. A többiek kihozzák az ajándékot.

Így is volt. Az emberek kihozták a ház elé az ajándékot, és mire ismét fázni kezdtünk volna, odaértünk Dosztánékhoz, és az öreg Dosztán Antal mindjárt betuszkolt bennünket a tisztaszobájukba. Itt igen hangos és jókedvű volt mindenki, pedig a kemence mellett ott ült Rohacsek Sándor is, az atléták edzője, aki éppen egy furcsa pisztolyt

mutogatott Dosztán Jóskának, a hosszútávfutónak és Csibri Károlynak, a rúdugrónak.

– Végre észhez tért a fiam – mondta sugárzó arccal Dosztán Antal.
– Nem fog többé szaladgálni, mint egy őrült. Vadász lesz belőle.

– Céllövő – helyesbített Rohacsek Sándor.

Az egészből nem értettünk semmit, főleg azt nem értettük, hogy kerül az atléták edzője Dosztánékhoz. Dosztán Antal ugyanis szívből utálta Rohacsek Sándort, merthogy megrontotta a fiát, Dosztán Jóskát. Tudniillik hosszútávfutót faragott belőle. Rohacsek Sándor valamikor papnak tanult, aztán hirtelen felhagyott a teológiával és hazajött, és atlétikai klubot alakított. Hosszas utánjárással szerzett valahonnan egy ugrórudat és egy kalapácsot, összeverbuvált vagy húsz kamasz gyereket, és edzeni kezdett velük a folyó melletti füves réten. A kamaszok gyorsan megkedvelték a kalapácsvetést, csakhogy védőháló nélkül dobálták, úgyhogy a kalapács életveszélyesen röpködött minden irányba, félő volt, hogy valakinek szétcsapja a fejét, úgyhogy végül ki kellett vonni a forgalomból. Erre hirtelen megcsappant az atléták létszáma, a kamaszok nem szerették a rúdugrást, egyedül Csibri Károly kedvelte meg, ő viszont született rúdugró volt, és Rohacsek Sándor szép jövőt jósolt neki. A többieknek maradt a futás, de a kamaszok futni sem szerettek csak úgy céltalanul, inkább elmentek futballozni és pingpongozni, az egy Dosztán Jóskát kivéve, akit Rohacsek Sándor szerint az isten is hosszútávfutónak teremtett, akár Csibri Károlyt rúdugrónak. Szóval az atlétikai klub két versenyzőre és egy edzőre apadt. Ők viszont komolyan dolgoztak, edzettek mindennap, és nagy reményekkel készültek a versenyekre. Csibri Károllyal nem is volt különösebb baj, ő a juhásznak a fia volt, és birkaőrzés közben viszonylag nyugodtan ugrálhatott a rúddal Rohacsek Sándor felügyelete mellett, Dosztán Jóskát azonban mezei munkára fogta az apja, dolgozott reggeltől estig, és csak esténként futkározhatott edzőjével a folyóparton. Csakhogy ennyi edzés nem volt elegendő, ha komoly eredményeket akartak elérni, így hát Dosztán Jóska futkározni kezdett a szántóföldeken is: reggel futva ment ki a határba, és este futva jött haza, sőt még

az ebédszünetekben is futott a dűlőutakon, a parasztok meg persze röhögtek rajta, és meg voltak győződve róla, hogy Dosztán Jóska megbolondult. Szegény Dosztán Antalnak pirosra égett az arcbőre a szégyentől, amikor fia miatt körberöhögték a parasztok, szidta a kiugrott teológust, amiért megbolondította a fiát, és dühében, kissé logikátlanul, tüntetőleg elmaradozott a vasárnapi misékről. És hogy a baj még nagyobb legyen, Csibri Károly és Dosztán Jóska pompásan helytállt az őszi tartományi versenyen, mindketten szép helyezést értek el az ifjúsági kategóriában. Csibri Károly harmadik lett, holott kölcsönként rúddal ugrott, mivel az övé eltört verseny előtt, Dosztán Jóska pedig első lett ötezer méteren és második tízezer méteren. Ezek után Dosztán Jóska még többet futott a dűlőutakon, a parasztok meg még jobban nevettek rajta, az apja pedig már nem is szólt hozzá.

Karácsony estéjén azonban megtörtént a nagy kibékülés. Rohacsek Sándor ugyanis elhatározta, hogy felszámolja az atlétikai klubot, és a futásról és rúdugrásról áttérnek a céllövészetre.

– Az atlétikában elértük a maximumot – magyarázta ott akkor este. – A további fejlődésre, sajnos, nincsenek meg a lehetőségeink. Minden további erőfeszítés csak kínlódás volna. Jobb, ha megpróbálkozunk a céllövészettel.

– Helyes – mondta Dosztán Antal.

– Pisztolyt és golyókat már szereztem, céltáblákat pedig tudunk rajzolni magunk is, aztán a folyóparton a fűzfák között nyugodtan gyakorolhatunk.

– Helyes – mondta ismét Dosztán Antal. – A céllövészet, az komoly sport. Azon nem röhög senki. Vadász lesz a fiamból.

– Ez gyorstüzelő versenypisztoly – mondta Rohacsek Sándor. – Nem vadászatra való.

– Majd veszek egy vadászpuskát a fiának – mondta Dosztán Antal. – Ő lesz a legkülönb vadász a faluban, és akkor majd senki sem röhög rajtunk.

– Előbb a gyorstüzelő pisztoly kezelését kell megtanulni – mondta Rohacsek Sándor.

Dosztán Antal megkínált bennünket szilvalekvárral töltött aprósüteménnyel, és azt mondta:

– Jövöre, karácsony estéjén őzpecsenyével várlak benneteket. Annyi őzhúst ehettek, amennyi belétek fér. A fiam majd addig kilő néhány őzet.

Ettünk az aprósüteményből, megnéztük a gyorstüzelő pisztolyt, ami nem volt túlságosan érdekes, ennél sokkal különbeket láttunk a háborús napokban, elbúcsúztunk Dosztánéktól, és kimentünk a Sherifffhez és a szamarához. Hadd jegyezzem még meg, hogy Dosztán Jóska és Csibri Károly sohasem ért el olyan kiváló eredményeket céllövészetben, mint hosszútávfutásban és rúdugrásban, a járási versenyeken időnként jeleskedtek ugyan, de onnan tovább nem jutottak. Ellenben Dosztán Jóska tényleg nagyon jó vadász lett, és őzet is lőtt nemegyszer.

De térjünk vissza a karácsonyesti utunkhoz, amelynek már több mint a felén túljutottunk, és hosszasabban még csak Majorosék házában kellett időznünk. Hívott bennünket, igaz, a Mozdonyvezető is, hogy menjünk be hozzá, de ehhez nem volt kedvünk. Tudniillik a Mozdonyvezető kicsit szégyenkezve jött ki, miután elénekeltük az ablak alatt az angyali vigasságot, aprópénzt adott, és mentegetőzve azt mondta:

– Mi nem készítettünk semmit karácsonyra. A feleségem beteg, én meg nem tudok sütni semmi tésztafélét. De szívesen adok nektek egy vadonatúj szalmahordó kosarat.

– Mit kezdjünk egy szalmahordó kosárral? – kérdezte Szivel Sanyi.

– Belerakhattok mindenfélét – mondta a Mozdonyvezető majdnem könyörgően.

– Igaz – mondta Burai J. – Belerakhatunk mindenfélét. Egy szalmahordó kosárra mindig szükségünk lehet.

– Gyertek be, és válasszatok egyet – hívott bennünket a Mozdonyvezető.

– Sietünk – mondta Szivel Sanyi. – Hozzon ki egy szalmahordó kosarat, és már megyünk is.

Így hát a Mozdonyvezető kihozta a kosarat, és boldog volt, hogy elfogadjuk tőle karácsonyi ajándéknak. Szép szalmahordó kosár volt,

a Mozdonyvezető nyugdíjaztatása óta jóformán állandóan seprút kötött és kosarakat font, és nagyon értette a munkáját.

Ezután nemsokára Majorosék házához értünk. Ide be kellett mennünk minden karácsony estéjén. A család már várt bennünket, félrehúzódtak az asztaltól, hogy nekünk helyet csináljanak, Majoros István pedig elébünk rakott egy nagy tál mákos gubát.

– Egyetek – mondta ünnepélyesen. – Rengeteg mézet öntöttem rája. Azt akarom, hogy a fületek is beragadjon a méztől. Hiszen az életemet sajtoltam bele.

Ebben volt némi igazság. Majoros István valóban az életét kockáztatta a mézért, legalábbis az utóbbi években. Mert régebben minden baj nélkül méhészkedett, és pergette a mézet, állandóan négy-öt család méhet tartott, nagy hozzáértéssel gondozta őket, és mindig volt méz a házában. Aztán egy csúnya nyáron, amikor rossz volt a hordás, valahonnan idegen méhek bukkantak fel, sötét rajokban jöttek, és megrohanták Majoros István kaptárait. Gyilkolták Majoros István méheit, és rabolták el a mézet. Majoros István mi mást tehetett, lezárta a kaptárokat, meggyújtott egy szalmacsóvát, és megpróbálta elűzni a jövevényeket. Lepörkölt szárnyú méhek hullottak mindenfelé, és akkor egy dühös mézrabló megcsípte Majoros István állát. Ő fel sem vette, hiszen megcsípték őt már elégszer a saját méhei is, és sohasem volt semmi baja. Most azonban rosszul lett. Kivörösödött az arca, és kivörösödött és felpuffadt az egész teste. És a nyelve is megdagadt, majdnem megfulladt. Majoros István ekkor lefeküdt a földre, és kilógatta a nyelvét. Velez Jánosnak volt egy hajlott gerincű, lógó nyelvű csúnya lova, arra emlékeztetett most Majoros István, de talán még annál a lónál is csúnyább volt. Asszonyok futottak össze, levetköztették Majoros Istvánt, vizes lepedőbe rakták, és ecetes ruhával dörzsölték a szívét. Fél napig haldoklott, és lógott a nyelve, de azután életre kelt. A rabló méhek elégték vagy eltakarodtak, Majoros István nyugodtan méhészkedhetett tovább. Csakhogy ezentúl, ha a saját méhei csípték meg, akkor is rosszul lett, kilógott a nyelve, és vizes lepedőben kellett forgatni. Vigyázott ő magára, dróthálót rakott az arcára, kesztyűt húzott a kezére, de még így is

évente legalább egyszer megcsípték a méhek, és ő évente legalább egyszer felpuffedt testtel haldoklott. De makacsul kitartott a méhészkedés mellett, ha kellett az életét is belesajtolta a mézbe.

Ezért ünnepélyesen ettük a mézben úszó mákos gubát, és később Majoros István ünnepélyesen megajándékozott bennünket még egy üveg mézzel, és ismét azt mondta:

– Az életemet sajtoltam bele.

Ezzel nagyjából végére is értünk utunknak. Még néhány ház előtt elénekeltük az angyali vigasságot, aztán visszakanyarodtunk a temetőhöz, Szivelék házához, itt akartuk elosztani az ajándékokat, és volt is mit osztani, a zsákunk megtelt mindenfélével.

– Szépen énekeltek – mondta elégedetten a Sheriff. Előkotorta zsebeiből az aprópénzt, kiszámolta magának az egy liter pálinka árát, a többi pénzt átadta nekünk.

– Jöjjön be megmelegedni – hívta Szivel Sanyi.

– Nem – mondta a Sheriff. – Itt kint szebb. Kellemes füstszag van, és mégis tiszta fehér minden. Oláh Jóskánál majd veszek egy üveg pálinkát, aztán felülök a szamárra, és kimegyünk a kendergyár örházába. Útközben megiszok fél liter pálinkát, hogy ne fázzak, a másik fél literből meg forralt pálinkát csinálok. Aztán lefekszem, iszogatom a forralt pálinkát, és lehet, hogy elolvasok egy cowboyregényt, és majd azt képzelem, hogy Sheriff vagyok valahol a vadnyugaton. Holnap majd megint bejövök a faluba, hogy érezzem ezt a füstszagot.

– Köszönjük, hogy elkísért bennünket – mondta Burai J.

– Szép karácsonyesténk van – mondta a Sheriff. – És ti szépen énekeltek.

Azután a Sheriff eltűnt a sötétben borzasz szőrű szamarával, mi pedig bementünk a temetőcsősz házába.

A Szivel család tagjai, kicsik és nagyok valamennyien az asztalnál ültek és kártyáztak. Megnéztek bennünket, amikor beléptünk, aztán szó nélkül folytatták a kártyázást. Később járt már, de senki sem akart lefeküdni közülük, várták az éjfélt, hogy elmenjenek az éjféli misére.

Mi lerúgtuk facipőinket, kibújtunk a télkabátokból, és mindhárman leültünk a kemence mellé a padra. Kellemes meleg volt a szobában, és sült tök szaga érződött. Elégedetten nyújtózkodtunk, mint a henyélő macskák szokták, és elégedetten néztünk a megtömött zsákra és a vadonatúj szalmahordó kosárra. Úgy éreztük, megérte hordozni az angyali vigasságot házról házra, mert csupa jószívű és barátságos emberrel találkoztunk karácsony estéjén.

És akkor hirtelen megjelent két barátságtalan ember. Csöndesen kinyílt az ajtó, és csöndesen belépett Burcsár és egy haramiaképű, sötét bőrű férfi, aki csakis a Szabó Miki lehetett. Megálltak az ajtónál, kissé mintha meglepődtek volna, hogy ilyen népes családdal találták szembe magukat, de ennek ellenére mindenre elszánt arccal álltak ott. Mi hárman teljesen megmerevedtünk ott a padon, és lélegezni is alig mertünk. Vagyis megijedtünk rettenetesen, pontosabban megijedtünk Burai J. és én, mert Szivel Sanyi valahogy nem látszott ijedtnak, a családi fészekben, úgy látszik, nem félt semmiféle idegentől. És nem félt az apja, Szivel András sem, nyugodtan letette kezéből a kártyalapokat és megkérdezte:

– Maguk kicsodák?

– Ő a Burcsár – mondta Szivel Sanyi.

Szivel András felvonta a szemöldökét, aztán elvigyorodott.

– A Burcsár? Meg a Szabó Miki? A híres martalócok! Kirabolják a postát, aztán elveszítik azt a nagy rakás pénzt. Az egész falu rajtuk röhög.

– Náluk van a pénz – mutatott felénk Burcsár. – Ők találták meg.

Szivel András lassan felénk fordította a fejét.

– Tényleg megtaláltátok a pénzt?

– Nem – mondta Szivel Sanyi.

– Nincs náluk a pénz – mondta Szivel András Burcsáréknak, és felállt az asztaltól. – Az én fiam sohasem hazudik.

– Ne mozduljon senki! – kiáltotta Burcsár, és ő is meg Szabó Miki is bicskát húzott elő a zsebéből.

– Nekem ne parancsolgasson a saját házamban – mondta Szivel András, és megragadott egy kapanyelet.

Felállt a két legidősebb Szivel fiú is, és ők is kézbe vettek egy-egy kapanyelet.

Burcsár lassan az asztal irányába húzódott, és közben szemmel tartott mindenkit. Szabó Miki az ajtónál maradt, de ő nem volt elég elővigyázatos. Az egyik Szivel fiú a közelébe somfordált, és a kapanyéllal hatalmasat csapott a karjára. Szabó Miki felüvöltött, a bicska kirepült a kezéből.

Burcsár ebben a pillanatban az asztalhoz ugrott, és nyakon ragadta a legkisebb Szivel fiút.

– Ha valaki megmozdul, elvágom a gyerek torkát.

Szabó Miki halkán nyöszörgött az ajtónál, és a karját tapogatta, Szivel András pedig elindult Burcsár felé.

– Ne mozogjon, édesapám – mondta a legkisebb Szivel fiú –, mert ez az ember elvágja a torkomat.

– Nem fogja elvágni a torkodat – mondta nyugodtan Szivel András.

– Mert abban az esetben én ennek az embernek apróra töröm a csontjait, és csak a legvégén fogom szétloccsantani a fejét.

Burcsár most már végleg belátta, hogy a Szivel család nem egy ijedős család, bekattintotta a bicskáját, és rezignáltan azt mondta:

– Hát jó, akkor talán egyezzünk meg.

– Miben? – kérdezte Szivel András.

– Jöjjön – intett neki Burcsár.

Félrevonultak az ablakhoz, kinéztek a tetetőre, Burcsár pedig halkán magyarázott Szivel Andrásnak. Beszélgettek és alkudoztak elég sokáig. És lassan Szivel Sanyi is elkezdett félni, és volt is miért. Mert az apja Burcsárral az oldalán egyszer csak elindult felénk, és a kapanyelet még mindig a kezében szorongatta. Megálltak előttünk, és Szivel András röviden csak ennyit kért:

– Hol a pénz?

– Nem tudjuk – rebegte Szivel Sanyi.

– Hazudsz! – rivallt rá az apja, akitől már jobban féltünk, mint Burcsártól és Szabó Mikitől együttvéve. – De én most addig verlek, amíg elő nem adod a pénzt.

– Egész biztosan ők találták meg a pénzt – mondta Burcsár. – Ott énekeltek a közelben, amikor mi a pénzesztáskát az utcán felejtettük.

– Hol a pénz? – kérdezte ismét Szivel András.

Burai J. nem bírta tovább, hirtelen kiabálni kezdett:

– Elegem van már ebből! Miért nem hagynak békén bennünket? Megtaláltuk a pénzt, de el is veszítettük.

– Mi? – kérdezte egyszerre Burcsár és Szivel András.

– Elástuk a hó alá – mondta lehorgasztott fejével Szivel Sanyi. – És akkor éjszaka a vihar elvitte a havat és a táskát is. Reggel már nem volt helyén a pénz.

Szivel András felemelte a kapanyelet, mintha egyetlen csapással akarna agyonütni mind a hármunkat. De előbb még megkérdezte tőlem:

– Igaz ez?

– Igaz – mondtam.

– Igaz ez? – fordult most Burai J.-hez.

– Igaz – mondta Burai J.

Szivel András most leengedte a kapanyelet, szembefordult Burcsárral, nézték egymást, és mi azt hittük, hogy mindjárt zokogva egymás keblére borulnak. Nagyon nagy csönd volt a szobában. De aztán mégsem borultak egymás keblére. Burcsár boldogtalanul megjegyyezte:

– Az a rengeteg pénz most bárkinél lehet. Sohasem fogjuk megtalálni.

Szivel András ekkor a plafonra emelte a tekintetét, és szemrehányóan azt mondta:

– Jóságos istenem, miért büntetsz engemet? Miért éppen az én fiam a leghülyébb gyerek a világon?

– Mi most mit csináljunk? – kérdezte Burcsár, és olyan szerencsétlennek látszott, hogy majdnem megsajnáltuk.

– Eltört a karom – nyöszörögte Szabó Miki az ajtó mellől, de vele senki sem törődött.

Szivel András eldobta a kapanyelet, felemelte a szalmahordó kosarat, és a nagy asztal közepére tette. Aztán fogta a zsákunkat, kibontotta, és mindent átrakott belőle a vadonatúj szalmahordó kosárba. A kosár megtelt karácsonyi ajándékkal.

Akkor Szivel András leült, és falni kezdte az aprósüteményeket. Fiai is gyorsan odasereglettek, és azok is enni kezdtek. És odament Burcsár is enni. Szabó Miki megtapogatta a karját, kicsit mintha megnyugodott volna, talán mégsem tört el a karja, csatlakozott ő is a többiekhez. Ettek, de hogy ettek! Tömték magukba azt a sok édességet, faltak, mint a kiéhezett vadállatok, még morogtak is hozzá, és majdnem megfulladtak. Aztán egyszerre mi hárman is megéheztünk. Mint az alvajárók, odaszédelegettünk mi is az asztalhoz, és faltunk a többiekkel együtt. Szinte percek alatt elfogyott a sok aprósütemény és mákos kalács. Akkor feltörtük a diókat, mézbe mártogattuk a gerezdeket, és tömtük magunkba, mintha egy életre tele akarnánk tömni a gyomrunkat. Elfogyott a dió is, Szivel András pedig kihörpintette a maradék mézet. Az asztalon csak az üres szalmahordó kosár maradt és egy rakás dióhéj.

Burcsár és Szabó Miki felkelt az asztal mellől, és amilyen csöndesen bejöttek, olyan csöndesen kisorsantak az ajtón. Nem köszöntek el senkitől, és soha többé nem láttuk őket.

Bambán ültünk az asztal körül, és tényleg úgy éreztük magunkat, mintha egy életre teletömtük volna gyomrunkat. Burai J. később megkérdezte:

- Mit fogunk vinni ajándékba Péntek Verának?
- Semmi sem maradt – mondtam.
- Azt ígértük, hogy mákos kalácsot viszünk neki – mondta Burai J.
- Miért akartok ti mákos kalácsot vinni Péntek Verának? – kérdezte Szivel András.
- Ezek ketten szerelmesek belé – mondta Szivel Sanyi.
- Nem vagyunk szerelmesek belé – mondta kipirult arccal Burai J.
- De mindig levágja és rendbe teszi a körmünket. És nagyon boldogtalan lesz, ha karácsony estéjén még tölünk sem kap ajándékot.
- Én sem vagyok túlságosan boldog – mondta Szivel András.
- Povazsánszkitól jövőre is kapunk mákos kalácsot – mondta Szivel Sanyi. – Majd akkor elvisszük Péntek Verának.
- Süvegiéktől is kapunk majd diót, Majoroséktól meg mézet – mondtam.

- Azt is elvihetjük Péntek Verának, hadd egyen egyszer mézes diót.
- Esetleg őzpecsenyét is vihetünk neki – mondta Szivel Sanyi. – Lehet, hogy jövő karácsonyig Dosztán Jóska kilő néhány őzet.
- De mit viszünk Péntek Verának ma éjjel? – kérdezte panaszos hangon Burai J.
- Vigyetek neki tökös görhét – mondta Szivel András. – Az is éppen olyan szép ajándék, mint bármi más.

AZ ANGYALI VIGASSÁG

Mégiscsak szép volt az a tél. Különösen a karácsony előtti napokon, amikor mi esténként háztól házig mentünk, bezörgettünk az ablakokon, és megkérdeztük az embereket, hogy meghallgatják-e az angyali vigasságot. Persze hogy meg akarták hallgatni, és mi akkor elénekeltük a karácsonyi dalokat, aztán mentünk tovább, és számolgattuk, hogy hány nap van még hátra karácsony estéjéig, amikor majd ajándékot és némi aprópénzt kapunk azért, amiért olyan lelkesen énekeltünk az ablakok alatt a szép fehér hóban. Rengeteg hó esett azon a télen, gyönyörűen tiszta és fehér volt minden, és azt hiszem, nagyon szépen énekeltünk, mert ez így illik az ilyen téli estékhez, és legszebben Péntek Verának és a kis Vécsey Jánoskának énekeltünk, pedig tőlük nem várhattunk semmiféle pénzt vagy ajándékot, tekintettel arra, hogy nekik maguknak nem volt semmijük, Péntekné, a vén szentfazék ugyan nem adott volna egy garast sem azért, mert Verának énekelünk, Vécsey Jánoska meg teljesen egyedül volt esténként, mivel az anyja ilyenkor a fonodában dolgozott, az apja pedig, ha befejezte a nádvágást, beült az Oláh Jóska kocsmájába melegedni, ott várta meg a feleségét, aki este tíz óra után szokott hazajönni a fonodából. Abban az időben még nagyon büszkék voltunk a fonodára, azt hittük, majd igazi ruhagyár fog kinőni belőle, de nem nőtt ki belőle semmi, vesztéségesen vergődött néhány évig, aztán kimúlt szép csendesen. De ezt csak úgy mellékesen mondom, tulajdonképpen a télről akartam mesélni még egy kicsit, esetleg Péntek Veráról, esetleg Vécsey Jánoskáról, vagy inkább az apjáról, Vécsey Tamásról.

Előbb azonban hadd kérdezzem meg: uram, ön sohasem énekelt az ablakok alatt szép téli estéken? Nem? Sajnálhatja. Ha csak egyszer éne-

kelt volna, most nem próbálná ezzel a vacak vendéglői késsel felválni az ereit. Úgysem fog sikerülni. Meg már idegesítjük is itt az embereket. Két lehervadt pasas egy vendéglőben, az egyik azzal fenyegetődzik, hogy felvágja az ereit, a másik meg csak beszél, beszél... S amellet még nem is ismerik egymást, én nem hívtam, hogy ideüljön az asztalomhoz. Igazán jól megvoltam egyedül... Rendben van, tehát nem énekelt. De abban biztos vagyok, hogy igenis hallott énekszót az utcáról téli estéken. Mint, mondjuk, Péntek Vera. És neki ez volt az egyetlen öröme télen. Nyáron pedig az, hogy eljött a házunk elé, leült a sziklára, arra a nagy kődarabra, amit apám azért hozott oda, hogy a parasztok ne hajtsanak fel szekereikkel a házunk elé, és ne tördeljék ki az eperfacsemetéket, szóval leült a sziklára, az ölébe vett engem, és hosszasan panaszkodott. Persze ez még régebben volt, kisgyerekkoromban, amikor nem sokat értettem a panaszaiából, később, ahogy nőttünk, már nem vett az ölébe, de akkor is leült a sziklára, én meg a lábához ültem, akkor elővett egy kisollót, és levágta és kipucolta a körmeimet. Ez a kisolló volt minden vagyona, nagyon vigyázott rá. Aztán Burai J. is a mi utcánkba költözött, és nemsokára már ketten ültünk Péntek Vera lábánál, és ő levágta mindkettőnknek a körmeit, soha olyan rendesek nem voltak a körmeink, mint azokon a nyarakon. Péntek Vera meg szép felnőtt lány lett, nem panaszkodott már ott a sziklán, de időnként, amikor levagdosta a körmeinket, hirtelen elsírta magát. És télen még akkor az volt az egyetlen öröme, hogy esténként meghallgatta az angyali vigasságot.

Karácsony után viszont Péntekné, az a templomjáró vén sárkány beadta Verát mosogatólánynak az Oláh Jóska kocsmájába. Vera szerelemgyerek volt, ezért is utálta és kínozta annyit az anyja, és most a legjobb helyre került, hogy maga is összeszedjen lányfejjel egy-két gyereket. Mert elég pocsek egy odú volt Oláh Jóska kocsmája. Olajos padlójú, füstös, bűzös helyiség, ahogy az a nagykönyvben meg van írva a falusi kocsmákról, ahová télen főleg a nádvágók, a jegesek, a szövetkezet istállósai és kanászhai meg az ilyenkor tétlenül tébláboló téglagyári munkások jártak, igen gyakran hangoskodtak, és általában elég goromba

szabadosságokat engedtek meg maguknak. Vera könnyen rosszul járhatott volna, csakhogy ott ült a kocsmában jóformán minden este Vécsey Tamás, aki jól ismerte Verát, nyilván sajnálta is, mert tudta, hogy milyen komisz élete van, és ő nem engedte, hogy pimaszkodjanak a lánnyal. Vécsey Tamásnak legénykorában vészett verekedő híre volt, igaz, miután megnősült, megszélidült, és minden este elébe ment a feleségének, de még most sem volt tanácsos kikezdeni vele. Meg aztán gyakran ott ült az asztalánál Serfőző András, a rendőr is. Ők ketten gyerekkori jó barátok voltak, furcsa, vad történetek keringtek róluk, gyerekkorukban fogadásból állítólag egy hétig minden éjjel kint aludtak a temetőben, az egyik Velez Márta néni, a másik Kocsicska Jolán néni sírja mellett. Ezekről az öregasszonyokról már életükben is azt mesélték, hogy boszorkányok, haláluk után pedig szellemeiket vádolták mindenféle gonosz dolgokkal, de Vécsey Tamásnak és Serfőző Andrásnak nem esett semmi bajuk a temetőben, és később, legénykorukban is viszonylag jól megúsztak egy csomó verekedést, melyekben természetesen közösen vettek részt. Serfőző András is megházasodott, rendőr lett belőle, talán ő is megszélidült egy kicsit, bár nem teljesen, mert egy rendőr nem lehet túlságosan szelíd, továbbra is felkereste régi barátját, és szolgálat után leginkább együtt üldögéltek az Oláh Jóska kocsmájában. És ez volt Verának a szerencséje, ezért nem mertek vele szemtelenkedni a vendégek. Mellesleg akadt neki elég baja enélkül is, a keze állandóan vízben ázott, szaladgált a kocsmában összeszedni a tányérokot, poharakat, és ehhez jött még Oláh Jóska, egy kis hörsög ember, aki állandóan lármázott vele. Burai J. és én nem kedveltük túlzottan ezt az Oláh Jóskát. Mert néha mi is eljártunk a kocsmába, azazhogy csak a konyhára. Segítettünk vizet hordani Verának. Merthogy nem volt ott vízvezeték, az udvarról, egy kerek kútból kellett hordani a vizet főzéshez és mosogatáshoz. És mi hordtuk szorgalmasan a vizet, mert szerettük és sajnáltuk szegény Péntek Verát. Ő meg ilyenkor szomorúan nézegette elhanyagolt körmeinket, és azt mondta:

– Nyáron majd rendbe teszem a körmeiteket. Leülök a sziklára, és rendbe teszem a körmeiteket.

– Igen, majd nyáron a sziklán – hagyta rá Burai J. – Akkor talán majd a te kezed sem lesz ilyen vörös.

Mert vörös és dagadt volt az állandó mosogatástól Péntek Vera keze. És akkor nagyon úgy nézett ki, hogy ilyen is marad, mert élete végéig ott fog mosogatni a kocsmában.

De nem mosogatott sokáig. Mert mégiscsak kitört a botrány, és persze Péntek Vera miatt. Pedig akkor este nemcsak Serfőző András ült Vécsey Tamás asztalánál, hanem még egy rendőr, a kövér Szluhár. Az istállósok azonban, úgy látszik, a kelleténél jobban berúgtak, és csak azért is kikezdték Verával. Négyen voltak, csipkedték, rángatták Verát, azt akarták, hogy üljön az asztalukhoz, ő megpróbált szabadulni tőlük, de amazok nem engedték el. Akkor felkelt Vécsey Tamás, és orrba verte az egyik istállóst, aki menten felborult székestül. A többiek felugráltak, de akkor már ott volt Serfőző András és Szluhár is, és kituszolták az istállósokat a kocsmából. Nagyon gyorsan zajlott le az egész, a többi vendég meg sem moccant a helyén, Vécsey Tamásék visszaültek az asztalukhoz. Tulajdonképpen nem történt semmi különös, néhány részegyet kiszórtak a kocsmából, és kész. Csakhogy ezzel nem ért véget a dolog. Az istállósok ugyan nem mertek visszajönni, ellenben Vécsey Tamás, aki hosszú ideig szelíden élt felesége mellett, mintha szagot kapott volna, feltámadtak régi legénykori emlékei, és nem akarta egykönnyen abbahagyni a verekedést. És elkezdte gyalázni a pipogya rendőröket, holott azok az előbb még segítettek neki. Mi Burai J.-vel a konyhában voltunk, nem hallottuk a veszekedés kezdetét, Vécsey Tamás nyilván azt bizonygatta, nélküle a két rendőr nem bírt volna el a részegekkel, meglehetősen durván érvelhetett, mert egyszer csak Szluhár kiabálását halljuk:

– Egymagam is elbántam volna mind a négygyel! És ne sértegesd a rendőrséget!

– Fenét – mondta Vécsey Tamás. – Eggyel sem bántál volna el.

– Ha kell, akárkivel elbánok itt a kocsmában – mondta dühösen Szluhár.

– Velem is? – kérdezte gúnyosan Vécsey Tamás.

– Veled is! Vécsey Tamás lassan felállt, félrelökte a széket, és azt mondta:

– Lássuk! Felállt Szluhár is, de most már valamelyest lehiggadt. Majdnem békülékenyen kérdezte:

– Komolyan gondolod?

– Komolyan – mondta Vécsey Tamás. – Majd mindjárt meglátod, hogy milyen komolyan.

A kövér rendőr akkor megugrott, és hihetetlen gyorsasággal Vécsey Tamás mögött termett, átölelte a nyakát, térdét meg a derekába nyomta. De most kiderült, hogy Vécsey Tamás még mindig kemény legény, nem könnyen roppan meg a dereka, megragadta Szluhár karját, és a fején keresztül a földhöz csapta a rendőrt. Mint a moziban. Döngött a padló, Szluhár nagyot nyekkent, majd összedőlt a kocsmá. És Vécsey Tamás még fejbe is akarta rúgni a földön fekvő embert. Tényleg komolyan gondolta a verekedést. De akkor Serfőző András hátulról fejbe csapta gumibottal Vécsey Tamást. Vécsey Tamás egyszerre olyan lett, mint a holdkóros. Csak bámult hitetlenkedve a nagy semmibe, lassan megfordult, és bambán nézte Serfőző Andrást. Az pedig most a homlokára csapott a gumibottal. Vécsey Tamás nem bámézkodott tovább, leütötte Serfőző Andrást. Az elég fürgén felugrott, egymásnak rohantak, összekapaszkodtak, és addig felkelt a kövér Szluhár is, és most hátulról ő kezdte puhítani gumibotjával Vécsey Tamás fejét. Vécsey Tamás végül is összenyaklott.

– Bilincselj meg – lihegte Szluhár. – Bevisszük az őrszobára.

Megbilincselték Vécsey Tamást, és kivonszolták a kocsmából. Nos, ez a verekedés már tökéletesen kisöpörte a kocsmát. A vendégek eltűntek egy szálig, úgyhogy most mi is segítettünk Péntek Verának összeszedni a poharakat, miközben Oláh Jóska átkozódott, és mindenért Verát okolta, pedig ő igazán nem tehetett semmiről.

Negyedóra múlva visszajött Vécsey Tamás és Serfőző András. Mégsem mentek át az őrszobára. Vécsey Tamás még odakint telemerte hóval a sapkáját, és bent a kocsmában a fejére húzta. Iszonyúan fájhatott a feje, mert dagadozott minden irányban. Serfőző András egy

keményre gyúrt hógolyót tartott a kezében, és azzal borogatta vérző orrát. Leültek egymással szemben az asztalhoz, és egy ideig csak bámultak maguk elé. Aztán elmosolyodott Vécsey Tamás, és azt mondta:

– Nem számítottam rá, hogy fejbe vágsz hátulról.

– Megölted volna – mondta Serfőző András. – Láttam az arcodról, hiszen jól ismerlek. Megölted volna, vagy megnyomorítottad volna.

– Mégsem számítottam rá – mondta Vécsey Tamás. Kucsmája alatt olvadni kezdett a hó, és csorgott le két oldalon az arcán.

– Nagyobb baj is lehetett volna ebből – mondta Serfőző András.

– Mindenfélét beszéltél. Gyaláztad a rendőrséget.

– Azt mondják, Ausztráliában jó élet van – mosolygott Vécsey Tamás.

– Ki a fenét érdekel Ausztrália?

– Engem.

– Mióta?

– Mostantól kezdve. Mit gondolsz, milyenek lehetnek az ausztráliai rendőrök?

– Szemetek – mondta Serfőző András. – Különösen a bevándorlók-kal szemben.

– Lehet – hagyta rá Vécsey Tamás. – De azokkal nem aludtam együtt a temetőben a boszorkányok sírja mellett.

Péntek Vera ekkor minden különösebb ok nélkül sírva fakadt, és egy szál ruhában kirohant az udvarra, onnan meg a havas utcára. Burai J.-vel vártuk egy ideig, hogy visszajöjjön, de nem jött. Sokáig nem jött vissza. Négy vagy öt év múlva láttuk ismét, és addig a kutya sem törődött a körmeinkkel.

Persze ezt akkor este még nem tudtuk, csöndesen bandukoltunk haza, csak Burai J. jegyezte meg útközben:

– Érdekes, hogy erre mifelénk mindenki Ausztráliáról beszél. Mások inkább Amerikába vándorolnak ki, innen meg mindenki Ausztráliába.

Ez tényleg így volt. Abból a néhány utcából, ahol mi a karácsonyi dalokat szoktuk énekelni, akkor már hat és fél család kivándorolt Ausztráliába. Azért hat és fél, mert Opana, a zsákoló nem vándorolt ki. Az ám, Opana! Kár, hogy csak most jutott eszembe. Róla hosszasan

kellene beszélnem, de úgy látom, unja már, uram. Nem? Akkor jó. Bár úgy látom, a kést sem akarja letenni, pedig azért mesélem mindezeket a dolgokat. De mindegy. Opanáról ezúttal csak röviden.

Zsákoló volt, és sokáig agglegény. A háború vége felé azután meg-nősült, egy ötgyermekes özvegyasszonyt vett el. Kis háza volt, egyszerre nagyon megtelt, de azért elfértek valahogy, a gyerekek szépen felcseperedtek. A legidősebb fiú megnősült, és kiügyeskedte magát Ausztráliába. Onnan írt az anyjának, hogy menjen utána az egész család. És a család felkerekedett, és kivándorolt Ausztráliába, Opana azonban nem akart menni, ott maradt megint egyedül a házában. Kezdetben gyakran írtak neki levelet, melyeket nekem kellett felolvasni Opanának, mert ő írástudatlan volt, csak a nevét tudta nagy ügyvel-bajjal aláírni. Bennem jobban megbízott, mint a felnőttekben, így hát nekem hordta a leveleket. Hosszú levelek voltak ezek, arról szóltak, hogy az egész család szépen feltalálta magát Ausztráliában, mindenki dolgozik, jó lenne, ha Opana is kimenne, ő is dolgozhatna, juhász lehetne.

– Ezért kár kimenni Ausztráliába – hördült fel Opana. – Juhász itthon is lehetnék, ha akarnék. Írd meg nekik.

Megírtam, hogy Opana nem megy ki Ausztráliába, mert juhász idehaza is lehetne, ha akarna, de ő azt sem akarja. Valami azért megmozdult Opana fejében, mert tavasszal, amikor kizöldült a fű, vett egy fehér bárányt. Reggelként kikötötte egy akácfához a kert alá, és amíg ő munkán volt, a bárány békésen legelészett. Délután Opana elengedte a bárányt, megittatta, és gyöngéden simogatta a fehér szőrét. Nagyon a kezéhez szokott a bárány, mindenhová bégetve ment utána, vasárnap délutánonként, amikor az utcabeli férfiak összejöttek a házuk előtt, a sarkon, kártyázni, a bárány akkor is ott legelészett Opana közelében. Aztán egy nap Opana behívott engem a házába, és megkért, hogy írjak a feleségének egy szép levelet, írjam meg, hogy jöjjön haza, hiszen a gyerekek szépen feltalálták magukat Ausztráliában, itt meg nagyon üres a ház, és írjam meg azt is, hogy van egy gyönyörű fehér báránya. Megírtam mindent egy hosszú levélben, igazán szép levél volt, abban az időben még szerettem levelet írni.

Hónapokig nem kaptunk rá választ. Elmúlt a tavasz és a nyár, a bárány gyapjas birkává gömbölyödött, és továbbra is Opana nyomában járt mindenfelé. Valamikor ősszel érkezett meg a levél Ausztráliából. Opana felesége közölte, hogy ő már nem jön haza soha többé. Úgy döntött, hogy a gyerekeivel marad, hamarosan talán unokái is lesznek. Opana aznap órák hosszáig tanácstalanul ténfergett a kert alatt, a birka csendesen legelészett a nyomában, Opana időnként megsimogatta a hátát. Aztán elővette zsebéből a bicskáját, és elmeteszte az egykori fehér bárány torkát. Megvárta, hogy kifollyon a vér, akkor vállára vette a birkát, mint ahogy a gabonászsákokat szokta, bevitte az udvarába, megnyúzta és kibelezte, a birkahúst beleszeletelte egy nagy bográcsba, tüzet gyújtott alá, aztán végigjárta az utcát, és estére mindenkiket meghívott birkapörköltre. És utána ott maradt teljesen egyedül a házában.

Vécsey Tamás viszont kivándorolt Ausztráliába. Eladta a házát, összepakolta a családját és elhajózott. Serfőző András ettől kezdve elmaradt az Oláh Jóska kocsmájából, csak olyankor ugrott be, ha levelet kapott Vécseyéktől, és lelkesen elmondta, hogy minden a lehető legnagyobb rendben van, Vécseyék gyarapodnak, Jánoska szépen nő. Később fényképeket is mutatott egy szép házról, kertről és autóról, meg Vécsey Jánoskáról, aki évek múltával szép szál legénnyé nőtt, délceg katona lett belőle. A katonaképet magam is láttam, és nem akartam elhinni, hogy ez lett abból a kis öt-hat éves Vécsey Jánoskából, aki mindig egyedül hallgatta a karácsonyi dalokat, és amikor befejeztük az éneklést, szófogadóan mosolyogva ment lefeküdni az ágyába, mert tudta, hogy a szülei csak késő éjjel jönnek haza. Pedig ő volt az a katonaruhában. Vagy egy év múlva hírt kaptunk, hogy Vécsey Jánost lelőtték Vietnámban. Hősi halált halt. Addig azt sem tudtam, hogy ausztráliai katonák is vannak Vietnámban, pedig mintha olvastam volna valamit... Vagy talán önként jelentkezett? Mindegy, meghalt. Serfőző András pedig akkor levetette a rendőregyenruhát, és beállt a fatelepre éjjeliőrnek.

Jó, tudom, hogy ez így együttvéve igen szomorúan hangzik, de azt akartam, uram,... Figyel rám egyáltalán? Mindjárt befejezem. Még csak

Péntek Veráról néhány szót. Eltűnt egy téli éjszakán, emlékszik? És azt mondtam, hogy nem láttuk négy-öt évig.

Verőfényes nyári napon jött vissza az utcánkba. Gyönyörű halványkék ruha volt rajta. Ő maga is gyönyörű volt. Kopaszodó jámbor férfi lépkedett a nyomában két kofferrel. Az egész utca megnézte őket, és mindenki megállapította, hogy Vera jól ment férjhez, látszik a férjéről, hogy szeretetre méltó, kedves ember. Így is volt. Péntek Vera először az anyját üdvözölte, elég szívélyesen, ahhoz képest, hogy az a vénasszony mennyit verte valamikor, és egyáltalán hogyan bánt vele. De azután mindjárt a mi házuk elé jött, és leült a sziklára.

Burai J. és én akkor már lapátkezű kamaszok voltunk, távolabb húzódtunk, és nekem eszem ágában sem volt leülni a szikla mellé. Csak-hogy Péntek Vera lassanként megint elszomorodott, akárcsak régen, nagyon szerencsétlennek és magányosnak látszott még a szép halványkék ruhájában is.

Burai J. végül is nem bírta ki, fülig vörösen, de odament a sziklához, leült a földre, és felnyújtotta a kezét Péntek Verának. Péntek Vera meg elővett egy kisollót a táskájából, és én akkor láttam őt először mosolyogni, akkor, azon a verőfényes nyári napon.

Ha tél lett volna, talán még a karácsonyi dalokat is elénekeljük neki? Nem. Nem hiszem. Kinőttük már őket. Bár tudtuk, hogy mégiscsak szép volt az a tél. Különösen a karácsony előtti napokon, amikor fehér volt minden, a házak és az eperfák, bent a házakban meg az emberek az ablakokhoz nyomták a homlokukat, és tőlünk várták az angyali vigasságot.

EGY REGÉNY VÉGE

Tulajdonképpen már egy egész regényt elmeséltem önnek, uram, igaz, hogy kissé darabosan meséltem, de ha jobban odafigyelt, szépen összeilleszthette a részeket, a regénynek akár egy szép címet is adhatnánk, mondjuk azt, hogy *Az angyali vigasság*. Attól tartok azonban, hogy ön nem figyelt kellőképpen, vacsorázott vagy éppen az ereit próbálta felvágni ezzel az életlen vendéglői késsel, néha az volt az érzésem, hogy egyáltalán nem érdeklik az én szép-szomorú történeteim, pedig én igazán erőlködtem, nem mintha komolyan elhinném, hogy tényleg fel akarja vágni az ereit, de azért mégis erőlködtem, végezetül még csak annyit tehetek, hogy befejezem a regényt. Azzal fejezem be, hogy közlöm, nem kedveltem meg önt túlságosan, uram, az az érzésem, hogy régről ismerem magát, még gyerekkoromból, ahonnan a történeteimet felidéztem, vagy ha nem is ismerem, mindenképpen emlékeztet valakire, mégpedig egy hegyesorrú, patkányszerű fickóra, aki egyszer nagy verekedést robbantott ki, de ugyanakkor emlékeztet egy Gyilkos nevű lógó nyelvű lóra is, attól függően, hogy hogyan fog viselkedni a regény befejezése után; ha nyugodtan kifizetteti velem a vacsoráját, és ha holnap este ezzel az érfelvágási trükkel újabb potyavacsorát tarhál valakitől és közben ismét régi történeteket hallgat, akkor biztos leszek benne, hogy ön az a bizonyos patkányszerű fickó, ha viszont még egy nagy vágat csinál a világba, akkor már-már jó szívvel fogok emlékezni magára, akárcsak a Gyilkos nevű lóra.

Kezdjük a Gyilkos nevű lóval. Meséltem már róla, arról a szerencsétlen, hajlott hátú, lógó nyelvű vén gebéről van szó, amelyik egy napon megvadult, keresztbe fordította a kordét a betonúton, és egy teherautó halálra lapította a kordén ülő Kalmár Gyurit, a lónak nem történt

semmi baja, de senkinek sem kellett, végül Velez János bácsi kötötte be az istállójába, és mi Gyilkosnak neveztük a vén gebét, de bármennyire is haragudtunk rá, kölcsönkértük, és utolsó útján még elvitt bennünket a szomszéd faluba, és ami fontosabb, haza is hozott bennünket.

A szomszéd faluba tél végén egy vasárnap délután mentünk át futballozni. A meccset Toma Gyuri beszélte meg az ottani telepes fiúkkal, és felajánlotta nekünk, hogy állítsunk össze közös csapatot a szomszéd falubeliek ellen. A felajánlásokon nagyon meglepődtünk, Toma Gyurit szívből utáltuk, őt is meg az egész bandáját, igen sokszor összeverekedtünk velük, aztán mégis elfogadtuk az ajánlatot, talán azért, mert a hosszú, havas télen ráuntunk a lassú mozgásra és vágytunk a gyorsabb mozgásra, talán az örökös civakodásra és verekedésre is ráuntunk egy kicsit, rövid időre kibékültünk Toma Gyuriékkel, és összeállítottuk a közös futballcsapatot, tőlünk öten – Szivel Sanyi, Burai J., Hodonicki Oszkár, Virág Péter és én – voltunk benne, Toma Gyuri bandájából meg hatan, tartalékjátékosokat nem jelöltünk ki. Ezek után kölcsönkértük Velez János bácsi szekerét és a Gyilkos nevű lovat.

Vasárnap ebéd után felültünk a szekérre és elindultunk a szomszéd faluba. A hó elolvadt már ekkor, de még elég hideg volt, a vén, lógó nyelvű gebe lassan húzta a szekeret, Szivel Sanyi tartotta a gyeplőt, de nem merte túlságosan nógatni az öreg jószágot, azért amikor kiértünk a házak közül, néhányan leugráltunk a szekérről, kocogtunk mellette, és ilyenkor mintha gyorsabban haladt volna a szekér, és mi is bemelegítettünk a meccs előtt. Később a csapat másik fele kocogott, mi meg visszaültünk a szekérre. Körülöttünk megfeketedtek a hó alól előbukkant szántóföldek, a búzatáblák halványzöldek voltak. Békésen haladtunk előre az úton, de nem sokáig, mert Toma Gyuri ezúttal is hű maradt önmagához, veszekedésbe kezdett, most éppen a Gyilkos miatt.

– Hajszold meg egy kicsit ezt a vén dögöt – mondta Szivel Sanyinak.
– Így sohasem érünk oda.

– Öreg ló ez már – mondta szánakozva Szivel Sanyi, holott a Gyilkost ő sem kedvelte –, és még vissza is kell jönnünk vele.

– Hazafelé viszont mindenképpen agyonhajszoljuk – mondta Toma Gyuri. – Megérdemli, hogy agyonhajszoljuk.

– Nem fogjuk agyonhajsolni – mondta Burai J. – Szép lassan elvisz bennünket a meccsre, és szép lassan haza is hoz bennünket.

– Megölte a Kalmár Gyurit – mondta Toma Gyuri. – Mi meg megöljük a gyilkos dögöt.

– Nem biztos, hogy szándékosan ölte meg Kalmár Gyurit – mondta Burai J. – Azon a napon megvadultak az állatok a környékünkön. Megvadultak a birkák, a tehenek, még a libák is. És megvadult a Gyilkos is. Azt mondták, hogy egy lidérc vadította meg az állatokat.

– Nem hiszek a lidércekben – mondta Toma Gyuri. – Kalmár Gyuri viszont nagyon derék ember volt.

– A kútások egyszer felültettek Gyilkos hátára – mondtam. – Lovagoltam a kendergyár körül a búzatáblákon, a napraforgótáblák között. Akkor találkoztam Kalmár Gyurival. Egy sarlóval csapkodta le a szép sárga napraforgófejeket és minduntalan azt hajtogatta, hogy immár semmi ember lett belőle. Előző este ugyanis megverte őt Szlimák Mihály.

– Nem hiszem, hogy a kis göcsörtös Szlimák Mihály megverte Kalmár Gyurit – mondta Toma Gyuri.

– Ott voltam a kútásoknál, amikor Szlimák Mihály leütötte Kalmár Gyurit – mondtam. – Saját szememmel láttam.

– Mit kerestél te a kútások között? – kérdezte Toma Gyuri.

– Semmi közöd hozzá – förmedtem rá. – Kocogj inkább egy kicsit, mert megmacskásodnak az izmaid és semmit sem érsz majd a foci-meccsen.

Toma Gyuri leugrott a szekérről és bemelegített, de azért továbbra is acsarkodott a Gyilkos ellen.

Aztán mégis beértünk a szomszéd faluba, a Koplalóra kellett mennünk, a Koplaló a falu másik végén volt, szép főutcán zörögtünk végig, kétoldalt szép nagy sváb házak álltak, persze most már nem a németek, hanem a telepések laktak bennük. A telepés fiúk már vártak bennünket a Koplalón.

Harsányan röhögtek, amikor meglátták a Gyilkost, minket viszont ugyan kedvesen fogadtak, kezet ráztak velünk, sőt még össze is ölelkeztünk. Aztán elkezdtünk focizni, és ekkor már nem ölelkeztünk, elég keményen rúgtuk egymást, a hosszú, havas tél után mindannyian megvadultunk egy kicsit, kemény mérkőzést vívtunk, 3:2-re győztünk. A kövér Hodonicki Oszkár nagyon jól védte a kapunkat, Burai J. két gólt rúgott, Szivel Sanyi egyet, tulajdonképpen valamennyien jól játszottunk. A telepes fiúk elszomorodtak ugyan, de azért sportszerűen belenyugodtak a vereségbe. Nem búcsúztak el tőlünk kimondottan szívélyesen, de barátságosan integettek utánunk, amikor befordultunk Gyilkossal a főutcára. Hanem akkor hirtelen előbukkant az a patkányszerű fickó, akit a történet elején említettem, és aki lehet, hogy éppen ön volt, uram. Odafutott a szekerünkhöz, a szekér végében a kis Burai J. ült, lábát az út fölé lógatta.

– Két gólt rúgtál, igaz? – kérdezte a patkányszerű fickó.

– Igen – mondta Burai J.

– És most boldog vagy?

– Boldog vagyok – mondta Burai J.

– Eljöttetek ezzel a kivénhedt gebével és megnyertétek a meccset.

Ezért vagy boldog?

– Ezért.

– Te ugyebár magyar fasiszta vagy? – kérdezte a patkányszerű fickó.

– Nem vagyok fasiszta – mondta Burai J. – Te viszont mocskos patkány vagy.

A patkányszerű fickó ököllel Burai J. arcába vágott. A kis Burai J. érzékeny lelkű, de gyorsan feldühödő gyerek volt. Leugrott a szekérről és gyorsan kétszer visszaüött. Erre fenyegetően hozzánk rohant a többi telepes fiú is. Valamennyien leugráltunk a szekérről és elkezdődött a verekedés. Mi elég jó verekedők voltunk, Toma Gyuri bandája is tudott verekedni, hiszen leginkább egymáson gyakoroltunk, most viszont egyazon oldalon küszködtünk a telepes fiúk ellen, akik szintén jól verekedtek, meg otthon is érezték magukat, de még így is visszaszorítottuk őket egy kicsit. Akkor az út széléről elkezdtek bennünket

kövekkel dobálni. Ez sem volt veszélytelen dolog, könnyen befakaszthatták volna a fejünket, szerencsére senkinek sem tört be a feje, néhány kődarab azonban eltalálhatta a Gyilkost, mert a lógó nyelvű ló hirtelen felnyerített és felágaskodott. Szivel Sanyi felugrott a szekérre, megragadta a gyeplőt, de érezte, hogy nem tudja megfékezni a Gyilkost, ezért lekiáltott:

– Ugráljatok fel a kocsira!

Felugráltunk a szekérre és Szivel Sanyi akkor nekiengedte a Gyilkost a szép főutcának. Robogtunk és éktelenül zörögöttünk a szép német házak között, a telepes fiúk ámulva elmaradtak mögöttünk. A Gyilkos meg futott előrenyújtott nyakkal és mintha a háta sem lett volna annyira hajlott, kifutott a faluból a szekérrel és a fekete szántóföldek között is tovább vágatott. Szivel Sanyi feszesre húzta a gyeplőszárazakat, most már lassíthattunk volna, de a Gyilkos végigfutotta az utat hazáig, anélkül, hogy hajszottuk volna. Mire beértünk a falunkba, mi már nagyon fáztunk a szekéren, a Gyilkosnak viszont habos volt a nyaka és a háta. Velez János bácsi aggódó arccal vezette be az istállóba az öreg lovat, ott lecsutakolta, de ez sem segített rajta. A Gyilkos még akkor éjjel lefeküdt a szalmára, hörgött, és a nyelve jobban kilógott, mint valaha. Három napig hörgött, akkor elpusztult. Még akkor sem bocsájtottuk meg neki teljesen, hogy egy nyáron megölte Kalmár Gyurit, de azért már-már jó szívvel gondoltunk a Gyilkosra.

Hát ez lenne a regény vége, uram. A vacsoráját kifizettem, és ön nem vágta fel az ereit. Ez is valami. Most elmegyek. Nem állítom, hogy ki-mondottan örültem a találkozásnak, de mégis... elmondtam egy jó történetet. Később pedig majd megtudom, hogy tényleg ismertem-e önt régebbről, vagy csak emlékeztet valakire.

MINT A FELSZABADÍTÓK

Az asztalosmester történetei

SZOMORÚ, LANGALÉTA NÉGEREK

M. Holló János régi nyikorgó hintaszékében ringatózott, és éppen olyan rosszul érezte magát, mint régen, amikor a hintaszék még vadonatúj volt és ő először ült bele, akkor fáradt volt, gyorsan elaludt, és jéghegyekről álmódott, és mire felébredt fehér álmából, iszonyúan rosszul érezte magát sötét lakásában. Akkor régen M. H. János nagyon messziről, Havannából érkezett haza, két vagy három nappal karácsony előtt, és arra számított, hogy lakásában egy Natasa nevű eleven természetű, kissé szertelen, de csinos és jószívű fiatal lány várja otthon, Natasa azonban eltűnt, csak egy hintaszéket hagyott maga után, mert tudta, hogy M. H. J. már régóta vágyik egy hintaszékre, szép karácsonyi ajándékkal búcsúzott hát el, mert alapjában véve tényleg jószívű lány volt, ezt M. H. J. kénytelen volt elismerni, annak ellenére, hogy nagyon magára maradt azon a régi karácsonyon. M. H. J.-t azóta már sok jószívű lány elhagyta, de ha beült a hintaszékbe, mindig Natasa jutott eszébe, néha Havanna is, ez időnként felvidította, mert Havannában olykor kellemesen érezte magát, ott is találkozott egy jószívű fiatal lánnyal, szép nagy, rózsaszínű kagylót kapart elő a tengerparton a homokból, egyszer igazán ízletes teknőcpörköltet ebédelt. Esténként meg kimondottan élvezte a jéghideg daiquirit, amelyet kehelyszerű poharakban szolgáltak fel, és M. H. J. leginkább több kelyhet is kiszivattyúzott vékony szalmaszállal. Már akkor elhatározta, hogy egyszer majd hosszasan ír ezekről a kellemes élményekről, de most az immár nyikorgó hintaszékben minduntalan egy szomorú négert látott maga előtt, a néger hosszú lábaival céltudatosan menetelt egy kora reggelen Havanna egyik belvárosi utcáján, de az arca olyan hamuszürke volt, hogy az akkor éppen kéznél lévő, jószívű fiatal lány olyasmit mondott M. H. J.-nek, hogy

a fehér emberek sohasem tudnak olyan mélységesen elszomorodni, mint a négerek. M. H. J. ezt majdnem elhitte akkor, bár ezúttal egyáltalán nem örült annak, hogy a szomorú néger letörli a hintaszék előtt a rózsaszínű kagylót és a daiquirit, jól tudta, hogy a hosszú útleírás ismét elhalasztódik, és megint karácsony közeledett, és ő minden bizonnyal ismét magára marad karácsony estéjén a nyikorgó hintaszékben a szomorú négerrel. Már csak abban reménykedhetett, hogy Iрмаi József, a kiváló asztalosmester talán felvidítja egy kicsit. Iрмаi József hosszú, erős csontú ember volt, önérzetes magabiztossággal végezte munkáját; az elmúlt években sok könyvespolcot és egy nagy íróasztalt csinált M. H. J.-nek, közben mindenféle történeteket mesélt az életéből, M. H. J. szerette hallgatni ezeket a történeteket, és szerette nézni az asztalosmester biztonságos kézmozgását, így hát újabb könyvespolcot rendelt az újabb magányosnak ígérkező karácsony előtt. Iрмаi József hozta is a méretre szabott deszkákat, de most ő sem vidította fel M. H. J.-t, mert a deszkákkal együtt magával hozta mostohafiát is, egy vizenyős szemű, vékony suhancot, akit Modrovich Bélának hívtak, és katonaruhába volt öltözve, szinte görnyedezett a súlyos téli egyenruha alatt, az arca halványsárga volt, kezei remegtek, remegő kézzel próbált segítkézni mostohaapjának a könyvespolc összeszerelésében, de minduntalan elejtette a szerszámokat és szétszórta a csavarokat, Iрмаi József végül is elkergette maga mellől, mire a reszkető katona bágyadtan leült egy székre, halványsárga arca majdnem szürke lett, és M. H. J. a hintaszékben ringatózva arra gondolt, hogy mégsem volt igaza annak a havannai lánynak, a fehér emberek is mélységesen el tudnak szomorodni, nem csak a négerek.

Iрмаi József egyedül gyorsan összeszerelte a könyvespolcot, és elégedett volt a munkájával.

- Szilárdan áll – mondta. – Rengeteg könyvet pakolhat rá.
- Akkor talán ihatnának egy pohár konyakot – javasolta M. H. J.
- Mint máskor is a jól végzett munka után.
- Megérdemeljük – mondta Iрмаi József.

M. H. J. elővette a konyakosüveget és a poharakat, Modrovich Béla remegő kezébe is poharat nyomott.

– Úgy látom, a fiúra is ráfér egy pohár konyak. Vagy talán kettő is.

Irmai József szánakozva nézte halovány mostohafiát, és azt mondta:

– Háborús hős. Hőstetteiért most éppen jutalomszabadságot kapott. Vukovár romjai közül jött, ő maga is derekasan segédkezett a romok megteremtésében.

– Ezért remeg a keze? – kérdezte M. H. J.

– Tökrészegezen vittek ki a frontvonalra – mondta Modrovich Béla rekedten, és köhögött a konyaktól. – Ott is sokat ittam, annyira részeg voltam, hogy egyáltalán nem emlékszem, hogy mit csináltam az első három napon. Amikor kijózanodtam, géppisztoly volt a kezemben, és mindenki dicsért bátorságoméért. Azt mondták, hogy az elmúlt három nap alatt én kaszáltam le a legtöbb horvát gárdistát. Aztán folytattam a lövöldözést. Lőttem mindenre, ami mozgott. És nem csak a gárdistákra.

– Asszonyokra, gyerekekre is? – kérdezte M. H. J.

– Gyerekekre talán nem – mondta révetegen Modrovich Béla. – De lőttem mindenre, ami csak mozgott. Még a kutyákra is. Azt mondták, hogy ott mindenki az ellenségünk, és mindenki a halálunkat akarja.

– Ezek szerint lesz ott még tennivaló bőven – mondta epésen Irmai József.

Modrovich Béla tovább motyorászott, inkább magának beszélt, akár a holdkórosok, ha a holdkórosok egyáltalán szoktak beszélni éjszakai bolyongásaikkor. Most egyébként szikrázó téli délelőtt volt.

– Egy sebesültet nem engedtek, hogy megöljek. Ősz bajuszú öregember volt, eltaláltam, de nem halt meg. Segítségért kiáltozott, meg akartam ölni, hogy ne szenvedjen, a barátaim azonban félrelökték a géppisztolyomat. Azt mondták, hagyjuk csak szenvedni az elvetemült gazembert.

– Mozgott az elvetemült gazember? – kérdezte M. H. J.

– Mozgott, és kiabált még órákon keresztül. De nem engedték, hogy megöljem. Akkor kezdett először remegni a kezem.

– Ha visszamész, lödd agyon a szenvedő sebesülteket – mondta Irmái József.

– Nem megyek vissza – mondta Modrovich Béla.

– Akkor agyonlőnek a barátaid – mondta Irmái József. – Háborús időket élünk már megint, és ilyenkor könnyen agyonlővik a katonaszökevényeket. Akkor is, ha mozognak, és akkor is, ha nem mozognak.

– Esetleg elmehetne külföldre a fiú – tanácsolta M. H. J. – Sokan megtették már.

– Elvették tőle az útlevelét – mondta az asztalosmester. – A katonáktól elveszik az útlevelüket.

– Próbáljon meg átszökni a határon – mondta M. H. J. – Van, akinek sikerül.

Modrovich Béla letette a konyakospoharat, és előrenyújtotta a kezét. Most jobban remegtek, mint amikor a csavarokat szétszórta.

– Engem biztosan elkapnának. Inkább megvárom őket otthon. Aztán csináljanak velem, amit akarnak.

M. H. J. belerúgott a padlóba, ettől erőteljesen meglódult alatta a hintaszék, a konyak nyugtalankodni kezdett a gyomrában, és M. H. J. szinte nosztalgiával gondolt a jéghideg daiquirire.

– Találkoztam egyszer egy négerrel. Végtelenül szomorú volt, de hamuszürke arccal is céltudatosan robogott hatalmas léptekkel.

– A kezei remegtek? – kérdezte Irmái József.

– Nem tudom – vallotta be őszintén M. H. J. – Kezeit zsebre dugta, és úgy robogott szomorú célja felé.

Csöngettek a bejárati ajtónál, M. H. J. felkelt az imbolygó hintaszékből, megnyugtatólag intett Irmái Józsefnek, hogy érezzék továbbra is otthon magukat, ő meg kiment az előszobába, és kinyitotta az ajtót.

Ismét egy riadt, sápatag fiatalember állt előtte, fázósan összehúzta magát télikabátjában, meleg sálat tekert a nyakára, a sál mögül élénkpiros nyakkendő látszott, a szerencsétlen fickó megpróbált mosolyogni a meleg sál és a piros nyakkendő felett.

– Emlékszik még rám?

M. H. J. a piros nyakkendőre emlékezett, rosszalló tekintettel mérte végig az alkalmatlankodó fiút, nagyon elege volt már a szomorú emberekből, ezért kimerően és fenyegetően azt mondta:

– Emlékszem rá. Teofilnak hívnak, és a nyáron be akartál törni a lakásomba, hogy elrabolod a megtakarított száz német márkámat. Akkor is piros nyakkendő lógott a nyakadban, és nem adtam oda a száz márkámat.

– Kis híján szétsapta a fejemet egy baltával – rebegte Teofil.

– Most már kétszáz márkám van, mert eladtam a regényemet – mondta M. H. J. –, de megvan még a baltám is, sőt azóta még egy pisztolyt is szereztem, háborús időkét élünk, és figyelmeztetek, hogy ilyenkor gyorsan eljár az ember keze.

– Nem akarom elrabolni a kétszáz márkáját – mondta rémulően Teofil. – Bajban vagyok. Beengedne?

M. H. J. félreállt az ajtóból, Teofil belépett az előszobába, a homloka és az orra fényleni kezdett a verítéktől.

– Bajban vagyok. Lebuktam.

– Ügyetlen vagy, fiam – mondta M. H. J. – Ezt már a nyáron is közöltem veled, és megpróbáltalak jó útra téríteni. Miért nem hallgatál rám?

– Néhány betörésem azért sikerült – mondta majdnem büszkén Teofil. – Néhány lakást kirámoltam, de aztán elkapott a rendőrség, amikor túl sokáig babráltam az egyik zárral... És én az első kihallgatáson ijedtemben mindent bevallottam. A maga nevét is említettem, pedig a maga lakását nem raboltam ki.

– Nem is fogod kirabolni – mondta M. H. J. – Börtönbe csuknak, és ott majd jó útra térsz.

– Nem biztos, hogy börtönbe csuknak. Az apám megfizette a károsultakat. Ők nem fognak ellenem vallani a bíróságon. Ha maga is hajlandó lenne...

M. H. J. kezdte valamivel jobban érezni magát, de továbbra is szigorú maradt.

– Az apádnak tehát sok pénze van.

– Igen. Maga mennyit kér?

M. H. J. egy ideig nem válaszolt, Teofil türelmetlen lett, már gyöngyözött a homloka, idegesen könyörgött.

– Mondja meg gyorsan. Innen megint a rendőrségre kell mennem kihallgatásra. És rám parancsoltak, hogy az útlevelemet is vigyem magammal.

– Én drága ember vagyok és neves író – mondta nagyképűen M. H. J. – A könyveimet is drágán adom el, ezért sikerült összegyűjtenem már kétszáz német márkát. – Ekkor hirtelen elhallgatott, a havannai belváros egyik utcája jelent meg előtte, tágra nyílt szemekkel bámult Teofilre. – Nálad van az útleveled?

– Igen. Azt mondták, vigyem magammal a kihallgatásra.

M. H. J. merően nézte Teofil, és egyszerre nyájas ember lett belőle.

– Vesd le a kabátodat és a sáladat, és akaszd a fogasra.

Teofil engedelmeskedett, kapkodva vetkőzött, és még mindig nem bízott teljességgel M. H. J.-ben.

– Sietnem kell.

M. H. J. betuszkolta a szobába, egy széket húzott a kókadozó Modrovich Béla mellé, és ráparancsolt Teofilre:

– Ülj ide! Egy háborús hős mellett ülsz. Erre egész életedben büszke leszel.

Iрмаi József asztalosmester megkérdezte:

– Adjak neki is konyakot?

– Adjon neki – mondta M. H. J. – És jól nézze meg őket, mondja meg, hogy mit lát.

Iрмаi József gondosan megszemlélte a két fiatalembert, és azt mondta:

– Két kornyadozó, nyivászta kölyköt látok.

– Így van.

– Módfelett hasonlítanak egymásra.

– Ez az – csapott a térdére M. H. J., és immár elégedetten ringatózott a hintaszékben, teljesen megfélekezett Natasáról és a kubai fővárosról. Teofilhoz fordult.

– A rendőröknek azt fogom mondani, hogy már régóta ismerlek, mindig rendes, udvarias és halk szavú fickó voltál, akivel sokat és értelmesen lehetett beszélgetni. Legutóbb a nyáron jártál itt nálam, hideg sört hoztál nekem, ami nagyon jólesett abban a kánikulában, jóízűen iszogattuk a sört, a bibliában fellelhető furcsaságokat és bölcs mondásokat elemeztünk, legtöbb figyelmet a tízparancsolatnak szenteltünk. Ezután békében és barátságban búcsúztunk el egymástól.

Teofil nem volt benne biztos, hogy M. H. J. komolyan beszél, de azért kipirult az arca.

– Tényleg megtenné ezt?

– Természetesen – mondta M. H. J. – Én mindent megteszek azokért az emberekért, akiket kedvelek. Téged is megkedveltelek, mert alapján véve jóra való fiú vagy. Nem engedem, hogy börtönbe csukjanak.

– Mennyit kér érte? – kérdezte Teofil.

– Jó cselekedeteimet nem szoktam megfizettetni – mondta sértődötten M. H. J., majd gyorsan és nyájasan hozzáfűzte. – De az útleveledre szükségem lenne néhány napig.

– Nem adhatom oda az útlevelemet – mondta ijedten Teofil. – Be kell vinnem a rendőrségre.

– Sajnálattal közöld velük, hogy elkallódott valahol. De hamarosan megtalálod. Mondjuk... mondjuk két nap múlva. Két nap múlva eljössz hozzám, és megtalálod itt nálam. Sört ne hozzál, legfeljebb konyakot. Télen nem iszom sört.

– Minek magának az én útlevelem? – kérdezte kétségbeesetten Teofil.

– Majd nézegetem a fényképedet – mondta M. H. J. – Szeretem a számomra kedves emberek fényképeit nézegetni. Ez majdnem mindig felvidít, és mostanában igazán szükségem van egy kis vigasztásra.

Teofil nem hitte el, hogy M. H. J. a fényképét akarja nézegetni, de azért vonakodva átadta az útlevelét.

– Remélem, megbízhatok magában – mondta aggodalmasan.

– Két nap múlva várlak – mondta M. H. J. – Nincs miért aggódnod. Menj nyugodtan a rendőrségre.

Teofil elment, de nem látszott nyugodtnak.

M. H. J. átnyújtotta az asztalosmesternek az útlevelet. Irmai József belelapozott, és sokáig tanulmányozta a fényképet.

– Csonkás Teofil. Úristen, micsoda név – mormolta, aztán ráförmedt a reszkető katonára. – Ezentúl Csonkás Teofil a neved.

– Nem értem, hogy mit művelnek maguk – mondta Modrovich Béla. – Mit akarnak velem?

– A hajadat kicsit megkurtítjuk, és még ma átvizlek a határon – közölte Irmai József. Körülnézett, mintha máris hajvágó ollót keresne, de nem ollót keresett, mert azt mondta M. H. J.-nek:

– Ebbe a lakásba okvetlenül kell egy szobalétra a könyvvállványok mellé. Bizonyára gyakran előfordul, hogy éppen a legmagasabb polcra akarja levenni valamelyik kedvenc könyvét.

– Előfordul – mondta M. H. J.

– Holnap visszahozom az útlevelet – mondta Irmai József, és felrántotta a székről Modrovich Bélát. – Induljunk, Teofil!

M. H. J. egyedül maradt a hintaszékben, elégedett volt, nem érezte rosszul magát, Irmai József mégiscsak segített rajta, elűzte a szomorú négert, M. H. J. ismételten elhatározta, hogy hosszú és derűs beszámolót fog írni kubai tartózkodásáról és a Nagy Fehér Madárról, egy bölcs öregemberről is fog írni, sőt Irmai József békebeli történeteit is megírja majd, persze nem most mindjárt, majd valamikor karácsony után, esetleg az új esztendő kezdetén, de akkor egészen biztosan. Valamit azért mégis akart csinálni karácsony előtt is, sóhajtvá kiszállt a hintaszékből, szétszórt porosodó könyveket vett a kezébe, rájuk fújt, és akkurátusan elrendezgette őket az újonnan elkészült szilárd könyvvállványon. A legfelső polcot már nem érte el, székre kellett állnia, és egy könnyen mozgatható szobalétrára vágott.

Irmai József másnap elhozta a szobalétrát és Csonkás Teofil útleveletét. Az útlevelet hanyagul az íróasztalra dobta, a létráról azonban volt mondanivalója.

– Csinos bútordarab. Karcsú és dekoratív. Ha úgy kívánja, felfüggesztem egy kampóra az előszoba falán, mint egy modern festményt, vagy faszobrot, vagy miacsodát. Esetleg ezzel a címmel: „Dacosan

szétvetett lábak a rácsok mögött.” Ha viszont használni akarja, egyszerűen leemeli a kampóról, és felüget rajta a könyvvállványok polcaihoz, mint a zergék a sziklás hegyoldalakon.

– Hogy sikerült a tegnapi utazás? – kérdezte M. H. J.

– Minden rendben van – mondta Iрмаi József. – Bár az a megrémült kölyök majdnem bajt csinált a határon. A szerb határőrök simán átengedtek bennünket, magam is csodálkoztam rajta, hogy mennyire nem törődnek velünk, a magyaroknál is simán átcsúsztunk volna, de egy fiatal határőr amúgy megszokásból rákérdezett, hogy mi a nevünk. A berezelt mostohafiam azt dadogta, hogy Modrovich Teofilnak hívják. A határőr megnézte jobban az útlevelet, és gyanút fogott. Nekem kellett megmagyaráznom, hogy a fiú tulajdonképpen Csonkás Teofil, de az anyja neve Modrovich. A magyar hatóságokat furcsamód sokkal jobban érdeklik az anyák, mint az apák. Talán ezért vagyunk ilyen szerencsétlenek. A lényeg az, hogy beengedtek bennünket az országba, a háborús hőst elvittem Budapestre, átadtam az egyik régi barátomnak, ő megígérte, hogy majd gondját viseli. Nagy szüksége lesz rá a fiúnak, mert még mindig reszket a keze.

M. H. János leült a hintaszékbe, a hintaszék keservesen megnyikorodt alatta, erről ismét Natasa jutott eszébe, aki már régen elhagyta őt, és máshoz ment feleségül.

– Nem szeretem, ha a háborús hősöknek remeg a kezük – mondta bágyadtan ringatózva. – Félek, hogy majd megint megjelenik előttem az a langaléta, szomorú néger, és akkor nem tudok derűs havannai történeteket írni.

– Írjon valami másról – tanácsolta Iрмаi József. – Sok mindent meséltem én már magának, azokat is megírhatja.

– Az egyik történetét már megírtam – hazudta M. Holló János. – Igazi szép, békebeli történet. Jó novellát kerekítettem belőle.

Iрмаi József az előszoba falait vizsgálgatta, helyet keresett a dekoratív szobalétrának. Csak amúgy mellékesen kérdezte meg.

– Mi a címe a novellának?

– Jó lélek költözött beléjük.

Irmai József hosszasan elgondolkodott, azután elismerően bólintott. Tetszett neki a cím.

– Reménykeltő – mondta, és egy vastag ácsceruzával megjelölte a helyet a falon, ahová majd vastag kampót szögel a szobalétrának.

JÓ LÉLEK KÖLTÖZÖTT BELÉJÜK

Hétköznaponként általában délután fél négy körül szoktuk özvegy Zsulyovicsnét felrakni a targoncájára a piactéren, és indultunk vele hazafelé. Szalay András, a hangszerjavító és furulyakészítő mester meg ilyenkor azt mondta nekünk:

– Gonosz lélek lakozik ebben a vénasszonyban. Nem szeretem, ha itt ácsorog a műhelyem előtt. Mondjátok meg neki, hogy menjen máshová a targoncájával.

Nem mondtunk semmit sem Zsulyovicsnének, sem Szalay Andrásnak, aki emiatt igen bánatosan és szemrehányóan nézett ránk, és inasa, a kis Szabó Lacika, aki mestere mellett ült egy alacsony széken, szintén nagyon bánatosan furulyázott, mint aki mindenben igazad ad Szalay Andrásnak.

Hazatoltuk a targoncán Zsulyovicsnét, az udvaron talpra állítottuk, az öregasszony kissé rogyadozó lábakon bement a konyhába, elmosta a reggeli mosatlan tányérokot és evőeszközöket, azután bevonult a szobájába és lefeküdt aludni. Dosztán Feri a fejét csóválta és néha megjegyezte:

– Nincs csúnyább állat a világon, mint a részeg ember.

– A részeg embernél csak a részeg asszony a csúnyább – mondta erre Szilágyi Lajos.

Ezzel leginkább el is intéztük Zsulyovicsnét, én nem szóltam semmit, tulajdonképpen nem volt különösebb bajunk szegény Zsulyovicsnével, alapjában véve rendben tartott bennünket és rendben tartotta az utcai szobát is, amelyet béreltünk tőle, kényelmesen megvoltunk a házban, a szobánk tágas és világos volt, mosdófülke is volt mellette, itt megtisztálkodtunk délután, én meg is borotválkoztam, mert abban

az időben egy Karolina nevű pincérlány után hajtottam esténként, és simára borotvált, tiszta arccal akartam megjelenni előtte. Zsulyovicsné eközben csöndesen pihent a szobájában, mi hárman is ledőltünk ágyainkra, és leginkább a lányokról beszélgettünk meg a biliárdjáték fortélyairól, esetleg a közelgő télről, amikor majd beindul a tánciskola, ahol majd összegyűlnek az ügyetlen lábú, szemérmes lányok, és mi majd hazakísérjük őket a havas utcákon és szoroson hozzájuk bújunk, hogy ne féljenek. Szóval effélékről beszélgettünk ott hárman Zsulyovicsné nappali szobájában, este pedig felöltöztünk, megfésülködöttünk, és elmentünk az Aranykárász vendéglőbe, ahol Karolina szolgálta ki a vendégeket, és mindenkire mosolygott, és három biliárdasztal is volt a hátsó teremben.

Az Aranykárászban Szilágyiék gyorsan eltűntek a hátsó teremben és nekiálltak biliárdozni, én meg leültem az étteremben és sört rendeltem. Karolina pillanatok alatt meghozta a sört, én a fény felé fordítottam frissen borotvált arcomat, és néhány illedelmes és kedves szót mondtam Karolinának, ő mosolygott, és ilyenkor volt a legszebb, ezt is megmondtam neki, mire tovább mosolygott, de máris ment tovább, sietett a kereskedelmi utazókhoz, akik hasas poharából drága konyakot ittak, otromba szellemességeket mondtak Karolinának, a szoknyáját is megsimogatták, de Karolina örájuk még kedvesebben mosolygott, mint rám. Dühös voltam a szabadosan viselkedő kereskedelmi utazókra, legszívesebben kizártam volna őket az étteremből, és akkor Karolina csak nekem mosolygott volna, ehelyett azonban rendeltem még egy sört, ismét szelíden megdicsértem Karolinát szorgalmáért és szépségéért, de mivel ezúttal is csupán röviden mosolygott rám, átsétáltam a hátsó terembe és néztem Szilágyiékat, akik elmélyülten biliárdoztak. Később többször kilestem az étterembe, a kereskedelmi utazók már pezsgőt ittak, és időnként egyik-másik eltűnt Karolinával. Így aztán éjjel, amikor hazafelé ballagtunk, már nem beszélgettünk a lányokról, csak a biliárdról, és otthon szó nélkül feküdtünk ágyba.

Zsulyovicsné még éjszaka, nem sokkal éjfél után kelt fel, elkészítette nekünk a reggelit, akkor elment a targoncájával, és mire megvir-

radt, már a piactér szélén állt, felvásárolta a tanyasi asszonyoktól a gyümölcs- és zöldségfélét, a tojásokat és a juhtúrót, és ki tudja még, mit, aztán a targoncáját odatolta Szalay András műhelye elé, és árulta a sokféle portékát. Jóbeszédű, vérbeli kofa volt Zsulyovicsné, dél körül általában már túladdott mindenen tisztességgel, akkor egy Sztoján nevű kucsébertől, aki mindenféle apró színes holmit árult: kulcstartókat, babákat, tükröket meg ilyesmiket, de a pult alól erősen savanykás szagú szerbiai szilvapálinkát is árult, vásárolt fél liter pálinkát, és kezdte módszeresen betermelni. Szalay András ezalatt odabenn a műhelyében javította a gitárokat, tamburákat, hegedűket és nagybögőket, és délelőtt nem is zavarta őt Zsulyovicsné, hiszen a mester ki sem jött a műhelyből, Szabó Lacikát küldte ki időnként az ajtó elé, hogy furulyázzon. Szabó Lacika évek óta inaskodott már Szalay Andrásnál, kissé nehézfejű, csöndes gyerek volt, mindenki tudta, hogy sohasem fogja kitanulni a szakmát, viszont gyönyörűen furulyázott, szívesen kiült a műhely elé, szép, szomorú dalokat játszott, így csalogatta be a műhelybe a piacozókat és a járókelőket. Ebéd után azonban Szalay András kiült a műhely elé, és ilyenkor faragta, csiszolgatta a furulyáit egy nagyon éles és hegyes késsel, és ilyenkor már zavarta őt Zsulyovicsné, aki targoncájának támaszkodva tempósan iszogatta a bűzös pálinkát, és mereven nézte a furulyákat faragó mestert és bánatosan furulyázó inasát.

Mi közben csináltuk a munkánkat az asztalosműhelyben, éjjeliszekrényeket csináltunk, hónapok óta már csak éjjeliszekrényeket csináltunk, néha az volt az érzésem, hogy mi látjuk el az egész világot éjjeliszekrényekkel, és nagyon untam őket, de ezt kellett csinálnunk, mert erre volt megrendelés. Két órakor megebédeltünk a menzán, és akkor mentünk a piactérre. Szabó Lacika gyönyörűen furulyázott, Szalay András ügyesen forgatta az éles kést, Zsulyovicsné pedig már üvegesedő szemekkel nézte őket.

– Gonosz lélek lakozik ebben a vénasszonyban – hajtogatta Szalay András. – És már a hangszereimbe is gonosz lelket küld. Én eddig jószágos lelkeket faragtam a furulyámba és gyönyörű hangon szóltak, de mostanában ez a vénasszony gonosz lelkeket küld beléjük, és már

Lacika sem tudja olyan szépen fújni a dalokat, mint régen. Nem lehet igazi furulyákat faragni, ha gonosz szemekből, gonosz lelkeket küldenek az ember felé. Félek, hogy bennem is megfészkel egyszer a gonosz lélek, és ez a vénasszony addig fog nézni rám, amíg egyszer félrecsúszik a késem és hasba szúrom magam. Küldjétek el innen ezt a gonosz asszonyt.

Megítélésünk szerint azonban Szabó Lacika ugyanolyan szépen fújta a bánatos, régi dalokat, mint régen, és mi örültünk, hogy még ilyenkor délután is furulyázik, amikor már jóformán senki sincs a piacon és a járókelők is megritkultak, így hát továbbra sem szóltunk semmit Zsulyovicsnének, ő meg továbbra is kijárt a piacra Szalay András műhelye elé, csak szombaton és vasárnap maradt otthon, szombaton kimosta és kivasalta a holmijainkat és az ágyneműket, vasárnap meg szentmisére ment, és ilyenkor meggyónt és megáldozott, vagyis nagyon rendesen viselkedett velünk, és én vasárnap este frissen vasalt, hóféhér ingben dicsértem Karolina szépségét, de ő akkor is annyit mosolygott rám, amennyi egy-két üveg sör mellé jár, erről azonban Zsulyovicsné igazán nem tehetett.

Egy napon azonban Szalay András mégis hasba szúrta magát. Éppen akkor, amikor mi hárman a piactérre mentünk, hogy felrakjuk a targoncájára Zsulyovicsnét. Láttuk, hogy az öregasszony és a furulyakészítő mester merően nézik egymást, de azt nem láttuk, amikor Szalay András megszúrta magát. Arra figyeltünk fel, hogy Szabó Lacika abbahagyta a furulyázást, és hogy kétségbeesetten ugrál mestere körül. Odarohantunk, Szalay András összegörnyedve ült a székén, két kezét a hasára szorította, egyik tenyerét felénk mutatta, véres volt.

– Megölt a gonosz lélek – mondta. – Hasba szúrtam magam. A vénasszony szeme tele van gonoszszággal.

Felkaptuk Szalay Andrást, ráfektettük a targoncára, és sietve elindultunk az egészségház felé. Szabó Lacika furulyával a kezében futott mellettünk. Szalay András hanyatt feküdt a targoncán, két tenyerét a hasára szorította, az ujjai között vér szivárgott, és fájdalmasan nyögött minden zökkenőnél.

– Verjétek ki belőle a gonosz lelket – nyögdécselte. – Másokat is meg fog rontani, és minden hangszer hamisan szól majd. Éjjel verjétek ki belőle a gonosz lelket. Vastag mogyorófavesszővel verjétek meg éjszakánként, tetőtől talpig verjétek végig, akkor talán elszökik belőle a gonosz lélek.

– Ne beszéljen badarságokat – szólt rá Dosztán Feri. – Maga finom lelkű művészember. Remek furulyákat csinál, az emberek boldogok, ha megszólalnak a furulyái. Hagyja hát ezt az ostoba badarságot.

– Vastag mogyorófavesszővel verjétek meg éjszakánként – suttogetta Szalay András.

Megérkeztünk az egészségháza, Szalay Andrást két nővérke és egy orvos fogta körül, megnézték a sebeit, aztán gyorsan kórházba vitették. Mi a targoncával visszamentünk a piactérre Zsulyovicsnéért, Szabó Lacika is mellettünk lépkedett és azt mondta:

– Meg fog halni a mester. Megöli a gonosz lélek.

– Nem fog meghalni a mester – mondta Dosztán Feri. – Fújjál nekünk egy vidám dalt, hangosan fújjad, hogy a mester is meghallja a kórházban, ettől majd gyorsan meggyógyul és még rengeteg furulyát csinál délutánonként a piactéren.

Szabó Lacika nem volt hajlandó furulyázni sem vidáman, sem bánatosan, könnyes szemekkel jött velünk a piactérig. Ott Zsulyovicsnét felraktuk a targoncára, Szabó Lacika tanácstalanul ácsorgott a hangszerjavító és furulyakészítő műhely előtt, nagy csend maradt mögöttünk, amikor elmentünk a targoncával.

Másnap azonban mintha magához tért volna Szabó Lacika. Mester nélkül is kiült az alacsony székre a műhely elé, ismét furulyázott, de ezúttal nem bánatos dalokat, hanem harcias indulókat harsogott. Ekkor elhatároztam, hogy én is harciasabban fogok fellépni Karolinánál. Este, amikor az Aranykárász étteremben az asztalomra rakta a sört, azt mondtam neki:

– Szeretném, ha egy éjszaka csak nekem mosolyogna. Egy egész éjszaka. Semmi mást nem kívánok, csak hogy mosolyogjon, és én reggel nézhessem, és akkor örök életemre jó lélek költözne belém.

– Mutassa a kezét – mondta Karolina.

Előrenyújtottam a kezem, Karolina megfogta, és én boldog voltam. Karolina lehajolt, mintha kezet akarna csókolni nekem, de csak megszagolta a kezemet és azt mondta:

– Festékszagot érzek, enyvszagot érzek, és terpentinszagot érzek.

– Éjjeliszekekrényeket csinálok már hónapok óta – mentegetőztem.

– Kinek kell az a sok éjjeliszekekrény?

– Minden embernek szüksége van éjjeliszekekrényre – mondtam. – Az asztalosműhely sarkában van egy kényelmes széles ágy, puha gyapjú-pokróccal letakarva. Bármikor bemehetünk oda.

– Én csak fehér lepedős ágyon tudok mosolyogni – mondta Karolina.

– Szép tágas szobát bérelek egy kertes házban – mondtam. – Abban a szobában fehér lepedő van az ágyon.

– Sok minden kell még ahhoz, hogy én egész éjszaka mosolyogjak – mondta Karolina.

– Ismerek egy fiatal fiút, gyönyörűen furulyázik. Megkérhetnék, hogy egész éjszaka játsszon az ablakunk alatt. Régi, bánatos dalokat.

– Én is gyönyörűen tudok furulyázni – mondta Karolina. – De az nagyon sokba kerül, többbe kerül, mint az éjjeliszekekrények.

Megdöböntett Karolina közönségessége, de még mindig fogta a kezemet, még mindig mosolygott, és nagyon szép volt, ezért azt mondtam:

– Drága stílbútorokat is tudok én csinálni. Olyan tökéleteseket, hogy bárki eredetinek nézné őket. XIV. Lajos korabeli bútorokat is tudok csinálni.

– Hát akkor fogjál hozzá minél előbb, Tizennegyedik Lajos – mondta Karolina.

– Az ilyen bútorok kifaragása elég sokáig tart – mondtam kétségbeesetten.

Karolina elengedte a kezemet, és már nem mosolygott.

– Tudod mit, öcsi? Menjél talán máshová. Télen például elmehetnél a tánciskolába, és néha hazakísérhetnéd egyik-másik fiatal leánykát.

Lehet, hogy még a szoknyájuk alá is nyúlhatsz rövid időre, bár biztosíthatlak, hogy nem sok örömed telik benne, ezek a fiatal leánykák vastag, meleg bugyikat viselnek, alattuk nem tudsz kitapogatni semmit, úgy érzed, mintha a télikabát gallérját simogatnád.

Azzal otthagytott Karolina, szerencsétlenül bámultam a sörömet, aztán bementem a hátsó terembe, és beálltam a biliárdozók közé, de mindig rosszul biliárdoztam, akkor este még a szokásosnál is rosszabbul. Szerencsétlenül éreztem magam, kiveszett belőlem minden harciasság.

És a következő nap délutánján is hiába fújta Szabó Lacika a harci indulókat, szomorú szívvel gondoltam Karolinára, és majdnem gorombán dobtam fel a targoncára szegény lemerevedett Zsulyovicsnét.

– Miért vertetek meg az éjjel? – kérdezte az öregasszony panaszosan, és egészen kicsire kuporodott a targonca tetején.

Egymásra néztünk, Szilágyi Lajos megvetően legyintett.

– Többet ivott, mint máskor – mondta.

Zsulyovicsné tovább panaszkodott:

– Én mindig kedveltelek benneteket, mindig kifehérítettem az ingeteket, mert szeretem, ha szépen öltözködtök.

– A részeg ember a legcsúnyább állat a világon – mondta Dosztán Feri.

– A részeg embernél csak a részeg asszony a csúnyább – mondta Szilágyi Lajos.

Hazavittük Zsulyovicsnét, és másnap délutánig nem törődtünk vele, csakhogy ő azon a délutánon még nyomorúságosabb állapotban volt, majdnem olyan fájdalmasan nyöszörgött a targoncán, mint Szalay András, miután hasba szúrta magát.

– Az éjjel ismét megvertetek – mondta. – Pedig én sohasem tettem nektek semmi rosszat, igazán kedvellek benneteket, a templomban is szoktam imádkozni értetek.

Felhúzta a ruhája ujját, kék és lila foltok voltak a karján. Hitetlenkedve és kissé zavartan néztük, megálltunk a targoncával és sokáig hallgattunk.

– Valaki tényleg megverte az öregasszonyt – mondtam később.

– Kicsoda? – kérdezte felháborodva Szilágyi Lajos. – Ki bánthatott egy részeg öregasszonyt?

– A piacon nem bántotta senki – mondta Dosztán Feri. – Egészen biztosan éjszaka verték meg, amikor mi nem voltunk itthon.

– Az egész testem tele van kék foltokkal – panaszolta Zsulyovicsné.

– Ma este otthon maradunk, nem megyünk az Aranykárászba – mondtam.

– Karolina roppant boldogtalan lesz – mondta gúnyosan Dosztán Feri. – Nem fog mosolyogni, vörös szemekkel járkal majd az asztalok között, az is megeshet, hogy bánatában összetör néhány konyakospoharat.

– Karolina egyre hervatagabb lesz – mondtam. – Nem mosolyog már olyan szépen, mint régen, és irigykedik a tánciskolás lányokra.

Akkor este otthon maradtunk. Ránk sötétedett az utcai szoba, nem gyújtottunk villanyt, csöndben heverésztünk az ágyakon, nem beszélgettünk sem a lányokról, sem a biliárdról. Lassan múltak az órák, sokáig nem történt semmi a sötétben, már-már sajnálni kezdtem, hogy nem mentünk el az Aranykárászba, mert bármit is mondtam Dosztán Feriéknek, az volt az igazság, hogy Karolina még egyáltalán nem kezdett el hervadozni, és még mindig gyönyörűen tudott mosolyogni, és én irigyeltem a kereskedelmi utazókat, akik konyakot és pezsgőt ittak, és bizonyára nem volt terpentinszagú a kezük.

Aztán hirtelen sikoltozás és jajgatás hallatszott Zsulyovicsné szobájából. Felugráltunk az ágyakról, egymásnak futottunk a sötétben, berontottunk Zsulyovicsnéhez és felgyújtottuk a villanyt. Szabó Lacika állt a szoba közepén, és egy hosszú bot volt a kezében.

– Mit csinálsz itt?! – rivalltam rá a fiúra, de ő nem szólt semmit, csak révetegen és kissé bután nézett maga elé, mint amikor furulyázni szokott a piactéren, de most furulya helyett botot tartott a kezében.

Zsulyovicsné halálraváltan feküdt az ágyában és halálraváltan kérdezte:

– Miért ver engem ez a gyerek?

Szilágyi Lajos odalépett Szabó Lacikához és kétszer villámgyorsan szájon vágta. Szilágyi Lajos bütykös kezű ember volt, nagyokat tudott ütni, Szabó Lacika felrepedt szájjal terült el a földön, de a botot még mindig a kezében szorongatta.

Odaléptem hozzá és elvettem tőle a botot.

– Ez mogyorófavessző – rebegette Szabó Lacika.

– Szerintem közönséges akácfaág – mondtam a botot vizsgálgatva.

– Mogyorófavessző – erősködött vérző szájjal. – Ezzel kell kiverni a gonosz szellemet a vénasszonyból, különben meg fog halni a mester.

– Te fogsz meghalni, ha még egyszer beteszed ide a lábad – mondta Szilágyi Lajos.

Felrángatta a földről Szabó Lacikát, Dosztán Ferivel együtt kiteszkolták a házból, aztán kihajították az utcára.

Ezzel lezárult a harcias indulók kora a piactéren. Szabó Lacika visszatért a régi, bús dalokhoz, néhány napig kissé melléfújta a dallamot, mert ferdére dagadt a szája, és legalább olyan szerencsétlennek látszott, mint én, amikor Karolina a tánciskolás lányokhoz irányított. Megsajnáltam szegény fiút, és vásároltam tőle egy furulyát. Otthon megpróbáltam megtanulni furulyázni. Egy egész délután kínlódtam, és akkor Szilágyiék megkértek, hogy hagyjam abba. Este a furulyát csalódottan letettem a konyhaasztalra, és elmentünk az Aranykárászbá.

Reggel megterítve várt bennünket az asztal a konyhában, a furulya azonban eltűnt. És délután, amikor Zsulyovicsnéért mentünk, már két furulya szólt a piactéren. Szabó Lacika riadt csodálkozással fújta a szomorú dalokat, Zsulyovicsné meg üvegesedő tekintettel meredt rá, és ő is furulyát fújt, azt a furulyát, amelyet én vásároltam előző nap, teli tüdőből fújta, mély és magas hangokat rikoltozott bele a szomorú dalokba. Csúnya hangzavar kerekedett az egészből, Szabó Lacika oda-jött hozzánk, összetette a két kezét és úgy könyörgött.

– Vigyék el innen ezt az öregasszonyt. Ne engedjék furulyázni. Teljesen tönkretesz bennünket, mert a gonosz lélek süvít belőle. Az emberek befogják a fülüket és messze elkerülik a műhelyünket. A mester belehal, ha megtudja.

– Zsulyovicsné áldott jó asszony – mondtam Szabó Lacikának.
– Minden vasárnap eljár a templomba, és imádkozik értünk, érted is imádkozik, pedig nem érdemled meg, mert majdnem agyonverted. De ő ezt megbocsátotta neked, és ebből is látszik, hogy áldott jó asszony.

– Nem sikerült kivennem belőle a gonosz lelket – mondta a fiú. – Hangosan visít belőle a gonosz lélek.

– Legyél türelmes hozzá – javasoltam. – Tanítsd meg furulyázni. Zsulyovicsnének kitűnő hallása van, évek óta énekel a templomi kórusban, és nagyon szépen énekel.

Szabó Lacika kételkedve hallgatott, de végül is megfogadta a tanácsomat. Tanítani kezdte Zsulyovicsnét. Nem tudom, hogy Zsulyovicsné énekelt-e valaha a templomi kórusban, de tényleg jó hallása lehetett, mert meglepően gyorsan tanult. Kezdetben csak néhány egyszerűbb dallamot kapott el, aztán már egy-két dalt is végigfűjt, és ahogyan múltak a napok, egyre több szomorú dalt játszott szép összhangban Szabó Lacikával, akkor az emberek már nem fogták be a fülüket és nem kerülték el a hangszerjavító és furulyakészítő műhelyt, és én is jó érzéssel hallgattam az összecsengő két furulyaszót, ilyenkor megfeledkeztem a rengeteg éjjeliszekrényről, melyeket meg kellett csinálnom nap mint nap, és egyéb kellemetlenségekről is megfeledkeztem néha.

Szalay András mester is kijött a kórházból kissé sápadtan, de munkára készen, először csak ámuldozott Szabó Lacika és Zsulyovicsné közös játékán, aztán nagyon boldog lett és igen boldogan közölte velünk:

– Kiköltözött a gonosz lélek a vénasszonyból. Jó lélek költözött beléje, és a jó lélek most már örökre ott marad.

Kiült a műhely elé, elővette az éles, hegyes kést, és ügyesebben faragta és csinálta a furulyákat, mint valaha, mi pedig biztosan tudtuk, hogy Szalay András soha többé nem fogja hasba szúrni magát.

Azon a délutánon is felraktuk targoncájára Zsulyovicsnét, és eloltuk az Aranykárász elé. Ott megálltunk, és én megkértem az öregasszonyt, hogy játsszon el néhány régi, bánatos dalt. Zsulyovicsné kiegyenesítette derekát a targoncán és megfűjta a furulyát, igazán gyönyörűen

játszott. Ez volt az utolsó kísérletem Karolinánál. Reméltem, hogy meghallja a furulyaszót, és hogy megtetszenek neki a régi, bánatos dalok, talán még ki is jön az utcára és rám mosolyog, és talán még abba is beleegyezik, hogy egyszer egy egész éjszakán át csak nekem mosolyogjon. Zsulyovicsné sokáig fújta a szomorú dalokat, de Karolina nem jött ki az utcára, senki sem jött ki az Aranykárászból. Akkor hazavitük Zsulyovicsnét, és én fájó szívvel beletörődtem, hogy meg kell várnom a hideg téli napokat és a tánciskolás lányokat.

A piactérre azonban továbbra is jószívvel jártam, örültem, hogy egy bárgyú fiatal fiú és egy részeges öregasszony nagy egyetértésben furulyázik, és hogy egyre szebben játszanak, mert jó lélek költözött beléjük.

KARDVÍVÓ TÉLEN ÉS TAVASSZAL

Angyalos Gáborral egy téli estén ismerkedtem meg az egykori apácázárda előtt, a kapunál őrködött egy nádpálcával, időnként bakugrásokat végzett és a nádpálcával a fehérlő éjszakát döfkölte, mellette meg a hegyekből leszármazott Mladen nevű rendőr állt pisztollyal az oldalán és elképedve szemlélte Angyalos Gábort, de nem tudta tőle megkérdezni, hogy miért szurkálja a téli éjszakát, mert a Mladen nevű rendőr nem tudott magyarul, Angyalos Gábor nem tudott szerbül. Az egykori apácázárdában ötvenhatos magyar menekültek tartózkodtak, eléggé összezúfolódhattak a szűk cellákban, nyilván kényelmetlenül érezték ott magukat, mert még ezen a téli estén is kijöttek az udvarra, tüzet gyújtottak, és a tűz körül dühödten trágár szövegű dalokat énekeltek hatalmas hangerővel.

Én a tánciskolába igyekeztem, menet közben megmosolyogtam az ötvenhatosok dalait és Angyalos Gábor bakugrásait, siettem volna tovább, de a Mladen nevű rendőr megállított és megkérdezte tőlem:

– Miről énekelnek azok ott az udvaron?

– Főleg a szerelemtől – mondtam. – Én is szívesen velük énekelnék, mert szerelmes vagyok egy Karolina nevű gyönyörű pincérlányba, aki az Aranykárász nevű vendéglőben dolgozik, de Karolina nem törődik velem, főleg a kereskedelmi utazókkal szeret szórakozni.

A Mladen nevű rendőr gyanakvó természetű ember volt, és nem hitt nekem.

– Szerintem néha nacionalista és irredenta dalokat énekelnek – mondta.

– Szó sincs róla – mondtam. – Divatos nyugati slágereket énekelnek, mert nyugat felé akarnak elutazni, Svájcba, Németországba meg Ame-

rikába. Ezenkívül fiatal emberek valamennyien, nem érzik jól magukat a szűk apácázárdában, így hát ugrálnak és kiáltoznak a tűz körül, mint az indiánok.

– Nacionalisták ezek valamennyien – mondta a rendőr. – És imádják a kapitalizmust. Nem engedhetjük ki őket az utcára az embereink közé. – Angyalos Gáborra mutatott. – Ez az egyetlen rendes fickó közöttük, segít nekem örködni éjszakánként, de azt hiszem, hogy örült egy kicsit, hiszen maga is láthatja, hogy miket művel azzal a nádpálcával.

– Mit mond a rendőr? – kérdezte tőlem Angyalos Gábor.

– Azt mondja, hogy szépen énekelnek a fiúk odabent a tűz körül – tolmácsoltam. – És azt mondja, hogy maga nagyon rendes ember.

Angyalos Gábor úgy érezte, hogy most már illenék bemutatkoznia. Felém nyújtotta a kezét.

– Angyalos Gábor kardvívó vagyok. Tagja voltam a magyar olimpiai keretnek, de politikai okokból kizártak onnan, aztán meg jött a forradalom... És most segíték ennek a rendőrnek. Nem szeretném, ha a fiúk kiszöknének és helytelenkednének a városban. Vigyáznunk kell magunkra.

Én is megmondtam a nevem, közöltem, hogy asztalos vagyok, és hogy most a tánciskolába megyek.

– Ebben a városban van vívóklub? – kérdezte Angyalos Gábor.

– Nem tudok róla – mondtam.

– Szívesen tartanék vívótanfolyamot fiataloknak – mondta Angyalos Gábor. – A vívás nagyon szép és hasznos sport, higgye el nekem.

– Mit mond ez az örült? – kérdezte a Mladen nevű rendőr.

– Egyáltalán nem örült – mondtam. – Olimpiai vívóbajnok, és szívesen megtanítaná a rendőröket a kardvívásra.

Mladen a pisztolytáskájára tette a kezét és azt mondta:

– Nekem ez a kardom. Ezzel bármikor lelövök minden olimpiai bajnokot.

– Mit mond a rendőr? – érdeklődött Angyalos Gábor.

– Ő céllövőbajnok – mondtam –, de ő sem jutott ki az olimpiára.

Otthagytam őket és elmentem a tánciskolába, az Iparosotthonba, amelynek a nagytermében a Lázár nevű mozgékony pékmester taní-

totta az első tánclépésre a fiatal lányokat és a fiatal suhancokat, más ifjú férfiak meg, akik már tudtak táncolni, az előcsarnokban tébláboltak, az öreg Mudri Péter unalmas meséit hallgatták az orosz hadifogságról, és várták, hogy a pékmester befejezze az esti okítást, és hogy azután bemehessenek megforgatni a fiatal lányokat.

Szilágyi Lajos és Dosztán Feri is ott volt már az előcsarnokban, az Aranykárászból jöttek, és vigyorogva közölték velem, hogy Karolina, a gyönyörű pincérlány fölmondott, egy kereskedelmi utazóval elment a tengerpartra, ott nincsen hó és nem hidegek az éjszakák, és emellett még jó állást és sok pénzt is ígértek Karolinának. Ennek hallatán elbúsultam kissé, közelebb húzódtam Mudri Péterhez, hogy belehallgassak unalmas hadifogoly-történeteibe. Mudri Péter majdnem tíz évig volt hadifogoly a Szovjetunióban, ennek ellenére, furcsamód, kedvelte az oroszokat, talán azért, mert ő ruszin származásúnak vallotta magát, lányának is a Jarmila nevet adta, és a tánciskolába ő kísérte el Jarmilát, a többi fiatal lányt az anyák vagy nagynénik kísérették, Mudriné azonban nem jöhetett el, mert Klein Alfrédot, az egykori cukorgyárost ápolgatta, a háború előtt Klein Alfréd dúsgazdag ember volt, Mudriné meg szakácsnő volt nála, Klein Alfréd szépen és emberségesen viszonyult hozzá, a háború után a cukorgyáros szegény és beteg ember lett, akkor Mudriné befogadta a házába és gondosan ápolta, annyira gondosan, hogy sokan azt kezdték suttozni, hogy Jarmila tulajdonképpen Klein Alfréd lánya, annál is inkább, mert Jarmila módfelett okos lány volt, és mindenki tudta, hogy sokra viszi még az életben, Mudri Péter azonban nem vett tudomást a pletykákról, büszke volt okos lányára, elkísérte a tánciskolába, és az Iparosotthon előcsarnokában vég nélkül mesélte unalmas hadifogoly-történeteit. Most éppen egy magyar tábori csendőrrel mesélt, akít a fogolytáborban sokat és kegyetlenül faggattak, mindenféle nyilatkozatokat akartak aláíratni vele, de ő nem írt alá semmit, emiatt többször félholtra verték, és amikor magához tért, bedagadt szájjal hangosan énekelt, és csodák csodájára élve került haza. Ez véletlenül nem volt unalmas történet, de Mudri Péter még ezt is unalmasan adta elő, és elítélően szolt a tábori csendőr magatartásáról, ezért hát azt mondtam neki:

– Az apácázárda udvarán tábortűz mellett az ötvenhatosok is hangosan énekelnek.

– Vonítanak, mint a kivert kutyák – mondta Mudri Péter. – Az ellenforradalmárok mindig vonítanak.

– Szépen énekelnek – mondtam –, és tavasszal majd elmennek a nyugati országokba, ahol sokat fognak dolgozni és énekelni, gazdag és híres emberek lesznek. Van közöttük egy olimpiai bajnok is.

– Az oroszok mindenütt utolérik őket – legyintett Mudri Péter. – Nem lett volna szabad kikezdeniük az oroszokkal.

Elhúzódtunk a közeléből, és én dühösen azt mondtam:– Az öreg Mudri teljesen meghülyült a fogolytáborban. Nagyon megijeszthették ott.

– Mindig hülye volt – mondta Szilágyi Lajos. – Vannak emberek, akik már butának születnek, és Mudri Péter butának született. Nem hiszem, hogy Jarmila az ő lánya. Jarmila csakis Klein Alfréd lánya lehet. Okos lány, orvos, mérnök vagy tanár lesz belőle. Kár, hogy Klein Alfrédtól elvették a cukorgyárát. Egy cukorgyárral a háta mögött Jarmila akár világhírű tudós is lehetne. Kétszer táncoltam már vele és sokat beszélgettünk, felét sem értettem annak, amit mondott. Nagyon okos lány.

– A Jarmila egyáltalán nem ruszin és nem is orosz név – mondta Dosztán Feri. – A Jarmila szerintem szlovák név. Ismerem egy Jarmila nevű lányt, szlovák nemzetiségű volt, a postán dolgozott, tágra nyílt kék szemekkel nézett mindenkire, és mindenkivel nagyon udvariasan beszélgetett. Mudri Péter még megfelelő nevet sem tudott adni a lányának.

Így tehát megegyeztünk, hogy Mudri Péter eredendően buta ember, Lázár, a pékmester meg befejezte az esti táncokítást, betódultunk a nagyterembe és megtáncoltattuk az ügyetlenkedő fiatal lányokat, azután hazakísértük őket anyukájukkal, nagynénjükkel, vagy jó esetben azok nélkül, Jarmilát azonban senki sem kísérte haza, mert mellette volt az apja, aki unalmas történeteket mesélt, sőt még az érdekes történeteket is unalmasan mesélte el. Mindezt egybevetve a tánciskola mégis jó dolog volt, mert ha kicsit bágyadtan is, de elszórakoztunk

esténként, és a fiatal lányokat magunkhoz szorítottuk, főleg olyankor, amikor lassú lépésű táncokra játszott a zenekar.

Aztán egyszerre hirtelen nagyon érdekes hely lett a tánciskola. Egy este megjelent ott Angyalos Gábor, hóna alatt egy köteg nádpálcát hozott, fölment a pódiumra a zenekar elé, és figyelmet kért. Szétszó-
ban voltunk akkor már, nézegettük, hogy ki melyik lányt kísérje haza, de Angyalos Gábor összecsapkodta a két tenyerét, így hát röviden rá-
figyeltünk.

– Angyalos Gábor kardvívó vagyok – mondta hangosan a pódium-
ról. – A magyar olimpiai keret tagja voltam, de az önök által is ismert
okok miatt el kellett jönnöm onnan. De én itt is hasznos munkát akarok
végezni. A rendőrpárancsnok megengedte, hogy esténként a tánctanfö-
lyam befejeztével vívótanfolyamot tartsak a fiataloknak. A vívás igen
hasznos és szép sportág. Kezdetben nádpálcákkal gyakorolunk, később
azonban igazi kardokat kapunk és fehér ruhába öltözünk.

A beszéd senkit sem lelkesített föl, a fiatal táncosok lassanként
kiszivárogtak a nagyteremből, egyedül Jarmila jegyezte meg csöndesen:

– Én szeretnék fehér ruhába öltözni és vívást tanulni.

– Menjünk haza – förmedt rá Mudri Péter. – Te orvosdoktor leszel,
és majd akkor öltözől fehér ruhába.

Tovább oszladozott a társaság, és akkor Angyalos Gábor megkér-
dezte:

– Van valakinél kés?

– Van! – kiáltotta Mudri Péter. Csizmájából egy csontnyelű tör-
kést húzott elő. – Finn vadászkes – mondta. – A hadifogságból hoz-
tam magammal. Éles, mint a borotva, a finnek a rénszarvasokat nyúz-
zák vele.

Angyalos Gábor ledobta a nádpálcákat, aztán egyet a kezébe vett,
lejött a pódiumról, és azt mondta Mudri Péternek:

– Próbáljon meg engem megnyúzni.

– Szívesen beléd döfném a kést – mondta Mudri Péter –, mert nem
kedvelem a vonító ellenforradalmárokat. De én még nem öltem embert,
a háborúban sem öltem meg senkit.

– Próbáljon engem megölni – mondta Angyalos Gábor. – Szép és okos lánya van, ha élve maradok, megtanítom törvívásra, mert én ahhoz is értek, jó törvívót nevelek a lányából, aztán elveszem feleségül.

– Nem foglak megölni – mondta Mudri Péter –, de megszurkállak egy kicsit. Akkor aztán majd befogod a szádat.

Azzal Mudri Péter a törkéssel elindult Angyalos Gábor felé. Angyalos Gábor mosolygott, aztán villámgyorsan lesújtott a nádpálcával, Mudri Péter fájdalmasan felkiáltott, kezéből kirepült a kés, ő meg a csuklóját simogatta, dühösnek és elgyötörtnek látszott. Fölvette a kést és azt mondta:

– Beléd vághatnám, és akkor végleg befognám a szádat.

– Próbálja meg – mosolygott Angyalos Gábor.

Mudri Péter nagyon dühös volt, Angyalos Gábor felé hajította a finn vadászkést. Angyalos Gábor hanyagul félreütötte a nádpálcával a kést.

– Ezt minden este megcsinálhatjuk bevezetőként – mondta. – Azután meg gyakorolhatjuk a vívást.

– Egy este biztosan elvérzel – mondta gyűlölködve Mudri Péter.

Hát ettől lett igazából izgalmas a tánciskola azon a télen. A fiatal suhancok ezek után már nem siettek haza, felkapkodták a nádpálcákat, és körülvették Angyalos Gábort. Ő meg elkezdte kardvívásra tanítani őket. Néha mi is, Szilágyi Lajos, Dosztán Feri és én szintén nádpálcát ragadtunk, idétlenül ugráltunk az Iparosotthon nagytermében, de nem vettük komolyan a vívást, főleg Mudri Péter késdobálása érdekelt bennünket. A lányok közül csak Jarmila állt be a vívók közé, őt törvívásra tanította Angyalos Gábor. Mudri Péter elég buta volt ahhoz, hogy komolyan vegye a vívást, komor, szófukar emberré vált, nem mesélte már az unalmas történeteit, de minden este a vívőleckék előtt Angyalos Gábor felé dobta a vadászkést, Angyalos Gábor meg félreütötte a vadászkést a nádpálcával, és egyre többet foglalkozott Jarmilával.

Egy szombat délután, amikor a bútorgyárban felsöpörtük az asztalosműhelyt és egy üveg pálinkát is hoztunk, Szilágyi Lajos rosszállóan megjegyezte:

– Az olimpiai bajnok szerelmes Jarmilába. Állandóan őt tanítja törvívásra, velünk már alig foglalkozik.

– Jarmila tehetséges és okos lány – mondta Dosztán Feri. – Nem túlságosan szép, de ha egyszer fehér vívóruhát kap, nagyon szép lesz, mert a fekete haja jól mutat a fehér ruhában.

– Nem kap itt senki sem fehér ruhát – mondtam kedvetlenül, mert akkor éppen Karolina jutott az eszembe, aki sohasem szeretett engem, és elment messzire, a tengerpartra. Később, miután már megittuk az egész üveg pálinkát, jobb kedvre derültünk, és vidámabb dolgokról beszélgettünk.

De akkor este is elmentünk a tánciskolába, és ott szorongtunk a vívótanfolyamon. Minden úgy kezdődött, mint máskor. Mudri Péter dühösen eldobta a finn vadászkést, Angyalos Gábor a nádpálcájával félreütötte a kést, és mosolyogva azt mondta:

– Maga sohasem fog megsebezni engem. Esetleg a lánya... Nagyon tehetséges. Vívóbajnokot nevelek belőle.

Mudri Péter Jarmilára nézett, és szigorúan ráparancsolt:

– Vágd belé a kést!

– Nem! – tiltakozott Jarmila.

– Vágja belém a kést – biztatta mosolyogva Angyalos Gábor. – Bizonyítsa be, hogy tényleg tehetséges.

Jarmila tétován fölvette a finn vadászkést a padlóról és Angyalos Gábor felé hajította. Angyalos Gábor meg sem mozdította a nádpálcáját, csak a fejét kapta félre, de nem elég gyorsan. A borotvaéles kés fölsebezte és kivérezte az arcát. Jarmila fölsikoltott, Angyalos Gáborhoz rohant, valahonnan egy fehér zsebkendőt vett elő, és Angyalos Gábor arcához szorította.

– Szívesen feleségül venném magát – mondta még mindig mosolyogva Angyalos Gábor.

– Szó sem lehet róla – kiáltotta Mudri Péter. – A lányom nem lesz egy bohóckodó ellenforradalmár felesége.

– Hozzám jönne feleségül? – kérdezte Angyalos Gábor Jarmilától.

– Nem – rázta a fejét Jarmila. – Az édesapám nem szereti az ellenforradalmárokat, és azt akarja, hogy orvosdoktor legyek.

– Gondolkodjon a dolgon – mondta mosolyogva, de már kicsit két-ségbeesetten Angyalos Gábor.

Jarmila nem gondolkozott, elhátrált a vívómestertől, fehér zsebken-dőjét azonban otthagya.

Akkor én mentem oda Angyalos Gáborhoz, és azt mondtam neki:

– Engem sem akart megszeretni egy Karolina nevű gyönyörű pin-cérnő. Elment a tengerpartra, ahol most bizonyára sok pénzt keres. Magának is azt ajánlom, hogy hanyagolja a lányokat, és gyógyítsa meg az arcát.

– Nincs semmi baj – mondta Angyalos Gábor. – Az apácázárdában van egy orvos barátom.

Ezzel véget értek a vívőleckék, a rendőrparancsnok úgy ítélte meg, hogy a vívás veszélyes sport, még akkor is, ha nádpálcával művelik.

A tél második felében Angyalos Gábor ragtapasszal az arcán posz-tolt az apácázárda előtt, a többi menekült továbbra is tüzet gyújtott az udvaron és trágár dalokat énekelt, a fiatal lányok és a fiatal suhancok meg befejezték a tánciskolát, diplomát is kaptak.

Tavasszal meghalt Klein Alfréd, tisztességgel eltemettük, Jarmila keservesen sírt, Mudri Péter viszont majdnem vidámnak látszott, és ismét elkezdte mesélni unalmas történeteit, az apácázárda majdnem kiürült, a menekültek elmentek Svájcba, Németországba, Amerikába és másfelé. Én Szilágyi Lajossal és Dosztán Ferivel visszaszoktam az Aranykárászba, de nem sok örömem tellett benne. Egy napon levél érkezett Karolinától, azt írta, hogy jól megy neki a tengerparton, és üdvözölte az Aranykárász vendégeit.

Akkor elmentem az apácázárdába, ott már alig voltak menekültek, Angyalos Gábort az udvaron találtam, arcán már nem volt ragtapasz, vékony sebhely látszott csupán a szeme alatt, és nádpálcával vívott a Mladen nevű rendőrrel.

– Hamarosan elmennek mindannyian – mutatott körbe a Mladen nevű rendőr. – Pedig már kezdtem megszokni őket. Most aztán mehe-tek vissza forgalmistának.

– Mit mond a rendőr? – kérdezte Angyalos Gábor.

Ezúttal nem tolmácsoltam neki, hanem azt mondtam:

– Szépséges Karolinám levelet írt a tengerpartról. Jól megy a dolga, sohasem fog visszatérni.

– Ezzel azt akarja mondani, hogy Jarmila sohasem fog a feleségem lenni? – kérdezte Angyalos Gábor.

– Azt akarom mondani.

– Akkor az utolsó csoporttal én is elmegyek. Talán Ausztráliába.

– Mit mond az olimpiai bajnok? – kérdezte a Mladen nevű rendőr.

– Elmegy Ausztráliába – mondtam. – Ő lesz az ausztrál vívócsapat szövetségi kapitánya. A legközelebbi olimpián biztosan aranyérmet nyernek.

– Azt elhiszem – mondta a Mladen nevű rendőr. – Érti a mesteriségét, engem is megtanított a kardvívásra, egyszer biztosan hasznom lesz ebből.

Angyalos Gábor ezután gyorsan elutazott Ausztráliába vagy más-hová. Soha többé nem hallottam róla. Még levelet sem írt. Ilyen szempontból Karolina rendesebben viselkedett. Ő legalább írt levelet az Aranykárász vendégeinek. Igaz, a nevemet ő sem említette a levélben.

A HATODIK UJJ

Nem meséltem még magának Bruzsinszkiről, a lengyelről. Vagy meséltem már róla? Nem, a lengyelről még nem. Arról meséltem már többször, hogy szombaton délutánoként, amikor befejeztük a munkát és felsöpörtük az asztalosműhelyt, mindig hoztunk egy üveg pálinkát, a gyalupadra vagy a félig kész székekre ültünk, csöndben iszogattunk, és leginkább a tánciskoláról beszélgettünk, mert ilyenkor a tánciskolába készültünk valamennyien, nem azért, hogy táncolni tanuljunk, tudtunk mi táncolni, a lányokkal akartunk kicsit hetyegni, akik még az első lépésekkel ügyetlenkedtek; tulajdonképpen nem is a tánciskoláról, hanem a lányokról beszélgettünk, kezdetben csöndesen, később, mire az üveg vége felé jártunk, egyre hangosabban – igen, erről már többször meséltem, mert szépek voltak ezek a szombat délutánok abban az enyvszagú műhelyben, de Bruzsinszkiről még nem meséltem eddig magának.

Pedig Bruzsinszki is ott ült mindig, velünk együtt itta a pálinkát, és ő is szeretett a lányokról beszélni, bár a tánciskolát érthetően nem kedvelte túlságosan. Bruzsinszki állítólag lengyel nemesi származék volt, és abban az időben még hat ujja volt a bal lábán. Sokszor elmondta nekünk, hogy ő lengyel nemesi családból származik, nem hengegett ezzel, sőt mintha bánkódott volna a dolog miatt, de én még így sem hittem neki. Ismertem az apját, Bruzsinszki Miklósnak hívták, kocsis volt a Vécsey-malomban, kegyetlenül verte a lovait, és olyan hangosan káromkodott, hogy megremegtek az ablakok, ha végighajtott az utcán, de nem lengyelül káromkodott, egy szót sem hallottam tőle soha lengyelül, pedig jól ismertem, még a temetésére is elmentem: úgy halt meg, hogy a megkínzott igásló agyonrúgta, amikor este az istrángot

akasztotta ki. Szóval kocsis volt a Bruzsinszki apja, a nagyapja meg talán még kocsis sem... Nem is értem, miért emlegette annyiszor a lengyel nemesi származását, hiszen semmi előnye nem származott ebből a hazugságból. Az viszont tény, hogy hat ujja volt a bal lábán. Két hüvelykujja, vagyis nagyujja volt, egy rendes nagyujja és amellett egy másik, egy köröm nélküli csög, majdnem ekkora, mint a rendes ujj, csak puhább és érzékenyebb annál, amolyan bőrrel bevont porcogó. Nem volt kellemes látvány ez a hatodik ujj, Bruzsinszki nagyon szerencsétlennek érezte magát miatta, igyekezett is elrejtteni, de ahhoz, hogy elrejtse, sokkal szélesebb cipőt kellett csináltatnia a bal lábára, mint a jobb lábára, és az ormótlan cipőben kissé bicegve, kaszálva járt.

– Őseid bűneiért vezekelsz – szokta mondogatni Bruzsinszkinak Dosztán Feri szombat délutánonként, amikor már betermeltük a pálinka javát. Ez a Dosztán Feri néha nagyon okosan beszélt, de néha úgy viselkedett, mint egy faragatlan tuskó. – Degenerált, naplopó őseid hagyták rád a hatodik ujjat. Csak munkával szabadulhatsz meg tőle, rengeteg munkával. A beteges csökevényeket csak munkával lehet eltüntetni.

Bruzsinszki ilyenkor elkeseredetten bólogatott, ormótlan bal cipőjét nézte, és azt mondta:

- Nem tehetek róla, hogy lengyel nemesek voltak az őseim.
- Mi az, hogy nem tehetsz róla?! – handabandázott Dosztán Feri.
- Bizonyítsd be, hogy nem tehetsz róla! Munkával!
- Szamárságokat beszélsz – szóltam közbe, mert nem akartam, hogy Dosztán Feri elrontsa a szombat délutánt. Bruzsinszkinak meg azt mondtam:
 - Legjobb lenne, ha levágtatnád az ujjadat. Menj el a kórházba.
 - Az nem megoldás – szájalt Dosztán Feri, de akkor már beavatkozott Szilágyi és Korhanecz is.
 - Vágasd le azt a csögöt – biztatták Bruzsinszkit. – Meddig akarsz még kínlódni velem?
 - Lehet, hogy igazatok van – mondta Bruzsinszki. – Azt hiszem, be fogok feküdni a kórházba.

De nem feküdt be a kórházba. Majdnem minden szombaton megígérte, hogy elmegy a kórházba, aztán mégsem ment el. Talán félt, nem tudom. Mindenesetre nagyon szomorúan vált el tőlünk szombat délutánonként.

A tánciskolába ő nem jött velünk. Nem mintha sokat veszített volna. Mi is csak azért jártunk oda, mert jobb hely nem adódott. Az Iparosotthonban volt a tánciskola, egy nagy hodályban. Lázár, a Szabados utcai pék volt a tánctanár, vékony bajuszú, fűrges kis ember, ő irányította a csetlő-botló párocskákat, amíg bele nem fáradt a tánclépésekbe és az ugrálásba; akkor jöttünk mi, megforgattuk a lányokat, és nagyjából ennyiben is maradt minden, tekintettel, hogy a mamák ott sutyorogtak a fal mellett, és mindenre nagyon figyeltek, holmiféle helytelenkedésről szó sem lehetett. Legfeljebb azzal a néhány lánnyal, akik mama nélkül jöttek el és már tudtak táncolni, ezekre ráhajtottunk úgy éjfél tájt, néha haza is kísértük őket, de ezek meg nem tetszettek túlságosan, elég lomposak és girhesek voltak... egy kivételével. Ezért az egyért megvesztünk minden szombat éjszaka. Formás, kemény húsú lány volt, az ember minden pillanatban azt várta, hogy széthasad rajta a ruha, vékony csíkokra szakad, különösen a melle táján, mert olyan mellei voltak, mint azok a barnára pácolt szabályos gömbök a régimódi nyoszolyákon: olyan nagyok és kemények, ha vele táncoltam, a szívem a gerincemhez lapult, és ki akart ugrani a hátamon. Hát emiatt érdemes volt eljárni a tánciskolába. Azazhogy érdemes lett volna, ha... Mert hiába szálltunk rá minden szombat éjszaka, táncolni szívesen táncolt bármelyikünkkel, de ha sétálni hívtuk, meg mit tudom én, hűvösen végignézett rajtunk, és mindig azt mondta:

– Én táncolni jöttem és nem sétálni.

Aztán egyedül ment haza, és azt hiszem, hogy holdvilágos éjszakákon még a kutyák is sóvárogva vonítottak utána. Így múltak el hetek, hónapok. És még a nevét sem tudtuk meg. Tehetetlen dühünkben Bögyes Marcsának neveztük egymás között, és trágár megjegyzéseket tettünk rá, különösen szombat délutánokon, amikor leültünk pálinkázni a kitakarított műhelyben. Ha jobban visszagondolok, nem is

a tánciskoláról, nem is a lányokról, hanem erről a lányról beszélgettünk leginkább, és ezzel együtt voltak szépek a szombat délutánok.

Annyit beszéltünk róla, hogy még Bruzsinszki is begerjedt, és egy szombaton, amikor Dosztán Feri véletlenül nem emlegette a hatodik ujját és a degenerált, bűnös ősoket, Bruzsinszki is eljött velünk a tánciskolába. Eljött, persze nem táncolt. Leült a sutyorgó öregasszonyok mellé, és nézett bennünket. Aztán az egyik szünetben felkelt, és odament Bögyes Marcsához, bal lábával feltűnőbben kaszált, mint máskor. Megálltak egymással szemben, beszélgettek. Mi újra táncolni kezdtünk. Ők még mindig beszélgettek, a lány időnként lopva nézett Bruzsinszki ormótlan cipőjére. Aztán elmentek sétálni.

Egyszerre megsavanyodott az egész tánciskola. Nem, nem irigykedtünk Bruzsinszkira. Én legalábbis nem irigykedtem rá. Sajnáltam Bruzsinszkit, hogy olyan szerencsétlen a hatodik ujjá miatt, és még majdnem örültem is, hogy neki sikerült felcsípnie azt a lányt. Csakhogy valami végérvényesen eltűnt a tánciskolából, méghozzá érthetetlen módon. Éppen Bruzsinszki, a lengyel nemesi származék a hat ujjával!

És ha azt hiszi, hogy Bruzsinszki ettől boldog lett, hát nagyon téved. Hétfőn bánatosabban jelent meg a műhelyben, mint bármikor azelőtt. Lógatta az orrát, téblábolt a gyalupad körül, reggelinél pedig kijelentette:

– Holnap befekszem a kórházba!

Bámultunk rá, és bámultunk egymásra.

– Bögyes Marcsának nem tetszik a lábujjad? – kérdezte Dosztán Feri. – Miért ment el veled, ha nem tetszik a lábujjad?

– Nem erről van szó – lógatta az orrát Bruzsinszki.

– Mi a fenét akarsz? – kérdezte idegesen Szilágyi. – Felcsípted előlünk azt a lányt. Mit akarsz? Én már hónapok óta reszketek utána. Néha már majdnem nyávogni kezdtem, mint a kandúr macskák. Biz’ isten a tetőgerincre is felmáztam volna érte. Mint a kandúr macskák februárban. Mit akarsz? Lehet, hogy éppen a hatodik ujjad tetszik neki.

– Nem erről van szó – mondta Bruzsinszki.

– Hát miről van szó? – kérdeztem. Igyekeztem nyugodt maradni.

– Rendben van, levágtad az ujjadat. Már régóta mondjuk, hogy feküdj

be a kórházba, te meg csak ígéreted, ígéreted. Most amikor kiderült, hogy nem is olyan nagy baj, ha az embernek hat ujja van – én a te helyedben örömben lerágnám a gyalupad szélét –, megjelenysz itt lekonyulva, mintha összedőlt volna a világ.

– Az ember ne különbözzön a többiektől – mondta Bruzsinszki.

– Micsoda?

– Nem jó az, ha az ember különbözik a többiektől.

– Erre most jöttél rá? – kérdezte Dosztán Feri. – Amíg Bögyes Marcsával sétálgattál?

– Régóta rájöttem – mondta Bruzsinszki. – Nem jó az, ha az embernek valamiből több van, mint másoknak. Nem jó, ha eggyel több ujja van, vagy ha sokkal erősebb, mint mások, vagy okosabb... Másképp látja a világot. Más nyelven beszél. Időnként más nyelven beszél, és az emberek, mivel nem értik, kinézik maguk közül. Nekem elhíhetitek. Eggyel több ujjam van.

– Mi sohasem néztünk ki magunk közül – mondta Szilágyi.

Bruzsinszki felemelte a fejét, ránk bámult, és azt hittem, hogy mindjárt meg fog szólalni lengyelül. Akkor elhittem volna, hogy lengyel nemesi ősöktől származik. De nem szólalt meg lengyelül, és nem bizonyított semmit. Viszont bevonult a kórházba, és szombatig nem láttuk.

Szombaton délután éppen végeztünk a takarítással, amikor ismét megjelent Bruzsinszki, két üveg pálinkát hozott, és bal lábán a régi, ormótlan cipő volt.

– Nem vágták le? – kérdeztük csalódottan.

– Nem – mondta dühösen Bruzsinszki. – Csak megvizsgálták. Szurkálták, vizsgálták, röntgenezték...

– És?

– Nem fogják levágni.

– Nem? Miért?

– Nem akarják levágni az orvosok. Azt mondják, hogy nem lehet levágni.

– Miféle orvosok azok? – kérdezte felháborodottan Szilágyi. – Még hogy nem lehet levágni! Feküdj be egy másik kórházba.

– Nem ér az semmit – káromgott Dosztán Feri. – Megmondtam én. Ezen csak a munka segít, semmi más.

– Igyunk – mondta Bruzsinszki, és átnyújtotta az egyik pálinkásüveget.

Bruzsinszki a szerszámládához ment, kivett egy baltát, ujjjaival kipróbálta az élet. Aztán levett a polcról egy reszelőt, kiterített magának egy alacsony széket, leült, a pálinkásüveget a földre tette, és a reszelővel élesíteni kezdte a baltát. Csöndben figyeltük a gyalupadról, most nem beszélgettünk sem a tánciskoláról, sem a lányokról, sem Bögyes Marcsáról. Csak néztük Bruzsinszkit, és az egész dolog nagyon nem tetszett nekünk. Jó sokáig élesítette azt az átok baltát, néha meghúzta a pálinkásüveget. Később a gyalupad alól előkotort egy gerendavéget, a székhez vitte, és letakarta egy fehér rongydarabbal. Visszaült a székre, bal lábáról levette a cipőjét és a zokniját, a lábát felrakta a gerendavégre, és ráöntött vagy negyed liter pálinkát. Aztán meglocsolta a pálinkával a balta élet is.

De akkor már leugráltunk a gyalupadról, körbefogtuk Bruzsinszkit.

– Mit akarsz?! Mi a fenét akarsz?! – ordítottuk.

– Levágom – jelentette ki halálos nyugalommal.

– Megörültél?! – förmedtem rá, és hozzáléptem. – Add ide azt a baltát.

Fenyegetően felemelte a baltát, és azt mondta:

– Menj innen, mert beléd vágom.

Ijedten hátrahököltem, akartam még valamit mondani, de már nem jutott rá időm. Bruzsinszki lecsapott a baltával. A hatodik ujj messze elrepült, néhányszor megperdült a levegőben. Helyéről vastag sugárban spriccelt a vér. Bruzsinszki meg csak ült, mosolygott, egyre fehérebb lett az arca, mintha a lélek szállna ki belőle.

Ordítózva ugráltunk körülötte, mindenféle rongyokat szorítottunk a lábára és sikerült elkapnunk Bruzsinszkit, amikor lefordult a székről. Hívtuk a mentőket, és a mentők bevitték a kórházba.

Hónapok múltán jött ki a kórházból. Bal lábát térdből levágták. Mert amikor lecsapta a hatodik ujját, az idegek meg az inak összeugrottak

a lábában, mint az elpattant rugó. Ezért mondták az orvosok, hogy nem szabad levágni azt a porcogós ujját. Bruzsinszki ezt nem tudta, de lehet, hogy akkor is levágta volna az ujját, ha tudja. Mert, ha maga azt hiszi, hogy Bruzsinszki bántotta a lába miatt, hát nagyon téved. Mankón vonszolta be magát a műhelybe, és boldog volt a mankóival.

– Végre olyan vagyok, mint a többi ember – mondta vigyorogva.

– Hát nem egészen – néztünk rá szánakozva.

– A láb az nem számít – legyintett. – Kapok majd műlábát, és akkor olyan leszek, mint a többi ember. Az a fontos, hogy már nincs hat ujjam.

Így beszélt, és boldog volt a mankóival. Sokszor bejött a műhelybe, néha Bögyes Marcsa is elkísérte a kapuig. Később műlábát kapott Bruzsinszki, Bögyes Marcsa meg faképnél hagyta, hozzámert egy köszörűshöz, akinek akkora anyajegy volt az arcán, mint egy szétlapított egér. Úgy látszik, az ilyen férfiak tetszettek neki, Bruzsinszki is csak addig kellett neki, amíg hat ujjá volt, később faképnél hagyta. De Bruzsinszki még ezt sem bánta. Boldog volt a műlábával, és portás lett nálunk. Még most is portás.

És nagyon megváltozott. Lármás, nevető ember lett belőle. És pöffeszkedő. Azelőtt, amíg hat ujjá volt, mindig szerényen, kedvesen viselkedett. A műlábával egy pöffeszkedő marha lett. Sokat piszkoskodott velünk. Mindig alaposan átnézte a táskáinkat, amikor indultunk haza. Mintha tolvajok lettünk volna. Nem mondom, néha hazavittünk egy-két szerszámot, az ember hétvégén bütykölget otthon valamit, de leginkább visszahoztuk a szerszámokat. Nem voltunk mi tolvajok. De Bruzsinszki mégis piszkoskodott velünk, és nagyon büszke volt a műlábára.

Bevallom magának, sokkal jobban kedveltem Bruzsinszkit, amíg hat ujjá volt. Később már egyáltalán nem kedveltem. Nem lett volna szabad levágnia azt a hatodik ujját.

RÁDIÓ ÉS GUMIBOT

Közeledett a nyár, szépen sütött már a nap, bár én az udvari albérleti lakásomból nemigen élvezhettem a napsütést, egy minden oldalról körülzárt udvar legvégében laktam abban az időben, lakásom tulajdonképpen egyetlen tágas szobából és egy zuhanyozófülkéből állt, valamikor fáskamra vagy lomtár lehetett, de ügyes emberek kirámolták és kicsinosították, ablakot vágtak rajta az udvar felé, és kiadták nekem albérletbe. Az udvar két oldalán már igazi lakások voltak, felőlem nézve a jobb oldalon és hozzám legközelebb egy Milan Markov nevű békés természetűnek látszó civil ruhás rendőr lakott Svetlana nevű feleségével, aki igen helyrevaló asszony volt, szeretett rakott szoknyákban járni, és ha végigment az udvaron, a rakott szoknya nagyon szépen mozgott a combjain. Velük szemben Horváth Balázsék laktak. Horváth Balázs villanyszerelő volt, korán ment munkába, akárcsak én, felesége betegeskedett akkortájt, még az udvarra is ritkán jött ki, Erika nevű lányuk gimnáziumba járt, sovány, csontos kamasz lány volt, és sohasem járt rakott szoknyában, de hiába is húzott volna magára rakott szoknyát, az sem segített volna rajta sokat. A másik két lakás volt a legszebb, ezeknek a bejárati ajtajuk a kapualjból nyílott, ablakaik azonban már az utcára néztek. A jobb oldali lakásban Galaczkék laktak, egy nyugdíjas házaspár, ők albérlőt is tartottak, aki azt hiszem ápoló volt a kórházban, mert néha fehér köpenyben láttam. A bal oldali lakás tulajdonosa szintén nyugdíjas volt, egy Kovács nevű nyugalmazott ügyvéd, ő nem tartott albérlőt, ellenben volt egy skót juhászcutyája, azzal járt esténként sétálni. Ezek a lakások árnyékolták be az udvart, a lakók meg csöndesen és udvariasan mozogtak, ahogyan az egy árnyékos udvaron illik, én is udvariasan köszöngettem mindenkinek, de igazából csak Svetlánának örültem, egy kicsit ő helyettesítette nekem

a napfényt az udvaron. Az igazi napfényt is élveztem persze, reggel, amikor munkába mentem, de főleg délután hazafelé jövet, amikor sokáig báméskodtam a kirakatok előtt, mert rádiót szerettem volna venni, olyan rádiót, amellyel Budapestet is foghatom, mert közeledett a futball-világbajnokság ideje, és szerettem volna hallgatni a közvetítéseket. A kirakatok előtt is találkoztam néha Svetlánával, ilyenkor kedvesen köszönt, rám mosolygott és csillogtak a szemei, én meg sóvárogva néztem a rakott szoknyáját, de ennél többet nem tettem, hiszen rendőr volt a férje, méghozzá civil ruhás rendőr, és akármilyen békés természetűnek látszott, tudtam, hogy nem ajánlatos bosszúságot okozni neki. Horváth Erikával is találkoztam időnként a kirakatok előtt, ő lehajtott fejjel halkán köszönt, és őtána nem néztem sóvárogva, mert egyáltalán nem emlékeztetett Svetlánára. Ezenkívül azt is tudtam, hogy nem lesz rádióm a világbajnokság kezdetéig, mert nincs elég pénzem, hogy rádiót vásároljak.

Aztán mégis lett rádióm. Egy este beállított hozzám Bakos Károly, nem tudom, honnan szerezte meg a címemet. Egy koffert hozott és egy nagy fadobozos rádiót. Börtönből jött, ahol két évet ült sikkasztásért, és megkért, hogy fogadjam be néhány hétre, amíg rendezi az életét. Két ágy volt a szobámban, örömmel befogadtam Bakos Károlyt, főleg a rádió miatt, rádió nélkül nem örültem volna neki, sohasem kedveltem Bakos Károlyt, tudálékos, magabiztos ember volt, kissé utálatos magabiztosságot árasztott, mint aki tudja, hogy neki mindig igaza van. Együtt tanultunk és együtt tanultuk ki a szakmát a bútorgyárban, de ő később elvégzett valami tanfolyamot és bekerült az irodába, ahol aztán pénz közelébe jutott és sikkasztáson kapták, és leültették. Most boldognak látszott, hogy kikerült a börtönből, gyorsan elrendezte a holmijait, én bekapcsoltam a rádiót, megvártam, amíg bemelegednek és világitani kezdenek a lámpái, akkor megkerestem Budapestet, szépen bejött a rádión, és én igen elégedett voltam. Bakos Károly ez idő alatt kissé idegesen járkált a szobában, azt mondta, nagy a mozgásigénye, a börtönben keveset mozgott, a mozgás hiányzott neki a legjobban és természetesen a nők.

- Mennyit sikkasztottál? – kérdeztem tőle.
- Egyáltalán nem sikkasztottam – mondta.
- Akkor miért ültél két évet?
- A politika miatt.
- Nem tudtam, hogy politizáltál.
- Nem is tudhattad, mert tényleg nem politizáltam. Ellenben politikai vicceket meséltem. Pontosabban csak egy politikai viccet, de ezért is följelentett valaki.

Nem hittem neki, hiszen mindenki azt mesélte, hogy sikkasztásért került börtönbe. Megkérdeztem:

- Milyen vicc az, amiért két évet lehet kapni?
- Jobb, ha nem ismered az ilyen vicceket – legyintett. – Az én viccem nagyjából arról szólt, hogy az egyik elvtárs bemegy a másik elvtárs irodájába, ahol két vezető elvtárs arcképe lóg a falon. Csakhogy akkor már az egyik vezető elvtárs lebukott. A látogató a falra mutat, és megkérdezi, hogy mikor veszed le már azt a disznót? Mire a másik visszakérdezi, hogy melyiket? Én ezt nevekkal meséltem, és valaki följelentett. Az efféle vicceket még hallgatni is veszélyes.

- Tulajdonképpen nem is érdekelnek a politikai viccek – mondtam.
- Jelenleg a rádió érdekel leginkább. Rendszeresen fogom hallgatni a rádiót, különösen majd a közvetítéseket a világbajnokságról.

– A magyarok nyerik a világbajnokságot – jelentette ki megszokott magabiztosságával Bakos Károly.

- Nem hiszem – mondtam. – Négy évvel ezelőtt ők voltak a legjobbak a világon, és mégsem nyerték meg a világbajnokságot.

– Éppen azért nem nyerték meg a világbajnokságot, mert ők voltak a legjobbak – magyarázta Bakos Károly. – Mindenki tudta, hogy ők a legjobbak, és mindenki dupla erővel hajtott ellenük. Most viszont nem figyelnek rájuk, és ezért megnyerik a világbajnokságot.

Nem vitatkoztam vele, hallgattam a rádió duruzsolását, ő meg elment, hogy mozogjon egy kicsit. Az elkövetkező napokban is keveset tartózkodott a lakásban, nyilván a mozgásigényét elégítette ki, meg talán munkát is keresett magának, rendezni akarta az életét. Közben

azonban ő is felfigyelt Svetlanára, de ő nemcsak udvariasan köszönt az asszonynak, hanem leállt vele beszélgetni, és néhány nap múlva már Svetlana behívta magához egy kávéra.

Amikor hazajöttem a munkából, Bakos Károly ragyogó arccal dicsekedett:

– Nagyon jó kávéfőzött nekem Svetlana. És nagyon jól áll rajta a rakott szoknya. Észrevetted?

– Észrevettem – mondtam kissé bánatosan és irigykedve. – De azért jó lesz, ha vigyázol. Rendőr a férje.

– Én már nem félek a rendőröktől – mondta. – Holnap délelőtt is elmegyek Svetlanához kávézni. A férje soha sincs otthon.

Milan Markov általában tényleg keveset volt otthon, néha napokig nem láttuk, talán éjszaka sem jött haza, bizonyára rengeteg dolga akadt a rendőrségen. És Bakos Károly ezentúl minden délelőtt Svetlanánál kávézgatott, aztán már nem csak délelőtt. Egy este azt mondja:

– Átmegek egy kicsit a szép szomszédasszonyunkhoz. Megkérlek, hogy oltsd el a villanyt a szobában és figyeld a kaput, a rádiót meg tedd az ablakba, ott is hallgathatod a rádiót, lámpáit viszont én jól látom a szomszédból, ha véletlenül hazajönne a rendőr, néhányszor kapsold ki és kapsold be a rádiót, akkor tudni fogom, hogy baj van, és gyorsan kiosonok onnan.

– Sötét van a kapualjban és az egész udvarban – mondtam. – Mi lesz, ha esetleg későn jelzek?

– Igyekezz időben jelezni – mondta. – De a biztonság kedvéért majd veszek magamnak egy gumibotot.

Az ablakba tettem a rádiót, a szobában eloltottam a villanyt, Bakos Károly meg átment Svetlanához. A sötét udvarban csak a rádió lámpái világítottak és Horváthék egyik ablaka, amögött valószínűleg Erika tanulta a másnapi tananyagot. Bakos Károly esti kiruccanásai rendszerezésekké váltak, gumibotot is szerzett magának valahonnan, egy kis gumibotot, feleakkorát, mint a rendőröké, de ezzel a kis gumibotot is nagyokat lehetett ütni, kipróbáltam a tenyeremen, és Bakos Károly most már gumibotot járt esténként Svetlanához.

Én meg éberem figyeltem a kaput és a sötét udvart és hallgattam a rádiót. És nem történt semmi baj esténként, néhányszor fölöslegesen riasztottam Bakos Károlyt, kétszer Galaczné albérlőjét, kétszer meg Horváth Balázst véltem a rendőrnek, amikor benyitottak a kapun, egyszer azonban tényleg a rendőr jött haza, de akkor is időben jeleztem, és Bakos Károly észrevétlenül átfutott a lakásunkba. De nem csak én jeleztem. Amikor ki-be kapcsolgattam a rádiót, Horváth Erika is eloltotta és felgyújtotta a villanyt a szobájában, lehet, hogy Bakos Károly őt is megkérte, hogy figyelje az udvart. A vészjelzésekkel tehát minden rendben volt, Bakos Károly módfelett boldognak látszott, és mintha megfeledezett volna arról, hogy rendeznie kellene az életét.

Közben elkezdődött a világbajnokság, a magyar focisták gyászosan szerepeltek, még Wales válogatottjától is kikaptak, és nem jutottak tovább a csoportjukból.

– Nem lesznek világbajnokok a magyarok – mondtam szemrehányóan és majdnem dühösen a magabiztos Bakos Károlynak.

– Tragikus dolgok miatt nem lehettek világbajnokok – mondta.
– Kivégezték Nagy Imrét és a hír éppen akkor jutott el a magyar futballistákhoz, amikor Wales ellen játszottak. A magyar emigránsok gyászszalagos magyar zászlókat tűztek ki a lelátóra, gyászszalagos zászlók alatt pedig nem lehet játszani.

– Unom már minden este hallgatni a rádiót – mondtam, bár tulajdonképpen nem untam, szerettem hallgatni a rádiót, ha nem is olyan lelkesedéssel, mint a világbajnokság elején.

– Hamarosan rendezem az életemet – mondta Bakos Károly. – És akkor majd találunk más megoldást Svetlánával.

Nem maradt ideje rendezni az életét. Egy délután igen gondterhelten üldögélt a szobában, amikor hazaérkeztem, a tenyerét csapkodta a kis gumibottal.

– Délelőtt leütöttem a rendőrt – mondta. – Hazajött, és ott talált engem a feleségével.

– Kávéztatok?

– Akkor éppen nem kávéztunk, a rendőr rám támadt, le kellett ütnöm a gumibottal.

– Ebből baj lesz – mondtam.

– Nem követtem el semmi büntetendő cselekményt – mondta Bakos Károly, de most nem volt olyan magabiztos, mint máskor.

Akkor este veszekedés, majd dulakodás hallatszott a rendőrök lakásából, Svetlana hangosan sikoltozott, visszhangzott az udvar, még a nyugalmazott ügyvéd skót juhászkutyája is ugatni kezdett, pedig igen jámbor és öreg kutya volt már. Másnap Svetlana bekéült és bedagadt szemekkel jelent meg az udvaron, és ezúttal nem rakott szoknya volt a derekán. A következő napon két egyenruhás rendőr jött be az udvarunkba, és elvezették Bakos Károlyt. Nem sokkal később átjött hozzám Milan Markov. Most nem látszott békés természetűnek.

– Aljas ember a te barátod – közölte velem, és úgy nézett rám, mint aki engem is aljas embernek tart.

– Én inkább tudálékosnak és nagyképűnek nevezném – mondtam.

– Zaklatta a feleségemet – mondta Milan Markov. – Állandóan zaklatta, és mocskos politikai vicceket mesélt neki. Bizonyára neked is mesélt politikai vicceket.

– Nekem nem mesélt politikai vicceket – mondtam. – Ritkán tartózkodott itthon, és akkor is keveset beszélgettünk. Tulajdonképpen nem is voltunk igazán jó barátok.

– Azt a viccet sem mesélte el, amelynek az a poénja, hogy: melyik disznót vegyem le a falról?

– Ezt sem mesélte el. Tudta, hogy nem szeretem a vicceket. Leginkább a rádiót szeretem hallgatni.

– Állandóan Budapestet hallgatod – mondta szemrehányóan Milan Markov.

– A világbajnokság miatt.

– A magyaroknak szurkoltál?

– A jugoszlávok nem jutottak ki a világbajnokságra – mondtam óvatosan.

– Jobb lett volna a magyaroknak is, ha nem jutnak ki a világbajnokságra. Alaposan lejáratták magukat. Még Walestől is kikaptak.

– Éppen akkor végezték ki Nagy Imrét – mondtam. – És ez elsomorította a magyar focistákat.

– Nagy Imre afféle magyar nacionalista volt, nem? – kérdezte Milan Markov.

– Nem hiszem, hogy nacionalista volt – mondtam.

– A magyarokról sohasem lehet tudni – mondta Milan Markov.

– Hallottad már azt a politikai viccet, amely a szocialista országokat jellemzi?

– Nem hallottam.

– Magyarország olyan, mint egy szép alma. Kívül piros, belül fehér.

Milan Markov nevetett a viccen, én nem nevettem, és ez a beszélgetés sem tetszett nekem.

– Nem szeretem a vicceket – mondtam. – A sportközvetítéseket szeretem, meg a komolyzenét.

– Hallgatsz te mást is. És éjszakánként sokszor villogtattad a rádiódat az ablakban.

– A légköri zavarok miatt időnként recseg a rádió – mondtam.

– Ilyenkor kikapsz valamit egy pillanatra, hogy megszűnjön a recsegés.

– Bakos Károlyt akkor is elítéli a bíróság, ha te nem vagy hajlandó tanúskodni ellene – mondta Milan Markov.

– Nincs miért tanúskodnom – mondtam. – Tudtommal nem követett el semmilyen büntetendő cselekményt.

– A feleségem tanúsítani fogja, hogy mocskos politikai vicceket mesélt neki – mondta Milan Markov. – Márpedig ez igenis büntetendő. És egyébként is, mindenkit el lehet ítélni valamiért. Még téged is.

– Én nem zaklatok senkit, nem mesélek politikai vicceket, és nagyon óvatosan élek.

– Legyél óvatos továbbra is – tanácsolta Milan Markov, és végre elment.

Kutatni kezdtem a szobában, Bakos Károly párnája alatt megtaláltam a gumibotot. Egy ideig ütöttem vele a tenyeremet, aztán elrejtet-

tem a szekrény mögé. Egy kicsit csodálkoztam, hogy a két egyenruhás rendőr nem kereste, lehet, hogy Milan Markov nem is mondta meg nekik, hogy Bakos Károly leütötte őt a gumibottal. Mindenesetre óvatosan éltem a továbbiakban. Továbbra is hallgattam esténként a rádiót, időnként ki-be kapcsoltam, hátha meggyőzőm Milan Markovot, hogy csak a légköri zavarok miatt villogtatom a rádiómat. Ilyenkor Horváth Erika is eloltotta és felgyújtotta a villanyt a szobájában, nem tudtam, hogy miért csinálja ezt, vége volt már a tanévnek, nem kellett késő estig tanulni, vészjeleket sem kellett adni, szegény Bakos Károlyt már elvitte a rendőrség. Befejeződött a világbajnokság, a brazilok a döntőben nagyon megverték a svédeket, és ők lettek a világbajnokok. Ezek után is hallgattam és villogtattam a rádiót, az udvarban és a lakásokban csönd volt, úgy látszik mindenki óvatosan élt, Milan Markov többé nem verte meg a feleségét, és az öreg skót juhászkutya sem ugatott.

Egy éjszaka bekopogtattak hozzám. Kinyitottam az ajtót, az ajtó előtt Horváth Erika állt. Most nem hajtotta le a fejét, felnézett az arcomba és halkán azt mondta:

– Nagyon jólesett, hogy néha fényjeleket adott nekem. Jó tudni, hogy valaki néha rám is gondol.

Úgy hangzott az egész, mint valami slágerszöveg, amit talán nemrég hallottam a rádióban. Meglepődtem, hirtelen csak dadogni tudtam:

– Én tulajdonképpen nem is... – Bemehetek? – kérdezte Erika, és azzal már be is jött a szobámba.

Csak a rádió lámpái világítottak, de a félhomályban is egyből megtalálta az ágyamat és leült a szélére.

– Sötét van itt nálam – motyogtam. – Megszoktam, hogy sötétben hallgatom a rádiót.

– Én is szeretek sötétben üldögelni, ha van mellettem valaki – mondta Erika. – De én mindig egyedül vagyok. Nincs rádióm, még egy kutyám sincsen. És az utcán sem vesz észre senki.

– Talán azért, mert mindig lehajtott fejjel jár – mondtam.

– Maga az egyetlen, aki észrevette, hogy létezem – mondta.

– Mások is észre fogják venni – vigasztaltam.

– Ahhoz olyannak kellene lennem, mint Svetlana. De én sohasem leszek olyan.

– Jobb is – mondtam. – Az ilyen Svetlana-féle nők csak bajt okoznak az embereknek. Maga sohasem fog senkinek bajt okozni.

– Ígérje meg, hogy máskor is ad majd fényjeleket nekem – mondta.

– Megígérem.

Leültem mellé az ágyra, és elkezdtem kigombolni a ruháját, és Svetlanát képzeltem magam elé rakott szoknyában és kék monokli nélkül. Erika nem ellenkezett. Nagyon kicsi és sovány volt ruha nélkül, de most nem volt olyan szomorú, mint általában.

Ezek után esténként tényleg Erikának adtam a fényjeleket. Ha visszajelzett, ez azt jelentette, hogy át fog jönni hozzám. Legtöbbször visszajelzett, egészen jókedvű lett, és mintha megtestesedett volna egy kicsit, nem kellett már minden alkalommal Svetlanára gondolnom, amikor legomboltam róla a ruháját. Közben Bakos Károlyt bíróság elé állították, Svetlana tanúskodott ellene, és Bakos Károlyt elítélték két évre ellenséges politikai uszításért, vagy valami ilyesmiért. Minden biztonnal politikai vicceiért. Erikával sajnáltuk Bakos Károlyt, bár nem sokat beszéltünk róla, alapjában véve igen jól megvoltunk együtt éjszakánként a duruzsoló rádió mellett.

Egy reggel azonban az udvaron elébem állt Milan Markov.

– Figyelmeztettelek, hogy legyél óvatos – mondta.

– Óvatos vagyok – mondtam. – Óvatosabban már nem is élhetnék. Minden este lehalkítom a rádiót.

– A kiskorúak megrontását szigorúan bünteti a törvény – mondta.

Három nap múlva elköltöztem a város másik végére, a rádiót és a gumibotot is magammal vittem, és a továbbiakban még óvatosabban éltem. Horváth Erikával később is találkoztam még néhányszor a kirakatok előtt, lehajtott fejjel, halkán köszönt, pontosan úgy, mint régen, és soha többé nem mondott olyanokat, ami slágerszövegre emlékeztetett volna.

NEMESI SZÁRMAZÉKOK

Azon a szombat délutánon, amikor komolyan fontolgatni kezdtem, hogy kilépek a bútorgyárból, valamiért valamennyien ingerültek voltunk. Komoran pálinkáztunk a felsöpört asztalosműhely sarkában, és teleszájjal szidtuk Bruzsinszkit, a lengyel nemesi származású fellábú portást, aki egyre pimaszabbul viselkedett velünk szemben, jóformán mindennap átkutatta a táskáinkat, és olyan harsányan és közönséges módon lármázott, ami egyáltalán nem illett egy lengyel nemeshez. Emiatt én továbbra sem hittem el, hogy Bruzsinszki lengyel nemesi származék, egyáltalán nem tudott lengyelül, és hiányzott belőle minden kifinomultság, ami szerintem az előkelő származású embereket jellemzi mindenütt a világon. Dosztán Feri ellenben éppen minősíthetetlen modora miatt szentül meg volt győződve, hogy Bruzsinszki tényleg nemesi származék, mert Dosztán Feri szerint a nemesurak a történelem folyamán mindenütt a világon fennhéjázóan és gorombán visonyultak embertársaikhoz. Efölött már sokszor összevitakoztunk, azon az ingerült szombaton is vitakoztunk, de nem vesztünk össze, mert mindketten egyformán utáltuk Bruzsinszkit, így hát inkább őt szidtuk, és ahogyan fogyott a pálinka, mi is egyre hangosabbak lettünk.

Akkor jött be a műhelybe Cvijanovics főmérnök. Szúrós tekintettel mért végig bennünket, mert ő szigorú ember volt, aki nem tűrt semmiféle fegyelmezetlenséget és henyéséget, ezenkívül parancsolóan jótermetű, szép szál férfi volt, majdnem olyan magas, mint én, különösen, ha kihúzta magát, márpedig ő mindig egyenes derékkal járt, én viszont kissé meggömbítettem a hátamat, így lettünk majdnem egyforma magasak, bár én még rossz testtartással is magasabb voltam egy kicsit, talán ezért nem rejtettem el a pálinkásüveget, ami akkor éppen az én kezemben volt.

– A műhelyben szigorúan tilos szeszes italt fogyasztani – mondta Cvijanovics a tőle megszokott szigorúsággal.

– Erre a hétre befejeztük a munkát – mentegetőzött Korhanez Tamás. – Sokat dolgoztunk, és igen elfáradtunk.

Cvijanovics beleszimatolt a levegőbe, és megkérdezte:

– Ki hozta be a pálinkát?

– Én – mondtam, bár ez nem volt igaz, a pálinkát Szilágyi Lajos hozta be a műhelybe, de ő nem akart elmenni a bútorgyárból, kár lett volna bajba keverednie.

Cvijanovics kivette a kezemből az üveget, és kortyolt belőle. Ízlelgette a pálinkát, elfintorodott az arca, visszaadta az üveget és azt mondta:

– Gyöngé és bűdös.

– Montenegrói törkölypálinka – mondtam, és már-már elvigyorodtam, de a hátamat is meghajlítottam valamennyire.

– Ez nem igaz! – mondta a főmérnök, és már megint szűrtak a szemei, és megkérdezte tőlem:

– Jó asztalos vagy?

– Én vagyok a legjobb – mondtam önérzetesen, és ez igaz is volt, senki sem vitatta el a műhelyben.

– Hétfőn reggel jelentkezz nálam az irodában – mondta Cvijanovics sértődötten és parancsolóan. – Velem jössz a Kerámiába. Az igazgató új bútorokat akar rendelni tőlünk. Majd összeírod, hogy mire van szüksége. És ott majd kapsz igazi montenegrói törkölypálinkát.

Bólintottam, hogy rendben van, a főmérnök meg szálfegyenesen kivonult a műhelyből, nem pattogott már többet, mi mégis csöndben maradtunk. Körbeadtuk az üveget, és csak akkor szólalt meg Szilágyi Lajos:

– Büszke emberek ezek a hegyilakók. Könnyen megsértődnek.

– Szeretnek hetvenkedni és parancsolgatni – mondta Dosztán Feri.

– Lehet, hogy nemesi származásúaknak hiszik magukat.

– Nagyon összetartanak – mondta Korhanez Tamás. – Ezt megtanulhatnánk tőlük. Időnként piszkoskodnak egymással, de azért össze-

tartanak és segítik egymást. A Kerámia igazgatója is montenegrói. Azt hiszem, Tausannak hívják.

– Kilibarda főmérnökkel is találkozni fogsz – fordult felém Szilágyi Lajos.

– Azt mesélik, egy kastélyban pöffeszkedik ott a Tisza mellett a Kerámia közelében.

– Nem kívánok találkozni azzal a gyilkossal – tiltakoztam.

– Minden bizonnyal találkozni fogsz vele – mondta Korhanez Tamás. – Cvijanovics rendszeresen meglátogatja Kilibardát. Nem szeretik egymást, de azért összetartanak. Tanulhatnánk tőlük. Cvijanovics rendszeresen eljár a Kerámiába, úgy tesz, mintha üzletelne az igazgatóval, aztán meglátogatja Kilibardát a pazar kastélyban. Mindig visz valakit magával a gyárból, és ilyenkor nem a sofőrje, hanem Franciska, a titkárnője vezeti a kocsiját. És igen gyűrötten szokott visszatérni.

– Nem kívánok Kilibardával találkozni – tiltakoztam továbbra is.

– Ha Franciska vezeti a kocsit, biztos lehetsz benne, hogy találkozol vele – mondta Szilágyi Lajos.

– Ezekkel a nemesi származékokkal még mindig nem tudunk elbánni – mondta keserűen Dosztán Feri.

– Kilibarda alapjában véve rendesen viselkedett itt a gyárban, és értette a munkáját – vigasztalt Korhanez Tamás.

Kilibarda főmérnök tényleg rendesen viselkedett a gyárban, igaz, hogy hosszú bajuszával és hosszú hajával eléggé marcona jelenség volt, parancsolgatni is szeretett, de nem akart fegyelmezni és megnevelni bennünket mindenáron, és az ő idejében sokkal szebb bútorokat csináltunk, mint Cvijanovics keze alatt. Ki tudja, milyen sokáig csináltuk volna még a szép bútorokat, de Kilibarda egy nyári estén rálőtt Sebők Jánosra, a birkózóedzőre. A gyilkossági kísérlet megdöbbentett valamennyiünket, nem értettük, hogy a főmérnökünk miért vete-medett ilyesmire, ezért hát elmentünk a bírósági tárgyalásra, ahol az ékesszóló védőügyvéd mindent megmagyarázott, amint már azt az efféle védőügyvédek szokták. Természetesen azzal kezdte, hogy Kili-

bardának viszontagságos ifjúkora volt. Szüleivel érzékeny lelkű suhancként jött le messziről, a montenegrói hegyekből a síkságra, egy magyarok lakta faluba, kezdettől fogva idegesítette, hogy a magyarok számára érthetetlen nyelven beszélnek, és mivel a hegyekben tekintélyes öregemberek azt sulykolták bele, hogy ő a legkiválóbb nemzet tagja, igen harciasan viszonyult az őshonos fiúkhöz, minduntalan verekedéseket kezdeményezett, holott igen vékonycsontú, nyiszlett gyerek volt. Az őshonos fiúk kezdetben még így is visszahőköltek előle, megpróbálták lecsillapítani, időnként szelíden félretolták, Kilibardát ez még jobban feldühítette, még harciasabb lett, mire az őshonos fiúk kíméletlenül felpofozták, többször egymás után. Nagy megrázódtatás volt ez életében, ezért amikor a városba került, beiratkozott a vasutasok birkózóegyesületébe. Szorgalmasan járt edzésekre, tehetséges birkózónak tartották, jó versenyző lehetett volna belőle, csak hogy a vasutasok klubjában az ő súlycsoportjában, a pehelysúlyban versenyzett egy nálánál is tehetségesebb birkózó, név szerint Sebők János, aki folyton kiszorította őt az első csapatból. Kilibarda az edzésen dühödten próbálta leteperni Sebők Jánost, de az minduntalan a földhöz nyekkentette, és amikor már Sebők János ráunt a dühöngésre, péppé morzsolta Kilibarda jobb fülét. A tapasztalt kötöttfogású birkózók nagyon értenek az ilyesmihez. Az ember ha távolról nézi őket, azt hinné, hogy csak fogdossák és taszigálják egymást, közben pedig keményen dörzsölik az ellenfél fülét. Kilibardának is összeropant a jobb füle, kicsire zsugorodott, olyan lett, mint a megolvadt és hirtelen megdermedt gyertyaviasz egy fekete csészealjban, vagy mint egy simára csiszolt, lapos kavics valamelyik folyó partján, vagy mit tudom én, szóval alig emlékeztetett emberi fülre. Ez volt Kilibarda életében a második megrázódtatás. Felhagyott a birkózással, hosszúra növesztette a haját, hogy eltakarja megnyomorított jobb fülét, hosszú bajuszt növesztett, hogy tekintélyesebbnek látsszék, mérnöki diplomát szerzett, eljött hozzánk főmérnöknek, megnősült, a montenegrói hegyekből hozott magának feleséget, arra számított – és ezt néha mondta is –, hogy majd a fiai fogják bebizonyítani, hogy melyik

nemzet a legkülönb a világon. Két szép lánya született. Kilibarda megkeseredett, és keserű szemrehányásokkal illetve feleségét, őt kárhóztatta, amiért nem szült neki fiúgyermeket. Addig kárhóztatta, hogy végül az asszony a két kislánnyal elköltözött Cvijanovichhoz, aki szintén nálunk mérnökösödött, és aki kinézésre jobban beleillett a világ legkiválóbb nemzetének a példányai közé, mint Kilibarda, bár gyöngébb szakember volt, és ezt mindenki tudta a bútorgyárban. Kilibarda életének ezt a harmadik megrázkódtatását már nem tudta vér nélkül elviselni. Elővette pisztolyát, és egy nyári estén elment a vasutasok klubháza elé. Sebők János akkor már felhagyott a versenyzéssel, sikeres edző lett, azon az estén is az ifjú birkózókat okította, és amikor edzés után kijött az utcára, Kilibarda kétszer mellbe lőtte.

A védőügyvéd mindezt sokkal meghatóbban és részletesebben mondta el, tulajdonképpen mindent megmagyarázott, mérhetetlenül sajnálta védencét, és felmentő ítéletet kért. A bíróság nem hozott felmentő ítéletet, az ügyet az orvosszakértőkhöz utalták és igencsak hosszúra nyújtották, Sebők János lassanként felépült sérüléséből, az edzősködést azonban abbahagyta, a későbbiekben pontozóbíróként jeleskedett birkózómérkőzéseken, Cvijanovics közben főmérnök lett a bútorgyárban, Kilibarda meg eltűnt a szemünk elől, legfeljebb találgatni lehetett, hogy hová került, és hogy hogyan alakult a sorsa.

– Szép kastélyban fogsz találkozni vele – bizonygatta Korhanecz Tamás. – Azt hiszem, rendszeresen vadászik őzekre és vaddisznókra a Tisza árterületén, és kényelmesen él fajtisza vadászkutyákkal körülvéve. Ezek a hegyilakók összetartanak és gondoskodnak egymásról, még akkor is, ha olykor elorozzák egymás feleségét.

– Utálom a nemesi származékokat – háborgott Dosztán Feri. – Lár-máznak, parancsolgatnak és általában kényelmesen élnek, anélkül, hogy igazából megdolgoznának ezért. Tőlünk persze elvárják, hogy keményen dolgozzunk, és még a szombat esti lazítások miatt is megdorgálnak bennünket.

– Nem biztos, hogy Kilibarda nemesi származék – mondta Szilágyi Lajos.

– Akkor sem volt joga lelőni Sebők Jánost – mondta Dosztán Feri.
– Be kellett volna ismernie férfiasan, hogy Sebők János mindig jobb birkózó volt, mint ő. Ezt meg is mondanám neki, ha találkoznék vele.

Én viszont egyáltalán nem akartam találkozni Kilibardával. Hétfőn reggel mégis be kellett mennem Cvijanovics irodájába. Reménykedtem, hogy nem Franciska, a titkárnő fogja vezetni a nagy vállalati gépkocsit. Franciska amolyan anyáskodó természetű, középkorú asszony volt, engem is kedvesen és kedélyeskedve fogadott, de korához és természetéhez képest igen sportosan volt felöltözve, és az rosszat sejtetett.

– Maga fuvaroz el bennünket a Kerámiába? – kérdeztem.

– Én – mosolygott Franciska. – Ne félj, nagyon jól vezetek, épségben hazahozlak benneteket.

– Hol van a sofőr? – kérdeztem.

– A sofőrök sokat fecsegnek – mondta kitérően Franciska.

– A nők többet fecsegnek, mint a sofőrök – mondtam barátságatlanul, mert nem értettem, hogy mire célozgat.

– A nők gondosan ápolják és tisztába teszik a beteg férfiakat.

– Engem még sohasem kellett ápolgatni – mondtam.

– Egyszer még szükséged lehet rá. Lehet, hogy hamarosan – titokzatosan tovább Franciska.

Cvijanovics is megjelent, és ő még titokzatosabb volt, mint a titkárnője, mert nem szólt semmit. A gépkocsiban is gondolataiba merülve hallgatott, Franciska keményen fogta a kormánykereket, tényleg ügyesen vezetett, vagy másfél óra múlva a Tisza mellett, a Kerámia előtt voltunk. A Kerámiáról csak annyit tudtam, hogy sokféle kerámia- és majolikacsempét gyárt, és hogy igen jól gazdálkodó vállalat. Szerettem volna megnézni a gyáracsarnokot és az égetőkemencéket, de Cvijanovics egyenesen az igazgató irodájába menetelt, én kedvetlenül lépkedtem a nyomában, bementünk az igazgatóhoz, akit talán Tausannak hívtak, összeölelkezett Cvijanovicsal – ezek a hegyilakók minduntalan ölelgetik és csókolgatják egymást –, Cvijanovics ettől mindjárt feloldódott, nevetett, ismerősei felől érdeklődött, leült egy fotelbe, én is leültem, figyelmesen körülnéztem, az iroda falait kerámia- vagy majolikalapok

borították, nem értek az ilyesmihez, mindenesetre szép fényes és színes lapok voltak, csak éppen túl sok volt belőlük, ezért nem nyerte meg tettségemet az igazgatói iroda, hatalmas és ízléstelenül hivalkodó fürdőszobára emlékeztetett. Túl sokáig nem bámészkodhattam, az igazgató egy üveg pálinkát és poharakat rakott elénk, teletöltötte a poharakat, Cvijanovics gúnyosan a szemembe nézett és azt mondta:

– Ez az igazi montenegrói törkölypálinka, nem pedig az az ócska lötyty, amit ti isztok szombat délutánokon. A szombati ivászatoknak egyébként is véget vetünk. De most igyál!

Ittam. Erős, jó pálinka volt, a falakra ragasztott fényes csempék egyből megszépültek tőle. Nagyon gyorsan három pohárral diktáltak belém, akkor Cvijanovics utasított, hogy járjam végig az irodákat, gondosan szemrevételezzek mindent, és vázoljam fel, hogy milyen bútorokkal varázsolhatnánk még szebbé egy jól gazdálkodó vállalat irodaházát.

Végigjártam az irodákat, megmértem a falakat, jegyzeteltem és rajzoltam, körülöttem unott képű tisztviselők járkáltak, jóformán ügyet sem vetettek rám, az volt az érzésem, hogy egyáltalán nem veszik komolyan szorgoskodásomat. Ennek ellenére lelkiismeretesen szemrevételeztem és bemértem mindent, és szép új irodai bútorokat képzeltem a régiék helyére. Több mint két óra hosszáig tevékenykedtem, akkor visszamentem az igazgatói irodába, Cvijanovics párás szemekkel nézett rám, nem kérdezett semmit, nem érdeklődött elképzeléseim felől, az igazgatóval fecsegett számomra ismeretlen emberekről, és az igazi montenegrói törkölypálinkát töltögette a poharakba. Túl gyorsan töltögette, és én éreztem, hogy baj lesz. Szeretek inni, de nem szeretek berúgni, és nem szeretem az olyan embereket, akik túl gyorsan isznak. Újabb üveg került az asztalra, ebből is jócskán fogyasztottunk, de még kivártuk az ebédidőt. Csakhogy nem mentünk el sehova sem ebédelni. Könnyű járású pincérlányok ezüstös tálcákon felszeletelt sonkát, kolbászt és sajtot hoztak be, égett már a gyomrom, mohón falatoztam, és igen logikusan azt javasoltam, hogy most már váltsunk át borra, vagy inkább sörre.

– Pálinkát iszunk! – jelentette ki parancsolóan és hullamereven Cvijanovics.

Így hát továbbra is a méregerős pálinkát ittuk, és én már biztos voltam benne, hogy ebből baj lesz. Figyelmeztettem Cvijanovicsot, hogy hamarosan be fogunk rúgni.

– Ez az ára annak, hogy bekerüljünk a szanatóriumba – mondta akadozó nyelvvel.

– Nem szándékozom bekerülni semmilyen szanatóriumba – riadoztam.

– Ez egy rendkívül jól őrzött szanatórium – motyogta Cvijanovics.

– Nagyon nehéz bejutni oda.

– Egyáltalán nem szándékozom szanatóriumba kerülni – ismételttem.

De Cvijanovics akkor már elaludt, az arca nagyon fehér volt a színes irodában. Hátradőltem a fotelben, a mennyezetet néztem, kissé homályosan úgy láttam, hogy a mennyezeten is színes kerámiavagy majolikalapok csillognak, reméltem, hogy nem hullanak a fejemre, behunytam a szemem, de akkor sebesen meglódukt alattam a fotel, erre gyorsan kinyitottam a szemem.

A színes csempék addigra már lehullottak. Nem értettem. Csúnya szürke mennyezetet láttam fölöttem, a mennyezetről hámolt a vakolat. És én nem a fotelben ültem, hanem egy vaságyon feküdtem és színjőzan voltam. Ezt sem értettem. Megmozdítottam a fejem, és akkor láttam, hogy a bal karomból vékony műanyag cső kigyózik fölfelé egy üvegtartályba, amelyben víz, vagy vízhez hasonló folyadék volt. Fehér köpenyes, fiatal lány hajolt fölém, anyáskodva rám mosolygott, mint Franciska titkárnő, de ez a lány fiatalabb és szebb volt, mint Franciska, és nem hiszem, hogy tudott gépkocsit vezetni.

– Álmodom? – kérdeztem.

– Nem álmodik – mondta a fiatal lány.

– Az előbb még kicsit mólés voltam, de most színjőzan vagyok – mondtam.

– Azt elhiszem – mondta a lány. – Szakszerűen kimostuk a gyomrát, és most infúziót kap.

– Hogyhogy kimosták a gyomromat? – hördültem fel. – Senki sem nyúlt hozzám. Ültem a Kerámia igazgatójának a szobájában, színes majolikacsempéket néztem, csak egy pillanatra hunytam le a szemem. Hová tűntek a színes kerámia- és majolikalapok?

A fiatal lány elkomolyodott, és komolyan kérdezte tőlem:

– Milyen nap van ma?

– Hétfő van – mondtam sértődötten és színjőzanon. – Hétfő délután van.

– Hétfő éjszaka van – mondta a lány. – Mindjárt kedd lesz. Nézzen körül.

Körülnéztem. Koszos, lepusztult kórházi szobában feküdtem, vaságyak sorakoztak egymás mellett, a vaságyakon elbambult férfiak ültek gyűrött pizsamában, vakaróztak, motyorásztak maguk elé, vagy hangtalanul gesztikuláltak. A lány felé fordultam, és megállapítottam:

– Maga ápolónő, ezek a fickók itt körülöttem meg valamennyien bolondok.

– Tényleg ápolónő vagyok – mondta a fehér köpenyes lány. – Ezek meg itt beteg emberek. Magát és a barátját is betegen hozta ide gépkocsin a Kerámiából egy jólelkű asszony még kora délután. Maga rendesen viselkedett, leszámítva azt, hogy elájult, és ezért nehezen tudtuk kihúzni a gépkocsiból.

A barátja azonban nemcsak elájult, hanem tele is hányta a kocsit. Ő már nem először van itt nálunk, és mindig mocskosan érkezik.

– Hol van a barátom? – kérdeztem.

A lány a hosszú kórházi szoba vége felé mutatott. Felemelkedtem és megláttam Cvijanovicsot. Egy vaságyon ült a hosszú hajú és hosszú bajuszú Kilibardával szemben, mindkettőjükön gyűrött pizsama volt, és sakkoztak.

Mindketten elesettnek és szájalmasnak látszottak. Ekkor vettem észre, hogy rajtam is pizsama van. Ráförmedtem a jóságos ápolónőre:

– Vegye ki belőlem ezt a vackot!

Készségesen kihúzta a karomból a vékony műanyag csövet, és az üvegtartállyal együtt eltűnt a szobából. Felpattantam az ágyról. Ahhoz képest, hogy nemrégén állítólag kimosták a gyomromat, erősnek és

egészségesnek éreztem magam, és gyorsan el akartam menni a szegény bolondok közül. A szoba végébe siettem, és megálltam a sakkozó főmérnökök mellett. Cvijanovics felnézett rám, gyűrött arccal elmosolyodott, és azt mondta:

– Látod, mégis bekerültünk a szanatóriumba. Pedig módfelett nehéz bejutni. De én tudom a módját...

– Menjünk innen a fenébe – mondtam. – Nem akarok a bolondok között maradni ebben a koszfészekben.

– Reggelig nem engednek ki bennünket – mondta Cvijanovics. – Feküdj le és hunyd le a szemed.

Nem feküdtem le, továbbra is ott álltam mellettük, és egyáltalán nem tetszett, hogy mögöttem elmebajosok motyorásznak és mutogatnak. Cvijanovics halkán duruzsolt Kilibardának, arról próbálta meggyőzni, hogy a felesége jól van, ő, mármint Cvijanovics gondoskodik róla, és a kislányok is szépen növekednek. Engem nem érdekelt Kilibarda családja, kétségbeesésemben a sakkjátszmára igyekeztem figyelni. Cvijanovics nyeresre állt, de duruzsolás közben állandóan rontott az állásán. Nem bírtam ki, rászóltam:

– A bástyával lépjen.

Cvijanovics a királlyal lépett teljesen feleslegesen, és rossz helyre.

Még néhányszor segíteni akartam neki, de sohasem fogadta meg a tanácsaimat. Teljesen elrontotta a hadállást és feladta a játszmát. Akkor Kilibarda villámló szemekkel felnézett rám, és a bajusza alól megkérdezte:

– Te magyar vagy?

– Igen.

– Hallom a beszédedről – mondta megvetően. – Tudsz sakkozni?

– Tudok.

– Ülj le.

Cvijanovics átadta a helyét a vaságyon, és a fülembé súgta:

– Hagyjad, hogy győzzön.

Elkezdtünk sakkozni Kilibardával. Az egykori főmérnök az első tíz-tizenöt lépést nagyon okosan húzta meg, de azután már elkalando-

zott a tekintete, nem tudott a sakkfigurákra összpontosítani. Könnyedén megnyertem a partit, és aztán megnyertem még hármat. Akkor Kilibarda felállt, és fenyegetően azt mondta:

– Most birkózni fogunk.

Én is felálltam, majdnem egy egész fejjel magasabb voltam Kilibardánál és legalább húsz kilóval súlyosabb.

– Erősebb és fiatalabb vagyok, mint maga – mondtam békülékenyen.

– Nem hiszem, hogy erősebb vagy – mondta Kilibarda, és átkulcsolta a derekamat.

A réveteg bolondok elhúzódtak a közelünkből. Kilibarda erőlködött, de meg sem bírt mozdítani. Erre a nyakam köré fonta a jobb karját, húzta lefelé a fejemet, csípődobással próbálkozott volna, de én kiegyenesíttem a hátamat, szálfegyenes lettem, akár Cvijanovics, a nyakamba kapaszkodó Kilibardát felemeltem a földről, és pontosan Cvijanovics arcába néztem, aki kétségbeesetten súgta felém:

– Engedd, hogy legyőzzön.

De én csak álltam kimerevedve, Kilibarda rángatta a nyakamat, aztán levegőben kalimpáló lábakkal is valahogy a hátam mögé került, és akkor már a torkomon volt a jobb karja, fulladozni kezdtem. Nem sokat tudok a birkózás szabályairól, de abban biztos voltam, hogy ez szabálytalan fogás. És Kilibarda még a fületem is dörzsölni kezdte. Elegem lett az egész kínlódásból, meg fel is háborodtam egy kicsit, így hát egyszerűen hanyatt dobtam magam. A padlóra vágódtam, azazhogy Kilibarda vágódott a padlóra, én meg teljes súlyommal rázuhantam. Szinte hallottam, hogy ropognak a csontjai alattam. Karja lehanyatlott a torkomról.

Feltápáskodtam, Kilibarda aléltnan hevert a padlón, orrából vér szivárgott, eláztatta hosszú bajuszát. Fehér köpenyes ápolók rohantak be, Kilibardát felmosták, Cvijanovicsot és engem kituszkoltak a folyosóra, elénk rakták a ruháinkat, és idegesen ránk parancsoltak, hogy tűnjünk el a szanatóriumból. Felöltöztünk és kimentünk az épületből, amely kívülről is éppen olyan mállott és elhanyagolt volt, mint belül. A kapu előtt ott állt a vállalati gépkocsi, Franciska türelmesen várt bennünket

a kormánykerék mögött, és amikor beszálltunk az autóba, hozzám fordult és gúnyosan azt mondta:

– Hát mégis ápolásra szorultál, nagyfiú. Órákig takarítottam az autót utánatok.

– Én szobatiszta voltam ajultan is – mondtam.

– Olyan voltál, mint egy rongybábu – mondta Franciska, és a kocsi-val behajtott a sötétségbe.

Cvijanovics, mintha magának beszélne, halkán megjegyezte:

– A mi hegyeink között általában magasra nőnek a férfiak.

– Tudom – mondtam.

– Az olyan satnya férfi, mint Kilibarda, ritkaságnak számít.

– Lehet – hagytam rá.

– Nem lett volna szabad ilyen csúnyán elbánnod velem. Nem tudja elviselni, ha legyőzi valaki.

– Senki sem szereti, ha legyőzik.

– Ez most hosszú időre visszaveti a gyógyulásban – mondta Cvijanovics.

– Hamarosan kilépek a bútorgyárból – mondtam.

– Egy szóval sem említettem, hogy el kell menned a gyárból.

– Elmegyek – mondtam. – Idegesít a gépek zúgása. És idegesít az a sok nemesi származék. Pimaszkodnak, handabandáznak, holott még rendes kastélyuk sincs, nyikorgó vaságyakon alszanak éjszakánként.

– Nem ismerek egyetlen nemesi származású dolgozót sem a gyárban – mondta Cvijanovics.

– Pedig sok van belőlük. Például Bruzsinszki. Ősei lengyel nemesek voltak.

– Ki az a Bruzsinszki?

– A féllábú portás.

– Lengyel nemesektől származik? – csodálkozott Cvijanovics. – Sohasem hittem volna. Egyébként nagyon rendes embernek látszik.

– Egyáltalán nem rendes ember – mondtam.

Ezután már nem beszélünk többet, hagytuk, hogy az anyáskodó természetű Franciska csöndben hazavigyen bennünket. A szakszerű

gyomormosás után most már igazán legokosabb volt minél előbb pihenőre térni. Akár egy nyikorgó vaságyon is. Abban az időben történetesen én is vaságyon aludtam éjszakánként.

MÁRCIUS

A Selmeczky-völgyben valamikor régen, talán tíz évvel ezelőtt, hogy én oda mentem, gyilkosság történt. Azóta hívják a helyet Selmeczky-völgynek. Merthogy egy Selmeczky György nevű fickó, aki ekkor még csak tizenhét éves volt, itt verte agyon az apját. A szőlőjüket kapálták a domboldalon, összevesztek valamin, aztán össze is verekedtek, és ez a Selmeczky György megölte az apját. Dolgozott ott velük egy szőlőkötöző munkás is, de ő távolabb volt, nem hallotta, hogy azok ketten miért veszekszenek, és mire odaért, az öreg már halott volt. Selmeczky György és a szőlőkötöző munkás eltemették a halottat ott a domboldalon, és tovább dolgoztak estig. Este a faluban azt mondták, hogy az öreg Selmeczky egy csomó pénzzel elutazott valahová, és azt is sejtették, hogy talán külföldre szökött. Az emberek hittek is nekik meg nem is, nyomozás indult az ügyben, de minden eredmény nélkül. Azok ketten azonban elbizonytalanodtak egy kicsit, kihantolták a hullát és biztonságosabb helyre, az egyik dombtetőn, az erdőbe temették. Később átvitték egy másik dombtetőre a másik erdőbe, aztán meg a patak mellé. Több mint egy évig hordozták így a hullát, és ki tudja, meddig csinálták volna még, csakhogy a szőlőkötöző munkás, aki elég sok pénzt kapott hallgatásáért, rendszeresen ivott és rendszeresen verte a feleségét. Egy alkalommal, amikor a kelleténél talán jobban eltárgálta az asszonyt, az sikoltozni kezdett és azt kiabálta, hogy nem akar az öreg Selmeczky sorsára jutni. Meghallották ezt a szomszédok, és amint az lenni szokott, feljelentést tettek, és ezután már gyorsan kiderült minden, Selmeczky Györgyöt bíróság elé állították. Ekkor egy kis jogi bonyodalom keletkezett, mert a gyilkos tettének elkövetésekor még fiatalkorú volt, viszont már nagykorú volt, amikor ítékeztek felette. Talán ezért

kapott viszonylag enyhe büntetést, öt- vagy hatévi börtönt, azt sem ülte le végig, utána hazajött a falujába, és bár mindenki Gyilkos Selmeczkynek nevezte, megnősült, és nyugodtan élte mindennapi életét. A szőlőbe azonban nem mert többé egyedül kijárni. A felesége kísérgette ki a völgybe, de ő még ilyenkor is rettegett, és végül árulni kezdte a szőlőjét.

Mindezt Szkenderovics Pál mesélte el nekem, miközben a városból a Selmeczky-völgy felé autóztunk. Mert a gyilkos Selmeczky György szőlőskertjét, egy fél domboldalt, ő vásárolta meg, természetesen nagyon olcsón, mert Szkenderovics mindig olcsón vásárolt mindent, és mindig drágán adott el mindent. Amikor még a szakmát tanultuk, és én szép díszes hamutartókat és tolltartókat faragtam szabad időmben, ő olcsón megvásárolta tőlem és drágán eladta őket, többet keresett rajtuk, mint én, és valami hasonlókat csinálhatott kint Németországban is, mert már asztalosüzeme volt, és vagy 30-40 munkás dolgozott neki, ő meg csak vásárolt és eladott, megnősült és gazdagodott. Megvásárolta olcsón a Selmeczky-szőlőt is, és házat épített a közepére, és most ide vitt engem a kocsijával, hogy tél idején őrizzem a házat, és közben faragjak neki népies bútorkat. Szívesen vállalkoztam a dologra, mert untam már nagyon a bútorgyárat, a gépek zúgását és az egyhangú munkát, amúgy is ki akartam már lépni onnan, tavaszra meghívásom volt a tengerpartra, hogy redőnyöket szereljek majd fel egy épülő szálloda ablakaira, és addig legalább hasznosan eltöltöm az időmet, megcsinálok néhány szép bútordarabot Szkenderovicsnak.

A patakhoz értünk, a Selmeczky-völgy bejáratához, Szkenderovics letért a betonútról a patak mellé, a földútra. Ekkor még sáros volt a tél, hideg szelek fújtak, de a föld még nem fagyott meg, hó sem esett, csak eső időnként, és mi gyorsan elakadtunk, a kocsi kerekei egy helyben forogtak és fröcskölték a sarat. Kiszálltunk, megpróbáltuk megtolni a kocsit, a nagy nyugati autó azonban meg sem mozdult, mi meg derékig sárosak lettünk.

Szkenderovics káromkodott és azt mondta:

- Tegnap még behajtottam a házig.
- Az éjjel esett az eső – mondtam.

Egy traktor ment az úton, Szkenderovics kiabált, integetett neki, a traktor lassan lepöfögött hozzánk. Öreg paraszt szállt ki a fülkéből, vigyorogva szemügyre vette a sárba ragadt flancos kocsit, aztán egy lánccal a traktorhoz kötötte, és felhúzta a betonra. Szkenderovics pénzt adott neki, aztán még mindig dühösen visszajött hozzám, és elindultunk gyalog a patak mellett, és ahogy beljebb kerültünk a völgybe, Szkenderovics arca is megenyhült. Szép kis völgy volt ez még így kopáran is. Két domb ereszkedett le itt szelíden egymással szemben, csak a kis patak választotta el őket egymástól. Mindkét domb tetejét erdő borította, a domboldalakon szőlők és gyümölcsösök sorakoztak egymás mellett, a patak is szép volt, napsütéskor bizonyára tisztán csillogott, most azonban sötét volt a vize. A tájat csak néhány kisebb nyaraló csúfította el, és Szkenderovics háza.

Amikor megláttam, szinte beleragadtam a sárba, mint az előbb az autó. Hatalmas, otromba négyszögletes épület volt, négy bástyaszerű kupolás valamivel a tetején. A ház kékre, a kupolák pirosra voltak festve.

– Mi bajod volt neked akkor? – kérdeztem Szkenderovicstól.

– Mikor?

– Amikor ezt a szörnyűséget építetted.

– Nem tetszik? – kérdezte csalódottan.

– Olyan, mint egy ronda éjjeliszekrény négy kis kerti törpével a tetején. Szkenderovics szánakozva nézett rám, és megvetően legyintett.

– Te vagy a legjobb műbútorasztalos, akit ismerek, de a házakhoz nem értesz. Ez egy palota a környező vityillókhoz képest.

– Mint a bagoly a verebek között – mondtam.

– A bagoly szép madár – mondta Szkenderovics.

– Lehet – mondtam. – De egy ház nem szép, ha bagolyra hasonlít.

– Nem értesz hozzá – legyintett ismét Szkenderovics. – Gyerünk be a házba, szép boltíves ajtaja van.

Odamentünk a boltíves ajtóhoz, olyan volt, mint egy kisebbfajta várkapu, és olyan vastag is.

– Ide ilyen masszív ajtó kell – magyarázta Szkenderovics. – Télen mindenféle csavargók járnak erre, és kifosztják a víkendházakat. De

ide nem törnek be könnyen. Az ablakokra rácsokat szereltettem. Meg aztán te is itt leszel.

Tágas és teljesen üres nappaliba léptünk be, az egyik falban hatalmas kandalló, a fa már be volt készítve, csak alá kellett gyújtani. Szkenderovics alágyújtott, és egy ideig élvezettel nézte, ahogy növekednek a lángok. Ez tényleg szép volt, mindig szerettem volna olyan házban lakni, ahol kandalló van.

– A kandalló előtt majd medvebőr lesz – mondta Szkenderovics. – Persze később, majd ha bebútorozom az egész házat. Most még csak pokrócok vannak, de jó meleg pokrócok, azokon elalhatsz éjjel a kandalló előtt. Ágy nincs egy szál sem, semmiféle bútor nincs még, de a fürdőszobát, a konyhát és a műhelyt már teljesen berendeztem.

Átmentünk az ugyancsak üres ebédlőbe. Ezt kell majd nekem bebútoroznom a télen. Egy hosszú asztalt kell csinálnom és nyolc széket. Népies stílusban.

– Ha marad még idő, faraghatsz egy népies szekrényt is a nappaliba – mondta Szkenderovics. – De szép legyen. Azt akarom, hogy még a német feleségemnek is tetszen.

– Tetszeni fog önagyságának – mondtam. – Lássuk a konyhát.

Bementünk. Szkenderovics körbemutatott.

– Mindent bekészítettem neked.

Tényleg volt ott minden. Hűtőszekrény teletömve élelemmel, vilánytűzhely, mosogató, egy halom konzerv, só, bors, paprika, cukor, tea, kávé a konyhaszekrényekben és két zsák liszt a sarokban.

– Te, ugye, tudsz kenyeret sütni? – kérdezte Szkenderovics.

– Megtanultam a katonaságnál.

– Akkor nem lesz semmi baj. A spájzban ott lóg egy sonka és egy oldalszalonna. Ezenkívül bekészítettem neked öt üveg pálinkát, hogy reggelenként leöblítsd a torkod és két üveg rumot a teához.

– Sokba fog neked kerülni a népies bútor – mondtam.

– Nem baj. Csak szép legyen. Azt akarom, hogy tetszen a feleségemnek. Még szivart is bekészítettem neked. Száz darabot.

– Nem dohányzom.

– Hátha rákapsz a hosszú téli estéken. És ha még valamire szükséged lesz, csak meg kell másznod a szemközti dombot. Az erdő mögött van egy kis falu, a Gyilkos Selmeczky faluja. Ott beszerezhetsz mindenfélét. Sajnos az az erdő tölgyfaerdő.

– Miért sajnós?

– A tölgyfaerdőbe csap be legtöbbször a villám. Százszor többször, mint a bükkfaerdőbe. Olvastam egy német újságban. Az én házam fölött ezen a dombon bükkfaerdő van.

– Nem hiszem, hogy télen csapkodni fog a villám – mondtam.

Visszamentünk az ebédlőbe, onnan a nappaliba, aztán egy másik ajtón egy kisebb helyiségbe, amit Szkenderovics dolgozószobának szánt, ebből egy keskeny ajtó nyílt a műhelybe. Pazarul felszerelt műhelybe. A gépet Németországból hozatta, hazai szerszám talán csak a körfűrész volt és a gyaluk. A fal mellett pedig első osztályú faanyag volt felhalmozva. Fenyőfa az asztaloknak és székeknek, tölgyfa a szekrénynek. Mellettük hársábfák tüzelőnek a kandallóba. A műhely végében egy kis vaskályha állt.

– Itt fogok barkácsolni majd, ha megöregszem – mondta Szkenderovics.

– Rossz asztalos vagy – mondtam. Sohasem volt tehetséges a szakmához.

– De pénzt tudok szerezni – mondta Szkenderovics. – Ebből kifolyólag fel tudok szerelni egy műhelyt. És szeretek barkácsolni.

– Én meg szeretnék megfürödni. Sáros vagyok.

Mentünk a fürdőszobába. Ez is a nappaliból nyílt, és a kád akkora volt benne, mint egy kisebb úszómedence. Akár hárman is fürödhettek volna benne egyszerre. Szkenderovics bekapcsolta a villanymelegítőt, és megmutatta, hogyan kell bekapcsolni a vízpumpát.

– Áram az van – mondta –, de vezetékes víz nincs. Honnan is lenne itt a domboldalon. De azért ne izgulj, jó mély kutat fúrattam.

– Milyen mélyet?

– Nyolcvan méter mélyet. Mások csak negyven méterre fúrnak le, akkor már állítólag tiszta vizet kapnak. De én lementem nyolcvan méterre. Biztos, ami biztos.

– És milyen vizet kaptál?

– Olyan, mint az ásványvíz. Még pezseg is. Majd meglátod. Csakhogy...

– Csakhogy?

– Ilyenkor télen nincs semmi baj, de ha felmelegszik az idő, akkor gáz is jön a vízzel együtt. Akkor szellőztetni kell állandóan, mert robbanhat a gáz.

– Értem – bólogtam. – Ha felrobbanok a fürdőszobában, az azt jelenti, hogy megjött a tavasz.

– Nem lesz semmi baj, ha állandóan szellőztetsz, és ha nem gyújtasz gyufát a fürdőszobában.

Kinyitottam a csapot és megkóstoltam a vizet. Valóban olyan íze volt, mint az ásványvíznek, pezsgett és kicsit savanyú volt. Talán a sok vas miatt. De nem szóltam semmit, nem akartam ismét elrontani Szkenderovics kedvét, tulajdonképpen azt szerettem volna, ha most már elmegy.

– Mindent tudok – mondtam.

Az emeleten vannak a hálósobák és még egy fürdőszoba. Az még nincs berendezve. Nem akarod megnézni?

– Majd holnap vagy holnapután.

Ismét a nappaliban voltunk, Szkenderovics kimutatott az egyik rácsos ablakon. Lenn a patak mellett vadnyulak ugrándoztak.

– Idillikus kép – mondta Szkenderovics. – A vadnyulak gyakran lejárnak a patak mellé legelni és vizet inni. Néha őzek is jönnek ide meg vaddisznók is. Ott valahol temették el negyedszerre vagy ötödszörré az öreg Selmeczkyt.

– Tényleg idillikus kép.

– Remélem, nem félsz az öreg Selmeczky szellemétől.

– Nem félek.

Hirtelen megbomlott az idillikus kép. A vadnyulak megiramodtak, neki a domboldalnak, futottak a tölgyfaerdő felé. Fölöttük két nagy fejű, széles szárnyú fehér madár jelent meg. És lecsaptak az egyik nyúlra. Az megperdült a földön, de a két madár ismét rácsapott, és betakarta fehér szárnyaival. Csőrükkel buzgón vagdaloztak.

– Hóbaglyok – ámuldozott Szkenderovics. – Kemény tél lesz. Ezek a madarak a sarkkör tájékán tanyáznak, csak kemény teleken jönnek le ennyire délre.

– Ezt is egy német újságban olvastad?

– Igen. Meg láttam is már hóbaglyot állatkertben.

– Gyorsan felkoncolták azt a szegény nyulat. Ha lenne puskám, oda-lőnék egyet.

– Szép és ritka madarak ezek – mondta Szkenderovics. – Védett madarak. És ellentétben a többi bagollyal, ezek nappal vadásznak.

– A vadnyulak nem védettek?

– Nem – mondta Szkenderovics. – Sok van belőlük.

Szóltanul végignéztük, amíg a fehér hóbaglyok belakmároztak a nyúl-ból és felrepültek. Szkenderovics akkor kezét nyújtott.

– Húsvétkor érted jövök. Hozok főtt sonkát és reszelt tormát.

– Az jó lesz – mondtam. – Húsvét után majd elindulok a tengerre redőnyöket szerelni.

– Nem hozzád méltó munka – mondta Szkenderovics.

– Szeretem a tengert és a sirályokat.

– A sirályok is ragadozó madarak. Zárd be jól az ajtót, veszélyes csavargók szoktak ilyenkor errefelé lődörögni.

Kiment a boltív alatt, én meg magamra zártam az ajtót.

Még egyszer alaposan körülnéztem az üres házban. Belülről elviselhető volt még üresen is, csak kívülről látszott szörnyűségesnek, de hát kívülről majd nem sokat fogom nézegetni.

Megengedtem a fürdőszobában a meleg vizet, elmentem a műhelybe, hoztam egy nyaláb hasábfát, néhányat a tűzre dobtam a kandallóba, és bámultam jó ideig a tüzet, mert az a marha nagy kád igen lassan telt meg meleg vízzel. Később megfürödtem. Akár úszkálhattam is volna, de én csak heverésztem a kádban és áztattam magam. Alkonyodott már, amikor kijöttem a kádból, becsavargóztam egy pokrócba, és leültem a kandalló mellé, hogy végiggondoljam, hogyan is fogom elvégezni a rám bízott munkát. Este már nem akartam semmihez kezdeni, de reggel korán bevonulok a műhelybe. Elhatároztam, hogy az asztalt is,

a székeket is egyetlen szög beverése nélkül fogom összeállítani, mindent csapokkal és enyvvel oldok meg, hadd csodálkozzék a német feleség, ha éppenséggel észreveszi. Ha már lejöttem ide a Selmeczkylvölgybe és eszem Szkenderovics ételét, iszom az italát, és pancsolok a fürdőkádjában, illik tisztességes munkát végezmem.

Az ételről eszembe jutott, hogy mindenekelőtt kenyeret kell sütnöm. Felöltöztem, villanyt gyújtottam, ittam egy pohár pálinkát, aztán lisztet mertem az egyik zsákból, és elkezdtem kenyeret gyúrni. Úgy terveztem, hogy hetente egyszer sütök majd kenyeret, mert tudok ugyan kenyeret dagasztani és sütni, de nem nagyon szeretek ilyesmivel sokat bibélni. Amíg megkelt a tészta, megettem egy húskonzervet, teát főztem magamnak, rumot öntöttem bele, és ráérősen szürcsölgettem a rumos teát. Aztán megformáltam a kenyértésztát és beraktam a sütőbe, visszamentem a kandallóhoz és nézegettem a tüzet. Először életemben üldögéltem így kandalló előtt, és éreztem, hogy a kandalló miatt egészen meg fogom kedvelni ezt a riasztó házat. Valamikor éjfél előtt sült meg a kenyér, kissé laposra sikeredett, de azért jónak látszott, legközelebb majd több élesztőt teszek bele. A nappaliban tíz pokrócot találtam, kettőt leterítettem a kandalló elé, egyet összehajtogattam párnának, egybe meg beburkolóztam, fahasábokat raktam a tűzre és elaludtam.

Reggel megkezdtem a munkát. Először az asztallapot szabtam ki, ez volt a legegyszerűbb, bár egyedül egy kicsit nehezen boldogultam vele, de Szkenderovics gépeivel öröm volt dolgozni. Úgy döntöttem, hogy hosszanti vajatokat vések az asztal lapjába, olyan lesz majd, mint a lécekből összeállított parasztasztal, lehet, hogy Szkenderovics túl egyszerűnek találja majd, és nem fog neki tetszeni, de az asztallábakat majd kissé kicifrázom, a székek támláját pedig szép díszesre faragom. Több mint egy hétig szabdaltam, csiszolgattam és faragtam az asztalt, egész napokat a műhelyben voltam, ebéd után szoktam megpihenni kicsit, ilyenkor az ablakhoz álltam, és néztem a dombról a patakhoz araszoló vadnyulakat. Mert rendszeresen megjelentek a vadnyulak délutánonként. De rendszeresen megjelentek a hóbaglyok is. Kis

fehér foltokként bukkantak fel a tölgyfaerdő fölött, aztán egyre nagyobbak lettek, ahogy a patakhöz közeledtek, és minden alkalommal lecsaptak egy vadnyulatra. A nyulakat azonban ez sem riasztotta el a pataktól.

Az asztalt az ebédlőben állítottam össze. Egyetlen szöveget sem vettem bele, mégis szilárdan összeállt, és igazán jól mutatott ott a terem közepén. Ekkor esett le az első hó. Megfehéredett a domboldal, fehér lett az erdő is, a vadnyulak nehézkesen ugrándoztak az egyre vastagodó hótakaróban, és a hóbaglyok most már szinte a nagy fehér semmiből bukkantak elő, csak akkor láttam őket, amikor rácsaptak valamelyik nyúlra, aztán fehér tolluk beleveszett a hóba. Igaza volt Szkenderovicsnak, gyönyörű madarak voltak a hóbaglyok, nem csoda, hogy védetté nyilvánították őket, de azért sajnáltam a szegény vadnyulakat, hogy őket nem védi senki.

Következtek a székek. Ezekkel már lassabban haladtam, sokkal több kézi faragást igényeltek, mint az a nagy asztal, de hát számítottam erre, és a támlákat meg a lábakat a kandalló mellett faragtam, a forgácsot a tűzbe dobáltam, és kimondottan élveztem a munkát. Odakint növekedett a hótakaró, egyre hidegebb lett, amikor reggelenként kivitem a hamut, láttam, hogy jégcsapok lógnak az ereszről, a kis patak is befagyott, a nyulakkal együtt néha már az őzek is megjelentek a völgyben, de őket nem bántották a hóbaglyok, továbbra is csak a vadnyulakra vadásztak.

Négy széket csináltam és állítottam össze, amikor egy éjjel rám zörgették az ajtót. Nem aludtam még, az ötödik szék támláját faragtam a kandalló mellett, oda mentem az ajtóhoz, és megkérdeztem, hogy ki dörömböl.

– Rendőrség! – hangzott kurtán a válasz.

– Mit akarnak?

– Engedjen be bennünket!

– Éjjel senkit sem engedek be a házba – mondtam. – Jöjjenek holnap.

– Betörjük az ajtót! – mondta valaki kintről, és mintha úgy hallottam volna, hogy vacog a foga.

– Tessék – mondtam. – Próbálják meg nyugodtan.

Nem próbálták meg. Morogtak, káromkodtak odakint, aztán elmentek, én meg lefeküdtem aludni.

Másnap délután megint kopogott valaki az ajtón. Kinéztem az ablakon, egy apró termetű kendős nő állt az ajtó előtt, eltévedt parasztszszonynak látszott. Kinyitottam a várkapuszerű, súlyos ajtót, meglepően fiatal, átfagyott lány reszketett előttem.

– Nagyon fázom – mondta.

– Gyere be.

Bejött, körülnézett, riadtan forgatta a szemeit, és igyekezett még kisebbre összehúzni magát. A kandallóhoz vezettem, behoztam neki egy széket az ebédlőből. Levette a kabátját és leült. Aztán kibogozta a kendőjét, és egyszerre nagyra nőtt a feje, dús, bodorított szőke haja volt. Szótlanul néztük egymást, jól megraktam a tüzet, magasra szöktek a lángok, a lány pedig levett magáról egy pulóvert, aztán még kettőt. Attól féltem, hogy lassan teljesen eltűnik ott a tűz előtt, legfeljebb a nagy szőke haja marad meg. De nem tűnt el, maradt még rajta legalább két testhez álló pulóver, és most már az is látszott, hogy bár kicsi és törekeny, igen jó alakja van.

– Megfagytam odakint – mondta. – Magáé ez a ház?

– Nem. Én csak bútorokat faragok itten.

– Itt maradhatok?

– Maradhatsz, ameddig akarsz – mondtam.

Az az igazság, hogy jólesett, hogy beszélgethetek valakivel. Régóta egyedül éltem már a nagy üres házban, és a hóbaglyok nem voltak éppen szórakoztató társaság.

– Hogy hívnak? – kérdeztem a lányt.

– Inkább nem mondanám meg – pislogott szemérmesen. – Nem baj?

– Nem baj. Fürdőszoba is van a házban, megfürödhetsz, ha akarsz.

– Meleg vízben?

– Meleg vízben.

Megmutattam neki a fürdőszobát, és rácsuktam az ajtót. Sokáig lubickolt a meleg vízben az óriási fürdőszobában, amikor kijött, piros volt

az arca, a haja csapzottan lógott, de aztán megszáritotta a haját a kandalló előtt, és az megint bodor szőke koszorút font a feje köré.

– Milyen bútorokat farag? – kérdezte.

Átvezettem az ebédlőbe, megnézte az asztalt és a négy széket, a székek tetszettek neki.

– Az asztal lehetne kicsit díszesebb is – mondta, aztán bement a konyhába.

Kinyitott, megnézett mindent, mosolygott, és most nagyon szép volt. Örültem, hogy betévedt hozzám.

– Éhes vagy? – kérdeztem.

– Mint a farkas.

– Sütök szalonnát vacsorára.

– Majd sütök én – ajánlkozott a lány. – Maga csak menjen, csinálja a dolgát.

Ráhagytam, visszamentem a kandallóhoz, de nem csináltam semmit, elégedetten figyeltem a lobogó lángokat. Aztán megettük a sült szalonnát, a lány főzött teát, én rumot töltöttem bele, ismét a tűz mellé ültünk, lassan iszogattuk a teát. Akkor elálmosodott a lány, adtam neki pokrócokat, lefeküdt, és szinte nyomban elaludt. Én meg csendesen faragtam a széktámlát, a forgácsokat a lángokba dobáltam, és a békésen alvó lányt figyeltem. Éjfél körül eloltottam a villanyt, és magam is lefeküdtem. Erre hirtelen megmozdult a lány, mintha a sötétre felébredt volna, bár nem volt teljesen sötét, a kandalló világított, a lány kibújt a takarója alól, odahúzódott mellém, hozzám simult, mint egy hálás, hízogó macska, majdhogynem dorombolt is.

Reggel arra ébredtem, hogy három toprongyos fickó bámul az arcomba. Komolyan vizsgálgattak, a lábuknál egy-egy degeszre tömött hátizsák hevert, ők is elég gömbölyűnek látszottak a rengeteg vastag téli ruhában, az egyik határozottan kövér volt, úgy hordta a hasát, mint más az állami kitüntetések, a másik teljesen kopasz fejű volt, a harmadiknak hosszú szőke haja a válláig lógott és arcvonásai a lányéra emlékeztettek, de ő korántsem volt kicsi és törékeny. A lány kissé távolabb állt tőlük és vihogott.

- Mikor engedted be őket? – kérdeztem.
- Egy órával ezelőtt – mondta a lány. – Már körülnéztek a házban, mindennel nagyon meg vannak elégedve.
- Gyönyörű munkát végezett, Mester – mondta a kopasz. – Prima bútorokat csinál. Csak így tovább, ezentúl miránk is számíthat. Mindenkor biztatni fogjuk.
- Ti voltatok az éjszakai rendőrök? – kérdeztem.
- Persze – mondta a kopasz. – De maga nem dőlt be a cselnek. Ezért aztán bevetettük a mi kis szende nővérkémet.
- Hogy hívnak benneteket?
- Ez a mániája – mondta a lány. – Mindenkitől megkérdezi, hogy hogy hívják.
- Mit gondol, hogy hívnak bennünket? – kérdezte a kopasz.
- Nem tudom – mondtam dühösen. – De mocskosak vagytok, mint a disznók és büdösek, mint a görények.
- Majd mindjárt megfürdünk abban a nagy fürdőkádban – mondta a kopasz. – De azért engem nevezhet továbbra is Mocskosnak.
- Engem meg nevezzen, aminek akar – mondta a kövér. – Nevezzen, mondjuk Johnnak.
- Engem meg Stevennek – mondta a szőke, aki nyilván a lány bátyja volt.
- Víkendházakból raboltatok? – kérdeztem.
- Értéktelen holmikát találtunk csupán – legyintett Mocskos. – És egyikben sem lehet fűteni. De most jó helyre kerültünk.
- Ledobtam magamról a pokrócot, felkeltem a padlóról és azt mondtam nekik:
- Fürödjete meg, reggelizzete meg, aztán pucolás innen.
- Tavaszig itt maradunk – mondta Mocskos. – Nagyon jó hely ez. Van egy cigarettája, Mester?
- Nem dohányzom – mondtam.
- A konyhában van egy doboz jófajta szivar – mondta a lány.
- Nagyszerű – mondta Mocskos. – A fürdőkádban fogunk szivarozni. És lehet, hogy még tavaszra sem megyünk el innen.

– Elátkozott hely ez – mondtam. – Tíz évvel ezelőtt itt embert öltek.

– Ha sokat szájal, Mester, mi is embert ölünk itt – mondta Mocskos.

Nem szájaltam hát tovább. Ők hárman bementek a fürdőszobába, a lány vitte utánuk a szivarokat. Az ajtót nyitva hagyták, később benéztem, mind a hárman a kádban ültek, vastag szivar füstölgött a szájukban, a lány a hátukat mosogatta.

Kibontottam az egyik hátizsákot. Két ócska tranzistoros rádiót találtam benne, koszlott ruhaneműt és megfeketedett étkezészeteket. Tényleg nem sok értékes holmit szedtek össze a domboldalon elszórt vikendházakban.

Azon a reggelen csak kávét ittam, aztán átmentem a műhelybe, begyűjtöttem a vaskályhába, és ott faragtam tovább a széktámlát. Mocskosék nem hiányoltak túlságosan. Csupán a kövér John jött be egyszer a műhelybe, nézte, ahogy dolgozom és megkérdezte:

– Ez mi?

– Széktámla – mondtam.

– Mit ábrázol?

– Életfát.

– Életfát ezen az elátkozott helyen?

– Igen.

Csóválta a fejét és otthagytott. Dél körül találkoztam velük a konyhában, ették a konzerveket, a sonkát és a szalonnát, az üres konzervdobozokat a padlóra dobták és berugdosták az asztal alá.

– Ne zavartassa magát, Mester, miattunk – mondta kedélyesen Mocskos. – Mi már otthon érezzük magunkat.

Megmelegítettem magamnak egy babkonzervet, megettem. Ők meg bekapcsolták a tranzistoros rádiókat és zenét hallgattak, közben bejárták az egész házat. Visszamentem a műhelybe, és dolgoztam késő estig.

Este valamennyien a kandalló elé heveredtünk le, még el sem aludtunk, Mocskos máris magához húzta a lányt. Rászóltam:

– Mocskos fiam, nem lehetne ezt valahol másutt csinálni?

– Nem – mondta Mocskos. – Másutt hideg van.

Felnyaláboltam a pokrócaimat, átmentem a műhelybe, felélesztettem a tüzet a kis vaskályhában, ott feküdtem le, és eléggé szerencsétlenül éreztem magam. És ettől kezdve minden éjjel a műhelyben aludtam, napközben is főleg a műhelyben tartózkodtam, egyre jobban utáltam ezt a házat, és valahogy a munka is lassabban ment, mint azelőtt. De azért dolgoztam így kedvetlenül is, úgy számoltam, hogy az asztalon és a székeken kívül húsvétig megcsinálom még azt a szekrényt is, amit Szkenderovics esetleg elvárt tőlem.

A spájzból gyorsan elfogyott a pálinka és a rum, vészesen fogyatkozott az élelem is, most már minden másnap kenyeret kellett sütnöm. Azért még így is elkészültem még két székkal. Ezeket is szépen összepasszítottam egyetlen szög beverése nélkül. A másik négy szék ekkor már régóta a kandalló előtt állt, Mocskosék ültek rajtuk, nézték a tüzet, és köpködtek a lángokba. A tranzisztoros rádiók üvöltöttek, pedig akkor már hetek óta a nyakamon ült a társaság, hetek óta üvöltöttek a rádiók, igazán kifogyhattak volna már az elemek.

Bevittem az ebédlőbe a két újonnan elkészült széket, aztán kinéztem az ablakon és láttam, hogy olvad a hó. Odamentem a kandallóhoz, megálltam Mocskos háta mögött, és azt mondtam:

– Olvadni kezdett a hó.

– Na és? – kérdezte Mocskos anélkül, hogy rám nézett volna.

– Megérkezett a tavasz, most már elmehetnétek.

Mocskos sóhajtott, felém fordult, és szomorúan kérdezte tőlem:

– Mester, maga ugye nem szeret bennünket?

– Nem.

– Miért?

– Mert továbbra is mocskosak vagytok, mint a disznók, és büzletek, mint a görények.

Mocskos felállt, megvakarta a fejét, amelyen már vagy két centire megnőtt a haja.

– Rosszul teszi, ha sérteget bennünket, Mester – mondta. – Eddig finoman viselkedtünk. De tudunk mi másképpen is viselkedni.

Fölemelte az egyik széket, és a padlóhoz csapta. Aztán még egyszer a padlóhoz csapta. Kitörték a szék lábai, a támla levált az ülőkéről. Mocskos a széttört szék darabjait egyenként bedobálta a kandallóba. Pattogva égett a száraz fenyőfa, a kandalló körül enyhe, kellemes gyan-tailat terjengett. Felállt a szőke Steve is, összetörte a másik széket, és a darabokat ő is a tűzbe dobta.

– Elégnek az életfák – jegyezte meg melankolikusán a kövér John.

– Most pedig megfürdünk újfent – mondta Mocskos. – Hátha akkor nem büzlünk annyira, mint a görények. Kérem a szivarokat.

Elindultak a fürdőszoba felé, a lány vitte utánuk a szivarokat. Én is utánuk ballagtam. Bementek a fürdőszobába, megengedték a vizet, Mocskos rászólt a lányra:

– Vetközz le te is. Négyen is elférünk ebben a kádban.

A lány hátrafordult, látta, hogy nézem őket, kurtán odavetette:

– Nem leselkedünk!

Azzal becsukta az ajtót. Tudtam, hogy a fürdőszoba ablaka is zárva van.

Vártam. Vártam, hogy elegendő víz folyjon a kádba, hogy levetkőzzenek mind a négyen, hogy beüljenek a meleg vízbe, és hogy megújítsák a szivarokat. Hosszú percekig vártam, akkor hatalmas dörrenés hallatszott. A következő pillanatban kicsapódott a fürdőszoba ajtaja, és szinte egyszerre jelent meg előttem a négy meztelen ember. Kormos, fekete felsőtesttel és rövidre pörkölődött fekete hajjal. Mocskosnak még a szemöldöke is eltűnt:

– Mi... mi történt? – hebegte.

– Megjött a tavasz – mondtam. – Március van, és olvad a hó.

– Mit... mit csinált velünk, Mester? – kérdezte majdnem sírva a kövér John.

– Elátkozott helyre épült ez a ház – mondtam. – Itt valamikor meggyilkoltak egy embert.

Villámgyorsan felöltöztek. Aztán összeszedték a holmijukat, időnként gyanakvó pillantásokat vetettek felém, de egymásra is. Szó nélkül mentek ki a házból. Bezártam utánuk az ajtót, az ablakon keresztül

kinéztem a völgyre. Behúzott nyakkal siettek a patak felé. A patak mellett vadnyulak ugrándoztak vidáman és gondtalanul. Többen voltak, mint bármikor a télen. Akkor jutott eszembe, hogy már napok óta nem láttam a hóbaglyokat. Ők bizonyára jó előre megérezték a tavaszt, és még idejében visszatértek jégvirágos fészkeikre.

A MIMÓZÁKAT NEM SZABAD KÉSSSEL BÁNTANI

A tengerparti Royal szállodát szerintem inkább Mimóza szállodának kellett volna elnevezni, mert körülötte mindenfelé mimóزابokrok és mimózafák voltak, rengeteg sárga virággal, igaz, valahol azt olvastam, vagy valakitől azt hallottam, hogy a mimóza virága tulajdonképpen nem sárga, hanem lila-rózsaszínű, de én ez idáig csak sárga mimózát láttam, és a tengerparti Royal szálloda körül láttam a legtöbb mimózát. A nagy sárgaságban csak egyetlen kék folt éktelenkedett, Púpos Radojica, a rendőr, aki éberem ügyelt arra, hogy illetéktelen személy ne menjen be a vadonatúj Royal szállodába május elsejéig, amikor majd ünnep lesz, és amikor én mind a tíz emeleten felszerelem a redőnyöket az ablakokra. Mellesleg a tízemeletes szálloda a szárazföld felől mindössze hatemeletes volt, amin kezdetben módfelett elcsodálkoztam, de később eszembe jutott Janez Novak kissé zagyva magyarázata, miszerint a szállodát sziklás hegyoldalba építették és tulajdonképpen csak a tenger felől nézve tízemeletes, a másik oldalról csak hat emelet látszik belőle, négy emelet részben a föld alatt van. Ezzel együtt tetszett nekem a szálloda, mert nagy üveglakai voltak, és sok sárga mimóza vette körül, még Púpos Radojica, a rendőr is majdnem tetszett. Radojica egyébként szép szál és szép bajuszú magas ember volt, de eléggé meghajlott a háta, ami ritkaság itt a tenger mellett és különösen a hegyilakók között, de Radojica ilyen volt, és azt hiszem, hogy Rahman Sinani, az albán kocsmáros nevezte el púposnak. Sinanihoz tértem be először, amikor megérkeztem a tengerpartra. Janez Novak ugyanis hozzá küldte a pénzem első részét, a pénz tényleg ott volt Sinaninál, ő maga módfelett barátságos volt, átadta a pénzt, biztosított, hogy nála rendszeresen

és jól étkezhetem, nagy tisztelettel beszélt Janez Novakról és egyáltalán a szlovénokról, és azt is elmondta, hogy a Royal szálloda előtt bizonyára a marcona Púpos Radojicába ütközöm, de Radojicáról is alapjában véve tisztelettel beszélt, és elmagyarázta, hogy tőle kell elkérnem a szálloda kulcsát. Nem siettem túlságosan Púpos Radojicához, hosszasan bámészkodtam a szálloda körül, nézegettem a sárga virágokat, és szerettem volna levágni legalább egy vékony ágacskát valamelyik mimózafáról, letettem a bőröndömet és a szerszámtáskámat, kinyitottam a szerszámtáskát és kivettem belőle a késemet, hogy levágjak egy virágos ágat. Akkor odalépett hozzám Púpos Radojica és szigorúan rám szólt:

– A mimózákhoz nem szabad késsel nyúlni.

– Egy egészen kicsi ágat szeretnék levágni magamnak – magyarázkodtam. – Szeretem a mimóza sárga színét.

Púpos Radojica odalépett az egyik mimózafához és letört egy nagy ágat, sokkal nagyobb ágat, mint amekkorát én akartam levágni. Kezembe nyomta az ágat a sok sárga virággal.

– Tessék. És jegyezd meg magadnak, hogy a mimózákat nem szabad késsel bántani. Letörni viszont szabadon letörheted az ágakat. Tudományos alapon bebizonyították, hogy a mimózafáknak kimondottan jót tesz, ha letördelik az ágaikat. Ettől gyorsabban növekednek és dúsabban virágoznak.

– Ezt megjegyeztem magamnak – mondtam a mimózaággal a kezemben. – És most kérem a szálloda kulcsát.

– Te szlovén vagy? – kérdezte még mindig szigorúan Púpos Radojica.

– Magyar vagyok – mondtam –, de téli éjszakákon néha szlovénokkal szoktam forralt bort inni. Ezenkívül asztalos vagyok, és én fogom felszerelni a szálloda ablakaira a redőnyöket. A legjobb szlovén barátomat egyébként Janez Novaknak hívják.

Elővettem a zsebemből Janez Novak pecsétes írását, amellyel utasít, hogy május elsejéig szereljem fel a redőnyöket a Royal szálloda ablakaira, és odaadtam Púpos Radojicának. Púpos Radojica alaposan megnézte a pecsétes írást, és rosszkedvűen azt mondta:

– Nem szeretjük ezt a Janez Novakot. Ha berúgott, márpedig elég gyakran berúgott, megbízhatatlan déli gezemicéknek nevezett bennünket. Te is déli gezemicéknek nevezel bennünket?

– Nem. Én büszke hegyilakóknak nevezlek benneteket, és szeretnék redőnyöket szerelni.

A rendőr visszaadta Janez Novak pecsétetes írását, és átadta a szálloda kulcsát is. Amikor kinyitottam az ajtót, még megjegyezte:

– Alapjában véve nem rossz ember ez a Janez Novak. Szép szállodát épített nekünk, még a liftek is működnek.

A liftek tényleg működtek, három lift volt, mind a három tizenkét személyes, három gombnyomással odahívtam mind a hármat a földszintre, pontosabban az ötödik emeletre, mert a szárazföld felőli bejáraton mentem be a szállodába, és ott a földszint az ötödik emelet volt. A középső felvonóba léptem be, és felvontattam magam a legmagasabb emeletre, a tizedikre. Igaza volt Púpos Radojicának, szép szállodát épített Janez Novak, minden a helyén volt itt, a szobákban a bútorok és a képek a falon, csak a redőnyök heverték kissé rendetlenül a folyosón, de ezek is az ablakokra kerülnek május elsejéig, amikor majd ünnep lesz, felavatják a szállodát, és beköltöznek az első vendégek. Addig azonban csak én költöztem be az egyik tizedik emeleti szobába, természetesen tengerre nyíló szobát választottam, megnéztem a tengert, amely szép kék volt, fehér sirályok röpködtek felette, a parton sárga mimózák virágoztak, a szálloda és a tenger között pedig egy fehér falú és piros tetejű villa, már-már palota állt, majdnem szebb volt, mint a kék tenger a sirályokkal. Szóval szép helyre kerültem, és mindezt tulajdonképpen három pohár forralt bornak köszönhettem.

Tél elején ugyanis három pohár forralt bort fizettem Janez Novaknak a vasúti restiben. Elég bánatos voltam akkortájt, kiléptem a munkahelyemről, a bútorgyárból, nem tudtam még, hogy hogyan élem majd át a hideg telet, és mivel bánatos voltam és fáztam, bementem a vasúti restibe, mert szomorú téli éjszakákon a vasúti restik a legmelegebb és legbarátságosabb helyek. Megvendégeltem magamat egy pohár forralt borral, ezzel is melegítettem magamat és tudtam, hogy hamarosan bol-

dogabb leszek, talpon állva iszogattam, mellettem pedig egy vörös hajú ember állt, és boldogtalanabbnak látszott, mint én. Rendeltem neki is egy pohár forralt bort, mire ő bemutatkozott, azt mondta, hogy Janez Novaknak hívják, és hogy éppen most vált el a felségétől, aki szép fekete hajú asszony, de a déli gezemicék nemzetségéből származik, túl gyorsan akart beilleszkedni a civilizált környezetbe, szőkére festette a haját és igen szabadosan kezdett viselkedni, más szóval igen gyakran megcsalta szegény Janezt, aki viszont egy jól menő szlovéniai építővállalat igazgatója volt, tekintélyes ember, nem engedhette meg magának felesége ilyesfajta helytelenségeit, ezért eljött a mi városunkba, elvált a feleségétől, aki tulajdonképpen innen származott egy tisztességes telepes családból, de miután túl gyorsan szőkére festette a haját, sőt a szemöldökét is, és helytelenkedni kezdett, kiderült róla, hogy megmaradt megbízhatatlan déli gezemicének, Janez elvált tőle, majd ezt követően elitta minden pénzét, de a vonatjegye még megmaradt, és valamikor éjjel visszautazhatott Szlovéniába, ahol továbbra is igazgató volt, immár nőtlenül. Janez Novak tehát igencsak kitárulkozott előttem a vasúti restiben egy pohár forralt bor után, mire én elmondtam neki, hogy asztalos vagyok, de éppen munka nélkül maradtam, és fizettem neki még két pohár forralt bort. Erre Janez Novak megígérte, hogy tavaszra munkát szerez nekem.

– Felépítettünk egy szállodát a déli tengerparton – mondta. – Ott, ahol nemrégén földrengés volt. Nos, ezek a déli gezemicék a földrengés után természetesen segílyt kértek tőlünk. Megkérdeztük, hogy mennyi segílyt kérnek a városunktól. Megmondták. Megkérdeztük, hogy mire akarják felhasználni a segílyt. Azt mondták, hogy egy szállodát akarnak felépíteni, mert a földrengés rengeteg idegenforgalmi objektumot romba döntött. Tudtuk, hogy hazudnak, tudtuk, hogy ezeknek a déil gezemicéknek nem szabad pénzt adni a kezükbe, mert majd maguknak építenek palotákat, így hát közöltük velük, hogy majd mi felépítjük a szállodát, ők csak mondják meg, hogy hol. Igen elkedvetlenedtek a válaszuk után, és dühükben kijelöltek egy hegyoldalt, ahol a földrengés legfeljebb három halászkunyhót rogyantott meg. Mégis felépi-

tettünk ott nekik egy tízemeletes szállodát, félig a földbe vájva, pénzt viszont nem kaptak tőlünk. Tavaszig bebútorozzuk a szállodát. Akkor már csak a redőnyöket kell felszerelni. Tud redőnyöket felszerelni?

Biztosítottam Janez Novakot, hogy tudok redőnyöket felszerelni.

– Magáé a munka – mondta erre Janez Novak. – Május elsejéig szerelje fel a redőnyöket, a déli gezemicék meg gazdálkodjanak a szállodájukkal, ahogyan tudnak, és ne fessék szökére a fekete hajukat. Egyébként sem tetszenek nekem, mert megbízhatatlanok és mindenkit letegeznek.

Ezek után Janez Novak elkérte a címetet, majd felszállt a vonatra, és én meg voltam győződve, hogy reggelre már semmire sem fog emlékezni.

De emlékezett. Két hét múlva nagy sárga borítékot kaptam Szlovéniából, benne egy szerződést a redőnyök felszerelésére, egy pecsétes engedélyt, hogy a szállodában lakhatom és dolgozhatom és Janez Novak külön utasítását, hogy tavasszal mikor utazzam a tengerpartra, és hogy Rahman Sinanihoz forduljak segítségért. Ez tehát rendben lett volna, még csak a telet kellett kihúznom valahogyan, végül a telet is túléltem hóbaglyok, vadnyulak és rosszindulatú csavargók között, és most itt voltam a Royal szállodában, gyönyörködtem a tengerben, a sirályokban és a mimózákban.

Az első napon mást jóformán nem is csináltam. Másnap azonban nekifogtam a munkának, vagy egy hétig derekasan dolgoztam, könnyen ment a redőnyök felszerelése, egy-egy redőnyt jóformán három csavarral az ablakra szereltem, és egy hét alatt rájöttem, hogy ilyen tempóban jóval május elseje előtt befejezem a munkát, így hát lassabban folytattam a csavarozgatást, mert nem akartam a kelleténél korábban elmenni erről a szép helyről. Ebéd és vacsora után hosszasan elüldögéltem Sinani kocsmájában, gyakran sétálgattam a szálloda körül, megnéztem egészen közélről is a tengert, megnéztem közelebbről a szép fehér falú villát is, amely szinte palotának látszott, ablakain sokkal szebb redőnyök voltak, mint az én könnyű műanyag redőnyeim a szállodában, de hát egy ilyen szép villához illenek is a szebb redő-

nyök, néha letörtem egy-egy mimózaágat, késsel nem nyúltam a mimózákhoz, és úgy láttam, hogy Púpos Radojica, a marcona rendőr is meg van elégedve velem. Éjszaka néha unatkoztam, ilyenkor beszálltam valamelyik felvonóba, és süllyedtem lefelé, meg emelkedtem fölfelé, kiszálltam valamelyik emeleten, körülnéztem, de az emeletek mind egyformák voltak, az étterem és a bár zárva volt, ezeknek az ajtajához nem volt kulcsom.

Egyik éjszaka, amikor lelifteztem egészen a földszintre, vagy ha úgy tetszik, mélyen a föld alá, attól függően, hogy melyik oldaláról néztük a szállodát, valami neszezést hallottam egy ajtó mögül. Benyitottam az ajtót, és beléptem egy ugyanolyan szobába, mint az enyém volt tíz emelettel feljebb, csak hogy ebben a szobában sokkal nagyobb volt a rendetlenség, festék- és ragasztószag érződött benne, az ágy szélén pedig egy furcsa kinézetű szakállas ember ült, a szakállja teljesen fehér volt, a haja meg koromfekete, nehéz lett volna megállapítani a korát, szóval ez a furcsa kinézetű ember ott ült a szobában, és egy kis, ovális alakú színes deszkadarab széleire apró tengeri kagylókat ragasztgatott. Nyugodtan felnézett rám és megkérdezte:

– Hogy halad a redőnyökkel?

– Jól – mondtam, és csodálkoztam, hogy rajtam kívül még valaki lakik a szállodában. Körülnéztem a szobában, mindenféle kis ovális deszkadarabok hevertek, színesen vagy színtelenül, egy vödörben apró fekete, rózsaszínű és sárga kagylók voltak, az egyik fal mellett meg festékes- és ragasztósdobozok. – Jól haladok a redőnyökkel! – mondtam még egyszer és még mindig ámuldozva. – De maga kicsoda, és mit csinál itt?

– Vukojénak hínak – mondta. – Ha megmondanám a teljes nevemet, mindjárt kitalálnád, hogy ki vagyok tulajdonképpen.

– Nem hiszem, hogy kitalálnám – mondtam. – És nem hiszem, hogy joga van itt tartózkodni. Janez Novak nem szólt egy szót sem...

– Janez Novak sem tökéletes – legyintett Vukoje. – A redőnyöket például már régen fel kellett volna szerelnie, nem pedig most, amikor már bebútorozták a szállodát.

– A redőnyöket későn szállította le egy itteni megbízhatatlan vállalat – védtem Janez Novakot.

– Janez Novak szerint mi itteniek valamennyien megbízhatatlanok vagyunk – mondta Vukoje. Belemártotta az ujját a ragasztódobozba, aztán lenyalta a ragasztót az ujjáról. Végigmért. – Elég fiatalnak látszol, lehet, hogy tényleg nem tudod, hogy ki vagyok én. Nem érzel pöcegödörszagot?

– Nem – mondtam. – Festék- és ragasztószagot érzek.

– Ha véletlenül pöcegödörszagot éreznél, nyalj bele a ragasztóba, jó ízű a ragasztó, és elűzi a pöcegödör ízét.

Nem értettem, hogy miről beszél, ezért idegesen rászóltam:

– Még mindig nem tudom, hogy kicsoda maga, és hogy mit csinál itt.

– Valamikor itt volt a házam, pontosan ezen a helyen. A földrengés előtt.

Romba dőlt, helyette felépült ez a szálloda, és nekem felajánlották, hogy költözzek be ebbe a szobába. Nem ajánlották, hogy új házat építsenek, mint N. L.-nek.

– Ki az az N. L.?

– Festőnek tartja magát, és még sokan annak tartják, pedig sohasem volt festőművész, és nem is lesz az. Dilettáns mázoló marad örök életében. De villája volt már a földrengés előtt is, a villa egyik fala megrepedt, lehullott néhány cserép a tetejéről, erre felépítették neki azt a fehér palotát, amelyet láthatsz innen minden ablakból. Nekem meg felajánlottak egy szobát a szállodában, de jól van ez így, ha megnyílik a szálloda, a recepció mellett majd árulhatom a festményeimet.

– Vannak festményei?

– Itt vannak – mutatott a kis színes deszkadarabokra.

Megnéztem a befestett ovális deszkadarabokat, három sorozat volt belőlük, az egyikén nagyon kék tengeren fehér vitorlás hajó úszott, a másikon nagyon kék tenger felett fehér sirályok röpködtek, a harmadikon egy sötét szikla meredezett a kék tengerből. Ezeket aztán Vukoje körülraggatta színes kagylókkal.

Láttam már ezeknél szebb tengerparti emléktárgyakat is, bár nekem sohasem tetszettek az efféle emléktárgyak, de ezt nem mondtam Vu-

kojénak, inkább azt mondtam:

– Szépek. A turisták biztosan venni fogják. Igazán szép kis festmények.

– Valamikor nagy festményeket is festettem – mondta Vukoje.

– Akkor még mindenki tudta, hogy én vagyok a festő, és nem N. L. Csakhogy én nem voltam hajlandó a politikusok arcképeit megfesteni, N. L. viszont szívesen megfestette őket, szépen megfestette őket, pedig jól tudta, hogy a politikusok csúnyák, és csúnya dolgokat nem lenne szabad festeni, a tengert kell festeni vagy a mimózákat. De hát N. L. mindig rossz festő volt és hajlékony ember, kapott is egy villát, aztán meg egy palotát. Engem meg elvittek a Szigetre. Hallottál már a Szigetről?

– Hallottam.

– Ott kötelet hurkoltak a bokámra, és fejfel lelógattak a pöcegödörbe, nyeltem a bűzös mocskot, fuldokoltam, és fulladás előtt mindig a mimózafáinkat láttam itt a hegyoldalban, és azt láttam, hogy egyenruhás emberek késekkel vagdalják a mimózaágakat. Tudod, hogy a mimózát nem szabad késsel bántani?

– Tudom.

– Azt hittem, hogy belefúllasztanak a bűzös mocsokba, és az utolsó látomásom az lesz, hogy késsel vagdalják a mimózaágakat. De kihúztak az utolsó pillanatban, aztán amikor levegőhöz jutottam, ismét belelógattak a pöcegödörbe. Sokszor megcsinálták ezt velem, én azonban mindig azt mondtam, hogy csúnya dolgokat nem szabad megfesteni. Nem fulladtam meg a pöcegödörben, de a pöcegödör bűze azóta is az orromban maradt, és azóta deszkadarabokra festek. Lehet, hogy egyszer mimózákat festek majd. És ezek a deszkadarabok is többet fognak érni, mint N. L. festményei.

– Biztos vagyok benne – mondtam. – Ha akarja, segítek is csinálni őket.

– Tudsz festeni?

– Nem. De a kagylókat ragaszthatom.

– Ül le – mutatott tétován körül a szobában Vukoje.

Kerítettem egy széket, leültem Vukojével szemben, figyeltem, hogyan ragasztgatja a kagylókat, aztán én is a kezembe vettem egy színes deszkát, és ragasztottam a szélére a kagylókat.

– Ha a pöcegödör bűzét érzed, nyugodtan nyaljál a ragasztóból – mondta Vukoje.

Nem éreztem a pöcegödör bűzét, így hát nem nyaltam a ragasztót, de ezentúl minden este lelifteztem Vukojéhez, és ragasztgattam a kis színes kagylókat. Vukoje meg mesélt nekem a Szigetről, sok szörnyűséget mesélt, de azért néha beszélt szép dolgokról is, a tengerről, a hajókról, a mimózákról, és továbbra is büszke volt színes deszkáira, N. L.-ről pedig elmarasztalóan szólt szintén igen sokszor. Annyira elmarasztalóan szólt N. L.-ről, hogy egyszer azt mondtam:

– Szeretném megnézni N. L. festményeit.

– Mindennap megnézheted őket a palotájában délelőtt tíz és tizenkét óra között – mondta megvetően Vukoje. – A turistákat is olyankor szokták odavezetni. Van ott egy képtár is, N. L. mázolmányaival. Helyettem is leköpheted őket.

Másnap tíz óra után elmentem a szép fehér villához, a képtár ajtaja nyitva volt, turisták még nem voltak ott, egymagamban álldogáltam N. L. festményei között. Idegborzoló festmények voltak, valójában mindegyik a tengert ábrázolta, nem a kék tengert, hanem a sötéten hullámzó tengert, a hullámok olyanok voltak, mint a vastag testű óriás-kígyók, mint a tengeri kígyók, ha egyáltalán vannak ilyenek, szóval eredendően gonoszak és kegyetlenek és nagyon nyálkásak. Néhol a hullámok közül emberi lábak meredeztek a magasba.

Este elmondtam Vukojénak, hogy mit láttam a képtárban. Elfehéredett a homloka és az arca, fehér lett a bőre, mint a szakálla.

– Ha ez igaz, amit mondasz, akkor ez a tetű megtanult festeni. Én meg elfelejtettem festeni a pöcegödörben.

– Én ilyenek láttam a képeket – mondtam. – De hát én nem értek a festményekhez.

– Holnap elmegyek a képtárba – mondta Vukoje.

Másnap este görnyedten ült az ágya szélén, majdnem Púpos Rado-

jićára, a szálloda előtt posztoló rendőrre emlékeztetett, nagyon szomorúan ragasztgatta a kagylókat.

– Megtanult festeni az a nyikhaj – mondta csöndesen. – Megtanult festeni, és pöcegödröt csinált a tengerből. Holott tudhatná, hogy jó festőnek nem szabad csúnya dolgokat festenie. Érzed a pöcegödör szagát?

Továbbra is festékszagot és ragasztószagot éreztem, és mintha benzinszagot is éreztem volna. De a benzinszagot lehet, hogy csak később éreztem. Mert azon az éjszakán valaki betört a képtárba, benzinnel leöntötte N. L. festményeit és felgyújtotta. Reggel Púpos Radojica és két civil ruhás rendőr megbilincselve elvezette Vukojét a szállodából.

Ettől kezdve gyorsan dolgoztam, gyorsan szereltem fel a redőnyöket, öt nappal május elseje előtt már kész voltam a munkámmal. Janez Novak két halk szavú ellenőrt küldött Szlovéniából, megnézték a redőnyöket, és kifizették a még nekem járó pénzt. Gyorsan hazautaztam, és béreltem magamnak egy elég nyomorúságos udvari szobát egy régi házban. Itt vártam a jobb napokat, és igen magányosan éreztem magam. Május elseje után írtam egy képeslapot Vukojénak, a Royal szállodába címeztem. Megírtam, hogy jól vagyok, és hogy remélem, hogy ő is jól van. Válaszolt rá. Azt írta: „Hallottam, hogy egyszer késsel akartál levágni egy mimózaágat. Ne tedd ezt többé!”

Ebből megtudtam, hogy szabadlábon van, és reméltem, hogy a turisták gyakran vásárolnak tőle színes deszkákat.

MINT A FELSZABADÍTÓK

Tavaszi vége felé, vagy talán már nyár elején tértem vissza a tengerpart-ról, és mindenki sajnált, mert igen halovány színem volt, holott az emberek okkal elvárták, hogy barnára pácolódva jöjjek vissza a tenger mellől, és én nem magyarázhattam el mindenkinek, hogy ott a nagy kék víz mellett egy sokemeletes szálloda ablakaira szereltem fel a redőnyöket, a nagy kék vizet főként a redőnyök mögül néztem, még onnan is ritkán, inkább a mimózák sárga virágait nézegettem, néha meg egy nagyon mély fekvésű szobában egy festőművésznek segítettem lapos fadarabkákra tengeri hullámokat, hajókat meg ilyesmiket festeni, márpedig efféle tevékenység közben az embernek nem barnul meg a bőre, de ezt hiába mondtam volna el, a redőnyök és mélyre lecsúszott festőművészek senkit sem érdekelnek, így hát halovány bőrrel járkáltam az utcákon, és hagytam, hogy sajnálkozzanak rajtam. Hugsyik Mihály, egykori osztálytársam sajnált meg a legjobban, az ő bőrét tavasz végére és nyár elejére már szépen megbarnította a nap, mert Hugsyik Mihály sokat tartózkodott a folyón, leginkább egy öblös halászcsonakban evezgetett a folyó közepén, az evezőt ritkán és lustán mártogatta a vízbe, elmerengve szemlélte a nádat, a fűzfákat és a különféle vízimadarakat, és eközben szépen leburnult, így aztán igazából és őszintén sajnálta az én sápadt arcomat, talán még arra is gondolt, hogy eléggé elvesztem és boldogtalanul bolyongok a világban, ezért egy napon felajánlotta, hogy dolgozzam az asztalosműhelyében.

– Sok munkád van? – kérdeztem.

– Nincsen túl sok – mondta. – Főleg asztalokat, székeket meg padokat kellene csinálnom, de nekem erre nincs időm, mert a folyóra kell mennem mindennap. Költő akarok lenni.

Ezen meghökkentem kissé, Hugyik Mihályt egyáltalán nem tartotam költői léleknek, igaz, amikor még együtt tanultuk a szakmát, két kezével gyakran dobolt a gyalupadokon, és éles hangon rikoltzott valamilyen hirtelen kitalált dallamokat, de ez semmiképpen sem emlékeztetett költészetre, bár elszórakoztatott bennünket néha.

– Miért kell a folyóra menni ahhoz, hogy valakiből költő legyen? – kérdeztem.

– Egy asztalosműhelyről nem lehet verseket írni – mondta Hugyik Mihály. – A folyó viszont gyönyörű. És a folyópart is. Maga a költészet. Csak meg kell írni. Márpedig én meg tudom írni.

Kicsit tényleg elvesztem bolyongtam akkoriban a világban, ezért azt mondtam:

– Mindig kedveltem a művészeket. A tengerparton megismerkedtem egy festőművésszel, a tengert festette lapos deszkadarabokra. A turisták szétkapkodták a képeit. Igazán tehetséges festő. Amikor eljöttem onnan, éppen letartóztatták gyűjtogatás vádjával.

– A művészeknek az a dolguk, hogy felgyűjtsák a világot – mondta Hugyik Mihály.

Így hát elmentem Hugyik Mihályhoz. Szép nagy házban lakott, kívülről legalábbis szépen mutatott, oda nem mentem be, de bizonyára belülről is szép volt, a ház mellé épült a műhely, kívülről ez is szépen mutatott, de odabent nagy volt a rendetlenség, mindjárt láttam, hogy az utóbbi időben keveset dolgoztak itt. Megígértem, hogy majd rendet csinállok, aztán hozzáfogok az asztalok, székek, padok gyártásához. Megegyeztünk a fizetségben, majd kimentünk a kertbe. A kert leereszkedett egészen a folyóig. Keskeny ösvényen mentünk lefelé a folyóhoz, az ösvény két oldalát sűrű szálú és dúsan termő ribizlibokrok szegélyezték, ezt leszámítva azonban a kert eléggé elvadult és elgazosodott. Az ösvény végén, már a nádasban békésen ringatózott az öblös halászcsonak. Melegen sütött a nap, Hugyik Mihály levetette az ingét, beugrott a csónakba, és kievezett a folyóra a költészetet nézni, én meg visszamentem a ribizlibokrok között, és kitararítottam az asztalosműhelyt.

Ettől kezdve mindketten csináltuk a magunk munkáját. Én gyalultam, fűrészeltém, enyveztem és lakkoztam az asztalokat, székeket és padokat, és ribizlit szemeztem olyankor, ha már fájtak az izmaid. Huguik Mihály meg fehér notesszel és ceruzával a kezében sodródott a halászcsonakban, elmerült a költészetben, és írta a verseit ott a folyón, esténként a nagy házban gyöngybetűkkel fehér levélpapírra átmásolta a folyóvízen imbolyogva megírt verseket, és kék és rózsaszínű borítékokba rakta a költészetet. Néha benézett hozzám a műhelybe, szórakozottan meg szemlélte az elkészült bútordarabokat, elégedetten bólogatott, de tulajdonképpen nem sokat törődött a székekkel és az asztalokkal, főleg a költészetről és a költészet szépségéről beszélt, és ismét vízre szállt.

Egyszer kék és rózsaszínű borítékokkal jött be hozzám és azt mondta:

– Ma küldöm el az első verseimet a szerkesztőségeknek. Halmosi György név alatt fognak megjelenni. A Huguik Mihály nem kimondottan költői név, a Halmosi György sokkal jobb név.

– Nagyon jó név – hagytam rá. – Halmosi György kimondottan költői név.

Örült, hogy én is így vélekedem, postázta a leveleket, és egy időre békén hagyott, én meg gyalultam és fűrészeltém szorgalmasan a száraz deszkákat, még vasárnap is dolgoztam, mert akkoriban nem akadt más tennivalóm. Vasárnap reggelenként a műhely ablakán át megnéztem az ünneplőbe öltözött embereket, akik céltudatosan siettek a templom felé, kicsit irigyeltem őket, ezért hát én is megpróbáltam minél céltudatosabban munkálkodni. Később kiderült, hogy ez nem tetszett mindenkinek.

Egy vasárnap reggelen, még kismise előtt csöndesen besurrant az asztalosműhelybe Rostás Antal, a lyukas fejű kántor. Udvariasan köszönt, én visszaköszöntem, és nagy figyelemmel lakkoztam egy simára gyalult asztallapot, Rostás Antal meg szótlanul nézelődött. Sima képű és sima modorú ember volt Rostás Antal, szépen énekelt a templomban, és mindenkire kedvesen beszélt, homlokán azonban csúnya horpadás éktelenkedett, pontosan a homloka közepén, ezért is nevezték lyukas fejű kántornak. Az asztalosműhelyben többször körbeforgatta

behorpadt homlokát, és csak aztán jegyezte meg halkán, de érezhető rosszállással:

– Megfigyeltem, hogy maga vasárnap is dolgozik.

– Nem járhatok templomba, mert nincs fekete ünneplőruhám – mondtam. – Ezenkívül a barátom darabszámra fizet. Ha sok széket és asztalt csinálok, talán még sötét színű ünneplőruhát is vehetek magamnak.

– Mindig szegény marad és sohasem lesz ünneplőruhája, ha vasárnap is dolgozik – mondta Rostás Antal.

– Jó asztalos vagyok – jelentettem ki önérzetesen és kissé sértődötten.

– Látja ezt a csúnya horpadást a homlokomon? – kérdezte Rostás Antal.

– Látom.

– Valamikor én is nagyon szegény ember voltam – magyarázta.

– Dolgoztam mindennap és minden vasárnapon. Aztán egy vasárnapon, amikor akácfaágakat vagdaltam egy nagy baltával, egy kemény akácfaág a homlokomhoz csapódott. Betörte a homlokomat. Majdnem meghaltam. Isten figyelmeztetése volt ez. Azóta nem dolgozom vasárnap, a templomban énekelek, és a hívők velem énekelnek.

– Meggazdagodott azóta? – kérdeztem.

– Gyarapszom – mondta Rostás Antal. – Igaz, hogy lassan, de azért gyarapszom. Főleg a temetéseken keresek sok pénzt. Szép verseket írok az elhunytakról, kiénekelem a gyászoló rokonok neveit, és ezt mindig jól megfizetik a gyászoló rokonok.

– Én nem tudok verseket írni – mondtam. – De egy szép bútordarab is ér annyit, mint egy szép vers.

A lyukas fejű kántor látta, hogy ilyen beszéddel nem sokra megy velem, ezért hát azt mondta:

– Szerezhetek magának egy nagyon jövedelmező munkát. Ha megígéri, hogy ezentúl nem dolgozik vasárnaponként.

– Milyen jövedelmező munkáról lenne szó? – kérdeztem, bár nem érdekelt különösképpen a dolog.

– Nesebik Angéla és Juhász András eljegyezték egymást, őszre egybekelnek.

Nem ismertem Nesebik Angélat és Juhász Andrást, de szándékukat helyeseltem:

– Ez így van rendjén. A fiataloknak az a dolguk, hogy házasodjanak és szaporodjanak. Én is megházasodom majd, ha meggazdagszom.

– Nesebik Angéla édesanyja diófa bútort akar csináltatni a lányának – mondta Rostás Antal. – Szép hozománnyal akarja útjára bocsátani.

– A diófa bútorok nagyon nehezek – mondtam. – A vőlegény bele szakad a cipekedésbe.

– Juhász András erős fiatalember – mondta a kántor. – És ha maga szép bútorokat csinál nekik, sorra érkeznek majd a megrendelések.

– A faanyag megvan? – kérdeztem.

– Megvan.

– Holnap már hozhatják – mondtam.

– De csak akkor, ha megígéri, hogy ezentúl nem fog vásárnaponként dolgozni – mondta Rostás Antal.

– Megígérem.

– Nesebikné holnap reggel eljön ide a műhelye, hogy megegyezzenek az árban.

– A barátommal egyezkedjen – mondtam. – Övé a műhely.

– Hol van most a barátja?

– Elmerült a költészetben. De holnap reggel itt lesz.

Rostás Antal nem egészen értette, hogy Hugyik Mihály miként merült el a költészetben, udvariasan elköszönt tőlem, ment a templomba énekelni, ahol a hívők is vele énekeltek.

Másnap reggel tényleg beállított a műhelybe Nesebikné és a lánya. Nesebik Angéla szép és szemérmes barna hajú lány volt, alig merte fel emelni a fejét, főleg a padlóra szóródott faforgácsokat nézte, apró termetű anyja viszont annál keményebben nézett a szemünkbe.

– Amikor megszületett a lányom, szép diófa bútort csináltattam neki – mondta. – A háborúban azonban a katonák baltával széthasogatták a bútorokat.

Hugyik Mihály sajnálkozva csóválta a fejét, és szórakozottan azt mondta:

– A megszálló hadsereg katonái sok mindent tönkretettek erre felé.

– Nem a megszállók csinálták – mondta a kemény kis asszony. – A felszabadító hadsereg katonái hasogatták szét a bútorokat. Betörték a házukba, rabolni akartak, és amikor látták, hogy nincs semmi értelmes elrabolnivaló, dühükben széthasogatták a bútorokat.

Hugyik Mihály erre már nem tudott mit mondani, így hát én szóaltam meg vigasztalóan:

– Majd mi csinálunk új bútorokat. Szébbeket, mint azok a régiek voltak.

– Két szekrény, két ágy, egy nagy asztal, hat szék és két éjjeliszekrény kellene – mondta az asszony.

– Rendben van – bólintottam.

Ezután részletesen megbeszéltük, hogy milyenek legyenek a bútorok, Hugyik Mihály meg közölte, hogy mindez mennyibe fog kerülni. Rövid időre kizökkent a költészetből, és elég magas árat szabott, de Nesebikné szemrebbenés nélkül tudomásul vette, és hazament a lányával, Hugyik Mihály kievezett a folyóra, én csöndesen pizsmogtam a műhelyben, és vártam a diófát.

Kora délután két hallgatag ember egy nagy szekéren meghozta a vas-tag diófa deszkákat, és lerakta a műhely elé. Onnan már egyedül cipeltem be a műhelybe a nehéz deszkákat, kicsit irigyeltem Hugyik Mihályt, és majdnem sajnáltam, hogy én nem tudok verseket írni. Igazából azonban mégsem sajnáltam, szerettem a munkámat, szerettem diófával dolgozni, elhatároztam, hogy igazán szép bútorokat fogok csinálni Nesebik Angélnak, szerény, jóra való lánynak látszott, úgy gondoltam, megérdemli, hogy szép bútorok között élje az életét. Dolgoztam hát szorgalmasan, de most már csak hétköznapokon, vasárnap pihentem, és reméltem, hogy Rostás Antal, a kántor meg van elégedve velem. Hugyik Mihály is szorgalmasan küldözgette a kék és rózsaszínű borítékokat a szerkesztőségeknek, de egyetlen újság sem közölt verset Halmosi György neve alatt. Ez igencsak elkésérette Hugyik

Mihályt, egy napon szomorú ábrázattal bejött hozzám a műhelybe és azt mondta:

– Mozgó csónakban nem lehet rendesen verset írni.

– Tényleg nem könnyű munka – hagytam rá.

– Amint leteszem az evezőt, hogy papírt és ceruzát vegyek a kezembe, a csónak sodródni és forgolódni kezd a vízen – magyarázta Hugyik Mihály. – Nem tudom tartósan egy pontra irányítani a figyelmet. Összekuszálódik körülöttem a költészet, és ilyenkor összekuszált, zagyva versek születnek.

Széttártam a karjaimat.

– Ebben nem segíthetek. Nem tudok verseket írni, és egyébként is diófa bútorokat kell csinálnom. De vasárnaponként már nem dolgozom. Ilyenkor tarthatom az evezőt, ha akarod. Megállítanám a csónakot, és te nyugodtan összpontosíthatnál.

Hugyik Mihály elgondolkozott és kicsit felderült az arca.

– Megtennéd ezt? – kérdezte.

– Természetesen – mondtam. – Tulajdonképpen én is szeretem a költészetet.

– Vasárnap együtt megyünk a folyóra – mondta immár felvillanyozva Hugyik Mihály.

Vasárnap együtt szálltunk be a halászcsonakba, én is levettem az ingemet, megragadtam az evezőt, és a folyó közepére eveztem. Lassan csorogtunk lefelé, Hugyik Mihály időnként beintett, ekkor én megállítottam, és megpróbáltam egyenesben tartani a csónakot, ez legtöbbször sikerült is, Hugyik Mihály tartósan egy pontra irányíthatta a figyelmét, és rótt a sorokat a fehér noteszbe. Derekasan dolgozott, már az első vasárnapon legalább öt hosszú verset írt a fűzfákról, nádasokról, a nádi rigók énekéről, egy nemeskócsagról és egy fosógémről. Vasárnapjaim tehát megteltek költészettel, halovány bőröm is kezdett szép, egészséges színűre barnulni, persze Hugyik Mihálynak továbbra is sokkal egészségesebb színe volt, mint nekem, Halmosi György versei azonban továbbra sem jelentek meg a lapokban.

A diófa bútorok viszont kezdtek kialakulni.

Egyszer benézett hozzám Nesebikné, mindent alaposan szemügyre vett, nem szólt semmit, de néha mintha elismerően bólogatott volna. Aztán egyszer elvezette hozzám Juhász Andrást is, egy vastag karú, bajszos fiatalembert, aki szintén elégedettnek látszott, és én nem kételkedtem már benne, hogy szükség esetén egyedül is meg tudja majd mozgatni a nehéz bútordarabokat. Legtöbbször azonban Rostás Antal, a lyukas fejű kántor jött be a műhelybe. Kezdetben talán nem bízott teljességgel a szaktudásomban, csupán jó útra akart téríteni, és ezért szerezte nekem a jövedelmező munkát, de ahogyan formálódtak a bútorok, egyre lelkesebbé vált, dicsérte az ügyességemet, sőt egyszer szó szerint ezt mondta:

– Magának volt igaza. Egy szép bútordarab is ér annyit, mint egy szép vers.

– Megkérem, hogy a barátom előtt ne beszéljen így – figyelmeztettem. – Mostanában igen rosszkedvű, néha kimondottan búskomor. Nem közlik a verseit, pedig ő mindennap mélységesen belemerül a költészetbe. De imbolygó csónakban írja a verseit, és ettől kissé összekuszálódik a költészete.

– A verseket szilárd asztalon kell írni – mondta Rostás Antal. – Én szilárd íróasztalon írom a verseimet, és mindenkinek tetszenek. A temetéseken zokognak az emberek, amikor a verseimet énekelem.

– Ennél szilárdabb asztal nincs a világon – mutattam a már majdnem kész diófa asztalra.

– Elhiszem – mondta sóvárogva Rostás Antal. – Szeretnék ilyen asztalon verset írni. Maga tényleg megérdemli, hogy meggazdagodjék. Örülök, hogy megfogadta a tanácsomat, és nem dolgozik már vásárnapokon.

– Hamarosan veszek magamnak ünneplőruhát – ígértem neki, bár ezt akkor még nem gondoltam egészen komolyan.

Rostás Antal a következő alkalommal már bevezette a műhelybe Nesebik Angélat is. A lány, aki bizonyára rendszeres templomba járó volt, most is szemérmesen viselkedett, de azért alaposan megszemlélte a bútorokat, és kipirosodott az arca. Ekkor már biztos voltam benne,

hogy jó munkát végzek. Később még inkább megbizonyosodhattam erről, mert Rostás Antal és Nesebik Angéla majdnem mindennap bejöttek a műhelybe, már nemcsak nézegették, hanem simogatták is a szép diófa bútorokat, nyitogatták a szekrények ajtaját, leültek a székekre, és egyre lelkesebbeknek látszottak, és egyre közelebb ültek le egymás mellé. Aztán ahogy közeledett az ősz, lassanként kezdtek elszomorodni, holott a bútorok napról napra szebbek lettek, igazán derekasan dolgoztam rajtuk. Egy napon Rostás Antal keserűen megjegyezte:

– Sohasem fogok ilyen szép szilárd asztalon verseket írni.

– Az anyám nem fogja nekünk adni ezeket a diófa bútorokat – mondta Nesebik Angéla.

Erre már felkaptam a fejem és megkérdeztem:

– Miről van szó?

Rostás Antal tisztességes és egyenes beszédű ember volt, tisztességesen és érthetően közölte velem:

– Szeretjük egymást Angélával. Elveszem feleségül. Elszöktetem.

– Mit szól majd ehhez Juhász András? – kérdeztem. – A fiúnak igen haragos bajusza van, és a karjai is igen vastagok.

– Túléli – mondta meglepő keménységgel Nesebik Angéla, de aztán megint elszomorodott. – Az anyám biztosan nem adja nekünk a bútorokat.

– El kell mennünk innen – mondta Rostás Antal. – Másutt írok majd verseket az elhunytakról. Mindenféle rozoga asztalokon írom majd a verseimet, de egyszer majd összeszedjük magunkat. Ilyen szilárd diófa asztalom azonban sohasem lesz.

Kezdtem megsokallni körülöttem a költészetet. Két költő is a nyakamba szakadt abban az egyetlen asztalosműhelyben. Pedig én sem Hügyik Mihályból, sem Rostás Antalból nem néztem volna ki, hogy képesek verseket írni. Ők mégis verseket írtak, és éreztem, hogy versélyben vannak a bútoraim.

– Sokat izzadtam ezen a nyáron – mondtam szemrehányóan. – A diófa megdolgozása egyáltalán nem könnyű munka.

– Ígérje meg, hogy nem szól senkinek sem a szándékunkról – kérte Rostás Antal.

Ezúttal nem ígértem meg neki semmit, de azért nem szóltam senkinek sem a szándékukról. És ők egy szép napon eltűntek, elmentek valahová, éppen akkor, amikor a bútorok már teljesen elkészültek. Akkor megkértem Hugyik Mihályt, hogy hanyagolja egy kicsit a költészetet, maradjon velem a műhelyben, és várjuk ki, hogy mi lesz.

Nem kellett sokáig várnunk. Hamarosan megjelent Nesebikné fűrgén és elszántan, és vele jött Juhász András is komoran és erőteljesen. Mindketten baltát tartottak a kezükben, megszemlélték a bútorokat, nem mondtak semmilyen véleményt a munkámról, de nyilván elégedettek voltak, letették a baltákat a szépen megformált és simára csiszolt szilárd diófa asztalra, és Nesebikné leszámolt egy köteg pénzt Hugyik Mihálynak. Hugyik Mihály átnyálazta a pénzeket, a nekem járó részt rögtön kifizette.

– Rendben van? – kérdezte Nesebikné.

– Rendben van – mondta Hugyik Mihály.

Akkor a kemény kis asszony kézbe vette a baltát, és megragadta baltáját Juhász András, a komor fiatalember is, és nekiestek a bútoroknak. A diófát nem könnyű széthasogatni, nem roppan szét egy-két bal-tacsapás után, erős elszántság és türelem kell a feldarabolásához. Ebben a két emberben megvolt a kellő elszántság és türelem, amellet nagyon dühösek is voltak.

Mi ketten Hugyik Mihállyal szótlánul néztük romboló tevékenységüket, felültünk a satupadra, cigarettáztunk, a csikkeket a faforgácsok közé dobtuk, ami nagy meggondolatlanság volt részünkről, felgyújthattuk volna az egész műhelyt, a cigarettavégek azonban elhamvadtak, nem keletkezett tűz, a szép diófa bútorok viszont végül is csúnya szeletekre hasadoztak. Nesebikné és Juhász András beleizzadt a rombolásba, szemmel láthatóan elfáradtak mind a ketten, de valamilyen elégedettebbek voltak, mint akkor, amikor bejöttek a műhelybe, a lelkükben felgyülemlett méregből is elpárolgott valamennyi, a szép bútorok helyén maradt szálkás fadarabok némileg megnyugtatták őket.

– Kiváló munkát végeztek – mondtam elismerően. – A felszabadító hadseregnek is becsületére válna.

Szánakozva végigmértek, aztán elmentek a baltákkal együtt, én meg a faforgácsok közé pöccintettem a ki tudja már hányadik cigarettavéget, de ez sem lobbant lángra, majdnem csalódottnak éreztem magam emiatt.

Hugyik Mihály bágyadtan lecsusszant a satupadról, körbejárta a frissen felhasogatott diófával elborított műhelyt, mindent jól megnézett, aztán megállt előttem, és igazi költői fájdalommal kitérültem:

– Én is darabokra hasadtam. Nem vagyok való semmire sem.

– Van egy szép házad – vigasztaltam.

– Ezt a nagyapámtól örököltem – mondta.

– Van egy szép műhelyed – vigasztaltam tovább.

– Ezt az apámtól örököltem.

– Szép verseket írsz – mondtam, de már kezdtem unni a vigasztalást.

– Senki sem közli a verseimet – mondta bánatosan Hugyik Mihály.

– Még a vasárnapi verseimet sem közlik. Pedig vasárnaponként, amikor te irányítod a csónakot, mélységesen belemerülök a költészetbe, mégsem kellene a verseim senkinek. Az asztalosmunkát meg nem szeretem. Sohasem szerettem. Ezért is tértem át a költészetre, de hiába. Te legalább szép bútorokat tudsz csinálni.

– Széthesogatják a bútoraimat – mondtam én is búbánatosan, és körbementem.

Hugyik Mihály ekkor odaállt a satupad elé, két kezével elkezdett dobolni a satupadon, gyorsan csapkodott a kezeivel, éles hangon rikoltzott valamilyen általa hirtelen kitalált dallamot, úgy viselkedett, mint valamikor régen, amikor még együtt tanultuk a szakmát, de óbégatása most egyáltalán nem szórakoztatott. Ezért azt mondtam neki:

– A templomban nincs kántor. A lyukas fejű Rostás Antal végleg elment innen.

Hugyik Mihály tovább dobolt és tovább óbégatott.

– Szép hangod van – folytattam. – Énekelhetnél a templomban, és a hívők veled énekelnének.

Hugyik Mihály erre már lassabban dobolt és halkabban óbégatott.

– Szép verseket tudnál írni az elhalálozott emberekről, a szép verseket szépen elénekelnéd a temetőben, mindenki sírna, és a gyászoló rokonság jól megfizetne érte.

Hugyik Mihály abbahagyta a dobolást és a rikoltozást. Gyanakodva nézett rám, nem volt benne biztos, hogy komolyan beszélek-e, vagy talán gúnyolódom. Úgy néztem vissza rá, mint aki komolyan beszél.

Kiment a műhelyből és lehet, hogy még aznap elment a plébánoshoz. Néhány nap múlva már a templomban énekelt, és csakhamar gyászruhás emberek kezdtek járni hozzá, és verseket rendeltek nála elhunyt családtagjaik temetésére. Így jött ránk az ősz, én ismét székeket, asztalokat és padokat csináltam fenyőfából, jó esetben kőrisfából is, vettem magamnak fekete ünneplőöltönyt, és vasárnaponként elmentem a templomba nagymisére. Hugyik Mihály éles fejhanganon énekelte az egyházi dalokat, és a hívők vele énekeltek. Kemény tél következett és influenzajárvány, az emberek gyakrabban haltak meg, mint máskor, Hugyik Mihály rengeteg verset írt, és mindegyiket elénekelte a temetőben, sokan sírtak és sokan megállapították, hogy Hugyik Mihály jó kántor és jó költő. Én meg közben a műhelyben egy kis vaskályhában eltűzeltem a széthasogatott diófa bútor darabjait. A diófa lassan ég és hosszasan parázslík, mindig meleg volt a műhelyben, nem betegedtem meg, nem lettem influenzás azon a télen, bár a bőröm színe megint elhalványodott, de hát télen a legtöbb ember elhalványodik.

Odakint szép fehér volt a világ. A ribizlibokrokat hó borította, a folyó befagyott, és a jég összeroppantotta Hugyik Mihály öblös halászsónakját, mert senki sem húzta ki ősszel a csónakot a vízből. Hugyik Mihály azonban már vidám ember lett, emiatt sem bántódott, azt mondta, hogy tavaszra majd felgyújtja a megroggyant csónakot a nádas mellett, hiszen a művészeknek egyébként is az a dolguk, hogy felgyújtják a világot.

NEMZETI SZÍNEK

A színházban az lepett meg leginkább, hogy a nők rengeteget káromkodtak. Elsősorban a színésznők, de a titkárnő, a pénztárosnő, a sűgőnő, a ruhatárosnő is káromkodott, még hozzá a legközönségesebb módon. Persze mindenki idegeskedett, a társulat akkor kapott új épületet, az új épület tulajdonképpen egy régi kupleráj volt, legalábbis ezt mesélték az idősebb emberek, akik fiatal korukban kellemes órákat töltöttek itt, a régi kuplerájt kellett mutatós színházzá pofozni, kőművesek és szobafestők simígtatták és szépitgették a falakat kívül és belül, mi asztalosok meg a korhadt padlózatot cseréltük ki és nagy félkör alakú színpadot gyalultunk, illesztettünk és szögeltünk össze vastag és súlyos deszkákból, ami nekünk nem okozott volna különösebb gondot, csak hogy a színtársulatnak közben próbákat kellett tartania a félig kész és még fűrészporos színpadon, az igen lármás próbák néha bosszantottak bennünket, a színészeket és a rendezőt viszont a mi kopácsolásunk bosszantotta. Emellett még a színdarab, amit olyan lármásan igyekeztek betanulni, eléggé lapos és silány volt, ezt mondták a színészek, én nem értettem hozzá, de nekem sem tetszett. Vagy ötven évvel ezelőtt írta egy Boskovics Béla nevű helybéli író Muskátlis veranda címmel, nagyjából arról szólt, hogy egy jó alakú gazdag lány és egy jóképű szegény fiú szerelmesek egymásba, de a lány szülei ellenzik szerelmüket, a lányt egy idétlen ügyédbojtárhoz akarják férjhez adni, a szerelmesek azonban a végén mégis egymáséi lesznek a muskátlival és más virágokkal felékesített verandán. Szegényes történet volt ez, Alföldy Tibor, a gyomorbeteg és mindig rosszkedvű rendező megpróbálta táncokkal és énekszóval dúsitani, Fügedi Ferenc, a férfi főszereplő minduntalan bánatos szívéről énekelt, Király Ágota, a női főszereplő pedig gyakran

felugrott az asztalra, ott táncot lejtett, majd leugrott a készülő színpadra, ott is táncolt, mindezt magas sarkú cipőben csinálta, ami egyáltalán nem volt veszélytelen művelet, és a színdarab ettől sem lett igazán jó, érezték ezt a szegény színművészek, amiatt is idegeskedtek és a kopácsolásunk miatt is, így hát káromkodtak, főleg a színésznők, és velük együtt a színház személyzetének többi tagja is, egyedül Dévics Tamara, a fodrásznő nem káromkodott, talán azért, mert ő volt a párttitkár a színházban, felelősségének tudatában bizonyára elítélte a szabados viselkedést, de hát ő reménytelenül kisebbségben maradt. Én sem helyeseltem a nők trágárkodásait, de erről sokáig nem szóltam senkinek, legfeljebb, ha már nagyon zavart a káromkodás, hangosabban csapkodtam a vastag deszkákat, igyekeztem szilárd és örökké tartó színpadot csinálni. Doktor Gajdos Tamás azonban sokkal érzékenyebb lelkű ember volt, mint én, őt mélységesen felháborította a színésznők mocskos szája.

Dr. Gajdos Tamást én csalogattam be a színházba. A Duna partján akadtam rá késő esti órákban, akkor még magam is eléggé társtalanul és tanácstalanul bolyongtam abban a városban, de azért nem anyátlanodtam el, ráérősen sétálgattam a folyó mellett, és egy nagyon kék szemű és kitágult pupillájú fiatal lány sorsán elmélkedtem, a fiatal lány kitágult kék szemével úgy ment el mellettem, mintha a levegőben lépkedne, és én arra gondoltam, hogy bizonyára telenyomta magát kábítószerral, emiatt sajnáltam egy rövid ideig, de nem sokáig, mert megpillantottam dr. Gajdos Tamást, aki egy magányos fapadon üldögélt, a feketén hömpölygő folyóvizet nézte, vagy talán a túlsó parton feketéllő erdőt, mindenesetre igen szomorú volt, erről ismertem rá, mert dr. Gajdos Tamás mindig szomorú volt. Már gyermekkorában is. Szülőfalunkban nyolc évig együtt jártunk elemi iskolába, ő volt közöttünk a legjobb fejű gyerek, felettéskor mindent tudott, amit tudni kellett, az iskolaudvarban és az utcákon azonban ő volt a legmulyább, leginkább bánatosan lógatta a fejét, folyton töprengett valamin, az effajta viselkedése gyakorta felbőszített bennünket, ezért minduntalan képen vágtuk, elgáncsoltuk, vagy oldalba rúgtuk, ettől ő még bánatosabb lett, és egyáltalán nem védekezett, ezt gyorsan észrevették az alsóbb osztályok

elevenebb diákjai is, még ők is megrugdosták Gajdos Tamást, ezt néha megsokalltam, és megvédtem őt a nálunknál kisebb fiúk zaklatásától, bár időnként én is bántalmaztam, mert engem is idegesített folytonos szomorú töprengése, amivel mintha szándékosan el akarta volna rontani jókedvünket, meg hát azt is tudtukra adta, hogy a felnőtt életben ő lesz a legsikeresebb ember közöttünk, bizonyára orvosdoktor lesz, ezt ugyan nem mondta, de mi nélkül is tudtuk, és abban az időben még nagyon tiszteltük az orvosokat, mert csak ritkán jelentek meg a falunkban, és olyankor mindenkit meggyógyítottak, ezek után természetesen dühített bennünket, ha rágondoltunk, hogy valamikor majd Gajdos Tamást is tisztelnünk kell. És ő orvos lett, de továbbra is bánatos ember maradt, ezért ismertem rá a magányos fapadon, a Duna partján. Leültem mellé, megveregettem a vállát, ettől vagy két percre jókedvre derült, de aztán megint gyorsan elszomorodott. Elpanaszolta, hogy iszonyú magányosságban él. Sikeres orvos ugyan, a rehabilitációs osztályt irányítja a kórházban, a törött csontú és kificamodott végtagú emberek utókezelésében és végleges felgyógyulásában segít, ezen a téren figyelemre méltó eredményeket ér el, betegei igencsak hálásak és tisztelik őt, de ha kilép a kórházból, nagy magányosság szakad rá, és emiatt annyira boldogtalan, hogy időnként visszasírja a régi falusi éveket, pedig akkor is magányos volt, de akkor legalább gyakorta megverték, ami végső fokon azt jelentette, hogy tartozik valahová. Most viszont teljesen egyedül van. Nem voltam járatos a kórházi életben, ez idáig csak egy délutánt és fél éjszakát töltöttem kórházban, tulajdonképpen a bolondokházában, amikor önhibámon kívül eszméletlenül ittam magam, és ki kellett mosni a gyomromat, a gyomormosás után egy szép ápolónő hajolt fölém, és én ezek után úgy képzeltem, hogy minden kórház tele van szép ápolónőkkel. Dr. Gajdos Tamás azonban csak legyintett, egész életére kiábrándult az ápolónőkből, mert nemrég tartós viszonya volt egy Lucia nevezetű szőke ápolónővel, de Lucia faképnél hagyta őt egy másik magányos férfi miatt, akinek Karikó Emil volt a neve, de dr. Gajdos Tamás Harsonás Emilnek hívta. Ezután hosszasan, szomorúan és kissé zavarosan mesélt nekem Harsonás

Emilről és Luciáról. Harsonás Emil zenetanár volt, a fúvós hangszerek művészi megszólaltatására okította a tehetséges fiatal gyerekeket, ami rendjén is lett volna, de ha az iskolából hazament, rátört a magányosság, főleg éjszakánként. A kórházzal szemben lakott egy tízemeletes, lapos tetejű toronyházban, és amikor már elviselhetetlenül egyedül érezte magát, fölment a toronyház tetejére egy vadászkürttel, és addig fújta a vadászkürtöt, amíg bele nem fáradt. A vadászkürt rikoltozása igen messzire elhallatszik, különösen csendes éjszakákon, a rikoltozásra a kórházban felébredtek és nyugösködtek a betegek, az orvosok és az ápolók idegesek voltak, többször kihívták a rendöröket, Harsonás Emil minden alkalommal megbírságolták, ő zokszó nélkül fizetett, de továbbra is magányos maradt, az elkövetkező éjszakákon is belefújt vadászkürtjébe. Lucia vetett véget ennek az áldatlan állapotnak. Elment Harsonás Emilhez, és komolyan elbeszélgetett vele. Nem tudni pontosan, hogy miről beszélgettek, de Harsonás Emil ettől kezdve felhagyott az éjszakai zajongásokkal, viszont maga mellett tartotta Luciát. Dr. Gajdos Tamásnak emiatt egy életre elege lett az ápolónökből. Igyekeztem megvigasztalni, meséltem neki egy félkegyelmű fiúról, aki nap-hosszat furulyáján játszott, és célozgattam arra, hogy a fúvós hangszerek kedvelői talán valamennyien ütödöttek egy kicsit, de ezen sem vigasztalódott meg, erre felelevenítettem közös gyermekkori emlékeinket, és miután ennek sem örült, javasoltam neki, hogy jöjjön el néha a színházba, ott mindig történik valami, senki sem magányos, sokan eljárnak oda a munkálatokat és a próbákat nézni, még a megroggyant idős emberek is megfiatalodnak, és felidézik régi kellemes emlékeiket. Dr. Gajdos Tamás eltöprengett ezen, nem mondott semmit, és én nem hittem, hogy megfogadta a tanácsomat, otthagytam hát a fapadon, mert fáradt és álmos voltam, a Duna vize meg egyre feketébb lett, az erdő a túlsó parton már alig látszott a sötétben.

Dr. Gajdos Tamás mégis eljött a színházba. Jókor érkezett, éppen baleset történt akkor a színpadon. Fügedi Ferenc szívhez szólóan énekelt szerelmi bánatáról, Király Ágota meg magas sarkú cipőjében az asztalon táncolt, aztán leugrott az asztról, és megtörtént az, amitől én

már régóta tartottam. Az egyik cipő sarka eltörött, Király Ágota térdre esett, felugrott, majd leült, a térdét tapogatta és káromkodott. A térde kivörösödött, és szemmel láthatóan dagadni kezdett. Körülálltuk Király Ágotát, és hangosan sajnálkoztunk. Egy másik színésznő, Blahó Beáta, aki a darabban Király Ágota irigy vetélytársnőjét játszotta, szintén káromkodott, és a következőket mondta:

– Volt egy sportújságíró ismerősöm. Ő is térdre esett egyszer a futballstadion lelátóján, annyira megdagadt a térde, hogy később combból le kellett vágni a lábát. Azután nemsokára meghalt.

Király Ágota erre visítva elküldte az édesanyjába Blahó Beátát.

– Nem lesz bemutató – sóhajtott keservesen Alföldy Tibor, a gyomorhajos rendező. Zsebéből kis műanyag tasakot vett elő, remegő kézzel feltépte, és valami fehér folyadékot szippantott ki belőle.

Ekkor láttam meg dr. Gajdos Tamást. Orvosi táskával jött be a színházterembe, tanácstalanul forgolódott, bizonyára engem keresett. Intettem neki, hogy siessen fel a színpadra. Odajött, és én gyorsan elhadtam neki:

– Lesérült a primadonna. Dagad a térde. Gyógyítsd meg, te értesz az ilyesmihez.

Dr. Gajdos Tamás meglepő határozottsággal szétlökődte a lármázó művészeket és a kétkezi munkásokat, lehajolt Király Ágotához, megtapogatta a térdét, aztán kinyitotta a táskáját, injekciós tűt vett elő, és beleszúrta Király Ágota lábába, majd gyorsan bekötözte a dagadó térdet. Kezdttem elhinni, hogy dr. Gajdos Tamás jó orvos, szakszerűen végezte munkáját, és mintha egyáltalán nem figyelt volna a körülötte óbégató férfiakra és nőkre. De mégis figyelt rájuk, mert amikor felgyenesedett, krétafehér volt az arca. Hozzám lépett, félrevonszolt, és azt mondta:

– Ez borzasztó.

– Le kell vágni a művésznő lábát? – kérdeztem.

– Nem kell levágni – mondta dr. Gajdos Tamás.

– Akkor meg mi a baj?

– Ezek a nők ordináre módon káromkodnak.

- Itt kupleráj volt valamikor – mondtam. – Ez rossz hatással van rájuk.
– Soha többé nem teszem be ide a lábam – mondta dr. Gajdos Tamás.
– Inkább összetett kézzel könyörgök Luciának, hogy térjen vissza hozzám.

Odajött közelünkbe Alföldy Tibor és Fügedi Ferenc. A rendező aggodva megkérdezte:

- Meggyógyul a művésznő térde?
– Lehetséges – mondta fagyosan dr. Gajdos Tamás.
– Hogy értsem ezt?
– A doktor úr meg tudná gyógyítani a fájós térdet – magyaráztam –, de mélységesen csalódott a színházban.
– Miért? – kérdezte a rendező.
– Nagyon elkanászosodott ez a színtársulat – mondtam. – Különösen a nők. Igencsak mocskos szájúak.
– Ez igaz – hagyta rám fájdalmas arccal Alföldy Tibor. – Le kellene hívni az igazgatót, hogy csináljon már itt rendet.
– Hívja le – mondtam.
– Engem kirúgna az irodájából – mondta a rendező. – És egyébként is kiújult a gyomorfekélyem. Hívja le maga.
– Nem ismerem az igazgatót – mondtam.
– Till Sándornak hívják, legalább százhusz kilós hústorony – mondta Fügedi Ferenc, az élszínész. – Az irodájában alszik, és nagyon morózuosan szokott ébredni. Minket kíméletlenül kirúgda az irodájából. Azt hiszem, nem szereti a művészetet és a művészeket. De veled talán nem gorombáskodna. Tisztességes kétkezi munkás vagy, elég nagyra nőttél, meg aztán neked nincs is veszítenivalód. Megmenthetnéd ezt a bemutatót.
Kicsit úgy éreztem magam, mintha ismét a bolondokházába kerültem volna, tétován nézelődtem a zajos színházteremben, és arra gondoltam, hogy itt tényleg rendet kellene már teremteni.
– Én most elmegyek – mondta dr. Gajdos Tamás.
– Sehova sem mész! – förmedtem rá, úgy, mint régen, gyermekkorunkban, a falusi iskolában, amikor még minden keményebb kötésű fiú belerúgott Gajdos Tamásba.

Dr. Gajdos Tamás a helyén maradt, én meg felgyalogoltam az emeletre. Magam sem tudtam, hogy miért csinálom ezt, felőlem ugyan elmaradhatott volna a bemutató, de segíteni akartam dr. Gajdos Tamáson, ki szerettem volna rángatni szomorú magányából.

Bekopogtam az igazgató ajtaján, belülről senki sem szólt semmit, vártam egy kicsit, aztán benyitottam. Hatalmas irodába kerültem, a hatalmas irodában nagydarab, kövér ember ült egy kis íróasztal mögött, egy a méreteihez képest kicsiny forgószéken, és aludt. Csakis ő lehetett Till Sándor. Háta mögött kovácsoltvasból készült virágállvány állt, tele tüskés kaktuszokkal. Till Sándor hátranyakló feje alig tíz centire volt a kaktuszoktól, attól féltem, ha megmozdul, a gonosz növények tüskéi az arcába szúródnak. Nem értettem, hogy miért ül azon a kényelmetlen forgószéken, terebélyes fotelekben is ülhetett volna, négy fotel terpeszkedett az egyik sarokban, fölöttük az Elnök színes arcképe lógott, őt nem fenyegette semmiféle veszély.

Megálltam Till Sándor előtt, az igazgató kinyitotta a szemét és unottan megkérdezte:

– Te ki vagy?

Nem válaszoltam, hanem én is kérdeztem:

– Miért nem ül át valamelyik fotelbe? Ott sokkal kényelmesebben alhatna, és a kaktuszok sincsenek a közelében.

– Túl nagy a hasam, és azok a fotelek egyáltalán nem kényelmesek – mondta. – Ezen a széken viszont jókat tudok aludni. Nagy szükségem van a pihenésre, mert már hetek óta átvirrasztom az éjszakákat. Politikusokkal tivornyázom, csak ilyenkor tudok belőlük pénzt kifacsarni a színházra. Milutin módfelett kedveli az éjszakai mulatozást, és bírja is. Ha ezt a nevet hallod, hogy Budzsárov Milutin, ajánlom, hogy álljál haptákba, legalább az ideig, amíg elkészülünk a színházzal. Eddig egy koszos kutyaóiban játszottunk, de most Milutin segítségével rangjához méltó épületbe költözhet ez a szegény magyar színház. Ezért áldozom fel magam minden éjszaka, és másoktól is elvárok áldozatokat. Ki is vagy te tulajdonképpen?

– Asztalos vagyok – mondtam. – A színpadot csinálom, ha elkészülök veled, majd továbbmegyek máshová. Egy költő barátom protezsált be

ide. Ezelőtt az ő műhelyében dolgoztam egy hangulatos kisvárosban, ő meg verseket írt. Szép verseket.

– Én balett-táncos voltam valamikor – mondta a kövér igazgató.
– Elhiszed?

– Nem.

– Tényleg az voltam. De aztán inkább megnősültem, családot alapítottam, és közben alaposan meghíztam. A nagy éjszakai evések és ivások is hizlalnak, de ezt köteles vagyok vállalni. A színház miatt. Pedig általában utálok a színházi életet. A költészetet sem szeretem. Te rendes embernek látszol, csodálom, hogy hajlandó voltál egy költőnek dolgozni. A költők manapság túl sok kóklerséget engednek meg maguknak.

Nem sokat értek a költészethez, és egyébként is úgy gondoltam, hogy most már kellőképpen bemutatkoztunk egymásnak, rátértem hát jövetelem céljára.

– Király Ágota művésznő az imént lesérült a színpadon – mondtam.

– Tudom, már értesítettek – mondta Till Sándor, és az íróasztalon lévő telefonra mutatott. Rosszkedvűen ráncolta a homlokát. – Ezek a ringyók imádnak túsarkú cipőben ugrálni, és persze hogy előbbutóbb kibicsaklik a bokájuk. Ezenkívül kaktuszokat hoznak nekem ajándékba...

– A művésznő a térdét ütötte meg, és rohamosan dagad a lába – mondtam. – Emiatt elmaradhat a bemutató.

– Ennyire súlyos a sérülése?

– Elégé súlyos – mondtam. – Szerencsére éppen itt van egy barátom, aki kiváló orvos, a ficamodott karoknak és lábaknak a szakértője. Ő gyorsan meggyógyíthatná a művésznő térdét.

– Hát akkor gyógyítsa meg – mondta az igazgató, és behunyta a szemét. – Engem meg hagyjatok aludni.

– A barátom csalódott a színházban – mondtam.

– Én már rengetegszer csalódtam a színházban. Már balett-táncos koromban is.

– A nők itt ordinaré módon káromkodnak. Szerintem ez tűrhetetlen.

– Szerintem is – hagyta rám Till Sándor lehunytt szemmel. – A nők ocsmányul káromkodnak, és engem kaktuszokkal raknak körül. Egyszer majd rendet csinállok közöttük.

– Sürgősen rendet kell csinálnia – mondtam. – A barátom nagyon érzékeny ember, nem hajlandó káromkodó nőket gyógyítani.

Till Sándor felnyitotta a szemét, elhúzta a fejét a kaktuszok közeléből, hangosan és keservesen szuszogott, és azt mondta:

– Látod, ezért utálok a színházi életet.

Fölemelte a telefonkagylót, megnyomott egy gombot, és átszólt a titkárnőjének a szomszédos irodába.

– Évike, öt perc múlva nagyon fontos összejövetelt tartunk a színházteremben. Mindenki legyen ott.

Letette a kagylót, és úgy nézett rám, mintha minden bajnak én lennék az okozója.

– Én most rendet csinállok – mondta –, de ez hosszú távon nem oldja meg a problémáinkat. Ismerem a nőket. Valamikor rengeteg balett-táncosnővel volt dolgom. Azok is sokat káromkodtak. No, nem mindig. Figyeltem őket, és rájöttem, hogy csak olyankor káromkodnak, ha a férfiak elhanyagolják őket.

Már reggel, amikor bejöttek a próbára, a szemükön megláttam, hogy melyiküket simogatták meg előző éjjel, ezeknek tisztán csillogott a szemük, és egész nap választékos szavakkal és udvariasan beszéltek, akiket viszont elhanyagoltak a férfiak, azok fénytelen szemekkel léptek színpadra, dühödten táncoltak, és gyakran káromkodtak. A mi kicsiny színházunkban fénytelen szemekkel téblábolnak a nők. Tehát foglalkozni kell velük éjszakánként. Nekem erre nincs időm, meg aztán túlságosan elhíztam.

– Majd szólok Fügedi Ferinek – mondtam.

Till Sándor megvetően legyintett.

– A művészféle emberekben nem bízok. Figyelmeztetek, hogy te se bízzál bennük. A munkásosztályt kell mozgósítani a jó ügy érdekében.

– Minden tőlünk telhetőt megteszünk – mondtam.

– Mindjárt láttam rajtad, hogy rendes ember vagy. Ha továbbra is ilyen rendszeren viselkedsz, itt tartalak a színházban a bemutató után is.

– Nem biztos, hogy itt akarok maradni.

– A tengerpartra is elküldhetlek. Vettem ott egy lakást, és telezsúfoltam régi, ormótlan bútorokkal. Át kellene szabni a bútorokat. Szereted a tengert?

– Nemrégén redőnyöket szereltem egy tengerparti szálloda ablakaira. Jól éreztem ott magam. Megismerkedtem egy tehetséges festővel is.

– Óvakodj a művészféle emberektől. Komolytalanok, gyerekesek és valamennyien hajlamosak a trágárkodásra. No, menjünk le rendet csinálni.

Till Sándor felpattant a székéről, meglepő fürgeséggel indult az ajtó felé, ennek láttán már majdnem elhittem, hogy balett-táncos volt valamikor. Lementünk a színházterembe. A szintársulat tagjai a nézőtéren ültek, csak dr. Gajdos Tamás álldogált sértődötten és kicsit ijedten az ajtó közelében. Leültettem, és melléje ültem. Az igazgató felment a színpadra, mély lélegzetet vett, mint aki hosszú beszédet kíván mondani. De rövid beszédet mondott.

– Három, esetleg három és fél életbevágóan fontos utasításom lenne – közölte szigorúan. – Egy: mivel elegendő pénzt kaptunk ezen épület felújítására és kicsinosítására, október 25-én, tehát három hét múlva, városunk felszabadulásának napján megnyitjuk színházunkat a nagyközönség előtt, ünnepi beszédeket mondunk, és sikeres ősbemutatót tartunk.

– Ebből nem lesz semmi – csattant fel a nézőtérről Király Ágota. – Megdagadt a térdem, alig tudok mozogni. Ezt nem is bánom, mert a Muskátlis veranda a legpocsékabb darab, amelyben valaha játszottam. Szeretném tudni, hogy ki kaparta elő ezt a szörnyűséget.

Ezután Király Ágota még trágár szavakkal igen elmarasztalóan szólt arról a személyről, aki a pocsék darabot előkaparta.

Till Sándor halálos nyugalommal válaszolt Király Ágotának.

– A Muskátlis verandát én választottam. A szerzőnek jó csengésű neve van, a darab tényleg pocsék, de ha sokat énekeltek és táncoltok

benne, mindenki azt hiszi majd, hogy boldogok vagyunk, és a tisztelt közönség is boldog lesz. Ami a fájós lábadat illeti: van itt egy kiváló orvos, ő majd meggyógyít, a bemutatón vonzó és mozgékony leszel. A továbbiakban fogd be a szádat, és gyógyítsd a térdedet.

Király Ágota felháborodottan kinyitotta, de aztán gyorsan becsukta a száját.

Till Sándor folytatta beszédét.

– Kettő: a bemutatóig a színház alkalmazottai nem járhatnak magas sarkú cipőben.

– Ez nyilván csak a színésznőkre vonatkozik – mondta Évike, a titkárnő.

– Ez mindenkire vonatkozik – mondta Till Sándor. – Én az egész színháznak az igazgatója vagyok, és mindenkiért egyformán aggódom.

A színtársulat ezt is tudomásul vette, és akkor az igazgató kiadta harmadik fontos utasítását is.

– A nők ezentúl nem káromkodhatnak a színházban.

A bejelentés igencsak felborzolta a kedélyeket.

– Hogyhogy?! – Miért?! – kiabálták mindenfelől.

Leghangosabban Juhász Dóra kiabált, ő Király Ágota házsártos anyukáját játszotta a Muskátlis verandában, és emiatt állandóan dühöngött, mert nem szeretett öregasszonyokat játszani. Magyarázatot kért.

Till Sándor megadta a magyarázatot:

– Jó színházat csak finom lelkű, disztingvált hölgyekkel lehet csinálni, olyan hölgyekkel, akik nem káromkodnak. Márpedig én jó színházat akarok csinálni. Ezt joggal elvárja tőlünk a társadalom, amely pénzt biztosít zavartalan és áldásos tevékenységünkhöz.

– Az igazgató elvtársnak tökéletesen igaza van – mondta Dévics Tamara, a fodrásznő és párttitkár. – Színházunk fontos kulturális intézmény, a kultúrát csak disztingvált viselkedéssel és beszéddel lehet terjeszteni. Ez valamennyiünk kötelessége, jó volna, ha ezt mindenki tudomásul venné.

Juhász Dóra még mindig akadékoskodott. Megkérdezte:

– A férfiak káromkodhatnak?

– Én nem vagyok diktatórikus hajlamú ember, és nem akarok parancsuralmi rendszert bevezetni – mondta Till Sándor. – A férfiak tehát káromkodhatnak, persze ők is csak módjával, csupán olyan mértékben, hogy férfiaságukat bizonyítsák. Szeretem a férfias férfiakat, és nem szeretem a férfias nőket. Van még kérdés?

Nem volt több kérdés, Till Sándor elégedetten bólintott.

– Akkor hát munkára fel! A fájós lábú művésznő csatalakozik a doktor úrhoz, szerepébe a próbákön beugrik Fülöp Editke, a munkásosztály az eddiginél is fokozottabb tempóban építi és csinosítja a színházat, én meg most elmegyek aludni, mert nehéz éjszaka vár rám, újabb pénzeket akarok kicsikarni az elvtársaktól, szeretném, ha a pincében hangulatos művészklubot csinálnánk, ahol megpihenhetnénk a mindennapi idegfeszítő munka után, és lazíthatnánk. Persze a nőknek ott is szigorúan tilos lesz káromkodni.

Till Sándor ezzel elment, hogy aludjon a kaktuszok között, Király Ágota mérgesen odasántikált hozzám és dr. Gajdos Tamáshoz, mozgatta a száját, mondogatott valamit, de egészen halkán, annyira halkán, hogy egyetlen szavát sem értettük. Dr. Gajdos Tamás elégedett volt.

– Most bemegyünk a kórházba, és megröntgenezzük a térdét – mondta.

Király Ágota nem tiltakozott, dr. Gajdos Tamás oldalán kibicegett a színházteremből.

Fülöp Editke lelkesen rohant fel a színpadra, szürke, jelentéktelen külsejű fiatal színésznő volt, nem játszott a Muskátlis verandában, de végigült minden próbát, nagyon örült, hogy néhány napra helyettesítheti a női főszereplőt a próbákön, róla ugyan nehéz volt elhinni, hogy szerelemre gerjeszt jóvágású fiatalembereket, a szöveget viszont, amint később kiderült, betéve tudta, táncolni, sőt énekelni is tudott. Ennek köszönhetően Alföldy Tibor gyomorfekélye mintha megszélidült volna. A próba simán folytatódott.

Uracs Imre, a színház műszaki részlegének vezetője állt meg melletttem, és elismerően azt mondta:

– Meg kell hagyni, az igazgatónk tud bánni az emberekkel.

– Az igazgató kiadott egy titkos utasítást is – mondtam.

– Mi lenne az?

– Szerinte csak azok a nők káromkodnak minduntalan, akiket elhanyagolnak a férfiak. Mostantól kezdve a tartós siker érdekében többet kell foglalkoznunk a színházban dolgozó nőkkel. Ez parancs.

Uracte Imre először nem értette, hogy miről beszélek, de aztán megértette. Szélesen elvigyorodott.

– Én mérhetetlenül tisztellem az igazgatónkat – mondta. – Minden parancsát teljesítem. Majd beszélek a fiúkkal is.

Ekkor már én is tiszteltem Till Sándort, körülnéztem, és mivel Dévics Tamara álldogált a közelemben, hozzá léptem és azt mondtam:

– Gratulálok. Nagyon szépen és okosan beszélt. Szerintem minden párttitkárnak így kellene beszélnie, mert az ilyen beszédek biztosítják a párt tekintélyét tartósan és hosszú távon.

– Én is gratulálok magának – mondta Dévics Tamara. – Levonszolta közénk a mi tohonya igazgatónkat, és ezzel sokat segített az emberek közötti viszonyok javításában.

– Till Sándort nem tartom tohonya embernek – mondtam. – Fügén mozog, és gyorsan intézkedik. Valamikor balett-táncos volt.

– Mostanság elhanyagolja magát – mondta Dévics Tamara. – Csúnyán elhízott. Egy színházigazgatónak nem szabadna ennyire elhízni.

– A jó ügy érdekében teszi – mondtam.

Dévics Tamara végigmért, tekintete a fejemen állapodott meg, és azt mondta:

– Maga is igen elhanyagolt állapotban van. A haja hosszú és zsíros.

– Nem szeretek fodrászhoz járni – mondtam. – Beültetnek egy székre, fehér törülközőt kötnek a nyakamba, és ollót csattogtatnak a fejem körül. Én meg nem védekezhetem. Majdnem úgy érzem magam, mint a fogorvosnál. Félek a fogorvosoktól és a fodrászoktól.

– Tőlem is fél?

– Nem. Magától nem félek.

– Estére, ha befejezték a munkát, jöjjön be az öltözőbe – mondta Dévics Tamara. – Leültetem egy tükör elé, és rendbe hozom a fejét.

Simábban indultam tehát, mint ahogyan elképzeltem, reméltem, hogy segíteni tudok Till Sándornak, bár akkor még óvatosan reménykedtem, párttitkároknál sohasem tudhatta az ember...

Dévecs Tamara rendesen viselkedett. Este az öltözőben leültetett egy nagy tükör elé, szakszerűen megvizsgálta a fejemet, fehér törülközöt kötött a nyakamba, megfésült, aztán egy fényes ollóval körbenyírta a hajamat. Eközben a színésznők a hátam mögött vetköztek és öltöztek, fáradtak voltak, de nem káromkodtak, tudták, hogy a tükörből látom őket, de nem zavartatták magukat, sietve átöltöztek és siettek haza, vagy máshová, ahol majd talán jobban érzik magukat. Hajvágás után Dévecs Tamara meleg vízben megmosta a fejemet, megszáritotta a maradék hajamat, ismét megfésült, és elégedett volt munkájával. Addigra már jóformán mindenki elment a színházból, felajánlottam Dévecs Tamarának, hogy hazakísérem. Nem bánta. Ezután kimentünk a színházból, és elég sokáig gyalogoltunk, mert Dévecs Tamara a külvárosban lakott egy új lakónegyeden. Útközben hosszasan meséltem neki egy fodrász ismerősömről, aki víg kedélyű és sokbeszédű fickó volt, szerette a munkáját, és díjakat nyert mindenféle fodrászversenyeken, egyszer azonban egy versengéskor kilyukadt a gyomra, kórházba kellett szállítani, ott kimetszették a kétharmad gyomrát, és azóta csak fél munkaidőt dolgozik, nem jár többé fodrászversenyekre, szükséztá, megkeseredett ember lett bőle. Ezután szóba került szegény Alföldy Tibor, a gyomorfekélyes rendező, akit Dévecs Tamara valamiért nem szeretett, de azért nem kívánt neki semmi rosszat. Kissé szerencsétlenül alakult ez a társalgás, szomorúra sikeredett, majdnem örültem, amikor Dévecs Tamara megállt egy bérház előtt, és közölte, hogy megérkeztünk.

– A férje otthon van ilyenkor? – kérdeztem.

– Nincsen férjem – mondta Dévecs Tamara. – Otthonom sincs. Albérletben lakom egy félsüket, jószágos öregasszonnyal, aki olcsón kiadta nekem a szebbik szobáját, és örül, ha a színházról mesélek neki. De kiabálva kell mesélnem, és ez igen fárasztó.

– Én szívesen kiabálnék mindenfélét a színházról – mondtam.

– Jöjjön fel, ha akar – mondta Dévics Tamara. – Az öregasszony biztosan örülne magának. Lehet, hogy még mákos réteszel is megkínálná. Nagyon ízletes réteseket süt.

– Sokszor visz fel hozzá vendégeket? – kérdeztem ostobán.

– Eddig még egyetlen vendéget sem vittem fel – mondta sértődötten Dévics Tamara.

– Évek óta nem ettem már házilag készített rétest, pedig nagyon szeretem – mondtam gyorsan, és felkísértem Dévics Tamarát a második emeletre.

A nagyothalló öregasszony tényleg kedvesen fogadott, leültetett bennünket a konyhában, kávéfőzőt nekünk, én meg a színházról meséltem hangosan, elmondtam, hogy most éppen egy remek darab próbája folyik, a színészek sokat énekelnek és táncolnak benne, és mindenki boldog. A hálás öregasszony ezután megkínált mákos réteszel is, majd visszavonult a szobájába. A rétesből sokat ettem, mert valóban ízletes volt, később Dévics Tamarával mi is visszavonultunk a másik, szebbik szobába, reggelig ott maradtam, Dévics Tamara egyáltalán nem párttitkárként viselkedett, reggel már tegeztük egymást, elégedett és jókedvű voltam, igaz, egy pillanatra eszembe jutott, hogy az éjszaka tulajdonképpen felesleges munkát végeztem, hiszen Dévics Tamara egyébként sem káromkodott, de mindketten jól éreztük magunkat, és a következő éjszakákat is együtt töltöttük, miközben őszintén reméltem, hogy Uracs Imréc a hasznosabb vonalon tevékenykednek.

Alighanem így is volt, a színház női alkalmazottainak mintha kifényesedett volna a szemük, és nem káromkodtak. Till Sándor is eredményesen tevékenykedett a politikusok körében éjszakánként, mert a pincében művészkör kezdett kialakulni. A szobafestők zöldre festették a falakat, tagbaszakadt bútorszállító munkások hatalmas bárpultot, fehér asztalokat és piros bársonyszékeket hoztak valahonnan.

Ekkor egy éjszaka Dévics Tamarából előbújt a párttitkár. Csöndesen hevertem mellette az ágyban, a haját simogattam, amikor idegesen felcsattant:

– A klubból nagy bajunk lesz!

– Nem lesz semmi baj – csitítottam. – Az emberek időnként majd berúgnak és randalíroznak, de ez így szokott lenni minden valamirevaló művészklubban, és senki sem fog haragudni emiatt.

– Nem erről van szó – mondta Dévics Tamara. – A színösszeállítással van baj. Piros székek, fehér asztalok, zöld falak. Mire emlékeztet ez téged?

– Művészklubra.

– A magyar zászlóra!

– Mi?

– Piros, fehér, zöld. Magyarokdással, nacionalizmussal fogják vádolni a színház kollektíváját.

– Ilyesmi senkinek sem juthat eszébe.

– Nekem eszembe jutott.

– Te párttitkár vagy – mondtam. – Kötelességed ébernek lenni. Az emberek azonban nem azért járnak művészklubokba, hogy éberkedjenek. Éppen ellenkezőleg.

– Nálamnál sokkal éberebb elvtársak figyelik a színház munkáját – mondta Dévics Tamara. – Egyből észreveszik a nacionalista színösszeállítást. Az igazgatót azonnal meneszteni fogják. És még örülhetünk, ha csak ennyiben marad a dolog.

Nem hittem Dévics Tamarának, de nem szerettem volna, hogy Till Sándort esetleg mégis menesszék a színház éléről, ezért másnap reggel másodszor is bementem az irodájába. Ezúttal véletlenül nem aludt, bár nagyon álmosnak látszott, lehet, hogy éppen aludni készült, mert gorombán rám förmedt:

– Mi baj van már megint?

– A klub nacionalista színezetű – mondtam. – Piros, fehér, zöld. Piros székek, fehér asztalok és zöld falak.

Till Sándor vagy öt percig úgy nézett rám, mintha megőrültem volna. Aztán mégsem vitatkozott velem. Felsőhajtott és megkérdezte:

– Mondtam már neked, hogy utálok a színházi életet?

– Igen.

Ismét sóhajtott, a telefonhoz nyúlt, és beleszólt a kagylóba:

– Évike, szóljon a szobafestőknek, hogy a művészklub falait meszeljék át kék színűre.

Ezután megint hosszasan és szemrehányóan nézett rám. Dadogva mentegetőztem:

– Engem nem zavart a piros, fehér, zöld... Mások azonban szóvá tettek és helytelenítették. Baj származhatott volna belőle.

– A piros, fehér, kék talán megfelel – mondta Till Sándor. – Ez az állami zászló színe. Egy-egy sikeresebb bemutató után a boldog színészek és színházpártolók majd borospoharakat csapkodnak a kék színű falhoz, ebből is bajunk származhat, de erről ráérünk majd akkor eltöprengeni. Most aludni szeretnék. Nehéz éjszaka vár rám, egy mellszobrot akarok szerezni. Az Elnök mellszobrát.

Kioldalogtam a hatalmas irodából, Till Sándor lehunyta a szemét, fejét a kaktuszok felé billentette, az volt az érzésem, hogy egyre több kaktusz van a háta mögött.

A művészklub falait gyorsan átfestették kék színűre, Dévics Tamara megnyugodott, éjszakánként ismét úgy viselkedett, ahogy a normális fiatal lányok szoktak viselkedni, ha jól érzik magukat, és ha tudják, hogy a szomszédos szobában egy jóságos süket öregasszony alszik, aki nem riad fel az apróbb zajokra. A színházban lázasan és lelkesen folyt a munka. Az épület csinosodott, a Muskátlis veranda egész szépen összeállt, és dr. Gajdos Tamás is határozottan boldognak látszott. Minden este elkísérte a próbára a bekötött térdű Király Ágotát, kézen fogva beültek a nézőtéren az első sorba, Király Ágota gyanakodva figyelte Fülöp Editkét, aki érdekes módon szépülni kezdett táncolás és éneklés közben, lehet, hogy Király Ágotának ez nem tetszett, dr. Gajdos Tamás azonban ebből semmit sem vett észre, mert szerelmes volt.

Elérkezett a nyilvános főpróba estéje. Addigra teljesen elkészült a színpad és a muskátlis verandát ábrázoló díszlet is, a falakon kívül és belül megszáradt a festék, a fényszórók a helyükön voltak, igazi színház lett az egykori kuplerájból, a színészek is majdnem tökéletesen betanulták a feladott szöveget, és jókedűeknek látszottak. Sok érdek-

lődő összegyűlt a főpróbára, megtöltötték a nézőteret, valamennyien arra számítottunk, hogy most már Király Ágota fogja játszani a szép és gazdag lányt, dr. Gajdos Tamás azonban nagyon szerelmes volt, nagyon vigyázott Király Ágotára, nem engedte a színpadra, leültette az első sorba, néhány percre kijött hozzám az előcsarnokba, boldogan mosolygott, egyáltalán nem látszott magányosnak, felhívta a figyelmemet egy szőke hajú lányra, aki a nézőtér közepe táján keresgélte a helyét.

– Az ott Lucia – mondta dr. Gajdos Tamás. – Bizonyára azért jött ide, hogy féltékennyé tegyen engem. Hiába erőlködik. Ágotába vagyok szerelmes, jól érzem magam, és ezt kicsit neked is köszönhetem.

Luciának igen sok szőke haja volt, nagy kontyban hordta a fején, csodálkoztam, hogy ilyen sok hajjal nővérkedik a kórházban, bár lehet, hogy erre az alkalomra vendéghaját is tűzött a fejére, mindenesetre eléggé mutatósan mozgott a széksorok között. Mögötte egy széles vállú, domború mellkasú férfiú botorkált.

– Az az atlétatermetű fickó lenne a Harsonás Emil? – kérdeztem dr. Gajdos Tamást.

– Igen.

– Fejlett tüdeje lehet – mondtam elismerően. – Bizonyára nagyon hangosan fújja a vadászkürtöt, nem csodálom, hogy még a haldokló betegeket is felriasztja éjszakánként.

– Nem rikoztzik már a vadászkürtjével – mondta dr. Gajdos Tamás. – Ő sem magányos már, és én örülök ennek. Most visszamegyek Ágotához.

– Hogy van a művész nő térde? – kérdeztem.

– Szépen gyógyul.

– Színpadra léphetne már.

– Még nem.

– A bemutatón sem?

– Akkor sem.

– A színházi emberek nem ezt várták tőled.

– Szeretem Ágotát, és semmit sem akarok kockáztatni – jelentette ki eltökélten dr. Gajdos Tamás.

Visszament a nézőtérre, leült az első sorba, és gyöngéden megfogta Király Ágota kezét, a színésznő mindezt szórakozottan tűrte, mereven figyelte a színpadot.

Csakhamar benépesült a színpad. A színészek és színésznők őszinte lelkesedéssel játszottak, énekeltek, táncoltak, kipirult az arcuk. Fülöp Edit-ke egyre szépült. Persze olyan szép nem lett, mint Király Ágota, de már el lehetett hinni, hogy amennyiben megfelelően gazdag, beleszerethet egy jóképű fiú, aki megfelelően szegény. Vagyis remekül sikerült a főpróba, a közönség tapsolt, a színészek hajlongtak, és mindenki elégedett volt.

Illetve majdnem mindenki. Király Ágota rosszkedvűen ült a helyén, és mintha nem örült volna, hogy dr. Gajdos Tamás a kezét szorongatja. A közönség már szétszéledt, a színészek bevonultak az öltözőbe, Király Ágota még mindig mereven ült az első sorban, és dr. Gajdos Tamás kétségbeesetten sugdosott valamit a fülébe.

Uracs Imrék rendezkedni kezdtek a behúzott függöny előtt. A színház másnapi megnyitójára készültek. Két mikrofont állítottak fel a színpadra, ebben én is segítettem nekik. A növények virágfölddel megtömött nehéz faládákban álltak, alaposan megizzadtunk cipekedés közben, de megérte a fáradságot, mert a pálmák és a fikuszok egészségesen és üdítően zöldelltek a rothadó cseresznye színére emlékeztető súlyos színpadi függöny előtt, különösen akkor, amikor Stefán Lajos a világosítófülkéből rájuk villantotta a fényszórókat. És megérkezett az Elnök mellszobra is, két ismeretlen overallos férfi hozta be, letették a színpad elé, és elmentek. Némileg csalódtam az Elnök mellszobrában. Hófehér volt, és gipszből készült. Till Sándor éjszakai tivornyázásán igazán szerezhett volna különb szobrot is, legalább egy bronz mellszobrot. Azt hiszem, maga Till Sándor is elégedetlen volt teljesítményével, a hátsó ajtónak támaszkodva figyelte díszítő buzgólkodásainkat, de amikor a mellszobor megérkezett, lehunyta a szemét, lehet, hogy állva elaludt. Uracs Imre azonban ügyes ember volt, kerített valahonnan egy zöld posztóval bevont asztalt, elhelyezte a pálmalevelek közé, az asztalra vigyázva felraktuk az Elnök mellszobrát, és így az olcsó gipsz már majdnem fehér márványnak látszott. Igazán szép lett a színpad.

Király Ágota ezt már nem bírta elviselni. Felugrott a székről, nagyot dobbantott sérült lábával, és azt kiáltotta:

– A bemutatón én fogok játszani!

– Szó sem lehet róla – tiltakozott dr. Gajdos Tamás.

– Menj a fejébe – förmedt rá gorombán Király Ágota. – Utálok nálad azt a rohadt...

– A nők nem káromkodhatnak ebben a színházban – mondta az ajtó mellől Till Sándor.

Király Ágotának egy pillanatra elakadt a szava, aztán valamelyest csöndesebben azt mondta:

– Rendben van. De játszani akarok a bemutatón.

– Nem kockáztathatunk – mondta dr. Gajdos Tamás. – Megegyeztünk, hogy...

– Nem érdekel, hogy miben egyeztünk meg! – kiáltotta Király Ágota, és szinte gyűlölködve nézett dr. Gajdos Tamásra. – Színésznő vagyok. Téged meg halálosan unlak.

Felugrott a színpadra, katonás léptekkel elvonult az Elnök elé, és eltűnt a függöny mögött. Biztosan az öltözőbe ment bejelenteni a rendezőnek, hogy másnap este ő játszik a bemutatón. Egyáltalán nem sántított.

Dr. Gajdos Tamás segélykérően forgolódott, de senki sem tudott segíteni rajta. Aztán ő is elment a függöny mögé.

Vártunk. Tulajdonképpen mindent előkészítettünk már a színház ünnepi megnyitójára, nem maradt semmi tennivalónk, Stefán Lajos vacakolt még a fényszórókkal, szerintem szükségtelenül.

Dr. Gajdos Tamás hamarosan előbukkant a függöny mögül. Stefán Lajos erősen az arcába világított, mindannyian láttuk, hogy könnyesek a szemei. Hiába, Gajdos Tamás pipogya ember maradt, túl sok verést kapott gyerekkorában. Szánalmasan szédelgett a színpadon, és nekiütközött az asztalnak. Az Elnök mellszobra megingott, leesett az asztalról, lehemperegett a színpadról is, és darabokra tört. Eddig is csöndben voltunk, de most még nagyobb lett a csönd, és ez igen sokáig tartott.

Mindannyian megkönnyebbültünk, amikor Till Sándor álmos hangon azt mondta:

– Takarítsátok el azt a fehérséget, az irodámból hozzátok le az Elnök arcképét és tegyétek a zöldségfélék közé, aztán menjetek haza pihenni, mert holnap nehéz napunk lesz. A doktor úr is menjen haza. Mélységesen tisztellem a doktor urat, nagyon rendes ember, és szerintem ő a legjobb orvos a világon, ezért azt tanácsolom neki, hogy a jövőben ne bízson a színésznőkben, mert túlságosan szépek, szeszélyesek és kiszámíthatatlanok.

Mindannyian azt tették, amit a kövér igazgató javasolt. Másnap délelőtt simán lezajlott az ünnepi megnyitó. Till Sándor rövid beszédet tartott magyarul a kultúráról és a színház nemes küldetéséről. Budzsarov Milutin hosszú beszédet tartott az ország nagylelkű nemzetiségi politikájáról, Fügedi Ferenc elszavalt két verset a hazafiságról és a szellem erejéről, és egy hegedűművész is fellépett. Ezután a meghívott vendégek a klubban ünnepeltek, és sokat nevettek. Este a bemutató is sikerült, a Muskátlis veranda mindenkinek tetszett. Király Ágota gyönyörű volt, olyan pattogóan táncolt, mintha sohasem fájt volna a térde. Dr. Gajdos Tamás a nézőtéren ült Lucia mellett, és boldogan szorongatta a mutatósan szőke ápolónő kezét. Dr. Gajdos Tamás mégsem volt annyira pipogya ember, mint ahogyan én hittem. Előadás után sokan összegyűltek a művészklubban, nagy volt a lárma, néhány pohár összetört a kékre meszelt falakon, de ezen senki sem botránkozott meg.

Másnap délelőtt azt hallottuk, hogy a bemutató éjszakáján meghalt Harsonás Emil. Öngyilkos lett, vagy csak baleset történt. Annyit sikerült megtudnunk, hogy nagy magányosságában ismét felment a toronyház tetejére, és belefűjt a vadászkürtjébe, felriasztotta a kórház betegeit, mire a kórház személyzete kihívta a rendőröket. Harsonás Emil előzékenyen le akart liftezni a rendőrökhöz. A lift éppen akkor nem működött. Harsonás Emil minden emeleten megpróbálta kinyitni a liftajtót. A hatodik emeleten kinyílt az ajtó, de a felvonó valahol másutt volt. Harsonás Emil belépett a liftaknába és lezuhant a pincébe. Halálra zúzta magát, a vadászkürtje azonban sértetlen maradt.

Erről beszélgettünk a színházban a sikeres bemutatót követő délelőttön, amikor három rosszkedvű, civil ruhás rendőr jelent meg közöttünk, és az igazgatót kereste. Till Sándort valaki felébresztette és kihívta az irodájából. A három civil ruhás rendőr közül a legmorózusabb a mellének szegezte a kérdést:

– Igaz, hogy itt valaki eltávolította a színpadról az Elnök mellszobrát?

– Igaz – mondta álmosan Till Sándor.

– Ki volt az?

– Én.

A rendőrök meglepődtek, egymásra néztek, őket nyilván másképpen tájékoztatták az esetről, de azért gyorsan magukhoz tértek.

– Miért tette ezt? – kérdezték.

– A színösszeállítás miatt – mondta még mindig álmosan Till Sándor. – Piros, fehér, zöld. Piros függöny, fehér szobor, zöld növényzet. Én lojális honpolgára vagyok ennek az országnak, és nem tűrök el semmiféle nacionalista célzásokat.

A rendőrök elbizonytalanodtak, elhallgattak, a legmorózusabb késsőbb azt javasolta:

– Menjünk talán az irodájába, és hívja be a színház párttitkárát is.

Till Sándor bevezette a három rendőrt a hatalmas irodába, és Dévics Tamara is gyorsan bement utánuk. Sokáig társalogtak ott, nem tudom pontosan, hogy miről, mert Dévics Tamara nem mesélt el nekem jóformán semmit, éjszaka azonban ideges volt, összeszorított combokkal feküdt az ágyban, suttogva megemlítette, hogy talán pártértekezletet kellene összehívnia, hogy elítéljék az igazgató sok szempontból elítélendő magatartását. Dr. Gajdos Tamás példáján felbátorodva fontolgatni kezdem, hogy szakítok Dévics Tamarával. Ezt meg is mondtam neki. Ő meg gondolkozott, és végül úgy döntött, hogy nem hív össze pártértekezletet.

Bölcs, okos döntés volt ez. Jó színházi előadások következtek ezután, és a nők már egyáltalán nem káromkodtak, bár többször hangosan veszekedtek egymással.

NORVÉGIÁTÓL ÉSZAK-AFRIKÁIG

Reggelenként hosszú hónapokon keresztül első vagy második Sándor király arcképe alatt üldögéltem, és savanyú szagú szilvapálinkát ittam egy összeaszalódott öregasszonnyal, Zlata nénivel, aki órákon át megállás nélkül beszélt második férjéről, és állandóan dicsérte. Időként szót ejtett első férjéről is, de ezt csak úgy mellékesen tette, jóindulatú asszony volt, az első férjéről is dicsérőleg szólt, elmondta, hogy derék és bátor ember volt, a világháború kezdetén egy szál ócska pisztollyal rontott neki az ellenségnek, természetesen azonnal elkaszálták a gépfegyverekkel, Zlata néni két gyermekével gyűjtőtáborba hurcolták, a gyermekek ott éhen haltak, de Zlata néni ezt is csak futólag, bár könnyes szemmel említette, a második férjéről beszélt inkább, Luka Markovról, akit annak idején, még a háború előtt a királyi gárdába soroztak be, és egyszer egy díszszemlén első vagy második Sándor jugoszláv király kezét fogott vele, megkérdezte tőle, hogy hová valósi, és hogy hívják, Luka Markov röviden és katonásan válaszolt, és erre élete végéig büszke volt. Ezért keretezte be és helyezte el lakásában Sándor király fényképét. Luka Markov egyéb hőstettekkel is dicsekedhetett volna, a háború legelején a németek fogságba ejtették, és elvitték egészen Norvégiába, berakták egy fogolytáborba, ahol jugoszláv katonatisztek sínylődtek és várták sorsuk jobbra fordulását, Luka Markov volt az első, aki megunt a tétlenséget, egy éjszaka kiosont a barakkból, pusztá kézzel megfojtotta a kapunál őrködő katonát, és nekivágott a tengernek. Eljutott Angliába, ahol nem tudtak vele mit kezdeni, így hát elküldték Észak-Afrikába, ahol valamiféle jugoszláv különítmény alakult éppen az angolok és a franciák pártfogása alatt. Luka Markov királypárti volt, de gyorsan bemért a valós helyzetet, és megállapí-

totta, hogy a háború végén a kommunisták fognak győzni, így aztán a kommunisták oldalára állt. Neki volt igaza, győztesként tért haza, kitüntették, és tisztes nyugdíjjal jutalmazták meg. Ő akkor sietve elvette feleségül a még fiatalon megözvegyült Zlata nénit, és lakásért folyamodott. Háromszobás lakást kapott egy újonnan felépült bérházban, beköltöztek oda kettesben, és szépen egymáshoz öregedtek, Luka Markov többször elmesélte háborús élményeit feleségének, az türelmesen végighallgatta, megtanult minden részletet fejből, és jóval később továbbmesélte nekem, mert Luka Markov addigra már hallgatag ember lett. Megdagadt a prosztatája, sokat szenvedett emiatt, különösen éjszakánként, a haja megöszült, gárdista termete meggörbült, azt hiszem, hogy engem azért fogadtak be albérletbe, hogy kéznél legyen egy fiatal ember, ha esetleg komolyabb baj történne. Nagyon kedvesen fogadtak, Zlata néni azonnal megkínált szilvapálinkával, aztán megmutatta a szobámat, szép, tiszta szoba volt, körülvezetett az egész lakásban, és elmagyarázta, hogy földrengés esetén melyik küszöbre álljak, mert hogy az a lakás legbiztonságosabb pontja, Luka Markov meg a maga szűkszavú modorában közölte velem, hogy ő valamikor igen jól beszélt magyarul, de azután elfelejtette ezt a nyelvet, mert a mindennapi életben már régóta nem volt rá szüksége, a magyarok ellen azonban alapjában véve nincs semmi kifogása. Így hát szerbül beszélgettünk, így is jól megvoltunk egymással, Sándor király arcképe alatt sok mindent megtudtam Luka Markov életútjáról. Zlata néni tisztelte és nagyra becsülte második férjét, ezért is beszélt róla olyan sokat. Engem gyorsan megkedveltek mindketten, mert a színházban adódó asztalosmunkák befejeztével leginkább egyenesen hazamentem, elbeszélgettem velük, kéznél voltam tehát egy esetleges földrengés vagy más baj esetére.

Később, amikor összelekedtem Dévics Tamarával, a színház fodrásznőjével és párttitkárával, elmaradoztam már éjszakánként, ez nem tetszett nekik, láttam rajtuk, de nem tették szóvá, egyébként sem volt földrengés abban az időben azon a tájon. Ellenben egy éjszaka nagyon megdagadt Luka Markov prosztatája, nem tudott vizelni. Azon az éjszakán szerencsére otthon voltam. Luka Markov bejött a szobámba,

villanyt gyűjtött, és amikor felnyitottam a szemem, legnagyobb meglepetésemre magyar nyelven közölte velem, hogy megtörtént az, amitől már régóta félt, és hogy mentőket kellene hívni. A bérházban nem volt telefon, így hát gyorsan összekaptam magam, és elrohantam a kórházba, ott egy álmos portásnak elhadartam, hogy egy háborús hős nem bír vizelni, mire ő telefonált valahová, és megnyugtatóan, hogy máris útnak indult a mentőkocsi. Nem így volt, mert én gyalog előbb visszaértem, mint a mentőautó. Luka Markov addigra már szépen felöltözött, nyakkendőt is kötött, de kétrét görnyedve járkált a lakásban, és rettenetesen szenvedett. Aztán mégis megérkeztek a mentők, elvitték Luka Markovot a kórházba, ott lecsapolták belőle a vizet, és az orvosok kijelentették, hogy sürgősen meg kell műteni. De napokig nem történt semmi. Luka Markov napokig bágyadtan feküdt a kórházi ágyon, megadóan várta, hogy kés alá vigyék, és nem értette, hogy miért halogatják a műtétet. Egy reggel Zlata néni könnyes szemekkel közölte velem Sándor király arcképe alatt, hogy a férjét csak akkor vágják fel, ha valaki vért ad az operációhoz, merthogy mostanában kevés a vér a kórházban. Megrettentem, de tudtam, hogy nincs kibúvó. Nem vagyok féltős ember, az orvosi rendelőktől, kórházaktól azonban mindig visolyogtam, még az injekciós tűktől is félttem. Ezt nem vallottam be Zlata néninek, nyomban megígértem, hogy én majd adok vért a nagy vérvesztéssel járó műtétéhez. Elmentem Dévics Tamarához, és megkértem, hogy kísérjen el a kórházba, egy háborús veterán életét akarom megmenteni, előfordulhat azonban, hogy véradás után elgyöngülök, esetleg segítségre lesz szükségem. Dévics Tamara velem jött, megdicsérte áldozatkészségemet, én meg útközben elmeséltem neki majdnem mindent, amit csak tudtam Luka Markovról. Dévics Tamara ettől valahogy elkedvetlenedett.

A kórházban lefektettek egy műanyag lepedővel letakart heverőre, karomba szúrtak egy tűt, és én telepumpáltam vérrel egy hasas üveget. Ezután követeltem, hogy azonnal operálják meg Luka Markovot, mert szétreped a húgyhólyagja. A körülöttem sürgölődő fehér köpenyes orvosok vagy ápolók kijelentették, hogy ennyi vér nem elegendő a műtét-

hez, kerítsek még egy véradót. Kimentem a váróterembe, elmondtam Dévics Tamarának, hogy mi a helyzet, és megkértem, hogy adjon ő is vért Luka Markovnak. Megrázta a fejét.

– Én egy reakciós disznónak nem adok vért – mondta.

– Luka Markov a kommunisták oldalán harcolt a háborúban – mondtam. – Rengeteg ellenséges katonát megölt, egyet a puszta kezével fojtott meg, bebarangolta Európát és Afrikát, és vörös csillagos sapkával a fején érkezett haza.

– Idefelé jövet azt mesélted, hogy a király fényképét akasztotta a falra a lakásában.

– Régi szép emlékek fűzik a királyhoz. Ifjúkori barátság. A királyt egyébként is régen agyonlőtték, Luka Markov meg jó oldalon harcolt Norvégiában és Észak-Afrikában.

– Nem hiszek az ilyen embereknek – mondta Dévics Tamara. – Önös érdekekből álltak a mi oldalunkra. Kiváltságokért harcoltak, és miután ezt megkapták: a nagy nyugdíjat, a lakást és a többit, a király arcképe előtt ájtatoskodnak.

Dévics Tamara alapjában véve jószívű lány volt, megpróbáltam más-képpen rábeszélni a véradásra.

– Egy beteg öregemberről van szó – mondtam. – Kétrét görnyedve jár a fájdalomtól, műtét után azonban ismét kiegyenesedne.

– Nem adok vért – mondta majdnem kiabálva Dévics Tamara.

Eltöprengtem egy kicsit ezen a kemény válaszon, és ekkor elhatároztam, hogy alkalomadtán szakítok Dévics Tamarával, de egyelőre még szükségem volt rá, most akartam megtapasztalni, hogy mennyire gyöngültem el a vérveszteségtől, tulajdonképpen ezért hoztam magammal a fodrász-nő-párttitkárt. Igyekeztem leplezni csalódásomat, és azt mondtam:

– Menjünk el az első kocsmába.

Dévics Tamara nem értette, hogy miért kell kocsmába mennünk, de engedelmesen eljött velem. Rendeltem neki egy narancsitalt, magamnak egy pohár pálinkát. Dévics Tamara elmélázva szürcsölgette a narancsitalt, én viszont egyből felhőrpintettem a pálinkát és újabb pohár-

ral rendeltem, többször egymás után. Dévics Tamara kitágult szemekkel nézett rám, és azt hiszem, akkor ő is elhatározta, hogy alkalomadtán szakít velem. A nyolcadik pohár pálinka után elbódultam egy kicsit, akkor azt mondtam Dévics Tamarának:

– A véradás lényegében veszélytelen dolog, de azért kissé legyöngíti az embert. Amikor még megvolt az összes vérem, a tizedik pohár pálinka után kezdett kóvályogni a fejem. Most csak a nyolcadikig jutottam el. Ez azt jelenti, hogy még mindig elég erős vagyok. Menjünk el a színházba, mert keresnem kell még egy önkéntes véradót. Ha útközben netalán elájulnék és habzana a szám, hívd a mentőket.

Nem ájultam el útközben, szépen elgyalogoltunk a színházba, és én bíztam benne, hogy talállok ott önkéntes véradót. Csakhogy a színházban nem sokkal megérkezésem előtt nagy felfordulás történt. Megkölykezett Viorica.

Viorica csúf, nöstény kóbor kutya volt, egyszer dagadt hassal beállított a színház udvarába, és igyekezett megbarátkozni a színház dolgozóival. Megpróbálták elzavarni onnan, de Viorica nem tágitott. A színház dolgozói kelletlenül tudomásul vették, hogy a hasas szuka folyton ott sündörög a lábuk mellett, enni is adtak neki, és elnevezték Vioricának, mert így hívták a színház főkönyvelőjét, akit mindenki utált, mert sokat akadékoskodott az útiköltségek, napidíjak és más anyagi kiadások miatt, meg egyébként is rossz természetű, csúnya asszony volt. A kutyát azonban lassanként mindenki megszerette, mert hízelkedően viselkedett, a színészekre is, a műszakiakra is barátságos meleg szemekkel nézett, ezért naponta többször megsimogatták a fejét, én meg hulladék deszkából összetákoltam neki egy kutyaólat az udvar sarkában, Viorica elégedetten bevonult a házába, és csak ritkán ugatott, csak olyankor, ha idegenek tértek be a színház udvarába, de akkor sem haragosan ugatott, inkább jelzésképpen. Én is megkedveltem Vioricát, mármint a kutyát, de nem örültem neki, hogy éppen akkor kölykezett meg, amikor véradót kerestem. Viorica hat egészséges fekete kutya-kölyköt hozott a világra, és ettől megbolydult az egész színház. A színészek és a műszakiak ott tolongtak a kutyaól körül és veszekedtek,

a kutyakölykökön osztozkodtak. Senkivel sem tudtam beszélni a véradásról.

Végül kijött az irodából Till Sándor, a kövér igazgató, fölmérte a helyzetet, és csöndet parancsolt, és miután csönd lett, rövid beszédet mondott:

– Viorica megkölykezett, ez igazán örömteli esemény, amivel azonban senkinek sem szabad visszaélni, és az eseményt nem szabad zavarásokra felhasználni. A színháznak dolgoznia kell. A kutyakölykök egyelőre olyanok, mint a vakondok, vagyis egyformán rondák, de gyorsan fognak növekedni, lesznek közöttük szépek és csúnyák, akkor fogjuk elosztani őket, ha már talpra álltak és jellegzetes formát öltenek. Mindenki érdemei szerint kap kiskutyát, szépet vagy csúnyát. A kutyákat majd én osztom szét, elvégre én vagyok itt az igazgató. Most pedig menjeteK dolgozni.

A szintársulat tagjai morogva szétszéledtek, erősen kifogásolták Till Sándor modorát, de ehhez képest elég halkán beszéltek, és tényleg elmentek elvégezni a napi munkájukat. Dévics Tamara is elment a többiekkel. Csak én maradtam ott csalódottan a kutyaól mellett, néztem a csúnya Vioricát, aki megadóan tűrte a vinnyogó kutyakölykök tolongását a hasa körül, az újszülöttek igen életrevalónak látszottak, mohón szopták az anyatejet. Till Sándor a közelembé jött, mondhatnám úgy is, hogy körülszimatolt, majd rosszkedvűen megállapította:

– Cefreszagod van, fiam.

– Az imént vért adtam a kórházban – mondtam. – Megpróbáltam megmenteni egy öreg királyi gárdista életét.

– Ez derék dolog – mondta Till Sándor.

– Luka Markovnak hívják a gárdistát, nem bír vizelni, iszonyú fájdalmi vannak, és egyre görnyedtebb a testtartása.

– Ez módfelett kellemetlen – mondta elgondolkozva Till Sándor.

– Különösen egy gárdistának.

– Sürgősen meg kellene műteni – mondtam. – Csakhogy a műtét rengeteg vérveszteséggel jár, és ehhez az én vérem nem elegendő. Még egy véradót keresek. Gondoltam, hogy talán a színházból valaki... De itt mindenki mással van elfoglalva.

– Milyen vércsoportba tartozik a gárdista? – kérdezte a kövér igazgató.

– Nem tudom, és ez nem is fontos. A kórházi vérszívókat csak a mennyiség érdekli. Azt hiszem, hogy egy-egy operáció ürügyén igyekeznek minél több vért begyűjteni. Tulajdonképpen zsarolják a súlyos betegek hozzátartozóit és barátait. Ez talán érthető is, egy kórházban mindig sok vérre van szükség. A színház dolgozóiban azonban csalódtam. Komolytalanul viselkednek.

– Így igaz – hagyta rám Till Sándor. – Én mindig utáltam a színházi életet. Ezért lettem színigazgató.

– Én is megutáltam a színházi életet – mondtam elbúsulva. – Csalódtam a színészekben és a műszaki dolgozóknak is. Még a párttitkárokban is. Többet törődnek a ronda kutyakölykökkel, mint egy gárdistával. Elismerem, hogy a kutyakölykökkel is törődni kell, de egy királyi gárdista élete mégis fontosabb. A kutyakölykök nem tudnak beszélni, az öreg gárdista viszont majdnem hibátlan magyarsággal szólal meg, ha nagy bajba kerül.

– Most nagy bajban van – mondta Till Sándor.

– Szerintem már hibátlan magyarsággal beszél a kórházi ágyon – mondtam.

– Menj haza, és aludd ki magad – mondta Till Sándor. – Én meg majd bemegyek a kórházba, és adok a véremből a gárdistának. Van elég vérem. Talán lefogyok is egy kicsit. És most hagyjuk itt Vioricát, táplálja békességben a kölykeit. Néhány hét múlva súlyos gondjaim lesznek a kiskutyák elosztása körül, de hát egy színigazgatónak ilyen az élete.

Kimentem a színház udvarából, és elmentem az albérleti szobámig minden baj nélkül. Egyenesen és biztonságosan lépkedtem a járdán, senki sem vette észre rajtam, hogy kiszívták a véretem, és hogy megittam nyolc pohár pálinkát. Keményen tartottam magam egészen az albérleti ágyamig, akkor lerogytam és aludtam estig. Este józanul ébredtem fel, és megnyugtattam Zlata nénit, hogy elegendő vért gyűjtöttem össze, férjét hamarosan megoperálják, és ismét rendben lesz minden

körülöttünk. Dicsértem a kövér Till Sándor határozottságát és áldozatkészségét.

Till Sándor állta a szavát, tényleg bement a kórházba és adott vért, méghozzá jó vért, mert kiderült, hogy nullás vére van, akárcsak Luka Markovnak, az öreg gárdistát Till Sándor vérével töltötték fel a műtét után, ezt ő mondta el nekem, amikor kijött a kórházból, az operációt követő bágyadt heverészás közben ugyanis leolvasta Till Sándor nevét a hasas üvegről, amely ott állt az ágya mellett. Az én véretem valaki másnak adták, remélem, az illető meggyógyult tőle, és szerencsésebb volt, mint Luka Markov.

Mert Luka Markov nehezen gyógyult. A műtét sikerült, a sebet gondosan bevarrták, de Luka Markov sokat köhögött, és emiatt többször felszakadt a sebe. Az orvosok gyanút fogtak, megröntgenezték Luka Markov mellkasát. Megállapították, hogy tüdőrákja van, ezt persze nem mondták meg neki, csak Zlata néninek. Zlata néni ettől kezdve szinte mindennap sírt, reggelenként is, amikor Sándor király arcképe alatt ittuk a savanyú szilvapálinkát.

Luka Markov közben kijött a kórházból, otthon lábadozott, óvatosan, de már egyenes háttal járkált a lakásban, és észrevette, hogy felesége gyakran elsírja magát. Nem volt buta ember, megsejtett valamit, és egyszerre gyorsan kezdett cselekedni. Kiderült, hogy elég sok megtakarított pénze van, vásárolt magának egy vadonatúj Opel gépkocsit, és megkérdezte tőlem, hogy tudok-e autót vezetni. Elmondtam neki őszintén, hogy van ugyan hajtási jogosítványom, mert egyszer régen, amikor még a bútorgyárban dolgoztam, ott gépkocsivezetői-tanfolyamot szerveztek, és unalmamban beiratkoztam a tanfolyamra, megtanultam gépkocsit vezetni, leraktam a vizsgát, jogosítványt is kaptam, de azóta sem vezettem autót. Luka Markov kezembe nyomta az Opel kulcsait, és megkért, hogy gyakoroljam a vezetést. Ettől kezdve gyakorta kocsikáztam a vadonatúj Opellal, bejártam vele a város minden egyenes és kanyargós utcáját, Dévics Tamarát is többször elvittem a Duna menti vendéglőbe, ahol leginkább jóízű halászlét ettünk és bort ittunk rá, de addigra már kihűltünk mindketten, keveset beszélgettünk,

és tudtam, hogy hamarosan elválunk egymástól, a kirándulások csak arra szolgáltak, hogy gyakoroljam a gépkocsivezetést.

Amíg én a Duna menti kocsmákat jártam, Luka Markov megvásárolt egy lakókocsit is komplett berendezéssel, elhúzatta a bérházunkkal szemben lévő parkba, és beköltözött a lakókocsiba. Azt állította, hogy nagyon jól érzi magát ott a fák között, alig köhög már, és nyugodalmassan átalussza az éjszakákat. Csupán reggelizni, ebédelni és vacsorázni járt föl a lakásba, azután ment vissza a parkba, a lakókocsiba. Zlata néni nyugodtan sírhatott és panaszkodhatott is nekem reggelenként Sándor király arcképe alatt.

Egy este, vacsora után Luka Markov nem ment vissza a lakókocsiba, komoly beszélgetésre ült le velem. Elmondta, hogy a nyáron Norvégiába szeretne menni, onnan Angliába, és onnan Észak-Afrikába, és ehhez a segítségemet kéri. Mindent pontosan kitervezett. Az Opelra rákapcsolnánk a lakókocsit, ő elheveredne a lakókocsiban, nehogy kiújuljon a prosztatasebe, én meg a gépkocsit vezetném, átvágnánk Magyarországon, Ausztrián és Németországon egészen Dániáig, onnan áthajóznánk Svédországba, ahonnan átkocsikáznánk Norvégiába, onnan hajóval mennénk Angliába, és ugyancsak hajóval elmenénk Észak-Afrikába. Kicsit megrettentem a hosszú úttól, de aztán mégis beleegyeztem, hogy elmegyek Norvégiába és Észak-Afrikába. Luka Markov megígérte, hogy a hosszú úton végig magyarul fogunk beszélgetni, mert gyakorolni akarja ezt a nyelvet. Ezért magyarul fogja nekem elmesélni részletesen második világháborús élményeit.

Másnap este egy előkelő folyóparti vendéglőbe vittem el Dévics Tamarát, és a haláslé után közöltem vele, hogy el kell válnunk egymástól, eddigi kapcsolatunk tévedésen és önámításon alapult, és hogy én tulajdonképpen sohasem szerettem őt. Ez nem volt igaz, mert valamikor igazából szerettem Dévics Tamarát, de úgy gondoltam, hogy kegyetlen beszédemmel megkönnyítem az elszakadást. Kár volt erőlködnöm, Dévics Tamara szinte örömmel vette tudomásul, hogy megszakad a kapcsolatunk, könnyű szívvel búcsúzott el tőlem. Addigra ugyanis formás kiskutyákká nőttek fel Viorica csemetéi, és Till Sándor

Dévícs Tamarának adta a legszebb kiskutyát, akit Dévícs Tamara Robertnek nevezett el, minden idejét neki szentelte, rendszeresen sétáltatta, beoltatta veszettség ellen, és megtanította, hogy két lábra állva szolgáljon, tehát nélkülem is volt éppen elég elfoglaltsága.

Közeledett a nyár, Luka Markov kitűzte indulásunk időpontját, be-készítette az útravalót a lakókocsi hűtőszekrényébe, már csak a színházi idény befejezését vártuk. Ezt is kivártuk, Molnár Ferenc Liliomának a tizenhetedik előadásával zártuk a szezont a színházban, ezután három nap múlva kellett volna elindulnunk Norvégiába, de Luka Markov az idényzárás éjszakáján megfulladt a lakókocsiban. Reggel holtan találtam rá. Zlata néni hangosan zokogott, és elhatározta, hogy sürgősen eladja a lakókocsit és az Opelt, és gyönyörű síremléket csináltat második férjének. Én meg Dévícs Tamarára gondoltam, komolyan fontolgattam, hogy visszakönyörgöm magam hozzá, de akkor már ott volt mellette a Robert nevű kutyakölyök, és egyébként is azt hazudtam neki, hogy sohasem szerettem.

A MEDÚZÁK NEM HOZNAK SZERENCSEÉT

Till Sándor tengerparti lakásában szinte valamennyi bútordarab a kövér színházigazgatóra emlékeztetett, valamiképpen hasonlítottak rá, nagyok, otrombák és súlyosak voltak, mégis majdnem sajnáltam megcsónkítani őket, mert kedveltem Till Sándort, jó igazgatónak tartottam, nem sokat okvetetlenkedett beosztottjaival, leginkább békésen unatkozott hatalmas irodájában, ahol még ő is kényelmesen elfért, akár sétálhatott is volna, ha éppen kedve lett volna sétálgatni az irodában. Kis tengerparti lakásában viszont talán még mozdulni sem tudott volna az ormóttan bútorok között, magam is eléggé körülményesen és óvatosan mozogtam, mindenképpen át kellett tehát szabdalnom a szekrényeket, asztalokat és a régi nyoszolyás ágyakat.

Először a legnagyobb szekrénynek estem neki, ez foglalta el a legtöbb helyet. A fűrészelés és a kopácsolásom zaja nem zavarta a kétemeletes bérház lakóit, ők egész nap a tengerben fürödtek, és a nagy víz szélén barnították a bőrüket, hiszen ezért jöttek ide szárazabb és hűvösebb környezetükből. Így hát igencsak meglepődtem, amikor valaki hirtelen magyarul és barátságtalanul megszólalt a hátam mögött.

– Maga nem Till Sándor.

A padlón térdeltem a szétfűrészelt szekrénydarabok fölött, fölálltam és megfordultam, hogy szemügyre vegyem a barátságtalan idegent. Sovány férfi állt előttem, kifakult rövidnadrágban félmeztelenül és nagyon barnára sülve, ebből megállapítottam, hogy bizonyára már régóta a tenger mellett tartózkodik, és azt is megállapítottam, hogy nesztelenül tud osonni, egyáltalán nem hallottam, amikor bejött a lakásba. Bevallottam neki, hogy én tényleg nem vagyok Till Sándor.

– Ő hol van? – kérdezte gyanakodva a nagyon barna bőrű idegen.

– Valószínűleg a színházban ül egy hatalmas irodában, és végtelesen boldog – mondtam, és tüstént megmagyaráztam, hogy miért feltételezem, hogy Till Sándor most éppen boldog. – Tudniillik utálja a színházi életet, de a nyári holt időnyben teljesen egyedül maradt, nem kell neki hisztérikus színésznőkkel, ideges rendezőkkel és nyafogó díszlettervezőkkel bajlódnia. Senki sem zavarja nyugalmát.

– Miért nem jött el ide?

– Nem férne be a lakásba – mutattam körül. – Éppen azon fáradozom, hogy helyet csináljak neki.

A sovány férfiú ezen elgondolkozott egy kicsit, és mintha gyanakvása is alábbhagyott volna.

– Hát igen – bólogatott. – Till Sándor nagydarab, kövér ember.

– Valamikor balett-táncos volt – mondtam.

– Nem hiszem.

– Sokáig én sem hittem el. De kiderült, hogy igaz.

Barátságatlan és gyanakvó vendégem elmosolyodott, lassanként egészen barátságossá és egyre beszédesebbé vált.

– Az ember néha meglepő dolgokról értesül – mondta mosolyogva.

– Sohasem hittem volna Till Sándorról... No, mindegy. Bizonyára maga sem hinné el rólam, hogy nagyvállalkozó vagyok.

– Lehet, hogy elhinném.

Most már szélesen mosolygott.

– Maga még sokra viheti az életben. Az embernek hinni kell valamiben, és akkor sokra viheti. Tudja, hogy én miben hiszek?

Nem tudtam, de ő gyorsan megmagyarázta.

– Én a szerencsében hiszek. Mindig is hittem, hogy a szerencse pártfogoltja vagyok. És tényleg szerencsés ember vagyok. És nagyvállalkozó. Ezt a bérházat is én építtetem fel, meg mellette a másik hármat. Szép épületek, sok kis lakással. Négy bérházat húzattam fel eddig, de már készül az ötödik is.

– Nekem jobban tetszenek a piros fedelű kis kőházak – mondtam.

Megvetően legyintett.

– Azokban csak a Máték laknak. Az én épületeim szebbek, szabályosabbak és praktikusabbak. És kelendőek. Már az el nem készült lakásokat is eladtam. Persze nem a Mátéknak. Azok ragaszkodnak a vastag falú, dohos házaikhoz, ahol aztán öreg korukban valamilyen reumásak és csúzosak lesznek. A szárazföldi emberek azonban az én lakásaimat vásárolják. Minél messzebb laknak a tengertől, annál jobban vágyakoznak ide. Jól tudom ezt magamról is, én is szárazföldi ember vagyok, Bánátból jöttem ide, és sok pénzt keresek.

A magyarázat után végre a nevét is megmondta. Wanderer Imre volt a neve.

– A Máték általában tévesen mondják ki a nevemet. Legtöbben Imernek szólítanak, és meg vannak győződve róla, hogy albán vagyok és muzulmán hitvallású. Pedig már sokszor megmagyaráztam nekik, hogy magyar katolikus vagyok. Bár talán nem is baj, hogy muzulmánok tartanak egyesek. A muzulmánok is vásárolják a lakásaimat, és ők is Imernek szólítanak.

Ekkor elhallgatott, az állát dörzsölgette, elmélázott egy ideig, én meg türelmesen vártam, hogy folytassa a beszédet.

– Lehet, hogy nem vagyok magyar katolikus – folytatta töprengve.
– Nagypám még német gabonakereskedő volt. Az is lehet, hogy én meg horvát leszek, ha sokáig itt maradok. A feleségem szerb, és ez jó, így bebiztosítjuk magunkat minden oldalról. Magának van felesége?

– Nincs.

– Nősüljön meg minél előbb. Legjobb lenne, ha szerb feleséget választana magának. Tudja, ebben az országban...

– Kik azok a Máték? – kérdeztem.

– Az őslakó dalmáták – mondta Wanderer Imre, akit sokan Imernek neveztek errefelé. – Legtöbbjüknek Máté a neve, vagy legfeljebb Ivó. De én mindenkit Máténak szólítok. Ravasz, kisstílű kalmárok, akik utálják az idegeneket, de a házaikból boltot és kocsmát csináltak, hogy nyáron kifosszák a szárazföldi embereket. Aztán átalusszák a telet, mint a medvék. Megtehetik, nyáron idehozom nekik a turistákat. Tulajdonképpen a jötevőjük vagyok, én éltetem ezt a nyomorult falut, és azt

sem bánom, ha Imernek szólítanak. No mindegy. Vannak közöttük rendes emberek is. A polgármester például jó barátom, bár születésnapomra fehér albán sapkát hozott nekem ajándékba, de ezt csak tréfából tette. És együtt fürdik a turistákkal. Maga is jobban tenné, ha megmártózna a tengerben ahelyett, hogy ezekkel az ócska bútorokkal vacakol.

– Helyet kell csinálnom Till Sándornak – mondtam. – Jó igazgató, és én nála dolgozom a színházban.

– Maga asztalos?

– Igen – mondtam. – A legjobbak közül.

– Én is tudnám foglalkoztatni magát – mondta Wanderer Imre. – És egész nyáron fürödhetne a tengerben.

– Így is fürödhetek – mondtam. – Délutánonként majd megmártózom a tengerben. Nem kell elkapkodnom ezt a munkát. Till Sándor nem siet ide. Jól érzi magát ott, ahol van.

Wanderer Imre bejárta a lakást, soványabb volt, mint én, ügyesebben mozgott a bútorok között, némelyiket szórakozottan megkopogtatta.

– Szép lakásokat csinálok, az emberek meg telezsúfolják mindenféle régi kacattal – mondta. – Ide egyáltalán nem illenek a nyoszolyás ágyak. Ki a fene alszik ma már ilyen ágyakban?

– Lehet, hogy Till Sándort szép emlékek fűzik a nyoszolyás ágyakhoz – mondtam.

– Nekem vadonatúj bútoraim vannak – mondta Wanderer Imre.

– Melyik lakásban lakik? – kérdeztem.

– Én házban lakom. Szép nagy házat építettem magamnak oszlopos tornáccal, egészen közel a tengerhez a fenyőfák között. Tulajdonképpen saját kis strandom is van. Legjobb lenne, ha oda járna fürödni, ott nem kell tülekednie mindenféle idegenekkel. Maga nem polgármester, nem szükséges elvegyülnie a turistákkal.

– Délután majd elmegyek – mondtam.

– Körülnézek még a többi épületben is – mondta Wanderer Imre, és én egy pillanatra arra gondoltam, hogy talán nem is nagyvállalkozó, hanem amolyan házmesterféle, de gyorsan kiderült, hogy mégis nagy-

vállalkozó. – Szeretem, ha a szárazföldi emberek jól érzik magukat itt, mert ezzel reklámot csinálnak nekem, és még sok lakást el tudok adni.

Ezek után nesztelenül kiosont Till Sándor lakásából, hogy megbizonyosodjon a jó reklámról, én meg folytattam a fűrészelést, fúrást, faragást. Elég piszkos munka volt, az öreg bútorok már régóta porosodtak üresen és árván, és én most felkavartam a port.

Délben kicsit megtisztálkodtam, és elmentem a legközelebbi piros fedelű kőházba, ennek a tulajdonosát nem Máténak, nem is Ivónak hívták, hanem Stipének, de ő is üzemeltetett valami kocsmafélét, ahol enni és inni lehetett, én tintahalat ebédeltem, és egy pohár bort ittam rá. Ebéd után már csak ímmel-ámmal dolgozgattam, a poros lakásban egyre melegebb lett, Wanderer Imre igen vékony falú lakásokat csináltatott a tengerre vágyó szárazföldi embereknek. Most én is a tengerre vágytam, lesétáltam hát a strandra, ahol elég szorosan nyüzsögtek a fürdőzők, a közelben azonban ott állt Wanderer Imre háza a fenyőfák között, csakis az ő háza lehetett, fehér oszlopos tornác díszítette, az egyik fenyőfára meg fatáblát szögeztek „Magánterület” felirással.

Bementem a magánterületre, az ingemet a fenyőfák közé dobtam, azután a sós vízbe vettem magam. Tiszta és átlátszó volt itt a tenger, úszkálás közben lent a mélyben még a tengeri csillagokat és a tengeri sünöket is láttam a sziklák meg a kavicsok között. A ház körül viszont jó ideig senkit sem láttam, de nem is hiányoltam senkit, valahol a fenyőfák ágain kabócák nyekeregtek, ennyi élet most éppen elég is volt. Sokáig úszkáltam, amikor Wanderer Imre megjelent a tornácra, és a fehér oszlopok mögül integetett, hogy menjek oda hozzá. Egyik kezében borosüveget tartott, a magasba emelte, hogy jól láthassam.

Kiúsztam a vízből, és mire fölértem a tornácra, ott már egy alacsony fehér asztalon állt a borosüveg, mellette egy kancsóban víz és három üres pohár. Az asztalt piros-sárga csíkos nyugágyak vették körül, Wanderer Imre elheveredett az egyikben, engem biztatott, hogy helyezzem kényelembe magam.

– Ebéd után aludtam egy kicsit. A Máték is ezt szokták csinálni. Mondhatom, hogy jó szokás. Tudják ezek, hogy hogy kell élni. Keveset

dolgozni, sokat pihenni, és jóízűen borozgatni. Ők vízzel keverik a bort. Sima vízzel, vagy éppen esővízzel. Ma már én is így iszom. Maga hogy kéri?

– Úgy, mint a Máték.

Wanderer Imre töltött mindkettőnknek bort és vizet, közben elmagyarázta, hogy az itteni őslakók már az üvegben összevegyítik a bort a vízzel, aztán megkérdezte tőlem, hogy mi a véleményem a házáról. Nem mondtam meg, hogy mi a véleményem, azt mondtam, hogy nagyon szép a háza, ennek hallatára ő egészen boldognak látszott, egyébként is boldog ember volt, mert töretlenül hitt a szerencséjében.

– Jöjjön el minden délután a strandomra. Úszkáljon nagyokat, aztán majd iszogatunk és elbeszélgetünk mindenféléről.

– Köszönöm szépen, eljövök – ígértem, és hálás voltam Wanderer Imrének. – Tiszta és átlátszó itt a víz, az ember megtisztul benne, aztán szépen leburnulhat a napon. Egyszer fehér bőrrel mentem haza a tengerről, redőnyöket szereltem egy szállodában, nem volt időm napozni, és miután fehér bőrrel mentem haza, otthon mindenki sajnált. Nem szeretem, ha sajnálnak.

Wanderer Imre távolabbra nézett, a falusi strandon fürdőzőket figyelte, és kioktatott:

– A tenger mellől leburnulva, vagy legalábbis lepirulva kell hazamenni. Ez is jó reklám. Azok az emberek valamennyien leburnulva mennek haza, és újabb vásárlókat hoznak nekem. Rengeteg lakást fogok még eladni itt.

Az asztalra mutattam, és megkérdeztem:

– Az a harmadik pohár kire vár?

– A polgármesterre. Hamarosan otthagyja a turistákat, és eljön ide a tornácra egy-két pohár borra. Jó barátom. Sajnos a feleségemet nem kedveli. Általában nem kedveli a szerbeket, de én jól megvagyok vele magyarként és albánként is.

– A felesége tehát nem ül le mellénk – mondtam majdnem csalódottan, bár valójában egyáltalán nem hiányoltam az asszonyt. Bizonyára barátságatlan, hangos beszédű, durva bőrű nőszemély, talán még bajusza

is van. Nem tudom, hogy miért gondoltam ezt. De hát a polgármesternek bizonyára jó oka lehetett rá, hogy ne kedvelje.

Wanderer Imre vagy fél percre elszomorodott.

– Szegény Milica nincs itt. Már megint átment Olaszországba, az orvosokat járja.

– Beteg?

– Valami női baja van, nem lehet gyerekünk – mondta kedvetlenül Wanderer Imre, de aztán gyorsan felderült az arca. – Persze meg fog gyógyulni. Az olasz orvosok meggyógyítják, és lesznek gyerekeink. Biztos vagyok benne. Márpedig ha az ember töretlenül hisz valamiben, az mindig teljesül.

Egy középkorú, csapzott hajú férfi indult felénk a strandról, egy szál fürdőnadrágban lépkedett, a vállára nagy kék-fehér kockás törülközőt terített. A törülköző olyan volt, mint egy meggörbített sakktábla. A sakktáblába burkolt férfi szóltanul jött fel a teraszra, szóltanul elvette magát egy nyugágyban. Wanderer Imre bort és vizet töltött a harmadik pohárba, és bemutatott bennünket egymásnak.

– Ő Máté, a polgármester – intett a sakktábla felé.

– Nem Máté a nevem – mondta a rosszkedvű polgármester, és megitta a vízzel vegyített bort.

Wanderer Imre ismét töltött neki, és azt mondta:

– Minden dalmata Máté. Ezt még a nagyapámtól tudom. A két háború között dalmata kucséberék járták a bánáti falvakat, mindenki Máténak hívta őket, mindenféle ócska műtűroket árultak, és mindenkit becsaptak.

– Én nem vagyok Máté, sem kucséber, és még nem csaptam be senkit – mondta a polgármester, és aggodalmas arccal figyelte a tengert.

– Megtiltottad, hogy kétemeletesenél magasabb házakat építtessenek itt – mondta szemrehányóan Wanderer Imre.

– Így is elcsúfítottad a falunkat a skatulyáiddal – mondta a polgármester, akit nem Máténak hívtak, de én sohasem tudtam meg az igazi nevét.

– Én éltetek benneteket – mondta felháborodottan Wanderer Imre.
– Én hoztam ide ezt a sok szárazföldi embert, akiktől elszeditek a pénzüket.

A polgármester megvetően félrehúzta a száját.

– Gyülelévész népség. Százféle nyelven beszélnek, és gyűlölik egymást. Még bennünket is. Addig maradnak nyugton, amíg lehűthetik magukat a tengerben, de egymás torkának esnek majd, ha egyszer a tenger kiveti őket. Nem szeretjük ezt a gyülelévész bandát.

– Ez a gyülelévész banda éltet benneteket – mondta Wanderer Imre.
– És ti ennek köszönhetően békésen szunyókálhattok és borozgathatok ősztől tavaszig. Észre sem veszitek, hogy megrohaszt benneteket az unalom. Örüljetek, hogy legalább nyaranként életet hozok ebbe a tetves faluba.

A kellemetlen beszélgetés közben elfogyott a bor és a víz, Wanderer Imre felkapta az üveget és a kancsót, és elindult be a házba. A polgármester gúnyosan rákérdezett:

– Milica nagysága ismét Olaszországban van?

– Igen – válaszolta kurtán Wanderer Imre, és eltűnt egy barnára festett szárnyas ajtó mögött.

Ketten maradtunk a tornácon, hallgattunk egy ideig, mert nem volt mondanivalónk egymásnak, végül is én untam meg a hallgatást.

– Az orvosokat járja az a szegény asszony. Valami női baja van. Kezelteti magát.

A polgármester elvigyorodott.

– Valami női baja van, és kezelteti magát. De nem hiszem, hogy az orvosokkal. Talán a tengerészekkel, a tengerészkocsmákban.

– Wanderer Imre azt mondja...

A polgármester letorkolt.

– Imer rendes fickó, jó üzletember, de egyáltalán nem ismeri a nőket. Pocsék asszonyt választott magának.

Wanderer Imre visszajött a feltöltött üveggel és kancsóval, és megkérdezte a polgármestert:

– Mi történt veled? Miért lógatod az orrododat?

A polgármester a tengert nézte, és tömören azt válaszolta:

– Jönnek a medúzák.

– Miféle medúzák? – kérdeztem.

– Takonyszerű medúzák – mondta a polgármester. – Gonoszok és láthatatlanok a vízben, és könyörtelenül kiűzik az embereket a tengerből.

– Errefelé sohasem voltak medúzák – mondta Wanderer Imre.

– A rádióban hallottam, hogy az északi tengerpartnál már megjelentek – mondta a polgármester. – Az áramlat mifelénk sodorja őket.

– Nem jutnak el ideig – mondta Wanderer Imre, és rezzenetlen kézzel emelte szájához a vizes-boros poharat. – Ez az én falum, ide sohasem jönnek el a medúzák. Tudom, hogy jól választottam, amikor ebben a tetves faluban kezdtem építkezni. És én szerencsés ember vagyok, mert hiszek a szerencsében.

– Márpedig eljönnek hozzánk is – mondta komoran a polgármester.

– És a medúzák nem hoznak szerencsét.

Ezután hallgattunk egy sort, aztán felemeltem a poharamat, és tőlem telhető meggyőződéssel azt javasoltam:

– Igyunk a szerencsénkre! Valamiben mégiscsak hinnünk kell.

Mondhattam nyugodtan, hiszen semmit sem tudtam a takonyhoz hasonló medúzákról. Ittunk hát a szerencsénkre, és ezt tettük a következő napokon is, talán egy hétig. Till Sándor lakásában lassanként alakultak, kisebbre zsugorodtak a bútorok, még mindig árasztották magukból a port, összekoszolódtam délelőttönként, de minden délután tisztára úsztam magam a tengerben, fürdés után meg elüldögéltem a tornácon Wanderer Imrével és a polgármesterrel, akik csak ritkán vitakoztak egymással, többnyire barátságosan és jókedvűen beszélgettünk, bár a polgármester továbbra is aggódva szemlélte a tengert.

Aztán az egyik délután, amikor már a part felé úsztam, mert Wanderer Imre magasba emelte az üveget az oszlopos fehér tornácon, hirtelen úgy éreztem, mintha a víz alatt tüzes vassal csaptak volna a jobb karomra. A tengervíz most is tiszta volt, nem láttam körülöttem semmi szokatlant, nem értettem, hogy mi történt. Gyorsan kiúsztam a partra, a fenyőfák alatt vizsgálgattam a karomat, a csuklóm és a könyököm

között vörös folt látszott, majdnem olyan volt, mint egy vörös csillag, egyre vörösebb lett, és égetően fájt.

– Mi van? – kiabált Wanderer Imre a tornácról.

Fölmentem hozzá, és megmutattam a karomat.

– Valaki tüzes vassal billogot süített rám a vízben. Megbélyegezték, mint egy vágómarhát.

– Ne beszélj butaságokat – mondta Wanderer Imre, de láttam az arcán, hogy neki sem tetszik a vörös csillag.

– Pokolian fáj – mondtam.

Ekkor lépett ki a házból Milica, Wanderer Imre felesége. Ekkor láttam először, nem tudtam, hogy hazajött Olaszországból, és egyáltalán nem olyan volt, mint amilyennek elképzeltem. Karcsú, sima bőrű, fehér arcú asszony volt, az arca már túlzottan fehérnek látszott ott a tenger mellett a tűző nyári nap alatt. Ő is megnézte a karomat, és csak annyit mondott:

– Medúza.

– Nem! – mondta dühösen Wanderer Imre. – Itt nincsenek medúzák.

Az asszony besietett a házba, és egy tégelyben fehér krémet hozott ki. Gyöngéden, vigyázva bekenegette a vörös csillagot. Talán az arcát is ezzel a krémmel fehérítette.

– A medúza csípése rettenetesen fáj, és sokáig megmarad a nyoma – mondta. – De ez a krém gyorsan meggyógyítja.

Wanderer Imre egyre dühösebben hitetlenkedett.

– Itt sohasem voltak medúzák!

– Most vannak – mondta csöndesen az asszony.

Wanderer Imre lerohant a tornácról, és a fenyőfák között nekiment a tengernek.

– Nagyon meglepődtem – mondtam. – A tenger vize most is olyan tiszta volt körülöttem, mint máskor.

– A medúza afféle átlátszó tengeri csalán – mondta az asszony. – Szinte láthatatlanul lebeg a vízben, nehéz észrevenni.

– És sokkal gonoszabb, mint a szárazföldi csalán – állapítottam meg.

Az asszony bort és vizet öntött egy pohárba, felém nyújtotta. Egyetlen hajtásra kihörpintettem a Máték italát, és majdnem kiejtettem

a kezemből a poharat, mert Wanderer Imre fájdalmasan felordított a tengerben. Kirohant a vízből, és szinte pillanatok múlva már ott állt előttünk a teraszon megdőbbenve, csalódottan és némán. Mellén hosszú vörös csíkok kezdtek előtünedezni. A nyakától majdnem a köldökéig húzódtak.

Felesége most őt vette kezelésbe a fehér krémmel, és Wanderer Imre lassanként módfelett bánatos zebrára kezdett hasonlítani. És ekkor már a strand felől is sikongások hallatszottak, az emberek menekültek ki a tengerből, elképedve nézegették egymást és magukat. A tenger meg békésen kékllett a lábuk előtt.

Előbukkant a polgármester, hátat fordított a tengernek és a megriadt tömegnek, sakktablás törülközőjét a vállára terítette, és elindult felénk, mire Wanderer Imre felesége rosszkedvűen bement a házba. A polgármester is rosszkedvűen érkezett a tornácra, töltött magának bort és vizet, ivott, majd rezignáltan megállapította:

– Hát megjöttek a rohadékok. Elrontották a nyarunkat.

– Azt hiszem, én találkoztam velük elsőnek – mutattam fehérre meszelt karomat.

A polgármester Wanderer Imre csíkos mellét szemlélgette.

– Úgy látom, a szerencsés Imer is találkozott velük. Olyan, mint egy fegyenc, akinek éppen nem sikerült megszöknie a börtönből. Megmondtam én, hogy a medúzák nem hoznak szerencsét.

Végre megszólalt Wanderer Imre is:

– Neked a strandon kellett volna maradnod, Máté. Meg kell nyugtatni a rémült embereket. Sokan közülük azt sem tudják, hogy mitől izzik a tenger.

– Ezt a gyülevész bandát senki sem tudja megnyugtatni – mondta a polgármester, akit nem Máténak hívtak. – Eddig is gyűlöltek egymást, de türtőztették magukat, mert a tenger lehűtötte őket. Most meg nem mehetnek be a tengerbe. Beszorulnak majd a te skatulyáidba és egymás torkának esnek. Pocsék nyarunk lesz.

Sajnos igaza lett a polgármesternek. A tenger továbbra is vonzónak és gyönyörűnek látszott, de senki sem mert bemenni a vízbe, a száraz-

földi emberek sültek a tűző napon, szinte sercegett a bőrük, bevonultak hát kicsiny lakásaikba, izzadtak és ingerültekké váltak, veszekedtek, sokféle nyelven gyalázták egymást, néha már ölre mentek a bérházak szűk folyosóin, én meg Till Sándor lakásából hallgattam a ricsajt, magam is nagyobb hévvel és hangosan szabdaltam a poros bútorokat, szerettem volna minél előbb elmenni onnan, de még a poros és meleg lakásban is tisztességes munkát akartam végezni, és bátran állíthatom, hogy tisztességes munkát végeztem úgy kapkodva is, a régi bútorok keskenyebbek és karcsúbbak lettek, egyre több hely maradt a nagydarab, kövér Till Sándor számára.

Napközben már rá sem néztem a tengerre, csak késő délután, napnyugta előtt sétáltam el Wanderer Imre tornácára, a polgármester is olyankor jött el oda, hármásban néztük a naplementét, kevesebbet beszélgettünk. Pedig szépek voltak a naplementék, és időnként bentről a házból a nyitott ajtó mögül felbukkant Mílica fehér arca is, de ő nem jött ki hozzánk.

Egy alkalommal, amikor Wanderer Imre újabb üveg borért ment el, a polgármester azt mondta:

- Szerintem az asszony valamivel szándékosan kifehériti az arcát.
- Miért csinálná ezt? – kérdeztem.
- Azért, mert nem akar hasonlítani hozzánk. Gyűlöl bennünket.
- Hozzám mindig kedves volt – mondtam. – A karomat is meggyógyította.

Megmutattam a karomat, amelyen már alig látszott a vörös csillag.

– Rosszfajta némbor ez – mondta a polgármester. – Hallottam róla egyet s mást. Az olaszországi ügyeiről is. Állítólag orvosokhoz jár, de furcsamód mindig sok pénzzel tér haza. Nagyon szereti a pénzt, Imer meg azt hiszi, hogy... Wanderer Imre nesztelenül jött vissza a borral, váratlanul szólalt meg a hátunk mögött:

- Miről beszéltek?

A polgármester nem jött zavarba.

– Kiürültek a skatulyáid. Az a sokféle gyűlölködő ember elmenekül a medúzáktól. Közben gyalázzák egymást. Ha nem hűtik le magukat

a tengerben, egyszer még gyilkolni is fogják egymást. Attól tartok, hogy a továbbiakban már nem adsz el itt túl sok vacak lakást.

A polgármester úgy beszélt, hogy nem tudtam megállapítani, sajnálkozik-e, vagy éppenséggel örül a dolognak. Ezt Wanderer Imre sem tudhatta, de nem hagyta magát.

– Sok lakást eladó én még itt. Biztos vagyok benne, mert még nem hallottam a kattanást.

– Miféle kattanást? – kérdeztem.

Wanderer Imre a tarkójára bökött a mutatójával.

– Itt a fejemben van egy kis szerkezet. Kattanással jelzi, ha valamit abba kell hagynom. Szerencsés ember vagyok, mert hiszek a szerencsében, eddig még mindig sikerült minden, amibe belekezdtem. De ha itt hátul az agyamban megkattant az okos szerkezet, nyomban felhagytam az addigi munkámmal, és belekezdtem valami más jövedelmező vállalkozásba. Például... például a játékkaszinókban is folyton nyerek. Minden kaszinó ajtaján úgy lépek be, hogy hiszek abban, hogy nyerni fogok. És nyerek is mindig, mert tudom, hogy mikor kell abbahagyni a játékot. A kattanás figyelmeztet.

– Megjöttek a medúzák – mondta a polgármester. – Berozsdásodott az okos szerkentyűd.

Wanderer Imre kimérten azt válaszolta:

– Holnap áthajózom Olaszországba. Bejárok néhány játékkaszinót.

– A feleségedet is magaddal viszed? – kérdezte gúnyosan a polgármester.

– Nem. A feleségem nagyon jól van. Az orvosok azt mondják, hamarosan teljesen meggyógyul, és lesznek gyerekeink.

Wanderer Imre másnap áthajózott Olaszországba, a polgármester meg én négy este nem mentünk fel a fehér oszlopos tornácra, a tengerparton sétáltunk, ahová az őslakosok merítőhálókkal medúzákat szórtak ki, de ezek a kocsonyás dögök még a kavicsos parton is alig látszottak, és még rengeteg nyüzsgött belőlük a tengerben. A naplementék azonban még így is szépek voltak.

Az ötödik naplementét már ismét a tornácról néztük, mert akkorra Wanderer Imre visszatért Olaszországból. Az alacsony fehér asztalon a borosüveg és a vizeskancsó mellett nagy halom pénz tornyosult. Nagy címletű olasz lírák, fogalmam sem volt az értékükről, de biztos, hogy sokat értek.

– Nem rozsdásodott be a szerkezet az agyamban – mondta büszkén Wanderer Imre. – Minden kaszinóban nyertem. Nézzétek, mennyi pénz van itt. A feleségemnek is megmutattam. Nagyon örült neki.

– Azt elhiszem – mondta fanyarul a polgármester.

Éjfélig ültünk a teraszon, és sok bort megittunk. Éjfél után Milica felakasztotta magát az egyik fenyőfára. Én ezt csak másnap délben tudtam meg Stipétől, az alkalmi kocsmárostól, akinek akkor már csak én voltam az egyedüli vendége. A részleteket a polgármester mondta el naplementekor a tenger mellett.

– Miután mi részegen hazatámolyogtunk, az asszony kiment a házból, és felkötötte magát az egyik fenyőfára. Reggelig csak a kabócák siratták. Reggel Imer búcsúlevelet talált és egy orvosi leletet, miszerint az asszonymak méhrákja van, halálos beteg.

– Tehát mégis az orvosokat járta – mondtam. – És nem volt rosszfajta némbér.

– Furcsa asszony volt – dünnyögött a polgármester. – A tisztességes asszonyok általában altatótablettákkal vagy másfajta méreggel végeznek magukkal. A férfiak szoktak kötelet hurkolni a nyakukra, ha megunják az életüket.

– Wanderer Imre hol van? – kérdeztem.

– Elvitte a holttestet a városba. A kórházban majd felboncolják.

A boncolás után is bebizonyosodott, hogy Milica halálos beteg volt. Visszahozhatták eltemetni.

A temetést én már nem vártam meg. Addigra Till Sándor skatulyáját lakályossá és kényelmessé varázsoltam. Majdhogynem hiábavaló munkát végeztem. Évekkel később, amikor kitört a háború, és az emberek gyilkolták egymást, a tenger melléki bérházak lakásait kifosztották,

bizonyára az én karcsú bútoraimat is széthordták, talán darabokra hasogatták, és feltüzelték az egészet a hidegebb éjszakákon.

Wanderer Imrének azonban még akkor is hangosan kattant a szerkezet az agyában valahol a tarkója táján. Még a háború előtt jó pénzért eladott minden elkészült lakást, és eladta a tornácos házat is. Sok pénzzel távozott külföldre, azt hallottam, hogy rendszeresen járja Európa játékkaszinóit, mindenütt nyer, és szép háza van valahol Dél-Franciaországban, vagy Görögországban, vagy Tunéziában, szóval a tenger mellett, olyan helyen, ahol sohasem jelennek meg a medúzák.

HALK SZAVÚ, TISZTESSÉGES LÁNYOK

A házasságomról, pontosabban a nősülésemről eddig nem meséltem magának, mert úgy gondoltam, túl hosszú történet, nyilván nem írná meg, de azután rájöttem, hogy a történet valójában nem is hosszú, csupán én készülődtem hosszasan a házasságra, majdnem tizenhat évig, anélkül, hogy erről tudtam volna.

E tizenhat évnek a legelején már nagyon szerelmes voltam Lőcsei Ilonkába, a halk szavú, szőke telefonos lányba, aki a postán a fülhallgatón keresztül elég hangos, sőt goromba beszélgetést végighallgatott, talán ezért lett halk beszédű és kevés beszédű, bizonyára jólesett neki, amikor esténként csöndesen összebújtunk abban a kis parkban a második világháború helyi hőseinek márvány emlékműve mögött, lombos fák alatt bújtunk össze, mindig ugyanazon a fapadon, ahonnan a márvány emlékműnek a sötét beton hátlapját láttuk, de nem sokat törődünk a csúnya betonkockákkal, főleg egymást néztük, és jól éreztük magunkat, és jól éreztük magunkat Makai Sándor Tulipán nevű cukrászdájában is, ahová szintén gyakran eljártunk, bár én jobban szerettem a parkban üldögelni, mert ott szabadosabban viselkedhettem, de Lőcsei Ilonka ragaszkodott a Tulipánhoz is, én meg szerelmes voltam, elmentem hát vele a cukrászdába, és leginkább krémest ettünk, és limonádét ittunk. Az asztalosműhelyben Szilágyi Lajosék hangosan röhögtek rajtam, ők esténként az Aranykárász vendéglőbe jártak biliárdozni, sohasem ittak limonádét, és igen vígan éltek, de akkor nem törődtem a röhögésükkel, a Tulipán egyáltalán nem volt rossz hely, a falakat tájképek és tükrök borították, az asztalok tiszták voltak, Makai Sándor gyorsan és udvariasan szolgálta ki a vendégeket, és mindig sok fiatal lány tartózkodott ott, és a futballistáknak is volt egy hosszú törzs-

asztaluk, az asztalfőn Modrovich Szilárd, a jóképű középcsatár szokott ülni mosolyogva és simára olajozott hajjal, jó futballista volt, és gondosan ügyelt a frizurájára, amikor felemelkedett az asztal mellől és távozni készült a Tulipánból, mindig megállt valamelyik tükör előtt, kis piros fésűt húzott elő a zsebéből, megfésülködött, és ilyenkor a fiatal lányok nedves és kipirosodott borjúszemekkel néztek rá. Akkoriban már az újságok is gyakran írtak Modrovich Szilárdról, tudni vélték, hogy a következő idényben átigazol valamelyik fővárosi klubba. Úgy látszik, a lányok is beleolvastak az újságok sportrovataiba, és ettől még inkább könnybe lábadt a szemük.

Időnként Lócsei Ilonka is megnézte a fésülködő centercsatárt, de szárazak maradtak a szemei, engem nézett hosszasan és kissé révetegen, és velem beszélgetett halkán a hangos telefonálókról, vagy ennél kellemesebb dolgokról. Lassanként kialakult a mi kis asztaltársaságunk is. Először Ilonka barátnője, Kopilovics Marika csatlakozott hozzánk, egy kövérkés, jó kedélyű lány, aki enyhén bandzsított a bal szemével, de ezzel együtt szép volt szív alakú arcával és dús kebleivel, aztán leült hozzánk, és ott maradt Kovalszky Ferenc is, akit addig csak felületesen ismertem, annyit tudtam róla, hogy festőművész akar lenni, a Tulipánban azonban összebarátkoztunk, többször lerajzolt bennünket, sokat évődött Kopilovics Marikával, kancsal madonnának nevezte, ezen Marika jóízűen nevetett, elmondta, hogy kicsi korában a bárányhimlőtől vagy a rózsahimlőtől csúszott félre valamelyest az egyik szeme, de így is szépre és nagyra nőtte ki magát, és egyáltalán nem haragudott Kovalszky Ferencre, aki már akkor is ügyesen rajzolt. Később elmaradtak az évődések, mert Kopilovics Marika rohamosan hízott, az arca nem változott, a hasa azonban növekedett, már igen nehézkesen járt be a Tulipánba. És egy napon, amikor Modrovich Szilárd éppen a tükör előtt fésülködött, Kopilovics Marika lefordult a székről, elterült a fényesre csiszolt padlón, összeszorított fogakkal nyüszített, nedves szemekkel, majdnem bocsánatkérően nézett rám, azért énrám, mert én hajoltam föléje, a cukrászda ugyanis pillanatok alatt kiürült, az emberek menekültek a bajtól és a bajlódó nőktől, csak én maradtam ott és

Ilonka, Kovalszky Ferenc akkor még nem érkezett meg a rajzlapokkal. És persze ott volt Makai Sándor is, de ő sem tudott mit kezdeni a nyűszítő lánnyal, szerencsére valahonnan hátulról a konyhából előkerült Irénke, Makai Sándor felesége, aki nem csak az édes sütemények készítéséhez értett, legalább három gyereket szült már, egyből megállapította, hogy a magzatvíz máris elment, Kopilovics Marikát sürgősen a szülészetre kell szállítani. Makai Sándornak volt autója, de ő nem hagyhatta el a cukrászdát, kétségbeesetten széttárta karjait, erre elkértem tőle a kocsis kulcsát, Ilonkával betuszkoltuk a nagy hasú lányt az autóba, és hajtottam a szülészetre. Ott nagyon zavarba jöttem, irtózom a kórházaktól, nem akartam bemenni a szülőotthonba a sok terhes nő közé, tanácstalanul toporogtam a gépkocsi mellett, Kopilovics Marika még mindig nedves szemekkel nézett rám, és elnézést kért.

– Ne haragudj rám. Nem akartalak megijeszteni.

– Remélem... remélem minden rendben lesz – mondtam.

Kopilovics Marika lüktető hasára szorította a kezét, még mosolyogni is tudott.

– Túlélem.

Ilonka vállára támaszkodott, bementek a szülőotthonba, én az udvaron maradtam egyedül vagy fél óráig. Akkor kijött Ilonka az épületből, és igen gondterheltnek látszott.

– Marikát egyenesen a szülőszobába vitték – mondta. – Nekem meg mindenféle adatokat kellett elmondanom egy öreg, szemüveges nőnek. Azt is megkérdezte tőlem, hogy ki a születendő gyerek apja.

– Ki az apja? – kérdeztem.

– Modrovich Szilárd.

– A sima hajú focista? – ámuldoztam.

– Igen. Marika egy este elment vele a Tulipánból a lakására. Sok lány elment már oda, de azoknak szerencsájük volt, Marika viszont teherbe esett.

– Bemondtad Modrovich Szilárd nevét?

– Nem. Nem tehettem. Senki sem tudja bizonyítani, hogy ő a gyerek apja.

– Marika éppenséggel be tudná bizonyítani.
– Az nem elég.
– Akkor hát mit mondtál?
– Annyira összezavarodtam, hogy végül a saját nevemet és adataimat diktáltam le.

– Ezek szerint te vagy az apa – mondtam kissé gúnyosan és nagyon idétlenül.

– Én nem lehetek apa – tiltakozott kétségbeesetten Lócsei Ilonka, és segélykérően nézett rám. – Csak férfi lehet a gyerek apja.

Most én tiltakoztam.

– Nekem semmi közöm sincs Kopilovics Marika gyerekéhez.

– Férfira van szükségünk – erősködött Ilonka.

Elvitatkoztunk egy ideig, én egyre idegesebb lettem, végül megkérdeztem, hogy hol székel az öreg szemüveges nő, elszántan bementem hozzá, elmagyaráztam neki, hogy Kopilovics Marikát én hoztam be ugyan a szülészetre, de nem én vagyok a születendő gyerek apja, de ha férfi kell... Az öreg, szemüveges nő unottan végighallgatott, aztán megkérdezte, hogy mi a nevem, mikor és hol születtem, és hogy jelenleg hol lakom. Mindent akkurátusan beírt egy nagy könyve és elbocsátott.

Dühösen mentem vissza az udvarra, beültem a kocsiba Ilonka mellé, és csak annyit mondtam:

– Sok apja lesz ennek a gyerekeknek.

Ezután sokáig hallgattunk, sötét este volt már, a szülőotthonban az ablakok mögött cérnavékony hangon panaszkodtak az újszülöttek. Órák teltek el így, Ilonka többször bement az épületbe, a hatodik vagy hetedik forduló után sugárzó arccal jött ki, közölte, hogy Kopilovics Marikának fia született, császármetszéssel hozták világra, a gyerek egészséges, Marika is jól van. Átöleltem a vállát, és szerelmesen duruzsoltam a fülébe:

– Nekünk is lesznek gyermekeink. És te nem császármetszéssel fogsz szülni.

Lócsei Ilonka ekkor igen meglepő dolgot közölt velem.

– Én Modrovich Szilárdba vagyok szerelmes.

– Miket beszélsz? – hüledeztem.

– Már több mint egy éve szerelmes vagyok belé. Bármikor elmennek a lakására.

– De hát... ott a parkban... a hősök emlékműve mögött... – dadogtam hitetlenkedve.

– Akkor is őt szerettem – mondta Lőcsei Ilonka a maga csöndes módján.

– Ezt mindenképpen meg kellett mondanom neked. Így tisztességes...

– Nagyon tisztességes... – mondtam rekedten. – Te mindig nagyon tisztességes lány voltál.

Iszonyúan rosszul éreztem magam. Ez volt életem egyik legcsúnyább éjszakája. Begyújtottam a kocsit, visszaszáguldottam a Tulipánhoz, átadtam Makai Sándornak a kulcsot, és elmondtam neki, hogy Kopilovics Marikával minden rendben van, egészséges fiúgyermeknek adott életet. Mire kijöttem a cukrászdából, Ilonka már eltűnt valamerre a sötétségben.

Másnap a bútorgyárban megkértem Szilágyi Lajost és Dosztán Ferit, hogy estefelé jöjjenek el velem a Tulipánba. Csodálkozva néztek rám, valami furcsa torzulást láthattak az arcomon, mert ezúttal nem röhögtek ki, eljöttek velem a cukrászdába, bár nem tudták, hogy miért hívtam oda őket, feszengve ültek a csöndes helyen, és tanácstalanságukban rengeteg krémet fogyasztottak. Később bejött Kovalszky Ferenc is, bemutattam neki a szaktársaimat, ő meg lerajzolta őket. Szilágyi Lajoséknak tetszettek a rajzok, de még mindig nem tudták, hogy miért ülnek a krémpiték és limonádék között.

Én a futballistákat figyeltem. Öten ültek a törzsasztaluknál, Modrovich Szilárd az asztalfőn mosolygott, és amikor felemelkedett, a többiek is felugráltak, együtt indultak kifelé. A szépreményű centercsatár megállt az egyik tükör előtt, elővette kis piros fésűjét. Akkor én is felálltam, mögéje léptem, és összeborzoltam a haját. Megperdült, szembe fordult velem, megragadta mellemen az inget.

– Mit csinálsz, te...

– Utálom az olajos hajú piperkőcöket – mondtam.

Tovább gyűrögette az ingemet és feldúltan sziszegte.

– Ide figyelj, te nyomorult kocsmatöltelék! Két perc alatt összetörjük a csontjaidat, ha nem kotródsz el innen. Búzslez a pálinkától.

A futballisták fenyegetően körénk gyűltek, és ekkor végre Szilágyi Lajos és Dosztán Feri is megértette, hogy miért vannak ott, ahol vannak, felálltak, felállt Kovalszky Ferenc is, közelebb jöttek hozzánk. Makai Sándor két asztallal odébb rémülten tördelte kezeit, békés cukrászdájában eddig még sohasem verekedtek a vendégek.

Én zsebre dugtam mindkét kezemet, és lassan, nyugodtan elmondtam egy rövid történetet:

– Vagy tíz évvel ezelőtt egy nagymenő focista barátaival betért az Aranykárász kocsmába, ahol módfelett jókedvre derült, jókedvében sértegetni kezdett egy nyomorult kocsmatölteléket. Gorombaságokat mondott neki, gúnyolódott vele, mire a nyomorult kocsmatöltelék elővette a bicskáját, és egy gyors mozdulattal beleszúrta a focista combjába. A nagymenő és nagyhangú fickó most segédkönyvelő a Köztisztasági Vállalatnál, és bicegve jár.

A történet igaz volt. Modrovich Szilárd már korábban is hallhatta, és az én zsebemben is lehetett egy éles bicska. A középcsatár elengedte az ingemet, és szép lassan elfehéredett az arca, néhány pillanatra talán a szíve is kikapcsolt.

– Nem ismerem magát – mondta. – Mit akar tőlem?

– Ha gyereket csinálsz valakinek, akkor vállalj az apaságot. A rendes férfiak ezt teszik.

– Nem tudom, hogy miről beszél.

– Holnap menjél be a szülészetre – tanácsoltam neki jóságosan. – Ott majd mindent megmagyaráznak.

– Még mindig nem tudom, hogy miről beszél – mondta, és megpróbált önérzetesen és férfiasan viselkedni. Parancsolóan intett a másik négy futballistának, és kiment a Tulipánból, felborzolt haját azonban elfelejtette simára fésülni.

Ezután mi is elmentünk, és én többé nem léptem be a Tulipánba, visszatértem az Aranykárászba, néha még biliárdoztam is, de sohasem

tudtam igazán beletanulni ebbe a játékba. Modrovich Szilárd a következő idényben már Belgrádba szerződött, ott Tvrdko Modrovics néven négy-öt évig sikeresen kergette a labdát, már-már a válogatottságig is eljutott, de egy izgalmas bajnoki mérkőzés után rosszul lett, nagyon elfehéredett az arca, kórházba szállították, ahol sokáig ápolgatták sikertelenül, aztán hazaküldték, a füves pályára azonban nem lépett már többé, később az újságok rövid gyászjelentésben közölték, hogy a szíve végleg kikapcsolt. Valami szervi baja lehetett, és ő túlhajszolta magát, mert sokat vártak tőle, és ő tehetséges középcsatár volt.

Ez idő alatt én is messze elsodródtam nemcsak a Tulipántól, az Aranykárásztól és magától a várostól is, a tizenhatodik év legvégén színházi dolgozó voltam, kulisszákat és mindenféle színpadi kellékeket fabrikáltam, Uracs Imre, a műszaki részleg vezetője kinevezett helyettesének, kedves, de sokat lármázó emberek között dolgoztam, talán az állandó zajongások miatt nem tudtam igazából megszeretni a színházat, és egy tavaszi délutánon, amikor Uracs Imre éppen az orvosokat járta, mert valami titokzatos kór kínozta, és én főnökösködtem a műszakiaknál, a színpadon Csehov Három nővérének a próbáján ismét összevesztek a színésznők, visítva kiabáltak egymásra, elszöktem a fülsértő lármából, elmentem a Sétálóutcába, leültem a Peliván nevű cukrászda elé, két krémet és egy limonádét rendeltem, csöndességre vágyódtam. De a Sétálóutca is zajos volt, akkoriban újíttatták fel, ami azt jelentette, hogy régi patináját akarták visszavarázsolni, sárgára és barnára meszelték be a házak falait, az utca sima aszfaltját felszaggatták és macskakövekkel helyettesítették, mert régen is macskaköves volt a Sétálóutca, csak hogy most a sétáló lányok túsarkú cipőkben jártak, a cipők túsarkai beszorultak a macskakövek közé, a lányok botladoztak, sikongtak, és szidták a városrendészeket. Csalódottan mentem vissza a színházba, a színésznők még mindig veszekedtek, akkor már Uracs Imre is a színpalak mögött üldögélt egy üveg borral a kezében.

– Nem szeretem a bort – mondta elbúsulva –, de ezentúl csak bort ihatok. Az erősebb italoktól eltiltottak az orvosok.

– Holnap elutazom – mondtam. – Csöndes helyre vágyódom. A Tulipán cukrászdába megyek.

– Ne beszélj nekem cukrászdákról – mondta dühösen Uracs Imre. – Most tudtam meg az orvosoktól, hogy cukorbeteg vagyok. Semmiféle titokzatos kórok nem kínoztak, egyszerűen cukorbeteg vagyok. Ezentúl minden nap injekciót kell szúrnom a combomba, és legfeljebb csak bort ihatok. Hol van az a Tulipán?

– Egy másik városban – mondtam. – Csöndes, békés hely, valamikor egy halk szavú lánnyal jártam oda. Nagyon tisztességes lány volt. Egyévi ölekezés után bevallotta, hogy tulajdonképpen nem is engem szeret, hanem egy neves labdarúgót. Jóképű és tehetséges középcsatár volt az illető, de már meghalt.

– A halk szavú lány azóta már biztosan háromszor férjhez ment és háromszor elvált – mondta búskomoran Uracs Imre. – A halk szavú lányokkal leginkább ez szokott történni. Aztán legalább két gyerek marad a nyakukon, és megkeserednek az elhagyatottságban. Így szokott ez történni, nekem elhiheted, tíz éve dolgozom már a színházban a hangoskodó nők között, de sok halk szavú lánnyal is találkoztam a nézőtéren.

– Mégis elmegyek a Tulipánba.

– Menjél – legyintett bágyadtan Uracs Imre. – Én meg majd megpróbálok rászokni a borra, és naponta szurkálom a combomat. Állítólag nem is olyan fájdalmas, amint azt az ember gondolná.

Másnap elutaztam, és az a nap majdnem tökéletesre sikeredett, vagyis majdnem pontosan az történt, amire vágyakoztam. A Tulipánban Makai Sándor kissé megöregedve, de lelkesen üdvözölt, nyilván elfelejtette már a régi kellemetlenségeket. Leültem régi asztalunkhoz, türelmesen váraкоztam, a cukrászda most is tiszta és csöndes volt. És valamikor késő délután megérkezett Kovalszky Ferenc. Ő nem lelkesedett, már tizenhat évvel ezelőtt, egészen fiatal korában is olyan hanyag egykedvűséggel üdvözölte régen látott barátait, mintha csak fél órával korábban beszélgettek volna a festészetről, a kultúráról, a nőkről vagy egyéb haszontalan dolgokról. Most is így viselkedett.

– Vártalak már – mondta. Kezet rázott velem, és leült mellém. – Szükségem van egy jó asztalosra. Kettesben szép pénzeket kereshetünk.

– Híres festő lettél – mondtam elismerően. – Olvastam rólad az újságokban. Szépen be fogom keretezni a festményeidet.

– Nem a festményekhez kellesz nekem – mondta Kovalszky Ferenc. – Lakberendezéssel is foglalkozom. Régi súlyos bútorokat vásárolok olcsón, és drágán eladom gazdag embereknek. Csakhogy a legtöbb régi bútordarab igen rozoga állapotban van. De egy ügyes asztalos könnyedén simára pofozhatja az öreg szekrényeket, székeket, asztalokat és komódokat, és akkor még drágábban eladhatom az értékes régiségeket.

– Én ügyes asztalos vagyok – mondtam.

– Sok pénzt fogunk keresni – mondta elégedetten Kovalszky Ferenc, és kért egy pohár limonádét Makai Sándortól.

– Mikor kezdjük a munkát? – kérdeztem.

– Most mindjárt. Elmegyünk egy régi ismerősünkhöz. A Kancsal Madonnához. Emlékszel még rá?

– Emlékszem. Legutóbb akkor láttam, amikor éppen egy törvénytelen gyereket hozott a világra. Később bizonyára újabb törvénytelen gyerekeket szült.

– Nem – mondta Kovalszky Ferenc. – Megállt az első gyereknél. Azt nevelgeti és pátyolgatja, szerintem agyonkényezteti. A kis Modrovich Béla mindenféle gyanús helyeken csavarog éjszakánként, véres szemekkel és álmosan jár az iskolába.

– Modrovich Béla?

– A centercsatár elvállalta az apaságot – mondta Kovalszky Ferenc. – Talán azért, mert te nagyon mogorván megfenyegetted. Volt akkor bicska a zsebedben?

– Üres volt a zsebem. Blöfföltem.

– Jól csináltad – nevetett Kovalszky Ferenc. – A focista megrémült, elvállalta az apaságot, és becsülettel fizette a tartásdíjat, amíg élt. Sajnos korán meghalt. Szegény Marikának nincsen szerencséje az életben. Félárván vagy teljesen árván ide jött hozzánk valami istenverte faluból, egy jóképű labdarúgó leteperte, gyereket csinált neki, azután

elhalálozott. Marika bedolgozta magát a vasúthoz, azt hiszem pénztárosnő volt, de ott leépítések történtek, őt is elbocsátották. Szerencsére mostanában örökölt egy nagy, bár eléggé lepusztult házat sok régi bútorral, a bútorokat eladja, mert élnie kell valamiből, és a fiacskája is bőségesen költekezik. Menjünk, nézzük meg a régi bútorokat. Kocsival vagyok.

– Szeretnék találkozni Lócsei Ilonkával – mondtam. – Valamikor szép csöndes estétet töltöttünk együtt a Tulipánban. Eljár még ide?

Kovalszky Ferenc nem válaszolt azonnal. Elgondolkodott, mintha csak most döbbsen volna rá, hogy én már régóta elmentem innen, és sok mindenről nem tudok. Később, a gondolkodás után, kissé körülményesen kezdett magyarázkodni.

– Hát igen. Ilonka továbbra is eljár ide. Általában kanyargósan érkezik, útközben betér más vendéglátó-ipari objektumokba is. Neki sincs könnyű élete. Felszedett magának egy férjet, egy tornatanárt. A tornatanár később elment valahová messzire, Ilonka két gyerekkel, egy kislánnyal és egy kisfiúval magára maradt, és vihogva, de merev arccal jön el esténként a Tulipánba. Nem látszik túlságosan boldognak.

– Várjuk meg – mondtam. – Miatta utaztam ide egy igen lármás helyről. Egyik sokat tapasztalt és cukorbajos barátom azt mondta, hogy Ilonka már háromszor férjhez ment, és háromszor elvált.

– Csak egyszer ment férjhez, és csak egyszer vált el – mondta Kovalszky Ferenc. – Hamarosan megérkezik, várjuk meg, ha akarod. De azután elmegyünk üzletelni.

Nem kellett sokáig várnunk. Lócsei Ilonka befutott, és mindjárt rám ismert. Én nem ismertem volna meg őt: a haját vörösre festette, az arcát nagyon fehérre púderozta, és szélesen hadonászott a karjaival. Vállamra borult és a fülembe visított.

– Idefelé jövet megálltam a háborús hősök emlékművénél. Most is éppen olyan ronda, mint régen.

– Régen halkabban beszélél – mondtam. – Úgy látszik, a telefonáló emberek teleordították a fejedet, és te most kibeszéled őket.

– Nem vagyok már telefonos kisasszony – vihogott Ilonka. – Titkárnök vagyok, és szép ruhákban járok. Az ügyfeleink néha megcsókolják a kezemet.

– Színházból jöttem ide, lármás színésznők közül – mondtam.

– Szívesen lennék színésznő – mondta Lőcsei Ilonka.

– A titkárnöknek is hangosan kell beszélniük?

– A tekintélyhez és a kézcsókokhoz hangos beszéd jár.

– A Kancsal Madonnához indultunk – mondta Kovalszky Ferenc, aki gyorsan elunta félresikerült beszélgetésünket. – Velünk jössz?

– Persze hogy veletek megyek – mondta Ilonka. – De útközben vegyünk valamiféle italt. Szegény Marikának még ásványvize sincs otthon.

– Majd veszek néhány üveg bort – mondta Kovalszky Ferenc.

– Pálinkát is vegyél – mondta Ilonka.

Kimentünk a Tulipánból, Kovalszky Ferenc bevásárolt a közeli önkiszolgáló boltban, aztán elkocsikáztunk valahová a város szélére egy nagy, de eléggé lepusztult ház elé. Ilonka becsöngetett, és türelmetlenül topogott a csukott ajtónál. Az ajtó kinyílt, megjelent Kopilovics Marika, és hosszú percekig nem engedett be bennünket a házba. Kicsit megsoványodott az élet folyamán, szív alakú arca azonban alig változott, bal szemével most is enyhén bandzsított, engem nézett, és mindkét szeme bepárasodott.

– Nem haragszol rám?

– Sohasem haragudtam rád – mondtam.

– Egyszer régen nagyon megijesztettelek a Tulipánban. Amikor lefeküdtem a padlóra. Nagyon rémülten hajoltál fölem.

– Zavarban voltam. Akkor láttam először vajúdo nőt.

– Azóta rengetegszer láttam az arcodat. Éjszakánként, álmaimban sokszor fölem hajoltál.

– Felejtsd el a csúnya álmokat.

– Azok szép álmok voltak – mondta Kopilovics Marika, és végre félreállt az ajtóból, beengedett bennünket a házába.

– Megnézzük a bútorokat – mondta Kovalszky Ferenc.

Marika megkérdezte, hogy vacsoráztunk-e már, mondtuk, hogy csak krémet ettünk a Tulipánban, erre följánlotta, hogy főz nekünk virslit, mert csak virsli volt a hűtőszekrényében.

– Nagyon jó lesz – lelkesedett Lócsei Ilonka, és leült az ebédlőben.
– Az italt mi adjuk. Hoztunk bort és pálinkát.

Kovalszky Ferencel bejártuk a házat, a szobákban régi, súlyos, megfakult bútorok támaszkodtak a falakhoz. Az egyik szobában, amely bizonyára a hálószoba volt, Modrovich Szilárd csikos mezes felnagyított fényképe díszelgett egy öreg, görbe lábú asztalon. Az asztal mellett vastag falú, rozsdás pántokkal összeszorított famozsár állt, benne hosszasan kinyúló vasütővel.

– A bútorokat fényesre kell suvickolni – mondta Kovalszky Ferenc.

– Megcsinálom – mondtam. – Ragyogni fognak a régi bútorok, sok pénzt kereshetünk velük, de Marikának is fizess tisztességgel, úgy látom, elég szegényesen él.

– Tisztességgel fizetek – mondta Kovalszky Ferenc. – Mindig kedveltem a Kancsal Madonnát. Valamikor régen talán még focizni is megtanultam volna a kedvéért. Most már késő. Festek és üzletelek. Megöregedtem.

– Én is megöregedtem – mondtam. – Már a kiabálós színésznők elől is elszököm. De a régi bútorokat még kifényesítem.

Visszamentünk az ebédlőbe, Lócsei Ilonka nagy kortyokban itta a pálinkát, bennünket is pálinkával kínált.

– Inkább bort iszom – mondta Kovalszky Ferenc. – A bortól megmozdul a kezem, lehet, hogy ma éjszaka még vászonra mázolok egy fehér hullát. Mostanában felpuffedt fehér hullákat festek.

– Én is bort iszom – mondtam. – A bor egészséges ital, még a cukorbeteg is fogyaszthatják.

Bort ittunk Kovalszky Ferencel, Kopilovics Marika gőzölgő virsliket hozott be a konyhából, megettük a virslit, és továbbra is bort ittunk, és régi történeteket meséltünk egymásnak. Valamikor éjjél tájékán Kovalszky Ferenc megkérdezte tőlem, hogy hol fogok aludni.

– Gyere el hozzám – mondta Kovalszky Ferenc. – Mostanában ugyan nagy a nyüzsgés nálam, a fehér hullák mellé fiatal lányokat is festegetek, de azért találunk neked egy üres ágyat.

– Aludjál nálam – mondta akadozó nyelvvvel Lócsei Ilonka. – A gyerekeknek külön szobájuk van, mi ketten meg szépen elférünk egymás mellett.

Kopilovics Marika sokáig nem szólt semmit, de a szemei ismét benedvesedtek, és később halkan azt mondta:

– Itt is rengeteg üres hely van. Válogathatsz az ágyak közül.

Örültem, hogy ilyen kedves emberek között italozgathatok. Jó helyre keveredtem a zajos színházból.

– Kicsit elbágyadtam – mondtam. – Talán az lesz a legjobb, ha Mariánál maradok.

Ott maradtam. Kovalszky Ferenc elment, magával vitte Lócsei Ilonkát is.

Kopilovics Marika bevezetett a régi bútorok közé, lefektetett az egyik ágyra, ahol nyomban elaludtam. Aztán hirtelen fölédtem.

Nem tudom, maga hogy van vele, de én álomban is megérezem, ha az arcomba néznek. Még részegen is. Most is erre ébredtem. Felnyitottam a szememet, az ágyam mellett Kopilovics Marika ült egy régi, hajlítót lábú széken, merően nézett rám, a félrecsúszott bal szeme is majdnem középre ugrott.

– Miért nem alszol? – kérdeztem álmosan. – Hamarosan megvirrad, és neked táskásak lesznek a szemeid, ha nem alszod ki magad.

– Eddig csak álomban láttam az arcodat – mondta Marika.

– Csúnya álmaidban?

– Szép álmaimban.

Fölkeltem, átmentem vele a hálósobájába. Sokáig szerettük egymást azon az éjszakán, és utána sokáig szótlánul feküdtünk egymás mellett. Aztán Marika elsírta magát. Előbb csak csendesen sírt, aztán egyre hangosabban zokogott, majdnem fuldoklott már.

Megsimogattam a haját.

– Elmegyek innen – mondtam. – Kovalszky Feri talán még ébren van, a fehér hullák festése elég sokáig eltart, és én is elférek a hullák között.

Kopilovics Marika átkarolta a nyakamat, szinte fojtogatott.

– Maradj itt ma éjszaka.

– Nem akarom, hogy sírjál.

– Mindjárt abbahagyom. Ne haragudj. Kicsit elkenődtem. De túl-élem. Mindjárt abbahagyom a bömbölést, és elalszom... és szép álmaim lesznek.

Egy ideig még csukladozott, de azután elcsöndesült, nedves arcát az arcomhoz szorította, a karja nyakamon maradt, így aludt el, és így aludtam el én is igen kényelmetlen testhelyzetben.

A reggeli világosságban megint arra ébredtem, hogy valaki az arcomba bámul. Egy véres szemű és sima hajú suhanc nézett rám, kezében a mozsártörőt tartotta.

– Maga kicsoda? – kérdezte.

– Téged bizonyára Modrovich Bélának hívnak – mondtam.

– Igen. Én Modrovich Béla vagyok. Maga kicsoda?

– Én vagyok az apád – mondtam.

A fiú meglóbálta kezében a vasdorongot, Modrovich Szilárd felnagyított fényképe felé fordult.

– Ő az apám.

– Én vagyok a másik apád, fiacskám – mondtam. – Ellenőrizheted. Menjél el a szülészetre, ott egy nagy könyvbe be van írva a nevem.

– Itt akar maradni nálunk? – kérdezte.

– Itt maradok – mondtam. – És te is itt maradsz. Ezentúl nem fogsz kocsmákban kujtorogni éjszakánként.

Marika is fölébredt a férfias beszédre, de a nyakamat nem engedte el, a fülembe suttogva kérdezte:

– Tényleg itt maradsz?

– Igen. A házat kimeszeljük, a régi bútorokat drágán eladjuk, új bútorokat veszünk, a középcsatár fényképét pedig kidobjuk a szemétre.

– Apám fényképét átviszem a szobámba – mondta Modrovich Béla, aki az én fiam is lehetett volna.

– A vasdorongot tedd vissza a mozsárba – mondtam.

A fiú engedelmeskedett, a mozsártörőt visszatette a helyére, lekapta Modrovich Szilárd csikos fényképét az asztról, de elmenőfélben még megjegyezte:

– Eddig nagyon jól megvoltunk kettesben édesanyámmal.

Ránk csapta az ajtót, én meg őszintén megnyilatkoztam Kopilovics Marikának:

– Nehezen fogom megkedvelni ezt a fiút. Nagyon sima a haja, és vérben forognak a szemei.

– Ne veszekedjeteek túl sokat – mondta Marika. – Alapjában véve rendes fiú, majd megszokjátok egymást.

– Lehet, hogy néhányszor szájon vágom a fiúcskát. Tiszteletlenül viselkedik felnőtt emberek előtt. Vasdoronggal hadonászik az apja feje fölött.

– Szeretsz engem? – kérdezte Marika.

– Igen. Azt hiszem, tizenhat évvel ezelőtt is szerettelek, de akkor még nem tudtam.

– Esténként nézni fogom az arcodat, és szép álmaim lesznek.

– Én mindig fölébredek, ha az arcomba néznek. Nem baj?

– Nem baj.

Így hát ott maradtam Kopilovics Marikánál, és az elkövetkező néhány esztendőben igen sikeres üzleteket bonyolítottunk le Kovalszky Ferencel.

A MÁLNASZEDŐ GYÓGYULÁSA

Az országhatár előtt lekanyarodtam a Hadnagy-rétre, a halastó mellé, kiszálltam a kocsiból, és mélyeket lélegeztem, hogy megtapasztaljam, vajon még mindig olyan friss-e itt a levegő, mint régen. A levegő áporodott, meleg és poros volt, pedig alig változott valami a környéken, a tóban nyüzsögtek a kövér halak, a hosszú földgáton most is birkák legelésztek, ily módon biztosítva a földgát szilárdságát, ezt annak idején megmagyarázták nekünk, mármint a birkák szükségességét a gátakon, de én akkor sem értettem egészen, és itt voltak a szomorúfüzek is, azóta magasabbra nőttek, és mintha még inkább elszomorodtak volna. Ennyit tudok majd elmondani Kovalszky Ferencnek e bal-szerencsés helyről.

Valamikor régen vele és a Sztantics Aurél nevű műgyűjtővel és régiségkereskedővel szálltam ki kocsiból itt, elégedettek voltunk mindhárman, sikeres üzleti útról tértünk vissza, gyönyörű régi bútorokat vásároltunk meg olcsón, apróbb hiányosságaitak könnyedén kipótoltattam, és a simára fényezett régi bútorokkal Kovalszky Ferenc ízlésesen berendezhette a műgyűjtő valamelyik szobáját, talán még a saját festményeiből is bekombinálhatott volna néhányat, mert Kovalszky Ferenc nemcsak lakberendező, hanem festő is volt, igaz, abban az időben éppen hullaszerű, igen hosszú lábú, nagy hasú és kis fejű fehér figurákat festett, kék, fekete és rózsaszínű háttérrel, ezek a képek nem illettek a régi bútorokhoz, de az egész üzlet még így is rendkívül jónak ígérkezett, halászlével és borral ünnepeltük meg a halastó mellett, azután a Hadnagy-réten kiszálltunk a kocsiból, hogy járjunk egyet, Kovalszky Ferenc mélyeket lélegzett, és a friss és tiszta levegőt dicsérte.

Másnap két egyenruhás rendőr bekísérte az őrszobára, ahol egy civil ruhás rendőr megkérdezte tőle, hogy tulajdonképpen mire gondolt ő ott a Hadnagy-réten, amikor a friss, tiszta levegőt dicsérte. Kovalszky Ferenc nem emlékezett már, hogy mire gondolt, a rendőr azonban tudta. Akkor éppen északi szél fújt, Kovalszky Ferenc tehát Magyarországot dicsérte, és ócsárolta azt az országot, amely kenyeret ad neki. Ezután a civil ruhás rendőr kétszer pofon vágta Kovalszky Ferencet, ő akkor még nem tudta, hogy hogyan kell viselkedni a rendőrségen, visszaütött, mire agyba-főbe verték és bezárták egy rácsos ablakú cellába, ott tartották vagy két hétig, mindennap megpofozták és azt bizonygatták, hogy államellenség, ezenkívül buzi, merthogy minden lakberendező buzi. Ez Kovalszky Ferenc esetében egyáltalán nem volt igaz, akkor már a harmadik feleségét koptatta, három apró gyereke volt, igen szép lányok sürgölődtek a műtermében, bizonyára ezért váltogatta olyan gyakran a feleségeket, szóval kizárólag a nőket szerette szerelemmel, de mint annyi mást, ezt is hiába magyarázta a rendőröknek, kíméletlenül megpofozták, ő viszont, amikor végre szabadon engedték, Sztantics Aurélt pofozta fel kíméletlenül, mert nyilván a műgyűjtő fecsegett a rendőröknek a friss és tiszta levegőről, ez biztosan így volt, hiszen csak hárman sétáltunk a Hadnagy-réten, én sohasem voltam besúgó, Kovalszky Ferenc nem jelentette fel önmagát, csakis a műgyűjtő lehetett, akivel ezután már sohasem üzleteltünk. Kovalszky Ferencet persze ismét a rendőrségre vitték, de ő okult a tapasztalatokból, ezúttal nem ütött vissza, így hát gyorsabban kiengedték, csak hogy ettől kezdve nem szálltak le róla, folyton nemzeti színezetű ténykedéssel gyanúsították, Kovalszky Ferenc évekig tűrte a zaklatást, aztán egy szép napon átpakolt Budapestre, befészkelte magát egy jó nevű, Brockhauser Erika nevű szobrász nő mellé egy budai villába, és ott békésen élt és festegetett. Mindez jóval a horvátországi és a boszniai háború kitörése előtt történt, mire elkezdődtek a lövöldözések, Kovalszky Ferenc már nagyon otthon volt a budai villában, a háborúból egyenesen hozzá szöktettem el Modrovich Bélát, a mostohafiamat, aki géppisztolyával számolatlanul gyilkolta az ellenséget a fronton, de aztán elkezdett reszketni

a keze, szeme, szája rángatózott, gyorsan át kellett menteni valamilyen nyugalmas és csendes helyre, és Kovalszky Ferenc barátsággal és jó szívvel befogadta szobrásznő felesége villájába a megroggyant katonaszökevényt, megígérte, hogy megszünteti a reszketést és a rángatózásokat. Reméltem, hogy tényleg így lesz, hálásan és reménykedve indultam látogatóba, hálából mesélni akartam Kovalszky Ferencnek a mostani Hadnagy-rétről.

A határon kicsit nehezen vergődtem át a benzin- és szeszecsempészek és a valutaüzérek között, megizzadtam az autóban a tűző napon, dél már jócskán elmúlt, mire továbbhajtottam a békés sík vidéken, nem hajtottam túl gyorsan, leengedtem az ablakokat, hogy kapjak valamenynyit levegőt, akármilyet, megbámultam a tenyérnyi erdőcskék mellett legelésző lovakat, és egy szarajevói mérnök jutott az eszembe, valamikor véletlenül együtt utaztunk a vonaton errefelé, ő is a lovakat nézte, felsóhajtott, és megvetően megállapította, hogy az ilyen végeláthatatlan laposságon előbb-utóbb megbolondulnak az emberek is meg a lovak is. Nem értettem és azóta sem értem, hogy miért mondta ezt, de hát ez is régen történt, sok évvel a háború előtt, a mérnök talán már nem is él, vagy ha él és Szarajevóban van, akkor nagyon rosszul él, és talán elvagyódik a hegyek közül a nagy laposságra. Felgyorsítottam, hogy valamivel több levegőt kapjak, de akkor kilépett az út szélére egy elkoszolódott öltözékű cingár fiú, és magasba emelte vékony karjait. Tizenkét-tizenhárom évesnek néztem, hímzett tarisznya lógott a nyakában, szerencsétlennek és elesettnek látszott, és én ostobán megsajnáltam, megálltam mellette, és kinyitottam a kocsi ajtaját. Előbb megnézte a rendszámtáblát, aztán szótlánul beült mellém, erősen bűzlött, igen régen mosakodott, biccentett a fejével, nyilván így köszönte meg, amiért felszedtem, én megszemléltem a tarisznyát, a hímzések ismerősek voltak, meg a bűz is, tovább hajtottam, de már kezdtem bánni, hogy egyáltalán megálltam, úgy látszik, az imént nem véletlenül jutott eszembe a nagyképűsködő szarajevói mérnök, bár nem valószínű, hogy a fiú valaha is ismerte vagy hallott volna róla, csakhogy ezekbe a ficókba már a bölcsőjükben belenevelik a balkáni pimaszságot. Azért

beszélék ilyen csúnyán a szegény ványadt fiúcskáról, mert egy pillanatra nagyon megijesztett.

Kezdetben békésen, lógó fejjel üldögélt mellettem, homokszínű haja összeragadt a tarkóján, azt hittem, sohasem fog megszólalni, amit nem is bántam volna, de mégis megszólalt szerbül vagy horvátul azzal a jellegzetes vontatott és selypítő tájszólással, amellyel a szellemeskedő emberek a korlátolt és tökfajú bosnyákokról szoktak trágár vicceket mesélni.

– Látom, odaátról jöttél. Csodálom, hogy csak ilyen rossz kocsi tudtál szerezni magadnak. Lophattál volna sokkal szebb autót is.

Lassítottam és felsóhajtottam, mint valamikor a szarajevói mérnök a vonatban a legelésző magyar lovak láttán, és magyarul azt mondtam:

– Édes fiam, velem ne pimaszkodj, és ne tegezz, mert kihajítalak a kocsimból, mint a rongyot. Nagyon meglegeltem ezt a modort odaát. Gyorsan közöld hát, hogy mi a neved, és hogy hová akarsz menni, aztán fogd be a szád.

A fiú meglepetten nézett rám, világoskék szemei voltak, de még ilyen szemekkel is fenyegetően tudott nézni, a világoskék szemek lassanként sötétkékek lettek, mégis udvariasan kezdett viselkedni, és meglepően jó magyarsággal azt mondta:

– Elnézést, uram... Megnéztem az autó rendszámabláját és... és nem gondoltam, hogy maga magyar. Engem Kajtazovics Musztafának hívnak.

– Gyönyörű neved van – mondtam rosszkedvűen. – Körülmetéltek születésed után, vagy felvilágosult muzulmán családból származol?

– Körülmetéltek. Vallásos családból származom. Az apámat és két bátyámat ezért ölték meg. Letolatták velük a nadrágjukat, és amikor látták, hogy körülmetéltek, agyonlőtték őket. A házunkat felgyújtották.

Sok ilyen történetet hallottam már, kicsit rájuk is untam, és a fiú olyan szenttelenül beszélt, hogy nem voltam biztos, igazat mond-e.

– Hová akarsz menni? – kérdeztem.

– Nem tudom – mondta Musztafa. – Másfél éve bolyongok már Magyarországon, fél évig iskolába is jártam, de nincs itt senkim. Németországban és Ausztriában élnek rokonaim.

– Én Budapestig megyek – mondtam. – Ott majd kiraklak, és menjél vonaton Németországba vagy Ausztriába.

– Azokba az országokba engem nem engednek be. Néhányszor már megpróbáltam, de mindig visszarúgtak.

Majdnem megsajnáltam ismét, de még mindig fenyegetően nézett rám, ezért fanyarul csak ennyit mondtam:

– Kellemetlen. Akkor talán maradj itt. Mosakodj meg és próbálj barátokat szerezni magadnak. Nem rossz ország ez. Néha egészen tiszta és friss itt a levegő.

A fiú igyekezett barátságos arcot vágni, és a szeme normális világoskék lett.

– Maga átvihetne engem a határon Ausztriába. Elrejtőznék a csomagtartóban. Egyszer már kis híján sikerült így átjutnom.

– Budapestig megyek – mondtam elutasítóan.

Musztafa hallgatott egy sort, ismét lehorgaszott a fejét, később csöndesen azt mondta:

– Én már öltem embert.

Még egyszer megnéztem ragacsos, piszkos haját.

– Gratulálok. Hány éves vagy?

– Tizenöt.

– Tizenkettőnek látszol.

– Hamarosan tizenöt éves leszek – mondta a fiú. – Amikor megölték az apámat és a testvéreimet, én is lelöttem néhány embert.

– Később nem reszketett a kezed?

– Nem.

– Németországnak és Ausztriának igaza van – mondtam. – Helyükben én sem engednék át a határon. Lehet, hogy mégis kidoblak az autóból.

Musztafa a tarisznyájába nyúlt.

– Rákényszeríthetem, hogy átvigyen Ausztriába.

– Most már tényleg kihajítalak az autóból – mondtam, és az utat figyeltem, nem figyeltem a hímzésekkel tarkított tarisznyára.

A fiú egy gonosz kinézetű pisztolyt húzott elő és rám fogta. Ekkor megijedtem egy pillanatra. Az a tetves pisztoly akár töltve is lehetett,

és ez az eszelős kölyök könnyen meghúzhatta volna a ravaszt. Eddig is izzadtam a melegben, de most még vizesebb lettem.

– Beretta – mondtam rekedten. – Láttam márilyent. Az egyik író barátom tart az ablakpárkányon Berettát, de ő csak a gonosz embereket fenyegeti vele. Én viszont csak Budapestig megyek, egy tapodtat sem tovább. Szeretem ezt a várost, és ezt az országot. Egyszer majd te is megszereted.

Musztafa hirtelen visszatért a vontatott selypes bosnyák beszédhez:

– Három golyót lövök a hasadba, ha nem viszel át Ausztriába.

Feldühödtem, jobb kezemet lecsúszattam a kormánykerékről, el-kaptam a fiú vékony csuklóját és megcsavartam. Musztafa felsikoltott, mint egy kislány, a pisztoly kiesett a kezéből, ő meg nyüszítve össze-görnyedt az ülésen, és a csuklóját simogatta. Felvettem a pisztolyt és zsebre vágtam. Magam sem tudom, hogy Musztafát miért nem hajítot-tam ki a kocsiból. Talán azért, mert már nem féltam, és megint megsaj-náltam, vagy azért, mert ismét magyar beszédre váltott.

– Uramisten, hogy magának mekkora keze van.

Magasba emeltem a jobb kezemet, és széttártam az ujjaimat.

– Eddig csak egyetlen emberrel találkoztam, akinek nagyobb keze volt, mint nekem – mondtam büszkén. – Kazánkovács volt az illető, bejárta a fél világot, Amerikában is járt, és töksüketen jött haza, és meghalt. Azóta nekem van a legnagyobb kezem a világon.

– Egyszer még nekem is ekkora kezem lesz, mint magának – mondta bizakodva Musztafa.

– Nem hiszem – mondtam. – Kis vakarcs vagy, és máris pisztollyal hadonászol. Az efféle gyerekek sohasem nőnek nagyra. Túl korán meghalnak.

Musztafa ezen hosszasan elgondolkodott, később álmosan megkér-dezte tőlem:

– Miért megy Budapestre?

– Egy barátomat látogatom meg. Egy híres festőt. Régen láttuk egy-mást, és szeretnénk már elbeszélgetni...

– Maga is olyan... művészféle ember?

- Nem. Én asztalos vagyok. De van néhány művészféle barátom.
- Velem mit fog csinálni? Kihajít az autóból?
- Elviszlek Budapestre, ott kiraklak a vonatok közé, aztán menjél az utadon Isten hírével. Attól tartok, nem jutsz túl messzire.
- A pisztolyomat visszaadja?
- Lehet – mondtam. – De a golyókat kiszedem belőle.
- Örülök, hogy maga nem művészféle ember – mondta megkönynyebbülten Musztafa, és elaludt.

Elvittem a Keleti pályaudvarig, ott vállon ragadtam és erőteljesen megráztam. Nyiklett-nyaklott a markomban, mintha nem lennének csontjai, fejével sokfelé bólogatott, és nem ébredt föl. Szánalmas kis kölyök volt, aludt, izzadt és bűdösödött, még tizenkét évesnek sem látszott. Magammal vittem Budára Kovalszky Ferenc, pontosabban Brockhauser Erika villájába.

A villa kertjét rozsdás rácskerítés övezte, a kertben csak fű nőtt és tuskés bokrok, a ház körül öreg platánok vedlettek, alattuk egy fekete hajú, horpadt orrú bajuszos fiatalember nagy fehér autót mosott. Ismertem a járást, kinyitottam a rácsos vaskaput, és behajtottam a fehér autó mellé, a fekete hajú fiatalember barátságatlanul nézett rám, abbahagyta a kocsimosást, jobb tenyerének élével bal karját ütögette, amit akár fenyegetésfélének is vehettem volna, de én nem vettem annak, kinyitottam a koci ajtaját, aztán gyorsan becsuktam, mert két nagy fejű, majdnem borjú nagyságú kutya rohant elő a házból, és igen rosszindulatúan lecövekeltek a motorház előtt. Amikor Modrovich Bélát hoztam ide, még nem volt itt a bajuszos kocsimosó, és nagy fejű kutyák sem voltak. Kellemetlenül éreztem magam.

Végre előkeveredett Kovalszky Ferenc, barátságosan integetett, hogy szálljak ki az autóból, régi szokásához híven úgy fogadott, mintha mindennapos vendég lennék, pedig legalább egy éve nem láttuk egymást. Én a kutyákra mutogattam, és megkértem, hogy zárja be valahová a két nagy fejű dögöt.

– Gyere ki nyugodtan – mondta nevetve Kovalszky Ferenc. – Gordon és Gedeon imádja a vendégeket, majd meglátod. Kölyökkutyák még, szeretnek játszani.

Óvatoskodva kiszálltam az autóból, Gordon és Gedeon hozzám rohant, két lábra ágaskodtak, első lábukat a mellemre támasztották és az arcamba lihegték.

– Kölyökkutyák? – kérdeztem. – Ezek szerint még nőni fognak?

– Persze – mondta Kovalszky Ferenc. – Mindössze nyolc hónaposak, és tovább fognak növekedni, a fejük is nagyobb lesz, mint most.

– Miféle fajta ez? – kérdeztem, miközben megpróbáltam lerázni magamról a barátságosan lökdösődő fenevadakat.

– Bullmasztiff – mondta Kovalszky Ferenc. – Nagyon jó fajta. A bulldognak és még nem tudom minek a keverékéből állították össze igen sikeresen. Jó szándékú, békés kutyák, de ha beiskolázzák őket, szétroppantanak minden ellenséges érzelmű személyt. Megvan hozzá a foguk és az erejük.

– Maradjanak meg bárgyú tudatlanságukban – mondtam, és egyik kezemmel Gordon nyakát, a másikkal Gedeon nyakát öleltem át, a hónom alatt tartottam a két szelindeket, Kovalszky Ferenc meg elébem vezette a horpadt orrú kocsimosót és bemutatta:

– Ő Shogun. Erika legkedvesebb unokaöccse. Most éppen elzavarta otthonról a felesége, így hát nálunk lakik, és igyekszik hasznosítani magát. Egyébként cselgáncs-, karate- vagy kendobajnok, szóval módfelelt veszedelmes ember.

Shogun felém nyújtotta jobb kezét, kénytelen voltam Gordont elengedni, mire a kutya boldogan a hátamra ugrott, majdnem ledöntött a lábamról, imbolyogva ragadtam meg a felém nyújtott kezét, megkapaszkodtam az unokaöcsben, ő meg mosolyogva azt mondta:

– Brockhauser Jenő vagyok, de mindenki Shogunnak hív, mert értek a keleti küzdősportokhoz.

– Látom az orrodon – mondtam.

Elengedte a kezemet és megtapogatta az orrát, bajusza fájdalmasan megrándult.

– Az orromat az anyósom törte be sodrófával három héttel ezelőtt.

– Milyen cselgáncsbajnok az, akinek az anyósa csak úgy betöri az orrát – dühnyögtem Gedeonnal és főleg Gordonnal küszködve.

– Nem vagyok cselgáncsbajnok – mondta Shogun. – Hat évvel ezelőtt országos negyedik voltam. De még bajnokként sem emelnék kezét védtelen nőkre.

– Nem mindig védtelenek – mondta Kovalszky Ferenc.

Ekkor bukkant fel Erika csontosan és energikusan, kezei maszatosak voltak, szalmaszínű haját befőttesgumival lófarkba kötötte, vagyis nem volt kimondottan nőies jelenség, de Kovalszky Ferenc barátomnak nyilván így is tetszett, tulajdonképpen nekem is tetszett, mert a maga kissé szögletes módján mindenkivel kedvesen viselkedett, engem is kedvesen átölelt, és megkérdezte:

– Csinálsz nekem faládákat?

– Természetesen – mondtam, és nem tudtam, hogy miről beszél.

– Mostanában felcsaptam keramikusnak – magyarázta Erika. – Vázákat csinálok. Görögországból rendelték.

Ezen elcsodálkoztam egy kicsit.

– Görögországból? Hiszen ott mindenütt vázába botlik az ember. A földön is és a tengerben is.

– Én különleges vázákat csinálok – mondta Erika. – Nagyon sokat rendelnek tőlem, és jól keresek velük. De mindegyiket gondosan be kell csomagolni, nehogy összetörjenek az úton. Ezért kellene a faládák.

– Elkészítem a faládákat – mondtam izzadva, és szerettem volna valamilyen hűvösebb helyre menni. – Örök életemben arra vágytam, hogy faládákat csináljak. Ráuntam már a stílusbútorok kozmetikázására.

– A mai időkbén nyugodtan elhanyagolhatjuk a szakmai önérzetet – mondta Erika. – Most pénzt kell keresni, minél többet, és minél gyorsabban.

Ekkor megszólalt a kocsiban heverő Musztafa. Álmában beszélt, rémülten tiltakozott, és anyanyelvén álmódott.

– Ne húzzátok le a nadrágomat! Itt nők is vannak... Nem akarom, hogy meztelenül lássanak... Először a Gordon nevű bullmasztiff rohant az autóhoz, azután Erika.

Mindketten bedugták a fejüket az ablakon.

– Ki ez a gyerek? – kérdezte Erika.

– Bosnyák menekült – mondtam. – Az úton kéredzkedett be a kocsimba.

Erika megrázta Musztafa vállát, és azt mondta:

– Ez csak rossz álom, kisfiú. Ébredj föl.

Musztafa nem ébredt föl, álmában tovább könyörgött.

– Ne tegyétek ezt velem, nem akarom levenni a nadrágomat...

– Mit mond? – kérdezte Erika.

– Nem akar levetkőzni – mondtam. – Félénk és szégyenlős kisfiú. Az úton is nagyon félénken viselkedett. Mindössze három golyót akart löni a hasamba, de aztán elaludt.

– Nem tudom felébreszteni – mondta aggódva Erika.

– Szerintem napok óta nem aludt már – mondtam. – Kissé tanácsatlanul kódorog ebben az országban.

– Napok óta nem aludt, és hetek óta nem mosakodott – állapította meg Erika. – Beviszem a házba, és megfürdetem.

– Talán békében kellene hagynunk – tanácsoltam.

– Maradjon a kocsiban ez a szegény gyerek, és aludja ki magát – mondta unottan Kovalszky Ferenc. – Ennél büdösebb már úgy sem lesz. Mi meg menjünk be a hűvös műterembe, és igyunk egy pofa hideg sört.

Elengedtem Gedeont, Gordont leráztam a hátamról, bementünk a műterembe, a két kutya kétoldalt mellettem maradt, a lábaimhoz dörgölöztek, szerették a vendégeket, és szerettek játszani. A műteremben leültem egy kopott piros fotelbe, a kutyák a térdemre helyezték a fejüket. Shogun közben hasznosította magát, egy tálcán, ami akár ezüsttálca is lehetett, behozott négy üveg hideg sört, ő is leült egy kopott piros fotelbe, üvegből ittuk a hideg sört, a többórás út után nekem nagyon ízlett, a bullmasztiff ebeket is kezdtem megszokni, szétnéztem a műteremben, tele volt keskeny szájú hasas vázákkal, volt ott néhány karcsúbb váza is, de a barnára festett hasas vázák voltak többségben, kissé Kovalszky Ferenc régi fehér figuráira emlékeztettek, bár ő mostanság, amennyire hirtelenében meg tudtam állapítani, éppen felpuffedt fekete

figurákat festett fehér háttérrel, továbbá erősen meghajlított rücskös valamiket, amiket én aszalódott kukoricacsöveknek véltem. A nagy műterem egyik sarkában nagy halom deszka támaszkodott a falnak, nyilván ezekből kell majd nekem ládákat készíteni.

Miután megszemléltem Erika vázáit, Kovalszky Ferenc legújabb festményeit és a deszkákat, a Hadnagy-rétről kezdtem mesélni, elmondtam, hogy áporodott és bűdös ott a levegő.

– Nagyon megverték a Hadnagy-rét miatt – mondta elmélázva Kovalszky Ferenc. – Érdekes, hogy mostanság mégis visszavágyom oda. Mesélj még nekem a kövér halakról és a birkákról.

Meséltem a kövér halakról és a birkákról, Shogun újabb söröket hozott, Erika tepertős pogácsákat rakott a sörösüvegek mellé, lassanként bealkonyodott, ettünk és ittunk, mindannyian elégedettek voltunk, és akkor Shogun számomra igen meglepő dolgot művelt: ezüsttálcával a kezében libegett ki a műteremből, az ajtónál hirtelen magasba emelte a jobb lábát, a lábával megnyomta a villanykapcsolót, és világosságot teremtett, majd eltűnt, hogy az üres üvegeket teli üvegekre cserélje ki.

– Így gyűjt villanyt egy cselgáncsbajnok – mondta elismerően Kovalszky Ferenc.

– Én inkább balett-táncosnak nézem a fiút – mondtam.

– Nem balett-táncos – mondta Erika. – Az anyja ugyan azt szerette volna, hogy balett-táncos legyen, de ő a küzdősportokat választotta, és majdnem bajnok lett. Jó, hogy itt van a házunkban, mellette biztonságban érezzük magunkat még ezekben a bizonytalan időkben is.

Nem vitatkoztam tovább, mert Shogun visszatért az ezüsttálcával, hideg sörösüvegeket nyomott a kezünkbe, és ezek után egyébként sem érdekelt túlságosan, hogy balettozik-e avagy cselgáncsozik, még egyszer körülnéztem a világosságban, és megkérdeztem:

– A mostohafiam hol van? Egy évvel ezelőtt, amikor ide hoztam, igen rozoga állapotban volt. Remegett keze-lába, rángatózott szeme-szája, és rettegett a géppisztolyoktól. Megnyugodott már azóta?

– Megnyugodott – bólintott Kovalszky Ferenc. – Nem reszket a keze, lehet, hogy már vágódik is a géppisztolyokért, de most éppen málnát szed.

Nem értettem.

– Málnát szed?

– Igen.

– Hol?

Kovalszky Ferenc visszakérdezett:

– Hol terem a legjobb málna Európában?

– Nem tudom – mondtam. – Én asztalos vagyok és nem málnaszedő.

Hol terem Európában a legjobb málna?

– Dél-Szerbiában – mondta Kovalszky Ferenc.

– Nem hiszem, hogy a mostohafiam vissza merne menni Szerbiába. Már a határon lekapnák, egyenruhába öltöztetnék, géppisztolyt nyomnának a kezébe, és folytathatná a gyilkolást, amitől aztán megint reszketne a keze.

– Lehet, hogy nem ment át Szerbiába – mondta elgondolkodva Kovalszky Ferenc. – Lehet, hogy megállt Bulgáriában a macedón határon. Ott megvár egy málnával megrakott hűtőkocsit, azt Bulgárián és Románián át elkalauzolja idáig, vagyis az osztrák határig, azután a mézédés málna eljut Németországba, a vevő már várja, ott szépen kirakodnak, a kamion visszafordul, Modrovich Béla visszavezeti Bulgáriába a hűtőkocsit egészen a macedón határig, ott megvárja a következő dél-szerbiai szállítmányt, és kezdődik minden előlről. Közben benéz ide hozzánk is megpihenni, és egyáltalán nem remeg a keze. Teljesen rendbe jöttek az idegei.

– Németországból mit szállít kifelé a kamion? – kérdeztem gyanakodva.

– Kávét és gyógyszereket – mondta kissé elbizonytalanodva Kovalszky Ferenc.

Eddigre már elbágyadtam egy kicsit a hideg söröktől, nem akartam tovább akadékoskodni, nem szóltam semmit, megsimogattam Gordon fejét és Gedeon fejét, a kutyák hálásan felnéztek rám nagy barna szemeikkel.

Ekkor jött be Musztafa világoskék szemeivel. Álmosan pislogott a villanyfényben, megnézte a vázákat és a felpuffedt fekete figurákat, és megkérdezte:

– Hol vagyok?

Lustán körbementem.

– Egy műteremben.

Kovalszky Ferencre mutattam.

– Ő a világhírű festő. Itt dolgozik.

Aztán Erikára mutattam.

– Ő a világhírű keramikus. Vázákat csinál, amiket Görögországba, Macedóniába vagy Dél-Szerbiába irányít. Tudtad, hogy Európában a legedesebb málna Dél-Szerbiában terem?

– Nem szeretem a művészféle embereket – mondta még mindig álmosan és nyafogva Musztafa. – Egyszer nagyon megkínzott egy tetováló művész. Szurkálta a bőrömet, és közben állandóan dicsekedett a tehetségével.

– Én viszont szeretem a művészeket – mondtam. – Magam is majdnem művész vagyok. Gyönyörű bútorokat tudok csinálni, és holnaptól kezdve gyönyörű faládákat készítek.

– El akarok innen menni – mondta Musztafa.

– Menjél, fiacskám – mondtam, és fejemmel Shogun felé bólintottam. – Ha nem mész el magadtól, ez a bácsi eltöri a nyakadat, és kidob a kerítés fölé az utcára. Mert ő is művész. Cselgáncsbajnok, és a lábával csinál világosságot.

Gordon és Gedeon ekkor mintegy vezényszóra felugrott, Musztafához rohantak, és lekushadtak a lába mellé. Játsszani szerettek volna, Gordon a fogai közé harapta a hímzett bosnyák tarisznyát, és a föld felé rángatta. Musztafa alig vett tudomást a két kutyáról, énrám meresztette hideg, kék szemét.

– Adja vissza a pisztolyomat.

Elővettem a Berettát a zsebemből, kiszedtem belőle a golyókat, átadtam az üres pisztolyt a kisfiúnak. Ő a tarisznyába tette a pisztolyt, Gordont félrelökte, és azt mondta:

– Elmegyek a rokonaimhoz. Valahogy majdcsak átszökök a határon.

Ekkor Erika hirtelen talpra ugrott, három energikus lépéssel Musztafa mellett termett, megragadta a fiú gallérját, és vonszolni kezdte a hasas vázák között.

– Sehová sem mész! Megfürödsz, és lefekszel aludni ezen a heverőn.

Most láttam csak, hogy a falhoz támasztott deszkák mellett egy kopott heverő van. Mindenkit meglepett Erika erélyes fellépése, Musztafa is engedelmesen eltűnt vele az egyik ajtó mögött, a két nagy fejű kutya elképedve bámult utánuk. Musztafa azonban az ajtó túloldalán nyilván magához tért, mert Erika gyorsan visszajött a műterembe.

– Nagyon furcsa gyerek ez. Kizavart a fürdőszobából. Azt még megengedte, hogy levegyem az ingét, de azután elzavart. A hátára egy félhold és egy férfi nemi szerv van tetoválva. Ki csinálta ezt vele?

– Valami művészféle ember – mondtam. – Lehet, hogy a hasára is rátetováltak valamit. Kissé lejjebb meg körülmetélték. Bizonyára ezt nem akarta megmutatni, ezért zavart ki a fürdőszobából. Szégyenlős és félénk fiú, ezért szedtem ki a golyókat a pisztolyából.

Az ajtó mögül vízcsobogás hallatszott, Musztafa igen hosszú ideig tisztálgodott, Gordon és Gedeon visszakullogott hozzám, ismét térdemre hajtották hatalmas bullmasztiff-fejüket, Shogun pedig újabb sörsüvegeket varázsolt elő. Azután előbukkant Musztafa felöltözve, koszosan, de most mintha nem büzlött volna annyira, mint amikor beült az autóba, a kopott heverőhöz ment, eldőlt, a tarisznyáját a hasára tette, és annyit mondott:

– Reggel tényleg elmegyek innen.

Ezzel elaludt, és most nyilván nem álmodott, mert a továbbiakban nem szólt egy szót sem. Valahogy elmosódott a felpuffedt vázák és festmények között, és elmosódott a heverő is, ami a kopott fotelek tartozéka volt. Musztafa tehát elhallgatott, és nagyon soványan elveszélődött. Én szólaltam meg jóval később:

– Hol fogok aludni éjszaka?

A műteremből több ajtó nyílt más szobákba, Erika rámutatott az egyik ajtóra.

– Ott egy kis takaros szoba van, és véletlenül tiszta lepedő van az ágyon.

Shogun megtett még egy fordulót a sörökkel, akkor én lustán feltápaszkodtam, és bementem a takaros kis szobába. Kábult voltam, ezért

nagyon vigyázva vetkőztem le, a nadrágomat és az ingemet gondosan elhelyeztem egy székre, aztán ráájultam a tiszta lepedőre.

Hajnal felé ébredtem föl, sötét volt még, de tudtam, hogy hamarosan fölkel a nap, mert a feketerigók hangját hallottam a kertből, ez azt jelentette, hogy közeleg a pirkadat, de tulajdonképpen nem a feketerigók hangjára ébredtem, hanem Musztafa visítozására. A műteremben kiabált selypes bosnyák anyanyelvén.

– Ne mozduljatok, mert lelőlek benneteket, mint a kutyákat! Ne mozduljatok, mert lövök! Kiugrottam az ágyból, és áttámolyogtam a műterembe. Még mindig a feketerigók énekét hallottam a kinti sötétségből, a műteremben azonban világos volt, égtek a villanyok, a villanyok alatt három fiatal férfi állt, kettő közülük igen barna bőrű és lófarakas hajú volt, ezeket cigányoknak vagy araboknak néztem, de később kiderült róluk, hogy nem cigányok, nem is arabok, az egyik grúz, a másik román volt, a harmadik férfi hamvas fehér bőrű és kopaszra nyírt volt, de mindhárman egy-egy törkést szorongattak a kezükben, és Musztafát nézték, aki a heverőn ült, és rájuk szegezte a Berettát. Gordon és Gedeon a három jövevény lábainál sündörgött, örültek a vendégeknek, játszani szerettek volna velük.

– Kik maguk, és mit akarnak itt? – kérdeztem házigazda módjára, miközben tudtam, hogy eléggé szánalmasan nézek ki félig beragadt szemekkel, meztelen felsőtesttel, egy szál alsónadrágban.

– A Málnaszedőt keressük – mondta a fehér bőrű férfi. – Ki ez a kisló azzal a nagy pisztollyal?

Lassanként kezdtem magamhoz térni, és egyre jobban zavart, hogy a feketerigók egyre hangosabban énekelnek.

– Ez a kisló már embereket ölt a pisztolyával – mondtam. – És most is löni fog, ha nem takarodnak el innen azonnal.

Közben nagyon rosszul éreztem magam, hiszen a pisztolyból még az este kiszedtem a golyókat. A jövevények félrerugdalták Gordont és Gedeont, gúnyosan végigmértek, a fehér bőrű azt mondta:

– Maga túlságosan öreg ahhoz, hogy utasítgasson bennünket, a fiú meg túlságosan kicsi ahhoz, hogy elsüsse a pisztolyt.

Feldühödtem, akárcsak előző nap az autóban, amikor Musztafa pi-maszkodott velem, és eközben Musztafa is rájött, hogy valójában Magyarország és Budapesten van, a pisztoly mögül rám kiáltott:

– Csináljon már valamit azzal a nagy kezével!

Csinálnom kellett valamit. Megragadtam a fehér bőrű fickó állát, felemeltem vagy harminc centiméterre a földtől, és a falhoz csaptam. Kiesett a kezéből a kés, ő pedig térdre rogyott. Két barna bőrű barátja azonban mellém ugrott, a bordáimnak szegeztek a törkéseiket, miközben a bullmasztiff ebek továbbra is játszani akartak velük, nekem nem segítettek. És ekkor Musztafa kezében eldőrdült a pisztoly. Úgy látszik, voltak tartalék töltényei a hímezett tarisznyában. A fejünk fölé lőtt, Kovalszky Ferenc egyik felpuffedt, fekete hullája leesett a falról, és mindannyian megmerevedtünk. A kutyák lehasaltak a földre, a két cigány leengedte a kezét, a fehér bőrű ember még mindig térdelt, én elismerően és hálásan néztem Musztafára.

– Ledobni a késeket! – visította Musztafa.

A cigányok ledobták a törkéseket, és elképedve, majdnem segélykérően néztek rám.

– A kisfiú nagyon jól tud célozni – mondtam. – Legközelebb nem a fejünk fölé fog lőni.

Félrerugdostam a késeket, valamelyik ajtó mögül előbukkant Erika és Kovalszky Ferenc. Csapzottak, álmosak voltak, bizonyára a pisztoly-lövés ébresztette fel őket, igen nehézkesen tájékozódtak, én meg félmeztelenül csak annyit tudtam mondani nekik:

– A cselgáncsbajnok kellene most ide. Én már túl öreg vagyok ahhoz, hogy elbánjak ezzel a három arabbal vagy cigánnyal.

– Nem arabok ezek – mondta Kovalszky Ferenc valamelyest észhez térve, és megbökdöste a két barna bőrű férfi mellét. – Ez Jurij Tbilisiből, ez meg Ion Szászrégenből. – Talpra segítette a fehér bőrű embert is, őt is bemutatta:

– Őt Schulcz Jánosnak, illetve Johannak hívják, Gyönkről vagy Szakadátról jött ide. Valamikor együtt üzleteltünk, de mostanság megromlottak közöttünk a viszonyok. Néha konkurálunk egymással.

– Hol van a málnaszedő? – kérdezte kásás hangon a kopasz és fehér férfi.

– A Málnaszedő most éppen málnát szed, mert ez a dolga – mondta Kovalszky Ferenc. – Ti pedig menjetek el nagyon messzire innen. Amint látjátok, fegyver van nálunk, és használni is tudjuk a fegyvereket. Tönkrement az egyik legszebb festményem.

– Beszédünk van a Málnaszedővel – mondta Schulcz János, de aztán mégis kivonult a műteremből külföldi társaival együtt.

Kovalszky Ferencel kikísértük őket a kertbe, megvártuk, amíg kimennek a rácsos kapun. Visszafelé jövet vettük észre, hogy Shogun ájultan és véres fejjel fekszik az egyik platánfa alatt. Bevonszoltuk a műterembe, onnan a fürdőszobába, hideg vizet fröcsköltünk a koponyájára. Shogun feleszmélt, zavartan nézett ránk, és zavartan mentegőzött.

– Leütöttek hátulról. Biztosan sörösüveggel ütöttek le.

– Hozzál be a hűtőszekrényből négy sörösüveget – mondta fáradtan és csalódottan Kovalszky Ferenc.

– Valami erősebb ital kellene – mondtam.

– Beregi szilvapálinkám van – mondta Kovalszky Ferenc. – Jó lesz?

– Jó lesz – mondtam.

Shogun felkapta az ezüsttálcát, elindult a kijárati ajtó felé, odakint már kisütött a nap, nem csak a feketerigók énekeltek, a verebek is csiripeltek, és valahol a távolban egy balkáni gerle bűgött. Shogun meglengettette a jobb lábát, eloltotta a villanyt, és eltűnt.

– Szerintem ez a fiú balett-táncos – mondtam.

– Cselgáncsozó – mondta Erika, aki csipkés szélű zöld hálóingben ült velem szemben a vázái között.

Ismét szétnéztem a műteremben. Kovalszky Ferenc pizsamában ült egy piros fotelben a sokat tapasztalt ember nyugalmával, Musztafa a heverőn kuporgott, a Berettát a párna alá dugta, Gordon és Gedeon még mindig a padlón feküdt.

– Ezt a két dögöt be kellene iskoláztatni, hogy megvédjék a házat – mondtam. – Az éjjel nem sokat segítettek nekem.

– Még ma elviszem őket az idomárhoz – mondta Kovalszky Ferenc.

Megjelent Shogun az ezüsttálcával, beregi pálinkát hozott. Ittuk a beregi szilvapálinkát, és nem beszélünk, a verebeket, a feketerigókat és a balkáni gerlét hallgattuk. Aztán gépkocsizúgást hallottunk, megjött Modrovich Béla, a mostohafiam. Sohasem kedveltem túlságosan ezt a fiút, ő sem kedvelt túlságosan engem, de most mégis örültünk egymásnak, összelelkeztünk.

– Nyújtsd ki a kezeidet – förmedtem rá.

Kinyújtotta mind a két kezét, nem remegtek, Kovalszky Ferenc felé fordult a kezeivel.

– A málna átment a határon.

– Mikor jön vissza a kamion?

– Négy nap múlva.

Erika felém fordult.

– Addig megcsinálod a faládákat?

– Megcsinálom – mondtam, és ismét rámordultam a mostohafiamra.

– Mutasd még egyszer a kezeidet.

Mosolygott és azt mondta:

– Nem remegnek már. Megerősödtek a málnaszedésben.

– És ha géppisztolyt látnál?

– Szeretnék ismét géppisztolyt látni – mondta. – Hatékony fegyver, és valamikor nagyon jól tudtam bánni vele.

E szóváltás után megint azt éreztem, amit már korábban is sokszor: nem fogom túlságosan megkedvelni ezt a fiút. Nyilván ezért gúnyolódtam vele:

– Az éjszaka errefelé jártak a barátaid. Késekkel hadonásztak.

Modrovich Béla kérdően nézett Kovalszky Ferencre, aki tömören csak ennyit mondott:

– Jurij, Ion, Johann.

A mostohafiam elkomorodott, a heverőt vette szemügyre, és megkérdezte:

– Ez a kisfiú kicsoda?

– Bosnyák szabadságharcos – mondtam. – Csőre töltött pisztolyt tartogat a párnája alatt, az éjszaka ő zavarta el a barátaidat.

Modrovich Béla nem egészen értette, hogy miről beszélek, elgondolkodva dűnnyögött maga elé:

- Vissza fognak jönni... Hacsak én nem látogatom meg őket sürgősen.
- Látogasd meg őket – mondta Erika.
- Nem mehetek hozzájuk üres kézzel – mondta Modrovich Béla.

Erika felállt, nézelődött a műtermi rendtelenségben, a heverőhöz ment, keresgélt valamit. Hálóingben és mezítláb majdnem nőiesnek látszott, Musztafa riadtan lepedőbe burkolózott, Erikától jobban félt, mint az éjszakai késelőktől, eltakarta tetoválásait, felugrott a heverőről, mellem jött, lekuporodott a lábához, és megkérdezte:

- Maga milyen magas?
- Százkilencvennyolc centiméter – mondtam.
- Én is legalább ilyen magas szeretnék lenni – mondta a fiú.

Megsimogattam a fejét, elérzékenyültem egy kicsit, hiszen az éjjel talán az életemet mentette meg.

- Nagyra nőhetsz, ha vigyázol magadra.

Erika közben megtalálta, amit keresett, egy pár vastag talpú fapapucsot, lábára húzta a papucsockat, és a vázákhöz kopogott. Most már nem volt nőies, különösen akkor nem volt nőies, amikor belerúgott az egyik egészen karcsú vázába. A váza darabokra tört, szalma türemlett ki belőle, a szalmából előbukkant egy géppisztoly. Ránéztem a mostoha-fiamra, mosolygott, szemmel láthatóan jól érezte magát, kissé elnyűtten jött meg a málnaszedésből, de most felélénkült, az összetört vázához lépdelt, kezébe vette a géppisztolyt, megsimogatta, és mosolyogva közölte velünk:

– Teljesen meggyógyultam. Jurijék soha többé nem fognak a közelünkbe jönni.

– A vázákat tehát nem Görögországba fogjuk küldeni – állapítottam meg kedvetlenül.

– Ha akarja, segíték magának faládákat készíteni – mondta Musztafa.

– Rendben van – mondtam, és elmentem felöltözni. A következő napokban Musztafa adogatta kezembe a deszkákat, én méretre szabott faládákat csináltam, bepakoltuk a vázákat, Gordont és Gedeont Ko-

valszky Ferenc elvitte beiskoláztatásra, a mostohafiam egy éjszaka eltávozott és csak reggel jött vissza igen elégedetten, azután megérkezett egy teherautó Németországból, felraktuk rá a sok hasas és a néhány karsú vázát, a teherautó elment, vele együtt elment Modrovich Béla is újabb rakomány málnát szedni. Musztafa úgy döntött, hogy egy ideig még Kovalszky Ferencnél marad, tetszett neki a mozgalmas élet. Én dolgom végeztével hazajöttem, megállás nélkül elautóztam a Hadnagy-rét mellett, és itthon megnyugtattam a feleségemet, hogy minden a legnagyobb rendben van, a fia teljesen meggyógyult.

BOGARÁSZÓK

„Pacal éjjel-nappal”, hirdették az út mellett egy repedezett deszkatáblán a szürkére kopott betűk, ezenkívül semmilyen más tájékoztatás nem volt a táblán, még egy szürkére kopott nyíl sem, amely valahová mutatott volna. Shogun azonban tudta, hogy merre kell menni, keskeny, kanyargós úton eljutottunk egy csárdához, ahol tényleg bármikor lehetett pacalt kapni, mi ketten is ezt kaptuk kora reggel, a tulaj, egy öszülő hajú, borostás arcú ember álmosan, de mosolyogva rakta elénk, azt hiszem, már régebről ismerték egymást Shogunnal, az a pár szó, amit váltottak, legalábbis arra utalt, bár én nem figyeltem rájuk, turkáltam az ételben, szeretem ugyan a pacalt, de reggelire nem szoktam enni, így hát fanyalogva és szórakozottan reggeliztem, majdnem dühösen, mert már eleve kedvetlenül indultam erre az útra, csak azért szántam rá magam, mert régi barátom, Kovalszky Ferenc állítólag mindenképpen találkozni akart velem budai villájában, és a feleségem is kérte, hogy menjek el, és ugyanabban a villában nézzem meg, hogyan él és boldogul egyetlen fia, az én mostohafiam, Modrovich Béla, akit melleleg sohasem kedveltem, de mégis útnak indultam, átléptem az országhatárt, és így jutottam el odáig, hogy pacalt reggelizhettem a Kiskunság vagy Csongrád megye valamelyik félreeső csárdájában, ahol nem éreztem túlzottan boldognak magam, úgy vélem, hogy egy öregedő asztalos, akármilyen jó erőben van is még, maradjon otthon, és barkácsoljon a maga kis műhelyében.

Tulajdonképpen ezt is tettem, amikor rám tört ez a váratlan utazás. Úgy kezdődött, hogy egy késő nyári délutánon megállt a házunk előtt egy poros gépkocsi, kiszállt belőle két rossz arcú fickó, megkérdezték tőlem, hogy én vagyok-e Iрмаi József, és amikor igenlő választ adtam,

behoztak az udvarunkba két nagy kartondobozt, átadtak egy hivatalosnak látszó papírt, figyelmeztettek, hogy ne bontsam fel a dobozokat, majd hamarosan értük jön az egyik barátom, azután elmentek. Nem tudtam mire vélni a dolgot, egy pillanatra azt hittem, hogy valaki tréfálkodik velem, talán M. Holló János, az író, ő hajlamos az efféle viccelődésekre, amikor éppen nincsen kedve írni, márpedig leginkább nincs kedve írni, de a dobozok nagyon gondosan le voltak ragasztva és átkötözve fehér zsineggel. M. Holló János az efféle műveletekhez túlságosan lusta, így hát nem töprengtem tovább, a dobozokat becipeltem a műhely egyik sarkába, elég nehezek voltak, de cipeltem én már ennél sokkal nehezebb terheket is. Két nap elteltével éjszaka, vagy inkább hajnalban, rám zörgették az ablakot. Shogun állt a ház előtt, és bebocsátást kért. Elképedve és dühösen bebocsátottam. Shogunt vagy két hónappal ezelőtt ismertem meg Kovalszky Ferenc, illetve annak felesége, Brockhauser Erika budai villájában, annyit tudtam róla, hogy Brockhauser Emilnek vagy Jenőnek hívják, és azért nevezik Shogunnak, mert kiválóan ismeri a keleti küzdősportokat, és hogy elköltözött a feleségétől, de nem gondoltam volna, hogy ő lesz az a barátom, aki majd eljön a kartondobozokért. Pedig ő volt az, és ő hozta Kovalszky Ferenc üzenetét, amire még a feleségem is rálicitált. A dobozokat beraktuk Kovalszky Ferenc nagy fehér autójába, elhajtottunk a határra, ahol Shogun idegesen szorongatta a kormányt, de a megfelelő időben érkeztünk, a határőrök álmosak voltak, simán átgurultunk Magyarországra, és attól kezdve Shogun már felvidult, sokat beszélt és mutogatott, minden dülőlőtnak tudta a nevét, azt is tudta, hogy hol milyen kocsmák vannak, és azt is, hogy hol lehet éjjel-nappal pacalt kapni.

Rajtunk kívül nem volt vendég a félreeső csárdában; szeretem a pacalt, már majdnem elfogyasztottam az egész adagot, amikor az asztalunknál valahonnan a semmiből előbukkant egy cigányképű férfi. Nem szólt semmit, csak kérdően nézett Shogunra, aki ugyancsak szó nélkül átadta neki a kocsni kulcsait. A barna bőrű idegen elsietett, odakint ajtócsapkodás hallatszott, aztán a cigány ismét megjelent, visszaadta a kulcsokat, majd nesztelenül eltűnt.

- Valahol mintha már láttam volna ezt a cigányt – mondtam.
- Nem cigány – mondta Shogun. – Román, és Ionnak hívják.
- Emlékszem már – mondtam, és egyre rosszkedvűbb lettem. – A nénikéd villájában egy szép nyári éjszakán bicskát szegezett az oldallamba. Talán belém is szúrta volna a kést, de Musztafa a pisztolyával a feje fölé lőtt, és ettől megszélidült.
- Azóta összebékültünk Ionnal – nevetett Shogun. – Együtt üzletelünk.
- Ez megnyugtató – mondtam, és nekem nem volt nevetgetnöm.
- A dobozokat neki hoztuk?
- Ő viszi tovább.
- Ugyanolyan jól ismeri a környéket, mint te?
- Tudja, hogy hová kell vinni, bár annyira nem ismeri a környéket, mint én. De hát én az egész országot nagyon jól ismerem. Kaszkadőr koromban bejártam minden zugát.
- Azt hittem, hogy karatebajnok voltál.
- Nem voltam bajnok, de jegyezték a nevemet – mondta Shogun, és kissé elálmodozott a múlton. – Később kaszkadőr lettem. Szép munka volt. Igaz, hogy eltörtem három bordámat és mind a két kulcsfontomat, de határozottan érdekes munka volt, mindenhová eljutottam a filmekkel... És mostanában a maga fiával is sokfelé utazunk.
- Mostohafiam – mordultam rá.
- Ekkor hangos cipőkopogással bejött a csárdába egy dúskeblű szőke lány, igen rövid és nagyon szűk szoknyában, egyenesen az asztalunkhoz kopogott, és köszönés nélkül leült Shogun mellé. A tulaj neki is hozott egy tányér pacalt, a lány azonnal föléje hajolt és táplálkozni kezdett, én meg csodálkoztam.
- Szonyának hívják – magyarázta mosolyogva Shogun. – Ukrán behozatal, egy szót sem ért magyarul, nyugodtan beszélhetünk előtte.
- A lány tényleg úgy evett, mintha egy szót sem értene abból, amit beszélünk, mintha teljesen egyedül lenne.
- Kedveli a magyaros ételeket – állapítottam meg.
- És kedveli a maga fiát... bocsánat, mostohafiát. Eddig kétszer találkoztak Bélával, és nagyon megszerették egymást.

– Ő is velünk jön?

– Igen. Béla már várja.

Újból megsemléltem a lányt, és azt tanácsoltam:

– Tisztességesebb ruhába kellene bújtatni. Ha megállítanak bennünket a rendőrök, egyből azt fogják hinni rólunk, hogy stricik vagyunk, és esetleg kellemetlenkedhetnek.

Shogun mosolyogva készülődött valami szellemes válaszra, de hirtelen elkomorodott az arca.

– Itt vannak az igazi stricik.

Két tagbaszakadt férfi jött be a csárdába, az asztalunkhoz siettek, valamilyen szláv nyelven, bizonyára ukránul ráförmédtek Szonyára, és hozzáfogtak elrángatni az asztalunktól. A lány ukránul tiltakozott.

Gúnyosan néztem Shogunra.

– Mit tesz ilyenkor egy karatebajnok?

Shogun elszántan felugrott, és tenyere élével nyakszirten csapta az egyik ukránt. Megítélésem szerint szakszerű ütés volt, a strici megtántorodott, elengedte a lányt, aki nyomban visszaült a helyére, és türelmesen várta a folytatást.

A folytatás olyasféle volt, mint egy színjáték, vagy mint egy rossz filmjelenet. A két ukrán lassan keringett Shogun körül, ő harci pózba merevedett, időnként fenyegetően előrelelendítette a karját vagy a lábával rúgott a magasba, de mindig csak a levegőt kavarta, am azok biztonságos távolságra húzódtak vissza. Furcsállottam a dolgot, mivel én nem így szoktak verekedni, egyre inkább az volt az érzésem, hogy a két ukrán komédiázik, nem veszi komolyan ezt a viadalt, és Szonya is olyan nyugodtan dőlt hátra a székén, mint egy jóllakott tehén, csak éppen nem kérődzött. Már majdnem untam a bohóckodást, amikor az egyik ukrán ököllal mégis behúzott egyet Shogunnak. Erre fölálltam, és leütöttem a stricit. Hanyatt esett a padlón, de gyorsan felugrott, kiáltott valamit a társának, és kirohantak a csárdából. Azután távolodó motorzúgást hallottunk.

Visszaültem az asztalhoz, Szonya olyan érdektelenül nézett rám, mint egy béka, Shogun is leült, vérvő száját törülgette, és kissé pöszögve azt mondta:

– Köszönöm, hogy segített.

– Figyelmetlenek voltak a fickók. Túl öregnek néztek, nem gondolták, hogy közbeavatkozom – mondtam szerényen, majd szinte parancsolóan azt javasoltam:

– Jó lenne, ha továbbmennénk. Túlságosan megélnékült itt a forgalom.

Mentünk. A három pacalt senki sem fizette ki, a csárda tulajdonosa azonban nem követelődött, nem szólt semmit. Mi sem szóltunk semmit, beültünk a kocsiba, Szonya elterült a hátsó ülésen és elaludt. Shogun figyelmesen vezetett, időnként a száját nyalogatta, bajusza egyre nagyobbra dagadt. Később én untam meg a hallgatást.

– Két hónappal ezelőtt Musztafával kocsikáztam ezen az úton – mondtam. – A pisztolyával el akart téríteni, mint egy repülőgépet. Akkor nagyon haragudtam rá, de később talán megmentette az életemet.

– Rendes fiú – mondta Shogun. – Azt hiszem, fülíg szerelmes a lányomba.

– A lányodba?

– Igen. Ilonkába. Sikerült elhoznom az anyjától, ő is velünk lakik a villában.

– Hány éves?

– Tizenkettő. Gyönyörű kislány. Musztafa úgy mereszti rá a nagy kék szemeit, mintha égi csodát látna. És nem mozdul mellőle.

– Nehezen tudom elképzelni.

– Megváltozott a fiú. Minden gyorsan változik ebben az országban. Mindjárt mutatok egy látványos változást. Teszünk egy kis vargabetűt, és kimegyünk a főútra.

Ráhagytam, bár nem voltam igazából kíváncsi a látványos változásra.

Elmentünk hát a főút irányába, és amikor rákanyarodtunk, Shogun figyelmeztetett:

– Nézze meg a lányokat az út mellett.

Megnéztem a lányokat, és megkérdeztem:

– Szonyát errefelé szedte föl a mostohafiam?

Shogun rövid hallgatás után válaszolt:

– Igen. Ő is közéjük tartozott. Egészen a mai napig.

Tovább nézegettem a lányokat a robogó kocsiból, és megállapítottam:

– Többé-kevésbé valamennyien hasonlítanak Szonyára.

Talán nevének hallatára, Szonya felébredt, felült a hátsó ülésen, ő is kinézett az ablakon, aztán gyorsan megint lefeküdt.

– Megszőkülnek a főutaink – magyarázta Shogun. – Nemrégén itt még fekete hajú és barna bőrű lányok stricheltek. Azután megjöttek az ukránok, és elűzték a barna bőrűeket.

A továbbiakban is erről a látványos változásról beszélgettünk, én többször elmarasztalóan nyilatkoztam a rossz fajta lányokról. Szonya békésen szunyókált a hátunk mögött, csak akkor ült fel, amikor begördültünk a Brockhauser-villa kertjébe. Amint megálltunk, az ukrán lány kiugrott a kocsiból, visszanézett ránk nagy békaszemeivel, és azt mondta:

– Seggfejek.

– Úgy látszik, mégiscsak ért valamennyit magyarul – mondtam Shogunnak.

Szonya akkor már Modrovich Béla nyakában lógott, én is kiszálltam az autóból, és majdnem pontosan ugyanaz a kép, ugyanaz a fogadtatás várt, mint két hónappal ezelőtt. Brockhauser Erika lelkesen megölelgetett, Kovalszky Ferenc barátom a két bullmasztiff, Gordon és Gedeon között állt, erősen szorította a kutyák nyakörveit és vigyorgott.

A kép valamivel mégis idillikusabb volt, mint legutóbb. Talán azért, mert az egyik platánfa alatt tarka abrosszal letakart, hosszú asztal nyújtózkodott, rácsos kerti székek vették körül, de főleg azért, mert a vedlő platánfa alatt két nagyon ártatlannak látszó gyerek is állt: Musztafa meglepően tisztán és jólfésülten, és egy szép, fekete hajú kislány, nyilván Ilonka, aki ugyan alig tizenkét éves volt, kicsit mégis magasabbnak látszott a tizennégy éves Musztafánál.

Kovalszky Ferenc barátom felé indultam, de Gordon és Gedeon fenyegetően morogni kezdtek.

– Ezeken a dögökön a múltkor nem volt nyakörv – mondtam. – Szerették a vendégeket, és mindenkiel játszottak.

– Azóta beiskoláztattam őket – mondta Kovalszky Ferenc. – Ma már lemarnák az ellenséges érzelmű idegeneket.

– Szólj rájuk, hogy ne morogjanak, és ne vicsorogjanak.

Kovalszky Ferenc vakkantott valamit valamilyen nyelven, bizonyára a kutyák nyelvén, abbamaradt a morgás, Gordon és Gedeon leült.

– Téged már nem fognak bántani – mondta Kovalszky Ferenc még mindig a nyakörveket szorongatva. – Hacsak nem táplálsz irántam ellenséges érzelmeket.

– Mi a fenének akartál ilyen sürgősen találkozni velem?

– Te vagy a legjobb barátom – vigyorgott Kovalszky Ferenc. – Meg aztán becsületes képed van, és tiszta útleveled. Az ilyesmi nagyon fontos a határon. Áthoztátok a kartondobozokat?

– Shogun hozta át.

– Tiéd volt mind a kettő. Ez áll a papíron, amit a szállítóktól kaptál.

Elővettem a hivatalosnak látszó papírt, amit az a rosszarcú ember adott át három nappal azelőtt, alaposabban megnéztem, tényleg rajta volt a nevem.

– Mi volt azokban a dobozokban? – kérdeztem krákgva.

– Értékes portéka. Mondhatnám, nagyon értékes.

– Ocsmány gazember!

– Gordon és Gedeon nem szereti, ha így beszélnek velem – vigyorgott még mindig Kovalszky Ferenc, mint aki biztosan tudja, hogy úgymint gyorsan elpárolog a mérgelem.

– A géppisztolyok már nem hoznak elég pénzt?

– Felfuttattuk az üzletet. Újabb csatornákat nyitunk... De azt hiszem, neked nagyon kiszáradt a torkod.

– Kiszáradt a torkom.

– Ülünk az asztalhoz, Shogun mindjárt hozza a hideg söröket.

A platánfa alá mentünk valamennyien, Musztafa felnőtteken kezet nyújtott, megfogta a kezem, és egy darabig nem engedte el. Ilonkához fordult.

– Ennek az embernek van a legnagyobb keze a világon. Nekem is ekkora kezem lesz. És ilyen nagyra fogok nőni, mint ő.

– Megvan még az a ronda bosnyák tarisznyád? – kérdeztem.

- Megvan.
- Helyes. Szükséged lehet még rá.
- Ülünk már le – nógatott bennünket Kovalszky Ferenc.

Leültünk a hosszú asztal köré, és akkor Modrovich Béla hanyagul érdeklődött édesanyja hogyléte felől, a válaszomra azonban alig figyelt, Szonya hófehér nyakán legelészett, és még arra sem figyelt fel, amikor azt mondtam:

- Shogunt szájon verték az ukrán stricik egy kocsmában, ahol éjjel-nappal lehet pacalt kapni.
- Szívós fickó, kibírja – mondta Kovalszky Ferenc, és elengedte a nyakörveket.

Gordon és Gedeon hozzám futott, és összenyalázták a nadrágomat. Megpróbálták Szonyát is kedvesen üdvözölni, de ő félrerugdosta őket. Erre a kutyák visszatértek hozzám, szerették a jó szándékú vendégeket.

Shogun meghozta a hideg söröket és valami sárga színű üdítőitalt, ő is leült az asztalhoz. Az üdítőt Ilonka és Musztafa fogyasztotta, és sokkal illedelmesebben viselkedtek, mint Szonya és a mostohafiam, mi meg sörözgettünk. Körülnéztem, még mindig dühös és rosszkedvű voltam.

– Gyönyörű időnk van – mondtam. – És nagyon szép ez a kert. A dús lombú fák meg a zöld fű... Szeretem az ilyen kerti ünnepélyeket, különösen ilyen kiváló társaságban. Van például egy karatebajnokunk, akit időnként megvernek...

- Nem vertek meg – önérzeteskedett Shogun.
- A háziasszonyunk gazdag és jó képességű szobrász, szép villája van, igaz, mostanában vázákat gyárt, és fegyvercsempészettel foglalkozik. Erika megvonta a vállát és mosolygott.
- Valamiből élni kell. A nagy ház fenntartása sokba kerül. Meg a kerti ünnepségek is.

– Aztán a Vajdaságból elszármazott tehetséges festő, aki benősült a budai villába, és szemrebbenés nélkül börtönbe juttatná a legjobb barátját egy kevéske pénzért.

– Bocsánat, sok pénzért – mondta Kovalszky Ferenc. – A barátok azért vannak, hogy időnként kisegítsék egymást. Én is befogadtam leg-

jobb barátom mostohafiát, amikor idegroncsként megjelent. Azóta embert faragtam belőle.

– Ó igen, a háborús hős és katonaszökevény. Lekaszál száz, kétszáz vagy háromszáz embert, aztán elszökik málnát szedni, és valószínűleg tovább gyilkol.

– Részegen vittek ki a frontra, részegen lettem háborús hős – mondta csak úgy mellékesen Modrovich Béla, mert továbbra is Szonyával foglalatoskodott.

Ez még inkább feldühített, talán ezért szemétkedtem. Musztafára mutattam.

– És egy bosnyák tömeggyilkos.

– Őt is te hoztad ide – mondta Erika.

– Az úton szedtem fel, halálosan fáradt volt, és bűzlött a piszoktól. Miután megfürdött és kipihente magát, elküldhették volna.

– Nem lököm ki az utcára ezt a szerencsétlen gyereket – mondta Erika.

– Musztafa nem tömeggyilkos! – kiáltotta Ilonka.

– Nekem azt mondta, hogy ölt már embert. Többet is.

– Nem igaz – mondta Ilonka, megragadta Musztafa kezét és az arcába nézett. – Ugye, nem öltél embert?

Musztafa elpirult, mint egy jól nevelt kisfiú, akit hazugságon vagy lopáson kaptak rajta. Tényleg megváltozott. Csak dadogni tudott.

– Az egész családomat... az egész családomat kiirtották. Az én hátamat tüvel szurkálták. Tetováltak...

– De te nem öltél meg senkit – mondta határozottan Ilonka.

Musztafa hallgatott, és már a fülei is lángoltak. Ilonka rám nézett, és kijelentette:

– Musztafa nem ölt meg senkit.

Ekkor már szégyelltem magam, de azért még folytattam.

– És most itt van még egy ukrán ringyó is.

– Seggfej – mondta tömören Szonya.

– Nem lehetne választékosabb magyar beszédre megtanítani ezt a lányt? – kérdeztem a mostohafiamtól.

– Majd megtanítjuk – mondta Modrovich Béla.

– Ha jól összeszámolom, csupán két tisztességes ember ül az asztal mellett: Ilonka és én.

Lenéztem Gordonra és Gedeonra.

– És talán ez a két véreb.

A nagy fejű kutyák hálás, nedves szemekkel néztek vissza, mintha értették volna, hogy mit mondok.

Érdekes módon senki sem sértődött meg. Mosolyogva és kissé talán szánakozva bámultak rám. Vártak. Rövid csönd után Kovalszky Ferenc barátom megkérdezte:

– Kifűjtad magadból a mérget?

– Ki.

Ígazat mondtam. Tényleg kifűjtam magamból a mérget, belefáradtam a dühöngésbe, a jókedvű emberek között én is elmosolyodtam, és erre mindenki nevetni kezdett körülöttem.

– Isten hozott tágas kertünkbe – mondta Erika. – Itt mindenki szeret téged. Sétálgass a platánok alatt, és érezd jól magad.

– Csinálok majd néhány faládát is a vázáidnak és a géppisztolyoknak, és segítek majd felrakodni a teherautókra.

– Ezen már túlvagyunk – mondta Erika. – Nem csinálok vázákat, és nem jönnek ide a teherautók. Béreltünk egy raktárt, messze innen. A kamionok oda járnak, főleg éjszakánként. Itt csönd és nyugalom van, én a szobraimon dolgozom, Ferenc meg festi a képeit. Te pedig élvezd az életet. Shogun, Gordon és Gedeon vigyáz ránk. A háborús hős éjszakánként majd lemegy a raktárba.

– Géppisztollyal?

– Nem tudom, és nem is érdekel. Mi alkotunk, pihenünk, és hallgatjuk a madarak énekét.

Ísmét nevetett mindenki, még Szonya is, aki állítólag egy szót sem tudott magyarul, mire csöndesen megjegyeztem:

– Itt mindenki párosan turbékol. Csak én vagyok magányos és Shogun. Őt időnként majd megverik, ez elszórakoztatja, de én unatkozni fogok.

– Holnap átjön Júlia – mondta Kovalszky Ferenc.

– Ő kicsoda?

– Nyugalmazott tanárnő. Valahonnan Szabadka környékéről jött látogatóba a nővéréhez. Itt lakik a közelben. Verseket ír. Mondtuk neki, hogy ma megérkezel, és hogy te jártas vagy az irodalomban.

– Nem vagyok jártas az irodalomban. Van egy író ismerősöm, M. Holló Jánosnak hívják, csináltam neki néhány könyvespolcot. Egyébként ő prózát ír, és utálja a verseket. Ezenkívül ismerek egy Hugyik Mihály nevű dilettáns költőt, aki álnéven ír, de senki sem közli a verseit.

– Ennyi irodalmi jártasság untig elég lesz Júliának – mondta Kovalszky Ferenc. – Hallgasd meg a verseit, mondjál néhány bíráló és sok dicsérő szót. Hivatkozz tekintélyes barátaidra, és legyél kedves hozzá. Jól fogsz szórakozni.

Ebben nem voltam biztos, bár éppenséggel igaza is lehetett Kovalszky Ferencnek és a vidám társaságnak. A sör is jólesett, szépen elmúlt az a nap, és éjszaka csönd volt, nem jöttek kamionok géppisztolákat szállítani a balkáni hegyek közé.

Másnap délelőtt eljött hozzánk vagy inkább hozzám Júlia. Erika bemutatott bennünket egymásnak, aztán elment a műterembe a szobrait simogatni.

Kovalszky Ferenc is bizonyára ott tevékenykedett, talán festett is valamit, a mostohafiam nyilván Szonyával enyelgett valamelyik félre-eső szobában, Shogun egy beteg fa körül tüsténkedett, az elszáradt ágakat vagdosta le, Ilonka és Musztafa messze a kert végében bogarakat gyűjtött egy befőttesüvegbe, Gordon és Gedeon lustán hevert a ház falánál az árnyékban. Ketten maradtunk Júliával a hosszú asztal mellett. Júlia fiatalosan öltözködő és fiatalos kinézetű nyugdíjas tanárnő volt, közölte velem, hogy ő Baranyából származik.

– Valamikor régen jártam arrafelé – mondtam. – Akkoriban szép volt ott a tájék.

– Ma már nem annyira szép – mondta szomorúan Júlia. – A háború mély, csúnya sebeket hagyott mindenfelé.

- Majd begyógyulnak a sebek – vigasztaltam.
- Sokáig fog tartani – mondta még mindig szomorúan Júlia, de azután felcsillant a tekintete. – Szerencsére én megörökítettem verseimben a még szép és békés Baranyát.
- Úgy tettem, mintha csodálkoznék.
- Verseket ír?
- Igen – mondta szemérmesen Júlia. – Kissé régimódi verseket, magának biztosan nem tetszenének, magának biztosan a modernebb hangvételű versek tetszenek. Hallottam, hogy rendszeresen tanulmányozza az irodalmat. Igaz?
- Vannak író és költő barátaim – válaszoltam kitérően.
- Sok... sok ilyen barátja van?
- Rengeteg.
- Júlia olyan tisztelettel nézett rám, mint egy bőrbé kötött verseskötetre.
- Irigylem magát. Meséljen a barátairól.
- Hát... ott van például M. Holló János.
- Elolvastam az egyik könyvét. Úgy éreztem, hogy kicsit megkeseredett és cinikus író.
- Időnként tényleg megkeseredik. Ilyenkor általában be szokott rúgni, és azután rendbe jön.
- Sokat iszik?
- Csak amikor megkeseredik.
- Így van ez a legtöbb nagy írónál – mondta révetegen Júlia. – És a költő barátai?
- Legismertebb közülük Hugyik Mihály, aki Halmosi György néven írja a verseit.
- Nem találkoztam még a nevével – vallotta be szégyenkezve Júlia.
- Pedig sokat publikál. Leginkább a folyóról, a nádasokról és a vízimadarakról ír.
- Én is sokat írok a folyókról: a Dunáról és a Dráváról – mondta Júlia, és ezzel megmentett, mert kifogytam író barátaimból.
- Olvasson fel a verseiből.

- A folyókról?
- A folyókról.
- Nem fog kinevetni?
- Nem.

Júlia egy vastag füzetet vett elő a táskájából, és felolvasott három hosszú verset a folyóról és a folyópartról. A verssorok rímelték, és arról szóltak, hogy a víz sejtelmesen csobog és hullámzik, a fűzfák meg szomorúan a víz fölé hajolnak, és elmerengenek a múlt eseményein és a régi emlékeken. Megfeszítve gondolkoztam, hogy vajon M. Holló János mit szólna ezekhez a versekhez. Bizonyára pocsolyarészegre inná magát.

– Mi a véleménye? – kérdezte szorongva és reménykedve Júlia.
– Kérem, mondja meg őszintén a véleményét.

– Valamelyest emlékeztetnek Halmosi György verseire – mondtam eltöprengve. – De simábbak, lágyabbak és természetesen nőiesebbek azoknál. Szűziesebbek.

- Én magam is ilyen vagyok – mondta Júlia.
- Talán az a baj, hogy túl lágyak és simák.
- Vannak keményebb verseim is. Háborúellenesek. Felolvassak belőlük?
- Olvasson.

Júlia felolvasott a háborúellenes verseiből is, melyekben elkeseredett rímekben szólt a gyűlölködés ellen. Ezekről a versekről is elmondtam a véleményemet, és a tekintélyem szemmel láthatóan nőtt Júlia előtt.

Mindennap átjött a Brockhauser-villába újabb és újabb füzetekkel, később már nem az asztal mellett ültünk, egy kopott pokrócot terítettünk a füre a kert közepén egy másik platánfa alá, leheveredtünk, és igen kényelmes testhelyzetben hallgattam a verseket. Jól táplálkoztam, és sok sört ittam azokban a napokban, szerettem volna valami hasznos tevékenységhez kezdeni, így hát egyszer megsimogattam Júlia haját, ezt még hagyta, zavartalanul olvasta tovább a verseit, de amikor másutt is meg akartam simogatni, félrehúzódott, és azt mondta:

– Én pontosan olyan vagyok, mint a verseim.

– A verseket is változtatni kell. Életet kell lehelni beléjük, mert az élet nem csak a folyók fodrozódó vizéből és a szomorúfüzekből tevődik össze.

Júlia elmerengett ezen, Ilonkát és Musztafát nézte, akik a kert végében szorosan egymás mellett ültek, és nagyon komolyan beszélgettek.

– Mit csinál ez a két gyerek egész nap? – kérdezte Júlia.

– Bogarásznak. Mindenféle ronda bogarakat gyűjtenek a befőttesüvegekbe, és a műteremben tárolják őket. Elég csúnya látvány. A műterem egyébként is csúnya Erika rücskös szobraival és Kovalszky Ferenc barátom festményeivel, melyeken nagy hasú hullák dagadoznak. És közben még a befőttesüvegek is szaporodnak, egyre több ronda bogár mászkál az üvegfalakon.

– Miért gyűjtik a bogarakat?

– Lehet, hogy Ilonkának kellene majd az iskolában.

– Sokszor csak ülnek egymás mellett, és órákon át beszélgetnek.

– Vannak már élményeik. Különösen Musztafának.

– Félek, hogy nem tudok már változtatni a verseimen – sóhajtotta Júlia. – Túl öreg vagyok már. Ezek a gyerekek...

– Írjon róluk verset – javasoltam.

– Ezt fogom tenni – mondta Júlia, és felpattant a pokrócról.

Másnapra elkészült a vers két ártatlan gyerekről, akik rácsodálkoznak a színes pillangókra, a virágokra és az egész világra, és néha megérintik egymás kezét.

Kezdtém elunni a verseket és a semmittevést, elhatároztam, hogy hazautazom, még mielőtt teljesen eltunyulnék a nagy pihenésben és jólétben, de még nem szóltam senkinek, mert alapjában véve jól éreztem magam. Aztán egy reggel elhatároztam, hogy gyorsan elutazom. A mostohafiam bejelentése miatt. A platánfa alatt fogyasztottuk bőséges reggelinket, amikor Modrovich Béla kongó hangon közölte:

– Az éjjel rálöttek a kamionunkra. A raktár előtt.

– Kik lőttek rá? – kérdezte elképedve Erika.

– Nem tudom. Mozgó gépkocsiból tüzeltek, és széleseben elhajtottak.

– Kik lehettek, és honnan tudhattak a raktárunkról? – kérdezte Kovalszky Ferenc.

– Vajon honnan? – kérdeztem gúnyosan, és szándékosan nem néztem Szonya felé.

– Mire előkaptam a géppisztolyt, már eltűntek – mondta Modrovich Béla.

– Menjünk be a műterembe – rendelkezett Erika.

A parancs énrám nem vonatkozott, egyébként sem akartam bemenni a műterembe.

– Elutazom – mondtam. – Vonatra ülök, és hazautazom. Túl sokat pihentem és tétlenkedtem.

– Maradj még – mondta idegesen Kovalszky Ferenc. – Legalább még két napig. Nem kell vonatra ülnöd, autóval mész haza.

Bementek a műterembe tanácskozni, Ilonka és Musztafa a legújabb befőttesüveggel elvonult bogarakat gyűjteni, én meg egy ideig eljátszodtam Gordonnal és Gedeonnal, aztán megjött Júlia, és leheveredtünk a pokrócra, hogy elmerüljünk a költészetben.

A nagy, sötétzöld színű autó szinte hangtalanul gördült a kapu elé. Négy férfi szállt ki belőle: kettő elegáns fehér öltönyben, a másik kettő kevésbé elegáns öltözékben. A fehéröltönyösök bejöttek a kertbe, a kevésbé elegánsak a gépkocsi mellett maradtak. Gordon és Gedeon nekirontott a jövevényeknek, de csak morogtak és ugattak rájuk, nem marták le őket, úgy látszik, nem voltak még kellőképpen beiskolázva. Erika jött ki a házból, váltott néhány szót az elegáns öltözékű férfiakkal, majd bevezette őket a műterembe.

Nem sokáig maradtak ott. Talán félóráig vagy csak húsz percig. Júlia ez idő alatt négy háborúellenes verset olvasott fel, én elmondtam a véleményemet róluk, apróbb módosításokat javasoltam, és a fehéröltönyösök már előbukkantak a házból, lassan lépkedtek a kapu irányába, Szonya is velük tartott. Kovalszky Ferencék is előjöttek, de ők megálltak a tarka asztalnál. Az egyik fehéröltönyös a bogarászó gyerekekre mutatott.

– Szép gyerekeitek vannak. Szép, eleven gyerekek. Előfordulhat, hogy baj éri őket.

– Ha a kislányhoz hozzányúltok, kiirtom az egész ukrán maffiát – sziszegte Erika.

Júlia és Ilonka meg sem hallották ezt a szóváltást. Júlia már egy másik verset olvasott, Ilonka egy másik bogarat talált. Musztafa azonban felfigyelt. Mereven nézte a távozó elegáns férfiakat és Szonyát, világoskék szemei sötétkékre változtak. Ismertem ezt a tekintetet, és nagyon nem tetszett. Amikor a sötétzöld autó elindult a kapu elől, Musztafa berohant a házba, és csakhamar a hímzett bosnyák tarisznyával a nyakában jelent meg. Ilonka csodálkozva kérdezett tőle valamit, a tarisznyára mutogatott, Musztafa pedig hosszasan magyarázkodott. Megsimogattam Júlia haját.

– Mára végeztünk a költéssel. A barátaim gondban vannak, beszélnem kell velük.

– Untatom talán? – kérdezte megszeppenve Júlia.

– Egyáltalán nem untat. Majd holnap folytatjuk.

– Jól van – mondta Júlia. – Úgyis mennem kell. Holnap ismét átjövök.

Júlia elment a versesfüzetével, én a gondterhelt társasághoz sétáltam. Kovalszky Ferenc, Erika és Shogun már az asztal mellett ültek, hallgattak. Modrovich Béla mozdulatlanul állt a dús lombú fa alatt, és megrökönyödve bámult abba az irányba, amerre Szonya elveszelődött. Megfogtam mostohafiam vállát, és megkérdeztem:

– Vajon honnan tudhattak a raktárról?

– De hiszen Szonya egy szót sem értett...

– Hülye – mondtam, és majdnem megsajnáltam a csalódott háborús hőst.

Megszorítottam a vállát, és rázökkentettem az egyik székre. Én is leültem, és megkérdeztem Erikától:

– A fehér öltönyös urak is be akarnak szállni az üzletbe?

– Nem egészen. Felajánlották, hogy megvédenek bennünket. Garantálnák, hogy soha többé nem lesz lövöldözés a raktárunk környékén. Persze ez pénzbe kerülne.

– Sok pénzbe – mondta Kovalszky Ferenc.

Modrovich Béla végre magához tért keserű szerelmi kábulatából, és harciasan kijelentette:

– Meg tudjuk védeni magunkat. Lekaszalom őket, ha még egyszer a raktár közelébe jönnek.

– Az elmúlt éjszakán ez nem sikerült – mondtam.

– Megleptek. De ezután várni fogom őket. Nem hagyjuk, hogy zsaroljanak bennünket.

Szemei összeszűkültek, nézése kissé Musztafa nézésére emlékeztetett. Ez talán magától jön öldöklés előtt. Rosszul éreztem magam, és azt hiszem, hogy a többiek is. Azon a napon Erika nem szobrászkodott, és Kovalszky Ferenc sem festegette felpuffedt hulláit. Nagyon szerettem volna elmenni arról a szép, békés helyről.

Másnap reggeli után Shogun egy behorpadt oldalú, régi, megfakult Lada gépkocsival hajtott be a kertbe. Kovalszky Ferenc belém karolt, és az autóhoz vezetett.

– Ezzel mész haza.

– Mikor?

– Amikor akarsz.

– Legszívesebben mindjárt elindulnék, de megígértem Júliának, hogy ma még felülbírálom a verseit, holnap reggel azonban elmegyek innen. Egy ideig nem fogunk találkozni. Mit csináljak ezzel a rozoga kocsival?

– Várják már odaát. Találtam rá vevőt.

– Nem sok pénzt kapsz érte.

– Sok pénzt kapok érte.

Elszorult a torkom, ismét krákognom kellett, mint amikor megtudtam, hogy a kartondobozokat tulajdonképpen én csempésztem át a háttáron.

– Kibélelted?

– Ne izgulj, nem lesz semmi baj. Júlia majd mindent elintéz.

– Júlia?

– Ő is veled utazik. Tisztességben egymáshoz öregedett házaspár egy rogygyant autóban. Ez senkinek sem gyanús.

Majdnem annyira lebénultam, mint Modrovich Béla, amikor rádöbent, hogy a szőke ukrán lány nem is szereti őt igazából.

– Júlia tehát nem csak verseket ír?

– Romantikus lélek, ez kitetszik a verseiből is – mondta Kovalszky Ferenc. – De ezzel együtt praktikus észjárású asszony. Ismeri a pénz értékét. Neked is szívesen felajánlanék valamennyi pénzt, de te nyilván megsértődnél, és visszautasítanád.

Erre kimérten és nagyon lassan így válaszoltam:

– Lehet, hogy itt egyesek baleknak tekintenek, de azért mégsem vagyok teljesen agyalágyult.

Kovalszky Ferenc barátom hangosan nevetni kezdett, a vállamra csapott.

– A nagydarab asztalos! Megkapod a részedet.

Júliában azonban mélységesen csalódtam. Azon a délelőttön csalódottan heveredtem le mellé a pokrócra, és jóformán minden érdeklődés nélkül hallgattam a verseit. Időnként kis híján elbóbiskoltam. Ezért nem vettem észre, hogy a nagy, sötétzöld gépkocsi ismét a kapu elé gördült. Ilonka sikoltására riadtam fel.

A kert végében két igen erősnek látszó férfi viaskodott a gyerekekkel. Lehet, hogy ugyanazok az ukrán stricik voltak, akikkel a pacal-csárdában verekedtünk. Az egyik megragadta Musztafát, és elhajította vagy két méterre. Szegény fiú nagyot nyekkent a fűben a bogarak között. A másik strigó Ilonkát vonszolta a kapu felé. Odarohantam, és akkor már ott voltak Kovalszky Ferencék is.

– Ne mozduljatok! – kiáltott ránk az egyik ukrán, aki talán nem is volt ukrán. – Viselkedjete okosan, és akkor a kislánynak nem esik baja. Majd jelentkezünk és megegyezünk.

Megálltunk, nem mertünk mozdulni. Shogun eltorzult arccal nyöszörgött. Gordon és Gedeon hangosan csaholt, de ők sem tudták, hogy mit tegyenek. Senki sem figyelt Musztafára.

Én a szemem sarkából láttam, hogy feltápáskodik a fűből, és azt is láttam, hogy a tarisznyájából előveszi a pisztolyt. Messze volt tőlem, nem tettem semmit, kiáltani akartam, de ő már elsütötte a pisztolyt.

Az a férfi, aki Ilonkát vonszolta, hanyatt esett. Ilonka az apjához rohant, térdre esett, átölelte Shogun lábait, és hangosan zokogott.

A másik ukrán néhány pillanatig nem értette, hogy mi történt. Aztán rácsodálkozott Musztafára, és nyilván nem akart hinni a szemének. Egy vézna, szőke hajú fiúcska egy hatalmas pisztollyal. Musztafa ismét lőtt. A férfi fájdalmasan felkiáltott, a combjához kapott, és komikusan kacszva kirohant a kapun, az autóba ugrott, az autó elszáguldott vele.

Erika mozdult meg elsőnek, a földön vonagló ukránhoz ment, fölője hajolt, alaposan megnézte:

– Vállába kapta a golyót, nem fog belehalni – mondta, majd sebesen intézkedett. – Júlia, vegye gondozásba ezt a disznót, amíg a mentők megérkeznek. Mi pedig menjünk a műterembe.

– Telefonálok a rendőrségre és a mentőknek – mondta Kovalszky Ferenc, és beszaladt a házba.

Mi bementünk a műterembe, és valahogy nem tudtunk mit kezdeni magunkkal. Ilonka még mindig zokogott, Musztafa az egyik sarokba kuporodott, kicsi és esendő volt. Erika rücskös szobrai közömbösen álldogáltak a falak mellett, Kovalszky Ferenc festményein majdnem szétfakadtak a felpuffedt hullák, a befőttesüvegekben ronda, fekete bogarak futkároztak kétségbeesetten. Mi meg csak tébláboltunk.

Bejött Kovalszky Ferenc is, sajnálattal annyit mondott:

– A telefon elromlott.

– Egy sebesült ember fekszik a kertben – mondtam.

– A szomszédok úgyis kihívják a rendőrséget és a mentőket – mondta Erika. – Beszéljük meg gyorsan a saját dolgainkat.

– Megegyezhetünk az ukránokkal – mondta Shogun. – Nagyon erősek, és jól megszerveződtek. A fő utainkat már kiszókitették.

– A fiút át kell adnunk a rendőröknek – mondta Erika.

– És ott mi lesz vele? – kérdeztem.

– Kitoloncolják az országból. Boszniában már többé-kevésbé béke van. Hazamehet.

– Lerombolták a házunkat – mondta Musztafa. – Itt akarok maradni.

– Nem maradhatsz itt – mondta Erika. – Meglőttél két embert. Az egyik még mindig itt fekszik a kertben.

– El akarta vinni Ilonkát.

– A fiúnak nincs hová mennie – mondtam Erikának. – Eddig nem akartad kilökní az utcára.

– Nagy bajba kerülhetünk – mondta Kovalszky Ferenc. – És a rendőrök úgyis elviszik.

– A rendőröket is lelövöm – mondta Musztafa, és ismét elővette tarisznyájából a pisztolyt.

Keservesen felsóhajtottam, elindultam Musztafa felé.

– Ne jöjjön ide, magát is lelövöm! – kiáltotta hisztérikusan Musztafa.

Összeugrott a gyomrom, de mentem tovább, és megpróbáltam nyugodtan beszélni.

– Azt mondtad, hogy olyan nagyra akarsz nőni, mint én.

– Azt mondtam. Ilyen nagy leszek, mint maga.

– Akkor ne lövöldözz a rendőrökre. Add ide a pisztolyt.

– Itt akarok maradni.

– Majd visszajössz. Ilonkát itt találod.

Fejére tettem a jobb kezemet, bal kezemmel elvettem tőle a pisztolyt.

– Ki fog vigyázni Ilonkára? – kérdezte Musztafa, és sírva fakadt.

Ilonka hirtelen abbahagyta a zokogást. Odarohant hozzánk, lekuporodott Musztafa mellé. Összebújtak, és vártak.

Megérkeztek a rendőrök, sokáig faggattak bennünket, jegyzőkönyveztek. Aztán elvezették Musztafát, mi elkísértük a kapuig. Musztafa tiszta, világoskék szemekkel nézett ránk a rendőrautóból, a hímzett bosnyák tarisznya immár üresen lógott a nyakában. Ilonka megragadta a kezemet, és sokáig nem engedte el. Megkérdezte:

– Igaz, hogy neki is ilyen nagy keze lesz majd?

– Igaz.

– És ilyen nagyra nő, mint maga?

– Igen. Ilyen nagyra nő.

– Visszajön?

– Egészen biztosan.

Majdnem elbőgtem magam.

Másnap simán átmentünk az országhatáron Júliával. A határőrök és a vámosok tisztességben egymáshoz öregedett házaspárnak néztek bennünket.

ÚRIEMBEREK A FOLYÓN

M. Holló János, aki önérzetes és hencegős kedvében híres írónak szokta nevezni magát, egy meleg tavaszi délutánon igen morózusan üldögélt egy padon a folyó melletti széles gáton, csöndesen izzadt, viszketett a fejbőre, lustán vakaródzott, még hencegni sem volt kedve, egy hajót várt, de nem tudta pontosan, hogy milyen hajót, sőt még azt sem tudta, hogy miért kell a hajóra várnia, bár Iрмаi József, az erős csontú és biztos kezű asztalosmester többször elmagyarázta neki, de M. H. Jánosnak ezekben a napokban nemcsak a fejbőre, hanem a koponyacsontja is viszketett, ez megbénította az agyát, szétszórta a gondolatait, melege volt, és szeretett volna valahol másutt lenni. Iрмаi József, aki szakmájában szintén kiváló mesternek vallotta magát, és ezt méltán tehetett, mert tényleg jó asztalos volt, szétvette hosszú karjait, erősen szorította a pad támláját, békésen szunyókált, néha felnyitotta a szemét, szána-kozva nézett a szenvedő íróra, lehet, hogy ő is jobban szeretett volna másutt lenni, de ő legalább tudta, hogy miért várakoznak, tehát türelmesebben várakozott.

A széles és magas gátat a hatvanas évek árvizei után építették a háborgó folyó mellé, a gát sima tetején hosszú sétányt csináltak, fapadokat is belecsavartak a kemény betonba, hogy az elfáradt sétálóknak legyen hol megpihenniük, kora reggeleken az egészséges életmódra és a hosszú életre vágyó polgárok kocogtak a sima betonon, az állatbarátok is ilyenkor sétáltatták kutyáikat, esténként meg jobbára fiatalok nyüzsögtek itt lármásan, vagy pedig csöndesen összebújtak a padokon, és parázsló cigarettavégeket pöcköltek bele az amúgy is elszennyeződő folyóvízbe, vagyis időnként nagy volt a nyüzsögség errefelé, ezen a délutánon azonban csak Iрмаi József asztalosmester és M. H. J., a híres író ült a nagy szennyezett víz mellett, várták a hajójukat, de a folyó közepén

sokáig csak idegen hajók úsztak lefelé és fölfelé, ezeken a hajókon alig látszott valami mozgás, a hajósok is bizonyára elkedvetlenedtek, még csak nem is integettek Irmái Józsefnek és M. H. J.-nek. Lassan múltott az idő, Irmái József a nagy unatkozás közepette elmesélte, hogy valamikor ezen a sétányon megmentette egy gyermekkori barátjának az életét, a gyermekkori barát akkor már megbecsült orvos volt, a betegek szerették, a nők viszont nem szerették, ezért nagyon magányosan és magába roskadva üldögélt az egyik padon, talán azon gondolkodott, hogy a vízbe ugrik mélységes bánatában, de Irmái József még idejében rátalált, és hasznos tanácsokkal látta el, miközben szép fiatal lányok suhantak el mellettük, kitágult pupillákkal néztek a nagy semmibe, az asztalosmester szerint a réveteg szép lányok már akkor is tele voltak kábítószerrel, és feltételezte, hogy azóta a sétálgató fiatalok még több kábítószerrel szívnak, nyelnek és szurkálnak magukba estéknként ezen a sétányon. M. H. J. is megpróbálta felidézni idefűződő régi emlékeit, de csak az jutott eszébe, hogy egyetemi hallgató korában, amikor nyüzszített a pénztelenségtől és az unalomtól, egy éjszaka barátaival eljött a folyó mellé és hason csúszva fociztak a homokban, vagyis négykézlábra ereszkedtek, és a fejükkel görgették a labdát, ami elég fárasztó játék volt, valójában erre is vágytak, ki akartak fáradni, azután megfürödni, és sokáig aludni. M. H. J. halványan úgy emlékezett rá, hogy egyszer már megírta ezt a történetet, de nem volt benne biztos. M. H. J. ugyanis erősen másnapos volt ezen a gyötrelmes tavaszi délutánon, pontosabban erősen negyednapos. Az a szép arcú asszony, aki már elég régóta rendszeresen feljárt a lakására, az utóbbi időben kezdett elmaradozni, mintha visszaszeretett volna a férjébe. M. H. J. ezt tisztességtelen dolognak tartotta, nagy íróasztalán félretolta legújabb félig kész novelláját, és szerelmi bánatában, meg azért is, mert nem volt kedve dolgozni, három napig keményen ivott, és talán a negyedik napon is ivott volna, de Irmái József lecipelte a Duna partjára, hogy megvárjanak egy bizonyos hajót, amelyre majd felszállnak, de a hajó olyan sokat késett, hogy ők teljesen kifogytak a folyóhoz fűződő történetekből, így hát hosszasan hallgattak, és amikor az egyik híd mögül egy szénnel megrakott uszály bukkant elő, M. H. J. keservesen felsóhajtott.

– Tulajdonképpen mindig utáltam a hajókat. Ronda, lomha állatokra hasonlítanak, amelyek elcsúfítják a folyót, és megzavarják a halak nyugalmát.

– A mi hajónk szép állat – mondta Iрмаi József. – Szép hajóéterterem, bárpulttal, asztalokkal, székekkel és kényelmes kajütökkel. Maga kapja a legjobb kabint, a hajó álomba ringatja ma éjszaka, és holnap reggel jókedvűen fog fölébredni.

– Nem szeretem, ha vízben ringatnak – mondta elutasítóan M. H. J., mert már megint elfelejtette, hogy miért kell felszállnia a hajóra.

– Szükségünk lehet magára – mondta Iрмаi József.

– Miért?

Iрмаi József jól láthatta a nyugösködő írón a másnaposság jeleit, ezért sokadszor is türelmesen magyarázkodott.

– Az éttermet át kell vontatni az országhatáron.

– Ezt nélkülem is megtehetik.

– Talán. De nem biztos. Amióta a háború miatt blokádnak alá vették az országot, a hajók csak a nemzetközi ellenőrök engedélyével úszhatnak át a határon. Ezek a nemzetköziek angol nyelven beszélnek, és maga jól tud angolul, és szépen tud beszélni, meg kell győzni a szigorú ellenőröket, hogy legyenek engedékenyek.

– Az engedékenységhöz pénz kell és nem angolnyelv-tudás.

– Lehet, hogy szép beszéd is kell – mondta Iрмаi József. – És Szvetiszláv nem lesz hálátlan. Megfizeti a maga fáradságos munkáját.

– Szvetiszláv az étterem tulajdonosa?

– Igen. És úgy hallottam, hogy bőkezű ember.

– Nem pénzért szállok fel a hajóra – mondta M. H. J. – A maga kedvéért csinálom végig ezt a tortúrát, és ha kell, nagyon választékosan fogok beszélni angolul.

M. H. J. komolyan mondta ezt, tényleg kedvelte az asztalosmestert, csupán miatta jött ki elfáradva is a folyó partjára.

– Én meg a mostohafiam miatt szállok hajóra – mondta Iрмаi József.

– Szvetiszláv ugyanis régi jó barátja, és a fiú megkért, hogy segítsek békésebb vizekre terelni az éttermet, és közben munkálkodjak is ott

egy kicsit. Ezt a szívességet még megteszem neki, aztán végleg leve-
szem róla a kezemet. Sohasem kedveltem azt a sunyi fickót, az anyját
azonban szeretem.

– Emlékszem a mostohafiára – méházott M. H. J. – Ő az a háborús
hős, aki számolatlanul gyilkolta az ellenséget, aztán jutalomszabadsá-
got kapott valamelyik karácsonyra, és reszketett minden porcikája.
Teofilnak hívják, ugye? Én szereztem neki útlevelet, hogy elpucolhas-
son a további öldöklések elől.

– Az útlevélben Teofilnak hívták, de egyébként Modrovich Béla a neve.

– Még mindig reszket?

– Nem. Teljesen rendbe jöttek az idegei. Sikeres kereskedő lett belőle.
Átvágja a blokádot, málnát, aszalt szilvát és egyéb édes gyümölcsöket
csempész ki Dél-Szerbiából, elviszi valahová Nyugatra, visszafelé meg
művészien megformált hasas vázákat szállít, némelyik vázában gép-
pisztolyok is vannak. Azt hiszem, igen jól jövedelmezően üzletel.

– Ügyes fiú – bólogatott elismerően M. H. J. – Ő is velünk utazik
a hajón?

– Isten ments! Csúnyán elbánnának velem, ha belépne az országba.
Hiszen katonaszökevény.

Ekkor végre felbukkant az úszó étterem. Sok apró színes zászlócska
díszítette a fedélzetét, egy nagy jugoszláv zászló is lengedezett rajta,
elég tekintélyes méretű hajó volt, egy kis vontatóhajó húzta, erre vi-
szont román zászló volt kitűzve. A kis román hajó lassan és körülmé-
nyesen a part mellé vontatta az éttermet, egy vastag deszka nyúlt ki
a gátra, M. H. J. és Iрмаi József ezen gyalogoltak át a szárazföldről a
hajóra. Szvetisláv, egy megnyerő mosolyú fiatalember szívélyesen
fogadta őket, kezet ráztak, bemutatkoztak egymásnak, Iрмаi József
büszkén mondta, hogy M. H. J. híres író, és hajlandó segíteni, ha a hatá-
ron netalán bonyodalmak támadnának. Kijött a fedélzetre egy vastag
nyakú, tagbaszakadt férfi is, Szvetisláv őt is bemutatta.

– Ő Pedró, a főszakács, főpincér és kidobólegény, egy személyben.
Petar az igazi neve, de a Pedró jobban hangzik, és jobban illik a ki-
dobólegényhez.

– Most kit fog kidobni? – kérdezte M. H. J.

– Egy szemérmetlen tolvajt – mondta Szvetiszláv, és Pedróhoz fordult. – Hajítsd ki azt a ringyót a partra, látni sem akarom többé.

Pedró eltűnt, Szvetiszláv meg körbevezette M. H. J.-t és Irmait Józsefet a fedélzeten, elmondta, hogy ha a hajó majd végleg lehorgonyoz Budapesten, ide is asztalokat és székeket raknak ki, és a vendégek esténként a csillagok alatt és a Duna hullámai fölött fogyaszthatják ízletes vacsorákat és a jófajta italokat. Ezután bementek az étterembe a rögzített asztalok közé, itt a bárpult mögötti polcokon jófajta italok sorakoztak, melyek láttán M. H. J. még inkább negyednaposnak érezte magát, de nem sokáig nézegethette a sokféle üveget, mert a polcok mögül Pedró egy lányt vonzolt elő, a fedélzet irányába taszigálta, és ez elég nagy lármával járt. A lány hangosan zokogott, és könyörögni kezdett Szvetiszlávnak.

– Ne csináljátok ezt velem! Ne zavarjátok el a hajóról! Veletek akarok maradni.

Nagyon fiatal és nagyon szép lány volt, M. H. J. megkérdezte:

– Ő kicsoda?

– Alenka, a pincérnőnk – mondta megvetően Szvetiszláv. – Azaz-hogy a mai napig pincérnő volt, de most eltávozik körünkből. Ellopott tíz üveg drága italt, és Belgrádban lepasszolta a barátjának. Csak később vettük észre, hogy hiányoznak a palackok.

– Nikola rákényszerített, hogy lopjak neki – mondta a lány. – Azelőtt soha életemben nem loptam, és esküszöm, hogy ezentúl egy fogpiszkálót sem fogok elvenni.

– Persze hogy nem – mondta Szvetiszláv –, mert Pedró most kiröpít a partra, és visszamehetsz gyalog a stricidhez.

– Vannak még pincérnők a hajón? – kérdezte M. H. J.

– Nincsenek, hála istennek – mondta Szvetiszláv.

– Pincérnő nélkül nem utazhatunk – mondta M. H. J. – Én megszoktam, hogy pincérnők szolgálnak ki, és hogy nők gondoskodnak rólam.

– Ki tudjuk szolgálni magunkat, és Pedró majd gondoskodik rólunk – mondta Szvetiszláv.

– Ez nem ugyanaz – aggályoskodott M. H. J. – Nők nélkül a férfiak elkoszolódnak, gyűröttek lesznek és veszekedősek. A szigorúan őrzött országhatáron nem úszhatunk át koszosan és egymással marakodva. Egyből vissza is küldenének bennünket.

Szvetisláv úgy nézett M. H. J.-re, mintha máris megbánta volna, hogy felengedte a hajójára.

– Nem leszünk koszosak, és nem fogunk marakodni.

– Egy szép fiatal lány még a nemzetközi ellenőrök szívét is meglágyíthatná – érvelt tovább M. H. J.

Szvetisláv ezen elgondolkodott egy kicsit, majd intett Pedrónak.

– Engedd el ezt a kis ribancot.

Pedró elengedte a lány karját, Alenka egyből abbahagyta a zokogást, és köszönetet rebegett Szvetisláv és M. H. J. felé.

– Ajánlom, hogy ezentúl viselkedj tisztességesen – mondta neki fenyegetően Szvetisláv. – Pedró bármikor belefojthat a vízbe. Mostanában elég sok hulla leúszott a Dunán, senki sem számolja őket.

– Tisztességesen fogok viselkedni – mondta Alenka. – Megbízhatok bennem.

Szvetisláv nem bízott benne igazából, mert azt mondta:

– Budapestig elviszünk, de ott kihajítunk a partra. Addig gondolkozhatsz, hogy mit csinálsz majd a szárazföldön.

– Rendben van – mondta mosolyogva Alenka, és kisuhant az étteremből.

M. H. J. elégedett volt, alaposabban megszemlélte az italokat, aztán mégis úgy döntött, hogy inkább lefekszik aludni. De akkor bejött az étterembe egy olajos ruhájú szakállas tengerész, és mindenkit harsányan üdvözölt. A román vontatóhajóról jött át, és Gheorghe Mureșánnak hívták. Mindenkiel kezét fogott, M. H. J.-t még vállon is veregette.

– Gheorghe kiváló tengerész – mondta Szvetisláv. – Ő vonszol el a bárkájával bennünket egészen Budapestig. Ismeri a Dunát és minden faágot a folyó mellett. Ezenkívül folyékonyan beszél mindenféle világnyelven. Tud románul, szerbül, magyarul, csehül, talán még németül is.

– Tengerészkapitány vagyok – mondta Gheorghe Mureșan szerb nyelven.

- Mikor indulunk tovább?
- Most azonnal – mondta Szvetiszláv.
- Előbb igyunk valamit – javasolta az olajos tengerész. – Mondjuk egy pofa whiskyt jég nélkül.

Pedró a bárpult mögé lépett, poharakat szedett elő, és szó nélkül jó adag whiskyt töltött mindenkinek, M. H. J.-nek is. A kedélyes román felvidította a társaságot, a jófajta ital kortyolgatása közben elmesélt egy tengerészviccet, amelyen ő nevetett lehangosabban, M. H. J. nemigen tudott odafigyelni, mert egyre álmosabb lett, később megittak még egy adag whiskyt, akkor Gheorghe Mureșan visszament a bárkájára, Pedró meg elvezette M. H. J.-t a kajütjébe.

Szűkös, de tiszta kabin volt, keskeny, tiszta ágygal. M. H. J. ledobta az utazótáskáját, levetkőzött, gyorsan ágyba feküdt, és nyomban elaludt, a kis vontatóhajó meg közben elmozdította az úszó éttermet a part mellől, és a továbbiakban a hullámok még mélyebb álomba ringatták a híres író.

Sokáig aludt, és vastag sötétségben ébredt. Hallotta a hullámverést, a hajó egyenletesen ringatózott, már majdnem ismét elaludt, amikor halk neszezést hallott a közelében. Rajta kívül még valaki ott volt a szűkös kajütben.

- Akárki vagy is, gyújtsál világosságot – mondta álmosan M. H. J.

Feje fölött kigyulladt egy gyöngö fényű villanyégő, az ágya mellett Alenka állt, és mosolygott.

– Átaludta a vacsorát – mondta a lány. – A barátja, az a nagydarab ember azt ajánlotta, hogy ne ébresszük fel, mert az utóbbi napokban nagyon elfáradt, sokat dolgozott, és pihenésre van szüksége. Igaz, hogy maga híres író?

- Igaz. De te mit keresel itt?

– Szeretném megköszönni azt, amit értem tett. Nem engedte, hogy elzavarjanak a hajóról. Örök életemben hálás leszek magának.

– Rengeteg nő ígérte már ezt nekem – mondta bánatosan M. H. J.
 – Aztán elhagytak, szétszóródtak a nagyvilágban, vagy visszamentek a férjükhöz.

– Én nem vagyok olyan – mondta Alenka. – Örök életemben hálás leszek magának. Leülhetek az ágya szélére?

Azzal már le is ült, M. H. J. félrehúzódott, amennyire tudott, és megjegyezte:

– Hozhattál volna valami jóféle italt a bárból.

Alenka előrehajolt, valahonnan a lába mellől egy négyszögletes whiskys üveget emelt föl, M. H. J. kezébe nyomta. A híres író a szájára szorította és meghúzta az üveget, visszaadta a lánynak, az is ivott belőle, és megborzongott.

– Tavaszi éjszakákon hűvös ez a nagy folyó – mondta.

– Túlságosan keskeny az ágy kettőnknek – mondta M. H. J.

– Elférünk – mondta a lány.

Eloította a villanyt, villámgyorsan levetkőzött, és meztelenül és vacogva bebújt M. H. J. mellé. Kissé szűkösen voltak, de szorosan összebújtak és óvatosan mozogtak, nehogy leessenek az ágyról. Sokáig szerették egymást, Alenka később lecsusszant az ágyról, villámgyorsan felöltözött a sötétben, nesztelenül kisurrant a kabinból, M. H. J. meg békésen aludt reggelig.

Szvetislávval és Irmái Józseffel reggelizett az étteremben, szalonás rántottát ettek, amit Pedró készített el a konyhában és Alenka szolgált fel. Mindannyian jókedvűek és bizakodóak voltak, a kis román vontatóhajó lassan és erőlködve vonszolta őket fölfelé a Dunán, a partokról lombos fák hajoltak a víz fölé, szép, békés volt a táj a folyó mindkét oldalán, a vízben nem láttak egyetlen hullát sem, reggeli után Szvetisláv, Alenka és Pedró eltűnt az étteremből, bizonyára valami hasznos munkát végeztek, és Irmái József is hasznos munkára készülődött. A padlóra mutatott a hüvelykujjával, és azt mondta:

– Néhány titkos rekeszt kell csinálnom odalent a márkásabb italoknak.

A vámosoknak nem mutatunk meg mindent.

– Szeszcsempészek lettünk? – kérdezte M. H. J., de nem habordott fel.

– Szerintem a szeszcsempészés bocsánatos bűn – mondta Irmái József.

– Szerintem is – hagyta rá M. H. J.

– Megyek dolgozni – mondta a kiváló asztalosmester, és felállt rögzített székeről. – Maga pihenjen, pihentesse a szemét a zöldellő fákon, egyszer talán még regényt vagy novellát is ír erről a hajóútról.

Irmai József leereszkedett az étterem padlózata alá, hogy titkos rekeszeket csináljon, M. H. J. kiment a fedélzetre, egy ideig pihentette a szemét a zöldellő fákon, aztán a kajütjébe ment, a koponyacsontja már nem viszkedett, a szögletes whiskys üveg az ágya mellett állt, ivott belőle, ledőlt az ágyra, és elaludt. Kellemes bódultságot hozott neki ez a hajózás, sokat ivott és sokat aludt éjjel is és nappal is, amikor Vukovárhoz értek, éppen ébren volt, megszemlélte a rommá lőtt várost, és amikor Irmai József megjegyezte, hogy a mostohafia is hősiesen segédkezett a festői romok megeremtésében, csak ennyit mondott:

– Derekasan dolgozott a fiú. Nem csodálom, hogy reszketve pucolt el az országból.

Ezután még többet aludt, nem tudta pontosan, hogy mennyi ideig utaztak a határig, arra sem emlékezett, hogy Alenka útközben hány-szor hálálta meg jóságát, elég sokszor mellé bújt a keskeny ágyba, M. H. J. minden alkalommal jól érezte magát, ismét bizakodni kezdett a nőkben, még az országhatáron is enyhén bárgyú révületben heverésztett, örült, hogy nekivágott ennek az imbolygó útnak, és szeretete volna, hogy minél tovább tartson.

A jugoszláv határőrök és vámosok nem sokat akadékoskodtak velük, gyorsan átúszatták őket a magyar oldalra. A magyar hivatalos szervek már tüzetesebben átvizsgálták a hajót, mindenféle papírokat kértek, de ők sem kellemetlenkedtek sokat, felőlük a kocsma-hajó úszhatott volna tovább fölfelé a folyón, csakhogy ott volt még a szigorú nemzetközi csoport is. A nemzetköziek sem fedezték fel Irmai József titkos rekeszeit, tulajdonképpen nem is azt keresték, a blokáddal és embargóval kapcsolatos utasításokra és előírásokra hivatkoztak, napokig izzasztották szegény Szvetiszlávot, aki egyre rosszkedvűbb lett, és ettől a hajón egyre borongósabbá vált a hangulat, csupán Gheorghe Mureșan, az olajos román tengerész őrizte meg jókedélyét, döntötte magába a whiskyt,

fáradhatatlanul mesélte a tengerészvicceket, nagyokat nevetett rajtuk, a többiek azonban nem nevettek. Mellesleg M. H. J. sem bántódott a kínos veszteglés miatt, bár jobban szerette, ha Alenka az úszó és lágyan ringatózó hajón bújt mellé a keskeny ágyba, de a part mellett horgonyozva is egészen kellemesen érezte magát, és Pedró továbbra is pompás reggeliket, ízletes ebédeket és vacsorákat készített.

Egy este a vacsorához megérkezett Modrovich Béla. M. H. J. alig ismert rá. Az egykori reszkető háborús hős elegáns, majdnem pökhendi üzletemberként lépett be az étterembe, látszott rajta, hogy örül az életnek, és szereti az embereket, lelkendezve megölelte mostohaapját, régi barátait, ismerőseit és Alenkát, legszorosabban Gheorghe Mureşánt ölelte át.

– Minden rendben van – mondta nevetve a román tengerész. – Az én hajómmal a kutya sem törődik. Tisztességes ország zászlaja alatt úszkálók, engem nem sújt az embargó, bármikor elhajózhatok innen.

– Nagyszerű – lelkendezett Modrovich Béla. – Mi lesz Szvetisláv kocsmájával?

– Azt hiszem, holnap visszavágják a határ túlsó oldalára – mondta Gheorghe Mureşan, és egyáltalán nem szomorodott el emiatt.

Modrovich Béla sem szomorodott el, bár sajnálta kicsit régi barátját.

– Kár, hogy nem sikerült. Budapesten már mindent elintéztem, kije-löltük a helyet, ahol lehorgonyozhatott volna a hajó.

– Az én hajóm bárhol lehorgonyozhat – mondta Gheorghe Mureşan.

– Akkor tényleg minden rendben van – mondta Modrovich Béla, és a bárpult mögött álldogáló Alenkára meresztette szemeit. – Régen lát-tam ilyen gyönyörű lányt.

Egy rögzített asztal körül ültek, magyarul beszélgettek, Szvetisláv nem értett egy szót sem a beszédből, étvágya sem volt, felállt az asztal mellől, a bárpulthoz ment, halkan és rosszkedvűen pusmogott Pedróval, fejük fölött Alenka visszanezett Modrovich Bélára.

– Ott horgonyozok le, ahol akarok – mondta vidáman Gheorghe Mureşan, és átölelte Modrovich Béla vállát.

– Minden el van rendezve – mondta az egykori háborús hős. – Vár-nak már bennünket.

– Egészen eddig azt hittem, hogy legfontosabb, sőt egyetlen célunk az étterem elvonszolása a békés vizekre – szólt közbe Iрмаi József.

– Szép titkos rekeszeket csináltam, amíg hajókáztunk.

– Te nagyon rendes ember vagy, apa – mondta Modrovich Béla.

– Megtetted, amire kértelek, a többi már az én dolgom.

Iрмаi József komoran és szomorúan nézte mostohafiát, aztán M. H. J. felé fordult.

– Ez a svihák ritkán szólít apjának. De ha így szólít, biztos vagyok benne, hogy valami nagy disznóságot akar csinálni, vagy már meg is csinálta. Szerintem abban az ócska román ladikban is vannak titkos rekeszek, és azokban a rekeszekben az alkoholnál sokkal bódítóbb folyadékot vagy porokat rejtettek el. Szvetisláv meg azt hitte, hogy az ő kocsmája érdekében tüsténkedünk.

– Szvetisláv jó vendéglős, a hajójával olyan helyre szeretett volna menni, ahol nyüzsgönek és költekeznek a turisták – mondta Modrovich Béla. – Másról semmit sem tud, és te sem tudsz semmi másról, apa.

Ezután Modrovich Béla édesanyja hogylétéről érdeklődött, majd otthagya őket, a bárpulthoz ment, valamilyen italt kért Alenkától, kedélyesen elbeszélgetett a lánnyal, néhányszor megsimogatta a kezét.

– Ügyes fiú – jegyezte meg elismerően M. H. J. – Szilárdan megáll saját lábain. Többé nem fogok neki hamis útlevelet szerezni Teofil névre.

Elbúcsúzott Iрмаi Józseftől és Gheorghe Mureşántól, visszavonult szűkös kabinjába. Azt az éjszakát csalódottan aludta át, Alenka nem bújt mellé a keskeny ágyba.

Reggel Szvetisláv elment a nemzetközi ellenőrök irodájába, és dél körül jött vissza a hajóra letörten és megöregedve.

– Visszaküldenek – mondta, és majdnem elsírta magát. – Egy merev képű holland vagy belga vagy dán pasas közölte velem, hogy nem mehetnek ki a hajómmal az embargós országból. Hamarosan eljön ide, és hozza a hivatalos kiutasító papírt.

Mindannyian sajnálkoztak, de nem egyformán.

– Pénzről nem beszéltél nekik? – kérdezte Pedró.

– Hallani sem akart pénzről – mondta elkeseredetten Szvetiszláv.
– Kiabálni kezdett rám. Nem értettem, hogy mit mond, alig pár szót tudok angolul, de nagyon dühös volt, az arca sötétvörösre váltott.

– Én továbbmegyek a bárkámmal – mondta Gheorghe Mureşan.
– Keresned kell valaki mást, aki visszavonszol az embargóba.

– Nagyon sajnálom, Szvetiszláv – mondta Modrovich Béla. – Mi mindent megpróbáltunk... Nekem sürgősen el kell mennem Budapestre. Alenka velem jön.

Irmai József a sokat tapasztalt ember szomorúságával, de mégis reménykedve nézett M. H. J.-re.

– A szép angol beszéd talán még segíthetne.

M. H. J. a kellemes bágyatag napok és éjszakák után ebben a pillanatban egyszerre kijózanodott, és pattogó hangon intézkedett.

– Csináljatok rendet ebben a kócerájban. Töröljétek le az asztalokat, mossátok el a poharakat, söpörjétek föl a padlót. Alenka, vasald ki a fehér nadrágomat és a fehér ingemet. Pedró, te főzzél egy kondér erős kávé.

Néhány pillanatra dermedt csönd lett, mindenkit meglepett a híres író élénksége, aztán mindenki megmozdult, és dolgozni kezdett. M. H. J. a fürdőszobába vonult, tükörbe nézett, elfintorodott az arca, aztán megborotválkozott, fogat mosott, magára húzta a frissen vasalt inget és nadrágot, az utazótáskájából elővette az Izsakhárról szóló regényét, levonult az étterembe, a bárpulthoz ment, leült az egyik magas bár-székre, megivott két bögre erős kávé, és várakozott. Alenka a bárpult mögött tágra nyílt szemekkel nézte, a többiek a háttérben ültek, és szintén várakoztak, talán csodára vártak.

Nemsokára megjött a merev arcú holland vagy belga vagy dán, vagy talán norvég tisztségviselő, és csodálkozva nézte a néma gyülekezetet. Kezében aktatáskát tartott.

– Üljön le mellém, uram – mondta M. H. J., miközben a kávé szűr-csölgette és az Izsakhárról szóló regényt lapozgatta. – Búcsúzzunk el szépen egymástól ezen a nagy folyón, amely összeköti az embereket és az országokat. Több ilyen hasznos folyó kellene szegény kontinensünknek és a mi szegény országainknak.

A meghatározhatatlan nemzetiségű tisztségviselő elképedve leült a szomszédos bárszékre, és zavartan azt kérdezte:

– Milyen könyvet olvas, uram?

– A saját könyvemet – mondta M. H. J. – Iszik valamit?

– Maga író?

– Igen – mondta M. H. J., és odaszólt Alenkának. – Adjál két pohár whiskyt jéggel.

Aztán angolra váltott, ismét a nemzetközi ellenőrhöz beszélt.

– Egyszer egy barátom hanyatt esett egy ilyen bárszékkal. Nagyot csattant a feje a padlón, de érdekes módon nem történt semmi baja. Felállítottuk a bárszékkal együtt, és ő tovább iszogatózott. Mi persze nem eshetünk el, ezek a székek biztonságosan rögzítve vannak. Ezen a hajón minden biztonságos.

Alenka elébük rakta a megtöltött poharakat.

– Milyen nyelven ír? – kérdezte az ellenőr.

– Magyarul.

– Nem tudok magyarul.

– Hamarosan lefordítják angolra is a könyvemet. És más világnyelvekre. Filmet is csinálnak belőle.

– Miféle könyv ez? Miről szól?

– Bibliai témájú regény, Izsakhárról szól, Jákob mostoha sorsú fiáról. A film sokba fog kerülni, tevéket, szamarakat és nagy tömegeket kell felvonultatni, de már megvan rá a pénz, az amerikaiak is beszálltak. Meg egy bolond holland cég is.

M. H. J. büszke volt magára, hogy angolul is folyékonyan tud képzelegni, bár látta, hogy a merev arcú holland, belga vagy skandináv egy szavát sem hiszi el, ezért ingerülten hátraszólt:

– Menjetez ki a fedélzetre levegőzni és napozni. Mi most a művészetekről beszélgetünk.

Mindenki gyorsan kiment az étteremből, Alenka is.

– Elnézést, uram, megnézhetném az útlevelét? – kérdezte az ellenőr.

– Természetesen – mondta M. H. J., és átadta az útlevelét.

A kételkedő tisztségviselő elolvasta M. H. J. nevét az útlevelemben, aztán a könyv címlapján is, és valamennyit talán elhitt M. H. J. meséjéből.

– Hol forgatják a filmet? – kérdezte.

– Izraelben és Egyiptomban. Bibliai tájékon. Ott, ahol szegény Izsakhár szenvedett valamikor.

– Bizonyára jó ez a könyv, ha filmet is csinálnak belőle. Maga nyilván jó író és úriember. Hogy került ezek közé a brigantik közé?

– Ezek valamennyien régi barátaim. És valamennyien úriemberek.

– Nem úgy néznek ki. A hajó tulajdonosa pénzt kínált nekem. Felháborító.

– Kétségbeesésében tette. A háborúból és a nyomorból menekül, becsületes munkából akar élni, és békességre vágyik.

– Ha elengednék, korrupcióról fecsegni mindenfelé. Ez számomra végzetes lenne.

– Nem fecsegő természetű. Becsületes, jóra való ember, jó családból származik. Ismertem a szüleit, az apja szalámigyáros volt, és mindenki tisztelte. Írói becsületszavamra mondom.

A nemzetközi ellenőr kiitta a whiskyt a poharából, és azt mondta:

– Ha tényleg becsületes úriember az illető, akkor még egyszer beszélünk vele.

M. H. J. leugrott a bárszékről, kiment a fedélzetre, magához intette Szvetiszlávot.

– Még egyszer beszélnek veled.

– Mit mondott neki? – kérdezte Szvetiszláv reménykedve.

– Azt mondtam, hogy úriember vagy.

Szvetiszláv besietett az étterembe, azután az ellenőrrel együtt kimentek a szárazföldre. Nem egészen egy órával később Szvetiszláv vigyorogva jött vissza a hajóra, és kijelentette:

– Indulhatunk fölfelé a folyón.

Mindenki örült és mindenki boldog volt a maga módján.

– Mennyi fizettél? – kérdezte Pedró.

– Úriemberek nem adnak, nem fogadnak el és nem beszélnek pénzről – mondta kimérten Szvetisláv. Zsebébe nyúlt, pénzt vett elő, és M. H. J. kezébe nyomta. – Örök életemben hálás leszek magának.

M. H. J. tiltakozni akart, vissza akarta adni a pénzt, de akkor meglátta, hogy Alenka és Modrovich Béla egymáshoz bújva örülnek a váratlan sikernek, így hát csalódottan eltette a pénzt, és azt mondta:

– Én kiszállok a hajóról. Kissé felkavarta a gyomromat a sok imbolygás. Vonatra ülök, és hazamegyek.

– Én is kiszállok – mondta Iрмаi József, a kiváló asztalosmester.

Kimentek a partra, onnan nézték, amint a kis vontatóhajó elmozdítja lábuk mellől a terebélyes úszó éttermet. Senki sem integetett nekik búcsúzóul.

– Írni fog erről a hajóútról? – kérdezte Iрмаi József.

– Most éppen egy novellát írok. Egy békebeli történetet, melyet maga mesélt nekem valamikor.

– Mi a címe a novellának?

M. H. János a kis vontatóhajó román zászlaját, a hajóétterem jugoszláv zászlaját és egy, a folyón lefelé úszó fehér hajó magyar zászlóját nézte, és arra gondolt, hogy a szép arcú asszony talán mégsem szeretett vissza a férjébe, talán majd ismét eljár hozzá időnként.

– Mi a címe? – kérdezte ismét Iрмаi József.

– Nemzeti színek – mondta M. Holló János, és mivel alapjában véve szavatartó ember volt, elhatározta, hogy egyszer tényleg megír egy novellát ezzel a címmel.

– Hangzatos cím – mondta Iрмаi József, és tulajdonképpen ekkor döntötte el visszavonhatatlanul, hogy a továbbiakban végleg leveszi a kezét mostohafiáról, Modrovich Béláról.

MARADJON A GALAMB

A festőművész története

MARADJON A GALAMB

Bevallom Magának, uram, hogy én csak egyetlen könyvét olvastam el, a címére nem emlékszem, de jó könyv volt, kicsit ellenszenves fiatal-emberek hetykélkednek benne, teljesen indokolatlanul megvernek egy öreg utcai mérleget, de a beszédük, az jó, szellemesen társalognak a kocsmában, megjósolják, hogy errefelé széthullanak majd az összetákolts országok, én ezt nem hittem el akkor, de véletlenül betévedtem egy moziba, megnéztem egy filmet, amelynek magyarra talán úgy fordíthatnám le a címét, hogy „Közeleg a világ vége”, és abban cserzett bőrű, rosszcárú és foghíjas kocsmai cigányzenészek tízpercenként elénekelték egy dalt a világ végéről, és én ezt a dalt hazafelé menet némi magyaros nosztalgiával lefordítottam anyanyelvemre (visszapergetve a filmet), nagyjából így:

A filmben a cigányprímás azt énekli, hogy:

Közeleg a világ vége!

A bőgős erre rádörmögi:

Legyen vége!

Nem kár érte!

Ezt eldúldogattam félhangosan magyar változatban, meg voltam elégedve az átköltéssel, rímelt is, Maga nyilván megért engem, hiszen amolyan íróféle ember, és valakitől úgy hallottam, hogy hajlamos a nemzeti túltengésre, tehát azt is megérti, hogy miért voltam elégedett az idegen dallamú, de mégis magyar szöveggel. Tudniillik akkoriban Mosztárban éltem, és ott ritkán hallottam magyar beszédet. Járt már abban a városban? Persze, hogy járt, és biztosan megnézte azt a karcsú hidat, amit még a törökök építettek, mert a törökök nemcsak pusztítottak, hanem építettek is errefelé. Hát, én festőként ez a híd miatt mentem

oda, gondoltam, megfestem különféle szögekből, de titokban azt is tervezgettem, hogy fejest ugrok a folyóba arról a hídról. Mert nyaranként ez volt itt a nagy esemény. Barnára pácolt, izmos fiúk fejest ugrottak a híd korlátjáról, szakavatott zsúri díjakat osztogatott nekik a testtartásért és a vízbe merülésért, a televízió is közvetítette az ugrálásokat, és én mindig szerettem a tiszta vizet. Jelentkeztem a versenyre, de szinte az utolsó pillanatban megjött az eszem, visszaléptem, nem sokkal előttem egy albán fiú ugrott le a hídról, gyönyörűen homorított a levegőben, aztán belecsobbant a vízbe, és eltörött a gerince. Holtan húzták ki egy gumicsónakon. Én ettől kezdve csak képeket festettem a hídról, jobbról-balról, előlről-hátulról. És aztán valahogy ott ragadtam. Magyarul ugyan senki sem beszélt velem, de ezt nem is tartottam fontosnak, úgy éreztem, hogy testvériségben élünk, teljesen mindegy, hogy milyen nyelven beszélünk. Akkoriban jutott a kezembe a Maga könyve. Ildikó hozta egy budapesti autóbuszon. A tengerre utazott valamiféle női énekkarral, de elunta az éneklést, leszállt a buszról, betért a pályaudvari büfébe, ahol teljesen véletlenül belém ütközött, örült, hogy magyarul beszélgethet valakivel, bár kissé szégyenlette származását, elmagyarázta nekem, hogy a magyar nők a legutóbbi évszázadban Európában, sőt még a Balkánon is az olcsó lotyók színönimájává váltak, és komolyan fontolgatta, hogy nevét Yvette, Zsanette vagy Petrára változtatja, hiszen az ilyen nevek amúgy is divatba jöttek mostanság Magyarországon. Sajnos elmulasztotta a névváltást, Ildikóként lett hírhedt a mosztári kocsmákban, és később még hozzám is hűtlen lett, egy Ferid nevű muzulmán stricéhez szegődött, nálam csak üres bőröndjét és a Maga regényét hagyta. Szomorúságomban és unalmamban elolvastam a könyvet, sőt még a világ végéről szóló versikét is lefordítottam, bár akkor még eszembe sem jutott, hogy valaha Budapestre költözöm, mert nem volt kedvem Yvettek, Zsanettek és Petrák közé jönni. Csak-hogy kitört a háború, az emberek gyilkolni kezdték egymást. Ildikó villámgyorsan elpuccolt a városból, és én őszintén remélem, hogy azóta Yvette változtatta a nevét, ha a régi foglalkozásánál maradt. Én egy pincében rekedtem sok ijedt emberrel, asszonnyal és gyerekekkel, a pince

falai annyira vizesek voltak, hogy a salétrom úgy fehérlett rajta, mint december végén a piros cserepes háztetőkön a téli hópelyhek. A salétromból állítólag puskaport lehet csinálni, gondoltam is erre, de nem csináltam ilyesmit, a puskaapor fölöttünk robbant, és én azt is láttam, amikor szétlőtték a szép karcú hidat. Festettem egy képet a romokról. Vörös és vérgőzös az egész kép. Tudniillik akkor már csak vörös festékem volt, ezt mázoltam a vászonra, néhol fehér foltokat hagytam. Őt festményemet hoztam magammal abból a salétromos pincéből, minden képen a híd látható épségben vagy kettészakítva. Nem rossz képek. Elvergődtem velük Budapestig. Itt szerencsém volt. Egyik festőnő ismerősöm, akit történetesen szintén Ildikónak hívnak, de nem akarja Yvette változtatni a nevét, mert szereti a férjét és tiszteli a családját, beprotezsált egy öreg vegyész mérnök külvárosi villájába.

Az öregúr a mai közbiztonsági állapotokban fél egyedül, ingyen lakást ad erőteljes fiatalembernek, aki időnként megmutatja magát a ház körül. A szomszédságban különben is kocsmát nyitottak, ahol sanda tekintetű cigányok hegedülnek és bőgőznek gyanús kinézetű vendégeknek. Beálltam hát fizetett testőrnek az ingyen lakásba, a cigányzene-karnak fél óra alatt betanítottam a *Közeleg a világ végét*, és ők azóta is arra zendítenek rá, ha belépek a kocsmába, mert tetszik nekik a nóta, és én megfizetem őket a vegyész mérnök pénzéből. Az illetőt úgy magamban csak Fehérhajú Szabadkőművesnek nevezem. Elmesélte nekem, hogy ő hithű katolikus és szabadkőműves, rendszeresen jár a templomba és a szabadkőműves páholyba, mindkét helyen a Bibliára esküszik, mert szereti az embereket és ezt a nyomorult világot. Emellett szereti a művészeteket is, különösen a festészetet, fiatalkorában tulajdonképpen festő szeretett volna lenni, de az apja komolyabb szakmára irányította. Így lett vegyész mérnök, és ha már idekényszerült, tiszteséggel megtanulta a mesterséget, és kitalált néhány újdonságot. Például olyan habarcsot, amely a cementmalterba keverve a falakban elszigeteli a nedvességet. Vagyis ha az ő kotyvalékával ragasztják össze a téglákat vagy betonlapokat, a talajvíz nem szívárogo fel a magasba, a falak szárazak maradnak. Ez világtalálmány, és még ma is sok pénzt hoz

a házhoz. Kár, hogy erről a találmányról nem tudtak azok, akik a salétromos pincét építették... De hagyjuk ezt.

Szóval jól megvagyok az öregúrral, okos ember, még így öregen is, sokat beszélgetünk a festészetéről, szeretne rajzolni és festeni, hiszen már van rá ideje, csakhogy megromlott a látása, ezért csak elképzeli a festményeket. Szerinte a vizuális művészetet agyoncsapta a fénykép és a film feltalálása. Ezek az újdonságok korántsem olyan hasznosak, mint például a szigetelőhabarcs. A festők ma már legfeljebb a fogalmak ábrázolásával érvényesülhetnek. Megkért, hogy fessek meg a *Boldog öreg világot* az ő elképzelése szerint, ami úgy nézne ki, hogy zöld mezőben szilaj ló vágat, fölötte az ég kékjében szelíd galamb röpköd.

Előre kifizette a festményt. De én mostanság nem tudok mit kezdeni a zöld és a kék színekkel. Elővettem hát a szétrobbantott vörös hidat, és festettem föléje egy sötétkék galambot. Az öregúr a gyöngye szemével úgysem tudja megkülönböztetni a színeket. Mielőtt megmutatnám neki, mégis elhoztam magához a festményt. Talán azért, mert a Maga regényében, ami – ne vegye ezt hízelgésnek – tényleg jó könyv, még nem Yvettek, Zsanettek és Petrák szaladgálnak. Tulajdonképpen tanácsot szeretnék kérni. A híd alá esetleg egy foghíjas száját rajzolnék, a száj azt énekelné, hogy „Legyen vége, nem kár érte.”

Hogy túlságosan érzélgős lenne, és megbontaná a kép harmóniáját? Azt hiszem, igaza van. Ne cifrázzuk a dolgot. Maradjon csak a galamb.

MARGITKA GONDJA

Ne haragudjon, uram, lehet, hogy maga másképpen vélekedik, és talán bosszantja pillanatnyi felindultságom, de én egyáltalán nem értem ezt a Valentin-napi giccseskedést. Mi az, hogy Valentin-nap? Mifelénk ezt a kutya sem ugatta meg, már elnézést a közönséges kifakadásért, tisztességgel megünnepeltük a karácsonyt, a húsvétot, a születésnapunkat és a névnapunkat, kényszerből a felszabadulás napját is meg május elsejét, de az ilyen botorkáló Valentin-napokat meghagytuk az angolszászoknak és másoknak a messzi országokban, vagyis azoknak, akik ilyenkor is hajlandók művirágokkal bájologni, optimálisan egészséges és optimálisan ízetlen pulykahúst, spenótot és sóskát enni, minderre azután ugyancsak egészséges és hihetetlenül pocsek sört inni, csinálják a maguk kontójára és multságára, ez engem egyáltalán nem zavar, feltételezem, hogy őket sem zavarja, ha én közben egészségtelen fűszeres pörköltöket és gulyáslevest fogyasztok, nekem speciel ez ízlik, a demokráciában ennyit megengedhetek magamnak, az angolszászok nem is szólnak meg érte, a hazai túllihegők viszont óránként sulykolják belém a Valentin-nap gyönyörűségét. Ha ez így folytatódik, záros határidőn belül Szent István napja helyett az amerikai hálaadás napját fogják kikiáltani nemzeti ünnepnek, a negyvennyolcas szabadságharc kezdete helyett pedig Edward angol király walesi sétalovaglására emlékezünk majd. Egy szolgálalkú, külföldmajmoló országban minden előfordulhat.

Nem mintha kifogásom lenne a szeretet és a szerelem napja ellen, Valentin állítólag ezt példázza. Csakhogy én szeretnék továbbra is megmaradni a karácsonynál és a húsvétnál és a születésnapomnál. Hagyjanak engem békében a kifacsart ünnepekkel, majd szerelmes

leszek, ha összejön a dolog valami helyesebb nővel, és ne kívánják tőlem, hogy remekműveket fessek lehetetlen nevű mártírok vagy jószágos hősök emlékére. Mert a probléma itt kezdődik. Ennek a fröcsögő szeretetkampánynak még jószágos házigazdám, a Fehérhajú Szabadkőműves is bedőlt, pedig intelligens ember, de úgy látszik, hogy az elmúlt évtizedek és a mostani évek az ő önértetét is megtépázták, arra kért, hogy Valentin-napig fessek meg egy képet a Szeretetről és a Szerelemről. Racionális alkat, pontosan elmondta, hogy mit kíván a vászonra, enyhe rózsaszín háttér kék-fehér csíkokkal, és egy szép meztelen nő. Vizolyogtam a feladattól, de a Fehérhajú Szabadkőműves kívánságát nem utasíthattam vissza. Rendes ember, okos ember, ingyen szállást ad nekem és megfizeti a festményeimet. Ímmel-ámmal lemázoltam hát a rózsaszín háttért kék-fehér csíkokkal, éreztem azonban, hogy nem mozog jól a kezem, elkezdtem nyűgösködni, a határidő viszont szorított. Bizonyára maga is került már ilyen helyzetbe. Mit mond? Most is ilyen helyzetben van? Őszintén sajnálom. Akkor hát megérti kínjaimat. Mázolgattam a kék és fehér csíkokat a rózsaszín felületen, közben éreztem, hogy ellaposult a festmény, haragosan és hangosan töprengtem felette, végül kijelentettem, hogy élő modell nélkül nem lehet igazán ízléses képet festeni. Esztétikai tépelődéseimmel csupán időt akartam nyerni, a Fehérhajú Szabadkőműves azonban nem engedett ki a szorításából. Másnapra elébem rendelte Margitkát.

Nyilván maga is ismeri a mondást, hogy a baj nem jár egyedül, vagy hogy az egyik baj vonzza a másikat. Velem is ez történt. Margitkát ugyanis régről ismerem. Még végzős főiskolás koromban tűnt fel az életemben, meztelenül modellt állt a diplomamunkánkhoz, szép volt hosszú szőke hajjal és pucéran, tulajdonképpen ő volt a legszebb modell a koszos műteremben, és messzemenőleg ő volt a legbutább is. Természetesen mindannyian megpróbáltuk becserkészni, én is kétszer elhívtam moziba, eljött velem, először egy vadnyugati filmet néztünk meg, amikor ő az indiánokat cigányoknak vélte, később valahogyan feleszmélt, és szlávos beütéssel indiánacoknak nevezte őket, másodjára a Grand Prix című autós filmre vittem el, akkor már megsimogattam

a combjait, ő pedig lelkesen dicsérte a „Grandpriksz” című filmet, így, szó szerint. Én sem mozgok otthonosan a világnyelvekben, mégis megpróbáltam megmagyarázni neki, hogy ez „grandpri”-nek ejtendő. Hiába. Azt hiszem, ez is közrejátszott abban, hogy kiábrándultam az aktfestésből és a nőkből, sajnos csak rövid időszakokra, és diplomálás után Csontváry példáját követve elmentem Mosztárba, többször lefestettem a szép ívű török hidat, már majdnem a tökéletességig jutottam, amikor martalóc szabadcsapatok ripityára lőtték, és engem is szétlőttek volna, ha el nem pucolok Magyarországra. Itt mély lélegzetet vettem, úgy éreztem, hogy otthonra találtam, a Fehérhajú Szabadkőműves befogadott budai villájába, megfizette a tehetségemet, minden jól alakult, erre most a nyakamba szakadt ez a nyavalyás Valentin-nap, és ráadásul Margitka. Időközben megtudtam, hogy Valentin még az epilepsziások védőszentje is... Mi közöm nekem az epilepsziásokhoz?

Természetesen összelelkeztünk Margitkával régi ismerősökként, elcsodálkoztunk kicsiny világunk hatalmas véletlenjein, amelyek összehozták a régi ismerősöket, és közben az is kiderült, hogy az öreg szabadkőművest érzékeny szálak fűzik a Délvidékhez, ükapja Törökbecsén volt hentes és mészáros, ebből kifolyólag megkülönböztetett figyelemmel istápolja a balkáni magyar menekülteket, engem is főleg ezért fogadott a házába, és Margitkát már másfél évvel ezelőtt felkarolta, kibérelt neki egy kis boltot a belvárosban, ahol Margitka szabadkőműves jelvényeket és egyéb bigyókat árusít, begyűjtött annyi pénzt, amiből visszafizette a támogatást, és egy egész esztendőre előre kifizette egy garzonlakás albérletét Kispesten, a Wekerle-telepen, egy csendes házban, amely azóta valamelyest felhangosodott, mert egy cigány család költözött a szomszédságba, ettől megélénkült a forgalom és megemelkedett a hangerő a környéken, de egyelőre még elviselhető.

Margitka mindezt igen gyorsan elhadarta, azután kibújt a ruhájából, és meztelenül a díványra feküdt. Hát, hogy is mondjam... Az évek múltával nem sokat okosodott, a teste viszont eléggé meglötyyedt, fehérén szétfolyt az egyébként klasszicista stílusban kifaragott szép virágdíszes heverőn, kedvetlenül maszatolgattam a rózsaszín alapozású

vásznon a kék és fehér csíkok között, Margitka a tapasztalt modell fegyelmezettségével nyújtózott hangos mozdulatlanságban, mert kényelmes fekvőhelyzetében folyton beszélt. Az emberi gonoszságról és lelketlenségről. Elmondta, hogy háromnegyed évvel ezelőtt kölcsönkért fél évre félmillió forintot egy becsületesnek látszó embertől. Erről írást is adott, a féléves határidő lejárt, neki apróbb anyagi gondjai támadtak, az egykor becsületesnek látszó ember viszont egyre pimaszabbul követelődzik. Egyáltalán nem veszi figyelembe mások átmeneti nehézségeit. Ecsetmártogatás közben megjegyeztem, hogy az életben előfordul ilyesmi, mármint, hogy a hitelezők időnként visszakerik a pénzüket. Ezután reménykedve megkérdezte tőlem, hogy vannak-e esetleg olyan ismerőseim, akik hosszabb távra nélkülözni tudnának félmillió vagy inkább egymillió forintot. Megnyugtattam, hogy rengeteg ilyen barátom van, alig várják, hogy ismeretlen szőke nőknek meghatározatlan időre kölcsönadjanak több milliót is, mostanában azonban valamiért messze elkerülnek ezek a nagylelkű emberek. Már csak egy híres író barátom áll velem szóba, neki majd megemlítem a dolgot. Magára gondoltam, uram. Nincs véletlenül kidobni való egymilliója? Esetleg másfél. Micsoda? Mindössze ötezer forintja van? Tudtam, hogy mostanság gyalázatosan fizetik az írókat, de nem gondoltam, hogy ennyire. Az ügylet lebonyolítása ugyanis sürgetővé vált. Az éjjel sírva telefonált rám Margitka. Merényletet követtek el ellene. Reggel kinyitotta a jelvényes sufniját, és odabent nagy meglepetésére egy csuklyás férfit talált. Bizonyára a hátsó ajtót törte fel, így jutott be az üzletbe. Magas férfi volt, Margitka elmondása szerint kulturált beszédű, ledarált néhány sima illedelmes mondatot, azután egy gázpisztollyal Margitka arcába lőtt, elkészönt és kisétált az utcára. Később jöttek a rendőrök, gyöngéden, udvariasan viselkedtek, mélységesen együttéreztek Margitkával, sokáig faggatták, mindent gondosan leírtak, de ettől Margitka megsebzett arcával még halálfélelemben él, és a segítségemet várja. Ez az átok Valentin-nap meg gyorsan közeledik. Mit kezdjek egy szétfolyó, elcsúfított arcú modellel?

Hogy mondja? Fessek két képet a Szeretetről és a Szerelemről? Az egyiket adjam Margitkának, és mondjam, hogy legalább félmilliót ér? Várjon, ezen gondolkodnom kell egy pillanatig... Talán nem is rossz ötlet. Maguk írók tele vannak ötletekkel és, elnézést a modortalanságért, alapjában véve sötét gazemberek. Egyetlen gesztussal halálra buktatják az amúgy is buta embereket. Ennyi ésszel beléphetne a napi politikába, ezt már régebben is javasoltam, sokkal több pénzt keresne, mint az irományaival, vagy mint én a mázelmányaimmal. És akkor segíthetne a megrettent nőkön ebben a gonosz világban. De azért köszönöm a tanácsot. Kétszeresen lepingálom azt a festményt. Ha kellőképpen felforrósítom magam, egymillió képet is meg tudok festeni. Margitka szétfolyó bájjait majd feszesre szorítom, sebes arcát hamvasra lágyítom, a háttér meg adva van. Persze, kicsit nehéz lesz vevőt találni egy ilyen drága műalkotásra. Még hogy Valentin-nap! Szerelem és Szeretet, meg az epilepsziások! De ez már legyen Margitka gondja.

SAJÁT KEZŰLEG

Börtönből jövök, uram, de ezt nem panaszképpen mondom, csak látogatóban jártam azon a ronda helyen, Matarugát, azt a délszláv rablógyilkost kerestem fel, aki vidáman kiirtott néhány magyar családot eme lapos alföldön, és egészen véletlenül bukott le, a módszeres bűnüldözés itt sohasem érte volna utol, de egy közlekedési balesetnél igazoltatták, aztán faggatták erről-arról, ő meg ráunt a dolgora, és botor módon bevallotta, hogy kiirtotta a tehetősebb családokat anyagi javak megszerzése érdekében. Azóta mélységesen megbánta ezt az ostobaságát, mármint hogy vallott, a kedélye azonban ennek ellenére nem romlott meg, az az érzésem, hogy talán örült is sorsának ilyenén való fordulásán, mert előzőleg gyilkolt ő a Balkánon is, és ha véletlenül ott kapják el, kérdezősködés nélkül kibelezik, azután halálra ítélik és árokba lövik. Azok ott nem tréfálkoznak, itt viszont vidáman a magyar bírák arcába röhögött, ezt bizonyára ön is látta a tévében, hiszen sztárt csináltak a képernyőn Matarugából, és akkor is mélán mosolygott, amikor több hónapos tárgyalás után életfogytiglanra ítélték, hiszen fiatal még, kivárja ezt az életfogytiglant, pénze van elég, aztán majd kijön a rácsok mögül jó viselkedéséből kifolyólag, imitt-amott ismét bezsebel némi pénzeket kisebb erőszakoskodással, és vígan él, amíg meg nem hal. Ma is vígan él.

De az én történetem valójában nem erről szól. Vállalkozásba kezdtem. Látom, hogy meglepődött, hiszen tudja, hogy nagyjából biztosítottam az egzisztenciámat, kényelmesen éledegélek egy budai villában a világhírű vegyész mérnöknél, akit én csak Fehérhajú Szabadkőművesnek nevezek, és megfestem, megrajzolom neki mindazt, amit elképzel, merthogy szereti a festészetet és élénk a fantáziája, csak-

hogy a szemei meggyöngültek, és emiatt szüksége van egy erős, fiatal, jó szemű festőre, aki pingálhat helyette, és kiveri házából a rosszindulatú embereket. Én teszem a dolgomat, és munkálkodom az ingyenszobrot és -kvartélyért, legutóbb például az öregúr utasítása nyomán lerajzoltam a *Szerelmet* egy vastag combú nő formájában, akinek hosszú haját egy csontos férfikéz simogatja. Az az igazság, hogy imádom a vastag combú nőket, és az öreg szabadkőműves is szívesen emlékezik vissza rájuk. Szóval ezzel foglalatostkodtam, amikor rám talált Nuhria. A név nőiesen hangzik, de egyáltalán nem nőről van szó, Nuhria csontos kezű férfiú, akivel egy salétromos mosztári pincében dekkoltam a nemrégii lövöldözések idején, ő sebesülten, comblovással vánszorgott oda, fél óra múlva már szitává lőtték volna azok, akik gyűlölik a muzulmánokat, ha én nem lépek közbe, és nem lövök szitává egy marcona, dús szakállú hazafit. Erről már meséltem Magának, nem szaporítom a szót, elég az hozzá, hogy Nuhria hálás emlékezetébe vésett, figyelemmel kísérte életutamat, sejtette, hogy határon túl rekedt magyar létemre előbb-utóbb Budapestre szököm a lövöldözések elől, ezek a bosnyákok ügyesek az információszerzésben, rám talált a budai házban, kicsit biceg még, de azért elég gyorsan jár, és felajánlotta, hogy nyissunk közösen egy bureksütőt. A tőkét ő adja, két szakembert is hozott magával Boszniából, az illetők tulajdonképpen szakácsok, az egyiket Dizdarnak, a másikat Juszufnak hívják, mindent tudnak, amit a burekról tudni kell, és Nuhria szerint ezek közt a mulya magyarok között bomba üzletet csinálhatunk, nekem csak az lenne a dolgom, hogy a kommunikálást biztosítsam, mivel származásomnál fogva beszélem ezt a gyönyörű, de megtanulhatatlan nyelvet.

Magának nem kell magyaráznom, hogy mi az a burek. Egyetemista korában azon élt? Hát persze. Én is azon éltem főiskolás koromban. A Fehérhajú Szabadkőművesnek viszont magyaráznom kellett, hogy a burek sós túróval töltött vastag réteslapokban bő olajban kisütött ingyenség. Nemigen értette, végül vittem neki kóstolót, jóízűen elfogyasztotta, és bár kelletlenül ugyan, mégis áldását adta vállalkozásomra,

hiszen a jövőre is gondolni kell, bár azt nem helyesli, hogy az üzlet miatt időnként tartósan magára hagyom, mert fél a betörőktől és más rossz szándékú emberektől.

Egy egész hétre azonban kénytelen voltam magára hagyni a Fesztivál miatt, amit a Diákszigeten – vagy mi a fenének hívják – rendeztek, és ahol a lötyögő fiatalok minden föllelhető ételt megettek és minden föllelhető italt megittak. Felállítottunk ott egy sátrat, beszerveztünk két jó idomú tizennyolc éves elárusító lányt, az ilyesmi ebben az országban nem gond, Nuhriával hordtuk a burekot, Dizdar és Juszuf éjjelnappal sercegette az olajat, másfél órát aludtak a nap huszonnégy órájából, ezt követően megszámolták a nekik járó pénzt, majd berúgtak, mint a disznók, két napig tömény italt ittak, aztán egy egész napig aludtak.

Itt kezdődött a gond. A Fesztivál véget ért, más állandó piac után kellett nézni. A háború, különösen ha megsebesülnek benne, élelmessé teszi az embereket. Nuhria gyorsan kapcsolt. A magyarok még csak csipkedik a déli eredetű ételeket, a börtönöket kell tehát megcéloznunk. Ott elég sok balkáni elitelt üldögél, akik nyilván vágynak a hazai ízekre. Így találkoztam én Matarugával. Nekem is a szemembe röhögött, mint ahogy a taláros magyar bírának. A börtönben ugyanis ő kevélykedik, a magyar bűnözők lapítanak, mint az üregi nyulak, a külföldiek uralják a mezőnyt. Ezen tényállás láttán feldühödtem egy kicsit, közöltem a rablógyilkossal, hogy a rácsokon átnyúlva is kitörhetem a nyakát, a festőknek a sok kézimunkában megerősödnek az ujjai, ő persze nem ijedt meg a handabandázásomtól, meg hát remek üzleti érzeke van, továbbra is mosolygott, kijelentette, hogy árulhatjuk a burekot a börtönben, amennyiben ő megfelelő százalékot kap a haszonból, előtte azonban meg kellene fenyíteni egy cigány birkanyírot valamelyik Szolnok megyei kisvárosban, a birkanyíró ugyanis gyorsan meggazdagodott, elkapatta magát, husángokkal felvértezett négytagú bandát küldözget a diszkókba, mulatóhelyekre, ahol orra-szájba verik az éppen ott elbambuló fiatalokat, és ez valamiképpen rontja Mataruga üzletét, aminek egyébként semmi köze sincs a burekhoz.

Elmentem ebbe a kisvárosba. Hát, uram, ha a világ legvégét akarja látni, menjen maga is oda. Ez az a hely, amire azt szokták mondani, hogy még az óra is megáll az ember karján. Az emberek belebámulnak a vakvilágba, aztán legyintenek, a fiatal fiúk elmennek zsibbadni, me nekülnek a husángok elől, megpróbáltam megmagyarázni nekik, hogy időnként vissza kellene ütni, nem értették, hogy miről beszélek, a fiatal lányok is csak bámulnak, ők azt nem értik, hogy hol vesztek el a vagány fiúk, a birkanyíró viszont gazdagok és garázdálkodik. Nyilván tisztos üzleti okok miatt.

Őt kellene megfenyíteni, hogy beinduljon ez a bureküzlet a börtönökben. Az egyetlen kérdés csupán az – és ezért jöttem Magához tanácsért –, hogy felfogadjak-e valakiket a dolgok lerendezésére, vagy intézzem el én a csontos kezeimmel?

Azt hiszem, megint igaza van. Magam intézem el a dolgot. Kifigyeltem a birkanyíró mozgását. Egy kapanyéllal saját kezűleg eltöröm néhány bordáját, meg a pofájába is odacsapok. Tudja meg a világ, hogy van még magyar virtus. Ezután zavartalanul eladhatjuk a burekot a balkáni fegyenceknek, és megfesthetem a legújabb megrendelt képet a Fehérhajú Szabadkőművesnek, *Zöld világ* címmel. Most éppen ezt találta ki.

ALIBI MANKÓK

Budapesti tartózkodásom első két hetéről eddig nem meséltem, uram, mert szégyelltem magam egy akkor elkövetett cselekedetemért. Tudniillik leütöttem az utcán egy féllábú embert. Persze nem mindjárt ezzel kezdtem anyaországi ténykedésemet. Az első napokban, legalább tíz napig, főleg a budai villa tágas nappalijában üldögéltem, a tévét néztem és a rádiót hallgattam, házigazdám, a Fehérhajú Szabadkőműves meg szelíden noszogatótt, hogy fessek már le egy nagyobb vászonra a *Békét*, ahogyan ő azt elképzei, galambbal meg mindennel, ami belefér, de én szabódtam, mondván, előbb tájékozódni akarok új környezetemről, tekintettel arra, hogy engem a történelem még annak idején lefaragott az anyaországról, a határ túloldalára kerültem, elvetődtem egészen Boszniába, ahová igen kevés információ jutott el az alföldi tájakról, merthogy arrafelé egészen másfajta információk röpködtek az utóbbi években, tehát van bepótolnivalóm, amire igényt is tartok, mert én önérzetes magyar ember vagyok, mondhatanám hazafi, és még inkább az lettem, amióta kirugdaltak a balkáni hegyek közül. Meg aztán nem is volt kedvem festeni.

Szóval kényelmesen elterpeszkedve tájékozódtem békés és végre saját anyanyelvű közegem központjában, és egyre idesebb lettem. Vagy tíz nap múlva indokolatlanul emelt hangon, valójában ingerülten föltettem néhány goromba kérdést jószágos házigazdámnak. Ilyesmiket lármáztam: hová a fenébe menekültem én? Idióták, kriplik és ferde hajlamaik miatt hátrányosan megkülönböztetettek országába? A műsorok mennyiségi arányából ezt szűrtem ki. Én vérgőzös tájakról puoltam ide, arrafelé élesben ment a lövészet, az éles golyók és gránátok gyakran húsba találtak, de még ott sem hallottam annyi nyafogást, mint itt

a budai hegyoldalon ezekből a hangos és képes dobozokból. Vannak-e megmaradt sima és dombos vidékeinken még normális, egészséges emberek is? És ha vannak, mennyien?

Imigyen handabandáztam harsányan, az öregúr türelmesen végighallgatott, majd bölcsen azt javasolta, hogy mozduljak ki a házból, járjak egy kicsit a békés utcákon, biztosan találkozom majd nekem tetsző emberekkel, amire nagy szükségem van a háborús sodródások után, ez a négy fal közötti üldögélés meg ráadásul depresszióssá tesz minden gondolkodó embert, még egy festőt is.

Beláttam, hogy igaza van, cipőt húztam a lábamra, kimentem az utcára. Elsőnek egy roskatag öregasszony szólított meg, lehetett vagy nyolcvanéves, ételhordót tartott a kezében, ez eléggé ritka látvány ilyen előkelő környéken, de mégis előfordul, a járda szélén görnyedezett és megkért, hogy vezessem át az úttesten a túlsó oldalra. Belekaroltam, vezetni kezdtem, percenként vagy három lépést tettünk meg, de még így is rám ripakodott, hogy ne vonszoljam ilyen gyorsan, ha sietős a dolgom, és ha nincs bennem segítőkészség, inkább hagyjam ott az út közepén, neki már úgyis minden mindegy. Lassítottam, és mire átértünk a túlsó oldalra, egészen összebarátkoztunk, elmondtam, hogy nemrégén érkeztem külföldről, és nem a legilledelesebb környékről, ennek tudható be bárdolatlan modorom és viselkedésem a vonszolásban, de majd igyekszem csiszolni magamat. Kiengesztelődött, ő is bemutatkozott, azt mondta, hogy özvegy Varga Adolfnének hívják, leánykori neve Somorjai Valéria, szólítsam nyugodtan Vali néninek, egyébként az előttünk lévő kétemeletes társasházban lakik, és valamikor jobb napokat látott. Rengeteg ideje volt, sokáig beszélgettünk, végül aztán mégis bement az ételhordóval a társasházba. Én sétálgattam tovább, találkoztam egészséges fiatalokkal és középkorúakkal is, akik céltudatosan siettek a dolguk után, és nem nyafogtak, többen voltak, mint az általam emésztett műsorokban, kissé megnyugodtam, bár nem teljesen. Ez a féllábú ember esetében derült ki.

Első kimozdulásom után rendszeresen sétáltam az utcákon, határozottan jót tett a lelkiállapotomnak, már nem ingerkedtem, egészen addig,

amíg a harmadik vagy negyedik napon elém állt egy féllábú ember két mankóra támaszkodva, és kalapját nyújtotta. Félrenéztem, mert én már legalább húsz éve senkinek sem adok alamizsnát, meg vagyok győződve, hogy ez balszerencsét hoz rám. Hülyén hangzik, de hát mindenkinek vannak rögeszméi, lehet nekem is legalább egy. Az egész onnan ered, hogy húsz évvel ezelőtt vizsgázni mentem kora reggel a főiskolára, útközben aprópénzt adtam egy kéregető cigányasszonynak, és a vizsgán úgy elhasaltam, mint a pinty.

Féléves továbbtanulásomba került, innen a rögeszme. Azóta nagy ívben elkerülöm a koldusokat. Most is el akartam kerülni. Az illető azonban ocsmány szavak kíséretében a bokámra csapott az egyik mankóval. Nem tudom, hogy tapasztalta-e, a focisták például nagyon jól tudják, a bokasérülés igen fájdalmas. Nyüsztítve és dühödten perdültem meg, és könyékkel csaptam fültövön a koldust. Eldőlt, mint a liszteszsák. Azonnal mélységesen elszégyelltem magam, fel akartam segíteni, mégsem tettem, talán az ömlesztve fogyasztott rádió- és tévéműsorok miatt, fekvé hagytam, és mentem tovább fájó bokával, erősen bicegve. Egyszer csak azt hallom, hogy valaki fut utánam. A féllábú ember rohant felém, most már két lábon és csak egy mankóval, amivel a fejemre akart csapni. Szétrepeszthette volna a koponyámat. Csapott is, de én a háborús körülmények között kiképeztem magam a közelharcra, bal kezemmel elkaptam a mankót, a jobb öklömmel meg orrba vágtam. Már a csattanáskor a vállamban éreztem, hogy telibe találtam.

Hanyatt esett és hallatszott, hogy nagyot koppan a feje a macskaköves budai járdán, alaposan elkábult, bávatagon pislogott a szemeivel. Felindulásomban hasba akartam rúgni néhányszor, mivel én ez így szokás, aztán mégsem tettem, ugyanis megzavarodott kicsit az agyam, hirtelenjében nem tudtam különbséget tenni a szálnalmas féllábú koldus és a két lábon vagdalózó férfiú között, akik ugyanazok, csak hogy én tájékozatlanságomban egyszerre szégyelltem és igazoltam is magam. Akárhogy is vesszük, leütöttem egy féllábú embert, anélkül, hogy tudtam volna, hogy csupán mímeli nyomorékságát. Ezért nem beszéltem erről eddig.

Vali nénit azóta többször átsegítettem az úttesten. Sokat beszélgetünk mindenféléről, főleg a régi szép időről. Három nappal ezelőtt betörték hozzá, agyonverték, elrabolták a nyakláncát, a karikagyűrűjét, és televíziójának a távirányítóját. A televíziót és az ételhordót meghagyták.

A rendőrök meglepően hatékonyak voltak. Alig háromnapi kérdészködés után kinyomozták, hogy a rablógyilkossággal minden bizonynyal egy S. Sándor nevű férfi gyanúsítható, még hozzá alaposan. Letartóztatták a féllábú kéregetőt. Azóta nem szégyellem magam, amiért leütöttem. Igaz, így utólag sajnálom, hogy nem rúgtam bele. Akkor talán elment volna a környékünkről. A *Békét* egyébként megfestettem, de bizonyára lesz pár rossz éjszakám.

Maga viszont írja meg a történetet, ha akarja. Én pedig megfogadtam, hogy a jövőben nem nézem és nem hallgatom az idiotákról és kriplikről szóló ömlesztett műsorokat. Nagyon megutáltam az alibi mankókat, vagy minek is nevezem ezeket a husángokat.

VIRÁGOT VINNÉK...

Megint eljöttem magához, uram, és ebből már nyilván sejti, hogy megint gondban vagyok és igaza van, csak hogy most nagyobb bajom van, mint a múltkor, akkoriban egy festménnyel kínlódtam, és közösen megtaláltuk a legjobb megoldást, a festményekkel, rajzokkal azóta egyenesbe jöttem, a Fehérhajú Szabadkőművesnek, annak a nyugdíjas és immár rosszul látó világhírű vegyész-mérnöknek, akinek a házában lakom, és aki még éles, fiatal szemekkel festő akart lenni, gyönyörűre lemázoltam néhány fogalmat, amit ő verbálisan felvázolt nekem, megfestettem például a *Békét* csupa kék színnel, aztán a *Háborút* paprikavörössel, az öregúr elégedett volt, ifjúkori álmait látta a vásznanon, úgy örült, mintha saját kezűleg pingálta volna a képeket, jól megfizetett értük, és annak is örült, hogy ott mozgolodom a házában, egy erőteljes fiatalember jelenléte visszariasztotta a tolvajokat, betörőket meg más rossz szándékú embereket, nyugodtan eljárhatott a szabadkőművesek páholyába, és a közeli katolikus templomba a Bibliát bogarászni, és nyugodtan tért haza, mert tudta, hogy viharedzett festő-testőr vigyáz testi épségére – nem véletlenül fogalmazok ilyen száraz jogalkotói nyelven –, és legutóbb megbízott, hogy rajzoljam meg a *Testvériséget* tiszta fehérén, markáns körvonalakkal. Az öregúrnak markáns elképzelései vannak a fogalmakról, azt kívánta, hogy hófehér papírra barátságos embereket rajzoljak, akik egymás kezét fogják. Állandóan ilyen feladatokat ad. Nem az én műfajom, de meg tudnám csinálni, ha nehezen is.

És akkor Ildikó ismét kisegített. Tudja, az a festőnő, aki a Szabadkőműveshez beajánlott. Elhozta egy rajzát, hófehér papíron kézfogásos emberekkel. De az egyik embernek szeme is van. Riadt, gonosz szeme. Istenem, milyen jól tudott rajzolni ez az asszony. Múlt időben beszéltek

róla, mert Ildikó három hét elmúltával meghalt. Inas, szívós asszony volt, kinevetett minden betegséget, nekem is csak annyit mondott, hogy időnként fáj a gyomra mostanában, de nem vette komolyan a dolgot, aztán kiderült, hogy hasnyálmirigyrákja van, egyik orvos ismerősöm szerint ez a legalattomosabb rák, általában későn veszik észre, és amikor már felfedezik, leginkább gyorsan végez az emberrel. Elanyátlanodtam egy kicsit, kedveltem azt az asszonyt, segített rajtam, amikor Pestre érkeztem, meg hát jó festő volt, a jó festőknek sokáig kellene élniük. Nagy csokor virágot vittem a koporsójához, és azóta is gyakran kijárok a temetőbe, és virágot viszek a sírjára. Sírni nem sírtam, erről már régen leszoktam, reggelenként azonban ragadós szemekkel ébredtem, és egyáltalán nem volt kedvem megrajzolni a *Testvériséget*. Ezek a rosszkedvű napok hozták rám a bajt, amiből Maga talán ki tud segíteni, a regényeiben mindig ügyesen elvarrja a szálakat, igaz, én csak két regényét olvastam el, az egyiket még a háborús Mosztaiban, a másikat itt, Budapesten, ebben a másik könyvében lelövet egy jószág vadórt, ami kissé goromba megoldás, de hatásos. És maga általában hasznos tanácsokat szokott adni. Csodálkozom is, hogy miért nem foglalkozik politikával. Biztosan több pénzt keresne, mint az irományai-val. Hogy pillanatnyilag nincs kedve politizálni? Értem.

Hol is hagytam abba? A szomorkás napoknál. Szóval bágyatagon tébláboltam a nagy házban, ötletlenül bámultam az üres festőállványokat, amikor egy délelőtt furcsa zajokat hallottam a földszintről. Ajtócsapkodást, recsegést, puffanásokat. A Fehérhajú Szabadkőműves nesztelenül szokott mozogni, nagyon gyöngén lát, vigyáz minden lépésre, és egyébként is puha papucsokat húz a lábára. Lementem megnézni, hogy mi történik. A házigazdám egy fotelban ült, a réműlettől az arca is olyan fehér volt, mint a haja. Egy erőteljes fiatalember pedig, akinek egyáltalán nem volt fehér az arca, a fiókokat borogatta ki, és éppen egy nagy köteg pénzt dugott az ingébe. Megkérdeztem a fiatalembert, hogy ő kicsoda, és mit csinál itt. Udvariasan kérdeztem, még magáztam is. Ő viszont egyből letegezett, és visszakérdezett, hogy én ki vagyok. Salakropogtatósan, kásásan beszélt, tudja, úgy, mint a mi

délvidéki magyarjainknak a hitványabb fajtája, akik elropogtatják a nyelvüket. Az illető nem vajdasági magyar volt, pesti származék, nemeztiségéről óvatosságból nem nyilatkozhatom, mert ő e tekintetben nem igazolta magát, hanem ökölbe szorított kézzel felém fordult. Említettem már, hogy igen búbanatos voltam akkoriban, és ilyenkor senkinek sem ajánlom, hogy pimaszkodjon velem. Teljes erőből orra vertem. Elterült a szőnyegen, az orra olyan vörös és olyan lapos lett, mint a letaposott paradicsom, vagy mint az én háborús festményem. Ilyen orral is gyorsan felugrott, kiszaladt a konyhába, és egy hosszú konyhakéssel jött vissza. Csakhogy konyhakéssel engem nem lehet megijeszteni. Meséltem már magának, hogy Mosztárban a nagy lövöldözések közepette egy salétromos pincében lapultam ijedt gyerekekkel, tarka fejkendős asszonyokkal, kaftános öregemberekkel. Egyszer berontott oda egy szakállas férfiú géppisztollyal, és azt ordította, hogy lemeszáro! valamennyiünket, ki fogja irtani a muzulmán söpredéket. Én katolikus vallású magyar vagyok, megmagyarázhattam volna, hogy esetemben félreértésről van szó, de akkor is éppen bánatos hangulatban voltam, kiragadtam a szakállas harcos kezéből a géppisztolyt, és hirtelenében legalább nyolc golyót lőttem a hasába és a mellébe. Úgy fröcskölt, mint egy megbolondult vörös szökőkút. Ezt csak azért mondom, hogy megértse, konyhakéssel engem nem riasztanak meg. Elkaptam a fickó csuklóját, csavarintottam a karján, hallottam, hogy reccsen a könyöke, a hosszú kés a földre esett, a meghatározatlan nemzetiségű fiatalember a földre ült és üvöltött, mint a keresztes hátú szürke szamár a sivatagban. Rászóltam, hogy hagyja abba az óbégatást, és ne keljen fel, mert még mindig búbanatos vagyok. Lehalkította a hangját, nem kelt fel, úgy ült, mintha elvágták volna a lábait, pedig esküszöm, hozzá se nyúltam a lábaihoz. Az ingéből visszavettem a pénzeket.

Telefonáltam a rendőrségre, hogy betörőt fogtam. Kijöttek vagy háromnegyed óra múlva, az öreg szabadkőműves elmondta, hogy dolog elleni erőszakkal behatoltak a lakásába – visszatérek a jogászok nyelvére –, vagyis ki akarták rabolni, amit én meghiúsítottam. A konyhakésről nem vallott egyértelműen, merthogy gyöngén lát, nem tudja,

hogy ki mivel hadonászott. A betörőt elvitték, azt hittem, hogy minden rendjén van. Feljavítottam a rendőri statisztikát, öreg barátomnak pedig megszolgáltam az ingyen kosztot és kvártélyt.

Az elmúlt héten azonban bírósági idézést kaptam. A meghatározatlan nemzetiségű és szerintem módfelett szertelenül viselkedő fiatalember beperelt, és a bíróság vagy ügyészség vádat emelt ellenem, amiért túlléptem a jogos önvédelmet, nyolc napon túl gyógyuló sérülést okoztam a felperesnek, vagyis a súlyos testi sértés büntettét követtem el. Más szóval: eltörtem az orrcsontját és kificamítottam a könyökét.

Előszörre azt hittem, hogy viccelnek. Nem vicceltek. Egy hidrogénezett hajú bírónő közölte velem, hogy legjobb esetben pénzbírságra ítélnék, de az is lehet, hogy börtönbe csuknak, sőt kiutasíthatnak az országból. Ezt nagyon nem szeretném. Meg tudnék én élni bárhol, hiszen jó képeket festek, valaki mindig megfizetné. Csakhogy szeretnék itt maradni. Azt hallottam, hogy az állami vezetésben íróféle emberek is ülnek. Maga biztosan ismeri őket. Szóljon már nekik, hogy szóljanak valakinek, hogy hagyjanak engem békében, ígérem, hogy legközelebb kíméletesebb leszek a szertelenkedő fiúkkal szemben. Állcsúcsra ütök, aztán madzaggal megkötöm a kezüket, és akkor hívom a rendőrséget. Beszél az ismerőseivel? Nagyon köszönöm. Látom, írók között is vannak rendes emberek.

Tudja, megkedveltem az öreg kőművest, jól elvagyok nála. A kézfogásos rajzot meg a sajátomként eladtam neki. Vállalom, hiszen jó rajz. A gonosz szemet persze fehérre maszatoltam, egyáltalán nem látszik. Ildikó halála után is segített rajtam. Valójában azért akarok itt maradni, mert minden héten virágot szeretnék vinni a sírjára.

BORSSZÓRÓ (PEPPERBOX) REVOLVER

Majd mindjárt megmagyarázom, uram. Vagy inkább felolvasom. Egy szakkönyvből másoltam ki erre a cetlire. Tehát: „A borsszóró a revolver korai formája: csövei egymás mellett sorakoznak, a torkolatuk a borsszóró lyukaira emlékeztet. Igen népszerű lett 1830 és 1860 között, bár elég megbízhatatlan volt.” Nehezen tudja elképzelni? Értem. Maga nem vizuális típus, ezért lett író, ami igen dicséretes, azt mutatja, hogy még időben rádöbrent önnön fogyatékoságaira. Elmagyarázom hát. Szóval... Bizonyára látott már forgópisztolyt. Magának is van? Annál jobb. Képzelsen el egy fordított forgópisztolyt. Tenyérbe lapuló rendes nyéllal vagy aggyal, ahogyan tetszik, cirkalmas ezüstdíszítéssel, ravaszszal az alján és ütőkassal a tetején, a pisztolytár azonban a lövőcső, azaz a lövőcsövek. Érthetőbb lenne, ha lerajzolnám? Igaza van. Én nem vagyok a szavak embere, később majd lerajzoló. Mert jövetelem oka kissé hátrább nyúlik. És azt is elmagyarázom, hogy miért van bepólyálva a fejem.

Valamikor a nyár vége felé öreg vegyész mérnök házigazdám, a Fehérhajú Szabadkőműves levelet kapott a Jerikó Harsonásaitól vagy Gileád Trombitásaitól, nem emlékszem pontosan, szóval valamilyen szektától, a levelet én olvastam fel a meggyöngült látású Vegyész mérnöknek, a kissé zagyva szövegből azt hámoztuk ki, hogy minden épeszű ember tudja, hogy az ezredforduló után szinte elkerülhetetlen a világvége, van azonban egy halvány reménysugár, amiről viszont csak a Harsonások tudnak, jóérzésű embereknek szívesen elküldik képviselőiket az első felmérő beszélgetésre. A Fehérhajú Szabadkőműves megkért, hogy tépjem szét a levelet, amit nyomban megtettem, aztán azonnal megbízott, hogy fessek egy képet *Örök élet* címmel.

Meséltem már magának, hogy az öregúrnak szent meggyőződése, hogy a fénykép és a film feltalálása óta csak fogalmakat érdemes művészi ihletettséggel, szabadkézzel megfesteni. Eddig már legalább húsz fogalmat megfestettem utasításai szerint, valamennyit bekereteztettük, a falakra akasztotta, nagy háza van a budai domboldalon, elférnek benne a fogalmak. Tisztességgel megfizeti festményeimet, emellett ingyen szállást ad, szívesen dolgozom neki, örülök, ha dicséri képeimet, még akkor is, ha homályosan látja őket a sokdioptriás szemüvegen keresztül. Kíváncsi azonban mindig kristálytiszták. Az *Örök életet* nagyméretű vászonra kérte növényekkel, állatokkal, madarakkal és persze emberekkel, valamint egy fehér szárnyú angyallal.

Fejemben mindjárt kezdett megformálódni a festmény, eldöntöttem, hogy lefestek egy cédrust, merthogy Csontváry-rajongó vagyok, annak idején Bácskából az ő nyomdokában mentem el Mosztárba, őt mímeltem, amikor megfestettem a híres hidat, még mielőtt vandál emberek szétrobbantották volna, a cédrusokhoz nem jutottam el, de az *Örök élet* közepébe beállíthatom, a megrendelő iránti méltányosságból melléfestek egy virágzó akácfát, mert az akácfa a szabadkőművesek fája, mivel mindenütt a világon gyökeret ereszt, az állatok közül a száguldó lovat, az erőteljes medvét, a méltóságteljes szarvasbikát, az ugrani készülő vadmacskát, a madaraktól a V alakban szárnyaló darvakat választottam. Az embereken kicsit eltűnődtem, végül úgy határoztam, hogy egy szőrös mellkasú férfit fogok megrajzolni, amint husággal a kezében éppen kiegyenesíti a derekát, valamint egy hosszú hajú, gyönyörű nőt, vállán hevenyészve átvett párdubőrrel, ami alig takar el valamit. Az angyalt valahová a darvak fölé képzeltem a fellegek közé. Kényelmesen hozzáfogtam a munkához, ráérősen és nagy műgonddal dolgoztam, a Fehérhajú Szabakdöműves sohasem sűrget, türelmesen kivárja minden festmény elkészültét, bőkezűen fizet, sőt szükség esetén előleget is hajlandó adni. Egy hét vagy talán tíz nap is elmúlt, a cédrust befejeztem, a virágzó akácfa festésénél tartottam, zöld, fehér és barna festékeket kevergettem, amikor becsöngetett a Harsonások képviselője. Maszatos kézzel és hosszú nyelű ecsettel mentem kaput nyitni, a bejáratnál

fekete nadrágban, hófehér ingben nagyon fekete hajú, satnya emberke állt, behízeltgően mosolygott, megállapította vagy inkább megkérdezte:

– Maga ugyebár nem dr. Rónay Antal, a híres vegyész mérnök?

Mondtam, hogy tényleg nem dr. Rónay Antal vagyok. Tulajdonképpen a fia lennék.

– Dr. Rónay Antalnak nincsenek gyerekei – mondta nyájasan a vékony férfiú.

– A fogadott fia vagyok – mondtam. – Jobban szeret, mint sok szülő az édes gyermekét.

– A mérnök úr vár engem – mondta. – Levelet írtunk neki a hamarosan bekövetkező szörnyűségekről. Én a reményt hozom...

Megpróbált belépni a kapun, elálltam az útját. Dr. Rónay Antal nemcsak azért fogadott be budai villájába, hogy lefestessem kedvenc fogalmait, hanem azért is, hogy tartsam távol tőle a kellemetlenkedő fickókat, akik mostanság sanda szándékkal elég gyakran behatolnak magányos emberek tágas lakásaiba és házaiba. A bölcs öregúr elővigyázatossága nem indokolatlan, egyszer már megvédtem egy besurranó tolvajtól, eltörtem az illető orrát, kifecamítottam a könyökét, azután az utcára tuskoltam, amiből, mint ön is tudja, később bajom lett, a tolvaj beperelt súlyos testi sértésért, majdnem kiutasítottak anyaországomból, amiért túlléptem a jogos önvédelem határát, de a Fehérhajú Szabadkőműves kapcsolatainak köszönhetően mégis megúsztam a dolgot.

– A mérnök úr nem várja magát – mondtam. – Nem hiszi, hogy közeleg a világvége, telítve van reménységgel.

– Pedig szörnyűséges események közelegnek – mondta a Harsonás vagy Trombitás.

– Énekeljek magának valamit? – kérdeztem.

– Mit...? Miért...?

Egész fejjel alacsonyabb volt, mint én, lehajoltam hozzá, az arcába énekeltem kedvenc soraimat:

Közeleg a világ vége?

Legyen vége!

Nem kár érte!

– Ez meg micsoda? – kérdezte némileg zavarodottan.

– Egy csúnya balkáni film refrénje. Fogatlan cigányzenészek énekelik egy füstös kocsmában, megrongált délszláv nyelven. Én fordítottam le magyarra Mosztárban. Csak úgy magamnak. Tudja, hogy hol van Mosztár városa?

– Persze. Albániában.

– Hercegovinában van. Ott tartózkodtam, amikor rommá lőtték. Egy dohos pincében lapultam, képeket festettem vörös festékkel, mert csak vörös festékem maradt, magyarra fordítottam egy szerintem szellemes kocsmai nótát, hallgattam a robbanásokat, és akkor néha tényleg azt hittem, hogy közeleg a világvége. Még magyar öntudatom is felbuzgott bennem. Ezért vagyok itt a békés lankák között, és egyáltalán nem félek az elkövetkezendő szörnyűségektől.

Azt hiszem, a földrajzilag tájékozatlan Trombitás eddigre már kissé örültnek nézett, de még mindig nem tágított.

– Mindenképpen beszélnem kell a mérnök úrral. Segítséget nyújtunk a nehéz időkben. Pénzzel is kiegészíthetjük...

Hosszas magyarázatba kezdett, aminek az volt a lényege, hogy nagyobb mennyiségű készpénzt adnának a mérnök úrnak az utolsó hónapokra, hetekre és napokra, névleges adásvételi szerződést kötnének a házára, a szerződés úgysis érvényét veszítené az összeomlással, a világvége elmaradása esetében pedig újrafogalmaznák.

Meggyőzően érvelt, érezhetően nem először mondta ezt a szöveget, én meg szép lassan két függőleges csíkot rajzoltam fehér ingére a hosszú nyelű ecsettel, azután két vízszintes csíkot is. Ekkor végre visszatért a földre a satnya emberke.

– Mit... mit csinál velem? – dadogta.

– Menjen máshová trombitálni – javasoltam szelíden.

Felháborodott és tiltakozott. Végignéztem a lejtős utcánkon, nem szerettem volna ismét konfliktusba keveredni a magyar rendőrséggel súlyos testi sértés okozása miatt, az utcán senki sem járt, nem volt tehát szemtanú, az ecsetet elhelyeztem az egyik kapuoszlopra, majd pedig megragadtam a felháborodott Harsonás nadrágszíját, felemeltem a föld-

ről az egész embert, és az úttestre hajítottam. Néhányszor meghemperedett a lejtőn, hátán széthasadt az inge, de gyorsan talpra ugrott, és zöld csíkos, szakadt ingben csöndesen átkozódva elszaladt. Folytathattam a munkámat.

Az elkövetkező napokban felbukkant néhány nem egészen bizalomgerjesztő figura a ház körül, de nem törődtem velük, már az állatoknál tartottam az *Örök élet* kompozíciójában, a lovat és a medvét megfestettem, a szarvashoz készülődtem, és egyébként is vendéget vártunk. Kapuvári Zoltán hajóskapitányt az olaszországi Bari kikötővárosból. Házigazdámtól annyit tudtam róla, hogy együtt gyerekeskedtek a Vérmező környékén, osztálytársak voltak az elemiben és a gimnáziumban, később fellazult a szoros kapcsolat, mert Kapuvári Zoltán utálta a kémiát, viszont imádta a tengerészetet, hajóstiszt lett, utazgatott a Dunán, néha a tengereken is, a kapitányságig vitte, a Fehérhajú Szabadkőműves ezalatt megnősült, híres vegyész lett, összekotyvasztott néhány ma már világhíres habarcsot, most is kényelmesen él a jogdíjából, Kapuvári Zoltán pedig hajózott tovább, a 40-es évek végén disszidált Hollandiába, ahol megbecsülték szakértelmét, holland kereskedelmi hajókon kapitánykodott, többször bejárta a világ tengereit, majd méltányos nyugdíjjal szállt véglegesen partra, Bari kikötővárosban telepedett le, mert a tenger mellett akart pihenni öreg napjaiban, meg aztán Bari viszonylag közel van az Otrantói-szoroshoz, ahol egykor az első világháborúban dicső ütközet zajlott le, és Kapuvári Zoltán ma is mélységesen tiszteli Horthy Miklóst, nyilván ez is közrejátszott abban, hogy annak idején elhagyta szocialista hazáját, aminek következtében hosszú évtizedekre teljesen megszakadt a kapcsolat a két gyerekkori jó barát között, maga a barátság azonban megmaradt, az idők változtával Kapuvári Zoltán levélben bejelentkezett egykori osztálytársánál, és dr. Rónay Antal izgatott örömmel várta.

Már a szarvast és a vadmacskát is megfestettem, mire megjött a hajóskapitány. A reptérről taxival érkezett a ház elé, egy hordárral és két hajókofferrel, amiből arra lehetett következtetni, hogy elég sokáig szándékozik maradni, és pontosan olyan volt, amilyennek a mozgalmas

akciófilmek alapján a marcona hajóskapitányokat elképzeljük. Hegyesre nyírt, hosszú ősz szakállal lépett ki a kocsiból, kicsit imbolyogva járt, átölelték egymást a Fehérhajú Szabadkőművessel, megható látvány volt, ahogyan veregették egymás hátát, a szemük könnybe lábadt, a hordár bevitte a házba a két hajókoffert, a taxi elhajtott, vitte a hordárt is, a két elérzékenyült öregembert gyöngéden betereltem a nappaliba, leültek egymással szemben, azonnal felelevenítették ifjúkori emlékeiket, egy üveg konyakot raktam eléjük, és elmentem felvázolni a darvak vonulását.

Jó háromnegyed órányi iszogatás és emlékezés után persze csúnyán összevesztek. Kapuvári Zoltán öblös hangon átkozta a szabadkőműveseket, külön a magyar szabadkőműveseket, akik szerinte az első világháborúban példátlanul aljas módon agitáltak hazájuk és az egész magyarság ellen, az ő aknamunkájuk is nagyon-nagyon közrejátszott abban, hogy Magyarország tenger nélkül maradt, és a magyar tengerészet sorvadásnak indult. A Fehérhajú Szabadkőműves kissé vékonyabb hangon, de azonos hevességgel vitázott, elismerte, hogy néhány magyar páholy tagjai valóban galádul viselkedtek hazájukkal szemben, a többség azonban lojális és önfeláldozó volt, és a szabadkőművesek ma is a hazafiságra és a Bibliára esküsznek, lényegében tehát makulátlan állampolgárok. Kapuvári Zoltán ebben erősen kételkedett.

Délig lármáztak, akkor a közeli vendéglőből hozattam három adag pacalpörköltet a vegyész mérnök számlájára, megebédeltünk, majd borozgattunk, és visszatértünk a csendes beszélgetésre. Kapuvári hajóskapitány elmondta, hogy könyvet készül írni a magyar tengerészet neves személyiségeiről, rengeteg adatot összegyűjtött már, Budapestre is elsősorban a kiegészítő adatok felkutatása végett jött, és természetesen azért, hogy találkozzon legbensőségesebb gyermekkori barátjával. Később felnyitotta az egyik hajókoffert, és elővette a Borsszórót. Ekkor láttam először ezt a furcsa revolvert, a hajóskapitány figyelmeztetett bennünket, hogy csőre van töltve, ne babráljunk vele, azután elővett egy hőmérőt is a hajóládából, közölte, hogy ő most tengerre száll.

Értetlenül néztünk egymásra a Vegyész mérnökkel, Kapuvári Zoltán azonban elmagyarázta, hogy ő ebéd után tengervízben szokott lepi-

henni, kapitánykodása idején igazi tengervízben, nyugdíjas korában pedig fürdőkádban, megfelelő hőfokú vízben, ezért kell a hőmérő, a revolvert pedig ilyenkor mindig kéznél tartja, mert igazi tengerésztiszt fegyver nélkül nem száll vízre. A revolverről annyit mondott, hogy Pepperbox a neve, egy hamburgi régiségkereskedőtől vásárolta, és azért kedveli, mert formája valamiképpen a hajóágyúkra emlékezteti. Ezután bement a fürdőszobába, vizet engedett a fürdőkádba, a hőmérővel gondosan ellenőrizte a víz melegségét, a Pepperboxot a kád szélére helyezte.

– Már gyerekkorában is hóbotos volt egy kicsit – dünnyögte a Fehérhajú Szabadkőműves. – Egyszer télen befogott öt kóbor kutyát, felhúzatta velük szánkóinkat a Gellérthegy oldalára. Nehezen lehetett megfegyvelmezni azokat az elvadult dögöket, de neki sikerült. Gábor fiam, bevinnéd a fürdőszobába a hintaszékemet?

Bevittem a hintaszékét, addigra Kapuvári Zoltán már tengerre szállt, a revolver mellette hevert, a Fehérhajú Szabadkőműves beült a hintaszékbe, rájuk csuktam az ajtót, folytattam a darvak felvázolását, a két régi barát meg továbbra is csendesen emlékezett vagy hevesen veszekedett. Az elkövetkező napokban is.

Kapuvári hajóskapitány reggelenként eljárt a könyvtárakba és irattárakba, jegyzetelt a magyar tengerészetről, ebéd után vízre szállt, elvitatkozott a Fehérhajú Szabadkőművessel, aki hintaszékben ringott a kád mellett, a hajóskapitány néha az én festegető tevékenységemet is megszemlélte, eközben sokat mesélt a magyar tengerészet neves embeireiről. Mondhatom, hogy eléggé tájékozott lettem ebben a témában. Legtöbbet természetesen Horthy Miklósról hallottam, aki ma is Kapuvári Zoltán példaképe, tervezett könyvében majd letörli azt a sok mocskot, amit a megijesztett, szolgálalkú történészek a flottaparancsnokra szórtak, de tudom például azt is, hogy Gyújtó Károly volt a XIX. század elejének leghíresebb magyar származású révtengernagya, dr. Gáspár Ferenc tengerészeti irodalmunk megteremtője, Gaál Jenő a „Duna flottilla” első parancsnoka, László Elemér pedig a Monarchia legmagyarabb és legelegánsabb tisztje volt, aki Ferenc Ferdinánd trónörökös

szigorú parancsa ellenére is magyarul beszélt a tengerészekkel, sőt Erzsébet királynéval is, akit a „Greif” tengernagyi jachton Madeirára szállított.

Szóval sok mindentről informálódtam a tengerészet területén, közben befejeztem a festményt, az angyal megjelent a darvak fölött, a nőalak bájos párdubörben, a szőrös mellű férfiú husáanggal a kezében kiegyenesítette derekát.

A két öregúr alaposan szemrevételezte a képet, mindkettőjüknek tetszett, a Fehérhajú Szabadkőműves mindjárt kifizetett, és megkért, hogy kereteztessem be a festményt. Összegöngyöltem a vásznat, mentem a képkeretezőhöz. Az utcán megint felfigyeltem egy oktalanul ténfergő alakra, de sajnos nem tulajdonítottam neki különösebb jelentőséget. Elvillamosoztam a XIII. kerületbe Burány Gézához, aki szerintem a legjobb képkeretező a világon, igaz, hogy lassan dolgozik, de mindent megcsinál, amit fából, fémből vagy műanyagból meg lehet csinálni, cifrázva vagy cifrázatlanul. Az *Örök élethez* cifrázatlan fakeretben állapodtunk meg, azután hazafelé már lassítottam, útközben megettem egy hamburgert, a szintetikus ízetlen bio-egészséges amerikai étel fogyasztása közben visszaidéztem a Mosztárban elfogyasztott nagyon ízletes és hagymaszagú razsnyicsás lepényeket, az egész Balkánból csak ez gerjeszt bennem időnként nosztalgiát, azután betértem még három sörözőbe, és megittam három korsó sört, hogy lazítsak a befejezett munka után. Addigra a hajóskapitány tengerre szállt, a Vegyész mérnök hintaszékében ringatózott, és barátian veszekedtek. Az igazat megvallva kissé kábán érkeztem haza, a szokásosnál kissé hosszabban kotorásztam a bejárati ajtónál, a nappali szobába lépve azonban egyből kitisztult a fejem. A vékonydongájú Trombitás vigyorgott rám, és mellette egy szőrös mellű, atlétatrikós, erőteljes férfi állt, husáanggal a kezében, mintha éppen az én festményemről lépett volna le. Ettől még nem ijedtem meg, de működni kezdtek mosztári reflexeim. Aki sokszor volt életveszélyben, érzékenyebbé válik, mint a nyugalmas hétköznapi emberek. A tarkómban éreztem, hogy mögöttem is áll valaki, ösztönösen félrekaptam a fejem, amikor lesújtott a másik

husáng. Nem talált telibe, csak a fejbőröm mállott szét a fülem mellett, megtántorodtam, teátrálisan kaszáltam a lábaimmal a levegőben, és nagyon céltudatosan lerogytam a heverőre. Ilyenkor nem ajánlatos a földre feküdni, mert a husánggal járó agresszív legények hajlamosak megrugdosni, sőt megtaposni a földön heverő embert. Behunyt szemmel nyúltam el az ágyon, éreztem, hogy vér csorog az arcomon, csúnya látványt nyújthattam, mert ilyen beszéd zajlott fölöttem:

– Meghalt?

– Nem. Csak elájult.

– Hagyjuk a fenébe! Keressük meg a két vén hülyét, és írassuk alá a papírt.

Hárman voltak, elmentek anélkül, hogy belém rúgtak volna, és csak hamar a fürdőszoba ajtaján dörömböltek. A hajóskapitány hangját hallottam.

– Te vagy az, Gábor fiam?!

– Persze hogy én vagyok – mondta egy érdes hang. – Nyissa ki az ajtót.

Rövid csend következett, a hajóskapitány gyanút foghatott, mert megkérdezte:

– Emlékszel még Kászon-jakabfalvi László Elemérre?

– Miféle Jakabfalvi Elemér?! – üvöltötte egy ingerült hang. – Nyisd ki ezt a rohadt ajtót, te vén marha!

Ekkor eldördült egy lövés, fájdalmas kiáltás hallatszott, majd még két lövés és újabb jajkiáltás.

Felugrottam, kitöröltem szememből a vért, a lármázás felé indultam, a cingár Trombitás nekem szaladt, a kijárat felé tartott, elkaptam a torkát, ismét felemeltem, mint egykoron az utcán, és a falhoz kentem. Összeomlott, én meg elmentem körülnézni a fürdőszoba tájékán. A kilyuggatott ajtó előtt két atlétatrikós, robusztus férfi görnyedezett, az egyik a combját, másik a hasát fogta, a kezük olyan volt, mintha piros festékbe mártották volna, a husángok, talán baseballütők, a padlón heverték. Kicsit megvizsgálgattam, hogy nem csak én vérzek a tágas budai villában, a dorongokat félrerugdostam, és bekiabáltam a fürdőszobába.

– Kászon-jakabfalvi László Elemér haditengerészetünk legmagyarabb és legelegánsabb tisztje volt! Erzsébet királynéval is magyarul beszélt a „Greif”-en.

A Fehérhajú Szabadkőműves kinyitotta az ajtót, döbbsen érdeklődött, hogy mi történik tulajdonképpen.

– Úgy látszik, hogy a lakásmaffiának nevezett érdekcsoport figyelte a házára – mondtam. – Ajánlom, hogy hívja ki a rendőrséget.

Nem volt éppen szerencsés javaslat, komolyan tartottam attól, hogy ismét összeütközésbe kerülök a magyar rendőrséggel, ismét megvádolnak, pontosabban: meggyanúsítanak súlyos testi sértés okozásával, ami veszélyes következményekkel, akár kiutasítással is járhat, de közben felocsúdott a cingár Harsonás, és megmentette a helyzetet.

– Ne hívják a rendőrséget – mondta könyörögve. – Mindjárt elmegyünk...

– Többé ne zavarogjanak errefelé – parancsoltam katonásan.

– Nem fogunk zavarogni – ígérte a Harsonás, és kivette a házból a két meglőtt, görnyedező verőlegényét. Vérnyomok maradtak utánuk, és két husáng. Benéztem a fürdőszobába. Kapuvári Zoltán hajóskapitány töprengve és szakállasan ült a fürdőkádban, a revolvért piszkálgatta, és bosszúsán azt mondta:

– A harmadik lövés után bedöglött a Borsszóró. Az isten verje meg! Becsapott az a hamburgi régiségkereskedő. Biztosan zsidó szabadkőműves a gazember.

– Ebben egyáltalán nem lehetsz biztos – tiltakozott dr. Rónay Antal vegyész mérnök, és máris belekezdtek az újabb veszekedésbe.

Lemostam és tükör előtt befásliztam a fejemet, azután egy szakönyben elolvastam mindent a Borsszóró (Pepperbox) nevű kézfegyverről.

Rajzoljam már le végre? Rendben van, lerajzolom. Tessék. Olyan, mint egy fordított forgópisztoly. Hajóágyúnak is nézheti valaki. Maguk, írók időnként meglepően nehéz felfogásúak. De hadd mondjam végig, amit elkezdtem. Másnapra takarítóasszonyt hívtunk, aki felcsutakolta a vérfoltokat, mi pedig megbeszéltük a történeteket, azután a Fehérhajú

Szabadvőműves megbízott, hogy fessek egy képet *Magyar Tengerészet* címmel. Csakhogy ezúttal meglehetősen bizonytalan utasításokat kaptam. Kék tengert és fehér hajókat kívánt. Ez minden...

Valójában ezért jöttem el, uram... Magának mindig akadnak okos ötletei.

Hogyan? Fessem le a Borsszórót barnán és ezüstösen a kék tenger és a habokból kiemelkedő fehér vitorlák fölé? Értem. A vitorlák akár süllyedő, akár a mélységből kiemelkedő hajót is sugalmazhatnak. Igen. Ezt könnyen meg tudom csinálni. Esetleg néhány kecsesen röpködő sirályt is odarajzolnék a háttérbe... Tökéletesen megfelel. A két öregembernek tetszeni fog. Köszönöm a segítségét, uram. Egyáltalán nem gondoltam komolyan azt, amit az írók nehéz felfogásáról mondtam.

AMARILLA, A FELEDÉKENY KUVASZ

Most a boldogság miatt vagyok gondban, uram, méghozzá a nagy kezdőbetűs *Boldogság* miatt. Tudom, hogy ez kissé furcsán hangzik, de majd mindjárt megmagyarázom. Jóságos öreg házigazdám, a Fehérhajú Szabadkőműves legújabbán arra kér, hogy fessek meg temperával a nagy kezdőbetűs *Ünnepet*. Kérése indokolt és ésszerű, hiszen közeleg a karácsony, és megfestettem már neki a *Békét*, a *Szeretetet*, a *Testvériséget* meg az ehhez hasonló dolgokat olajjal, temperával vagy vízfestéssel, az öregúr elmondta, hogy miképpen képzei el ezeket a magasatos fogalmakat, én meg vászonra mázoltam látomásait, és mindketten elégedettek voltunk. Csakhogy ezúttal nincs semmiféle épkezláb ötlete, viszont mindenképpen *Ünnepet* akar, de hiába hajoltunk össze és elméltünk napokig, csak addig jutottunk, hogy egy karácsonyfa elférne a képen, meg aztán a boldogságot is illene ábrázolni, tekintettel arra, hogy az emberek olyankor ünnepelnek, ha boldogok, vagy ha boldogok akarnak lenni. Ennél tovább azonban nem jutottunk, márpedig én jó festő vagyok, a Fehérhajú Szabadkőműves is igényes ember, mindketten viszolygunk a szokványos ábrázolástól, egyedi alkotásokra törekszünk, de hát mindenkivel előfordulhat, hogy leblokkol egy-egy témánál. Végül eluntam a meddő elmélkedést, megkértem jóságos házigazdámot, hogy estére adja kölcsön a gépkocsiját. Természetesen kölcsönadta. Amióta megromlott a látása és mással festeti meg szárnyaló képzeletét, az autót sem hajtja, a szép fehér Volkswagen Golf kiglancolva pihen a garázsban, legfeljebb én mozgatom meg néha, de én is mindig tisztára pucolva viszem vissza a helyére. Ezúttal is tisztességgel kértem el a kulcsát.

A külvárosi villából elhajtottam Budapest belvárosába, hogy utánajárjak egy kicsit a boldogságnak. Leparkoltam, ahol éppen volt szabad hely, tébláboltam az enyhén homályos utcákban, kiválasztottam egy bizalomgerjesztőnek látszó presszót, ahonnan szelíd hangulatvilágítás és csöndes, majdnem családias zsbongás hallatszott ki. Beléptem, és a tompa fényben is azonnal észleltem, hogy a hely nem kimondottan bizalomgerjesztő, de ha már ott voltam, leültem és konyakot rendeltem, meg körülnéztem. Először egy élemedett korú hölgyre figyeltem fel, aki az egyik sarokban hátranyaklott fejjel részegen aludt, az amúgy is szűkre szabott szoknyája felcsúszott majdnem a köldökéig, előtárulkozó combjait és altestét tökmaghéjak borították, merthogy a környező asztaloknál ugyancsak rövid szoknyás lányok ültek, tökmagot ropogtattak, a szétpattintott héjakat alvó barántójukra pöckölték, közben engem is szemrevételeztek, de miután közömbösséget színleltem, a továbbiakban nem törődtek velem. Volt ott két fiatalember is, nyilván a lányokra felügyeltek, az egyik teljesen kopaszra nyírt fejjel, a másik lenyalt sötét hajjal felügyelt, ők is tökmagot ettek. Kissé elképedtem a látványon, odalent a Balkánon megszoktam a tökmagok és a napraforgómagok ropogtatását, itt a Belvárosban azonban furcsállottam. Valami mégis megmaradt a hangulatvilágításban az általam elvárt belvárosi disztinválásból, mert ült ott egy nyakkendős úriember is, aki csöndesen merengett kávéscsészéje fölött, lábánál egy fehér szőrű kuvasz feküdt, előrenyújtott mellső lábaira hajtotta fejét és békésen nézett a világba, ami egyáltalán nem jellemző erre a kutyafajtára.

– Amarilla! Emlékszel még, hogy hány éves vagy? – kérdezte fennhangon a lenyalt hajú strici.

– Nem emlékszem.

– Tizenkilenc éves vagy – mondta a fiú.

– Köszönöm – hálálkodott az élemedett korú hölgy, és tovább aludt a tökmaghéjak között.

– Amarilla a legboldogabb lotyó valamennyiőtök között – mondta a rövid szoknyás lányoknak a szellemeskedő fiatalember. – Elfelejt minden kellemetlen dolgot. Az életkoráról is megfeledkezik. Olyan, mint a kuvasz a kutyák között.

– Ez az általánosítás az én kutyámra egyáltalán nem vonatkozhat – mondta halkán, de sértődötten a nyakkendős férfi.

A fiatalember megpróbálta érvekké alátámasztani állításait:

– Mielőtt lányokat kezdtem futtatni, kutyaideomár voltam. Becsület-szavamra mondom, hogy a kuvasz a legfeledékenyebb, és ebből kifolyólag a legboldogabb kutya a világon.

Ebből parázs vita kerekedett. A disztingvált úr kivörösödött arccal tiltakozott.

– Nem igaz. Az én kutyám nem feledékeny. Két évvel ezelőtt megmagyaráztam neki, hogy nem szabad ugatnia, mert ezzel zavarja a szomszédok nyugalma. Megértette, és két éve el sem vakkantja magát.

– Én megugattatom – mondta a szellemes fiú.

– Fogadjunk!

– Fogadjunk. Aki veszít, minden jelenlévőnek fizet egy italt. A lányokra ráfér a bemelegítés az éjszakai műszak előtt.

– Rendben.

A jól fészült strici a kuvaszhoz ment, leguggolt, és mondott valamit. A kutya a pofájába ugatott. Mindenki nevetett, mindannyian kaptunk egy italt. Én a második konyakot.

– Szégyellheted magad, Aladár – mondta szemrehányóan a nyakkendős úr a kuvaszhoz, az meg bűnbánóan nézett rá. – Egyre nagyobb költségekbe versz. Ez többé ne forduljon elő!

– Fogadhatunk még egyszer – javasolta vidáman az ifjú ideomár.

– Fogadjunk.

A kuvasz még legalább ötször elugatta magát, gazdája egyre szigorúbban korholta, aztán az asztalra csapott.

– Ha Aladár még egyszer ugatni merészel, ivartalanítom és átkezesztem Amarillának. Az is gyönyörű magyar név.

Aladár ugatott, és később bizonyára Amarilla lett belőle. De akkor én már kimenekültem a presszóból. Imbolyogva nézgelődtem a homályos belvárosi utcában, és arra gondoltam, hogy ilyen állapotban nem ajánlatos gépkocsit vezetnem. Leintettem az első taxit. Megállt, elgyötört arcú sofőr nézett meg magának, és kijelentette:

– Régóta megfogadtam, hogy részegeket és cigányokat nem engedek be a kocsimba. Pláne naplemente után. Rossz emlékeim vannak róluk.

– Én nem vagyok cigány – mondtam.

– Viszont tökrészeg – mondta ő.

– Felejtse el a régi rossz emlékeket és az életkorát – tanácsoltam.

– Csak így lehet igazán boldog ember.

Megvetően gázt adott, és elhajtott az Andrassy út felé. Boldogtalan ember volt.

Én is eléggé boldogtalannak éreztem magam, és ettől dacos lettem, mert ilyen a természetem. Bevágтам magam a Fehérhajú Szabadkőműves fehér kocsjába és nekimentem a Dunának a Lánchídon keresztül, óvatosan hajtottam, nagyon figyeltem, nem mentem sem túl gyorsan, sem túl lassan, és nem is lett volna semmi baj, de a mi külvárosi utcánkban karambol történt azon az éjszakán. Tudja, ez olyan nap volt, amikor minden összejön... Szóval egymásnak csapódott egy törpebusz meg egy személygépkocsi. Vér folyt a keskeny úttesten, és rendőrök próbáltak intézkedni, azzal kezdték, hogy leállították a forgalmat. Engem is leállítottak, odajött hozzám egy törzsőrmester vagy törzszászlós, bemutatkozott, Galasek Ferencnek hívták, felszólított, hogy szálljak ki a kocsiból. Kiszálltam, ő mindjárt felmérte, hogy milyen állapotban vagyok, udvariasan arra kért, hogy várakozzak türelemmel, előbb elvégzik a sürgős és maszatos munkát, aztán majd velem is foglalkoznak, vagyis majd ellenőrzik az alkoholszintet az ereimben. Eközben megérkeztek a mentők, elég sok gépkocsi sorakozott fel addigra, az összeroncsolódott járgányokból véres embereket húztak ki, volt, aki jajgatott, volt, aki már jajgatni sem bírt. Én meg csak kóvályogtam, senki sem törődött velem, gondoltam egy merészet, beültem a Volkswagenba és észrevétlenül hazahajtottam. Az autót a garázsba állítottam, majd pedig lezuhanyoztam hideg vízzel, hogy valamennyire kitisztuljon a fejem.

Fél óra múlva csöngettek. Immár tisztuló fejjel mentem a kapuhoz, Galasek törzszászlós állt ott, és egy kulcsomót nyomott a kezembe.

– Hazahoztam az autóját – mondta. – A roncsok mögött tetszett hagyni a kocsit, a forgalmi engedéllyel együtt. Innen olvastam ki a címét.

Eltátottam a számat a budai külvárosi sötétségben, és nem értettem, hogy miről van szó, tisztuló fejjel is csak annyit tudtam dadogni:

– De hát... én behajtottam a garázsba...

A rendőr türelmesen magyarázott:

– Tudja, minálunk is elég sok fehér Volkswagen van használatban. Maga szeszgőzös zavarában tulajdonképpen meglovasított egy rendőrautót. Azzal jött haza, ami számunkra igen kellemetlen, mert időnként el kell számolnunk a gépkocsikkal. Vagyis cseréljük ki gyorsan az autókat, mindenki megkapja a sajátját, azután maga belefúj a szondába, és azt hiszem, legalább 127 évre bevonjuk a jogosítványát.

Nevethetnékem támadt, de nem mertem nevetni, mert féltettem a jogosítványomat. Megpróbáltam kompromisszumra törekedni.

– Ma este mérvadó helyen azt hallottam, hogy a kutyák között a kuvasz a legboldogabb – mondtam –, mert könnyen felejt. Folyton elugatja magát.

– Hagyja ezt a képletes beszédet – mordult rám Galasek Ferenc. – Két hullát és három súlyos sérültet takarítottam el az imént, könyékig véres vagyok, és mára kissé elegendem van a világból.

– Felejtjük el a csúnya emlékeket, a véres embereket és ezt az ostoba autócserét – javasoltam.

Rövid gondolkodás után a törzszászlós bólintott. Boldog ember akart lenni, hajlandó volt felejteni. Kicseréltük az autókat és barátságban váltunk el.

Ezek után úgy döntöttem, hogy az *Ünnepet* a következőképpen festem meg: zöld fenyőfával, a két Amarillával, mármint az ugató kuvaszszal és a tökmaghéjjal borított hölgyel. Esetleg Galasek törzszászlóssal...

Hogy így már túlszűfolt lenne a kép? Nyilván megint igaza van, uram. Mindig mondtam én, hogy az írók között is akadnak értelmesekek. A törzszászlóست kihagyjuk, a boldogsághoz untig elég a fenyőfa és a két Amarilla. Egyedi alkotás lesz, a Fehérhajú Szabadkőművesnek biztosan tetszeni fog.

ROSSZUL FIZETETT SZAKMÁK

Író létére egészen jól kártyázik, uram. Ne értsen félre, egyáltalán nem becsülöm le az írókat, kézügyesség tekintetében azonban mi, festők sokkal jobbak vagyunk, ez a szakmánkkal jár, az ecsetforgatás nagyobb csuklómozgást igényel, mint az írogatás, hencegés nélkül mondom, hogy legújabb képem, a *Karácsony* című, egészen jól sikerült, hat színárnyalatot és három ecsetet használtam hozzá, az íráshoz viszont elég egy ceruza vagy golyóstoll, ezért is csodálkozom, hogy a kártyalapokat gyorsabban pörgeti, mint én, pedig magam is tapasztalt kártyás vagyok, és az ilyen zordon téli napokon igen sokszor gyakorolom a lapkeverést, ezt a szokásomat még gyermekkoromból hoztam, akkoriban átkártyáztuk a teleket, mert szerencsére még nem volt tévé, videó meg ilyesmi, magunk által kitalált dolgokkal múltattuk az időnket, betlehemes játékokkal, meg ferblizéssel, huszonegyezéssel és hetesezéssel, alaposan bejártam, télen krajcáros alapon is megkerestem a nyári fagylaltra valót, nálamnál csak Novakov Sándor volt jobb, szerencsére hamar elköltözött az utcánkából, én maradtam a legjobb, maga azonban mindketőnkénél jobban játszik, ami egy prózaírónál eléggé szokatlan. Meggyőzően blöfföl. Nyilván a szakmájával jár.

Mit mond? Ez a prózaírókra nem jellemző, legfeljebb a költőkre? Értem. Az utóbbi időben bizonyára ezért nem kedvelem a verseket. Mellesleg a szépprózát sem igazából. Kártyázni viszont kétségtelenül tud. Még az a szerencsém, hogy üresben játszunk, mivel egyikünknek sincs pénze, az írókat és a festőket nem fizetik meg, ha lenne pénzem, mostanára simán kifosztott volna.

De nem azért jöttem Magához, hogy üresben kártyázzunk, miközben odakint fehéren esik a hó, bár ez a meleg szobából nézve szép lát-

vány, a *Karácsony* című képemre is ráfestettem, nem kimondottan eredeti megoldás, de hiába csóválja a fejét, uram, kit érdekelne egy író véleménye.

Szóval megint baj van. Ezúttal kivételesen nem velem, hanem Novakov Sándorral. A bajt viszont én okoztam. A történetet szokásomhoz híven kissé távolról kezdem, de ígérem, hogy rövidre fogom. Novakov Sándor gyermekkori barátom, abból az időből, amikor még Szegi Sanyinak hívták, az anyja ugyanis Szegi lány volt, balkézről szedte föl a fiát, a magyar nők már születésünk előtt előszeretettel bújtak össze idegen nyelvű és idegen nevű férfiakkal, ezzel sikeresen elterjesztették jó hírünket a nagyvilágban, aminek meg is lett a siralmas eredménye, de most nem akarok politizálni, bevezetőként csak annyit mondanék, hogy Szegi Sanyi apátlanul is szépen növekedett, nagyon szeretett kártyázni, a hosszú téli estéken időnként engem is megvert, úgyhogy nem bántódtam túlzottan, amikor elköltözött a környékünkről. Előbb azonban történt néhány fontos dolog az életében. Felbukkant ismét az apja, név szerint Radoje Novakov, totálisan gyűrötten és toprongyosan, nevét adta a fölcseperedett gyereknek, beköltözött a Szegi házba, ahol kivasalódott és hangosan férfiaszkodott, amíg Bazsalik Géza egy kocsmái vita után ki nem verte a metszőfogait, de ez nem tartozik szorosan a történethez. Az viszont igen, hogy egy késő tavaszi reggelen tűz lobbant fel az utcánkban. Kigyulladt Tóth Lajosék háza, ma sem tudni, mi okozta a tüzet, a lángok azonban magasra csaptak, kijöttek a tűzoltók, ekkor vettem észre, hogy vegyes nemzetiségű falumban minden tűzoltó magyar, de ennek a ténynek nem tulajdonítottam különösebb jelentőséget, sokadmagammal együtt gyönyörködtem a tűzben, és megcsodáltam Isaszegi János tűzoltóparancsnokot, aki pillanatok alatt felmászott a tetőre, felült a ház gerincére, mint egy kanveréb, megpödörte bajuszát és pattogó parancsokat osztogatott, miközben lángok nyaldosták a talpát. A tüzet gyorsan eloltották, a háznak csak a bal oldali teteje égett le, és a tűzfal rogyant meg egy kicsit, a tűz azonban nem terjedt tovább, Szegi Sanyi, azaz Novakov Sándor pedig csöndesen azt mormolta:

– Egyszer én is tűzoltóparancsnok leszek.

Ezután tűnt el az utcánkból, amit a már korábban említett okok miatt egyáltalán nem fájlaltam.

Ennyit a múlttól, ezután, ígérem, már csak a jelenről beszélek. Szaladtak az évek, tizenöt vagy húsz, kicsit kanyargósan Budapestre keveredtem, mert nem akartam tüzet szítani ott, ahol egyszer sikeres tűzoltást láttam, és Novakov Sándorral egy belvárosi népművészeti bolt kirakata előtt futottam össze véletlenül, ő is a cifra kulacsokat és vállkendőket nézegette nagy tetszéssel és persze vásárlási szándék nélkül. Keményen megszorogattuk egymás kezét, meséltünk magunkról, Novakov Sándor elmondta, hogy ő már régebben felcihelődött a Délvidékről, mert büzlött neki a balkáni testvériség, eljött Budapestre, ma már tűzoltóparancsnok az egyik laktanyában, tehát beteljesült gyermekkori álma, boldog is lehetne emiatt, csak hogy nincs elég pénze, mert a tűzoltókat gyatrán fizetik. Én ugyanis eldicsekedtem, hogy teljesült gyermekkori álmom, festő lettem, pénzem viszont nekem sincs, mert a festőket is gyatrán fizetik. Vigasztalásként felemlgettünk még néhány szegényes szakmát, közöttük a rendőrökét és az írókét, a boltba nem mentünk be, nem vásároltunk kulacsot és vállkendőt, viszont kicseréltük lakcímünket és telefonszámunkat, és biztos voltam benne, hogy legfeljebb tíz év múlva találkozunk ismét, véletlenül, egy díszes kirakat előtt.

A hideg idő beálltával azonban Novakov Sándor rám telefonált, meghívott egy kártyapartira a laktanyába, hogy felidézzük hóeséses gyermekkori emlékeinket. Elmentem a tűzoltókhoz, ott elég nagy volt a nyüzsgés, de a parancsnoki irodában minden készen állt a zavartalan kártyázáshoz, és Novakov Sándor úgy pödörgette a bajuszát, mint annak idején Isaszegi János az égő ház gerincén. A gyermekkoriunkat idéztük föl, de azért komolyabb játékot játszottunk, mint akkoriban, preferánszoztunk, amihez harmadik kártyás is kellett, a parancsnok Kuttor Ervin tizedest hívta meg, ő kikéfélt egyenruhában ült az asztalhoz, és két leosztás után már tudtam, hogy ő lesz a balek, hajtottam is rá, mivel pénzre volt szükségem. A tizedes ultin nevelkedett, a preferánsz viszont ennél bonyolultabb. Százzról indultunk, én szépen araszol-

tam lefelé, úgy saccoltam, hogy a tizedesnek legalább félhavi fizetését elviszem, és Novakov Sándor is nyeresre állt, odakint meg esett a hó, tapasztalt kártyások erre azt mondanák, hogy minden ment a maga útján, csakhogy bejött egy riasztás. Novakov Sándor mellett megcsörrent a telefon, ő belehallgatott, azután lecsapta a kagylót és vörös ingerültséggel azt mondta:

– Egyre elátkozottabb ez a hideg világ! Lakatos Pali megint felmászott a turulmadárhoz.

– Szedjük le – pattant fel Kuttor Ervin tizedes, aki teljességgel vesztesre állt.

Én viszont teljességgel nyeresre álltam, el akartam jutni a végelszámolásig.

– Kártyázni jöttem ide – mondtam Novakov-féle ingerültséggel –, és nem érdekelnek holmiféle Lakatos Palik.

Novakov Sándor kedvetlenül magyarázzkodott:

– Le kell szednünk a turulmadár mellől. Van néhány ilyen visszajáró elkeseredett emberünk, akik a Dunába akarnak ugrani, ha nagyon elunják magukat, felmásznak a Szabadság hídra a turulmadárhoz, leginkább a budai oldalon, nem egészen értem, hogy miért kedvelik jobban ezt az oldalt, meg aztán olyan mindegy, minket persze riasztanak, felmegyünk és lecsalogatjuk őket. Lakatos Pali a szelídebb öngyilkosok közé tartozik, igaz, hogy már negyedszer vagy ötödször kapaszkodik fel a hídra, de őt viszonylag könnyű lecsalogatni, legutóbb csupán egy adag töltött pulykamellet kért kijevei módra, fölvittük neki, jóízűen elfogyasztotta a pulykát, nem ugrott a vízbe, engedelmesen lejött velünk, egyik napilapban őt és fél sorban megdicsérték bennünket, a mentők bevitték a pszichiátriára, ahol megállapították, hogy tökéletesen épelméjű, ami természetesen igaz, csakhogy most megint felkapaszkodott a hídra, fogalmam sincs, hogy mit akar enni, de beszerezzük neki, és gyorsan lehozzuk.

– Miért nem javasoljátok neki, hogy ígéretéhez híven ugorjon a Dunába?! – kérdeztem reménytelenül a kártyalapokat kevergetve.

– A harmadik öngyilkosságánál ezt javasoltam neki, de megfenyegedett, hogy legalább tizennyolc helyen bepanaszol fájgyűlölő beszédem

miatt, a Helsinki Bizottságnál, az ombudsmannál, az ombudsnőnél, mindenféle emberi jogokat védő és kisebbségi szervezeteknél, mert-hogy Lakatos Pali amolyan szoláriumbarna, és ismeri a jogait, én meg majd megnézhetem magam. Igaza van. Menjünk és szedjük le a magasból hatodszor is.

A tűzoltók megmozdultak, én is velük tartottam. Egy kicsi és egy hatalmas emelődarus kosaras autóval szirénáztunk el a Szabadság híd budai hídfőjéhez. Novakov Sándor parancsnok és Kuttor Ervin tizedes a rácsos kosárba szállt és felemelkedett a turulmadárhoz. Én lent topogtam a hídon, fáztam, a meleg nyári napokra próbáltam gondolni, felidéztem egy kellemes művésztelepet a Duna egyik festői szigetén, ahol csodálatos tíz napot töltöttem el tájfestéssel, még a közeli kisváros polgármestere is meglátogatott bennünket, a sziget az ő önkormányzati hatáskörébe tartozik, elmondta, hogy kedveli a festőket és a festményeket, hozott két üveg szilvapálinkát, ezt megittuk a fűzfák alatt, és mi is megkedveltük a kedélyes polgármestert. Bőbeszédű, dicsekvésre hajló ember, egyebek között eldicsekedte, hogy irányítása alatt radikálisan csökkent a bűnözés a városban, főleg az őszi bűnözés. Bizonyos kétes elemek ugyanis a magyar büntetőjog alapos áttanulmányozása után rákaptak az apróbb őszi kihágásokra, lopásra, garázdaságra, melyek következtében a téli hónapokra meleg cellákba csukták őket, és a koszt is biztosítva volt. A kedélyes polgármester véget vetett ennek az áldatlan gyakorlatnak. Parancsba adta, hogy a kétes elemeket a büntény elkövetése után huszonnégy óráig tartsák őrizetben, ezalatt a huszonnégy óra alatt legalább kétszer verjék meg a bajkeverő fiúkat és lányokat, vagy akár háromszor is, persze lehetőleg külsérelmi nyomok nélkül, azután hajítsák ki valamennyit a hideg kisvárosi utcára, ahol nem osztanak ingyen levest, főzeléket, húst és esetleg gyümölcsöt. A rendőrök vették az utasítást, tudják, hogy hová kell ütni, ahol nem mutathatók ki külsérelmi nyomok, oda ütöttek, ahová kell, és egy év alatt negyven százalékkal csökkent a bűnözés aránya. A módszer európai mércékhez viszonyítva talán embertelen, a polgármestert azonban harmadszor is megválasztották, mert a választók többsége örült, hogy ősszel nem

rabolják ki a házaikat, és gyerekeiknek a nyílt utcán nem rángatják le a tornacipőjüket.

Ilyen nyári emlékeket idézgettem föl, miközben Novakov Sándor és Kuttor Ervin leereszkedett a kosárral.

– Túrós csuszát kér, sok pörccel – mondta Novakov Sándor, és megfogta a karomat. – Ha megetetjük, nem ugrik a vízbe. Gyere velünk, gyorsan beszerezzük a túrós csuszát, esetleg még a kártyapartit is folytathatjuk.

Beültünk a kisebb tűzoltókocsiba és elrobogtunk a Váci utcába, annak egy legcsiszoltabb bisztrójába. Túrós csuszát kértünk sok pörccel, és még örülhettünk, hogy ilyen olcsón elintézzük a dolgot. A bárpult mögött álló csokornyakkendős csapos azt mondta, hogy túrós csusza nincs, ők csak amerikai gyorsételeket árulnak.

Ekkor már nagyon dühös voltam, megfogtam a csokornyakkendőt, csavartam egyet rajta, a főpincér arca sötétlila lett, én meg a kártyaparti reményében azt mondtam:

– Pörköljél gyorsan szalonnát, főzzél tésztát, keríts elő túrót, az amerikai gyorskonyha számomra izetlen.

Tíz perc múlva kaptunk egy nagy tányér túrós csuszát, vijjogtunk vissza a Szabadság híd budai oldalára. Novakov Sándor tűzoltóparancsnok és Kuttor Ervin tizedes megint a kosárba ugrott, emelkedtek fölfelé, a hídra pedig megérkezett egy mentőautó is. Novakov Sándorék sokáig fennmaradtak, feltételezem, hogy Kuttor Ervin tizedes húzta az időt, nem akarta végigcsinálni a számára már elveszett kártyapartit.

Végül mégis lejöttek az öngyilkos Lakatos Palival. Elégedettek voltak, Novakov Sándor fáradtan kijelentette:

– Lakatos Pali jó étvágygal elfogyasztotta az ételt, immár nem akar öngyilkos lenni, vihetik a szanatóriumba.

Lakatos Palit hordágyra fektették, két markos férfiú bevitte a mentőautóba, majd visszafordultak, én viszont a kártyázást illetően reményvesztetten besurrantam, és beültem egy ápolónő mellé, aki Lakatos Palit figyelte, és nem értette, hogy én hogyan kerültem a kocsiba. Az ápolónőt Rózsikának hívják, később érzelmes viszonyba kerültem

vele, de erről nem beszélek, mivel nem akarom eltéríteni az esemény fonalát, és utálok az intimitások kitergetését, még akkor is, amikor aktokat mázolólok és pucér nőket tanulmányozok, ez kizárólag az én ügyem, és a tárlatlátogatóké, akik megnézik a festményeimet. Sajnos elég kevesen vannak.

Tehát ültünk ott Rózsikával, rajta fehér köpeny volt, a köpeny alatt megfelelő puha fehérnemű, én szürke ballonkabátban dideregtem, átfáztam a szeles hídon. Néztük egymást, érzéseim szerint gyorsan megtetszettünk egymásnak, közben persze figyeltük Lakatos Palit is, aki a hordágyon feküdt, de nem sokáig, csakhamar felállt, szétterpesztette lábait, nyújtózkodott, és elégedetten annyit mondott:

– Régen nem ettem ilyen finom túrós csuszát.

Teljes erőből ágyékon rúgtam. Úgy összegombolyodott, mint egy éti csiga a rossz idők beálltával, és úgy üvöltött, mint egy nyakon szúrt disznó, a nyomatékosság kedvéért még kétszer a lábai közé talpaltam. Ekkor már a csinos ápolónő is ijedten felsikoltott.

Egyik kezemmel befogtam a leányka száját, a másikkal megsimogattam a haját.

– Nyugodjon meg, kedvesem, a maga érdekében tevékenykedtem – mondtam csillapítóan. – Ezentúl kevesebb elfoglaltsága lesz öngyilkossági ügyekben. Megmondaná a nevét?

Levettem a kezemet a szájáról, és ő félájultan megmondta a nevét:

– Rózsika!

– Gyönyörű név – mondtam. – Magyarországon ritkaság mostanában. Az Yvettek, Zsanettek, Ingridék és Pamelák között. Meddig dolgozik ma este?

– Tízíg – rebeget halálraremülten.

– Nagyszerű – mondtam. – A kártyaparti már úgyis fuccsba ment. Találkozhatnánk fél tizenegykor a turulmadár alatt. Teljesen civilben és nagy-nagy békeességben.

Bólogatott, és a szemeim láttam, hogy közveszélyes örültnek tart, akinek mindenre igent kell mondani. Ezt bizonyára tanítják a nővéri iskolákban.

A megnyugtató beszéd után a nagyon meggörbült és hangosan vonyító Lakatos Palihoz fordultam, keményen ráförmedtem, hogy fogja be a száját. Elhallgatott, azaz nem üvöltött tovább, csak nyöszörgött.

Lehajoltam hozzá és a fülébe duruzsoltam:

– Jól figyelj rám, édes fiam. Ha még egyszer felmászol a hídra, én megyek el érted, és nem leszek olyan kíméletes hozzád, mint most. Felfogad?

– Felfogtam – suttogta, és igen őszintén hangzott a válasza.

– Ezentúl kevesebb munkája lesz – mondtam a csinos ápolónőnek.
– És én most kiszállnék a kocsiból.

A riadozó lány jelzett a sofőrnek, a mentőautó megállt, én kiugrottam a hideg éjszakába, ismét vacogtam, és az ígéretes kártyapartit sajnáltam, amit már talán sohasem fogunk lejátszani.

És tudja mi a legérdekesebb az egészben? Rózsika eljött fél tizenegykor a turulmadár alá. Rövid töprengés után rájött, hogy nem vagyok örült, kapcsolatunk azóta egészen szorosra fűződött, de amint már említettem, erről nem akarok beszélni, más miatt jöttem magához.

Lakatos Pali orvosi látteleletet készítettett az altestéről, megállapítást nyert, hogy bizonyos helyeken sötétkék, sőt fekete foltok jelentek meg, melyek impotenciát előidéző tünetek is lehetnek. Lakatos Pali engem nem ismer, így hát Szegi Sanyi barátomat fenyegette meg, hogy durva inzultálásért panaszt tesz ellene legalább tizennyolc emberjogi és kisebbségvédelmi szervezetnél, ombudsmanoknál és ombudsnőknél. Ingerültségemben bajba kevertem Szegi Sanyit, nem tudom, hogy hogyan segítek rajta.

Micsoda? Ő is tegyen panaszt családi nevére hivatkozva a kisebbségi szervezeteknél és az ombudsnőknél? De hát Szegi Sanyi mindig utálta a Novakov nevet... Várjon, gondolkozom egy kicsit... Tényleg elpanaszolhatná, hogy őt kisebbségi származása miatt zaklatják a megátalkodott öngyilkosjelöltek. Ez a helyes eljárás. Természetesen javasolni fogom neki, hogy a karácsonyi éjféli mise után két héttel a görögkeleti istentiszteletre is menjen el, több tanú társaságában és Novakov néven.

Sokadszor megállapítom, hogy ön író létére is egészen értelmes ember. És milyen jól tud kártyázni! Festőként is büszke vagyok barátságunkra. Őszintén sajnálom, hogy írásait éppen olyan gyatrán fizetik meg, mint az én képeimet.

SVÉDKÁLYHA

Igazán nem vagyok hálátlan ember, uram, magának is hoztam ajándékba egy festményt, mást sajnos nemigen tudok ajándékozni, de őszintén remélem, hogy az írók is szeretik a szép festményeket, kissé megszínesítik a poros könyvekkel telezsúfolt szobákat, és maga igazán megérdemel egy kevés vidám színességet az életében, hiszen sok hasznos tanácsot adott már nekem, és az sem zavar, ha esetenként esetleg tétovának tekint engem, valakitől ugyanis azt hallottam, hogy a kényeskedőbb szellemiségű írók általában butáknak tartják a festőket, a focistákat, na és persze a színészeket. Hogy maga nem ilyen fajta? Ennek örülök. Javasolnám, hogy a képet a két ablak közé akassza fel, ott amúgy is eléggé piszkos-sárga a fal a sok dohányfüsttől, nem árt egy kis színváltozás.

Hol is tartottam? Ja igen, azt kezdtem el magyarázni, hogy nem tartozom a hálátlan emberek közé. Ez tényleg igaz. A Fehérhajú Szabadkőművesnek is hálás vagyok, amiért fedelet ad és megbízásokkal halmoz el, néha azonban idegesítő ötletei támadnak. Legújabbban arra kér, hogy fessek egy képet *Meleg otthon* címmel. Számomra ez valahogy dagályosan, majdnem giccsesen hangzik, meg hát nincs is semmi festői ötletem, illetve kezdetben nem volt. Emlékszem ugyan gyermekkorom meleg otthonára, abból is leginkább a svédkályhára. Sohasem látott svédkályhát? Egy valamirevaló írónak illene tudni... Na mind egy. A svédkályha nagyon praktikus valami. Tűzhely meg kemence egyszerre. A tűzlapján megfőnek az ételek, miközben üreges falai lassan vezetik a füstöt a kéménybe, a falak átforrósodnak és kellemes meleget árasztanak. Spórolós családban nőttem fel, magyarán igen szegények voltunk, energiatakarékossági megfontolásból kombinálnunk

kellett a főzést a hathatós melegítéssel. Később azonban eltávolodtam a meleg otthontól, mindenféle hideg albérleti szobákban laktam a péterváradí rideg és vastag falak tövében, amíg a festészetet tanultam, aztán meg Csontváry nyomán, amint ezt tudja, elmentem Mosztárba megfesteni a híres hidat, nem volt akkora szerencsém, mint Csontvárynak, a híres hidat szétlőtték, és én hetekig, sőt hónapokig dekkoltam egy salétromos pincében, ami mindennek nevezhető, csak éppen meleg otthonnak nem. Budapestre költözésem vagy inkább futásom után talán túlságosan direktén értelmezem a melegség fogalmát a festmény elméleti felvázolásakor. Folyton a svédkályha körüli emlékeimben toporogtam, miközben lógó fejjel jártam a pesti utcákat valamiféle inspirációra várva. És bejött. Az öreg Szabadkőművesnek időnként idegesítő ötletei vannak, a végén azonban valahogy mindig jóra fordulnak. Bizonyára így sikerült neki annak idején ifjú vegyészmérnökként feltalálni azt a világhírű szigetelő kulimászt, aminek jövedelméből élemedett korában is gondtalanul megél. A *Meleg otthon* is kiválóra sikeredett. Alkotói töprengéseim közben ugyanis összefutottam Kolompár Ferivel, egyik gyermekkori barátommal. Legalább húsz éve nem találkoztunk, most meg egyszer csak a Madách téren szoláriumbarján kiszállt egy flancos autóból, rám bámult, talán el is sápadt egy kicsit barna bőre alatt, mintha kísértetet látna, és én is eléggé bután nézhettem vissza. Azután összeöleleztünk, Kolompár Feri meghívott ebédre egy közeli és igen drága vendéglőbe, ahol szerinte remekül készítik a rántott borjúlábat. Ez igaz is volt. Jóízűen falatoztunk, és persze hogy gyermekkorunkat elevenítettük fel. Kolompárék utcánk legvégén egy százalmas putriban laktak, de nem panaszkodtak sorsukra, ők voltak az egyetlen cigány család azon a környéken, a családfőt, az apát Debelyák Dusánnak hívták, szerb cigányzenész volt, egy szót sem beszélt magyarul, ellenben ha berúgott, az éjjeli szerb nóták zenélése után mindig magyar nótákat énekelt hazatérőben. Tűrhető hangja volt. Nem tudom, hogy magának milyen tapasztalatai vannak ezen a téren, de a mi falunkban közismert tényként regisztráltuk, hogy a magyar cigányzenészek remekül játszanak hegedűkön és egyéb vonós hangszeren-

ken, énekelni viszont nem tudnak, a szerb cigányzenészek meg többnyire tamburákat pengetnek és harsányan énekelnek hozzá. Sohasem értettem, hogy ez miért van így, mármint hogy az egyik bandának van hangja, a másiknak nincs, és ma sem értem. Elég az hozzá, hogy Debelják Dusán hangos óbégatással szórakoztatott bennünket éjszakánként, a dalait nehezen tudnám felidézni, mert a nyelvi bizonytalanság miatt gyakran összezagyválta a szavakat és strófákat, arra emlékszem, hogy legkedesebb nótája egy hosszú lábú gólyáról szólt, akit harsogóan arra kért, hogy ne szálljon a tóra, és a végét helyes, szomorú magyarsággal úgy énekelte, hogy:

*Ne zavarj a vizet!
Hadd igyak belőle!
Hadd igyak belőle!!
Hadd haljak meg tőle!!!*

A tamburás kocsmai szerb énekek után bizonyára megnyugtatta ez a bánatos magyarkodás, napközben pedig vezeklően hallgatott, hiszen amúgy sem tudott volna beleszólni utcánk magyar beszédébe.

Kolompár Feri anyja családi nevét viselte, amit furcsállottunk, de nem feszegettük a dolgot, jól megvoltunk a jó kedélyű fiúval, csupán a bújócskázásnál kifogásoltuk sunyiságát, tudniillik ez a játék úgy néz ki, hogy rajzoltunk egy kört a földre, a hunyó befogta a szemét, százig számolt, a többiek addig elbújtak a bokrok és a cserjék közé, aztán a hunyó a keresésükre indult. Innentől kezdve már az ügyeskedésen múltott, hogy ki fog először a körhöz futni és a körbe köpni. Kolompár Feri alattomos hunyó volt, úgy tett, mintha keresne bennünket, de folyton a kör mellett sündörgött, és ő köpött bele előtünk. Egyéb játékokban azonban korrektül viselkedett. Sokáig elbarátkoztunk volna, de egy esős őszi éjszakán a vályogputri megrogyant a talajvíztől, és Debelják Dusán máshová költözött családjával.

Ezeket az emlékeket elevenítettük fel, és közben másról is beszélgettünk a rántott borjúlábak mellett és elegáns öltözékű vendégek kö-

zött. Kolompár Feri elmondta, hogy ő már évekkal ezelőtt Budapestre költözött, négyszobás lakása és csillogó kocsija van, érdekelt bizonyos jövedelmező vállalkozásokban, tisztas jövedelemmel rendelkezik, ami abból is látszott, hogy ki tudta fizetni a borjúlábakat, és fényes püspök-lila öltönye messze felülmúlta az én kopott ruházatomat. Én röstelkedve bevallottam, hogy kegyelemkenyéren élek a Fehérhajú Szabadkőművesnél, megrendelésre festek képeket, sajnos későn költöztem át anyaországomba, és jelenleg éppen a meleg otthon problémájával bajlódom. Kolompár Feri azonnal megvigasztalt. Majdnem gögös magabiztossággal közölte, hogy heteken belül jutányos áron szerez számomra meleg otthont. Bizonyos kerületekben – nem árulom el, hogy melyekben, mert nem publikus a dolog – nyomorgó roma családok élesen tiltakoznak embertelen lakás- és megélhetési körülményeik miatt, őket az érintett kerületek – mellesleg egész közel vannak a belvároshoz – átköltöztették humánusabb környezetbe, megnyugtatva ezzel az emberjogi szervezeteket, elhagyott lakásaikat pedig abszolút olcsó pénzért eladják munkálkodásra hajlamos egyéneknek, még a határon túlról érkezett magyaroknak is, hogy ezzel elősegítsék nemzeti fölemelkedésünket. A borjúlábszárak elfogyasztása után Kolompár Feri megmutatott a közelben három ilyen lakást. Az egyik megtetszett. Omladozó bérházban van, a házat állítólag majd renoválják kívülről, a lakás falain obszécen feliratok éktelenkednek, a konyhából és a fürdőszobából még a csaptelepeket is kitépték a lakók, akik nem voltak hajlandók méltatlan körülmények között élni, én azonban olcsó pénzért beköltöznék. Lenne meleg otthonom. Új csaptelepeket szereltetnék be, a falakat átmeszelném, és mindenféle szívderítő freskókat festenék rájuk. Értek az ilyesmihez, ez a szakmám. Tulajdonképpen azért jöttem magához, hogy ötleteket kérjek a freskókhoz. Azután az egészet egyetlen festményre lepingálnám a vegyészkedő öregúrnak. Segít nekem? Régebben megírt könyveiből is kölcsönadhat használható gondolatokat.

Figyel rám egyáltalán, uram? Azért kérdezem, mert látom, hogy az újságot lapozgatja. Nem hiszem, hogy valami érdekeset talál benne. Én már legalább öt napja nem vettem újságot a kezembe. Amióta Kolom-

pár Ferival találkoztam. Fontos lenne nekem a meleg otthon, folyton ezen töprengem... Mit mond? Az éjjel lövöldözés volt a borjúlábas étteremben és megölték...? Adja már ide azt az újságot!

Úristen. Tényleg lelőtték Kolompár Ferenc délvidéki származású vállalkozót! Ez az én Kolompár Ferim. Valamilyik elegáns öltözékű vendég tehette, aki bizonyára szintén vállalkozó. Néhányan igen ellenségesen méregettek bennünket, miközben a rántott borjúlábat fogyasztottuk... Valaki tehát mégis megelőzte Kolompár Ferit. Beleköppött püspöklila köreibe. Ez azt jelenti, hogy egyelőre még nem lesz saját meleg otthonom. Most aztán végképp nem tudom, hogy mit fessek meg a Fehérhajú Szabadkőművesnek.

A svédkályhát? Komolyan mondja?

Bizonyára megint igaza van. Megfestem a svédkályhát, rárajzolok majd néhány régies cikornyát: bokrokat, cserjéket, virágokat... Az ilyesmi egy jó festményen bensőséges hangulatot áraszt.

UTÓSZÓ

*

Gion Nándor (1941. Szenttamás, Vajdaság – 2002. Szeged) délvidéki születésű magyar író életműve immár teljes fejezettel szerepel a hazai középiskolai irodalomtankönyvekben. A 12. osztálynak összeállított legelterjedtebb szöveggyűjteményben a legtöbb prózai szöveg éppen az *Ezen az oldalon* című kötetből származik, viszont az utóbbi években sem a tanárok, sem a diákok nem tudtak teljes terjedelmükben hozzáférni a Gion-művekhez, mivel könyvesbolti forgalomban már nem voltak kaphatók.

Az itt közreadott művek méltón reprezentálják a József Attila-díjas író regényirodalmát és novellisztikáját, az „ifjúsági” és a „felnőtt” irodalom körébe sorolt darabjait is; és mivel a művek nagyon sok szinten értelmezhetőek, minden korosztálynak tartogatnak valamit. Ez a könyv az 1971-es *Ezen az oldalon* című kötet írásai mellett tartalmazza az 1985-ös *Az angyal vigasság* és az 1996-os *Mint a felszabadítók* című kötet novellafüzéreit, valamint az ezredfordulón írott „pesti” novellák egyik ciklusát is: a festőművész történeteit – utóbbiakat *Maradjon a galamb* címmel. Gion novellafüzerei olvashatók regényekként is, amelyek egyes fejezetei viszont legtöbbször önálló novellákként is megállják helyüket, így iskolai elemzésre különösen is alkalmasak.

Az e kötetben lévő művek nagyjából az író egész életét és pályáját, sőt a 20. század közepétől a 2000-es évek elejéig a közép-európai történelem ívét is leírják: a történetek az 1940-es évekbeli hagyományörző, délvidéki falusi környezetből indulnak, és az ezredforduló Budapestjére érkeznek meg. Végigkísérik a második világháború végének nyomorúságát, a kiépülő, majd ereje teljében lévő szocializmust, annak válságát és végnapjait; majd a rendszerváltozás korát és a kapitalizmus

elérkeztét, illetve ezek számos társadalmi-történeti vonatkozását. Az iro-
nikusan fordulatos írásokban nyíltan vagy utalások formájában – tehát
ahogy az adott mű megírásának korában éppen lehetséges volt – többek
között a „felszabadítóknak” címkézett megszállókról, az 1944–45-ös
délvidéki atrocitásokról, a kitelepítésekről, az államosításról, az 1956-
os forradalomról, a szocialista hétköznapiakban a belső autonómiáért
vívott küzdelemről, a Jugoszlávia felbomlását kísérő polgárháborúról,
a határok megnyitásáról, a balkáni és a nyugati városi életéről – bennük
az alvilág működéséről, illetve a liberális kapitalista társadalom visz-
szásságairól – is olvasunk.

Az ismeretes történelmi-társadalmi folyamatok azonban sosem vál-
nak az írások fő témájává, „csupán” fontos háttérrel adnak, amely előtt
mint természetes, de nem könnyű közegben az egyetlen erkölcsös lény
– aki ráadásul a Kárpát-medencében, gyakran kisebbségben élő magyar
ember – a maga egyedi, megismételhetetlen és Gion remek stílusa által
is „megemelt” történeteit éli, közben pedig fontos kérdésekkel néz szembe,
így sokszor identitás- és értékválasztás előtt áll.

**

Ennek a kötetnek a filológiai érdekessége, hogy *Az anyagi vigasság*
és a *Mint a felszabadítók* című sorozat itt jelenik meg először az adott
ciklusba tartozó összes írással „teljes műként”; a *Maradjon a galamb*
címmel összeállított sorozat pedig önálló ciklusként – ezekre korábban
történelmi-politikai és irodalomszociológiai okokból, illetve az író
korai halála miatt nem kerülhetett sor:

1. Amikor *Az anyagi vigasság* készült, az író éppen az építkező
Újvidéki Színház igazgatója volt, így a kötet, mint Gion nyilatkozta:
„azért lett olyan vékony, mert az első és az utolsó elbeszélést nem
érkeztem megírni”. Az íróhoz hasonlóan az 1985-ös kiadás olvasói is
hiányolhatták a keretfejezeteket, mert a narrátor – kezdésként – nem
utalt a beszédhelyzetre, a végén pedig nem búcsúzott el az első feje-
zetben megszólított hallgatójától. Az író bokros teendői, időhiánya nem
lehet teljes magyarázat az 1985-ben megjelent könyv csonkaságára. A még

az író életében, de a kötet megjelenése után folyóiratban közölt fejezetek bizonyára azért nem kerülhettek a könyvbe (és valószínűleg el sem készültek akkorra), mert a kötet megjelenése idején érzékenynek számító politikai-történelmi vonatkozásaik miatt közreadásuk nem volt „célszerű”. Történeteik például a kommunista potentátok törvény felett állását, a svábok kitelepítését, a magyar gyerekek lefasisztázását – továbbgondolva: egyes népek kollektív bűnösségét és így jogtalan bűnhődését – is érintik. Különleges irodalomtörténeti jelenség, hogy *Az angyali vigasság* a nyitó- és zárófejezetével kiegészítve először nem magyar eredetiben, hanem szerb fordításban jelent meg „teljes regényként”¹ – ezt a szerkezetet követi a mostani kiadás is.

A nyitódarabként helyét végre magyar kiadásban is megtalálta *Izidor* című novella, pontosabban immár regényfejezet felütésében olvasuk annak a kocsmai helyszínnak, beszédhelyzetnek és annak a „menyétképű” beszédpartnernek a leírását, amelyek, illetve aki az egész regényt végigkíséri(k). Az „új” zárófejezetnek pedig már az író által adott címe – *Egy regény vége* – is magáért beszél, ráadásul így kezdődik: „Tulajdonképpen már egy egész regényt elmeséltem önnek, uram, ... a regénynek akár egy szép címet is adhatnánk, mondjuk azt, hogy *Az angyali vigasság*”. A fejezet végén pedig a narrátor azt mondja, hogy „hát ez lenne a regény vége, uram”, és el is búcsúzik attól a „hegyesorrú, patkányszerű fickótól”, akit az első fejezetben „menyétképűként” írt le, és akinek az egész regényt elmesélte. Azt hiszem, az író ennél világosabban nem fejezhette volna ki, hogy egy majdani új kiadásban hová szánja ezeket az írásokat.

Ugyanakkor fejtörést okozott a hagyatékából a közelmúltban előkerült *Gyönyörű év kezdődött* című írás. Ez a szilveszteri történet az életműben máshová nem illik, mint ide: *Az angyali vigasság* ádventi-karácsonyi és tél végi fejezetei között éppen ebbe az időszakba kapcsolódhat év-

¹ A nevezetes kötet adatai: *Anđeosko veselje*, szerk. HORVÁTH FUTÓ Hargita – PÁSZTOR KICSI Mária, ford. BENCSIK Tímea et al., Gion Nándor Emlékház – Prometej, Szenttamás–Újvidék, 2016.

záró és -kezdő témájával – és „alap”szereplői is a korábbiak közül valók: „Hodonicki Oszkár, Virág Péter és én”. De mivel új szereplők is megjelennek, a régiek közül pedig a kulcsszerepű Burai J. és Szivel Sanyi hiányzik; és mintha a fiúk itt már egy-két évvel idősebb kamaszokként viselkednének – legfőképpen pedig mert a szerzői szándék az előzőekben taglalt két írással szemben nem deríthető ki bizonyosan –, ezt a közelmúltban folyóiratban közölt² írást nem illesztettük a fejezetek közé.

2. Kötetünkben a *Mint a felszabadítók* című novellafüzér-regény is új írással vált teljessé. Az 1996-ban a fenti címmel megjelent kötet kiadása után irodalmi lapban jelent meg a *Bogarászók* című alkotás *Egy filmnovella folytatása* alcímmel. Nos, a *Bogarászók* mindenben: narrációjában, szereplőiben és témájában is tökéletes, szerves folytatása a kötetbeli *A málnaszedő gyógyulása* című elbeszélésnek, amely pedig a kötet darabjai között a leginkább „filmnovella”. Olyannyira az, hogy a teljes foratókönyv is elkészült belőle, s a hagyatékból a közelmúltban előkerülve – Gion többi drámai művével együtt – immár kiadás előtt áll.

3. A *Maradjon a galamb* címmel most közreadott novellesorozat a fentieknél is nagyobb újdonságot jelent: eddig még azokban a kötetekben sem szerepelt önálló ciklusként, amelyek pedig törekedtek Gion novelláinak ciklusokba rendezésére.³ A *Roszsul fizetett szakmák* az eddigi kötetekben tematikailag egészen más írások közé jutott; a hagyatékból, valamint napilap-, illetve folyóiratközlésből előkerült *Maradjon a galamb*, valamint *Margitka gondja* című novella pedig még egyáltalán nem jelent meg kötetben. A novellák sorrendjének megállapítása is újdonság: az írásokban lévő apró utalásokra, kapcsolódási pontokra támaszkodva úgy sikerült sorba rendezni őket, hogy a kötet többi novellafüzéréhez hasonló ciklust alkossanak.

² A novella itt olvasható el: *Gion Nándor hátrahagyott írásai 1. rész*, Forrás 2017/2., 6–8.; az interneten: <http://www.forrasfolyoirat.hu/1702/gion.pdf>.

³ *Mit jelent a tők alsó?* Noran, Bp., 2004.; illetve *Műfogsor az égből*, Noran Libro, Bp., 2011.

Reméljük, hogy Gion Nándor most közreadott írásai, amelyek az életmű minden fontos szakaszából izgalmas történeteket mutatnak meg, felkeltik az olvasó érdeklődését e jeles mágikus realista írónk életművének további, kapcsolódó részei iránt. Kapcsolódásokból pedig nincs hiány, hiszen Gion életművének darabjai szerves egységet alkotnak:

1. Gion Nándor talán legjelentősebb műve a *Latroknak is játszott* című regénytetralógia. A nagyszabású regénysorozat a bácskai szülőföld, közelebről a szülőváros: Szenttamás világának eposzi teljességű megörökítője. A mostani kötetnyitó *Ezen az oldalon* pedig a tetralógia előmunkálataként is értelmezhető, hiszen korábbi, más témájú írásai után – Gion saját szavait idézve – ebben „már teljességgel bejött Szenttamás, az igazi és az enyém”.

2. Jelen kötet második regényét, *Az angyali vigasságot* sok szál fűzi az elsőhöz, az *Ezen az oldalon*hoz: több szereplő azonos, és a helyszín: az U alakú faluszéli utca – az *Ezen az oldalon* című alkotásban „Keglovics” utca – is biztosítja az átkötést. Ugyanakkor még fontosabb az életmű más részeihez való kapcsolódás: Gion ifjúsági regényei is tetralógiát alkotnak, amelyben az egyes kötetek az évszakok rendjét követik: *A kárókatonák még nem jöttek vissza a nyár*, a *Sortűz egy fekete bivalyért az ősz*, az itt közreadott *Az angyali vigasság* a tél, a *Zongora a fehér kastélyból* pedig a tavasz regénye.

3. A *Mint a felszabadítóknak* is vannak kapcsolódási pontjai a bácskai falusi környezethez: vannak kimondottan szenttamási emlékekből építkező részei is. Ám a történetek az író e kötetbeli mesefája – egy valóban élt asztalosmester: Ürmösi József – emlékeit, illetve Gion Nándor saját élete eseményeit követve nagyobb részt már a Vajdaság, sőt Jugoszlávia több települése – majd Magyarország, Budapest felé mutatnak. A regény kapcsolódása az életmű többi darabjához igen sokrétű. Az egyik fejezetben említésként kerül elő az író előző kötetének, az *Izsakhár* című regénynek a témája, sőt a megjelent mű egy példánya még az asztalra is kikerül. A *Mint a felszabadítók* történetei, témái többségükben tehát egy asztalosmestertől származnak, egy még korábbi regény, a *Börtönről álmodom mostanában* alaptörténete pedig Gion egy

másik szakember ismerősétől: egy, az asztalosmesterhez hasonlóan vagány villanyszerelőtől. A *Mint a felszabadítók*ban újonnan felvetett témák pedig nem maradnak lezáratlanok, azok majd a *Maradjon a galamb* című ciklus, valamint több olyan darab, köztük korábbi írások felé is nyitnak, amelyek egyik fő szereplője Gion prózaszereplővé tett alteregója, a sokszor „M. Holló János” vagy egyszerűen „M. H. J.” néven megjelenő író.

4. Végezetül a festőművész történetei az asztalosmester történetein túl a többi pesti novellával is szoros kapcsolatot mutatnak. Ezek az írások már mind Gion Magyarországra települése után születtek, bennük a Budapesten megélt valóságot is éppoly sajátosan görbe tükörben látjuk, mint a korábbi írásokban a vajdaságát. És Gion ideát is olyan élő és nagyobb részt máig aktuális témákat emelt az irodalomba – a Diák-szigettől az amerikai gyorséttermeken és a lakásmaffián át a származásuk vagy „hajlamaik miatt hátrányosan megkülönböztettek” problémáikig –, mint az életművével kortárs magyar irodalomban rajta kívül talán senki.

Kurcz Ádám István

TARTALOM

EZEN AZ OLDALON

Hívták a gyerekeket	7
A legmagasabb fa	14
Kié a gyár?	19
Régi megható történet Romodáról, az ácsmesterről	20
A késdobáló művész	26
Három próbadobás	33
Későn kirajzolt méhek	39
Régi megható történet a hallgató Váryról és feleségéről	40
Ki az a vén kurva?	46
Tizenkét dobás	50
A kutyát Váryné Takács Szilviának hívták	55
Régi megható történet Kordovánról, a késdobáló művésztől	56
Miénk a gyár!	61
Ha rosszkedvű volt, hazudott az embereknek	66
A kutyát Adamkónak hívták	72
Régi megható történet Adamkóról, a téglagyári munkásról	73
A vadkacsák talán észre sem vették	78
Öregemberek	84
Földre szórták a virágokat	89
Régi megható történet az öreg Madzsgájról, aki utálta a kutyákat	90
Ó, az akasztást senki sem gondolta komolyan	96
Másképpen volt	102

Az éjjeliőr puskával őrizte a hidat	109
Régi megható történet a félhülye Sebestyén gyerekről	110

AZ ANGYALI VIGASSÁG

Izidor	117
Fodó tanár úr	128
Ma éjjel... ..	135
A lidérc	157
Okos fekete varjak	177
Gazdagon álmodni	184
Füstszagú karácsony	207
Az angyali vigasság	224
Egy regény vége	233

MINT A FELSZABADÍTÓK

Az asztalosmester történetei

Szomorú, langaléta négerék	241
Jó lélek költözött beléjük	251
Kardvívó télen és tavasszal	262
A hatodik ujj	271
Rádió és gumibot	278
Nemesi származékok	287
Március	300
A mimózákat nem szabad késsel bántani	316
Mint a felszabadítók	326
Nemzeti színek	338
Norvégiától Észak-Afrikáig	360
A medúzák nem hoznak szerencsét	370
Halk szavú, tisztességes lányok	385

A málnaszedő gyógyulása	400
Bogarászók	420
Úriemberek a folyón	441

MARADJON A GALAMB

A festőművész történetei

Maradjon a galamb	459
Margitka gondja	463
Saját kezűleg	468
Alibi mankók	472
Virágot vinnék... ..	476
Borsszóró (pepperbox) revolver	480
Amarilla, a feledékeny kuvasz	491
Roszul fizetett szakmák	496
Svédkályha	505
Utószó (Kurcz Ádám István)	511

A RÁDIUSZ KÖNYVEK SOROZATÁNAK
EDDIG MEGJELENT KÖTETEI

1.

LÁSZLÓFFY ALADÁR: A VÉGTELEN KÉSZENLÉT
Kötetben először közreadott versek (2019)

2.

CSEKE PÉTER: AZ EMLÉKEZET FELTÁMASZTÁSA
Válogatott és újabb tanulmányok (2019)

3.

GION NÁNDOR: EZEN AZ OLDALON
Novellafüzérek, regények (2019)

*A Magyar Napló Kiadó
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének,
valamint az 1999-ben alapított
Könyves Szövetségnek tagja
www.konyves-szovetseg.hu*

Kiadja a Magyar Napló Kiadó Kft.
1062 Budapest, Bajza u. 18.
www.magyarnaplo.hu
Felelős kiadó a Kft. ügyvezetője
Felelős szerkesztő Zsiga Kristóf
A könyv szövegét gondozta
Kurcz Ádám István és Szaszovszky Ágnes
Az író portréját Dormán László készítette
Tördelőszerkesztő Bornemissza Ádám
Készült a Pannónia Nyomdában, Budapesten

